

BILTEN
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2006. GODINA - I dio

БИЛТЕН
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2006. ГОДИНА - I дио

Sarajevo, 2006.

BILTEN USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

2006. GODINA – I dio

BROJ 14

ISSN: 1512-6366

Izdavač:

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, Ulica Reisa Džemaludina Čauševića 6/III

Za izdavača:

HATIDŽA HADŽIOSMANOVIĆ-MAHIĆ

Urednik:

Mr. FARIS VEHABOVIĆ

Redakcijski odbor:

SEADA PALAVRIĆ

JOVO ROSIĆ

DUŠAN KALEMBER

Mr. MARIJA KOVAČIĆ

Mr. GORANA MLINAREVIĆ

Lektor-korektor:

Mr. MARIJA KOVAČIĆ

DTP:

AMELA HARBA-BAŠOVIĆ

Štampa:

BLICDRUK d.o.o Sarajevo

Tiraž: 400

SADRŽAJ

Uvodna riječ	9
Nadležnost - IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 7/06.....	15
Izdvojeno mišljenje sutkinje Seade Palavrić	40
Nadležnost - VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 5/04	47
Odluka U 8/05	57
Odluka U 13/05	67
Izdvojeno mišljenje sudije Davida Feldmana	74
Izdvojeno mišljenje sutkinje Constance Grewe	77
Izjava sutkinje Seade Palavrić	82
Odluka U 20/05	83
Odluka U 5/05	87
Odluka U 4/04	109
Odluka U 17/05	159
Nadležnost - VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka AP 2458/05	179
Odluka AP 862/04	187
Odluka AP 890/05	195
Odluka AP 976/05	199
Odluka AP 1925/05	211
Odluka AP 74/05	227
Odluka AP 5/05	241
Odluka AP 481/05	257
Odluka AP 899/05	275
Odluka AP 2367/05	293
Odluka AP 1123/04	311
Odluka AP 1149/05	325
Odluka AP 1202/05	341
Odluka AP 356/04	353
Odluka AP 490/05	367
Odluka AP 585/05	383
Odluka AP 1404/05	399

Odluka AP 1598/05	413
Odluka AP 901/05	425
Odluka AP 1111/05	435
Odluka AP 1070/05	461
Odluka AP 1064/05	483
Odluka AP 912/04	503
Odluka AP 1232/05	521
Odluka AP 2482/05	539
Odluka AP 908/05	557
Odluka U 49/03	569
Odluka AP 164/04	585
Rješenje AP 862/04	629
Rješenje AP 214/03	635
Rješenje AP 701/04	643
Rješenje AP 703/04	649
Rješenje AP 129/04	655
Rješenje AP 602/04	661
Nadležnost - VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine	
Rješenje U 50/01	669
Registri	
Registar odluka po nadležnosti	676
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	683
Registar odluka po katalogu prava	685

KAZALO

Uvodna riječ	9
Nadležnost - IV/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 7/06.....	15
Izuzeto mišljenje sutkinje Seade Palavrić	40
Nadležnost - VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 5/04	47
Odluka U 8/05	57
Odluka U 13/05	67
Izuzeto mišljenje sudije Davida Feldmana	74
Izuzeto mišljenje sutkinje Constance Grewe	77
Izjava sutkinje Seade Palavrić	82
Odluka U 20/05	83
Odluka U 5/05	87
Odluka U 4/04	109
Odluka U 17/05	159
Nadležnost - VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka AP 2458/05	179
Odluka AP 862/04	187
Odluka AP 890/05	195
Odluka AP 976/05	199
Odluka AP 1925/05	211
Odluka AP 74/05	227
Odluka AP 5/05	241
Odluka AP 481/05	257
Odluka AP 899/05	275
Odluka AP 2367/05	293
Odluka AP 1123/04	311
Odluka AP 1149/05	325
Odluka AP 1202/05	341
Odluka AP 356/04	353
Odluka AP 490/05	367
Odluka AP 585/05	383
Odluka AP 1404/05	399

Odluka AP 1598/05	413
Odluka AP 901/05	425
Odluka AP 1111/05	435
Odluka AP 1070/05	461
Odluka AP 1064/05	483
Odluka AP 912/04	503
Odluka AP 1232/05	521
Odluka AP 2482/05	539
Odluka AP 908/05	557
Odluka U 49/03	569
Odluka AP 164/04	585
Rješenje AP 862/04	629
Rješenje AP 214/03	635
Rješenje AP 701/04	643
Rješenje AP 703/04	649
Rješenje AP 129/04	655
Rješenje AP 602/04	661
Nadležnost - VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine	
Rješenje U 50/01	669
Registri	
Registar odluka po nadležnosti	676
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	683
Registar odluka po katalogu prava	685

САДРЖАЈ

Уводна ријеч	9
Надлежност - IV/3.f) Устава Босне и Херцеговине	
Одлука У 7/06	15
Издвојено мишљење судије Сеаде Палаврић	40
Надлежност - VI/3.a) Устава Босне и Херцеговине	
Одлука У 5/04	47
Одлука У 8/05	57
Одлука У 13/05	67
Издвојено мишљење судије Davida Feldmana	74
Издвојено мишљење судије Constance Grewe	77
Изјава судије Сеаде Палаврић	82
Одлука У 20/05	83
Одлука У 5/05	87
Одлука У 4/04	109
Одлука У 17/05	159
Надлежност - VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине	
Одлука АП 2458/05	179
Одлука АП 862/04	187
Одлука АП 890/05	195
Одлука АП 976/05	199
Одлука АП 1925/05	211
Одлука АП 74/05	227
Одлука АП 5/05	241
Одлука АП 481/05	257
Одлука АП 899/05	275
Одлука АП 2367/05	293
Одлука АП 1123/04	311
Одлука АП 1149/05	325
Одлука АП 1202/05	341
Одлука АП 356/04	353
Одлука АП 490/05	367
Одлука АП 585/05	383
Одлука АП 1404/05	399

Одлука АП 1598/05	413
Одлука АП 901/05	425
Одлука АП 1111/05	435
Одлука АП 1070/05	461
Одлука АП 1064/05	483
Одлука АП 912/04	503
Одлука АП 1232/05	521
Одлука АП 2482/05	539
Одлука АП 908/05	557
Одлука У 49/03	569
Одлука АП 164/04	585
Рјешење АП 862/04	629
Рјешење АП 214/03	635
Рјешење АП 701/04	643
Рјешење АП 703/04	649
Рјешење АП 129/04	655
Рјешење АП 602/04	661
Надлежност - VI/3.с) Устава Босне и Херцеговине	
Рјешење У 50/01	669
Регистри	
Регистар одлука по надлежности	676
Регистар одлука по критеријима допустивости	683
Регистар одлука по каталогу права	685

UVODNA RIJEČ

U ovom biltenu odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine obuhvaćene su odluke o dopustivosti i meritumu za prvih pet mjeseci 2006. godine. Razlog tomu su promjene u rukovođenju Ustavnog suda BiH, koje su nastupile sukladno Pravilima Ustavnog suda 1. lipnja 2006. godine.

Kao i do sada, tiskati ćemo samo izabrane odluke o dopustivosti i meritumu, jer jednostavno ne bismo, zbog velikog broja odluka, mogli tiskati sve odluke o dopustivosti kojih je ipak najveći broj. Međutim, sve naše odluke, uključujući i privremene mjere, se nalaze na našoj web stranici www.ccbh.ba.

U prvih pet mjeseci 2006. godine Ustavni je sud primio ukupno 1.592 (13 U i 1579 AP) novih predmeta, a u istom tom razdoblju riješio je 486 (7 U i 479 AP), tj. 30% od primljenih. Ono što je, po našem mišljenju, najvažnije jest da i dalje Ustavni sud, u načelu, održava svoju izvanrednu efikasnost u radu. Naime, najveći broj predmeta (oko 98%) završava se u roku od jedne godine dana od dana zaprimanja predmeta.

U strukturi predmeta nema nekih bitnih pomaka. Kad su u pitanju apelacije i dalje su u velikom broju zastupljeni predmeti imovinskog karaktera (povrede koje se odnose na staru deviznu štednju, javni dug, stambenu problematiku, nestale osobe i veliki broj predmeta koji se odnosi na povredu prava iz članka II/3.(f) Ustava BiH i članka 8. Europske konvencije, tj. pravo na dom). Što se tiče apstraktne nadležnosti, u ovom je razdoblju bio nešto veći priliv predmeta kojih je, općenito promatrano, malo, ali i zamjetno je otvaranje novih pravnih pitanja kojih nije bilo do sada, kao npr. hijerarhijski odnos Ustava i Europske konvencije. Kako se BiH bude približavala Europskoj uniji i prihvaćala standarde Europske unije ovo će, zasigurno, biti sve izraženije pitanje.

Zbog ravnopravnosti dva pisma i tri jezika u Bosni i Hercegovini odluke su, u podjednakom broju, tiskane na oba pisma i sva tri jezika, što se, nadamo se, neće negativno odraziti na korištenje ovog biltena.

Posebnu pozornost skrećemo na odluke U 5/05, U 5/04, U 7/06, U 8/05, U 13/05 i U 4/04.

Radi lakšeg snalaženja u korištenju, na kraju Biltena dati su pregledi odluka prema zaštićenim pravima koja su pobijana u apelacijama.

Prema Ustavu, članak VI/3.(b), odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće. Posebice ukazujemo na to da su obvezujuća i pravna mišljenja iznesena u ovim odlukama a ne samo dispozitiv-izreka odluke, kako su neki tumačili ili pokušali u praksi izbjeći primjenu odluka Ustavnog suda.

Uvjeren sam da će i ovaj bilten pomoći svim fizičkim i pravnim osobama koji prate rad Ustavnog suda, svim sudovima i tužiteljstvima i svim tijelima uprave u Bosni i Hercegovini u većoj zaštiti ustavom utvrđenih prava, a time i smanjenju njihovih povreda.

Sarajevo, svibanj 2006. godine

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

ODLUKE

USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

ОДЛУКЕ

УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Nadležnost - IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost - IV/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност - IV/3f) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj U 7/06

ODLUKA O MERITUMU

Zahtjev predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Mustafe Pamuka kojim traži da se ispita regularnost postupka, odnosno utvrđivanje postojanja ili nepostojanja ustavne osnove za Izjavu da se Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o saradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih porodica smatra destruktivnim po vitalne interese bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini

Odluka od 31. marta 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **U 7/06**, rješavajući zahtjev **predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Mustafe Pamuka**, na osnovu člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. tačka 2. i člana 61. st. 1. i 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Tudor Pantiru, potpredsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

David Feldman, sudija

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 31. marta 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU

Utvrđuje se da Izjava Kluba poslanika bošnjačkog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine o destruktivnosti po vitalni interes bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini ne ispunjava uvjete proceduralne ispravnosti iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine zato što Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o saradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih porodica nije destruktivan po vitalni interes bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini.

Postupak usvajanja Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o saradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i

Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih porodica treba provesti prema proceduri iz člana IV/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Predsjedavajući Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Mustafa Pamuk (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnio je 16. marta 2006. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev kojim traži da se ispita regularnost postupka, odnosno utvrđivanje postojanja ili nepostojanja ustavne osnove za Izjavu da se Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o saradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih porodica (u daljnjem tekstu: Ugovor) smatra destruktivnim po vitalne interese bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini.

II. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

2. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 23. hitnoj sjednici, održanoj 16. decembra 2005. godine, prihvatilo Ugovor i ovlastilo zamjenika predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine Barišu Čolaka da potpiše taj ugovor. Nakon toga, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je 5. januara 2006. godine dostavilo Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine zahtjev za davanje saglasnosti za ratifikaciju Ugovora, a u skladu sa članom 16. Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih propisa.

3. Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Dom naroda) je u nastavku 54. sjednice, održane 10. marta 2006. godine, kao 5. tačku dnevnog reda razmatrao davanje saglasnosti za ratifikaciju Ugovora. Klub delegata bošnjačkog

naroda u Domu naroda (u daljnjem tekstu: Klub poslanika) je, u skladu sa članom IV/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 134. stav 1. Poslovnika Doma naroda, dao pisanu Izjavu broj 02-50-1-15-54/06 od 10. marta 2006. godine kojom je donio stav da je davanje saglasnosti na Ugovor destruktivno po vitalne interese bošnjačkog naroda.

4. Suština Izjave kojom se tvrdi da je ratifikacija Ugovora destruktivna po vitalne interese bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini sastoji se u sljedećem.

5. U tački I Izjave Kluba poslanika bošnjačkog naroda (u daljnjem tekstu: Izjava) navedeno je da odredbe člana 4. stav 1, člana 5. stav 1, člana 8. i člana 14. stav 2. Ugovora predstavljaju zasnivanje novih obaveza države Bosne i Hercegovine, a ne pomoć invalidskim fondovima u Bosni i Hercegovini. Naime, osnova za zaključivanje ovog ugovora je Zakon o pravima branilaca i članova njihovih porodica u Federaciji BiH („Službeni glasnik FBiH” broj 33/04) (u daljnjem tekstu: Zakon o pravima branilaca), koji u članu 65. govori o pomoći druge države Bosni i Hercegovini ili pojedincu u Bosni i Hercegovini, namijenjenoj za lična primanja određenih kategorija boračkih populacija. Međutim, u članu 4. stav 1. Ugovor predviđa da lica na koja se Ugovor odnosi, ako su državljani Republike Hrvatske, a koja su pravo na penziju ostvarila prema pravnim propisima Republike Hrvatske, to isto pravo ostvaruju i prema pravnim propisima Bosne i Hercegovine do dana stupanja na snagu Ugovora. Dalje, članom 5. stav 1. Ugovora utvrđena je obaveza Bosne i Hercegovine da potvrdi status lica koji je utvrđen pravomoćnim rješenjem Republike Hrvatske, i to tako da im prizna pravo prema svojim pravnim propisima. Ovu bezuvjetnost priznavanja prava utvrđenih u Republici Hrvatskoj, prema njenim pravnim propisima, dalje potvrđuje član 8. Ugovora, a član 14. stav 2. ne predviđa ni prebivalište lica u Bosni i Hercegovini kao uvjet da se Bosna i Hercegovina obaveže na priznavanje tom licu prava utvrđenih u Republici Hrvatskoj. Klub poslanika bošnjačkog naroda smatra da bi, zajedno posmatrani, citirani članovi imali kao rezultat da se Bosni i Hercegovini nameću obaveze materijalnih i drugih davanja licima koja su državljani Republike Hrvatske i koja imaju prebivalište na njenoj teritoriji, a kojima su prava ustanovljena ili će se tek ustanoviti u Republici Hrvatskoj i prema njenim pravnim propisima. Ovo bi dovelo, kako se dalje navodi u tački I Izjave, do stvaranja dodatnih obaveza invalidskim fondovima u Bosni i Hercegovini i njihovog daljnjeg opterećenja, što je u suprotnosti sa članom 65. Zakona o pravima branilaca, koji je osnova za sklapanje ovog ugovora.

6. U tački II Izjave Klub poslanika bošnjačkog naroda navodi da član 1. stav 1. tačka 11. Ugovora kao relevantan period definira „*period stradanja vrijeme od 18. septembra 1991. godine do 23. decembra 1996. godine koje se priznaje kao osnova za davanje u novcu*”. U

vezi s tim je i član 4. stav 1. Ugovora koji, između ostalog, navodi da su države ugovornice saglasne da su „(...) *žrtve iz perioda odbrane suvereniteta država ugovornica (period stradanja) iz člana 1. stav 1 (...)*”. Klub poslanika bošnjačkog naroda smatra da se na ovaj način otvara „krupno pitanje” o odbrani čijeg suvereniteta se radi, ako se kao početni datum uzme 18. septembar 1991. godine, imajući u vidu da je Bosna i Hercegovina stekla međunarodni suverenitet 6. aprila 1992. godine, od kada se zvanično i računa početak rata u Bosni i Hercegovini. Također, smatra da pomjeranje perioda stradanja na 18. septembar 1991. godine uspostavlja dodatne obaveze invalidskim fondovima u Bosni i Hercegovini. S obzirom na to, Klub poslanika bošnjačkog naroda smatra da je definicija perioda stradanja „nekonzistentna međunarodno utvrđenim i općepoznatim činjenicama”.

7. U tački III Izjave se navodi da Ustav BiH u članu 1. tačka d) propisuje da „*državljeni Bosne i Hercegovine mogu imati dvojno državljanstvo druge države pod uvjetom da postoji bilateralni ugovor koji je odobrila Parlamentarna skupština u skladu sa članom IV/4.d) između Bosne i Hercegovine i te zemlje*”. S obzirom na to da takav bilateralni ugovor o dvojnem državljanstvu između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske još ne postoji, proizlazi da niko od državljana Bosne i Hercegovine ne bi mogao koristiti prava iz ovog ugovora bez kršenja Ustava Bosne i Hercegovine, a korisnici prava se dovode u stanje pravne nesigurnosti.

8. U tački IV Izjave Klub poslanika bošnjačkog naroda navodi da se članom 1. stav 1. tač. 7. i 8. Ugovora prava lica na koja se Ugovor odnosi uvjetuju posjedovanjem državljanstva Republike Hrvatske. U vezi s tim, Klub poslanika bošnjačkog naroda navodi da član 65. Zakona o pravima branilaca govori o pomoći određenim kategorijama boračkih populacija (invalidi, porodice poginulih i sl.), a ne o pomoći dijelovima oružanih snaga (Armija BiH, HVO itd.). U skladu s tim, Klub poslanika bošnjačkog naroda smatra da se radi o diskriminaciji istih kategorija boračke populacije koji su državljani Republike Hrvatske, a bili su pripadnici drugih dijelova oružanih snaga Bosne i Hercegovine, te da se ne smije ratificirati ugovor kojim se diskriminiraju državljani Bosne i Hercegovine.

9. Nakon toga, a u skladu sa članom 134. stav 3. Poslovnika Doma naroda, prekinuta je rasprava o davanju saglasnosti za ratifikaciju Ugovora i otvorena je rasprava o Izjavi. U skladu sa članom 135. stav 1. Poslovnika Doma naroda, Klub poslanika hrvatskog naroda na sjednici je iznio Prigovor na Izjavu (u daljnjem tekstu: Prigovor), koji je istog dana dostavljen i u pisanom obliku, a zaveden je pod brojem 02-50-1-15-54/06 od 10. marta 2006. godine. U Prigovoru se navodi da je pravna osnova za sklapanje ovakvog ugovora sadržana u čl. 62. i 65. Zakona o pravima branilaca, te da je Ugovor prošao sve propisane procedure za sklapanje međudržavnih ugovora ili sporazuma u Bosni i Hercegovini, pa ga

Predsjedništvo BiH, Vijeće ministara BiH i Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH nisu osporili, kao i da ga je ratificirao Sabor Republike Hrvatske. U Prigovoru se dalje navodi da u vezi sa osporenim članom 4. stav 1, članom 5. stav 1. i članom 8. Ugovora nisu tačne konstatacije iz Izjave, budući da lica koja su bila pripadnici HVO-a i koja su stradala na području BiH svoja prava ostvaruju u skladu sa propisima BiH, čime se ne ugrožavaju ničiji vitalni nacionalni interesi, već se radi o individualnim ljudskim pravima.

10. U vezi s osporenim članom 14. stav 2. Ugovora, u Prigovoru se navodi da se ne radi o dodatnom opterećenju invalidskih fondova u BiH, budući da se radi o državljanima i građanima BiH koji svoja prava crpe iz Zakona o pravima branilaca, a ne o građanima druge države. Također, u Prigovoru se ističe da su navodi iz Izjave u vezi sa osporavanim periodom stradanja neosnovani, budući da je taj period utvrđen u skladu sa članom 2. Zakona o pravima branilaca. Osim toga, neosnovani su i navodi o nemogućnosti posjedovanja dvojnog državljanstva prije stupanja na snagu bilateralnog ugovora, budući da je odlukom Visokog predstavnika za BiH ostavljen rok za sklapanje bilateralnih ugovora o dvojnog državljanstvu do 2012. godine, kako bi se konvalidirala dvojna državljanstva svih državljana BiH, koji su takva državljanstva stekli u raznim državama.

11. U Prigovoru se, također, navodi da su neosnovani i navodi iz Izjave u vezi sa diskriminacijom unutar određenih kategorija boračke populacije, budući da se Ugovor odnosi na pripadnike HVO-a u skladu sa članom 62. stav 3. Zakona o pravima branilaca, u čijim su jedinicama bili pripadnici sva tri konstitutivna naroda i pripadnici iz reda Ostalih. U zaključku Klub poslanika hrvatskog naroda navodi da se radi „o jasnom i transparentnom pružanju pomoći navedenoj braniteljskoj populaciji”, te da je Ugovor zasnovan na volji država ugovornica i Zakonu o pravima branilaca. Stoga smatraju da nema nikakve destruktivnosti po nacionalne interese bilo kojeg naroda u BiH, niti štete za BiH, jer je riječ o sredstvima koja dolaze iz budžeta Republike Hrvatske.

12. Nakon što je izjavljen Prigovor, a u skladu sa članom 136. stav 1. Poslovnika Doma naroda, klubovi naroda su imenovali po jednog člana za učestvovanje u Zajedničkoj komisiji. Zajednička komisija, koju sačinjavaju Halid Genjac (Klub poslanika bošnjačkog naroda), Velimir Jukić (Klub poslanika hrvatskog naroda) i Vinko Radovanović (Klub poslanika srpskog naroda), održala je sastanak 15. marta 2006. godine. Komisija nije pronašla rješenje, već je donijela zaključak da se cjelokupan predmet prosljedi Ustavnom sudu na daljnji postupak. U vezi s tim, podnosilac zahtjeva je 16. marta 2006. godine podnio zahtjev Ustavnom sudu, u skladu sa članom IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

III. Relevantni propisi

13. U Ustavu Bosne i Hercegovine relevantne odredbe glase:

„Član 4.

3. (...)

e) Predložena odluka Parlamentarne skupštine može biti proglašena destruktivnom po vitalni interes bošnjačkog, hrvatskog ili srpskog naroda većinom glasova iz reda bošnjačkih, hrvatskih ili srpskih delegata izabranih u skladu sa stavom 1. tačka a). Za donošenje takve odluke bit će potrebna saglasnost Doma naroda, izglasana od većine bošnjačkih, većine hrvatskih i većine srpskih delegata koji su prisutni i glasaju.

f) Kada većina bošnjačkih, hrvatskih ili srpskih delegata stavi primjedbu na pozivanje na tačku e), predsjedavajući Doma naroda će odmah sazvati Zajedničku komisiju, koja se sastoji od tri delegata, od kojih je svaki izabran iz redova bošnjačkih, hrvatskih i srpskih delegata, s ciljem razrješenja tog pitanja. Ukoliko to Komisija ne uspije u roku od pet dana, predmet se upućuje Ustavnom sudu koji će po hitnom postupku preispitati proceduralnu ispravnost slučaja.

(...)”

14. U Ustavu Republike Srpske relevantne odredbe glase:

„Amandman LXXVII

Vitalni nacionalni interesi konstitutivnih naroda su definirani na sljedeći način:

(...)

jednaka prava konstitutivnih naroda u procesu donošenja odluka;

obrazovanje, vjeroispovijest, jezik, njegovanje kulture, tradicije i kulturno naslijeđe;

(...)”

15. U Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine relevantne odredbe glase:

„Amandman XXXVII

Definicija vitalnog interesa

Vitalni nacionalni interesi konstitutivnih naroda su definirani na sljedeći način:

(...)

jednaka prava konstitutivnih naroda u procesu donošenja odluka;

*obrazovanje, vjeroispovijest, jezik, njegovanje kulture, tradicije i kulturno naslijeđe;
(...)"*

16. U **Zakonu o pravima branilaca i članova njihovih porodica** („Službene novine Federacije BiH” br. 33/04 i 56/05) relevantne odredbe glase:

„Član 2. stav 1.

Braniocem, u smislu ovog Zakona, smatra se pripadnik Armije Republike Bosne i Hercegovine, Hrvatskog vijeća obrane i policije nadležnog organa unutrašnjih poslova (u daljnjem tekstu: Oružane snage) koji je učestvovao u odbrani Bosne i Hercegovine (početak agresije na općinu Ravno) od 18. 9. 1991. do 23. 12. 1996. godine, (...)

Član 62. stav 3.

Izuzeto od odredaba st. 1. i 2. ovog člana, isplata naknada po propisima iz oblasti branilačko-invalidske zaštite za korisnike iz reda HVO-a, a koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona, prestaje istovremeno sa primjenom Ugovora o uređivanju međusobnih odnosa u ostvarivanju prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici HVO-a i članova njihovih porodica, koji treba da se zaključi između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, a najkasnije do 31.12. 2005. godine.

Član 65.

Dobijena sredstva, kao izraz pomoći državi ili pojedincu namijenjena za lična primanja određenih kategorija branilačkih populacija, mogu se upotrijebiti prema želji davaoca sredstava.

Korištenje sredstava iz stava 1. ovog člana regulirat će se međudržavnim sporazumom Bosne i Hercegovine i države davaoca sredstava.“

17. U **Zakonu o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora** („Službeni glasnik BiH” broj 63/00) relevantne odredbe glase:

„Član 16.

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine odlučuje o davanju prethodne saglasnosti za ratifikaciju međunarodnog ugovora.

Član 19.

Na pregovaranje i zaključivanje međunarodnih ugovora kojima Bosna i Hercegovina preuzima kreditne i druge finansijske obaveze primjenjuju se odredbe Zakona o vanjskom dugu (...), Zakona o trezoru institucija Bosne i Hercegovine (...) i ovog Zakona.”

18. U Ugovoru između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o saradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih porodica relevantne odredbe glase:

„Član 1.

(1) U ovom ugovoru upotrijebljeni izrazi znače:

(...) 7. ‘lica’

pripadnici Hrvatskog vijeća obrane (u daljnjem tekstu: HVO) koji su stradali na teritoriji Bosne i Hercegovine, te ostvarili status ratnog invalida, po osnovi ranjavanja ili zatočeništva ukoliko su državljani Republike Hrvatske;

8. ‘članovi porodica’

- bračni drug, djeca rođena u braku ili izvan braka, posvojena djeca i pastorčad (članovi uže porodice), roditelji, očuh, maćeha i posvojilac poginulog, zatočenog ili nestalog pripadnika HVO-a, ukoliko su državljani Republike Hrvatske;

- članom uže porodice smatra se i vanbračni drug poginulog, zatočenog ili nestalog pripadnika HVO-a koji s pripadnikom HVO-a ima dijete i koji je do njegove pogibije, smrti, zatočenja ili nestanka živio s njim u zajedničkom kućanstvu najmanje tri godine, ukoliko je državljanin Republike Hrvatske, a status vanbračne zajednice je utvrđen u vanparničnom sudskom postupku; (...)

11. ‘period stradavanja’

- vrijeme od 18.9.1991. do 23.12.1996. koje se priznaje kao osnova za davanje u novcu; (...)

13. ‘potvrđivanje statusa’

- priznavanje postotka tjelesnog oštećenja licima iz tačke 7. ovog stava;

- priznavanje statusa člana porodice licima iz tačke 8. ovog stava; (...)

Član 4.

(1) Države ugovornice saglasne su da stradalnici rata iz perioda odbrane suvereniteta država ugovornica (period stradanja) iz člana 1. stav 1) tačka 7, kao i lica iz tačke 8. ovoga Ugovora koja su ostvarila pravo na mirovinu prema pravnim propisima Republike Hrvatske, od dana stupanja na snagu ovoga Ugovora ostvaruju prava iz člana 2. ovoga Ugovora i prema pravnim propisima Bosne i Hercegovine.

(2) Republika Hrvatska obavezna je od dana stupanja na snagu ovoga ugovora licima iz stava (1) ovoga člana isplaćivati penziju.

Član 5.

(1) Bosna i Hercegovina obavezna je potvrditi status lica utvrđen pravomoćnim rješenjem Republike Hrvatske na način da licima iz člana 1. stav (1) tač. 7. i 8. ovoga ugovora prizna pravo prema svojim pravnim propisima.

(2) Bosna i Hercegovina obavezna je dostaviti Republici Hrvatskoj pravomoćna rješenja o priznatom pravu prema svojim propisima za pripadnike HVO-a iz člana 1. stav (1) tač. 7. i 8. ovoga ugovora.

Član 6.

(1) Republika Hrvatska obavezna je licima iz člana 1. stav (1) tačka 7. ovog ugovora koja su do dana stupanja na snagu ovog ugovora podnijela zahtjev za priznanje prava iz penzijskog osiguranja na osnovu djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, odnosno kod kojih je već ranije proveden postupak medicinskog vještačenja u vezi s ocjenom njihove radne sposobnosti prema ranijim pravnim propisima o pravima hrvatskih branilaca, okončati postupak priznavanja prava na penziju u skladu sa odredbama važećeg Zakona o pravima hrvatskih branilaca iz Domovinskog rata i članova njihovih porodica i u skladu sa odredbama ovog Ugovora.

(2) Republika Hrvatska obavezna je licima iz člana 6. stav (1) ovog ugovora isplaćivati razliku između visine mjesečnog iznosa lične invalidnine ostvarene po pravomoćnom rješenju nadležnog organa Bosne i Hercegovine i visine mjesečnog iznosa invalidske penzije koju bi isto lice ostvarilo po pravima u Republici Hrvatskoj.

(3) Odredbe ovoga člana odgovarajuće se primjenjuju i na lica iz člana 1. stav (1) tačka 7. ovog ugovora koja zahtjev iz stava (1) ovog člana podnesu u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog ugovora.

(4) Republika Hrvatska obavezna je licima iz člana 1. stav (1) tačka 8. ovog Ugovora okončati postupak priznavanja prava na penziju iza poginulih ili ekshumiranih pripadnika HVO-a stradalih u pružanju neposrednog oružanog otpora, a obavezna je licima iz člana 1. stav (1) tačka 8. ovog Ugovora isplaćivati razliku između visine mjesečnog iznosa porodične invalidnine ostvarene po pravomoćnom rješenju nadležnog organa Bosne i Hercegovine i visine mjesečnog iznosa invalidske penzije koju bi isto lice ostvarilo po pravnim propisima u Republici Hrvatskoj. (...)

Član 9.

Lica iz člana 1. stav (1) tač. 7. i 8. ovog Ugovora imaju pravo na zdravstvenu zaštitu prema pravnim propisima i na teret one države ugovornice na čijoj se teritoriji liječe.

Odredbe stava (1) ovog člana jednako se primjenjuju i na članove porodica korisnika prava.

Način ostvarivanja prava iz st. (1) i (2) ovog člana utvrdit će se posebnim provedbenim propisom Ministarstva zdravstva i socijalne zaštite u Republici Hrvatskoj i nadležnoga ministarstva u Bosni i Hercegovini.

Član 14.

(1) Davanje u novcu, prema odredbama ovog Ugovora, nosilac utvrđuje i isplaćuje u valuti koja vrijedi u toj državi ugovornici.

(2) Isplata davanja iz stava (1) ovog člana licima iz člana 1. stav (1) tač. 7. i 8. ovog Ugovora koja imaju prebivalište u drugoj državi ugovornici obavlja se u međunarodno priznatoj konvertibilnoj valuti. (...)

IV. Dopustivost

19. Zahtjev je podnio predsjedavajući Doma naroda. Dakle, u pogledu ovlaštenog podnosioca zahtjev ispunjava jedan od kriterija dopustivosti. U pogledu ostalih kriterija dopustivosti, Ustavni sud smatra da oni zavise od samog tumačenja nadležnosti Ustavnog suda iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

20. Ustavni sud podsjeća da je suština nadležnosti Ustavnog suda iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine rješavanje pitanja „proceduralne ispravnosti” slučaja iz određenog zahtjeva Doma naroda. Šta sam pojam „proceduralna ispravnost” podrazumijeva, treba da se zaključi ciljnim i sistematskim tumačenjem, prije svega, odredaba člana IV/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

21. Parlamentarna skupština je nadležna, prema članu IV/4.d) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 16. Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora, za odlučivanje o davanju saglasnosti za ratifikaciju ugovora. Prema članu IV/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština sve odluke u oba doma donosi „*većinom glasova onih koji su prisutni i glasaju. (...) Ukoliko većina ne uključuje jednu trećinu glasova delegata ili članova sa teritorije svakog entiteta, predsjedavajući i njegovi zamjenici će, radeći kao komisija, nastojati da u roku od tri dana od glasanja postignu saglasnost. Ukoliko ta nastojanja ne uspiju, odluke će se donijeti većinom glasova onih koji su prisutni i glasaju, pod uvjetom da glasovi ne uključuju dvije trećine, ili više delegata ili članova izabranih iz svakog entiteta*”.

22. Prema članu IV/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, „*predložena odluka Parlamentarne skupštine može biti proglašena destruktivnom po vitalni interes bošnjačkog, hrvatskog ili srpskog naroda većinom glasova iz reda bošnjačkih, hrvatskih ili srpskih delegata*”. Postupak za proglašenje jedne odluke destruktivnom sastoji se od pozivanja većine delegata iz kluba jednog naroda (najmanje tri delegata) na član IV/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine. Posljedica toga jeste strožiji kriterij glasanja, upoređujući sa onim iz člana IV/3.e), tj. „*za donošenje takve odluke bit će potrebna saglasnost Doma naroda, koju je izglasala većina bošnjačkih, većina hrvatskih i većina srpskih delegata koji su prisutni i glasaju*”. Na ovaj način omogućen je nastavak parlamentarne procedure uprkos prigovoru destruktivnosti po vitalni interes jednog konstitutivnog naroda, ali prema strožijim demokratskim zahtjevima, jer pojam parlamentarne većine dobija drugu dimenziju. Ukoliko Dom naroda ne uspije postići zahtijevanu većinu, odluka ne može proći parlamentarnu proceduru u Domu naroda, jer nema njegovo povjerenje.

23. Ako ne dođe do glasanja, jer „*većina bošnjačkih, hrvatskih ili srpskih delegata stavi primjedbu pozivanjem na tačku IV/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, predsjedavajući Doma naroda će odmah sazvati Zajedničku komisiju koja se sastoji od tri delegata, od kojih je svaki izabran iz reda bošnjačkih, hrvatskih i srpskih delegata, s ciljem razrješenja tog pitanja. Ukoliko to Komisija ne uspije u roku od pet dana, predmet se upućuje Ustavnom sudu koji će po hitnom postupku preispitati proceduralnu ispravnost slučaja*”. To znači da se stavljanjem prigovora za pozivanje na član IV/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine obustavlja procedura glasanja o predloženoj odluci i Dom naroda postupa prema članu IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

24. Iz citiranih odredaba jasno proizlazi da je sam postupak zaštite vitalnih interesa jednog naroda jasno i decidirano propisan citiranim odredbama i da se taj postupak mora

poštivati. Uloga Ustavnog suda treba da bude kontroliranje poštivanja citiranog postupka, u slučaju da se to od njega traži. S druge strane, iz citiranih odredaba jasno proizlazi da ove vrste sporova nastaju iz situacije u kojoj se predstavnici konstitutivnih naroda ne mogu sporazumno dogovoriti o tome da li je ili ne neka odluka destruktivna po vitalni interes određenog naroda. Posljedica toga je da se na taj način blokira rad Parlamentarne skupštine, jer predložena odluka ne može dobiti povjerenje većine delegata određenog naroda. U vezi s tim, uloga Ustavnog suda bi trebalo da se sastoji u tome da, kao najviši sud države i zaštitnik Ustava Bosne i Hercegovine (član VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine), doprinese svojom meritornom odlukom deblokiranju rada Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, koja sama nije u stanju da riješi problem. Ovaj postupak je hitne prirode, jer je intervencija Ustavnog suda potrebna u što kraćem roku kako bi zakonodavni organ mogao nastaviti da obavlja svoju ulogu. Ova druga uloga Ustavnog suda, tj. donošenje meritornog stava u pogledu postojanja ili nepostojanja destruktivnosti po vitalni interes jednog naroda, veoma je važna u situacijama kada je državi potrebna određena odluka da bi regulirala određeno područje, a glasanje o toj odluci je blokirano stavljanjem prigovora destruktivnosti po vitalni interes jednog naroda.

25. Institut zaštite vitalnih interesa jednog naroda je veoma važan u državama u kojima postoje multietničke, multijezičke, multireligijske zajednice ili zajednice koje su tipične prema svojim razlikama. S druge strane, svako pozivanje na vitalni interes ima kao posljedicu pojačan kriterij za donošenje općih akata, uključujući i poseban uvjet većine glasova (član IV/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine) ili, u krajnjem slučaju, postupak pred Ustavnim sudom. Posljedica toga su prekidi parlamentarnih procedura koji mogu proizvesti negativne posljedice po rad zakonodavnog tijela i samim tim na funkcioniranje države. Zbog toga, kao što je to Ustavni sud utvrdio u svojim odlukama broj *U 2/04* (28. maja 2004. godine, "Službeni list BiH" broj 98/04, tačka 18) i *U 8/04* (25. juna 2004. godine, "Službeni list BiH" broj 40/04, tačka 22), na postupak iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine treba se pozivati ako postoji razlog za mišljenje da je prijedlog odluke Parlamentarne skupštine destruktivan po vitalni interes jednog konstitutivnog naroda i/ili ako postoji ozbiljna kontroverza u mišljenju ili sumnja u vezi sa pitanjem da li su procedure iz člana IV/3.e) i f) pravilno ispoštovane.

26. U konkretnom slučaju zahtjev i Izjava Kluba poslanika bošnjačkog naroda sadrže više razloga zbog kojih se smatra da je davanje saglasnosti za ratifikaciju Ugovora destruktivno po vitalni interes bošnjačkog naroda. Suština razloga se odnosi na dodatno opterećenje invalidskih fondova u Bosni i Hercegovini, i to priznavanjem statusa i prava u Republici Hrvatskoj, a bez mogućnosti kontrole nadležnih organa u Bosni i Hercegovini,

koji bi tako utvrđen status i prava morali priznati. Također, Izjava postavlja pitanje diskriminacije „unutar određenih kategorija boračkih populacija u Bosni i Hercegovini”, jer se Ugovor odnosi samo na državljane Republike Hrvatske koji su bili pripadnici HVO-a, te u vezi s tim i pitanje pravne sigurnosti zbog nepostojanja bilateralnog ugovora o dvojnomo državljanstvu. Izjavom se, također, dovodi u pitanje i Ugovorom definirani period stradanja (od 18. septembra 1991. do 23. decembra 1996. godine).

27. Ustavni sud smatra da je zahtjev u dovoljnoj mjeri obrazložen da bi zadovoljio i ovaj uvjet dopustivosti. Iz analize proceduralne ispravnosti jasno proizlazi da je Izjavu Kluba poslanika bošnjačkog naroda broj 02-50-1-15-54/06 od 10. marta 2006. godine potpisalo svih pet poslanika Kluba, i to: Osman Brka, Hasan Čengić, Halid Genjac, Hilmo Neimarlija i Mustafa Pamuk. Prigovor Kluba poslanika hrvatskog naroda broj 02-50-1-15-54/06 od 10. marta 2006. godine potpisalo je svih pet poslanika Kluba, i to: Anto Spajić, Velimir Jukić, Tomislav Limov, Branko Zrno i Ilija Filipović. Na sjednici Doma naroda održanoj 10. marta 2006. godine formirana je Zajednička komisija u sastavu: Halid Genjac, Velimir Jukić i Vinko Radovanović. Zajednička komisija je zasjedala jedan dan, 15. marta 2006. godine, pa nije pronašla rješenje, već je utvrdila da cjelokupan predmet treba uputiti Ustavnom sudu na daljnji postupak. Podnosilac zahtjeva je podnio zahtjev Ustavnom sudu 16. marta 2006. godine uz koji je priložio neovjeren prepis predmetnog Ugovora, dio neautoriziranog transkripta nastavka 54. sjednice Doma naroda, neautoriziran transkript sa sjednice Zajedničke komisije, te tekst Zakona o pravima branilaca, što je u skladu sa članom 21. Pravila Ustavnog suda.

28. Na osnovu izloženog Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev podnio ovlašteni subjekt i da je poštovana proceduralna ispravnost u smislu člana IV/3.e) i f) Ustava Bosne i Hercegovine, te da su ispunjeni formalni uvjeti iz člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda.

29. Slijedi da je predmetni zahtjev dopustiv.

V. Meritum

30. Podnosilac zahtjeva traži da se ispita proceduralna ispravnost postupka, odnosno postojanje ili nepostojanje ustavne osnove za izjavu da se davanje saglasnosti na ratifikaciju Ugovora smatra destruktivnom po vitalni interes bošnjačkog naroda. Da bi ispitao ovaj zahtjev, Ustavni sud mora, prije svega, definirati pojam „vitalnog interesa” u smislu člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

31. Ustavni sud ponovo podsjeća da Izjava Kluba poslanika bošnjačkog naroda o destruktivnosti po vitalni interes bošnjačkog naroda posebno iznosi sljedeća suštinska pitanja: a) Ugovorom se nameću nove obaveze Bosni i Hercegovini u vidu materijalnih i drugih davanja licima kojima su prava ustanovljena ili će tek biti ustanovljena u Republici Hrvatskoj prema njenim zakonima, što ne predstavlja pomoć invalidskim fondovima, već ih dodatno opterećuje, b) period stradanja, kako je definiran Ugovorom, također dodatno opterećuje invalidske fondove jer se odnosi na period prije zvaničnog početka rata u Bosni i Hercegovini i prije međunarodnog priznanja suvereniteta Bosne i Hercegovine kao države, c) nepostojanje bilateralnog ugovora o dvojnomoj državljanstvu između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske onemogućava korištenje prava koja Ugovor regulira i d) postavlja se pitanje diskriminacije državljana Republike Hrvatske koji su bili pripadnici drugih dijelova Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u odnosu na one koji su bili pripadnici HVO-a.

32. S obzirom na navedeno, Ustavni sud treba ispitati da li svako postavljeno pitanje predstavlja pitanje vitalnog interesa jednog konstitutivnog naroda u Bosni i Hercegovini, te ako je tako, da li je destruktivno po taj vitalni interes.

V.1. Pojam vitalnog interesa konstitutivnog naroda

33. U vezi sa činjenicom da Ustav Bosne i Hercegovine ne sadrži definiciju „vitalnog interesa”, Ustavni sud je ranije odbijao da definira ili da detaljno navede elemente koji čine vitalne interese konstitutivnih naroda. S druge strane, Ustavni sud je naveo nekoliko faktora koji oblikuju razumijevanje navedenog pojma (vidi Odluku Ustavnog suda u predmetu broj *U 4/02*, tačka 31. i dalje). Prvo, pojam „vitalnog interesa” je funkcionalna kategorija i ne može se posmatrati odvojeno od pojma „konstitutivnosti naroda” čije vitalne interese štiti član IV/3.e) i f) Ustava Bosne i Hercegovine. U posljednjoj alineji Preambule Ustava Bosne i Hercegovine Bošnjaci, Hrvati i Srbi su definirani kao „konstitutivni narodi (u zajednici sa Ostalim) i građani Bosne i Hercegovine”. Ustavni sud je u svojoj Trećoj djelimičnoj odluci broj *U 5/98* (odluka od 7. januara 2000. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 23/00, stav 52) zaključio da „*kako god neodređen bio jezik Preambule Ustava BiH zbog ovog nedostatka definicije statusa Bošnjaka, Hrvata i Srba kao konstitutivnih naroda, ona jasno označava sve njih kao konstitutivne narode, tj. kao narode*”. Ustavni sud je, dalje, zaključio da „*gledano u vezi sa članom I Ustava, tekst Ustava BiH stoga jasno razlikuje konstitutivne narode od nacionalnih manjina, sa namjerom afirmacije kontinuiteta Bosne i Hercegovine kao demokratske multinacionalne države*” (ibid., tačka 53). U vezi s tim, pojam konstitutivnosti naroda nije apstraktan pojam, već on inkorporira

određene principe bez kojih jedno društvo, sa ustavno zaštićenim razlikama, ne bi moglo efikasno funkcionirati (Odluka Ustavnog suda broj U 4/02, tačka 33). Prema tome, pojam „konstitutivnosti” direktno utječe na pojam „vitalnog interesa” (vidi već citiranu Odluku Ustavnog suda broj U 8/04, stav 30), te postoji veća vjerovatnoća da će predložena odluka Parlamentarne skupštine, koja utječe na sposobnost države da funkcionira na efikasan način prilikom zaštite ustavno zaštićenih razlika, imati veći utjecaj na vitalni interes konstitutivnog naroda nego druge predložene odluke (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 10/05 od 22. jula 2005. godine).

34. Dalje, značenje „vitalnog interesa” je djelimično oblikovano članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, koji naglašava da je Bosna i Hercegovina demokratska država, odnosno „da demokratski organi vlasti i pravične procedure najbolje stvaraju miroljubive odnose unutar pluralističkog društva” (alineja 3. Preambule). S tim u vezi, interes konstitutivnih naroda da u punom kapacitetu učestvuju u sistemu vlasti i aktivnostima javnih organa vlasti može se posmatrati kao vitalni interes. Ustav Bosne i Hercegovine o ovome sadrži odredbe u kojima se traži da funkcioneri koji se biraju na položaje u institucijama Bosne i Hercegovine „u pravilu, odražavaju sastav naroda Bosne i Hercegovine” (član IX/3). Ustav Bosne i Hercegovine, također, nameće kvotni sistem za određivanje sastava Doma naroda (član IV/1), imenovanje predsjedavajućeg i zamjenika predsjedavajućeg domova Parlamentarne skupštine (IV/3.b)), sastav Predsjedništva Bosne i Hercegovine (član V) i prvi sastav Upravnog odbora Centralne banke Bosne i Hercegovine (član VII stav 1. tačka 2). Osim sistema zasnovanog na kvotama, član IV/1.b) Ustava Bosne i Hercegovine utvrđuje način donošenja odluka u Domu naroda pri čemu se zahtijeva minimalan broj delegata svakog konstitutivnog naroda. Na kraju, član IV/3.e) i f) i član V/2.d) Ustava Bosne i Hercegovine uvode princip zaštite vitalnih interesa konstitutivnih naroda kao dodatni mehanizam ustavne zaštite.

35. Šta znače ovi mehanizmi protumačio je Ustavni sud u već citiranoj Odluci broj U 5/98 u kojoj je naglasio da „općepriznat princip, koji proizlazi iz liste međunarodnih instrumenata iz Aneksa I Ustava BiH, jeste da vlada mora predstavljati čitav narod sa teritorije bez bilo kakvih razlika, time zabranjujući, posebno članom 15. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina koja je inkorporirana u Ustav Bosne i Hercegovine preko Aneksa I - više ili manje potpunu blokadu svog efektivnog učestvovanja u procesu donošenja odluka. Budući da je efektivno učestvovanje etničkih grupa važan element demokratskih institucionalnih struktura u multinacionalnoj državi, demokratsko donošenje odluka bi bilo preobraženo u etničku dominaciju jedne ili više grupa ako bi im, npr., bila dodijeljena apsolutna i/ili neograničena moć veta, time omogućavajući brojnoj manjini predstavljenoj

u vladinim institucijama da zauvijek nameće svoju volju većini” (ibid., tačka 55). Prema navedenom, Ustavni sud zaključuje da efektivno učestvovanje konstitutivnih naroda u procesu donošenja političkih odluka, u smislu sprečavanja apsolutne dominacije jedne grupe nad drugom, predstavlja vitalni interes svakog konstitutivnog naroda.

36. Konačno, pitanje tumačenja pojma „efektivnog učestvovanja konstitutivnih naroda u državnoj vlasti”, primjenjujući ga van ustavnih odredaba koje su prethodno citirane, treba primjenjivati funkcionalno i u skladu sa članom IX/3. Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojem „*funkcioneri imenovani na položaje u institucijama Bosne i Hercegovine, u pravilu, odražavaju sastav naroda Bosne i Hercegovine*”. To znači, s jedne strane, da državna vlast treba biti, u principu, reprezentativan odraz napredne koegzistencije svih naroda u Bosni i Hercegovini, uključujući i nacionalne manjine i Ostale. S druge strane, „efektivno učestvovanje konstitutivnih naroda u vlasti”, ako se prevazilazi ustavni okvir, nikada se ne smije provoditi ili nametati na štetu efektivnog funkcioniranja države i njenih organa. U tom smislu, Ustavni sud je obrazložio da „*nijedna odredba Ustava ne omogućava zaključak da se ova specijalna prava za zastupanje i učestvovanje konstitutivnih naroda u institucijama BiH mogu primijeniti, također, i na druge institucije ili procedure. Naprotiv, u onoj mjeri u kojoj bi ova specijalna kolektivna prava mogla kršiti odredbe o nediskriminaciji (...) ona su legitimizirana samo njihovim ustavnim rangom i, stoga, moraju biti usko formulirana. Posebno, ne može se zaključiti da Ustav Bosne i Hercegovine predviđa opći institucionalni model koji se može prenijeti na nivo entiteta, ili da slične etnički definirane institucionalne strukture na nivou entiteta ne moraju zadovoljavati globalni obavezujući standard nediskriminacije Ustava Bosne i Hercegovine prema članu II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, ili ustavni princip jednakosti konstitutivnih naroda*” (ibid., tačka 68). Prema tome, iz toga se izvodi pravilan zaključak da se samo na taj način može uspostaviti kompromisan odnos između pripadnosti jednom konstitutivnom narodu i opciji građanstva.

37. Osim ustavnog elementa „efektivnog učestvovanja konstitutivnih naroda u državnim organima”, Ustavni sud se u više navrata upuštao u razmatranje problema grupnih prava konstitutivnih naroda. Ustavni sud je, tako, zaključio da vitalni interesi konstitutivnih naroda uključuju zaštitu raznih prava i sloboda koji pružaju značajnu pomoć u osiguravanju da konstitutivni narodi mogu iznijeti svoje interese u okviru kolektivne jednakosti i učestvovanja u funkcioniranju države. Osim toga što je to ustavno pravo (vidi član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. I/4, II/3.m) i II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, Evropsku povelju za regionalne jezike i jezike manjina i Četvrtu djelimičnu odluku Ustavnog suda broj U 5/98 od 18. i 19. augusta 2000. godine, objavljenu u “Službenom

listu BiH” broj 36/00, tačka 34), sloboda korištenja svog jezika u učestvovanju i pristupu obrazovanju, informacijama i idejama na tom jeziku ubraja se u vitalne interese (vidi već citiranu Odluku Ustavnog suda broj *U 8/04*, tač. 38-41). Isto se odnosi na slobodu na multikulturalni religijski život (ibid., tačka 34; Četvrta djelimična odluka broj *U 5/98* od 18. i 19. augusta 2000. godine, tačka 44).

38. Dakle, iako je već odlučivao o pitanjima koja se tiču zaštite vitalnog interesa, Ustavni sud se ni u jednoj svojoj odluci nije upustio u taksativno nabranje elemenata vitalnog interesa jednog naroda, nego je ukazao da je pojam vitalnog interesa jednog konstitutivnog naroda funkcionalna kategorija, te da mu je potrebno pristupiti s te tačke gledišta. Ustavni sud je, u skladu sa članom VI/3. stav 1. Ustava Bosne i Hercegovine, zaštitnik Ustava i njime je ograničen u pogledu funkcionalnog tumačenja. U vezi s tim, pri razmatranju svakog konkretnog slučaja Ustavni sud će se, u zadatim ustavnim okvirima, rukovoditi vrijednostima i principima koji su suštinski važni za slobodno i demokratsko društvo koje otjelovljuje, između ostalog, poštivanje inherentnog dostojanstva čovjeka, ugađanje velikoj raznolikosti vjerovanja, poštivanje kulturnog identiteta i identiteta grupa i vjera u društvene i političke institucije koje unapređuju učestvovanje pojedinaca i grupa u društvu. S druge strane, zaštita vitalnog interesa ne smije ugroziti suverenitet i funkcionalnost države koja je usko povezana sa neutralnim i suštinskim shvatanjem pojma državljanstva, kao kriterija pripadnosti „naciji”. Drugim riječima, zaštita vitalnog interesa ne smije voditi nepotrebnoj dezintegraciji građanskog društva, kao neophodnog elementa moderne državnosti.

39. Konačno, Ustavni sud primjećuje da entitetski ustavi na identičan način definiraju vitalne nacionalne interese konstitutivnih naroda tako da, između ostalog, navode „*jednaka prava konstitutivnih naroda u procesu donošenja odluka; obrazovanje, vjeroispovijest, jezik, njegovanje kulture, tradicije i kulturno naslijeđe*” (vidi Amandman LXXVII na Ustav Republike Srpske i Amandman XXXVII na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine). Iako Ustav Bosne i Hercegovine ne sadrži takvu odredbu, Ustavni sud smatra da su izričiti termini koje koriste entitetski ustavi ubjedljivi u ovom pogledu.

V.2. Postojanje vitalnog interesa bošnjačkog naroda u odnosu na tačku I Izjave

40. Ugovor u članu 4. stav 1. propisuje da će stradalnici rata iz „*perioda odbrane suvereniteta država ugovornica*”, koji su bili pripadnici HVO-a i koji su državljani Republike Hrvatske, a koji su u Republici Hrvatskoj ostvarili pravo na invalidsku penziju u skladu sa njenim propisima, ostvariti pravo na invalidninu i prema propisima Bosne i

Hercegovine. Dalje, član 5. Ugovora propisuje obavezu Bosne i Hercegovine da „*potvrdi status lica utvrđen pravomoćnim rješenjem Republike Hrvatske*” tako što će tim licima priznati pravo prema svojim pravnim propisima. Dakle, Ugovor predviđa automatizam u priznavanju statusa i prava lica koja su u pitanju u Bosni i Hercegovini, uz dodatnu obavezu Bosne i Hercegovine da o priznavanju statusa dostavi Republici Hrvatskoj pravomoćna rješenja (član 5. stav 2). Izjavom se navodi da je ovakvo nametanje automatskog priznanja statusa i prava destruktivno po vitalni interes bošnjačkog naroda, naročito imajući u vidu da se u Ugovoru govori o „*žrtvama rata iz perioda odbrane suvereniteta država*”.

41. U vezi sa navodima iz tačke I Izjave, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju ne postavlja pitanje nametanja dodatnih obaveza Bosni i Hercegovini međudržavnim ugovorom, već se Ugovor tiče pomoći državljanima Bosne i Hercegovine, koji imaju državljanstvo i druge države, u konkretnom slučaju Republike Hrvatske. Naime, analizirajući odredbe Ugovora, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju radi o priznavanju prava u Republici Hrvatskoj onima kojima je takvo pravo već ranije priznato u Bosni i Hercegovini. Samo oni državljani Bosne i Hercegovine koji već imaju priznato pravo na invalidninu prema propisima Bosne i Hercegovine mogu ostvariti pravo na invalidsku penziju u Republici Hrvatskoj, pod uvjetom da su bili pripadnici HVO-a ili članovi njihovih porodica i ako su državljani Republike Hrvatske. Samo tim licima i pod navedenim uvjetima Republika Hrvatska će priznati pravo na invalidsku penziju i isplaćivati razliku između tako utvrđene penzije i ranije utvrđene invalidnine koju ostvaruju u Bosni i Hercegovini.

42. U vezi sa navedenim, a imajući u vidu pojam vitalnog nacionalnog interesa, kako je to navedeno u tač. 33-39. ove Odluke, Ustavni sud smatra da su neosnovani navodi iz tačke I Izjave, te da nema ništa što ukazuje da se članom 4, članom 5. stav 1, te posljedično članom 8. i članom 14. stav 2. Ugovora postavlja pitanje koje bi bilo od vitalnog interesa jednog konstitutivnog naroda, a u konkretnom slučaju bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini.

V.3. Postojanje vitalnog interesa bošnjačkog naroda u odnosu na tačku II Izjave

43. Tačkom II Izjave navodi se da bi davanje saglasnosti na ratifikaciju Ugovora u odnosu na član 1. stav 1. tačka 11. Ugovora, kojim se definira period stradanja, bilo destruktivno po vitalni interes bošnjačkog naroda. Ustavni sud zapaža da je nesporno da je ovaj period na isti način definiran u članu 2. Zakona o pravima branilaca, kako se to osnovano navodi i u Prigovoru. Stoga, Ustavni sud ne može prihvatiti navode iz tačke II Izjave da se ovako

definiranim periodom proširuje obaveza Bosne i Hercegovine, budući da Ugovor na ovaj način ne nameće ništa što nadležni organi u Bosni i Hercegovini već nisu sami definirali.

44. U vezi sa navedenim, a imajući u vidu pojam vitalnog nacionalnog interesa, kako je to navedeno u tač. 33-39. ove Odluke, Ustavni sud smatra da su neosnovani navodi iz tačke II Izjave, te da nema ništa što ukazuje da se definiranim periodom stradanja u članu 1. stav 1. tačka 11. Ugovora postavlja pitanje koje bi bilo od vitalnog interesa jednog konstitutivnog naroda, a u konkretnom slučaju bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini.

V.4. Postojanje vitalnog interesa bošnjačkog naroda u odnosu na tačku III Izjave

45. Tačkom III Izjave se navodi da će nepostojanje bilateralnog ugovora o dvojnomo državljanstvu između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske onemogućiti korištenje prava koja Ugovor regulira. U vezi sa ovim navodima, Ustavni sud smatra da je osnovan Prigovor u dijelu u kojem se navodi da nedostatak bilateralnog sporazuma o dvojnomo državljanstvu između Bosne i Hercegovine nije prepreka za izvršenje ovog Ugovora. Ovo naročito zato što je, kako pravilno Prigovor ukazuje, rok za sklapanje takvog sporazuma 2012. godina, a Zakon o pravima branilaca Federacije je odredbom člana 62. stav 3. već predvidio obavezu sklapanja međudržavnog ugovora u oblasti boračko-invalidske zaštite, dakle, i prije stupanja bilateralnog ugovora o dvojnomo državljanstvu na snagu.

46. Na osnovu izloženog, a imajući u vidu pojam vitalnog nacionalnog interesa, kako je to navedeno u tač. 33-39. ove Odluke, Ustavni sud smatra da su neosnovani navodi iz tačke III Izjave, te da nema ništa što ukazuje da se nepostojanjem bilateralnog ugovora o dvojnomo državljanstvu između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine postavlja pitanje koje bi bilo od vitalnog interesa jednog konstitutivnog naroda, a u konkretnom slučaju bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini.

V.5. Postojanje vitalnog interesa bošnjačkog naroda u odnosu na tačku IV Izjave

47. Tačkom IV Izjave se navodi da se Ugovor odnosi samo na državljane Republike Hrvatske koji su bili pripadnici HVO-a, a Zakon o pravima branilaca u članu 65. govori o pomoći određenim kategorijama boračkih populacija, a ne o pomoći dijelovima Oružanih snaga, čiji je jedan dio HVO. Stoga se, kako se u ovoj tački Izjave navodi, diskriminiraju državljani Republike Hrvatske koji su bili pripadnici drugih dijelova Oružanih snaga zbog čega Bosna i Hercegovina ne bi smjela ratificirati ugovor kojim diskriminira svoje državljane.

48. Prigovorom se ukazuje na to da je neosnovan ovaj prigovor diskriminacije, naročito imajući u vidu odredbe člana 62. stav 3. Zakona o pravima branilaca. Prigovorom se, također, ukazuje da su pripadnici HVO-a bili iz sva tri konstitutivna naroda i pripadnici iz reda Ostalih.

49. Ustavni sud je ukazao na principe pomoću kojih se ispituje kada neki zakon pokazuje „diskriminacijsku namjeru ili efekt” u svojoj Trećoj djelimičnoj odluci u predmetu broj *U 5/98 III* tačka 79. Principi koji su definirani u navedenoj Odluci, a koji se moraju primijeniti pri odlučivanju da li postoji „diskriminacijska namjera ili efekt” su:

a) Zakon diskriminira *prima facie*, tj. eksplicitnim terminima, korištenjem kriterija kao što su jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom ili bilo koji drugi status za klasifikaciju kategorijā ljudi koje se onda, prema toj osnovi, drugačije tretiraju. Međutim, ako bi svaka razlika prema toj osnovi bila zabranjena, to bi vodilo očigledno apsurdnim rezultatima. Postoje situacije i problemi koji, zbog razlika koje su im inherentne, zahtijevaju različita pravna rješenja; štaviše, neke pravne nejednakosti su nekad neophodne da se isprave faktičke nejednakosti. Stoga, Evropski sud za ljudska prava je razradio standard za tumačenje prema kojem je princip jednakog tretmana prekršen ako razlikovanje nema utemeljenog obrazloženja. Postojanje takvog obrazloženja mora biti procijenjeno u vezi sa ciljem i efektima mjere koja se razmatra. Stoga, razlika u tretmanu prilikom ostvarivanja prava ne smije samo težiti legitimnom cilju u pogledu principa koji inače prevladavaju u demokratskim društvima. Odredba o nediskriminaciji se, također, krši i kada je jasno ustanovljeno da ne postoji razumno razmjernan odnos između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi postići. Princip proporcionalnosti, stoga, pretpostavlja četiri koraka u razmatranju: postoji li opravdan javni cilj, mogu li upotrijebljena sredstva postići legitiman cilj, jesu li sredstva neophodna, tj. imaju li najmanju težinu za postizanje cilja i, konačno, jesu li nametnuta opterećenja razmjerna u usporedbi s važnošću cilja;

b) Zakon je diskriminirajući kada je, iako *prima facie* neutralan, provođen na diskriminacijski način;

c) Zakon je diskriminirajući, iako je *prima facie* neutralan i primjenjivan u skladu sa svojim pretpostavkama, kada je donesen s ciljem diskriminiranja, što proizlazi iz historijskog tumačenja zakona, izjava zakonodavaca, disparatnog utjecaja zakona ili drugih posrednih dokaza o namjeri;

d) Diskriminacija postoji ako efekte prethodne *de iure* diskriminacije podržavaju odgovarajući javni organi na svim državnim nivoima, ne samo svojim djelovanjem već i nedjelovanjem.

50. Prije svega, Ustavni sud ukazuje da nije nadležan da utvrđuje ustavnost postojećih i mogućih rješenja Ugovora u kontekstu zahtjeva iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine. Prilikom ocjene navedenih argumenata član IV/3. Ustava Bosne i Hercegovine niti obavezuje, niti daje ovlaštenje Ustavnom sudu da odluči da li bi predloženi Ugovor, ukoliko se donese odluka o davanju saglasnosti za ratifikaciju, rezultirao diskriminacijom i tako povrijedio ustavna prava ili bi bio neustavan prema nekoj drugoj osnovi. Ako bi to bio slučaj, onda bi se mogao pokrenuti postupak da se ustavna prava provedu na uobičajen način. Međutim, Ustavni sud nije nadležan da utvrđuje ustavnost postojećih i mogućih rješenja u kontekstu zahtjeva iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi već citiranu Odluku Ustavnog suda broj U 10/05). Cilj ove odluke je davanje konačnog odgovora na pitanje koje ni Dom naroda, a ni oformljena Zajednička komisija tog Doma nisu mogli dati, a to je u prvom redu pitanje postojanja vitalnog interesa jednog ili više konstitutivnih naroda, a zatim, ukoliko se to utvrdi, pitanje postojanja destruktivnosti tog vitalnog interesa.

51. Da bi se utvrdilo da li je pitanje navedeno u tački IV Izjave pitanje vitalnog interesa jednog konstitutivnog naroda u Bosni i Hercegovini u konkretnom slučaju, prvo treba ispitati da li je odredba Ugovora o tome da su „lica” na koja se ugovor odnosi državljani Republike Hrvatske, koji su bili pripadnici HVO-a i članovi njihovih porodica, diskriminirajuća u odnosu na ostale državljane Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici drugih dijelova Oružanih snaga u pogledu ostvarivanja pomoći Republike Hrvatske koja je predmet ovog ugovora. Ako bi to bio slučaj, to bi moglo biti pitanje vitalnog interesa jednog ili više konstitutivnih naroda, nakon čega bi se moglo utvrđivati da li bi donošenje odluke o davanju saglasnosti za ratifikaciju člana 1. stav 1. tač. 7. i 8. Ugovora bilo destruktivno po vitalne nacionalne interese jednog ili više konstitutivnih naroda u Bosni i Hercegovini. Postavlja se, dakle, pitanje da li je ovakva definicija iz Ugovora *prima facie* diskriminirajuća zbog određivanja pripadnosti državljana Republike Hrvatske određenom dijelu Oružanih snaga.

52. Ustavni sud ukazuje da se članom 62. stav 3. Zakona o pravima branilaca propisuje da „isplata naknada prema propisima iz područja branilačko-invalidske zaštite za korisnike iz reda HVO-a, a koji su primjenjivani do dana stupanja na snagu ovoga zakona, prestaje istovremeno s primjenom Ugovora o uređivanju međusobnih odnosa u ostvarivanju prava

stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici HVO-a i članova njihovih porodica”, koji će zaključiti Bosna i Hercegovina i Republika Hrvatska. Federacija BiH je, dakle, svojim propisom regulirala da će se Ugovorom sa Republikom Hrvatskom riješiti pravo pripadnika HVO-a i članova njihovih porodica u vezi sa boračko-invalidskom zaštitom, pa slijedi da Ugovor pri definiranju ko ima pravo na naknadu u članu 1. stav 1. tač. 7. i 8. slijedi zakonski propis Federacije BiH.

53. U vezi sa navedenim, Ustavni sud ukazuje da nije važno to što se Ugovor odnosi na one pripadnike HVO-a i članove njihovih porodica koji su ujedno i državljani Republike Hrvatske. Naime, kako je već rečeno, u konkretnom slučaju se radi o međudržavnom ugovoru između dviju jednakopravnih suverenih država koji se odnosi na pomoć koju jedna država, Republika Hrvatska, želi pružiti drugoj državi, Bosni i Hercegovini, pri rješavanju vrlo delikatnih i značajnih pitanja invalidskih prava žrtava rata. Pri zaključivanju takvih ugovora države ugovornice uživaju široko polje slobodne procjene, pa iako ugovori moraju biti u skladu sa važećom pravnom regulativom svake države ugovornice, ne može se propisom jedne države nametati obaveza drugoj državi. Međudržavnim ugovorom države ugovornice mogu biti obavezane u obimu i na način koji međusobno dogovore, u skladu sa svojim propisima. U tom smislu, Republika Hrvatska je odredila da pomoć koju svojom suverenom voljom želi dati pojedincima u Bosni i Hercegovini, a posredno i boračko-invalidskim fondovima, može biti raspoređena pripadnicima HVO-a i članovima njihovih porodica, koji su ujedno i njeni državljani. U vezi s tim, Ustavni sud je već ukazao da se sredstva prema članu 65. Zakona o pravima branilaca mogu upotrijebiti „prema želji davaoca sredstava”. Dovodeći u vezu ovaj član sa ranije navedenom obavezom iz člana 62. stav 3. Zakona o pravima branilaca o rješavanju boračko-invalidske zaštite pripadnika HVO-a putem međudržavnog ugovora, a u skladu sa širokim poljem procjene koju države uživaju u zaključivanju međudržavnih ugovora o pružanju pomoći, Ustavni sud ne nalazi ništa što bi ukazalo da Ugovor ima „diskriminirajući efekt ili namjeru”.

54. Na osnovu navedenog, a imajući u vidu pojam vitalnog nacionalnog interesa, kako je to navedeno u tač. 33-39. ove Odluke, Ustavni sud smatra da su neosnovani navodi iz tačke IV Izjave, te da nema ništa što ukazuje da se članom 1. stav 1. tač. 7. i 8. Ugovora postavlja pitanje koje bi bilo od vitalnog interesa jednog konstitutivnog naroda, a u konkretnom slučaju bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini.

55. U skladu sa ovom Odlukom, Dom naroda je obavezan da nastavi i okonča svoj blokirani postupak izjašnjavanja o davanju saglasnosti na Ugovor, prema proceduri predviđenoj u članu IV/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. Zaključak

56. Ustavni sud zaključuje da Izjava Kluba poslanika bošnjačkog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine o destruktivnosti po vitalni interes bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini ne ispunjava uvjete proceduralne ispravnosti iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine zato što Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o saradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih porodica nije destruktivan po vitalni interes bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini te da proceduru usvajanja treba provesti u skladu sa članom IV/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine.

57. Na osnovu člana 61. st. 1. i 5. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove Odluke. Sastavni dio ove Odluke čini i izdvojeno mišljenje o neslaganju, sutkinje Seade Palavrić.

58. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Izdvojeno mišljenje sutkinje Seade Palavrić u predmetu broj U 7/06

U odnosu na većinsku odluku Suda u predmetu broj U 7/06, **izdvajam mišljenje i smatram da je davanje saglasnosti na član 1. tačke 7. i 8, član 4. stav 1, član 5, član 8. i član 14. stav 2. Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o saradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih porodica (u daljnjem tekstu: Ugovor), kako je navedeno u Izjavi Kluba delegata bošnjačkog naroda Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, destruktivno po vitalni interes bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini, te da postupak davanja saglasnosti za ratifikaciju Ugovora treba provesti prema proceduri iz člana IV/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.**

Naime, Prijelaznim i završnim odredbama Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica, koje su citirane u Odluci Suda, u poglavlju „Relevantni propisi”, konkretno stavom 3. člana 62, propisano je: *„Izuzeto od odredaba st. 1. i 2. ovoga člana, isplata naknada prema propisima iz područja branilačko-invalidske zaštite za korisnike iz reda HVO-a, a koji su primjenjivani do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, prestaje istovremeno s primjenom Ugovora o uređivanju međusobnih odnosa u ostvarivanju prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici HVO-a i članova njihovih porodica, koji treba da se zaključi između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, a najkasnije do 31.12.2005. godine.*

Članom 65. stav 1. tog Zakona propisano je da se dobijena sredstva, kao izraz pomoći državi ili pojedincu namijenjena za lična primanja određenih kategorija branilačkih populacija, mogu upotrijebiti prema želji davaoca sredstava, a stavom 2. tog člana propisano je da će se korištenje sredstava iz stava 1. ovog člana regulirati međudržavnim sporazumom Bosne i Hercegovine i države davaoca sredstava.

Iz prezentiranih odredaba proizlazi da je cilj vlasti Federacije Bosne i Hercegovine bio riješiti problem dodatne naknade po osnovi pripadnosti državljana Bosne i Hercegovine HVO-u, tako što je ugovor između dviju država trebalo zaključiti tako da Republika Hrvatska pruži pomoć pripadnicima HVO-a i članovima njihove uže porodice, koji su već korisnici sredstava iz branilačko-invalidskih fondova Bosne i Hercegovine, konkretno Federacije Bosne i Hercegovine.

Umjesto željenog cilja, ponuđeni tekst Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske:

- u članu 4. stav 1. predviđa saglasnost dviju država ugovornica „*da stradalnici rata iz perioda odbrane suvereniteta država ugovornica (period stradanja) iz člana 1. stav (1) tačka 7, kao i lica iz tačke 8. ovoga Ugovora koja su ostvarila pravo na penziju prema pravnim propisima Republike Hrvatske, od dana stupanja na snagu ovoga Ugovora ostvaruju prava iz člana 2. ovoga Ugovora* (to znači: prava obuhvaćena propisima o pravima branilaca i članova njihovih porodica u Federaciji BiH; zaštiti vojnih invalida rata u FBiH; i penzijskom i invalidskom osiguranju u FBiH), *i prema pravnim propisima Bosne i Hercegovine*”.

Neupitno je da se pod licima iz člana 1. tačka 7. Ugovora podrazumijevaju pripadnici Hrvatskog vijeća obrane koji su stradali na teritoriji Bosne i Hercegovine, te ostvarili status ratnog vojnog invalida, po osnovi ranjavanja ili zatočeništva, ali samo ukoliko su državljani Republike Hrvatske. Ova odredba u ponuđenom tekstu ne podrazumijeva pripadnike HVO-a državljane Bosne i Hercegovine koji su stradali na teritoriji Bosne i Hercegovine i ostvarili status ratnog vojnog invalida po osnovi ranjavanja ili zatočeništva. Jer, iz formulacije „ukoliko su državljani Republike Hrvatske” ne može se razumjeti da se misli na državljane sa dvojnim državljanstvom. Da se to željelo, formulacija bi bila „ukoliko su državljani Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske” ili barem „ukoliko su državljani i Republike Hrvatske”.

Kada je riječ o licima iz člana 1. tačka 8. Ugovora, situacija je ista s tim što nije jasno da li članovi porodice poginulog, zatočenog ili nestalog pripadnika HVO-a državljanina Republike Hrvatske moraju u ovome trenutku biti državljani Republike Hrvatske ili su to morali biti u „periodu stradanja”.

Očigledno je da ovakva obaveza za Bosnu i Hercegovinu ne predstavlja pomoć, nego obavezu!

Osim toga, na ovakvu obavezu se pristaje bez ispunjenja uvjeta iz člana 19. Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora, tj. iako BiH preuzima finansijske obaveze, nema dokaza o primjeni odredaba Zakona o vanjskom dugu, niti Zakona o trezoru institucija Bosne i Hercegovine, te ostalih relevantnih odredaba Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora.

Stoga, smatram da pitanje nametanja dodatnih obaveza Bosni i Hercegovini međudržavnim ugovorom kojim bi se pružala pomoć i državljanima Bosne i Hercegovine, a pogotovo ako on tretira samo državljane druge države ugovornice kao u konkretnom

slučaju, te pitanje nediskriminacije svih lica u Bosni i Hercegovini prema bilo kojem osnovu nije vitalni interes samo jednog konstitutivnog naroda. Naprotiv, **efektivno učešće konstitutivnih naroda u procesu donošenja odluka, a s ciljem očuvanja suvereniteta Bosne i Hercegovine i njene funkcionalnosti kao države, predstavlja vitalni interes svakog konstitutivnog naroda, a time i bošnjačkog.**

Imajući u vidu navedeno, zaključujem da pitanje davanja saglasnosti za ratifikaciju Ugovora i Izjava Kluba delegata bošnjačkog naroda **pokreću legitimna pitanja inherentna pojmu vitalnog interesa svih konstitutivnih naroda, a u konkretnom slučaju bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini.**

Davanje saglasnosti na ratifikaciju Ugovora je i destruktivno po vitalne interese bošnjačkog naroda!

Naime, pored obaveze za Bosnu i Hercegovinu iz stava 1. člana 4. Ugovora, stavom 1. člana 5. Ugovora propisuje se obaveza Bosne i Hercegovine da „*potvrdi status lica utvrđen pravosnažnim rješenjem Republike Hrvatske*” tako što će državljanima Republike Hrvatske iz člana 1. tač. 7. i 8. Ugovora *priznati pravo i prema svojim pravnim propisima.*

Pored *automatizma u priznavanju statusa i prava lica koja su u pitanju, Bosni i Hercegovini se stavom 2. člana 5. Ugovora nameće i obaveza da pravosnažna rješenja o priznatom pravu prema svojim propisima dostavi Republici Hrvatskoj!* Ovakvo nametanje automatskog priznanja statusa i prava destruktivno je po vitalni interes bošnjačkog naroda. Jer, i kada bi se Ugovor mogao tumačiti tako da obuhvata pripadnike HVO-a sa državljanstvom Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, iako je to nemoguće jer i Nacrt odluke koristi termine drukčije od upotrijebljenih u Ugovoru, kako bi mogao izvesti tumačenje da Ugovor tretira državljane BiH koji imaju i državljanstvo Republike Hrvatske, i kada se uzme u obzir odredba člana 65. Zakona o pravima branilaca, kojom se predviđa mogućnost da se sredstva pomoći upotrijebe prema želji davaoca sredstava, što će se regulirati međudržavnim sporazumom, *postavlja se pitanje do koje granice su uvjeti davaoca sredstava prihvatljivi kada se ima u vidu suverenost države primaoca sredstava pomoći.*

Naime, postavljeni uvjeti Republike Hrvatske kao „davaoca sredstava” zanemaruju činjenicu da Bosna i Hercegovina, prema članu I/1. Ustava Bosne i Hercegovine, „nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država” sa svim elementima i karakteristikama pune suverenosti. Stoga se u slučaju zaključivanja bilo kojeg bilateralnog

i multilateralnog ugovora sa bilo kojom državom ili organizacijom, pa makar ona bila i davalac pomoći, mora voditi računa da se ta državna suverenost ni na koji način ne dovede u pitanje.

U konkretnom slučaju smatram da se radi o Ugovoru između dvije suverene države, kojim se Bosni i Hercegovini, kao navodnom primaocu pomoći, jednostrano stvaraju nove obaveze. Ugovor ne sadrži niti jednu odredbu o kontrolnim mehanizmima kojima bi Bosna i Hercegovina mogla ispitati priznati status i prava lica koja su u pitanju što proizlaze iz tog statusa iako stav 1. člana 4. Ugovora, zaista, tretira stradalnike rata iz perioda odbrane suvereniteta dviju država Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Nesporno je da bi, suprotno cilju zaključivanja međudržavnih sporazuma predviđenom federalnim Zakonom o pravima branilaca, davanjem saglasnosti za ratifikaciju Ugovora koji sadrži sporne odredbe Bosna i Hercegovina preuzela finansijske obaveze suprotno članu 19. Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora, čime bi se dalje otežala ionako teška finansijska situacija braniteljsko-invalidskih fondova u Bosni i Hercegovini, a time i ostvarivanje prava svih korisnika tih fondova.

Dalje, činjenica je da Ugovor predviđa da se lica koja su predmet Ugovora mogu obratiti samo nadležnom organu Republike Hrvatske, čije pravosnažno rješenje onda obavezuje Bosnu i Hercegovinu, a da nikada njen nadležni organ nije imao mogućnost ispitati zahtjev. Na taj način, i prema članu 4. stav 1, članu 5, članu 8. i, posljedično tome članu 14. stav 2, u budućnosti se stvaraju nove obaveze za fondove u BiH, bez mogućnosti bilo kakve kontrole Bosne i Hercegovine, kao druge države ugovornice.

Imajući u vidu činjenicu da efektivno učesće konstitutivnih naroda u procesu donošenja odluka s ciljem očuvanja suvereniteta Bosne i Hercegovine i njene funkcionalnosti kao države predstavlja vitalni interes svakog konstitutivnog naroda, smatram osnovanim navode Izjave Kluba delegata bošnjačkog naroda, tj. da je bezuvjetno priznavanje statusa i prava licima kojima su taj status i pravo priznati odlukom nadležnog organa Republike Hrvatske u skladu sa Zakonom o pravima hrvatskih branilaca iz Domovinskog rata i članova njihovih porodica, bez mogućnosti kontrole, ispitivanja i revizije putem nadležnih organa u Bosni i Hercegovini, destruktivno po vitalni interes bilo kojeg konstitutivnog naroda, a u konkretnom slučaju bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini.

U vezi sa navodom Izjave da se Ugovor odnosi samo na državljane Republike Hrvatske koji su bili pripadnici HVO-a, iako Zakon o pravima branilaca u članu 65. govori o pomoći određenim kategorijama boračkih populacija, podsjećam da stav 3. člana 62.

Zakona o pravima branilaca predviđa zaključivanje međudržavnog ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske *s ciljem rješavanja dodatne naknade za stradalnike rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici HVO-a i članova njihovih porodica*". Dakle, ne državljana Republike Hrvatske, nego stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici HVO-a i članova njihovih porodica bez uvjeta da imaju državljanstvo Republike Hrvatske. Poznato je da su u HVO-u bili Hrvati, ali i Srbi, i Bošnjaci, i Ostali, i neupitno je da svi pripadnici HVO-a pored državljanstva Bosne i Hercegovine nemaju i državljanstvo Republike Hrvatske. Prema tome, i kada bi predmetni ugovor podrazumijevao lica sa dvojnim državljanstvom, ostaje činjenica da veliki broj državljana Bosne i Hercegovine, iako je bio pripadnik HVO-a u smislu stava 3. člana 62. Zakona o pravima branilaca, ne bi ostvario naknadu koju predviđa predmetni ugovor.

Za takvu situaciju ne može se naći drugo ime do diskriminacija. I ne samo diskriminacija nego diskriminacija koja nema nikakvog, a pogotovo nema utemeljenog opravdanja.

Vitalni interes svakog konstitutivnog naroda mora biti i jeste nediskriminacija. Svako učesće u donošenju odluka sa diskriminacijskom namjerom ili efektom sigurno bi bilo destruktivno po vitalne interese svakog konstitutivnog naroda, pa i bošnjačkog.

Sarajevo, 1. 4. 2006. god.

Sutkinja
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Nadležnost - VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine

Nadležnost - VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine

Надлежност - VI/3а) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj U 5/04

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI

Zahtjev Sulejmana Tihica, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedatelja Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenom usuglašenosti odredaba čl. IV/1, IV/1.(a), IV/3.(b) i V/1. Ustava Bosne i Hercegovine s odredbama članka 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članka 3. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju

Odluka od 27. siječnja 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u sastavu: predsjednik Mato Tadić, dopredsjednici Tudor Pantiru, Miodrag Simović i Hatidža Hadžiosmanović, suci David Feldman, Valerija Galić, Jovo Rosić, Constance Grewe i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 27. siječnja 2006. godine u predmetu broj **U 5/04**, rješavajući zahtjev **Sulejmana Tihića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedatelja Predsjedništva Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 17. stavak 1. točka 1. i članka 59. stavak 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 60/05), donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopušten zahtjev Sulejmana Tihića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedatelja Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenom suglasnosti čl. IV/1, IV/1.(a), IV/3.(b) i V/1. Ustava Bosne i Hercegovine s člankom 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine“.

Obrazloženje

1. Sulejman Tihić je, u vrijeme obnašanja funkcije predsjedatelja Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), podnio 27. travnja 2004. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenom usuglašenosti odredaba čl. IV/1, IV/1.(a), IV/3.(b) i V/1. Ustava Bosne i Hercegovine s odredbama članka 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

2. Podnositelj zahtjeva navodi da članak IV/1. Ustava Bosne i Hercegovine propisuje da se „Dom naroda sastoji od 15 delegata, od kojih su dvije trećine iz Federacije (uključujući 5 Hrvata i 5 Bošnjaka) i jedna trećina iz Republike Srpske (5 Srba)“. Ovakvo propisivanje strukture Doma naroda nije u suglasnosti s pravom na zabranu diskriminacije iz članka 14. Europske konvencije u svezi prava na slobodne izbore iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, koji propisuje načelo ravnopravnog postupanja prema svim građanima u ostvarivanju njihovog prava da glasuju i budu birani, pod uvjetima koji osiguravaju slobodno izražavanje mišljenja naroda prigodom biranja zakonodavnog tijela. Članak IV/1. Ustava Bosne i Hercegovine ne garantira pravo na slobodne izbore u smislu članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, jer ne osigurava ravnopravno postupanje prema svim građanima Bosne i Hercegovine u ostvarivanju njihovog biračkog prava.

3. Naime, prema članku IV/1. Ustava Bosne i Hercegovine, samo pripadnici tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini, tj. Bošnjaci, Hrvati i Srbi mogu biti delegati u Domu naroda Parlamentarne Skupštine Bosne i Hercegovine. Nijedan građanin Bosne i Hercegovine, pripadnik Ostalih, tj. koji ne pripada ni jednom od tri konstitutivna naroda, ne može biti izabran u Dom naroda. Na ovaj je način svima koji nisu Bošnjaci, Hrvati ili Srbi onemogućen pristup javnim funkcijama, čime su građani Bosne i Hercegovine iz reda Ostalih izravno diskriminirani prema etničkoj, vjerskoj i rasnoj osnovi. Dakle, bez ikakvog objektivnog i razumnog opravdanja je napravljena razlika između tri konstitutivna naroda i Ostalih u Bosni i Hercegovini, čime su ovi posljednji diskriminirani u ostvarivanju svojega prava garantiranog člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

4. Osim toga, iz odredaba članka IV/1. Ustava Bosne i Hercegovine proizlazi da samo Bošnjaci i Hrvati iz Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno samo Srbi iz Republike Srpske, mogu biti delegati u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. To znači da je Srbima iz Federacije BiH, kao i Bošnjacima i Hrvatima iz Republike Srpske, onemogućeno kandidirati se za Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, čime im je onemogućeno ostvarivanje pasivnog biračkog prava, tj. prava da budu birani u ovo zakonodavno tijelo na razini države Bosne i Hercegovine. Na ovaj su način Srbi u Federaciji BiH, kao i Bošnjaci i Hrvati u Republici Srpskoj, izravno diskriminirani u ostvarivanju svojega prava garantiranog člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

5. Podnositelj zahtjeva navodi da članak IV/1.(a) Ustava Bosne i Hercegovine propisuje da: „nominirane hrvatske i bošnjačke delegate iz Federacije biraju hrvatski

odnosno bošnjački delegati Doma naroda Federacije. Delegate iz Republike Srpske bira Narodna skupština Republike Srpske“. Ovaj članak Ustava Bosne i Hercegovine nije u suglasnosti s člankom 14. Europske konvencije i člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Naime, iz članka IV/1.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, koji regulira izbor delegata u Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, proizlazi da su građani Federacije Bosne i Hercegovine iz reda srpskog naroda i građani iz reda Ostalih diskriminirani po etničkoj, rasnoj i(li) vjerskom osnovi u odnosu na Hrvate i Bošnjake, jer im je onemogućeno pravo biranja delegata u Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, tj. uskraćeni su za aktivno biračko pravo iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Ovaj članak potvrđuje i navode da Srbi iz Federacije BiH, a Bošnjaci i Hrvati iz Republike Srpske ne mogu, sukladno proceduri iz članka IV/1.(a), biti izabrani u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH, čime su onemogućeni u ostvarivanju prava garantiranih člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Nakon usklađivanja odredaba entitetskih ustava s odlukom Ustavnog suda o konstitutivnosti naroda, Bošnjaci, Hrvati i Srbi su konstitutivni u oba entiteta. Prema tomu, imaju pravo birati i biti izabrani u Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, i to Srbi iz Federacije BiH, a Bošnjaci i Hrvati iz Republike Srpske.

6. Podnositelj zahtjeva navodi da članak IV/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine propisuje da će: „Svaki dom, većinom glasova, donijeti svoj poslovnik i od svojih članova izabrati jednog Srbina, jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, od kojih će jedan biti predsjedatelj, a druga dvojica dopredsjedatelji, s tim da se ove funkcije rotiraju između ove tri izabrane osobe“. Ovaj članak nije sukladan članku 14. Europske konvencije i članku 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Naime, samo Bošnjak, Hrvat i Srbin mogu biti izabrani za predsjedatelja i dopredsjedatelja Zastupničkog i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Pristup ovim javnim funkcijama je onemogućen građanima Bosne i Hercegovine iz reda Ostalih, čime su oni izravno diskriminirani u ostvarivanju pasivnog biračkog prava po etničkoj, vjerskoj i rasnoj osnovi, što predstavlja zadiranje u suštinu prava zaštićenih člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

7. Podnositelj zahtjeva navodi da članak V/1. Ustava Bosne i Hercegovine propisuje da se: „Predsjedništvo Bosne i Hercegovine sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji je svaki izabran izravno s teritorija Federacije, i jednog Srbina, izravno izabrana s teritorija Republike Srpske“. Ovaj članak nije u suglasnosti s člankom 14. Europske konvencije i člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Iz ove odredbe proizlazi da ni jedan građanin iz reda Ostalih, tj. koji ne pripada jednom od tri konstitutivna naroda, ne može biti članom Predsjedništva Bosne i Hercegovine. To znači

da samo Bošnjak, Hrvat i Srbin imaju pristup ovim javnim funkcijama, dok je građanima iz reda Ostalih onemogućeno da budu birani u ovo tijelo. Na taj su način oni, u ostvarivanju pasivnog biračkog prava, izravno diskriminirani po etničkoj, vjerskoj i rasnoj osnovi. Također, samo Bošnjak i Hrvat iz Federacije BiH, i samo Srbin iz Republike Srpske, mogu biti članovima Predsjedništva Bosne i Hercegovine, čime je Srbima u Federaciji, a Bošnjacima i Hrvatima u Republici Srpskoj, onemogućeno kandidirati se za ove javne funkcije.

8. Nikada građanin srpske nacionalnosti sa prostora Federacije ne može biti članom Predsjedništva Bosne i Hercegovine koji se bira izravno s teritorija Federacije, niti ikada građanin bošnjačke i hrvatske nacionalnosti s prostora Republike Srpske može biti članom Predsjedništva koji se bira izravno s teritorija Republike Srpske. To znači da je u prvom slučaju građaninu srpske nacionalnosti u Federaciji, a u drugom slučaju građaninu bošnjačke i hrvatske nacionalnosti u Republici Srpskoj, onemogućeno ostvarivanje pasivnog biračkog prava, tj. prava da se kandidira i bude biran u Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Na ovaj je način diskriminiran veliki broj građana jer im je ustavnim odredbama onemogućeno ostvariti svoja politička prava, osobito prava sudjelovanja na izborima.

9. U prilog svojim tvrdnjama podnositelj zahtjeva se poziva na obrazloženje Treće djelomične odluke Ustavnog suda broj *U 5/98* o konstitutivnosti naroda, iz kojeg proizlazi da „ako je uspostavljen sustav vlasti koji sve javne položaje rezervira samo za pripadnike određenih etničkih skupina“ pravo na sudjelovanje u izborima, sudjelovanje u vlasti, kao i vođenju javnih poslova na bilo kojoj razini i pravo na jednak pristup javnim službama, ozbiljno je prekršeno za sve one osobe ili građane koji ne pripadaju tim etničkim skupinama, obzirom da je njima onemogućeno predstaviti se kao kandidati za takve vladine ili javne položaje.

10. Također, sve odredbe koje rezerviraju određen javni položaj za Bošnjaka, Hrvata i Srbina, bez mogućnosti izbora građanina pripadnika Ostalih, krše članak 5. Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije, koja se prema Aneksu I Ustava Bosne i Hercegovine mora primjenjivati u Bosni i Hercegovini i ne predstavlja samo obvezu države Bosne i Hercegovine, već garantira pojedinačna prava, i to politička prava, osobito pravo sudjelovanja na izborima – pravo glasa i kandidature prema sustavu općeg i jednakog prava glasa, pravo sudjelovanja u vladi, kao i upravljanju javnim poslovima na svim razinama i pravo pristupa, pod jednakim uvjetima, javnim funkcijama. Iz definicije članka 1. navedene Konvencije je razvidno da se termin „rasna diskriminacija“ odnosi

na svako isključivanje, ograničavanje, razlikovanje ili davanje prvenstva utemeljenih na rasi, boji kože, rođenju, nacionalnom ili etničkom podrijetlu koji imaju za svrhu, ili rezultat, narušavanje i(li) kompromitiranje, priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uvjetima, ljudskih prava i temeljnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom polju, ili u svakoj drugoj oblasti javnog života.

11. Podnositelj zahtjeva predlaže da Ustavni sud donese odluku kojom će: a) ustvrditi da članci IV/1, IV/1.(a), IV/3.(b) i V/1. Ustava Bosne i Hercegovine nisu usuglašeni s člankom 14. Europske konvencije i člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i b) nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, sukladno članku 63. stavak 2. Poslovnika Ustavnog suda, najkasnije u roku od tri mjeseca od dana objave odluke Ustavnog suda, čl. IV/1, IV/1.(a), IV/3.(b) i V/1. Ustava Bosne i Hercegovine uskladi s člankom 14. Europske konvencije i člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

12. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni je sud pošao od odredaba članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. stavak 1. točka 1. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Ustavni sud će podržavati ovaj Ustav

Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta”.

Članak 17. stavak 1. točka 1. Pravila Ustavnog suda glasi:

„Zahtjev nije dopustiv ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

1. Ustavni sud nije mjerodavan za odlučivanje“.

13. Obzirom na navode podnositelja zahtjeva očividno je da on traži ispitivanje usklađenosti određenih odredbi Ustava Bosne i Hercegovine s Europskom konvencijom i njezinim protokolima. Dakle, Ustavni sud mora ustvrditi je li mjerodavan preispitivati ustavne odredbe u odnosu na Europsku konvenciju. Dopustivost predmetnog zahtjeva ovisi, prije svega, o odnosu između Ustava Bosne i Hercegovine i Europske konvencije. Status Europske konvencije proizlazi iz članka II/2. Ustava Bosne i Hercegovine koji razvidno ukazuje da se prava i slobode iz Europske konvencije izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ova odredba ukazuje na opći fenomen internacionalizacije domaćeg pravnog sustava u Bosni i Hercegovini. Praksa Europskog suda za ljudska prava vodi ka zaključku da domaće zakonodavstvo mora ispuniti zahtjeve Europske konvencije. Prema članku VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni će sud podržavati ovaj Ustav. Ustavni sud, kako bi podržavao Ustav Bosne i Hercegovine, može se pozvati na tekst tog Ustava i na Europsku konvenciju, što proizlazi i iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine.

14. Za uspostavu nadležnosti Ustavnog suda iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine nužno je i postojanje “spora“ u smislu ove ustavne odredbe. U konkretnom se slučaju ne radi o “sporu koji proistekne iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine“, nego o mogućem konfliktu između međunarodnog i domaćeg prava. Osim toga, obzirom da se u konkretnom slučaju traži ispitivanje usklađenosti pojedinih odredbi Ustava Bosne i Hercegovine s odredbama Europske konvencije, Ustavni sud primjećuje da prava iz Europske konvencije ne mogu imati superiorniji status u odnosu na Ustav Bosne i Hercegovine, jer je Europska konvencija kao međunarodni dokument stupila na snagu na temelju Ustava Bosne i Hercegovine, te ustavne ovlasti proističu iz Ustava Bosne i Hercegovine, a ne iz Europske konvencije.

15. Iako u Ustavu Bosne i Hercegovine nema odredbi o interpretativnim ovlastima Ustavnog suda, razvidno je da Ustavni sud ne bi mogao ni ostvarivati svoje ovlasti ako ne interpretira ustavne odredbe, odredbe zakona koje u postupku apstraktne kontrole ispituje, kao i odredbe koje se odnose na samu njegovu nadležnost. Međutim, Ustavni se sud uvijek pri tomu mora držati teksta Ustava Bosne i Hercegovine, koji u konkretnom

slučaju ne dopušta širu interpretaciju nadležnosti, obzirom na obvezu Ustavnog suda da “podržava ovaj Ustav“.

16. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije mjerodavan odlučivati o suglasnosti pojedinih odredaba Ustava Bosne i Hercegovine s Europskom konvencijom i njezinim protokolima.

17. Imajući u vidu odredbe članka 17. stavak 1. točka 1. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se zahtjev odbaciti kao nedopušten ukoliko se ustvrdi da Ustavni sud nije mjerodavan za odlučivanje, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

18. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број У 8/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ

Захтјев Горана Милојевића, замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, за оцјену уставности општих аката како слиједи:

- Одлуке о Комисији за очување националних споменика,
- Правилника о активностима Комисије за очување националних споменика везаним за међународну сарадњу,
- Пословника о раду Комисије за очување националних споменика,
- Критеријума за проглашење добара националним споменицима и
- Одлуке о Привременој листи националних споменика, којим је тражено да се оцијени уставност наведених општих аката са одредбама члана III/5а) Устава Босне и Херцеговине у вези са одредбама чл. 5, 7 и 9 Анекса 8 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини – Споразума о Комисији за очување националних споменика

Одлука од 26. маја 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у саставу: предсједник Мато Тадић, потпредсједници Tudor Pantiru, Миодраг Симовић и Хатица Хаџиосмановић, судије David Feldman, Валерија Галић, Јово Росић, Constance Grewe и Сеада Палаврић, на сједници одржаној 26. маја 2006. године у предмету број У 8/05, рјешавајући захтјев **Горана Милојевића, замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 17 став 1 тачка 1 и члана 59 став 2 алинеја 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацује се као недозвољен захтјев Горана Милојевића, замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, за оцјену уставности општинских аката како слиједи: Одлуке о Комисији за очување националних споменика („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 1/02 и 10/02), Правилника о активностима Комисије за очување националних споменика везаним за међународну сарадњу („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број 29/02), Пословника о раду Комисије за очување националних споменика („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 4/03 и 33/03), Критеријума за проглашење добара националним споменицима („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 33/02 и 15/03) и Одлуке о Привременој листи националних споменика („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 59/02, 43/03, 13/04, 37/04 и 53/04), којим је тражено да се оцијени уставност наведених општинских аката са одредбама члана III/5а) Устава Босне и Херцеговине у вези са одредбама чл. 5, 7 и 9 Анекса 8 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини – Споразума о Комисији за очување националних споменика, због ненадлежности Уставног суда Босне и Херцеговине за одлучивање.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, “Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине“.

Образложење

1. Горан Милојевић, замјеник предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносилац захтјева), поднио је 1. јуна 2005. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев да се оцијени уставност општих аката како слиједи: Одлуке о Комисији за очување националних споменика („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 1/02 и 10/02), Правилника о активностима Комисије за очување националних споменика везаним за међународну сарадњу („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број 29/02), Пословника о раду Комисије за очување националних споменика („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 4/03 и 33/03), Критеријума за проглашење добара националним споменицима („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 33/02 и 15/03) и Одлуке о Привременој листи националних споменика („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 33/02 и 37/04). Подносилац захтјева је навео да су оспорени акти у цјелини супротни члану III/5а) Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 5, 7 и 9 Анекса 8 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини - Споразума о Комисији за очување националних споменика у Босни и Херцеговини, те предложио да Уставни суд усвоји овај захтјев и утврди да су доносиоци оспорених аката извршили повреду Устава Босне и Херцеговине, те да се одреди рок у ком ће се оспорени акти усагласити са Уставом Босне и Херцеговине.

2. Чињенице предмета које произилазе из навода подносиоца захтјева и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

Одлука о Комисији за очување националних споменика

3. Подносилац захтјева оспорава надлежност Предсједништва БиХ да донесе Одлуку о Комисији за очување националних споменика с обзиром на то да се њоме регулишу основни принципи и циљеви дејствовања Комисије као што су: организациона питања неопходна за дејствовање Комисије, њени примарни задаци и овлашћења и сл. Подносилац захтјева наглашава да у конкретном случају, сходно члану III/5а) Устава Босне и Херцеговине, држава Босна и Херцеговина може да преузме додатне надлежности о питањима која су наведена у Анексу 8 Општег оквирног споразума, тј. у Споразуму о Комисији за очување националних споменика

Босне и Херцеговине. Сходно наведеном уставном основу, након 15. децембра 2000. године, на Владу Босне и Херцеговине, односно Савјет министара Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Савјет министара) пренесена је одговорност за континуирани рад Комисије са Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске као страна потписница Споразума, а Предсједништво БиХ је само овлашћено да именује свих пет чланова Комисије у складу са чланом 2.2 Анекса 8 Споразума.

4. Имајући у виду наведено, подносилац захтјева сматра да је Предсједништво БиХ, након 15. децембра 2000. године, надлежно само да именује свих пет чланова Комисије, а да је Савјет министара надлежан да доношењем прописа и другим мјерама обезбиједи опрему, особље, подмиривање трошкова и друге услове за континуирано функционисање Комисије. Подносилац захтјева наглашава да, пошто стране које су потписале наведени споразум (Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска) нису закључиле додатни споразум којим би другачије регулисале питања трансфера из члана 9 Анекса 8 Општег оквирног споразума, сва остала питања у вези са Комисијом (надлежност, односи са ентитетским и локалним органима власти и др.) нису прешла у додатну надлежност државних органа, па не постоји ни надлежност Предсједништва БиХ да донесе оспорену одлуку којом су регулисана наведена питања. Сем тога, подносилац захтјева сматра да питања која су тренутно регулисана оспореном одлуком могу да се регулишу само законом, а не директно подзаконским актом као што је урадило Предсједништво БиХ.

5. Подносилац захтјева наглашава да је доношењем оспорене Одлуке о Комисији за очување националних споменика Предсједништво БиХ повриједило одредбу члана III/5а) Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 9 Анекса 8 Општег оквирног споразума (Споразум о Комисији за очување националних споменика).

Правилник о активностима Комисије за очување националних споменика везаним за међународну сарадњу

6. Подносилац захтјева наводи да је одредбама чл. 2 и 3 оспореног Правилника прописана надлежност Комисије у односима са међународним елементом, између осталог: извршавање међународних уговора из области заштите националних споменика, заступање интереса Босне и Херцеговине, рјешавање спорних питања са другим државама и међународним организацијама, давање концесија страним држављанима за истраживања, обезбјеђење средстава из донација за финансирање рада Комисије и ангажовање страних експерата за потребе Комисије, потписивање

међународних уговора на основу посебног овлашћења и др. Сходно мишљењу подносиоца захтјева, не постоји уставни основ према ком би Предсједништво БиХ било овлашћено и надлежно да донесе овакав акт, уз напомену да питања која су тренутно уређена оспореним Правилником могу да се ријеше само законом. Имајући у виду наведено, подносилац захтјева наводи да је доношењем оспореног Правилника о активностима Комисије за очување националних споменика везаним за међународну сарадњу Предсједништво БиХ повриједило одредбу члана III/5а) Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 9 Анекса 8 Општег оквирног споразума (Споразум о Комисији за очување националних споменика).

Пословник о раду Комисије за очување националних споменика

7. Подносилац захтјева наводи да је наведени пословник донијела Комисија, позивајући се на члан 10 Одлуке о Комисији за очување националних споменика коју је донијело Предсједништво БиХ и на члан 7 Анекса 8 Општег оквирног споразума.

8. Подносилац захтјева оспорава надлежност Комисије да доноси наведене опште акте, а посебно образлаже зашто су неуставне одредбе Пословника о раду Комисије за очување националних споменика како слиједи: а) члан 4 којим су прописани облик, садржина, величина и употреба печата Комисије иако за то нема овлашћења у одредби члана 7 Анекса 8; б) члан 9 алинеја 5 којим је прописано да председавајући Комисије потписује међународне уговоре из области заштите националних споменика иако се, сходно члану V/3 Устава Босне и Херцеговине, ради о надлежности Предсједништва; в) чл. 24 и 27 којима је прописано да сједница Комисије може да се одржи ако сједници присуствују најмање четири члана Комисије, а да Комисија доноси одлуке већином гласова од четири члана Комисије, иако је чланом 5.4 Анекса 8 Општег оквирног споразума прописано да Комисија доноси одлуке већином гласова укупног броја чланова; д) члан 35 став 3 којим је прописано да ће Комисија без посебног захтјева донијети појединачне одлуке за сва добра која се налазе на Привременој листи националних споменика и за њих спровести поступак проглашавања националним спомеником иако је, на основу члана 4 Анекса 8 Општег оквирног споразума, мандат Комисије да доноси одлуке о проглашавању националних споменика искључиво на основу поднесених молби, односно апелација, а не по званичној дужности; е) члан 36 којим је прописано да се основи за доношење одлука о проглашавању националних споменика дефинишу Критеријумима за класификацију националних споменика које доноси Комисија,

што је супротно члану 7 Општег оквирног споразума, јер Комисија не може саму себе да овласти да доноси критеријуме за класификацију националних споменика као опште акте; f) чланом 39 прописано је да Комисија својом одлуком о проглашењу националног споменика прописује и услове за заштиту тог споменика ако он представља непокретност, иако је, сходно одредби члана 5.5 Анекса 8 Општег оквирног споразума, ентитет на чијој се територији налази проглашени споменик дужан и овлашћен да предузме одговарајуће правне, научне, техничке, административне и финансијске мјере потребне за заштиту, конзервацију, презентацију и санацију тог споменика и g) члан 44 којим је прописано да се међународна сарадња Комисије прописује посебним актом који на предлог Комисије доноси Предсједништво БиХ, који није у складу са чланом 7 Анекса 8 Општег оквирног споразума, јер прописом Комисије не може да се одређује надлежност Предсједништва БиХ за доношење било ког општег акта.

9. Имајући у виду наведено, подносилац захтјева сматра да су оспореним одредбама повријеђене одредбе члана III/5a) Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 5 и 7 Анекса 8 Општег оквирног споразума.

Критеријуми за проглашење добара националним споменицима

10. Подносилац захтјева наглашава да је овај општи акт донијела Комисија, те да он није у складу са чланом III/5a) Устава Босне и Херцеговине и чланом 7 Анекса 8 Општег оквирног споразума, јер је Комисија само овлашћена да доноси појединачне одлуке о проглашењу националних споменика, али није овлашћена да доноси општи акт о критеријумима који су основ за проглашење националних споменика.

Одлука о Привременој листи националних споменика

11. Подносилац захтјева наводи да је Комисија самоиницијативно донијела Одлуку о Привременој листи националних споменика, те да Комисија има мандат само да на основу молби, односно апелација проглашава националне споменике и да није овлашћена да саставља Привремену листу националних споменика Босне и Херцеговине на којој би се налазила добра културног наслеђа, односно баштине за које није поднесена молба да се прогласи националним спомеником, те да су оспореном одлуком прекршене одредбе члана III/5a) Устава Босне и Херцеговине и члана 7 Анекса 8 Општег оквирног споразума.

12. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3а) Устава Босне и Херџеговине и члана 17 став 1 тачка 1 Правила Уставног суда.

Члан VI/3а) Устава Босне и Херџеговине гласи:

„Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херџеговине и једног или оба ентитета, или између институџија Босне и Херџеговине, укључујући, али се не ограничавајући на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херџеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког дома законодавног вијећа једног ентитета”.

Члан 17 став 1 тачка 1 Правила Уставног суда гласи:

„Захтјев није допустив ако постоји неки од сљедећих случајева:

1. Уставни суд није надлежан за одлучивање“.

13. У конкретном случају подносилац захтјева оспорава уставност наведених општих аката на основу члана III/5а) Устава Босне и Херџеговине у вези са чл. 5, 7 и 9 Анекса 8 Општег оквирног споразума. С тим у вези, Уставни суд напомиње да је његов задатак, сходно члану VI/3 Устава Босне и Херџеговине, преваходно да подржава овај устав, а да је чланом VI/3а) алинеја 2 конкретизовано да Уставни суд има надлежност да испитује да ли је било која одредба устава или закона једног ентитета у складу са овим уставом. Дакле, Уставом Босне и Херџеговине је дата надлежност Уставном суду да врши контролу уставности у односу на одредбе

Устава Босне и Херцеговине, односно Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а Уставном суду није дата надлежност да врши контролу уставности у односу на одредбе осталих анекса Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини.

14. Имајући у виду наводе из предметног захтјева за оцјену уставности, Уставни суд сматра да подносилац захтјева не оспорава надлежност Босне и Херцеговине у питањима Комисије у смислу члана III/5а) Устава Босне и Херцеговине. У ствари, подносилац захтјева сматра да пренос надлежности на одређене институције Босне и Херцеговине није извршен у складу са одредбама Анекса 8 Општег мировног споразума, односно да Предсједништво БиХ може да има надлежност само у погледу именована чланова Комисије, а надлежност у вези са свим осталим питањима има Савјет министара. Међутим, подјела надлежности између појединих институција Босне и Херцеговине, када је у питању Комисија, није материја која је регулисана Уставом Босне и Херцеговине, него Анексом 8 Општег оквирног споразума, па за испитивање таквих навода Уставни суд нема надлежност, јер би онда уставност оспорених општих аката требало да се испитује у односу на одредбе Анекса 8 Општег оквирног споразума – Споразума о Комисији за очување националних споменика, за шта Уставни суд нема надлежност сходно одредбама Анекса IV Општег оквирног споразума, тј. Устава Босне и Херцеговине.

15. Сем тога, предметним захтјевом за оцјену уставности се оспоравају акти ниже правне снаге од закона, три интерна акта Комисије (Пословник о раду Комисије за очување националних споменика, Критеријуми за проглашење добара националним споменицима и Одлука о Привременој листи националних споменика). Чланом VI/3а) алинеја 2 Устава Босне и Херцеговине дата је надлежност Уставном суду у погледу контроле уставности, прије свега, правних аката вишег ранга, тј. Устава и закона, а акти ниже правне снаге не спомињу се у наведеној уставној одредби. Међутим, Уставни суд може да врши контролу уставности и правних аката ранга нижег од закона када такви акти покрећу питања кршења људских права и основних слобода заштићених Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом, као што је Уставни суд већ урадио у Одлуци број У 4/05 од 22. априла 2005. године, када је испитивао уставност Статута Градског вијећа Града Сарајева и одлука општинских вијећа о делегирању вијећника у Градско вијеће.

16. Међутим, у наведеном предмету број У 4/05 оспорени акти покретали су питања кршења људских права гарантованих Уставом Босне и Херцеговине, а у овом

случају Уставни суд не види ниједан разлог због ког би оспорени акти покретали питања кршења људских права и основних слобода. Зато, Уставни суд сматра да у конкретном случају нема надлежност да испитује оспорене опште акте на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

17. Имајући у виду одредбе члана 17 став 1 тачка 1 Правила Уставног суда, сходно којима ће се захтјев одбацити као недозвољен уколико се утврди да Уставни суд није надлежан да одлучује, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

18. У складу са чланом VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj U 13/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI

Zahtjev Sulejmana Tihića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu saglasnosti člana 8.1. st. 1. i 2. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine s članom 3. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i članom 2. stav 1. tačka c) i članom 5. stav 1. tačka c) Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije

Odluka od 26. maja 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u sastavu: predsjednik Mato Tadić, potpredsjednici Tudor Pantiru, Miodrag Simović i Hatidža Hadžiosmanović, sudije David Feldman, Valerija Galić, Jovo Rosić, Constance Grewe i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 26. maja 2006. godine u predmetu broj **U 13/05**, rješavajući zahtjev **Sulejmana Tihća, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 17. stav 1. tačka 1. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopušten zahtjev Sulejmana Tihća, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu saglasnosti člana 8.1. st. 1. i 2. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05 i 52/05) s članom 3. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i članom 2. stav 1. tačka c) i članom 5. stav 1. tačka c) Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije, zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine za odlučivanje.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine“.

Obrazloženje

1. Sulejman Tihć, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva), podnio je 6. septembra 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu saglasnosti člana 8.1. st. 1. i 2. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine – u daljnjem tekstu: Izborni zakon („Službeni

glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05 i 52/05) s članom 3. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, te članom 2. stav 1. tačka c) i članom 5. stav 1. tačka c) Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije.

2. Podnosilac zahtjeva navodi kako iz osporenih odredaba Izbornog zakona proizlazi da samo Bošnjak i Hrvat iz Federacije BiH i samo Srbin iz Republike Srpske mogu biti članovi Predsjedništva, čime je Srbima u Federaciji, a Bošnjacima i Hrvatima u Republici Srpskoj onemogućeno da se kandidiraju za ove javne položaje. Odnosno, građanin srpske nacionalnosti sa prostora Federacije BiH ne može biti član Predsjedništva koji se bira direktno sa teritorije Federacije BiH, a građanin bošnjačke i hrvatske nacionalnosti sa prostora Republike Srpske ne može biti član Predsjedništva koji se bira direktno sa teritorije Republike Srpske. To znači da je u prvom slučaju građaninu srpske nacionalnosti u Federaciji BiH, a u drugom slučaju građaninu bošnjačke i hrvatske nacionalnosti u Republici Srpskoj, onemogućeno ostvarivanje pasivnog biračkog prava, tj. prava da se kandidira i bude biran u Predsjedništvo.

3. Također, iz osporenih odredbi člana 8.1. st. 1. i 2. Izbornog zakona proizlazi da ni jedan građanin iz reda Ostalih, koji ne pripada jednom od tri konstitutivna naroda, ne može biti član Predsjedništva. To znači da samo Bošnjaci, Hrvati i Srbi imaju pristup ovim javnim funkcijama, dok je građanima iz reda Ostalih onemogućeno da budu birani u ovaj organ. Na taj način su građani iz reda Ostalih u ostvarivanju pasivnog biračkog prava direktno diskriminirani na etničkoj osnovi.

4. Podnosilac zahtjeva zaključuje da je osporenim odredbama Izbornog zakona određenom broju građana Bosne i Hercegovine onemogućeno da se predstave kao kandidati za Predsjedništvo, čime su oni ograničeni u korištenju svog pasivnog biračkog prava, dok je, s druge strane, onemogućeno korištenje aktivnog biračkog prava svim građanima, tako što pripadnici jednog ili dva konstitutivna naroda nemaju mogućnost da glasaju za članove Predsjedništva.

5. Imajući u vidu navedeno, podnosilac zahtjeva predlaže da Ustavni sud donese odluku kojom se utvrđuje da odredbe člana 8.1. st. 1. i 2. Izbornog zakona nisu u saglasnosti s članom 3. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, te članom 2. stav 1. tačka c) i članom 5. stav 1. tačka c) Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije, kao i da se naloži Parlamentarnoj

skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu s članom 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda, odredbe člana 8.1. st. 1. i 2. Izbornog zakona uskladi s Evropskom konvencijom i Međunarodnom konvencijom o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije.

6. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 17. stav 1. tačka 1. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Ustavni sud će podržavati ovaj Ustav.

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja prema ovom ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.”

Član 17. stav 1. tačka 1. Pravila Ustavnog suda glasi:

„Zahtjev nije dopustiv ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

1. Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje“.

7. Ustavni sud primjećuje da osporena odredba člana 8.1. st. 1. i 2. Izbornog zakona koja glasi: „Članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine, koji se neposredno biraju sa teritorije Federacije Bosne i Hercegovine – jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, biraju birači registrirani da glasaju u Federaciji Bosne i Hercegovine. Birač registriran da glasa u Federaciji može glasati ili za Bošnjaka ili za Hrvata, ali ne za oba. Izabran je bošnjački i hrvatski kandidat koji dobije najveći broj glasova među kandidatima iz istog konstitutivnog naroda. Člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, koji se neposredno

bira sa teritorije Republike Srpske – jednog Srbina, biraju birači registrirani da glasaju u Republici Srpskoj. Izabran je kandidat koji dobije najveći broj glasova“, predstavlja, u stvari, samo neznatno proširenu verziju člana V Ustava Bosne i Hercegovine koja glasi: „Predsjedništvo Bosne i Hercegovine se sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji se biraju neposredno sa teritorije Federacije, i jednog Srbina, koji se bira neposredno sa teritorije Republike Srpske“.

8. Imajući u vidu navedeno, nesporno je da se osporena odredba člana 8.1. st. 1. i 2. Izbornog zakona temelji na članu V Ustava Bosne i Hercegovine, te da bi Ustavni sud, ukoliko bude ispitivao meritum zahtjeva, vršio, u stvari, ispitivanje odredbe Ustava Bosne i Hercegovine sa odredbama Evropske konvencije i Konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije.

9. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na svoju praksu iz predmeta broj *U 5/04* od 27. januara 2006. godine, gdje je predmet zahtjeva bio ocjena usklađenosti određenih odredbi Ustava Bosne i Hercegovine s odredbama Evropske konvencije. Tom prilikom Ustavni sud je naglasio kako se prilikom tumačenja svojih nadležnosti uvijek mora držati teksta Ustava Bosne i Hercegovine, koji, u konkretnom slučaju, ne dozvoljava širu interpretaciju nadležnosti, s obzirom na obavezu Ustavnog suda da „podržava ovaj Ustav“, kao i da odredbe Evropske konvencije ne mogu imati superiorniji status u odnosu na Ustav Bosne i Hercegovine, jer je Evropska konvencija kao međunarodni dokument stupila na snagu na temelju Ustava Bosne i Hercegovine, te ustavne ovlasti proističu iz Ustava Bosne i Hercegovine, a ne iz Evropske konvencije.

10. Stoga, iako se u konkretnom slučaju ne traži ispitivanje usklađenosti odredbe Ustava Bosne i Hercegovine, već odredbe Izbornog zakona, ne može se preći preko toga da osporena odredba Izbornog zakona, *de facto*, u potpunosti proizlazi iz odredbi člana V Ustava Bosne i Hercegovine, što otklanja sumnje u njenu neustavnost, zbog čega Ustavni sud nema nadležnost za odlučivanje, jer bi, u stvari, ispitivao usklađenost ustavne odredbe sa odredbama međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima, a prije toga je već zauzeo stanovište da međunarodni dokumenti, tj. Evropska konvencija, ne mogu imati superiorniji status u odnosu na Ustav Bosne i Hercegovine (odluka u predmetu *U 5/04* od 27. januara 2006. godine).

11. Imajući u vidu odredbe člana 17. stav 1. tačka 1. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se zahtjev odbaciti kao nedopušten ukoliko se utvrdi da Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

12. U skladu sa članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

13. U skladu sa članom 41. Pravila Ustavnog suda, kao aneks usvojenoj odluci su izdvojeno mišljenje sudije Davida Feldmana u skladu sa odlukom i izdvojena mišljenja suprotna odluci sutkinja Constance Grewe i Seade Palavrić.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Izdvojeno mišljenje u predmetu U 13/05 sudije Ustavnog suda Bosne i Hercegovine Davida Feldmana

1. Slažem se sa Odlukom Ustavnog suda u predmetu broj U 13/05 da Ustavni sud ne može smatrati da je zakon kojim se implementira jasna, nesumnjiva i nedvosmislena ustavna odredba neustavan kada zakon precizno i pouzdano provodi tu ustavnu odredbu, čak i kada bi se činilo da rezultat nije u skladu sa zahtjevima drugih odredaba Ustava. Ipak, s obzirom na teškoću pitanja, želim da dodam nekoliko svojih zapažanja.

2. Moj prvi komentar odnosi se na pitanje dopustivosti. Prema mom mišljenju bolja opcija bi bila da je zahtjev u ovom predmetu utvrđen dopustivim. On je u formi osporavanja ustavnosti zakona, jer prava iz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda imaju ustavni status prema Ustavu Bosne i Hercegovine na osnovu člana II Ustava. Takvo osporavanje zakona spada u nadležnost Ustavnog suda prema članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Situacija bi bila drukčija da se osporava ustavnost dijela Ustava pozivanjem na druge ustavne odredbe ili vrijednosti. Kako je Ustavni sud i zaključio, takvo osporavanje nije dopustivo.

3. Stoga bih više bio za opciju da se utvrdi zahtjev dopustivim a odmah zatim u meritumu odbaci kao neosnovan. U svakom slučaju, kako bi ishod bio isti i kako je osporavanje zakona iz praktičnih razloga bilo osporavanje dijela Ustava (jer bi poništenje Zakona zauvijek onemogućilo da se provedu uvjeti iz uvodne rečenice člana V Ustava), ja nisam insistirao na svom mišljenju koje bi dovelo do neslaganja sa odlukom.

4. Moj drugi komentar se odnosi na argument da bi Ustavni sud trebao biti voljan da odredbe zakona proglasi nesaglasnim s pravima iz Evropske konvencije, čak iako to ne bi imalo uticaja na ustavnost predmetnog zakona. Smatram da bi bilo korisno kada bi Ustavni sud mogao davati savjetodavne izjave ovakve vrste s ciljem da olakša proces usklađivanja zakona (ili, štaviše, Ustava) Bosne i Hercegovine sa međunarodnim obavezama države. Međutim, moje mišljenje je da bi to bilo neprimjereno proširenje funkcija van redovnih funkcija suda (čak i za poseban sud kao što je Ustavni sud). Funkcija sudija je da odluče o tome šta jeste zakon i da nametnu ograničenja na ovlasti javnih organa i prava i obaveza koje građani imaju po zakonu i Ustavu. Bilo bi pogrešno, prema mom mišljenju, kada bi ovaj Sud utvrdio da pravna norma nije u skladu sa ustavnom normom u okolnostima u kojima, usprkos neusklađenosti, ranija pravna norma ostaje važeća i na snazi. U odsustvu

jasnog ustavnog organa vlasti koji bi djelovao kao čisto savjetodavni organ, čini mi se da je sudska ovlast ograničena na odlučivanje o pravnim i ustavnim pitanjima i da nije proširena na davanje savjeta državnim institucijama o pitanjima koja nemaju praktičnog uticaja na njihove ovlasti ili na prava i obaveze građana.

5. Moj treći komentar se odnosi na argument da bi Ustavni sud, da je utvrdio da je zahtjev dopustiv, trebao utvrditi da su odredbe člana V Ustava i člana 8.1. st. 1. i 2. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05 i 52/05) diskriminacijske i stoga neustavne. Iako u ovoj odluci nije potrebno zauzeti stav u ovom pogledu, ne želim da se pomisli da svako različito postupanje prema članovima različitih konstitutivnih naroda i Ostalima neizbježno vodi do diskriminacije na etničkoj ili nacionalnoj osnovi koja je u suprotnosti sa članom 14. Protokola br. 12 uz Evropsku konvenciju. Praksom Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda jasno je utvrđeno da različito postupanje krši pravo na nediskriminaciju samo ukoliko ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takvo različito postupanje. Različito postupanje ima svrhu i razumno je opravdano ukoliko ima za cilj ostvarivanje legitimnog cilja i ukoliko je razumno povezano s tim ciljem, te ukoliko stepen štete nastale kod osoba izloženih negativnom djelovanju nije neproporcionalan značaju legitimnog cilja.

6. Da li različito postupanje vodi do ostvarivanja legitimnog cilja? Posebna zaštita obezbijedena članovima tri konstitutivna naroda da aktivno učestvuju u vlasti bila je jedna od osnovnih karakteristika Općeg okvirnog sporazuma za mir. Član V Ustava Bosne i Hercegovine, prema tome, ograničava prava građana da se kandiduju za izbor u Predsjedništvo i da glasaju za kandidate za izbor u Predsjedništvo kako bi ojačali pozicije tri konstitutivna naroda time što osigurava da se Predsjedništvo sastoji od po jednog člana iz reda svakog konstitutivnog naroda. Ovakav način osiguranja kolektivne zastupljenosti institucije nije klasični oblik izborne demokratije. S obzirom da se mnoge obaveze Predsjedništva tiču zastupanja Bosne i Hercegovine u cjelini, a ne samo entiteta ili konstitutivnih naroda, moglo bi se zaključiti da demokratija obično zahtijeva da sve članove Predsjedništva biraju svi građani u zemlji, uključujući i Ostale, i da su svi građani podobni da budu kandidati za izbor, prije na državnoj nego na entitetskoj ili nacionalnoj osnovi.

7. Ipak, sporazumi iz Općeg okvirnog sporazuma za mir koji se odražavaju i u članu V Ustava mogu se posmatrati kao poseban oblik zastupničke demokratije (koja se ponekad naziva 'konsocijacija') prilagođene da zadovolji posebne potrebe države. Prema mom

mišljenju, postavljanje modela demokracije koji odgovara posebnim i hitnim potrebama zemlje je legitiman cilj, a postoji i razumna veza između cilja i sredstava upotrijebljenih za ostvarivanje tog cilja.

8. Stoga prelazim na pitanje da li je miješanje osporenih odredaba Izbornog zakona, sa pravom na slobodu od diskriminacije, neproporcionalno. Udaljavanje od normalnog sistema izbora primjenjuje se samo na Predsjedništvo, a ne na zakonodavni organ. U pogledu Parlamentarne skupštine primjenjuju se uobičajeni principi izborne demokracije uz relativno male izmjene. Stoga mi nije jasno da se može smatrati da osporene odredbe nisu u skladu sa Protokolom br. 12 uz Evropsku konvenciju, iako je Sud apelaciju proglasio dopustivom.

23. juni 2006. godine

Sudija
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
David Feldman

Izdvojeno mišljenje o neslaganju u predmetu U 13/05 sutkinje Ustavnog suda Bosne i Hercegovine Constance Grewe

Ne slažem se sa većinskom odlukom Suda u ovom predmetu jer smatram da je zahtjev gosp. Sulejmana Tihica, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, ne samo dopustiv nego i djelimično opravdan.

I. Dopustivost

Zahtjev je dopustiv jer ne osporava ustavnu odredbu (vidi predmet *U 5/04*) nego Izborni zakon u pogledu pitanja izbora kandidata za člana Predsjedništva. U zahtjevu se navodi da ove odredbe nisu u saglasnosti s članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, kao ni sa članovima 2(1)(c) i 5(1)(c) Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije. U pogledu odredbi člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je nadležan da donese odluku da *li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom*.

Ovaj Ustav kao i uloga Ustavnog suda da podržava Ustav, mora se sagledati u širem smislu. Naime, Mirovni sporazum kao cjelina predstavlja *ustavnu povelju* Bosne i Hercegovine, dok Aneks 4 i 15 međunarodnih sporazuma o ljudskim pravima iz Aneksa 1 na Ustav Bosne i Hercegovine, koji se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini bez potrebe za pravnom transformacijom, predstavljaju formalni *ustavni zakon* države. Stoga se Ustav Bosne i Hercegovine mora posmatrati kao cjelina čiji su dijelovi veoma usko povezani. Neke odredbe se ne mogu tumačiti odvojeno, a da se pri tom ne uzmu u obzir značenja drugih odredbi. Na primjer, član I/2. predviđa da je Bosna i Hercegovina demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora. Ova odredba implicira obavezu stvaranja državne strukture koja može proći test koji proizlazi iz obaveze da se ustanove najviši principi – principi demokratske države, vladavine prava i slobodnih izbora koji će imati isto ono određeno značenje kao i u razvijenim demokratskim zemljama koje imaju dugu praksu njihovog ustanovljavanja.

U ovoj ustavnoj povelji Evropska konvencija (objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj 6/99) i njeni protokoli zaslužuju posebnu pažnju. Ne samo da je direktno primjenljiva, kao što je to slučaj sa sporazumima iz aneksa na Ustav BiH, nego u skladu

sa članom II/2. Ustava BiH oni, također, imaju prioritet *nad svim ostalim zakonima*. Izraz *nad svim ostalim zakonima*, kada je u pitanju pravo u Bosni i Hercegovine, podrazumijeva da je Evropska konvencija dio državnog prava kao cjeline (pravni poredak). Ovo je potvrđeno i činjenicom da je sljedeće navedeno u članu III/3.b) Ustava BiH: *Opća načela međunarodnog prava su sastavni dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine i entiteta*.

Dodatni argument je također tekst člana X Ustava BiH koji predviđa proceduru izmjena i dopuna Ustava Bosne i Hercegovine. Ova odredba predviđa da se nijednim amandmanom na ovaj Ustav ne može eliminirati ili umanjiti bilo koje od prava i sloboda iz člana II ovog Ustava, a ni izmijeniti ova odredba.

Stoga je član II Ustava BiH postao jedini član Ustava BiH kojim se ljudska prava koja on štiti ne mogu mijenjati ili umanjiti na bilo koji način.

Stoga, kada se uzme u obzir član VI/3.a) Ustava BiH koji predviđa da je standard kontrole *u skladu sa ovim Ustavom*, jasno je da ovaj standard kontrole također obuhvata i Evropsku konvenciju i njene protokole.

Nadležnost Ustavnog suda u pogledu njegove uloge (*Ustavni sud podržava ovaj Ustav*) i član VI/3. u cjelini Ustav BiH trebaju posmatrati u svjetlu internacionalizacije čitavog domaćeg prava i uloge Ustavnog suda. Internacionalizacija domaćeg prava, kao opći princip, proizlazi iz Ustava BiH, pozicije Evropske konvencije i drugih međunarodnih sporazuma. U tom smislu, internacionalizacija domaćeg prava je u funkciji njegovog kompletnog usklađivanja s međunarodnim standardima tako da Ustavni sud, *podržavajući ovaj Ustav*, mora uzeti u obzir svoju nadležnost u kontekstu svih osnovnih principa, kao što su demokratski principi ili očuvanje najvišeg nivoa zaštite ljudskih prava i sloboda.

Slijedi da je Ustavni sud trebao prepoznati svoju nadležnost u ovom predmetu te zahtjev proglasiti dopustivim.

II. Meritum

Aplikant je u svom zahtjevu naveo da smatra da su spomenute odredbe nesaglasne sa pravima garantiranim Evropskom konvencijom, i to pravo na nediskriminaciju i pravo na slobodne izbore iz člana 3. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Pravo na slobodne izbore nije primjenljivo u ovom predmetu s obzirom da Predsjedništvo nije zakonodavno tijelo; u tom pogledu zahtjev je neosnovan.

U pogledu prava na nediskriminaciju, osporene odredbe člana 8.1 stavovi 1. i 2. Izbornog zakona glase: *Članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine koji se neposredno biraju sa teritorije Federacije Bosne i Hercegovine – jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, biraju birači registrirani da glasaju u Federaciji Bosne i Hercegovine. Birač registriran da glasa u Federaciji može glasati ili za Bošnjaka ili za Hrvata, ali ne za oba. Izabran je bošnjački i hrvatski kandidat koji dobije najveći broj glasova među kandidatima iz istog konstitutivnog naroda. Člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, koji se neposredno bira sa teritorije Republike Srpske – jednog Srbina biraju birači registrirani da glasaju u Republici Srpskoj. Izabran je kandidat koji dobije najveći broj glasova.*

Može se zaključiti da građanin mora pripadati jednom od tri konstitutivna naroda da bi bio izabran za člana Predsjedništva, te da je izbor birača ograničen na bošnjačke i hrvatske kandidate u Federaciji, te srpske kandidate u Republici Srpskoj. Bošnjaci i Hrvati se biraju samo na teritoriji Federacije, a ne i Republike Srpske, dok se Srbi biraju samo u Republici Srpskoj, a ne u Federaciji.

U principu, u multietničkoj državi kao što je Bosna i Hercegovina sasvim je u skladu sa zakonom da se osigura da državno tijelo odražava multietnički karakter društva. Problem je, međutim, u načinu na koji se kombiniraju teritorijalni i etnički princip. Ustavni sud se dotakao ovog problema u odluci koja se odnosi na konstitutivne narode u entitetskim ustavima (odluka Ustavnog suda broj U 5/98, „Službeni glasnik BiH” broj 36/00):

Striktna identifikacija teritorije sa određenim, etnički definiranim članovima institucija BiH s ciljem predstavljanja određenih konstitutivnih naroda, nije istinita čak ni za odredbe o sastavu Predsjedništva propisane članom V, prva alineja: Predsjedništvo Bosne i Hercegovine se sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji se svaki biraju neposredno sa teritorije Federacije, i jednog Srbina, koji se bira neposredno sa teritorije Republike Srpske. Pri tome se ne smije zaboraviti da srpskog člana Predsjedništva, na primjer, nisu izabrali samo birači srpske nacionalnosti, već svi građani Republike Srpske, sa ili bez posebne etničke pripadnosti. Prema tome, on ne predstavlja niti Republiku Srpsku kao entitet, niti isključivo srpski narod, već sve građane izborne jedinice Republike Srpske. Isto vrijedi i za bošnjačkog i hrvatskog člana koji se biraju sa teritorije Federacije.

Ako članovi Predsjedništva koji se biraju iz entiteta predstavljaju sve građane koji žive u tom entitetu, a ne određeni narod, teško je onda opravdati činjenicu da se oni moraju identificirati s određenim narodom. Takvo pravilo pretpostavlja da se samo članovi određene

etničke grupe mogu smatrati lojalnim građanima entiteta koji su sposobni da štite njegove interese. Članovi Predsjedništva imaju pravo veta kada dođe do povrede vitalnog interesa entiteta iz kojeg su izabrani. Ne može se tvrditi da su samo Srbi spremni i sposobni da štite interese Republike Srpske, a samo Hrvati i Bošnjaci interese Federacije. Identitet interesa na taj etničko-dominantan način samo otežava razvijanje osjećaja nacionalnog pripadanja.

Dalje, članovi tri konstitutivna naroda mogu biti izabrani za člana Predsjedništva ali mogu biti spriječeni da se kandidiraju u entitetu u kojem žive, ako žive kao Srbi u Federaciji ili Bošnjaci/Hrvati u Republici Srpskoj. Dalje, Izborni zakon jasno isključuje Ostale, odnosno građane BiH koji se ne identificiraju ni kao Bošnjaci niti Hrvati ili Srbi, od uživanja prava na kandidiranje za člana Predsjedništva. Ovo je sasvim nesaglasno s pravom iz člana 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima ili s principom nediskriminacije da se bira i bude izabran. Međutim, član 14. Evropske konvencije, koji predviđa ovo pravo, može se primijeniti samo ako se diskriminacija odnosi na pravo koje je zagarantirano Konvencijom koja ne precizira pravo na izbor predsjednika ili pravo da se bude biran za predsjednika. Član 3. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju garantira samo pravo na izbor zakonodavnih tijela.

Širi obim principa nediskriminacije je predviđen članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju. Aplikant se poziva na navedeni član Evropske konvencije koji se može primijeniti u predmetnom zahtjevu. Mora se uzeti u obzir da je 29. jula 2003. godine Bosna i Hercegovina ratificirala Protokol broj 12 uz Evropsku konvenciju koji garantira uživanje svih prava predviđenih zakonom bez diskriminacije. Ovaj protokol je stupio na snagu 1. aprila 2005. godine, a pravo na nediskriminaciju je stoga prošireno tako da obuhvata pravo na biranje predsjednika ili da se bude biran za predsjednika.

Pitanje je može li se u specifičnim, a izuzetnim uvjetima u BiH, takvo rješenje smatrati diskriminirajućim te ako može, može li se takva diskriminacija opravdati. Evropski sud za ljudska prava, u svojim odlukama *Mathieu-Mohin i Clerfayt protiv Belgije* od 2. marta 1987. godine i *Melnychenko protiv Ukrajine* od 19. oktobra 2004. godine, pokazao se spremnim da državama dozvoli široko polje procjene u pogledu delikatnog pitanja reguliranja izbornog zakona. Ravnopravno pravo na glasanje i nediskriminacija su među najvažnijim vrijednostima ustavnog sistema. Međutim, ako nema razumnog i objektivnog opravdanja za različite tretmane onda se radi o nezakonitoj diskriminaciji.

U konkretnom slučaju, raspodjela pozicija u državnim organima među konstitutivnim narodima je bio centralni element Daytonskog sporazuma kako bi se postigao mir u BiH.

U tom kontekstu teško je negirati legitimnost normi koje mogu biti problematične sa tačke gledišta nediskriminacije, ali koje su bile neophodne kako bi se postigao mir i stabilnost i izbjegao daljnji gubitak ljudskih života. Činjenica da su te odredbe uključene u Izborni zakon i u tekst Ustava u to vrijeme, stoga, ne zaslužuje kritiku, iako su nesaglasne sa općim karakterom Ustava BiH koji ima za cilj da spriječi diskriminaciju.

Međutim, ovo opravdanje se mora uzeti u obzir u svjetlu razvoja događaja u Bosni i Hercegovini od datuma kada je Ustav BiH stupio na snagu. Bosna i Hercegovina je postala članica Vijeća Evrope, te se stoga mora ravnati prema općim evropskim standardima. Pored toga, ona je ratificirala Evropsku konvenciju i njezin Protokol broj 12. Međutim, očigledno je da postoje okolnosti koje zahtijevaju politički sistem koji nije jednostavno odraz pravila većinskog naroda, nego koji i garantira raspodjelu ovlasti i pozicija među etničkim grupama kao tranzicijskog aranžmana do ostvarivanja principa građanske države.

Ovo, međutim, ne može biti postignuto bez konflikta sa međunarodnim standardima. Sistem sporazumne demokracije kao takav nije taj koji dovodi do problema, nego miješanje teritorijalnih i etničkih kriterija te očigledna uskraćivanja određenih političkih prava bez obzira na to radi li se o konstitutivnim narodima ili grupi Ostalih.

Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud je morao uzeti u obzir aktuelne izborne aranžmane u pogledu izbora članova za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine koji nisu u skladu sa članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, čak iako su formulirani u skladu s članom VI/1. Ustava BiH. Ustavno tumačenje mora obuhvatiti čitav Ustav, te se mora razmatrati kao cjelina. Tumačenje ne može zapostaviti pravni, međunarodni i politički kontekst te se mora uzeti u obzir pravo kao živi instrument. U tom smislu, član V/1. Ustava se mora tumačiti zajedno s članom II/2. koji propisuje direktnu primjenu prava i sloboda predviđenih Evropskom konvencijom i koji zahtijeva, slijedom toga, poštivanje Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

Sutkinja
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Constance Grewe

Postupajući u skladu sa odredbom stava 2. člana 41. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, dajem sljedeću

**Izjavu
o pridruživanju izdvojenom mišljenju**

U cijelosti se pridružujem Izdvojenom mišljenju o neslaganju u predmetu U 13/05 sutkinje Constance Grewe.

Sarajevo, 12. juli 2006. godine

Sutkinja
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Predmet broj U 20/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI

Zahtjevi Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine za rješavanje sukoba nadležnosti između Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine i Federalnog ministarstva financija

Odluka od 31. ožujka 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u sastavu: predsjednik Mato Tadić, dopredsjednici Tudor Pantiru, Miodrag Simović i Hatidža Hadžiosmanović, suci David Feldman, Valerija Galić, Jovo Rosić, Constance Grewe i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 31. ožujka 2006. godine u predmetu broj **U 20/05**, rješavajući zahtjeve **Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 17. stavak 1. točka 4. i članka 59. stavak 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuju se kao nedopušteni zahtjevi Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine za rješavanje sukoba nadležnosti između Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine i Federalnog ministarstva financija, zato što ih je podnijela neovlaštena osoba.

Obrazloženje

1. Uprava za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), sa sjedištem u Banjaluci, je podnijela 19. veljače 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) tri zahtjeva za rješavanjem sukoba nadležnosti podnositelja zahtjeva i Federalnog ministarstva financija koji su u Ustavnom sudu zavedeni pod br. U 20/05, U 21/05 i U 22/05. Ustavni je sud, u smislu članka 31. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, obzirom da je dostavljeno više zahtjeva iz njegove nadležnosti o istom pitanju, donio odluku o spajanju predmeta po kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem U 20/05.

2. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni je sud pošao od odredaba članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. stavak 1. točka 4. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta”.

Članak 17. stavak 1. točka 4. Pravila Ustavnog suda glasi:

„Zahtjev nije dopustiv ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

4. Zahtjev je podnijela neovlaštena osoba”.

3. Iz navedenog proizlazi da Uprava za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine ne spada u subjekte koji imaju pravo pokrenuti spor ove vrste pred Ustavnim sudom.

4. Imajući u vidu odredbu članka 17. stavak 1. točka 4. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se zahtjev odbaciti kao nedopušten ukoliko ga je podnijela neovlaštena osoba, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

5. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број У 5/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ

Захтјев Борислава Паравца, у вријеме подношења захтјева предсједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине, за оцјену усаглашености више закона Федерације Босне и Херцеговине са Уставом Босне и Херцеговине

Одлука од 27. јануара 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број У 5/05, рјешавајући захтјев **Борислава Паравца, у вријеме подношења захтјева предједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), у саставу:

Мато Тадић, предсједник

Tudor Pantiru, потпредсједник

Миодраг Симовић, потпредсједник

Хатица Хациосмановић, потпредсједница

David Feldman, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 27. јануара 2006. године донио је

ОДЛУКУ О МЕРИТУМУ

Утврђује се да су: Закон о федералном тужилаштву Федерације БиХ, Закон о допуни Закона о поступку уписа правних лица у судски регистар, Закон о унутрашњим пословима Федерације БиХ, Закон о имунитету Федерације БиХ, Закон о измјенама и допунама Закона о банкама Федерације БиХ, Закон о измјенама и допунама Закона о Агенцији за банкарство Федерације БиХ, Закон о трезору у Федерацији БиХ, Закон о измјенама и допунама Закона о Влади Федерације БиХ, Закон о федералним министарствима и другим органима федералне управе, Закон о земљишним књигама Федерације БиХ, Закон о престанку важења Закона о обезбјеђењу депозита у Федерацији БиХ,

Закон о заштити од клевете Федерације БиХ, Закон о измјенама и допунама Кривичног закона Федерације БиХ (сви објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 19/03), Закон о извршењу Буџета Федерације БиХ за 2003. годину, Закон о измјенама и допунама Закона о Центру за едукацију судија и тужилаца у Федерацији БиХ (објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 21/03), Закон о измјенама и допунама Закона о банкама, Закон о измјенама и допунама Закона о платним трансакцијама, Закон о измјенама Закона о одбрани Федерације БиХ, Закон о измјенама и допунама Закона о туристичким заједницама и унапређењу туризма у Федерацији БиХ, Закон о измјенама и допунама Закона о туристичко-угоститељској дјелатности, Закон о измјенама и допунама Закона о библиотекарској дјелатности, Закон о измјенама и допунама Закона о мјеници (сви објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 28/03), Закон о стечајном поступку, Закон о измјенама Закона о облигационим односима, Закон о допунама Закона о својинско-правним односима, Закон о измјенама и допунама Закона о правосудном испиту, Закон о измјенама и допунама Закона о занатству, Закон о измјенама и допунама Закона о раду, Закон о измјенама и допунама Закона о шумама, Закон о измјенама и допунама Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима, Закон о измјенама и допунама Закона о адвокатури Федерације БиХ, Закон о ликвидационом поступку, Закон о државној служби у Федерацији БиХ, Закон о измјенама и допунама Закона о поступку уписа правних лица у судски регистар, Закон о измјенама и допунама Закона о привредним друштвима (сви објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 29/03), Закон о извршном поступку („Службене новине Федерације БиХ” број 2932/03), Закон о управљању отпадом, Закон о заштити ваздуха, Закон о заштити вода, Закон о заштити околине, Закон о заштити природе, Закон о фонду за заштиту околине Федерације БиХ (сви објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 33/03), Закон о министарским, владиним и другим именованима Федерације БиХ, Закон о измјенама и допунама Закона о привредним коморама у Федерацији БиХ (оба објављена у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 34/03), Закон о кривичном поступку Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ” број 35/03), Кривични закон

Федерације БиХ, Закон о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока (оба објављена у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 36/03), Закон о допуни Закона о регистрованим залогома на покретним стварима и чланским удјелима, Закон о измјенама и допунама Закона о поступку пред Уставним судом Федерације БиХ, Закон о измјенама и допунама Закона о порезу на промет производа и услуга, Закон о измјенама и допунама Закона о порезу на нафтне деривате, Закон о измјенама и допунама Закона о посебном порезу на кафу, Закон о измјенама и допунама Закона о припадности јавних прихода у Федерацији БиХ и финансирању Федерације БиХ, Закон о измјенама и допунама Закона о посебном порезу на пиво, Закон о измјенама и допунама Закона о посебном порезу на безалкохолна пића, Закон о измјенама и допунама Закона о посебном порезу на алкохол (сви објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 37/03), Закон о заштити и спасавању људи и материјалних добара од природних и других несрећа („Службене новине Федерације БиХ” број 39/03), Закон о измјенама и допунама Закона о упису правних лица у судски регистар, Закон о измјенама и допунама Закона о страним улагањима, Закон о измјенама и допунама Закона о друштвима за управљање фондовима и о инвестиционим фондовима (сви објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 50/03), Закон о парничком поступку („Службене новине Федерације БиХ” број 53/03), Закон о финансирању жељезничке инфраструктуре и суфинансирању путничког и комбинованог саобраћаја, Закон о измјенама и допунама Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације (оба објављена у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 57/03), Закон о статистици у Федерацији БиХ, Закон о измјенама и допунама Закона о судијској и тужилачкој функцији (оба објављена у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 63/03), Закон о измјенама Закона о порезу на плату, Закон о измјенама и допунама Закона о спровођењу одлука Комисије за заштиту националних споменика успостављене сходно Анексу 8 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, Закон о преносу и рјешавању неријешених захтјева за враћање у посјед стана на коме постоји станарско право или непокретности у својини који су поднесени Комисији за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица (сви

објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 6/04), Закон о привременом одгањању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ” број 9/04), Закон о измјенама и допунама Закона о порезу на промет производа и услуга, Закон о измјенама и допунама Закона о утврђивању насељених мјеста и о измјенама у називима насељених мјеста у одређеним општинама (оба објављена у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 14/04), Закон о извршењу Буџета Федерације БиХ за 2004. годину („Службене новине Федерације БиХ” број 17/04), Закон о директном избору општинског начелника у Федерацији БиХ („Службене новине Федерације БиХ” број 20/04), Закон о стандардној класификацији занимања („Службене новине Федерације БиХ” број 22/04), Закон о новчаној подршци и примарној новчаној производњи, Закон о измјенама и допунама Закона о приватизацији предузећа, Закон о измјенама и допунама Закона о помиловању, Закон о измјенама и допунама Закона о Пореској управи Федерације БиХ (сви објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 28/04), Закон о измјенама и допунама Закона о привременом одгањању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ” број 30/04), Закон о измјенама и допунама Закона о стечајном поступку („Службене новине Федерације БиХ” број 32/04), Закон о измјенама и допунама Закона о регистру вриједносних хартија, Закон о измјенама и допунама Закона о Комисији за вриједносне хартије (оба објављена у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 33/04), Закон о правима бораца и њихових породица, Закон о одбрани Федерације БиХ, Закон о служби у Војсци Федерације БиХ (сви објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 34/04), Закон о измјенама и допунама Закона о слободним зонама, Закон о измјенама и допунама Закона о судској полицији, Закон о измјени Закона о шумама (сви објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 37/04), Закон о савјету запосленика („Службене новине Федерације БиХ” број 38/04), Закон о измјенама Закона о порезу на промет производа и услуга, Закон о измјенама и допунама Закона о посебном порезу на безалкохолна пића, Закон о измјени Закона о ванпарничном поступку, Закон о измјени Закона о државној служби у Федерацији БиХ (сви објављени у

„Службеним новинама Федерације БиХ” број 39/04), Закон о матичној евиденцији о осигураницима и корисницима права из пензионог и инвалидског осигурања, Закон о измјенама и допунама Закона о дувану, Закон о расељеним лицима – прогнаницима и избјеглицама – повратницима у Федерацији БиХ, Закон о врстама и процентима физичких онеспособљености (сви објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 42/04), Закон о измјенама и допунама Закона о приватизацији предузећа, Закон о измјенама и допунама Закона о утврђивању и остваривању потраживања грађана у поступку приватизације (оба објављена у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 44/04), Закон о измјенама и допунама Закона о продаји станова на којима постоји станарско право, Закон о измјенама и допунама Закона о основима социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породица са дјецом, Закон о измјенама и допунама Закона о земљишним књигама Федерације БиХ, Закон о измјенама и допунама Закона о државној служби у Федерацији БиХ, Закон о измјенама и допунама Закона о заштити вода (сви објављени у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 54/04), Закон о измјени Закона о регистрованим залозима на покретним стварима и чланским удјелима, Закон о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања (оба објављена у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 56/04), Закон о саобраћају, Закон о слатководном рибарству (оба објављена у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 64/04), Закон о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ” број 66/04), Закон о престанку важења Закона о спречавању прања новца у Федерацији БиХ, Закон о измјенама Закона о друштвима за управљање фондовима и о инвестиционим фондовима (оба објављена у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 70/04), Закон о контроли предмета од племенитих метала, Закон о поштанском саобраћају Федерације БиХ (оба објављена у „Службеним новинама Федерације БиХ” број 76/04), Закон о инвестирању јавних средстава („Службене новине Федерације БиХ” број 77/04), Закон о извршењу Буџета Федерације БиХ за 2005. годину („Службене новине Федерације БиХ” број 78/04) донесени у складу са чланом II/1 у вези са чл. II/2 и II/4 Устава Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, “Службеном гласнику Републике Српске” и “Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Борислав Паравац, у вријеме подношења захтјева предсједавајући Предсједништва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносилац захтјева), поднио је 31. марта 2005. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену усаглашености закона наведених у диспозитиву ове одлуке (у даљњем тексту: оспорени закони) са Уставом Босне и Херцеговине.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од оба дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине затражено је 7. децембра 2005. године да доставе одговоре на захтјев.

3. Одговори нису достављени у остављеном року од 15 дана, који је истекао 27. децембра 2005. године.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

Подносилац захтјева је поднио захтјев да се покрене поступак ради оцјене усаглашености оспорених закона које је донио Парламент Федерације БиХ у текућем сазиву са Уставом Босне и Херцеговине. У образложењу захтјева је наведено како Дом народа Парламента Федерације БиХ (у даљњем тексту: Дом народа) ни након више од двије године од протеклих општинских избора није конституисан у складу са Уставом Федерације БиХ, јер је именовано само девет од предвиђених 17 делегата из реда српског народа. Сходно томе, нема заступљености двије трећине Клуба делегата из реда српског народа, па одредбе Устава Федерације БиХ о заштити виталног националног интереса не могу да се спроведу када је ријеч о делегатима из

реда српског народа, односно начин на који функционише Дом народа онемогућава да делегати из реда српског народа испуне формалне претпоставке прописане Уставом Федерације БиХ да покрену питање заштите виталног националног интереса. Подносилац захтјева сматра да се због тога не поштују „основна међународно призната права утврђена чланом II Устава Босне и Херцеговине, као ни права и слобода одређени Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима који се директно примјењују у БиХ и који имају приоритет над свим другим законима. Такође, Устав БиХ у члану II/4 говори о забрани дискриминације у уживању права и слобода на територији БиХ, према било ком основу”. Подносилац захтјева је, даље, навео да се Уставом Федерације БиХ дефинисани витални национални интерес огледа и у остваривању права конститутивних народа да буду адекватно заступљени у законодавним, извршним и правосудним органима власти, те у праву у процесу доношења одлука, а то је представницима српског народа на наведени начин онемогућено. Стога су оспорени закони „неуставни како у процесно-правном, тако и у материјално-правном смислу”. Оспорени закони нису у складу са Уставом Босне и Херцеговине, и то са одредбама које се тичу људских права, међународних стандарда и забране сваког облика дискриминације. На крају, подносилац захтјева је предложио да Уставни суд донесе одлуку којом ће се утврдити да оспорени закони „нису донесени у складу са чланом II/1 у вези са чл. II/2 и II/4 Устава Босне и Херцеговине и да као такви престају да важе даном објављивања одлуке”.

IV. Релевантни прописи

4. Устав Босне и Херцеговине

„Члан II/1

Босна и Херцеговина и оба ентитета ће обезбиједити највиши ниво међународно признатих људских права и основних слобода.

Члан II/2

Права и слобода предвиђени Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим другим законима.

Члан II/4

Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог устава, обезбјеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко и друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус."

5. **Амандмани на Устав Федерације Босне и Херцеговине** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 16/02 од 28. априла 2002. године) у релевантном дијелу гласе:

„Амандман XXXIII

Састав Дома народа и избор чланова

(1) Састав Дома народа Федерације Босне и Херцеговине ће бити паритетан тако да сваки конститутивни народ има исти број делегата.

(2) Дом народа састоји се од 58 делегата, и то по 17 делегата из реда сваког од конститутивних народа и седам делегата из реда Осталих.

(3) Остали имају право равноправно учествовати у поступку већинског гласања.

Амандман XXXIV

(1) Делегате Дома народа бирају кантоналне скупштине из реда својих делегата пропорционално националној структури становништва.

(2) Број делегата за Дом народа који се бирају у сваком кантону сразмјеран је броју становника кантона с тим што се број, структура и начин избора делегата утврђују законом.

(3) У Дому народа биће најмање један Бошњак, један Хрват и један Србин из сваког кантона који имају најмање једног таквог делегата у свом законодавном органу.

(4) Делегате Бошњаке, Хрвате и Србе из сваког кантона бирају посланици из реда тог конститутивног народа у складу са изборним резултатима у законодавном органу тог кантона, а избор делегата из реда Осталих уредиће се законом.

(5) У Дому народа не може да врши функцију делегата ниједан представник у Представничком дому, нити вијећник општинског вијећа.

Амандман XXXVII **Дефиниција виталног интереса**

Витални национални интереси конститутивних народа су дефинисани на сљедећи начин:

- остваривање права конститутивних народа да буду адекватно заступљени у законодавним, извршним и правосудним органима власти;

- уставни амандмани;

- организација органа јавне власти;

- једнака права конститутивних народа у процесу доношења одлука;

- образовање, вјероисповијест, језик, његовање културе, традиције и културно наслеђе;

- територијална организација;

- систем јавног информисања

и друга питања која би се третирали као питања од виталног националног интереса уколико тако сматра двије трећине једног од клубова делегата конститутивних народа у Дому народа.

Амандман XXXVIII **Парламентарна процедура за заштиту виталних интереса**

(1) Закони или други прописи или акти који се поднесу Представничком дому у Федерацији Босне и Херцеговине такође се усвајају у Дому народа Федерације Босне и Херцеговине.

(...)

Амандман XXXIX **Процедура за законе у вези са виталним интересом, како је то дефинисано у листи из Амандмана XXXVII**

(1) Уколико више од једног предсједавајућег или потпредсједавајућег Дома народа сматра да закон спада у питања од виталног националног интереса дефинисана у Амандману XXXVII на Устав Федерације Босне и Херцеговине, закон

ће бити уврџићен у дневни ред Дома народа као питање од виталног националног интереса.

(2) Уколико само један предсједавајући или потпредсједавајући тврди да закон спада у питања од виталног националног интереса, двотрећинска већина одговарајућег клуба може да прогласи да је ријеч о питању са листе виталних интереса. У том случају ће се слиједити процедура описана у Амандману XL.

(3) Предсједавајући и потпредсједавајући морају да донесу одлуку у року од једне седмице.

(4) Уколико већина сваког клуба који има делегате у Дому народа гласа за такве законе или друге прописе или акте, сматраће се да су они усвојени.

(5) Уколико се у Дому народа постигне сагласност о амандманима, такав закон, пропис или акт се поново подносе Представничком дому на одобравање.

(6) Уколико сагласност није могућа у Дому народа или уколико се на предлог амандмана не добије сагласност, формираће се заједничка комисија од представника Представничког дома и Дома народа. Заједничка комисија је састављена на паритетном основу и одлуке доноси консензусом. Заједничка комисија усаглашава текст закона. Уколико се текст закона усагласи, закон се сматра усвојеним.

(7) Уколико се не постигне сагласност, закон неће бити усвојен, те се враћа предлагачу на нови поступак. У том случају предлагач не може да поднесе исти текст закона, прописа или акта.

Амандман XL

Процедуре за законе који се односе на витални национални интерес уколико је одлучено 2/3 већином једног од клубова конститутивних народа у Дому народа

(1) У случају да двије трећине једног од клубова конститутивних народа у Дому народа одлучи да се закон, други пропис или акт односе на витални интерес, закон ће разматрати Дом народа.

(2) Уколико већина сваког клуба заступљеног у Дому народа гласа за тај закон, други пропис или акт, он се сматра усвојеним.

(3) Уколико се Дом народа усагласи о амандманима, закон, пропис или акт се поново достављају на одобрење Представничком дому.

(4) Уколико Заједничка комисија из Амандмана XXXIX не постигне сагласност, питање се просљеђује Уставном суду Федерације Босне и Херцеговине да донесе коначну одлуку да ли се предметни закон односи на витални интерес једног од конститутивних народа.

(...).

6. **Устав Федерације Босне и Херцеговине** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 1/94 од 21. јула 1994. године) у релевантном дијелу гласи:

„Члан 17

Уколико Уставом није другачије утврђено, одлуке Парламента Федерације захтијевају потврду оба дома, осим за пословнике и декларације које домови самостално доносе.

Члан 19

Остале одлуке доносе се простом већином у сваком дому, уколико није другачије утврђено овим уставом или пословником тога дома.”

7. **Међународна конвенција о уклањању свих облика расне дискриминације**

„Члан 2 став 1 тачка ц)

1. Државе чланице осуђују расну дискриминацију и обавезују се да свим одговарајућим средствима и без одгоде спроводе политику која тежи да укине сваки облик расне дискриминације и да потпомажу разумијевање између свих раса, и у ту сврху:

ц) Свака држава чланица треба да предузме ефикасне мјере ради поновног разматрања националне и локалне владине политике и измјене, укидања или поништавања сваког закона и сваког прописа који има сврху да уведе расну дискриминацију или да је овјековјечи тамо гдје она постоји.

Члан 5 став 1 тачка ц)

1. Сходно основним обавезама наведеним у члану 2 ове конвенције, државе чланице обавезују се да забране и да укину расну дискриминацију у свим њеним облицима и да јемче право свакоме на једнакост пред законом без разлике на расу, боју или национално или етничко поријекло, нарочито у погледу уживања слједећих права:

ц) политичка права, нарочито права учешћа на изборима, права гласа и кандидатуре – према систему општег и једнаког права гласа, права учествовања у влади, као и управљању јавним пословима, на свим нивоима, и права приступа, под једнаким условима, јавним функцијама.“

8. Пословник о раду Дома народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 27/03)

„Члан 110 у релевантном дијелу гласи:

(...)

(2) Одлуке се доносе већином гласова од укупног броја делегата у Дому народа ако Уставом, законом и овим пословником није другачије одређено.

(3) Укупан број делегата представља број делегата којима је верификован мандат у текућем сазиву.”

V. Допустивост

9. Уставни суд констатује да је подносилац у вријеме подношења захтјева био председавајући Предсједништва Босне и Херцеговине. Захтјев се односи на одлучивање да ли су оспорени закони донесени у складу са Уставом Босне и Херцеговине, дакле, ради се о надлежности Уставног суда из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине. На крају, захтјев садржи потребне чињенице и наводе на којима се заснива.

10. Имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 17 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев допустив, зато што га је поднио овлашћени субјекат и зато што не постоји ниједан формални разлог из члана 17 став 1 Правила Уставног суда због кога захтјев није допустив.

VI. Меритум

11. Подносилац захтјева оспорава начин на који су донесени оспорени закони сматрајући да он није у складу са чланом II/1 у вези са чл. II/2 и II/4 Устава Босне и Херцеговине због тога што Дом народа није конституисан у складу са Уставом Федерације БиХ, будући да је именовано само девет делегата из реда српског народа умјесто предвиђених 17 делегата. То онемогућава делегатима из реда српског народа

да покрену питање заштите виталног националног интереса, јер нису испуњене формалне претпоставке из Устава Федерације БиХ, будући да постојећи број делегата из реда српског народа у Дому народа не чини потребне двије трећине Клуба српског народа који има овлашћење да покрене наведену процедуру. Подносилац захтјева сматра да се због тога не поштују „основна међународно призната права утврђена чланом II Устава Босне и Херцеговине, као ни права и слобода одређени Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима који се директно примјењују у БиХ и који имају приоритет над свим другим законима. Такође, Устав БиХ у члану II/4 говори о забрани дискриминације у уживању права и слобода на територији БиХ, према било ком основу”. Исто тако, подносилац захтјева је навео да оспорени закони „нису у складу са Уставом Босне и Херцеговине, и то са одредбама које се тичу људских права, међународних стандарда и забране сваког облика дискриминације”.

12. Дакле, подносилац захтјева у једном дијелу захтјева оспорава уставност доношења оспорених закона, уопштено наводећи „основна међународно призната права утврђена чланом II Устава Босне и Херцеговине...”, односно конфликт са „одредбама које се тичу људских права, међународних стандарда и забране сваког облика дискриминације”, а да при томе не конкретизује о којим правима се ради, будући да члан II Устава Босне и Херцеговине садржи Набрајање права. Уставни суд подсјећа да, у смислу члана 32 Правила Уставног суда, при одлучивању испитује само оне повреде које су изнесене у захтјеву. Даље, у захтјеву подносилац захтјева тврди да начин на који су донесени оспорени закони није у складу са чланом II/1 у вези са чл. II/2 и II/4 Устава Босне и Херцеговине. Сходно члану II/1 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина и оба ентитета ће обезбиједити највиши ниво међународно признатих људских права и фундаменталних слобода. Члан II/2 Устава Босне и Херцеговине утврђује директну примјену Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) у Босни и Херцеговини, а члан II/4 Устава Босне и Херцеговине гарантује забрану дискриминације у уживању права и слобода, предвиђених у овом члану или у међународним споразумима наведеним у Анексу I Устава Босне и Херцеговине. У Анексу I Устава Босне и Херцеговине је, између осталог, садржана Међународна конвенција о уклањању свих облика расне дискриминације.

13. Сходно наведеном, иако то подносилац захтјева није експлицитно навео, из захтјева произилази да он од конкретних питања покреће питање забране дискриминације из члана 5 став 1 тачка ц) Међународне конвенције о уклањању

свих облика расне дискриминације, која се односи на „политичка права, нарочито права учешћа на изборима, права гласа и кандидатуре – према систему општег и једнаког права гласа, права учествовања у влади, као и управљању јавним пословима, на свим нивоима, и права приступа, под једнаким условима, јавним функцијама”.

14. Дакле, Уставни суд ће испитати да ли је због начина на који су донесени оспорени закони прекршен уставни принцип забране дискриминације како је наведено.

15. Уставни суд подсјећа да је, сходно пракси Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд), неки акт или пропис дискриминаторан ако прави разлику између појединаца или група које се налазе у сличној ситуацији, те ако у том разликовању изостане објективно и разумно оправдање, односно ако није било разумног односа пропорционалности између употребијених средстава и циљева чијем остварењу се тежи. Уставни суд у својој досадашњој пракси се ослањао на јуриспруденцију Европског суда и користио се критеријумима за недискриминацију које је успоставио Европски суд. Из формулације члана 14 Европске конвенције произилази да се њеном одредбом не забрањује дискриминација у општем смислу и да право на недискриминацију нема самосталан карактер, него да се њоме штити недискриминација у уживању и поштовању права и слобода заштићених Европском конвенцијом (види Европски суд, *Gaygusuz против Аустрије*, пресуда од 16. септембра 1996, Одлуке и извјештаји 1996-IV, стр. 1141, став 36).

16. За разлику од члана 14 Европске конвенције, одредбом члана II/4 Устава Босне и Херцеговине, на коју се позива подносилац захтјева, забрањује се дискриминација у уживању не само права и слобода из Европске конвенције, односно члана II/3 Устава Босне и Херцеговине, већ и свих права из међународних инструмената за заштиту људских права из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине. Овакво тумачење члана II/4 Устава Босне и Херцеговине потврђено је сталном судском праксом Уставног суда. Имајући у виду ово, произилази да члан II/4 Устава Босне и Херцеговине пружа обухватнију заштиту од дискриминације него што је пружа члан 14 Европске конвенције (види Уставни суд, Одлука број У 44/01, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 18/04).

17. Настојећи да разјасни и коначно одговори на наведено питање, Уставни суд се, на почетку, позива на своју Трећу дјелимичну одлуку у предмету број У 5/98 у којој се истиче да признање конститутивних народа и уставни принцип који се налази у позадини – принцип колективне једнакости, намећу обавезу ентитетима да

не дискриминишу, у првом реду, оне конститутивне народе који су, у стварности, у мањинском положају у одговарајућем ентитету. Стога, наведено је даље у овој одлуци, није само јасна уставна обавеза да се не крше појединачна права на дискриминаторан начин, која су наведена у чл. II/3 и II/4 Устава Босне и Херцеговине, већ, такође, и уставна обавеза на недискриминацију у смислу права група ако, на примјер, један или два конститутивна народа имају специјални повлашћени третман кроз правни систем ентитета. Такође, Уставни суд је у наведеној одлуци истакао да уставни принцип колективне равноправности конститутивних народа, који произилази из означавања Бошњака, Хрвата и Срба као конститутивних народа, забрањује било какве посебне привилегије за један или два од тих народа, сваку доминацију у структурама власти и сваку етничку хомогенизацију сегрегацијом заснованом на територијалном раздвајању (види Уставни суд, Трећа дјелимична одлука број У 5/98 од 1. јула 2000. године, Билтен Уставног суда Босне и Херцеговине, Сарајево, 2001. године, тачка 60). Уставни суд подсјећа да је наведеном одлуком, између осталог, прогласио неуставним дијелове оспорених одредби Устава Федерације БиХ о конститутивности само бошњачког и хрватског народа на територији Федерације БиХ.

18. С циљем да се спроведе наведена одлука Уставног суда о конститутивности народа, донесени су амандмани на Устав Федерације БиХ ради његовог усклађивања са Уставом Босне и Херцеговине, па је одредбом става 2 Амандмана XXXIII одређено да се Дом народа састоји од 58 делегата, и то по 17 делегата из реда сваког од конститутивних народа и седам делегата из реда Осталих. Даље, Амандманом XXXIV прописани су принципи и процедура избора делегата Дома народа. Овај амандман прво прописује да се делегати Дома народа бирају „пропорционално националној структури становништва”. Затим, прописује да је број делегата за Дом народа који се бирају у сваком кантону “сразмјеран броју становника кантона” и, на крају, прописује да ће ове делегате бирати њихови представници “у складу са изборним резултатима у законодавном органу тог кантона”. Тако је, *de iure*, на основу споменуте одлуке о конститутивности народа успостављен принцип колективне равноправности сва три конститутивна народа на цијелој територији Федерације БиХ и, сходно томе, у структурама власти овог ентитета, па и у Дому народа.

19. У својој пракси Уставни суд је већ доносио одлуке којима је констатовано да је нарушен уставни принцип конститутивности народа на цијелој територији Босне и Херцеговине у случају када једном конститутивном народу није било гарантовано учествовање у представничком органу, које је било гарантовано за друга два

конститутивна народа (види Уставни суд, Одлука број У 4/05 од 22. априла 2005. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине“ број 58/05).

20. Међутим, у конкретном случају делегатима из реда српског народа наведеним уставним амандманима загарантован је једнак број мјеста у Дому народа, чиме је успостављен принцип колективне једнакости конститутивних народа у Дому народа. Због тога Уставни суд констатује да, сходно уставним одредбама којима је прописан састав Дома народа, нема разлике између делегата из реда српског народа и делегата друга два конститутивна народа у остваривању њихових права на „*политичка права, нарочито права учешћа на изборима, права гласа и кандидатуре – према систему општег и једнаког права гласа, права учествовања у влади, као и управљању јавним пословима, на свим нивоима, и права приступа, под једнаким условима, јавним функцијама*”.

21. С друге стране, неспорно је да након посљедњих директних парламентарних избора за скупштине кантона и индиректних избора у кантоналним скупштинама за избор делегата Дома народа, у складу са правилима Изборног закона и Амандманом XXXIV на Устав Федерације БиХ, у Дом народа није изабран онај број делегата из реда српског народа који је прописан Амандманом XXXIII на Устав Федерације БиХ. Постојеће стање је резултат, прије свега, тренутних политичких односа у Босни и Херцеговини. Уставни суд поново подсећа на своје становиште да је обавеза политичких партија да на свим нивоима власти за које се предлажу њихови кандидати испоштују принципе Одлуке о конститутивности народа број У 5/98, који су првенствено засновани на попису становништва из 1991. године. Имајући у виду одредбу члана I/2 Устава Босне и Херцеговине, која утврђује да је Босна и Херцеговина демократска држава, заснована на владавини права и слободним изборима, јасна је обавеза политичких партија да поштују принципе одлуке о конститутивности народа, имајући у виду чињеницу да представници, односно кандидати политичких партија врше фактичку власт након спроведених слободних и демократских избора. У супротном, политичке партије које не испоштују ове принципе доводе себе у опасност да остварени изборни резултат не одговара броју мандата који ће припасти тој партији у одговарајућем законодавном органу (види Уставни суд, већ цитирана одлука број У 4/05).

22. Чињеница је да у Федерацији БиХ не постоји уставни ни законски механизам који би гарантовао попуњавање Дома народа бројем делегата из сваког конститутивног народа и Осталих одређеним Уставом Федерације БиХ. То оставља могућност да не

буде изабран утврђени број делегата из било ког конститутивног народа и Осталих. Међутим, ниједном од конститутивних народа није дат привилегован положај, односно не постоји „*систем који резервише све јавне положаје само за припаднике одређених група*“, није онемогућена једнакост у уживању политичких права. То не екскулпира надлежне власти од обавезе да пронађу механизам који ће обезбиједити конституисање Дома народа у пуном саставу у сваком случају.

23. Уставни суд подсећа да је одредбом члана 17 Устава Федерације БиХ утврђено да одлуке Парламента Федерације БиХ захтијевају потврду оба дома сем за пословнике и декларације које домови самостално доносе. Из наведеног слиједи закључак да одлуке Парламента Федерације БиХ, па тако и оспорени закони не могу да ступе на снагу уколико у истовјетном облику не буду усвојени и од Дома народа. Иначе, у члану 110 Пословника Дома народа прописано је да овај дом своје одлуке доноси већином гласова од укупног броја делегата у Дому народа ако Уставом, законом или овим пословником није другачије одређено. Укупан број делегата представља број делегата којима је верификован мандат у текућем сазиву. Уставни суд запажа да овим пословником није одређено да је, као услов ваљаности усвојене одлуке тог дома, прописано да одлуку истовремено мора да подржи одређени број делегата свих националних клубова Дома. Уставни суд сматра да нису постојале уставне, законске или препреке из пословника да се оспорени закони усвоје у Дому народа. Међутим, подносилац захтјева тврди да дискриминација постоји због тога што делегати из реда српског народа у процедури усвајања оспорених закона нису могли да покрену механизам за заштиту виталног националног интереса, јер их има само девет од предвиђених 17 и тај број не представља потребне двије трећине националног клуба у Дому народа.

24. Амандманом XXXIX на Устав Федерације БиХ прописана је процедура за законе, друге прописе и акте у вези са виталним националним интересом. Сходно наведеној процедури, одређени закон, други пропис или акт може да се прогласи питањем од виталног националног интереса у два случаја: у првом, уколико то тврди више од једног предсједавајућег или потпредсједавајућег Дома народа и, у другом случају, ако то тврди само један предсједавајући и двије трећине одговарајућег националног клуба делегата. Могућност да се позове на витални национални интерес, *in abstracto*, има циљ да се омогући представницима свих конститутивних народа да ефективно учествују у власти како би се евентуално спријечило да се усвоји закон који има деструктиван утицај на витални национални интерес који је у питању. Суштина и

ratio процедуре за законе који се односе на витални национални интерес јесу само у томе да се одређена питања, која се прогласе питањима од виталног националног интереса, разматрају и усвајају под строжијим процедуралним условима.

25. Сем закључка, који је сам подносилац захтјева извео тумачењем постојећег стања у Дому народа у свјетлу релевантних уставних одредби, у погледу немогућности да се заштите витални национални интереси српског народа у Дому народа, у захтјеву нису наведени никакви аргументи о томе да је делегатима из реда српског народа у тренутно постојећем броју у Дому народа, у било ком случају и у било којој процедури, оспорено право да формирају национални клуб и уживају права која из тога проистичу, међу којима је и право на покретање механизма за заштиту виталног националног интереса. Такође, подносилац захтјева није навео ни да ли је евентуално потпредседавајући Дома народа из реда српског народа покретао процедуру из Амандмана XXXIX на Устав Федерације БиХ. Дакле, подносилац захтјева није одговарајућим аргументима поткријепио своју тврдњу о немогућности да се заштите витални национални интереси српског народа у Дому народа, односно да постоји дискриминација сходно овом основу.

26. Подносилац захтјева је навео да су оспорени закони „неуставни како у процесно-правном, тако и у материјално-правном смислу”. Међутим, јасно је да захтјев поставља само питање уставности поступка доношења оспорених закона, а и сам подносилац захтјева не нуди никакве аргументе у погледу неуставности самих одредби оспорених закона. Уставни суд у овој одлуци већ је нагласио да ће, крећући се у оквиру оних повреда које се наводе у захтјеву, одлучити само о уставности доношења оспорених закона, па ова одлука не прејудуцира питање уставности самих одредби оспорених закона. Уосталом, Уставни суд у својим ранијим одлукама већ је одлучивао о уставности појединих одредби оспорених закона (види, на примјер, Одлуку Уставног суда број У14/05 од 2. децембра 2005. године).

27. Сходно наведеном, Уставни суд закључује да је захтјев подносиоца захтјева неоснован и да су оспорени закони донесени у складу са чланом II/1 у вези са чл. II/2 и II/4 Устава Босне и Херцеговине.

VII. Закључак

28. Оспорени закони су донесени у складу са Уставом Босне и Херцеговине. Сходно одредбама Устава Федерације БиХ којима је прописан састав Дома народа, нема

разлике између делегата из реда српског народа и делегата друга два конститутивна народа у остваривању њихових права на „*политичка права, нарочито права учешћа на изборима, права гласа и кандидатуре – према систему општег и једнаког права гласа, права учествовања у влади, као и управљању јавним пословима, на свим нивоима, и права приступа, под једнаким условима, јавним функцијама*”. Ниједном од конститутивних народа није дат привилегован положај, односно не постоји „*систем који резервише све јавне положаје само за припаднике одређених група*“, није онемогућена једнакост у уживању политичких права. Уставни суд сматра да нису постојале уставне, законске или препреке из пословника да се оспорени закони усвоје у Дому народа. Сем закључка, који је сам подносилац захтјева извео тумачењем постојећег стања у Дому народа у свјетлу релевантних уставних одредби, у погледу немогућности заштите виталног националног интереса српског народа у Дому народа, у захтјеву нису наведени никакви аргументи да је делегатима из реда српског народа у тренутно постојећем броју у Дому народа, у било ком случају и у било којој процедури, оспорено право да формирају национални клуб и уживају права која из тога проистичу, међу којима је и право да покрену механизам за заштиту виталног националног интереса.

29. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

30. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj U 4/04

**DJELIMIČNA ODLUKA
O MERITUMU**

Zahtjev Sulejmana Tihića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine, čl. 1, 2. i 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske, čl. 2. i 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne i čl. 1. i 2. Zakona o slavama i svetkovinama

Odluka od 31. marta 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **U 4/04**, rješavajući zahtjev **Sulejmana Tihića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2, člana 62. i člana 63. st. 2, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Tudor Pantiru, potpredsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

David Feldman, sudija

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

na sjednici održanoj 31. marta 2006. godine donio je

DJELIMIČNU ODLUKU O MERITUMU

Djelimično se usvaja zahtjev Sulejmana Tihića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH” br. 21/96 i 26/96) i čl. 2. i 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 19/92) nisu u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1. i 2.a) i c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da član 2. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 4/93), u dijelu u kojem je

propisano da se zastavom, grbom i himnom Republike Srpske „predstavlja državnost Republike Srpske”, nije u skladu sa čl. I/1. i I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i da član 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 4/93), u dijelu u kojem je propisano da se simboli Republike Srpske upotrebljavaju „u skladu sa moralnim normama srpskog naroda”, nije u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1. i 2.a) i c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine.

Ukidaju se član 2. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 4/93), u dijelu u kojem je propisano da se zastavom, grbom i himnom Republike Srpske „predstavlja državnost Republike Srpske”, i član 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 4/93), u dijelu u kojem je propisano da se simboli Republike Srpske upotrebljavaju „u skladu sa moralnim normama srpskog naroda”, u skladu sa članom 63. stav 2. Pravila Ustavnog suda.

Ukinute odredbe prestaju važiti narednog dana od dana objavljivanja ove odluke u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“, u skladu sa članom 63. stav 3. Pravila Ustavnog suda.

Nalaže se Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” usaglasi čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske, u skladu sa članom 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku od šest mjeseci od dana objave ove odluke u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” usaglasi čl. 2. i 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku iz prethodnog stava obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine“.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Sulejman Tihić, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva), podnio je 12. aprila 2004. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH” br. 21/96 i 26/96), čl. 1, 2. i 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 19/92), čl. 2. i 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 4/93) i čl. 1. i 2. Zakona o slavama i svetkovinama („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 19/92). Podnosilac zahtjeva je 2. decembra 2004. godine podnio dopunu zahtjeva.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 21. stav 1. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Parlamenta Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Parlament Federacije) i Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Narodna skupština) zatraženo je 11. maja 2004. godine da dostave odgovore na zahtjev u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva Ustavnog suda, a 8. decembra 2004. godine zatraženo je da dostave odgovore na dopunu zahtjeva, također u roku od 30 dana.

3. Narodna skupština je 8. juna 2004. godine zatražila da se produži rok za davanje odgovora na zahtjev za 45 dana, a 29. jula 2004. godine zatražila je novo produženje roka do 15. oktobra 2004. godine. Ustavni sud je, u skladu sa članom 24. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, 3. augusta 2004. godine Narodnoj skupštini odobrio produženje roka za odgovor na zahtjev do 1. oktobra 2004. godine.

4. Narodna skupština je 30. septembra 2004. godine dostavila odgovor na zahtjev u kojem je predložila da se održi javna rasprava u ovom predmetu.

5. Klub Hrvata i Klub Bošnjaka u Vijeću naroda Republike Srpske su 6. augusta 2004. godine dostavili odgovore na zahtjev.
6. Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Predstavnički dom) je 20. decembra 2004. godine dostavio odgovor na zahtjev i dopunu zahtjeva. Dom naroda Parlamenta Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Dom naroda) nije dostavio odgovore na zahtjev i dopunu zahtjeva.
7. Narodna skupština je 28. decembra 2004. godine zatražila da se rok za dostavljanje odgovora na navode iz dopune zahtjeva produži do 16. februara 2005. godine.
8. Postupajući u skladu sa članom 24. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, ocjenjujući pri tome navode iz zahtjeva i dopune zahtjeva, činjenice da je Narodna skupština već dostavila odgovor na zahtjev, da je na njeno traženje već bio produžavan rok za dostavljanje odgovora na zahtjev, te da je bio ostavljen rok od 30 dana za dostavljanje odgovora na dopunu zahtjeva, Ustavni sud nije našao razloge zbog kojih bi produžio rok za dostavljanje odgovora na navode iz dopune zahtjeva.
9. Na osnovu člana 25. stav 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, podnosiocu zahtjeva su dostavljeni odgovor Narodne skupštine 26. oktobra 2004. godine, a odgovor Predstavničkog doma 24. decembra 2004. godine.
10. Na osnovu člana 46. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, na plenarnoj sjednici održanoj 28. januara 2005. godine Ustavni sud je odlučio da održi javnu raspravu u kojoj bi učestvovali predstavnici strana u postupku. Na istoj sjednici Ustavni sud je odlučio da, kao moguće *amicus curiae*, pozove Ured OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Ured Visokog komesara u Bosni i Hercegovini, Venecijansku komisiju i Visokog komesara za nacionalne manjine OSCE-a da dostave svoja preliminarna zapažanja.
11. Visoki komesar za nacionalne manjine je 24. februara 2005. godine obavijestio Ustavni sud da ne može biti *amicus curiae* u ovom predmetu, jer trenutno nije nadležan za područje Bosne i Hercegovine. Ured Visokog komesara za ljudska prava, Ured OSCE-a u Bosni i Hercegovini i Venecijanska komisija su, kao *amicus curiae* pred Ustavnim sudom, 14. marta 2005. godine dostavili svoje zajedničko mišljenje.
12. Ustavni sud je, na osnovu člana 46. stav 1. Pravila Ustavnog suda, 28. januara 2006. godine održao javnu raspravu na koju je pozvao zastupnike podnosioca zahtjeva, zastupnike Predstavničkog doma i Doma naroda, zastupnike Narodne skupštine i predstavnike *amicus curiae*. Javnoj raspravi su prisustvovali zastupnici podnosioca zahtjeva, akademik

Muhamed Filipović i Alma Čolo, zastupnik Predstavničkog doma Irfan Ajanović, zastupnici Narodne skupštine prof. dr. Hans Peter Schneider, prof. dr. Rajko Kuzmanović, Krstan Simić, prof. dr. Dragomir Acović, Nevenka Trifković i Borislav Bojić i predstavnici *amicus curiae* Madeline Reese, šefica Ureda Visokog komesara za ljudska prava u Bosni i Hercegovini i Jasminka Džumhur, pravnica u Uredu Visokog komesara za ljudska prava u BiH. Zastupnici Doma naroda nisu prisustvovali javnoj raspravi.

13. Podnosilac zahtjeva je 6. februara 2006. godine dostavio Ustavnom sudu u pismenoj formi izlaganja sa javne rasprave i dodatno izjašnjenje u vezi sa javnom raspravom. Navedene podneske Ustavni sud je 13. februara 2006. godine dostavio Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamenta Federacije BiH, te Narodnoj skupštini.

14. Narodna skupština je 6. i 20. februara 2006. godine dostavila u pismenoj formi izlaganja sa javne rasprave i videozapis izjave Ivana Tomljenovića, potpredsjednika Republike Srpske, u vezi sa osporenim simbolima Republike Srpske. Ustavni sud je 13. i 23. februara 2006. godine pismene podneske i transkript izjave Ivana Tomljenovića dostavio podnosiocu zahtjeva.

15. *Amicus curiae* je 9. februara 2006. godine dostavio dodatno izjašnjenje u vezi sa javnom raspravom. Ustavni sud je dodatno izjašnjenje *amicusa curiae* dostavio 23. februara 2006. godine podnosiocu zahtjeva, Narodnoj skupštini, Predstavničkom domu i Domu naroda Federalnog parlamenta.

16. U skladu sa članom 93. stav 1. alineja 2. i stav 3, Ustavni sud je donio odluku da se sutkinja Seada Palavrić izuzme iz rada i odlučivanja o predmetnom zahtjevu, jer je učestvovala u donošenju osporenog zakona Federacije BiH.

17. Ustavni sud je na sjednici održanoj 31. marta 2006. godine, na osnovu člana 62. Pravila Ustavnog suda, zaključio da donese djelimičnu odluku i odgodi donošenje odluke u pogledu dijela zahtjeva koji se odnosi na utvrđivanje nesaglasnosti osporenih odredaba čl. 1. i 2. Zakona o slavama i svetkovinama Republike Srpske i člana 1. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

18. Podnosilac zahtjeva ističe da osporene odredbe navedenih zakona nisu u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine zbog sljedećih razloga:

Zakon o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine

19. U članu 1. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine, navodi podnosilac zahtjeva, propisan je izgled grba Federacije BiH, koji je štitastog oblika i u kojem se u jednom polju nalazi štit sa zlatnožutim ljiljanom na zelenoj podlozi, na drugom historijski hrvatski grb sa 25 polja crvene i bijele boje, a na trećem polju, koje zauzima polovinu grba, deset šestokrakih zvjezdica bijele boje, poredanih ukруг. U članu 2. ovog zakona propisan je izgled zastave Federacije BiH sa poljima crvene, bijele i zelene boje u čijoj se sredini nalazi opisani grb.

20. Navodeći genezu grba i zastave Federacije BiH, podnosilac zahtjeva je zaključio da simbol zlatnog ljiljana na grbu, odnosno zastavi Federacije BiH, iako se ne može poistovjetiti samo sa bošnjačkim narodom, simbolizira samo Bošnjake s obzirom na to da politički predstavnici hrvatskog i srpskog naroda nisu prihvatili zlatni ljiljan kao svoj simbol. On je dalje naveo da historijski hrvatski grb, kvadratnih polja crvene i bijele boje, kroz historiju simbolizira Hrvate „a od 1990. godine to je grb Republike Hrvatske“. Treće polje u grbu sadrži deset šestokrakih zvijezda bijele boje, koje označavaju deset kantona Federacije BiH. Ovakvim rješenjem grba i zastave Federacije BiH srpski narod i drugi građani Federacije BiH su diskriminirani na nacionalnoj, odnosno etničkoj osnovi. Naime, oni su u Federaciji BiH, izgledom grba i zastave, bez ikakvog objektivnog i razumnog opravdanja dovedeni u neravnopravan položaj u odnosu na Bošnjake i Hrvate. To je protivno osnovnom ustavnom principu kojim se garantira ravnopravnost Bošnjaka, Hrvata, Srba i ostalih građana Bosne i Hercegovine na cijeloj njenoj teritoriji. Podnosilac zahtjeva smatra da se ovdje radi o pitanju diskriminacije u odnosu na poštivanje prava na povratak, garantiranog članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, i zabrani diskriminacije osnovane na nacionalnom porijeklu, kao i osiguranju ravnopravnog tretmana u odnosu na pravo slobode kretanja u okviru državnih granica. Podnosilac zahtjeva zaključuje da se propisivanjem takvog grba i zastave, koji upućuju samo na bošnjački i hrvatski narod, stvara osjećanje nepovjerenja kod srpskog naroda i drugih građana Bosne i Hercegovine i sprečava njihov povratak u prijeratne domove na području Federacije BiH, čime se ne doprinosi ostvarenju cilja koji se želio postići članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine.

21. U vezi sa navedenim, podnosilac zahtjeva smatra da čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine nisu u saglasnosti sa članom II/4. u vezi sa čl. II/3. i II/5. Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustavni zakon o zastavi, grbu i himni Republike Srpske

22. Podnosilac zahtjeva navodi da je u članu 1. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske propisan izgled zastave Republike Srpske, koja se sastoji od tri boje: crvene, bijele i plave. Boje su položene vodoravno sa redoslijedom odozgo: crvena, plava i bijela. Svaka boja zauzima jednu trećinu zastave. Zastava Republike Srpske ima sva obilježja zastava Kneževine Srbije iz 1878. godine i Kraljevine Srbije iz 1882. godine. U članu 2. navedenog zakona propisan je izgled grba Republike Srpske, koji je grb Nemanjića, predstavljen dvoglavim bijelim orlom sa krunom iznad glave. Podnosilac zahtjeva je, dalje, naveo da se iz Kolekcije grbova fojničkog samostana u izdanju „Press Oslobođenja” iz 1972. godine, autora dr. Pavla Anđelića, može vidjeti da je dvoglavi orao simbol grba Nemanjića, a što je doslovno i navedeno u članu 2. osporenog zakona. Znači, to su simboli koji sežu u historijsku prošlost srpskog naroda. U članu 3. navedenog zakona propisano je da je himna Republike Srpske „Bože, pravde”. Ta himna potječe iz 1872. godine i iz njenog teksta proizlaze veličanje srpskog naroda i molba Bogu da „složi srpsku braću, spasi srpskog kralja, srpski rod”.

23. Ove odredbe Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske, ističe podnosilac zahtjeva, diskriminirajuće su u odnosu na Bošnjake i Hrvate, koji su konstitutivni narodi na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine, pa, prema tome, i u Republici Srpskoj. Te odredbe su, također, diskriminirajuće, smatra podnosilac zahtjeva, i u odnosu na ostale građane Bosne i Hercegovine.

24. Dalje, podnosilac zahtjeva je istakao da je, vjerovatno, razlog zbog kojeg u Ustavni zakon o zastavi, grbu i himni Republike Srpske nisu unesena obilježja bošnjačkog i hrvatskog naroda taj što u vrijeme donošenja tog zakona Bošnjaci i Hrvati, prema Ustavu Republike Srpske, nisu imali status konstitutivnih naroda u Republici Srpskoj. Takav status priznat im je Ustavom Republike Srpske tek nakon donošenja Odluke Ustavnog suda o konstitutivnosti naroda broj *U 5/98*, kada su doneseni amandmani na Ustav Republike Srpske.

25. Iz izloženoga, smatra podnosilac zahtjeva, jasno proizlazi da propisani izgled zastave, grba i tekst himne Republike Srpske, kao entiteta, predstavljaju simbole i oznake srpskog naroda. Međutim, oni ne mogu biti zvanični simboli i oznake entiteta, jer je entitet Republika Srpska zajednica ne samo Srba već i Bošnjaka, Hrvata i ostalih naroda i građana, koji su u svemu ravnopravni. Stoga, podnosilac zahtjeva smatra da su propisivanjem ovakvih odredaba Bošnjaci, Hrvati i ostali građani Bosne i Hercegovine direktno diskriminirani prema nacionalnoj osnovi i kod njih se stvaraju osjećanja straha i

nepovjerenja u organe vlasti u Republici Srpskoj, čime se doprinosi da se svi oni koji nisu Srbi teško odlučuju na povratak u svoje prijeratne domove na području Republike Srpske. Podnosilac zahtjeva smatra da se i ovdje postavlja pitanje diskriminacije u odnosu na poštivanje prava na povratak, koje je garantirano članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, i zabranu diskriminacije prema nacionalnom porijeklu, kao i osiguranje ravnopravnog tretmana u odnosu na pravo slobode kretanja u državnim granicama.

Zakon o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske

26. Član 2. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske, navodi podnosilac zahtjeva, nije u saglasnosti sa čl. I/1. i I/3. Ustava Bosne i Hercegovine, a član 3. ovog zakona nije u saglasnosti sa članom II/4, a u vezi sa čl. II/3. i II/5. Ustava Bosne i Hercegovine.

27. Naime, član 2. ovog zakona, navodi podnosilac zahtjeva, propisuje da se zastavom, grbom i himnom Republike Srpske predstavlja državnost Republike Srpske. Podnosilac zahtjeva smatra da ove odredbe pretpostavljaju državnost Republike Srpske, koju ona, prema Ustavu Bosne i Hercegovine, nema. To je protivno članu I/1. Ustava Bosne i Hercegovine u kojem se kaže da će „Bosna i Hercegovina biti demokratska država koja će nastaviti svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država sa unutrašnjom strukturom, modificiranom kako je ovdje određeno i sa međunarodno priznatim granicama”. Osim toga, član 2. ovog zakona je protivan i članu I/3. Ustava Bosne i Hercegovine, u kojem je propisano da će „Bosna i Hercegovina biti demokratska država, koja će se sastojati od dva entiteta – Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske”.

28. Prema navedenom, podnosilac zahtjeva smatra da samo Bosna i Hercegovina predstavlja državu u skladu sa principima međunarodnog prava, a Republika Srpska je samo entitet u njenom sastavu, tako da ne može biti govora o „**predstavljanju državnosti Republike Srpske**”, jer ona tu državnost nema. Uostalom, navodi dalje podnosilac zahtjeva, u postupku provođenja Odluke Ustavnog suda o konstitutivnosti naroda na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine, promijenjena je i odredba Ustava Republike Srpske koja je do tada glasila „Republika Srpska je država srpskog naroda”.

29. Podnosilac zahtjeva smatra i da član 3. ovog zakona nije u saglasnosti sa čl. II/3. i II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, jer propisuje da se zastava, grb i himna Republike Srpske, između ostalog, „**upotrebljavaju u skladu sa moralnim normama srpskog naroda**”. Takva odredba, navodi podnosilac zahtjeva, na isti način privilegira srpski narod i upotrebu simbola Republike Srpske veže isključivo za jedan od tri konstitutivna

naroda u Bosni i Hercegovini, čime su Bošnjaci i Hrvati, zajedno sa ostalim građanima Bosne i Hercegovine, diskriminirani na nacionalnoj osnovi, bez ikakvog objektivnog i razumnog opravdanja.

Zakon o slavama i svetkovinama Republike Srpske

30. Podnosilac zahtjeva je naveo da čl. 1. i 2. Zakona o slavama i svetkovinama Republike Srpske nisu u saglasnosti sa članom II/4, a u vezi sa čl. II/3. i II/5. Ustava Bosne i Hercegovine.

31. Kao slave i svetkovine Republike Srpske, koje se u čl. 1. i 2. ovog zakona označavaju kao praznici Republike Srpske, precizirani su: Božić, Dan Republike, Nova godina, Bogojavljenje, Sveti Sava, Prvi srpski ustanak, Vaskrs, Duhovi, Prvi maj – Praznik rada i Vidovdan. Podnosilac zahtjeva navodi kako je očigledno da su to praznici samo jednog naroda – srpskog (osim Praznika rada), te da su isključivo pravoslavni vjerski praznici i praznici koji su vezani za historijsku prošlost srpskog naroda i pravoslavne vjere, kao što su, npr., Prvi srpski ustanak, Bogojavljenje, pravoslavni Božić, Vaskrs i sl. S druge strane, navodi podnosilac zahtjeva, radni dani su praznici drugih naroda i konfesija, kao što su: Bajram, katolički Božić, Uskrs i dr.

32. Navedeni praznici se slave u zakonodavnim, izvršnim i organima uprave Republike Srpske, vojsci, policiji, pravosudnim organima i dr. Podnosilac zahtjeva navodi kako su, prema ovom zakonu, to dani kada ove institucije ne rade, kao ni zvaničnici u institucijama Bosne i Hercegovine koji su izabrani iz Republike Srpske. Dalje, podnosilac zahtjeva navodi da su svi građani Republike Srpske koji ne pripadaju srpskom narodu prisiljeni da slave te praznike iako ih ne osjećaju kao svoje. Osim toga, svima u Republici Srpskoj, osim Srbima, zabranjeno je da imaju svoje praznike koji će biti zvanični praznici u entitetu u kojem žive, a koji neće vrijedati nacionalna osjećanja niti jednog od konstitutivnih naroda u Bosni i Hercegovini. Stoga, propisivanje ovakvih praznika, koji su dio prošlosti samo srpskog naroda, stvara nepovjerenje, navodi podnosilac zahtjeva, kod drugih naroda i građana, zadržavajući kod njih osjećanje straha od etničkog čišćenja koje su iskusili tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu u periodu 1992-1995. godine, kada su bili prisiljeni napustiti domove na tim prostorima.

b) Navodi iz dopune zahtjeva

33. U dopuni zahtjeva podnosilac zahtjeva je naveo da je centralni cilj Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kao i Ustava Bosne i Hercegovine, zabrana

diskriminacije. To je iskazano i činjenicom da je u odredbi člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine dat i dodatni značaj time što je primjena 15 instrumenata za zaštitu ljudskih prava iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine u vezi sa ovim članom. Dakle, primjena prava i sloboda iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine je, kako je to navedeno u članu II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, osigurana svim licima bez diskriminacije. Podnosilac zahtjeva smatra da ove ustavne odredbe imaju prioritet u odnosu na pravo države i entiteta, što uključuje sve zakone, ali i ustave entiteta. Imajući u vidu da je jedino država odgovorna za obaveze koje proistječu iz svakog pojedinačnog instrumenta iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine, ali, također, i specifičnu ustavnu i teritorijalnu organizaciju Bosne i Hercegovine, proizlazi da su teritorijalne jedinice Bosne i Hercegovine najčešće subjekti koji imaju obavezu da praktično primjenjuju ove instrumente. I pored toga, Federacija BiH i Republika Srpska su zadržale, odnosno uspostavile simbole i druga obilježja, a Republika Srpska je usvojila i Zakon o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske i Zakon o slavama i svetkovinama Republike Srpske, koji nesumnjivo ukazuju da su Srbi u Federaciji BiH, odnosno Bošnjaci i Hrvati u Republici Srpskoj, ali i ostali, odnosno drugi građani Bosne i Hercegovine, drugačije tretirani u odnosu na Bošnjake i Hrvate u Federaciji BiH, odnosno Srbe u Republici Srpskoj, protivno članu 1.1. i čl. 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije. Navedeni članovi, a pogotovu član 2.c) i d), propisuju da se moraju preduzeti efikasne mjere „nacionalne i lokalne politike“ radi ukidanja ili poništenja svakog zakona i svakog propisa čiji je cilj nejednak, odnosno diskriminatorski tretman, kao i da su te vlasti obavezne da potpomažu integracionističke organizacije i pokrete radi ukidanja diskriminatorskih mjera.

34. U dopuni zahtjeva podnosilac zahtjeva navode o povredi člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 1.1. i članom 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije zasniva na istim razlozima koji su izneseni u zahtjevu, jer smatra da svako propisivanje obilježja entiteta koja simboliziraju samo jedan ili samo dva od tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini predstavlja mjere koje su sračunate na razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva, zasnovano na nacionalnom i etničkom porijeklu, i da imaju cilj da naruše ili kompromitiraju priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uvjetima, ljudskih prava i osnovnih sloboda u svim oblastima života.

35. Na kraju, podnosilac zahtjeva navodi da, pored pozitivnih obaveza koje proizlaze iz čl. II/1. i II/6. Ustava Bosne i Hercegovine, nadležni organi Federacije BiH i Republike Srpske nisu preduzeli adekvatne mjere koje bi odgovorile obavezama preuzetim iz čl. II/1, II/4. i II/6. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 1.1. i članom 2.a), b), c),

d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije navedenim u Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine.

36. Dopuna zahtjeva sadrži podnosiocjev potpis ovjeren pečatom.

c) Odgovori na zahtjev i dopunu zahtjeva

Odgovor Narodne skupštine Republike Srpske na zahtjev

37. Narodna skupština je na sjednici održanoj 28. jula 2004. godine utvrdila odgovor na navode iz zahtjeva.

38. U pogledu dopustivosti predmetnog zahtjeva, Narodna skupština navodi da u zahtjevu nije precizirano o kojoj se povredi iz člana II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, a koji u sebi inkorporira 12 prava, radi. Narodna skupština, stoga, smatra da *prima facie* nije ispunjen uvjet iz člana 18. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda, odnosno da nisu navedene „odredbe Ustava za koje se smatra da su povrijeđene”. Osim toga, u odgovoru se navodi da se zahtjev sastoji od prostog navođenja odredaba Ustava Bosne i Hercegovine koje su, navodno, povrijeđene, bez ijedne činjenice, a pogotovu dokaza na kojima se zahtjev zasniva, čime nije ispunjen još jedan uvjet dopustivosti iz Poslovnika Ustavnog suda. Ujedno, Narodna skupština smatra da je zahtjev nedopustiv jer nije „ovjeren pečatom podnosioca zahtjeva”. Dakle, gospodin Tihić je, navodi se u odgovoru na zahtjev, podnio zahtjev kao građanin Bosne i Hercegovine, a ne kao član Predsjedništva Bosne i Hercegovine, što je u suprotnosti sa članom 16. stav 2. tačka 5. Poslovnika Ustavnog suda, odnosno njemu nedostaje aktivna legitimacija. U skladu sa navedenim, Narodna skupština predlaže da se zahtjev odbaci u smislu člana 60. Poslovnika Ustavnog suda.

39. U pogledu stava o meritumu, Narodna skupština navodi da je nesporno da su osporeni zakoni doneseni u periodu 1992-1993. godine. Kontinuitet Ustava Republike Srpske je potvrđen osnovnim principima dogovorenim u Ženevi 8. septembra 1995. godine, podstavom 2. podtačkom 2. Ustava Bosne i Hercegovine. Navedeno je, ističe se u odgovoru, da će „oba entiteta nastaviti postojati sa njihovim sadašnjim ustavima”, međutim, „amandmanski izmijenjenim da zadovolje osnovne principe”. Prema članu XII stav 2. Ustava Bosne i Hercegovine, entiteti su u toku 1996. godine vršili usklađenost svojih ustava sa Ustavom Bosne i Hercegovine pod međunarodnim monitoringom. Narodna skupština, dalje, navodi da je najautoritativniji organ Vijeća Evrope – Evropska komisija za demokratiju putem prava, tzv. Venecijanska komisija, dao svoje mišljenje o kompatibilnosti Ustava Republike Srpske – dokument CDL (96), (48), koje je obavezujuće.

Posljednju reviziju Ustava Republike Srpske je obavio 2002. godine Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu.

40. U odgovoru na zahtjev se dalje ističe da je Aneksom II tačka 2. Ustava Bosne i Hercegovine predviđeno da će „svi zakoni (...) ostati na snazi u onoj mjeri u kojoj nisu u suprotnosti s Ustavom, dok drugačije ne odredi nadležni državni organ Bosne i Hercegovine”. Tako je sam Ustav Bosne i Hercegovine, smatra Narodna skupština, ovom normom izvršio svojevrstu konvalidaciju, odnosno osnažio svu legislativu donesenu prije njegovog stupanja na snagu.

41. Narodna skupština navodi da osporavani zakoni svoj *iustus titulus* imaju u članu 8. Ustava Republike Srpske. Tim članom je normirano da „Republika ima zastavu, grb i himnu. Izgled zastave, grba i himne se utvrđuje Ustavnim zakonom”. Posljednjim izmjenama i dopunama Ustava Republike Srpske, koje je učinio Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, nije osporeno postojanje simbola u entitetima, jer oni ni na koji način ne narušavaju konstitutivnost naroda i ustavna prava i slobode građana bilo koje nacionalnosti. Narodna skupština smatra da je time verificirana odredba člana 8. Ustava Republike Srpske.

42. Narodna skupština smatra da je konstitutivnost naroda ostvarena u Republici Srpskoj ustavnim promjenama iz 2002. godine, Amandmanom LXXVI, koji predviđa da se sve značajnije funkcije i institucije vlasti ravnomjerno raspoređuju na svaki konstitutivni narod. Tako su od šest najviših funkcija (predsjednik Vlade, predsjednik Narodne skupštine, predsjedavajući Vijeća naroda, predsjednik Vrhovnog suda, predsjednik Ustavnog suda i republički javni tužilac) četiri date predstavnicima bošnjačkog i hrvatskog naroda. Osim najviših funkcija u entitetu, navodi se u odgovoru na zahtjev, zastupljenost na paritetnoj osnovi je utvrđena i provodi se u javnim službama.

43. Dalje, u odgovoru se ističe da je neosnovan navod podnosioca zahtjeva da je zastava Republike Srpske zastava Kneževine i Kraljevine Srbije, jer crvena, plava i bijela boja zastave pripadaju tzv. panslavenskim bojama i sadrži ih, prema drugom rasporedu, i hrvatska zastava, kao i zastave Slovenije, Slovačke, Rusije, a u specifičnoj modifikaciji i zastava Bugarske. S obzirom na to da su svi konstitutivni narodi u Bosni i Hercegovini slavenske ekstrakcije, navodi se u odgovoru na zahtjev, same boje ne mogu biti predmet spora. Crvena i bijela boja su heraldičke boje srpskog i hrvatskog naroda, pa kao takve ne mogu biti sporne, a crvena je bila i zastava Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine od 1946. godine do disolucije Jugoslavije. Iz ovoga Narodna skupština izvodi zaključak da nijedna od navedenih boja ne može biti sporna sama po sebi, te da njihov raspored

nema nikakve veze sa diskriminacijom, nego estetskim osjećajem, ali estetski osjećaj nije ustavna kategorija. „Činjenica da zastava Srbije ima isti raspored boja”, navodi se dalje u odgovoru, „ne mora da znači ništa, jer su i Srbija i Bosna i Hercegovina historijski bile u dužim periodima jedna zemlja, uključujući i vrijeme Tvrtka I.” Jedna od pretpostavki je da podnosiocu zahtjeva ne smetaju ni boje ni raspored, nego nepostojanje nekog specifičnog simbola na zastavi, kao u slučaju zastave Federacije BiH. Kako na zastavi Republike Srpske nema nikakvog simbola, a zastavu Republike Srpske ne treba miješati sa rangovnim i komandnim zastavama ili standardima, dokaz za tvrdnju o diskriminaciji ne može biti odsustvo nečega ako tim drugim nije zastupljen nijedan od druga dva konstitutivna naroda. Dakle, Bošnjaci mogu, u duhu inicijative podnosioca zahtjeva, slobodno da se identificiraju sa jednom od boja na sadašnjoj zastavi Republike Srpske.

44. U pogledu grba Republike Srpske, Narodna skupština je navela da se u osporenom članu 2. Zakona izričito navodi da je grb Republike Srpske grb Nemanjića i heraldički se blazonira tako, pa se to tumači kao simbol i oznaka srpskog naroda. Tačno je da je dvoglavi orao dio historijske prošlosti srpskog naroda. U sadašnjem obliku grb Republike Srpske vodi porijeklo iz srednjovjekovnog srpskog carstva, a u širem historijskom smislu od amblematskog repertoara Bizantinskog carstva, ali u heraldičkom obliku, u kojem je blazoniran u Ustavnom zakonu Republike Srpske, niti je bio, niti jeste grb Srbije. Znamenja nisu proste ilustracije, ona su izraz svijesti o identitetu i postojanju kroz vjekove. Dalje se ističe da svaki grad i općina u Bosni i Hercegovini imaju svoj grb, koji upravo odražava njihovu tradiciju i osobitost, te je logično i da entitet ima svoj grb. Neosnovan je i nije ničim argumentiran navod podnosioca zahtjeva, smatra Narodna skupština, da osporeni član 3. Zakona privilegira srpski narod, čime su Bošnjaci i Hrvati diskriminirani prema nacionalnoj osnovi. Narodna skupština ističe da praksa demantira podnosioca zahtjeva da drugi narodi ne mogu isticati svoju zastavu i grb. Nema vjerskog objekta – džamije u Republici Srpskoj, navodi se u odgovoru na zahtjev, na kojem nije istaknuta zelena zastava sa polumjesecom. Također, i svaka politička partija vidno ističe svoju zastavu i grb. Narodna skupština je navela da se argumenti navedeni za zastavu i grb odnose i na himnu, koja, također, odražava kulturnu i historijsku baštinu kao jedan od simbola.

45. Dalje, u odgovoru na zahtjev Narodna skupština navodi da osporenim odredbama Zakona o slavama i svetkovinama ni u čemu nije povrijeđeno ustavno pravo Bošnjaka, Hrvata i Ostalih, niti one ugrožavaju nacionalnu ravnopravnost i vitalne interese konstitutivnih naroda i Ostalih u Bosni i Hercegovini. Narodna skupština smatra da je podnosilac zahtjeva previdio činjenicu o postojanju norme u članu 2. stav 2. ovog zakona, da bez diskriminacije prema bilo kojoj osnovi ili statusu „građani Republike Srpske

imaju pravo – po vlastitom izboru, da praznuju tri dana u godini na dane svojih vjerskih praznika”. Također se navodi da je ovim zakonom u članu 4. propisano da se „Statutom opštine može odrediti jedan dan kao praznik koji se slavi na području opštine”.

46. Narodna skupština smatra da se zahtjev sastoji od pravnog i političkog dijela i da njegov pravni dio ne sadrži nijednu činjenicu, a kamoli dokaz. Štaviše, dokazi (povrat izbjeglica) negiraju navode podnosioca zahtjeva. Zatim se ističe da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Odluci broj *U 12/02*, u tač. 32-38, iskristalizirao stav o diskriminaciji i da se Narodna skupština u cijelosti slaže sa iznesenim stavom. Stoga, Narodna skupština smatra da, ustvari, podnosilac zahtjeva čini diskriminaciju iznoseći da samo ostalim konstitutivnim narodima nije omogućen povratak u predratne domove usljed straha i nepovjerenja u organe vlasti u Republici Srpskoj, čime se favoriziraju samo konstitutivni narodi. Ujedno, Narodna skupština se poziva na stav koji je iznio sudija Mirko Zovko u izdvojenom mišljenju u predmetu Ustavnog suda broj *U 5/98*, tj. da ne mogu da se „uveličavaju prava građanina koji je konstitutivan naprema građaninu koji nije konstitutivan, jer je pravo svakog građanina (...) zaštićeno na istovjetan način”. Takav stav je iskazan i normom člana 10. Ustava Republike Srpske, tj. da su „građani Republike Srpske ravnopravni u slobodama, pravima i dužnostima (...) bez bilo kakve diskriminacije”.

47. Navode podnosioca zahtjeva da je spriječen povratak građana u njihove domove usljed navodnog straha Narodna skupština smatra kao suprotnost notornim činjenicama koje, kao takve, ne treba ni dokazivati. Implementacija imovinskih propisa na teritoriji Republike Srpske, ističe se u odgovoru, realizirana je u 99,5 % slučajeva, pri čemu je 36 općina u potpunosti završilo ovaj proces i o tome dobilo certifikate međunarodne zajednice. Dalje, ističe se da je u Republici Srpskoj dat prioritet pomoći povratnicima u obnovi i rekonstrukciji njihovih prijeratnih domova.

48. Naposljetku, Narodna skupština smatra da je, zbog značaja za donošenje odluke, neophodno neposredno raspraviti o predmetnom zahtjevu i traži da se tim povodom održi javna rasprava, te da se nakon toga donese odluka kojom se odbija zahtjev.

Odgovor Narodne skupštine na dopunu zahtjeva

49. U odgovoru na dopunu zahtjeva Narodna skupština je ponovila argumente iz odgovora na zahtjev, ali je navela i neke dodatne argumente. Prema mišljenju Narodne skupštine, ne postoji diskriminacijska namjera, niti takvo djelovanje simbola. U suprotnom, ukoliko se značenje simbola ne bi razdvojilo od njegovih pojavačkih elemenata, argumentacija uz klauzulu o zabrani diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine bila bi

besmislena. Tako bi neko uvijek mogao naći da je neki od elemenata na grbu Republike Srpske diskriminirajući, npr., vjerski elementi, kao što je križ, mogli bi vrijeđati ateiste, kompozicija sa oružjem pacifiste, itd. Dalje se u odgovoru navodi da niko ne može osporiti da se dva entiteta u državi Bosni i Hercegovini razlikuju u pogledu organa vlasti i građana. Simboli koji su identični i koji zanemaruju ove razlike su prilično beskorisni, zato što je nesumnjivo upravo glavna svrha simbola da se napravi razlika između različitih javnih organa i organizacija na istoj teritoriji.

50. Što se tiče člana 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne, u kojem je upotrijebljen izraz „**moralne norme srpskog naroda**“, Narodna skupština navodi da je taj izraz upotrijebljen u uskoj vezi sa nazivom entiteta „Republika Srpska“ i da je dio iste one rečenice kojom se zabranjuje narušavanje „ugleda i digniteta“. Stoga, ako će se pravni dokument tumačiti u dobroj vjeri u skladu s uobičajenim značenjem „u smislu člana 31. Bečke konvencije o zakonu o mirovnim sporazumima“, riječi „srpski narod“ se moraju shvatiti kao „srpski građani“, što podrazumijeva sve građane Republike Srpske. Slično tome, opis zastave, grba i himne kao „državnih obilježja“ u članu 2. istog zakona mora se razumjeti u smislu „entitetskih obilježja“, slijedeći uspostavljene principe tumačenja prema kojima se svi pravni propisi moraju tumačiti u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine sve dok je to moguće (Odluka Ustavnog suda broj *U 5/98-IV* od 19. augusta 2000. godine). Prema mišljenju Narodne skupštine, nema nikakvih diskriminirajućih elemenata u bilo kojem od osporenih zakona, a pitanje u kojoj mjeri građani entiteta mogu ili žele da se identificiraju sa ovim simbolima zavisi od njihovog ličnog osjećanja, i to je individualno, a ne ustavno pitanje.

51. U odgovoru je, dalje, navedeno da, ukoliko se potvrde navodi podnosioca zahtjeva o postojanju različitog tretmana, za to postoji objektivno i racionalno objašnjenje. Naime, takav je tretman opravdan činjenicom da simboli, koji, navodno, karakteriziraju srpski element, jedino izražavaju njihovu povezanost s nazivom „Republika Srpska“. Svi subnacionalni entiteti na svijetu čine isto: nazivaju i osmišljavaju svoje simbole prema zvaničnoj denominaciji, naprimjer Flamanci i Valonci u Belgiji, Katalonci i Baskiji u Španiji itd. Zašto bi se onda smatralo neustavnim to što subnacionalni entitet Republika Srpska koristi „srpske“ simbole?

52. U vezi sa čl. 1. i 2. osporenog Zakona o slavama i svetkovinama, Narodna skupština je navela da se, prvo, mora razjasniti da usvajanje grčkog pravoslavnog kalendara u Republici Srpskoj prema svojoj prirodi ne vrijeđa, niti diskriminira nikoga, jer je apsolutno neophodno da se u entitetu koristi samo jedan kalendar, a također je razumno da se koristi

tradicionalni kalendar velike većine stanovništva. U tom pogledu objektivno je nemoguće da se prema sva tri naroda postupa jednako, dajući im pravo da koriste različite kalendare. Zbog toga smatraju da proslavljanje dviju novih godina nije sporno. „Deset vjerskih praznika je zasnovano na hrišćanskoj vjeri i stoga ih mogu slaviti pravoslavni Srbi, kao i Hrvati katolici, samo su Bošnjaci, kao muslimani, pogođeni ovim danima. U isto vrijeme, oni imaju pravo da slave tri dodatna dana, prema svom izboru, svake godine na dane svojih vjerskih praznika.” Prema tome, Bošnjaci nisu diskriminirani, već, naprotiv, privilegirani jer imaju pravo ne samo na šesnaest nego na devetnaest neradnih dana. To je primjer kako nejednako postupanje ne predstavlja nužno i diskriminaciju. Dakle, ako se traže različita djelovanja ovog zakona na konstitutivne narode, različito postupanje ima racionalnu i opravdanu osnovu. Na kraju je navedeno „a da ne spominjemo u ovom kontekstu da Republika Srpska u svakom slučaju ostaje – svidjelo se to nekome ili ne – na simboličan način, entitet – majka Srba“.

53. Prema mišljenju Narodne skupštine, ovakvi simboli u Republici Srpskoj su neophodni za stvaranje jednog ujedinjenog, miroljubivog i tolerantnog entiteta, jer bi „kolažni“ simboli, koji bi nastali miješanjem simbola triju konstitutivnih naroda, predstavljali više podjelu ili fragmentaciju građanstva nego ujedinjenje. Takvi simboli su potrebni i da bi se Republika Srpska razlikovala od Bosne i Hercegovine. Naime, takve razlike koje se odražavaju u jasnim i nepogrešivim simbolima ne mogu se osporiti, jer Republika Srpska ima svoje ustavno pravo da uspostavi specijalne paralelne veze sa susjednim zemljama na osnovu međunarodnog prava.

54. Narodna skupština, u vezi sa članom 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske, posebno u vezi sa himnom, navela je da, ako se gleda čisti tekst himne, mora se priznati da se čini da ona ima rasistički i diskriminacijski karakter. Ali, taj tekst se, prema njihovom mišljenju, može shvatiti ispravno samo kao historijski i zastario dokument, kao naslijeđe prošlosti. Danas ne postoji ni „srpska kruna“, niti „srpski rod“. Ovaj tekst se ne treba shvatiti kao politički proglas za veličanje samo ljudi srpskog porijekla, isključujući sve ostale konstitutivne narode, već kao transcendentalna imaginacija udaljena od stvarnog sadržaja.

55. Narodna skupština, u vezi sa navodima iz dopune zahtjeva a u vezi sa Međunarodnom konvencijom o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, navela je da ta konvencija nije direktno primjenjiva na Republiku Srpsku. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine se, zaista, poziva na ovu konvenciju kao na međunarodni sporazum nabrojan u Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine. Ali, tekst ove konvencije je potpuno jasan: ona ograničava

i obavezuje samo „države-članice“, poput same Bosne i Hercegovine, a ne druge oblike političkih zajednica. Nasuprot tome, Republika Srpska je samo entitet, a ne država. Bilo bi kontradiktorno tvrditi da je Republika Srpska entitet samo kad su u pitanju prava, privilegije i nadležnosti, a država kada su u pitanju dužnosti, obligacije i obaveze. Uostalom, član 1.1. navedene konvencije garantira samo priznavanje, uživanje ili ostvarivanje „ljudskih prava i osnovnih sloboda“ na ravnopravnoj osnovi u političkoj, ekonomskoj, socijalnoj, kulturnoj i svakoj drugoj oblasti javnog života. Ali, osporavani zakoni niti daju, niti reguliraju ljudska prava ili osnovne slobode. Nema ni osnovnog ni Ustavom Bosne i Hercegovine garantiranog prava da se zahtijeva određeni simbol za svaki konstitutivni narod. Dakle, samim svojim sadržajem i značenjem osporavani zakoni ne mogu biti u suprotnosti sa Međunarodnom konvencijom o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije. Također, član 2.a), b), c), d) i e) ove konvencije nema šire značenje od člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. On samo ponavlja normativna sredstva, naredbe i obaveze nametnute javnim institucijama do kojih se, također, može direktno doći prikladnim tumačenjem samog člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

56. Prema mišljenju Narodne skupštine, ukidanje postojećih simbola i nametanje istovjetnih ili gotovo identičnih simbola doveli bi do toga da bi entiteti izgubili identitet i svojstvenost, a takva bi situacija prije izazvala nove tenzije i neprijateljstva među konstitutivnim narodima nego dovela do integrativnog i mirnog razvoja. Na kraju je navedeno da se građani ne mogu lišiti svojih zvaničnih simbola, a da im se pri tome ne uništi identitet.

Odgovor Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine

57. U odgovoru na zahtjev i dopunu zahtjeva Predstavnički dom navodi da je Ustavna komisija tog doma, na sjednici održanoj 22. novembra 2004. godine, razmatrala predmetni zahtjev. Tom prilikom, navodi se u odgovoru, ova komisija je usvojila stav da je zahtjev u potpunosti opravdan, te je predložila Predstavničkom domu da, u skladu sa odlukom Ustavnog suda o konstitutivnosti naroda i Ostalih u Bosni i Hercegovini, pristupi izmjeni entitetskih obilježja, grba i zastave Federacije BiH.

Odgovor Kluba Hrvata i Kluba Bošnjaka u Vijeću naroda Republike Srpske na zahtjev

58. Klub Hrvata i Klub Bošnjaka u Vijeću naroda Republike Srpske su podržali kao legalnu i legitimnu inicijativu podnosioca i naveli da osporene zakone treba što prije uskladiti s Odlukom o konstitutivnosti naroda u Bosni i Hercegovini.

d) Podnesak *amicus curiae*

59. U podnesku *amicus curiae* prvobitno je obrazložen ustavni i zakonodavni kontekst u kojem su usvojeni osporeni zakoni, gdje je naglašeno da su osporeni zakoni usvojeni prije donošenja Odluke Ustavnog suda o „konstitutivnosti naroda“ i Odluke o nazivima gradova i općina u Republici Srpskoj broj U 44/01, odnosno u vrijeme kada ni Srbi u Federaciji BiH, ni Bošnjaci i Hrvati u Republici Srpskoj nisu imali mogućnost da izraze svoje stavove u vezi sa simbolima, odnosno u vezi sa himnom i praznicima u entitetima, jer „nisu bili zastupljeni u značajnoj mjeri u zakonodavnom procesu“.

60. Dalje, *amicus curiae* je u svojoj analizi ukazao na to da je pitanje konteksta upotrebe simbola, ili sastavnih dijelova simbola, veoma značajno s obzirom na njihovo porijeklo koje su imali u sukobu i koji su imali namjeru da istaknu dominaciju jedne etničke grupe u određenom geografskom području. Stoga je *amicus curiae* ukazao da je potrebno da se, u smislu principa zabrane diskriminacije, utvrdi da li postoji legitimni cilj u demokratskom društvu i da li je upotreba legitimnih sredstava proporcionalna u odnosu na sprečavanje ugrožavanja prava drugih, imajući u vidu činjenicu da se simboli koriste na mjestima na kojima sva lica treba da imaju pristup pravima koja uživaju zaštitu u skladu sa Evropskom konvencijom i Ustavom Bosne i Hercegovine: u školama, javnim zgradama, sudovima, javnim područjima, bolnicama i dr.

61. *Amicus curiae* se pozvao na Odluku Ustavnog suda broj U 44/01, u kojoj je Ustavni sud proglasio neustavnim nazive „srpski“ u imenima gradova u Republici Srpskoj, i zaključio da je upotreba simbola koji su *prima facie* isključivi analogna upotrebi imena koja demonstriraju dominaciju jedne etničke grupe. Navedeno je da su grupe koje su predmet usporedbe identične kao i grupe u navedenoj odluci, te da je obaveza odgovornih da dokažu da razlikovanje u tretmanu ima objektivno i razumno opravdanje u okviru člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. *Amicus curiae* je zaključio da je u konkretnom slučaju veoma teško utvrditi postojanje legitimnog cilja prilikom ograničavanja uživanja prava koja su u vezi sa pravom na povratak. Čak i ukoliko bi se utvrdio legitimni cilj, takvo ograničenje bi vodilo ka diskriminaciji po osnovi etničke pripadnosti i svako objektivno opravdanje se mora ocijeniti u svjetlu vrlo ograničene margine razumijevanja koja se mora primijeniti.

62. U zaključku podneska je navedeno da je njihov stav da su osporeni zakoni doveli do usvajanja simbola koji ne predstavljaju sve konstitutivne narode. S obzirom na okolnosti i kontekst u kojem su simboli usvojeni, to je neminovno imalo utjecaj na pripadnike grupa

koji nisu bili uključeni u donošenje osporenih zakona. Također je zaključeno da usvajanje simbola koji predstavljaju samo jednu etničku grupu ograničava pravo na povratak, razlozi za ograničavanje tog prava predstavljaju potencijalnu i stvarnu povredu materijalnih prava zaštićenih Evropskom konvencijom, a razlog za povredu jeste postojanje diskriminacije po osnovi etničke pripadnosti.

63. U podnesku je iznesen stav da postoji povreda prava na povratak koja je uzrokovana postojanjem diskriminacije po osnovi etničke pripadnosti, odnosno da postoji povreda člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te Evropske konvencije.

IV. Javna rasprava

Stavovi podnosioca zahtjeva izneseni na javnoj raspravi

64. Podnosilac zahtjeva je ponovio svoj stav iz zahtjeva da „biranje“ obilježja koja su duboko ukorijenjena u historijsku prošlost samo jednog naroda, ili koja su istovjetna sa obilježjima i simbolima druge države u kojoj je taj narod dominantan, predstavlja diskriminaciju svih drugih naroda i građana koji žive na području tog entiteta i takav odnos nema razumnog i objektivnog opravdanja. Podnosilac zahtjeva je naglasio obaveze iz Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini prema kojima su strane dužne da na svojim teritorijama stvore političke, ekonomske i društvene uvjete koji doprinose dobrovoljnom povratku i harmoničnoj reintegraciji izbjeglica i raseljenih lica, bez preferiranja bilo koje grupe. Propisivanjem navedenih simbola, prema podnosiocčevom mišljenju, ne doprinosi se dobrovoljnom povratku i harmoničnoj reintegraciji izbjeglica i raseljenih lica u entitetima. U prilog navedenoj tvrdnji podnosilac zahtjeva je naveo zvanične statističke podatke Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, koji ukazuju na to da se veoma mali broj Bošnjaka vratio u Republiku Srpsku (Bileća 3,65%, Gacko 6,95% itd.), te mali broj Srba u Federaciju BiH (Tomislav-Grad 0,17%, Usora 5,26% itd.). Kao značajan argument, naglašeno je da su osporeni zakoni u suprotnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine s obzirom na to da je u Ustav Bosne i Hercegovine inkorporiran princip konstitutivnosti svih naroda Bosne i Hercegovine na cijeloj njenoj teritoriji, a to pravo je narušeno osporenim zakonima i praksom koju oni propisuju. Stoga su entiteti imali obavezu da osporene zakone izmijene, ali to nisu učinili.

65. Podnosilac zahtjeva smatra neustavnim svako zakonodavno djelovanje koje nameće drugim nacijama jednostrane elemente simboličnog identificiranja, tako da ono što pripada simbolici samo jedne nacije bude nametnuto i postane obavezno za sve građane

države, odnosno da poštivanje tih simbola biva nametnuto pripadnicima ostalih nacija. Naglašeno je da u državama kakva je i Bosna i Hercegovina samo oni simboli o kojima postoji univerzalni konsenzus, ili oni koji su neutralni u odnosu na tradiciju, vjerovanja i ritualnu praksu svakog od postojećih i konstitutivnih naroda, ili oni simboli koji sadrže elemente tradicije simboličkog izražavanja svakog od tih naroda mogu da funkcioniraju kao simboli države. S tim u vezi je navedeno da svaki simbol u državnom i javnom životu mora izražavati njenu kompozitnu etničku, nacionalnu, vjersku i tradicijsku strukturu, što u još većoj mjeri važi za entitete čijim simbolima moraju biti obuhvaćeni elementi zajedničke tradicije i simbola svih naroda koji žive na tim teritorijama. Zbog toga, kako je navedeno, Republika Srpska ne može uvoditi simbole koji izražavaju specifičan način doživljavanja državne, nacionalne i kulturne tradicije samo Srba, a drugi narodi tu ne mogu učestvovati na ravnopravan način, bez nejednakosti i diskriminacije, što važi i za simbole Federacije BiH.

66. Podnosilac zahtjeva je, također, ukazao na to da su u proteklom ratu počinjeni ustavom i međunarodnim pravom sankcionirani genocid, ratni zločini i zločini protiv čovječnosti tako da su pod heraldičkim znakovima i insignijama (grbovi, zastave) vojnici – počinioci zločina nosili oznake ili su bili posvećivani, ili su na čelu ovih zločinačkih vojni bile nošene zastave sa ovim heraldičkim oznakama. Stoga, kako je izrečeno, “ bilo bi dobro u jednom dužem historijskom luku ukazati i na prethodna kršenja ljudskih prava i povrede međunarodnog humanitarnog prava – od ‘istih počinitelja’ prema ‘istim žrtvama’, u čemu se, gledano historijski, pokazuje određen signifikantan kontinuitet djelovanja”.

67. U vezi s argumentom Narodne skupštine da osporeni simboli Republike Srpske ne ugrožavaju nijedno posebno pravo drugih, a posebno pravo na povratak, navedeno je da je takav stav neodrživ jer stvarnog povratka uopće nema i on se ostvaruje više formalno i obnovom vlasništva pod pritiscima međunarodne zajednice, a najmanje i nikako integracijom tih ljudi u društvo kakvo se u Republici Srpskoj stvara, što obuhvata i osporene simbole. Navedeno je da se najvažniji razlog zbog kojeg se ljudi ne vraćaju ubraja u psihološku, osjećajnu i kulturno-vjersku sferu i potječe od apsolutne dominacije srpstva, srpskih simbola i pravoslavljem „proviđene“ prakse koja se nameće cijelom društvu u Republici Srpskoj. Dalje je navedeno da Bošnjaci i Hrvati ne žele slati djecu u škole koje imaju krsne slave i koje su pod pokroviteljstvom pravoslavnih svetaca, ne žele da na javnim ustanovama gledaju dvoglave orlove ili pjevaju i slušaju staru srpsku himnu „Bože, pravde”, te da stoje pod znakom ocila (križ sa upisanim slovima četiri ćirilična S („C“), što u čitanju i tumačenju uvijek i samo znači „samo sloga Srbina spašava“), jer ne

samo da to nije dio njihove tradicije nego se razlog za odbijanje nalazi i u tome što su oni koji su bili pod tim znacima, koji su nosili te simbole bili izvršioци najvećih zločina nad Bošnjacima i Hrvatima, a sada oni treba da se integriraju u društvo Republike Srpske.

68. U vezi s heraldičkim objašnjenjima koja su izložili predstavnici Narodne skupštine, podnosilac zahtjeva je naveo da tvrdnja da, zbog svog općeslavenskog porijekla, znakovi u postojećim simbolima Republike Srpske ne vrijeđaju historijski, kulturni i duhovni i vjerski integritet Bošnjaka i Hrvata predstavlja ne samo iznošenje neistina i u nauci utvrđenih pogrešaka nego i namjernu laž. Podnosilac zahtjeva je naveo da kod Hrvata i Bošnjaka u heraldici nigdje nema orlova i ptica, gotovo nikako nema ocila, nema drugih znakova koji su karakteristični za srpsku i pravoslavnu državnu, vjersku i nacionalnu tradiciju. To je podnosilac zahtjeva, dalje, potkrijepio navodom da općeslavenski simboli kao takvi ne postoje, jer uvid u heraldičku historiju slavenskih naroda (Rusa, Ukrajinaca, Bjelorusa, Slovenaca, Hrvata, Srba, Bošnjaka itd.) pokazuje da su heraldički znaci kod tih naroda i u njihovim državama nastajali sa nastankom država i plemstva. Države Slavena, kako je navedeno, nastaju tek u kasnijem periodu srednjeg vijeka (VIII do IX vijek), kada je heraldička tradicija već bila uvelike formirana i kad ti narodi, odnosno države prihvataju heraldičke oznake one države iz koje su, ili pod čijom su se nadmoći razvijale, ili čiju su vjeru i kulturu prihvatale.

69. U pogledu Zakona o slavama i svetkovinama Republike Srpske, koji je prestao da važi stupanjem na snagu Zakona o praznicima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 103/05), podnosilac zahtjeva je naveo da je pred Ustavnim sudom Republike Srpske pokrenut postupak ocjene ustavnosti Zakona o praznicima Republike Srpske i procedure njegovog donošenja s obzirom na to da je zakon proglašen ukazom predsjednika Republike Srpske a da nije ispoštovana procedura u vezi sa pokrenutim pitanjem vitalnog nacionalnog interesa. Podnosilac zahtjeva je predložio da Ustavni sud ocijeni i usaglašenost osporenog Zakona o slavama i svetkovinama koji se u praksi još uvijek primjenjuje. Na kraju rasprave podnosilac zahtjeva je predložio da Ustavni sud odgodi raspravu o ovom zakonu dok se ne donese odluka Ustavnog suda Republike Srpske.

70. Na pitanje Suda da objasni da li raspolažu konkretnim podacima, odnosno dokazima o tome da izbjeglice ne žele da se vrate u Republiku Srpsku zbog simbola, podnosilac zahtjeva je odgovorio da ne može navesti konkretna imena ljudi koji zbog toga ne žele da se vrate, ali da su simboli nesumnjivo jedan od razloga zbog kojih izbjeglice ne žele da se vrate u Republiku Srpsku.

Stavovi Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine

71. U izlaganju Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH je ponovljen stav da podržavaju podnosiocjev zahtjev. Također je navedeno da su Predstavnički dom i njegova radna tijela, prije svega Ustavna komisija, u periodu između 2002. i 2004. godine, donosili zaključke kojima se inicirala potreba da se usklade simboli sa Ustavom Bosne i Hercegovine, Evropskom konvencijom i Međunarodnom konvencijom o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije. Međutim, Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine nije reagirao na te inicijative, što je bilo neophodno u skladu sa Ustavom Federacije BiH, tako da je to ostalo samo inicijativa.

72. U prilog javnoj raspravi Predstavnički dom je dostavio pismeni podnesak u kojem je navedeno da izgled grba i zastave Federacije Bosne i Hercegovine upućuje samo na dva konstitutivna naroda, i to Bošnjake i Hrvate, a ni na koji način ne sadrži obilježja srpskog naroda i drugih u Bosni i Hercegovini. Također je navedeno da se ne slažu sa navodima iz zahtjeva u vezi sa dijelom u kojem se obrazlaže značenje zlatnih ljiljana, ističući da je očigledno da se u zahtjevu koriste dva pojma: „zlatni ljiljan“ (u jednini) i „zlatni ljiljani“ (u množini), te stoga nije jasno na šta se odnosi. Pojam „zlatni ljiljan“ je utvrđen u grbu i zastavi Federacije BiH, a „zlatni ljiljani“ bili su dio grba i zastave Republike Bosne i Hercegovine u ratnom periodu (1992-1995) i njih je koristila samo Armija Bosne i Hercegovine kao oružana sila u ratu. Na kraju je navedeno da se slažu da svako propisivanje obilježja entiteta koji simboliziraju samo jedan ili samo dva od tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini nije u saglasnosti sa Odlukom Ustavnog suda o konstitutivnosti naroda.

Stavovi Narodne skupštine

73. Predstavnici Narodne skupštine su iznijeli prigovor u pogledu angažmana *amicus curiae* u postupku pred Ustavnim sudom u konkretnom slučaju jer smatraju da nema osnova za njihovo djelovanje niti u Ustavu Bosne i Hercegovine niti u Pravilima Ustavnog suda.

74. Ustavni sud je odbacio ovaj prigovor Narodne skupštine, imajući u vidu svoju dosadašnju praksu da poziva *amicus curiae* u postupku javne rasprave pred Ustavnim sudom, kao i član 47. st. 2. i 3. Pravila Ustavnog suda koji predviđa mogućnost pozivanja lica koja mogu dati stručna mišljenja i objašnjenja značajna za donošenje odluke.

75. Narodna skupština je ponovila svoje stavove iz odgovora na zahtjev i dopunu zahtjeva i iznijela dodatne stavove. Ponovila je da podnosilac zahtjeva nije priložio nikakve dokaze

o tome da su osporeni zakoni diskriminirajući, odnosno da imaju diskriminirajuće efekte. Također je naglašeno da zbog simbola niko nije doveden u situaciju da se ne može vratiti u Republiku Srpsku za šta je najbolji primjer podnosilac zahtjeva koji je bio potpredsjednik Narodne skupštine i koji je te simbole prihvatio u vrijeme kada je obavljao tu funkciju. Dalje je navedeno da su osporeni simboli Republike Srpske u cjelini ili dijelovima uvijek pripadali svim narodima – Srbima, Hrvatima i Bošnjacima. Također je naglašeno da simboli nisu *prima facie* isključivi, navodeći posebno da su boje na zastavi Republike Srpske panslavenske boje. Oni su naglasili da su ovi simboli, ne takvi kakvi su danas, nego neki elementi kao, npr. križ, ljiljan, boje zastave itd., duboko ukorijenjeni u historiju sva tri naroda Bosne i Hercegovine.

76. Narodna skupština je, u dijelu o heraldičkom izlaganju, navela da je ono što se odnosi na grb, a donekle i na himnu, također relevantno za zastavu Republike Srpske. S tim u vezi, posebno je naglašeno da su grb i njegov vlasnik (onaj koga predstavlja) jedno i da imaju isti identitet koji se tiče prošlosti i budućnosti, te da je grb kao potpis koji može sadržavati sva slova vlasnikovog imena ili se koncentrirati samo na nekoliko poteza koji predstavljaju cjelinu. Zbog takve prirode simbola, oni ne mogu biti poništeni odlukom suda ili izvršne vlasti a da se ne ulazi u pitanje identiteta, jer, kako je rečeno, onaj koji koristi grb koji ne predstavlja njegov identitet dolazi u poziciju nametnutog identiteta. U tom smislu je naveden primjer grba i zastave Bosne i Hercegovine, koji, prema mišljenju Narodne skupštine, ne predstavljaju nikoga jer su neutralni.

77. Također je navedeno da ukoliko se polemizira o stavu podnosioca zahtjeva da su simboli prepreka za povratak u Republiku Srpsku, onda bi se najprije moglo reći da je ime Republika Srpska kao takvo sporno, a ne simboli. Naime, ukoliko se prihvati da simboli proizlaze iz imena Republika Srpska, koje je ustanovljeno Daytonskim ustavom i kao takvo se ne može promijeniti, ni simboli ne mogu biti izmijenjeni. Narodna skupština smatra da su i simboli rezultat kompromisa koji je postignut u Daytonu i postavlja se pitanje šta će se desiti ako se simboli ukinu s obzirom na to da Ustavni sud ne može osmisliti nove simbole.

78. Predloženo je da se obustavi postupak u dijelu zahtjeva kojim se osporava Zakon o slavama i svetkovinama Republike Srpske, jer je donesen novi Zakon o praznicima kojim je svim konstitutivnim narodima data mogućnost da slave svoje vjerske praznike.

79. Na pitanje podnosioca zahtjeva da obrazlože čime argumentiraju svoj stav da simboli Republike Srpske predstavljaju sve konstitutivne narode, odnosno da ne vrijeđaju osjećanja Bošnjaka i Hrvata, Narodna skupština je odgovorila da ne postoji nikakvo

mišljenje, odnosno usaglašen stav o tome šta su to simboli Srba, Hrvata i Bošnjaka, te da stoga to nisu simboli samo srpskog naroda nego prostora Bosne i Hercegovine i kao takvi ne mogu nikoga iritirati.

80. Dalje, na pitanje podnosioca zahtjeva da li su osporeni zakoni doneseni u skladu sa Ustavom Republike Srpske kada je u njemu bilo propisano da je Republika Srpska država srpskog naroda, Narodna skupština je navela da to nije sporno, ali, isto tako, ako je to bio entitet srpskog naroda (prije amandmana na Ustav Republike Srpske), ne znači da su simboli srpski.

81. Na pitanje Ustavnog suda u vezi sa himnom Republike Srpske da objasne neutralnost u kontekstu ustavnog principa nediskriminacije svih građana Bosne i Hercegovine Narodna skupština je potvrdila da je tekst himne Republike Srpske sporan, ali da se taj problem može riješiti ostavljanjem postojeće melodije himne i biranjem drugog teksta. Također su naveli da, što se himne tiče, priznaju da neke formulacije mogu stvoriti određene sumnje u vezi sa neutralnošću, ali da grb i zastava nikoga ne diskriminiraju za šta su, kako su istakli, pružili dovoljno argumenata.

82. Na pitanje Ustavnog suda šta znače četiri slova S („C“) u grbu Republike Srpske, odnosno da li znače ono što se u narodu kaže „samo sloga Srbina spašava“, Narodna skupština je navela da se ne radi ni o kakvim slovima u grbu, nego o ocilima - predmetu za kresanje vatre, te da prihvataju da postoje neka uvriježena mišljenja u narodu o tome šta znače ocila u grbu Republike Srpske, ali da su to ocila i da stoga ne predstavljaju ništa drugo.

83. Na zahtjev Ustavnog suda da obrazlože činjenicu da je opće razumijevanje tih simbola različito, jer ono što je značajno kada je u pitanju diskriminirajući učinak jeste opće mišljenje, a ne mišljenje eksperata, Narodna skupština je odgovorila da se niko ne može konfrontirati s tim šta neko misli o simbolima s obzirom na to da simboli da bi se shvatili zahtijevaju određeno vrijeme ili određeno učenje. Dalje, s obzirom na to da je podnosilac zahtjeva iznio tezu da osporeni simboli nisu simboli Bošnjaka i Hrvata, odgovorili su da se onda očekivalo da kaže koji su to njihovi simboli. Tada bi javnost i zastupnici u Republici Srpskoj mogli zauzvrat reći da je ono što je predloženo neprihvatljivo za njih, te da su takvi zahtjevi mogli biti predloženi da se diskutira o njima u vrijeme donošenja zakona. Dalje je odgovoreno da se ne može prihvatiti argument podnosioca zahtjeva da nije mogao u skupštinskoj proceduri pokrenuti pitanje osporenih zakona. Također je navedeno da je tačno da percepcija simbola može biti različita ali da velika većina ljudi ne razumije

simbole i ne zna ni tekst himne i, u suštini, simboli su uvijek instrumenti za političare kako bi proveli svoje ideje i inicijative.

84. Na zahtjev Ustavnog suda da objasne u čemu je razlika između grba Republike Srpske i grba Kraljevine Srbije, Narodna skupština je odgovorila da je grb Kraljevine Srbije identičan grbu današnje Republike Srbije, a da je razlika između tih grbova i grba Republike Srpske u tome što se u grbu Kraljevine Srbije, pored dvoglavog orla, nalaze i dva ljiljana, a u grbu Republike Srpske se nalazi kruna na glavi orla, čega nema u grbu Kraljevine Srbije. Osim toga, naglašeno je da sve što se nalazi u štitu grba jeste njegov esencijalni dio.

85. Na pitanje Ustavnog suda da li postoji razlika u bojama i rasporedu boja na zastavama Republike Srbije i Republike Srpske dato je objašnjenje da su boje i njihov raspored isti, ali da se na zastavi Republike Srbije nalazi i grb Republike Srbije.

86. Na pitanje Ustavnog suda da li su predstavnici sva tri konstitutivna naroda učestvovali u donošenju osporenih zakona Republike Srpske odgovoreno je da se to pouzdano ne zna, ali da se pretpostavlja da je tako. Također je odgovoreno da stavove koji su izneseni na raspravi u ime Narodne skupštine ne bi podržali Bošnjaci, ali da bi ih podržali Hrvati, jer pitanje ustavnosti osporenih zakona nikada nisu pokretali.

87. Kao prilog svojim stavovima iznesenim na javnoj raspravi Narodna skupština je dostavila izjavu potpredsjednika Republike Srpske Ivana Tomljenovića, koju je dao 29. januara 2006. godine prilikom gostovanja u emisiji „Nedjeljne vijesti” na lokalnoj televizijskoj stanici u Republici Srpskoj. Gospodin Tomljenović je izjavio da osporene simbole Republike Srpske ne smatra uvredljivim, ali da oni nisu dovoljni, jer su u Republici Srpskoj sva tri naroda ravnopravna i konstitutivna, te da u osporenim simbolima ni djelimično nema simbola koji bi zadovoljili Hrvate i Bošnjake. On je naveo da osporeni simboli predstavljaju samo jedan narod. Također, gospodin Tomljenović je rekao da je očekivao da će se postojeće rješenje sa simbolima promijeniti kada se situacija malo stabilizira i da će se to riješiti bez problema, ali da je očigledno da to nije tako s obzirom na to da je problem došao do Ustavnog suda. Dalje, odgovarajući na pitanje da li simboli ugrožavaju povratak u Republiku Srpsku ili su to razlozi ekonomske prirode, gosp. Tomljenović je naveo da je to subjektivna stvar, ali da ima i onih koji neće da se vrate u Republiku Srpsku zbog simbola, posebno himne koja brani spas srpskog naroda, srpskog kralja i srpski rod. Gosp. Tomljenović je rekao da se u himni govori o spašavanju Srba, a s obzirom na to da je to himna Republike Srpske, bilo bi dobro da i Hrvati i Bošnjaci

Republiku Srpsku smatraju svojom domovinom. Na kraju je gosp. Tomljenović izjavio da on prisustvuje manifestacijama na kojima se svira himna „Bože, pravde“ i pojavljuju simboli Republike Srpske, ali da je od početka očekivao da će se ti simboli s vremenom promijeniti.

Stavovi *amicus curiae*

88. Na pitanje Ustavnog suda da li *amicus curiae* raspolaže konkretnim činjenicama, odnosno dokazima o tome da izbjeglice neće da se vrate u svoje predratne domove zbog simbola, *amicus curiae* je naveo da raspolaže takvim činjenicama, odnosno dokazima. Na takve činjenice, kako je naveo *amicus curiae*, ukazuju podaci do kojih je došao Ured Visokog komesara za ljudska prava programom procjene stanja u općinama u Bosni i Hercegovini kada je u pitanju poštivanje ljudskih prava. Cilj programa su bili identificiranje problema u oblasti poštivanja ljudskih prava u općinama u Bosni i Hercegovini i pronalaženje načina za njihovo rješavanje zajedno sa općinama i lokalnim zajednicama. U mnogim općinama, kao npr. Zvorniku, Derventi, Prijedoru, Stocu itd., potencijalni povratnici su jasno rekli da neće da se vrate zbog osjećanja nelagode koju imaju kada ulaze u javne zgrade, bolnice, škole, općinske zgrade, jer prvo što vide jeste ista zastava koja se viorila na mjestu gdje je provođeno etničko čišćenje. *Amicus curiae* je naveo da su ti izvještaji dostupni i da se mogu staviti na raspolaganje Ustavnom sudu ukoliko to bude potrebno.

89. Na pitanje Narodne skupštine da obrazloži iznesene stavove u vezi sa diskriminacijom iz kojih se, prema mišljenju Narodne skupštine, može izvesti zaključak da svako isključivanje dovodi do diskriminacije, *amicus curiae* je naveo da se ne slaže sa takvim zaključkom jer je, u principu, dopušteno preduzimati afirmativne korake kako bi se promovirala prava manjina i kako bi se postigla jednakost. Također, *amicus curiae* je naveo da je Venecijanska komisija, u svom mišljenju o Ustavu Bosne i Hercegovine, navela da se afirmativni koraci nikada ne smiju koristiti da bi se promovirala prava većine. Dalje je navedeno da su test diskriminacije Ustavni sud i Evropski sud za ljudska prava mnogo puta elaborirali, te da postoji indirektna i direktna diskriminacija i da nema potrebe da se dokaže namjera diskriminacije, nego njen učinak i potencijalni učinak i s tim u vezi je *amicus curiae* uputio na dio njihovog mišljenja u kojem se govori o dokazivanju diskriminacije. *Amicus curiae* je ukazao na dio u njihovom mišljenju u kojem je navedeno da je Ustavni sud već donio odluku o diskriminaciji, i to u odluci o konstitutivnim narodima i u odluci o upotrebi imena „srpski“ iako u tim slučajevima nisu prikupljeni dokazi. Stoga je *amicus curiae* u svom mišljenju izveo zaključak da se Ustavni sud može osloniti na te odluke kako bi i ovdje utvrdio diskriminaciju iako je u ovom predmetu podnosilac

zahtjeva predočio određene dokaze. *Amicus curiae* je naveo da je za njih ključna činjenica pitanje identifikacije sa simbolima koji predstavljaju isključivo određenu grupu i zbog toga je teret dokazivanja na donosiocu osporenih zakona.

90. Na pitanje Narodne skupštine da li raspolaže podatkom na osnovu kojeg su izveli zaključak da osporeni simboli ne predstavljaju sve konstitutivne narode, *amicus curiae* je odgovorio da je dovoljan pravni argument da su svi osporeni zakoni doneseni bez punog učešća svih konstitutivnih naroda.

91. Na zahtjev Ustavnog suda da obrazloži zaključak o pitanju diskriminacije *amicus curiae* je odgovorio da Evropska konvencija obavezuje države da stvore okolinu u kojoj će svi imati mogućnost punog uživanja ljudskih prava, pa tako i prava na povratak, i da se sva prava moraju posmatrati u vezi sa članom 14. Evropske konvencije.

92. Na zahtjev Ustavnog suda da objasne zaključak o važnosti vremenskog konteksta u kojem su doneseni osporeni zakoni *amicus curiae* je odgovorio da je vremenski kontekst bitan, jer su osporeni zakoni doneseni u vrijeme kada svi konstitutivni narodi nisu imali status konstitutivnih naroda u skladu s entitetskim ustavima, te da, stoga, nisu ravnopravno učestvovali u donošenju zakona ni u Republici Srpskoj ni u Federaciji BiH. Odluka Ustavnog suda o konstitutivnim narodima je potvrdila princip konstitutivnih naroda i naložila da se izvrše izmjene entitetskih ustava. Stoga, zakoni koji su usvojeni prije tumačenja Ustavnog suda moraju biti izmijenjeni.

V. Relevantni propisi

93. Ustav Bosne i Hercegovine

„Član I/1.

Republika Bosna i Hercegovina, čije je zvanično ime od sada 'Bosna i Hercegovina', nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa unutrašnjom strukturom modificiranom ovim ustavom, i sa postojećim međunarodno priznatim granicama. Ona ostaje država članica Ujedinjenih naroda i može kao Bosna i Hercegovina zadržati članstvo ili zatražiti prijem u organizacijama unutar sistema Ujedinjenih naroda, kao i u drugim međunarodnim organizacijama.

Član I/2.

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

Član I/3.

Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske.

Član II/3.

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

- a) Pravo na život.*
- b) Pravo lica da ne bude podvrgnuto mučenju niti nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni.*
- c) Pravo lica da ne bude držano u ropstvu ili potčinjenosti, ili na prisilnom ili obaveznom radu.*
- d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost.*
- e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.*
- f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.*
- g) Slobodu misli, savjesti i vjere.*
- h) Slobodu izražavanja.*
- i) Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima.*
- j) Pravo na brak i zasnivanje porodice.*
- k) Pravo na imovinu.*
- l) Pravo na obrazovanje.*
- m) Pravo na slobodu kretanja i prebivališta.*

Član II/4.

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog ustava će biti osigurano. Sva lica u BiH će biti slobodna od diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što su spol, rasa, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno i društveno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, vlasništvo, rođenje ili drugi status.

Član II/5.

Sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje domove. Oni imaju pravo, u skladu sa Aneksom 7. Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. godine i da dobiju kompenzaciju za svu takvu imovinu, koja im ne može biti vraćena. Sve obaveze ili izjave u vezi sa takvom imovinom, koje su date pod pritiskom, ništave su.

Član II/6.

Bosna i Hercegovina, i svi sudovi, ustanove, organi vlasti, te organi kojima posredno rukovode entiteti ili koji djeluju unutar entiteta podvrgnuti su, odnosno primjenjuju ljudska prava i osnovne slobode na koje je ukazano u stavu 2.

Član III/3.b)

Entiteti i sve njihove niže jedinice u potpunosti će se pokoravati ovom ustavu, koji dokida one odredbe zakona Bosne i Hercegovine i ustava i zakona entiteta koje su protivne Ustavu, kao i odlukama institucija Bosne i Hercegovine. Opća načela međunarodnog prava su sastavni dio pravnog sistema Bosne i Hercegovine i entiteta.

Član XII/ 2.

U roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovoga ustava, entiteti će izvršiti izmjene svojih ustava kako bi ih usaglasili sa ovim ustavom, u skladu sa članom III stav 3. tačka b)."

94. Odluka o izmjenama i dopunama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj 16/02)

„Ustav Federacije Bosne i Hercegovine mijenja se i dopunjuje kako slijedi:

Amandman XXVII

Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi, zajedno sa Ostalima, i građani Federacije Bosne i Hercegovine, koja je sastavni dio suverene države Bosne i Hercegovine, odlučni da osiguraju punu nacionalnu ravnopravnost, demokratske odnose i najviše standarde ljudskih prava i sloboda, ovim donose Ustav Federacije Bosne i Hercegovine.

Ovim amandmanom mijenja se zadnja alineja Preambule Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, koja je izmijenjena Amandmanom II na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine.

Amandman XXXVII

Vitalni nacionalni interesi konstitutivnih naroda su definirani na sljedeći način:

- (.....)
- *identitet jednog konstitutivnog naroda*
- (.....)
- *obrazovanje, vjeroispovijest, jezik, njegovanje kulture, tradicije i kulturno naslijeđe.*
- (.....)“

95. Amandmani LXVI-XCI na Ustav Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 21/02)

„Amandman LXVII stav 1.

1. Republika Srpska je jedinstven i nedjeljiv ustavnopravni entitet.

Republika Srpska samostalno obavlja ustavotvorne, zakonodavne, izvršne i sudske funkcije.

Republika Srpska je jedan od dva ravnopravna entiteta u Bosni i Hercegovini.

Srbi, Bošnjaci i Hrvati kao konstitutivni narodi, Ostali i građani, ravnopravno i bez diskriminacije učestvuju u vršenju vlasti u Republici Srpskoj. “

96. U Međunarodnoj konvenciji o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije relevantne odredbe glase:

„Član 1.1.

U ovoj konvenciji ‘rasna diskriminacija’ odnosi se na svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva koji se zasnivaju na rasi, boji, precima, nacionalnom ili etničkom porijeklu i koji imaju kao svrhu ili kao rezultat da naruše ili da kompromitiraju priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uvjetima, prava čovjeka i osnovnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom polju ili u svakoj drugoj oblasti javnog života.

Član 2.

a) svaka država-članica obavezuje se da ne počini nikakvo djelo rasne diskriminacije ili ne vrši nikakvo djelo rasne diskriminacije, ili ne vrši rasnu diskriminaciju protiv lica, grupa lica ili ustanova, kao i da postupa tako da se sve javne, nacionalne i lokalne ustanove pridržavaju ove obaveze;

b) svaka država-članica obavezuje se da ne podstiče, brani ili podržava rasnu diskriminaciju koju provodi bilo kakvo lice ili organizacija;

c) svaka država-članica treba da preduzme efikasne mjere radi ponovnog razmatranja nacionalne i lokalne vladine politike i izmjene, ukidanja ili poništenja svakog zakona i svakog propisa koji ima svrhu da uvede rasnu diskriminaciju ili da je ovjekovječi tamo gdje ona postoji;

d) svaka država-članica treba da svim odgovarajućim sredstvima, uključujući, ukoliko to okolnosti zahtijevaju, zakonske mjere, zabrani rasnu diskriminaciju koju provode lica, grupe ili organizacije, kao i da je okonča;

e) svaka država-članica obavezuje se da potpomaže, u tom slučaju, višerasne integracionističke organizacije i pokrete i druga sredstva u svrhu ukidanja prepreka između rasa, kao i da se bori protiv onoga što teži da ojača rasnu podjelu.”

97. Zakon o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH” br. 21/96 i 26/96)

„Član 1.

Grb Federacije Bosne i Hercegovine je štitastog oblika, sastavljen od tri dijela: u lijevom gornjem dijelu, na jednoj četvrtini grba, nalazi se štit sa zlatnožutim ljiljanom na zelenoj podlozi optočen sa trakom zlatnožute boje; u desnom gornjem dijelu, na jednoj četvrtini grba, nalazi se povijesni hrvatski grb od 25 kvadratnih polja crvene i bijele boje optočen sa trakom crvene boje; u donjem dijelu grba plave boje nalaze se 10 šestokrakih zvijezda bijele boje poredanih ukrug, koje zauzimaju jednu polovinu grba s tim što se štit sa zlatnožutim ljiljanom i povijesni hrvatski grb nalaze u polju bijele boje. Grb i polje plave boje optočeni su trakom zlatnožute boje.

Član 2.

Zastava Federacije Bosne i Hercegovine je pravougaona trobojnica sa vertikalno poredanim poljima slijeva nadesno: crvene, bijele i zelene boje. U sredini zastave nalazi se

grb Federacije Bosne i Hercegovine utvrđen u članu 1. ovog zakona. Bijelo polje je u odnosu na crveno, odnosno zeleno polje, trostruko šire. Odnos širine i dužine zastave je 3:5.”

98. Ustavni zakon o zastavi, grbu i himni Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 19/92)

„Član 2.

Grb Republike Srpske je grb Nemanjića predstavljen dvoglavim bijelim orlom sa krunom iznad glave. Na prsima orla je crveni štit sa križom i četiri ocila između krakova križa bijele boje.

Član 3.

Himna Republike Srpske je pjesma ‘Bože, pravde’.”

99. Zakon o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 4/93)

„Član 2.

Zastavom, grbom i himnom Republike Srpske predstavlja se državnost Republike Srpske i izražava pripadnost Republici Srpskoj.

Član 3.

Zastava, grb i himna Republike Srpske upotrebljavaju se u skladu sa odredbama ovog zakona, javnim poretkom i moralnim normama srpskog naroda, kao i na način kojim se ne narušavaju ugled i dostojanstvo Republike Srpske.”

VI. Dopustivost

100. S obzirom na svoj zaključak o donošenju djelimične odluke, na osnovu člana 62. Pravila Ustavnog suda, u ovoj odluci se neće razmatrati dopustivost u odnosu na član 1. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske, kao ni dopustivost u odnosu na Zakon o slavama i svetkovinama Republike Srpske.

101. Prema članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud će imati isključivu jurisdikciju da odluči o bilo kojem sporu koji se javlja prema ovom ustavu i koji je između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog entiteta ili entiteta i između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući i to da li je bilo koja odredba zakona jednog entiteta u

skladu sa ovim ustavom. Ovakve sporove Ustavnom sudu može da uputi, *inter alia*, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

102. Podnosilac zahtjeva je zatražio ocjenu saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine, čl. 2. i 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske, čl. 2. i 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske.

103. Podnosilac zahtjeva je u vrijeme podnošenja zahtjeva bio predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine i stoga je ovlašten da podnese predmetni zahtjev na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

104. Narodna skupština osporava dopustivost predmetnog zahtjeva, jer nije, između ostalog, precizirano na koju se povredu prava iz člana II/3. Ustava Bosne i Hercegovine poziva podnosilac zahtjeva s obzirom na to da navedeni član u sebi inkorporira 12 prava. Međutim, Ustavni sud je utvrdio da je podnosilac zahtjeva naveo da je osporenim odredbama navedenih zakona primarno povrijeđeno pravo iz člana II/4. u vezi sa čl. II/3. i II/5. Ustava Bosne i Hercegovine. Osim toga, podnosilac zahtjeva je dopunom zahtjeva, 2. decembra 2004. godine, tražio da se utvrdi postojanje povrede člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1. i 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine. Činjenica da nije precizno navedena povreda nekih od 12 prava iz člana II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, pri čemu su navedene povrede drugih članova Ustava Bosne i Hercegovine i međunarodnog sporazuma koji je sadržan u Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine, *a priori* ne znači da zahtjevu nedostaje jedan od neophodnih elemenata iz člana 18. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda. Stoga, Ustavni sud je navedeni prigovor Narodne skupštine morao odbiti kao neosnovan.

105. Kad je riječ o prigovorima Narodne skupštine, također u pogledu dopustivosti, da zahtjev ne sadržava niti jednu činjenicu, a pogotovu ne dokaze na kojima se zahtjev zasniva, Ustavni sud smatra da je takav prigovor paušalan i lišen konkretizacije. Pri tome, ne želeći da u ovom dijelu o dopustivosti zahtjeva govori o meritumu predmeta, Ustavni sud konstatira da zahtjev raspolaže relevantnim činjenicama i dokazima, ne ulazeći u ovom dijelu postupka u njihovu suštinu. Zbog toga, Ustavni sud odbija i ovaj prigovor Narodne skupštine kao neosnovan.

106. Naposljetku, Narodna skupština je navela prigovor da predmetni zahtjev nije ovjeren pečatom podnosioca zahtjeva zbog čega se treba smatrati da ga je podnijelo neovlašteno

lice, odnosno gospodin Sulejman Tihić, kao građanin Bosne i Hercegovine, a ne kao predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Narodna skupština smatra da je to suprotno članu 16. stav 2. tačka 5. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, te da zahtjev treba odbaciti u smislu člana 18. stav 1. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda. Ustavni sud podsjeća da je, prema članu 18. stav 1. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, ovjera potpisa ovlaštenog lica pečatom podnosioca zahtjeva bila jedan od neophodnih elemenata zahtjeva. Podnosilac zahtjeva je 2. decembra 2004. godine Ustavnom sudu dostavio dopunu zahtjeva, koja je potpisana i ovjerena pečatom člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Stoga je Ustavni sud zaključio da je podnosilac zahtjeva, na taj način, naknadno ovjerio navode iz zahtjeva podnesenog 12. aprila 2004. godine, što nije bilo suprotno tada važećem Poslovniku Ustavnog suda. U skladu s tim, Ustavni sud smatra da se i ovaj prigovor Narodne skupštine mora odbiti kao neosnovan. Također, prema članu 19. stav 1. Pravila Ustavnog suda, koja su stupila na snagu u međuvremenu, zahtjev o pokretanju postupka iz člana VI/3.a) Ustava treba da sadrži potpis ovlaštenog lica, odnosno podnosioca akta, ali ne i ovjeru pečatom.

107. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 17. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv i da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 17. stav 1. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VII. Meritum

108. Ustavni sud će ispitati da li su čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine, čl. 2. i 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske, član 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1. i 2.a) i c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine. Ustavni sud će, također, ispitati da li su čl. 2. i 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske u saglasnosti sa čl. I/1. i I/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

109. Prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, neki akt ili propis je diskriminirajući ako pravi razliku između pojedinaca ili grupa koje se nalaze u sličnoj situaciji, te ako u tom razlikovanju izostane objektivno i razumno opravdanje, odnosno ako nije bilo razumnog odnosa proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i ciljeva čijem ostvarenju se teži.

110. Ustavni sud se u svojoj dosadašnjoj praksi koristio kriterijima za nediskriminaciju, koje je uspostavio Evropski sud za ljudska prava, što uključuje ustavna prava i prava iz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te prava iz međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine. Iz navedene prakse Ustavnog suda proizlazi da član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine pruža obuhvatniju zaštitu od diskriminacije nego što je pruža član 14. Evropske konvencije (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 44/01*, objavljenu u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 18/04).

111. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine predviđa zabranu diskriminacije kako u vezi s pravima iz Evropske konvencije, tako i pravima i slobodama iz međunarodnih instrumenata koji se nalaze u Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine. Na taj način je prošireno polje zaštite prava i sloboda građana Bosne i Hercegovine i država Bosna i Hercegovina i oba njena entiteta su još čvršće obavezani da osiguraju najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava, kako je to predviđeno članom II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, bez diskriminacije prema bilo kojoj osnovi. U praksi Evropskog suda za ljudska prava član 14. Evropske konvencije je objašnjen na sljedeći način:

„Diskriminacija postoji ako rezultira različitim tretmanom pojedinaca u sličnim pozicijama i ako taj tretman nema objektivnog ili razumnog opravdanja. Da bi bio opravdan, tretman mora težiti zakonitom cilju, te mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se treba ostvariti” (Evropski sud za ljudska prava, *Marckx protiv Belgije*, o. c, str. 16, stav 33).

U konkretnom slučaju podnosilac zahtjeva se nije pozvao isključivo na član 14, već prvenstveno na član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. U takvim okolnostima pitanje postojanja diskriminacije se mora posmatrati u kontekstu odredaba Ustava Bosne i Hercegovine. S druge strane, neupitan je princip zaštite izvjesnog kruga pitanja koja se tretiraju kao kolektivna prava konstitutivnih naroda, odnosno prava koja se tretiraju kao vitalni nacionalni interes tih naroda. Ustavni sud ističe da je funkcija Ustavnog suda jasno određena članom VI i odredbom da će Ustavni sud podržavati ovaj ustav.

Zbog navedenog, princip zabrane diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine ima bitno drugačiji smisao, odnosno pruža širi opseg zaštite nego član 14. Evropske konvencije, odnosno Protokol broj 12 uz Evropsku konvenciju. Prema dosadašnjoj praksi, član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine pruža uporište Ustavnom sudu da primijeni 15 međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava, uključujući i

Međunarodnu konvenciju o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije.

Član 1.1. Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije glasi:

„U ovoj konvenciji izraz ‘rasna diskriminacija’ odnosi se na svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva koji se zasnivaju na rasi, boji, precima, nacionalnom ili etničkom porijeklu i koji imaju kao svrhu ili kao rezultat da naruše ili da kompromitiraju priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uvjetima, prava čovjeka i osnovnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom polju ili u svakoj drugoj oblasti javnog života.”

Ustavni sud naglašava da se pojam „rasna diskriminacija” odnosi i na različit tretman zasnovan na, između ostalog, nacionalnom ili etničkom porijeklu. Osim toga, ovaj član se odnosi i na poštivanje sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom polju i u svakoj drugoj oblasti javnog života.

Ovakvom ustavnom konstrukcijom pojam diskriminacije se mora tumačiti u širem kontekstu nego diskriminacija iz Evropske konvencije koja se odnosi na države-članice koje su, u pravilu, mononacionalne države-nacije, a ne multietničke kao Bosna i Hercegovina sa ustavnim postojanjem principa zaštite grupnih prava i pojma konstitutivnih naroda. U tom kontekstu se mora posmatrati i pojam diskriminacije, odnosno pitanje postojanja prava u odnosu na koje su konstitutivni narodi diskriminirani. Odredbe o nediskriminaciji konstitutivnih naroda, odnosno princip zaštite izvjesnog kruga kolektivnih prava su, također, ugrađene i u ustave entiteta, tako da ovo nije ekskluzivni princip iz Ustava Bosne i Hercegovine. O ovom pitanju svoj stav je iznio i Ustavni sud u nizu odluka u kojima je odlučivao o pitanju vitalnog nacionalnog interesa iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i uvijek podvlačio pravo na političko predstavljanje konstitutivnih naroda, kao osnovno pravo konstitutivnih naroda.

112. Iako se obaveze iz međunarodnih sporazuma navedenih u Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine odnose na države-članice, nesporno je da se te obaveze odnose i na entitete u Bosni i Hercegovini, jer u smislu člana II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, „Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda”. Također, prema članu II/6. Ustava Bosne i Hercegovine, u dijelu u kojem se govori o provođenju ustavnih odredaba kojima se garantira zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda, osim Bosne i Hercegovine i entiteti su dužni da primjenjuju i

poštuju ljudska prava i slobode. Osim toga, oba entiteta imaju ustavima entiteta propisanu nadležnost da odlučuju o simbolima entiteta. Iz toga slijedi i obaveza za entitete da u ostvarivanju ove nadležnosti osiguraju poštivanje ljudskih prava, kako je navedeno. Ustavni sud, također, naglašava da iz navedenih ustavnih odredaba proizlazi jasna pozitivna obaveza entiteta da izmijene, odnosno stave van snage one zakone i propise koji su suprotni odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, ustava entiteta, kao i općih načela međunarodnog prava koji su sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine.

113. Ustavni sud konstatira da su osporenim zakonima, u suštini, regulirana pitanja simbola i naglašava da su simboli usko vezani za njegovanje i očuvanje tradicije, kulture, osobitosti svakog naroda, te da oni utječu na okupljanje ljudi i sjedinjavanje u jednoj ideji i vjerovanju. Nesumnjivo, simboli nose određene emocije i smisao koji na specifičan način doživljavaju oni koji u simbolima prepoznaju dio svoje historije, tradicije i kulture. Simboli ne predstavljaju puke slike ili ukrase, nego svaki na svoj način nosi neka dublja skrivena značenja. U prilog iznesenome ukazuje i činjenica da se posebna nauka, koja se naziva heraldika, bavi proučavanjem grbova, otkrivajući simboliku elemenata koji su prikazani na svakom grbu. Heraldika ima svoja tumačenja svakog pojedinačnog elementa grba, kako boja koje su korištene na grbu, tako i svih drugih elemenata. Dalje, zastava predstavlja simbol koji sublimira dostignuća, nade i ideale svih građana jedne zemlje. Kao takva, zastava mora imati poštovanje svih građana, odnosno, u konkretnom slučaju, građana entiteta kao jedinice teritorijalno cjelovite i međunarodno priznate države. Da bi kod građana entiteta u Bosni i Hercegovini bile doživljene na takav način, zastave entiteta moraju kao takve biti simbol svih njenih građana. Također, i himna u Republici Srpskoj treba izazvati jednaka osjećanja kod svih njenih građana, odnosno svojim riječima i muzikom treba predstavljati sve građane Republike Srpske. Da li simboli u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, na način na koji su određeni osporenim zakonima, predstavljaju sve građane entiteta, odnosno da li se svi građani Bosne i Hercegovine mogu identificirati sa osporenim simbolima, jeste jedno od pitanja na koje Ustavni sud treba dati odgovor u daljoj elaboraciji ove odluke.

114. Ustavni sud, također, konstatira da su svi osporeni zakoni doneseni u političkom i vremenskom kontekstu prije donošenja Odluke Ustavnog suda broj U 5/98 o „konstitutivnosti naroda” i prije, na osnovu ove odluke, izvršenih izmjena entitetskih ustava, kojima su uspostavljeni mehanizmi za ravnopravno učestvovanje u donošenju odluka u oblasti zakonodavstva sva tri konstitutivna naroda u oba entiteta, kao i mehanizmi za zaštitu njihovih vitalnih nacionalnih interesa.

115. Također, kao značajnu činjenicu u analizi osporenih simbola, a u vezi sa pitanjem mogućnosti identifikacije svih građana Republike Srpske sa osporenim simbolima, Ustavni sud ističe da su osporeni zakoni Republike Srpske doneseni za vrijeme trajanja rata u Bosni i Hercegovini, kada je Republika Srpska, prema tada važećem članu 1. Ustava Republike Srpske, bila „država srpskog naroda i svih njenih građana”.

116. Iako će se Ustavni sud u ovoj odluci fokusirati, uglavnom, na pitanje da li su osporeni simboli diskriminirajući s obzirom na njihov izgled i vremenski i zakonodavni kontekst u kojem su doneseni zakoni kojima su utvrđeni simboli i njihova upotreba, Ustavni sud smatra da je potrebno ukazati na činjenice koje je iznio *amicus curiae* u svom mišljenju i izlaganju na javnoj raspravi o tome da određeni broj izbjeglica i raseljenih lica u Bosni i Hercegovini ne želi da se vrati u svoje predratne domove, između ostalog, i zbog simbola koji ih podsjećaju na rat, koje smatraju provokativnim i uvredljivim. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na nespornu činjenicu da su osporeni simboli Federacije BiH i Republike Srpske, u svom sadašnjem obliku ili njihovi osnovni elementi, bili korišteni u toku rata u Bosni i Hercegovini. Na to Ustavni sud posebno ukazuje u kontekstu razmatranja pitanja da li svi građani Bosne i Hercegovine mogu da se identificiraju sa osporenim simbolima, imajući u vidu činjenicu da Srbima u Federaciji BiH, odnosno Bošnjacima i Hrvatima u Republici Srpskoj nije bila data mogućnost da u procesu donošenja osporenih zakona pokrenu ta pitanja i izjasne se o tome da li se mogu identificirati s takvim simbolima.

117. Ustavni sud je u svojoj jurisprudenciji već utvrdio da ustavni princip kolektivne ravnopravnosti konstitutivnih naroda, koji proizlazi iz označavanja Bošnjaka, Hrvata i Srba kao konstitutivnih naroda, zabranjuje bilo kakve posebne privilegije jednom ili dva od tih naroda, svaku dominaciju u strukturama vlasti i svaku etničku homogenizaciju segregacijom zasnovanom na teritorijalnom razdvajanju (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 5/98-III* od 1. jula 2000. godine, tačka 60).

118. Ustavni sud je u Odluci broj *U 5/98* o priznanju prava konstitutivnih naroda na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine utvrdio ustavni princip kolektivne jednakosti, koji nameće obavezu entitetima da ne diskriminiraju, u prvom redu, one konstitutivne narode koji su, u stvarnosti, u položaju manjine u odgovarajućem entitetu. Ustavni sud želi podsjetiti na to da ne postoji samo jasna ustavna obaveza da se ne krše pojedinačna prava na diskriminacijski način već, također, i ustavna obaveza nediskriminacije u smislu prava grupa. Uprkos teritorijalnoj razdiobi Bosne i Hercegovine uspostavljanjem dvaju entiteta, ova teritorijalna razdioba ne može služiti kao ustavna legitimacija za etničku dominaciju, nacionalnu homogenizaciju ili pravo na održavanje efekata etničkog čišćenja (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 5/98 III* od 1. jula 2000. godine, tačka 61).

119. Ustavni sud podsjeća na generalnu preporuku Komiteta za ukidanje svih oblika rasne diskriminacije Ujedinjenih naroda, prema kojoj su, s ciljem potpunog poštivanja prava svih građana u državi, vlade pozvane „da se obavežu da potpuno implementiraju međunarodne instrumente za zaštitu ljudskih prava, a posebno Međunarodnu konvenciju o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije. Briga za zaštitu prava pojedinaca bez diskriminacije na rasnoj, etničkoj ili nekoj drugoj osnovi mora biti odrednica politike vlada. U skladu sa članom 2. Međunarodne konvencije za eliminaciju svih oblika rasne diskriminacije, vlade treba da budu posebno osjetljive u odnosu na prava lica koja pripadaju drugim etničkim grupama, posebno prava da žive dostojanstveno, da se sačuvaju njihova tradicija i kultura, te da jednako podijele plodove nacionalne dobiti i da imaju značajnu ulogu u vlasti države čiji su građani” (Generalna preporuka Komiteta za ukidanje svih oblika rasne diskriminacije Ujedinjenih naroda sa 48. zasjedanja (1996)).

120. Ustavni sud će ocijeniti saglasnost osporenih zakonskih odredaba sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 1.1. i članom 2.a) i c) Međunarodne konvencije o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine.

Čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine

121. Ustavni sud smatra da odgovor Predstavničkog doma dat na navode podnosioca zahtjeva, kojim se *de facto* priznaje osnovanost zahtjeva, ne sprečava Ustavni sud da ocijeni usaglašenost osporenih zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

122. Podnosilac zahtjeva smatra da, iako se „zlatni ljiljan” ne može poistovjetiti samo sa bošnjačkim narodom, politički predstavnici hrvatskog i srpskog naroda nisu prihvatili „zlatni ljiljan” kao svoj simbol, te da na taj način „zlatni ljiljan” u grbu i zastavi Federacije BiH simbolizira samo Bošnjake. S obzirom na to da grb i zastava Federacije BiH sadrže još samo historijski simbol hrvatskog naroda sa 25 polja crvene i bijele boje, pri čemu nisu zastupljeni simboli srpskog naroda i drugih građana Bosne i Hercegovine, podnosilac zahtjeva smatra da su time osporeni članovi predmetnog zakona u nesaglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine.

123. Ustavni sud smatra nespornim da se sa simbolom „zlatnog ljiljana” u postojećem grbu Federacije Bosne i Hercegovine identificiraju Bošnjaci, a sa simbolom tzv. šahovnice identificiraju se Hrvati. Ustavni sud, dalje, smatra da je legitimno pravo Bošnjaka i Hrvata u Federaciji BiH da zakonodavnim mehanizmima očuvaju svoju tradiciju, kulturu i identitet, ali jednako pravo se mora dati i Srbima, kao konstitutivnom narodu, i ostalim

građanima Bosne i Hercegovine, posebno imajući u vidu da su Ustavom Federacije BiH identitet konstitutivnih naroda, kao i obrazovanje, vjeroispovijest, jezik, njegovanje kulture, tradicije i kulturno naslijeđe, *inter alia*, definirani kao vitalni nacionalni interesi konstitutivnih naroda. Takvo pravo u postupku odlučivanja o simbolima Federacije BiH nije bilo omogućeno Srbima, jer im u vrijeme donošenja osporenih zakona Ustavom Federacije BiH nije bio priznat status konstitutivnog naroda. To je potvrdio i Predstavnički dom u svom odgovoru na zahtjev, što je ponovljeno i na javnoj raspravi održanoj pred Ustavnim sudom.

124. S obzirom na značaj navedenih simbola, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju ovi simboli predstavljaju „razlikovanje, isključivanje, ograničavanje, odnosno davanje prvenstva koji se zasnivaju na nacionalnom ili etničkom porijeklu i koji imaju kao svrhu ili kao rezultat da naruše ili da kompromitiraju priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uvjetima, prava čovjeka i osnovnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom polju ili u svakoj drugoj oblasti javnog života”.

125. Ustavni sud smatra, imajući u vidu principe navedene u ovoj odluci i oslanjajući se na navedene principe iz svoje Odluke broj *U 5/98* o konstitutivnosti naroda, te navedeni politički i vremenski kontekst u kojem je zakonodavac usvojio osporeni zakon, da su čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije BiH diskriminirajućeg karaktera, u suprotnosti sa ustavnim principom o ravnopravnosti konstitutivnih naroda, građana i Ostalih i da u konkretnom slučaju nije poštovana obaveza „*da se ne počini nikakvo djelo rasne diskriminacije ili ne vrši nikakvo djelo rasne diskriminacije, ili ne vrši rasna diskriminacija*”, odnosno „*preduzmu efikasne mjere radi ponovnog razmatranja nacionalne i lokalne vladine politike i izmjene, ukidanja ili poništenja svakog zakona i svakog propisa koji ima svrhu da uvede rasnu diskriminaciju ili da je ovjekovječi tamo gdje ona postoji*” iz Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije.

126. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da postojeći zastava i grb Federacije BiH ne simboliziraju sve konstitutivne narode, građane i Ostale u Federaciji BiH.

127. Ustavni sud zaključuje da čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine nisu saglasni sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1. i 2. a) i c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine.

Čl. 2. i 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske

128. Narodna skupština, osporavajući tvrdnju podnosioca zahtjeva u vezi sa grbom Republike Srpske, ukazala je na sličnosti, odnosno razlike između grba Republike Srpske i grba Kraljevine Srbije, odnosno sadašnjeg grba Srbije, koji je identičan ovom prethodnom. Rečeno je da je razlika u tome što u štitu grba Srbije postoje dva zlatna ljiljana kojih nema u štitu grba Republike Srpske, a da u štitu grba Republike Srpske postoji kruna na glavi orla dok takve krune nema na štitu grba Srbije. Narodna skupština smatra da, čak i ukoliko se i prihvati da su grbovi Republike Srpske i Srbije, odnosno Kraljevine Srbije isti, to ne bi trebalo biti sporno, jer se poistovjećivanje vrši na entitetskom, a ne na državnom nivou. U vezi sa himnom Republike Srpske Narodna skupština je navela da je postojeći tekst himne historijski i zastario dokument i da razna prizivanja „Boga“ ili „Gospoda“ toj himni daju više karakter molitve nego narodne pjesme usmjerene protiv svih nesrba. Na javnoj raspravi Narodna skupština je potvrdila da je himna Republike Srpske sporna kada se govori o njenoj „neutralnosti“, te da se eventualno mogu izmijeniti riječi, a ostaviti postojeća melodija.

129. U osporenom članu 2. Ustavnog zakona Republike Srpske je navedeno: „Grb Republike Srpske je grb Nemanjića predstavljen dvoglavim bijelim orlom sa krunom iznad glave.“ Ustavni sud smatra da je nesporna historijska činjenica da se radi o grbu koji je simbolizirao kraljevsku kuću Nemanjića, koja je vladala Srbijom od XII vijeka do 1371. godine. Kraljevina Srbija, a i današnja Srbija imaju grb koji se od grba Republike Srpske razlikuje utoliko što na grbu Republike Srpske u štitu nema dva zlatna ljiljana koji se nalaze na grbu Srbije, kruna na dvoglavom orlu nalazi se u štitu grba Republike Srpske, a na grbu Srbije van štita. Iako, prema heraldičkim tumačenjima, grb čini ono što se nalazi u njegovom štitu, nesporno je da se radi o grbovima koji imaju više identičnih elemenata nego onih koji ih razlikuju i, stoga, ukazuju isključivo na kulturni, historijski identitet, te prošlost srpskog naroda. Prema heraldičkim tumačenjima, grb i njegov vlasnik (onaj koga predstavlja) su jedno, imaju isti identitet koji se tiče prošlosti i budućnosti. Stoga je nesporno da postojeći grb Republike Srpske predstavlja identitet samo srpskog naroda u Bosni i Hercegovini.

130. Ustavni sud nije ubijeđen argumentima Narodne skupštine iznesenim u odgovoru na zahtjev i na javnoj raspravi da se svi građani Republike Srpske mogu identificirati sa grbom Republike Srpske. Takva tvrdnja Narodne skupštine u određenoj mjeri je i kontradiktorna njihovoj tvrdnji da simboli ne mogu biti poništeni odlukom suda ili izvršne vlasti bez ulaženja u pitanje identiteta, a da postojeći simboli proizlaze iz samog naziva Republika Srpska, te s obzirom na to da se ime Republika Srpska ne može promijeniti, to se ne može

učiniti ni sa simbolima. Takva tvrdnja je kontradiktorna i sa navodom da simboli Republike Srpske jedino izražavaju povezanost srpskog naroda sa nazivom „Republika Srpska“. To posljednje je Narodna skupština navela u kontekstu obrazloženja da svi „subnacionalni entiteti na svijetu nazivaju i osmišljavaju svoje simbole prema zvaničnoj denominaciji“ gdje su, kao primjer, navedeni Flamanci i Valonci u Belgiji i Baski u Španiji. Na taj način Narodna skupština implicira da se radi o „srpskim“ simbolima.

131. U vezi sa prethodnim, Ustavni sud ukazuje na činjenicu da se, kada su u pitanju simboli Republike Srpske, radi o zvaničnim simbolima jedne teritorijalne jedinice koja ima status „entiteta“, koji predstavljaju ustavnu kategoriju i, kao takvi, moraju predstavljati i sve građane Republike Srpske kojima i sam Ustav Republike Srpske priznaje jednaka prava. Ti simboli se nalaze na svim obilježjima javnih institucija u Republici Srpskoj, u Narodnoj skupštini Republike Srpske, na javnim ustanovama itd., dakle, to nisu lokalni simboli jednog naroda koji treba da odražavaju kulturno i historijsko naslijeđe samo tog naroda, nego se radi o zvaničnim simbolima multinacionalnog entiteta koji, stoga, moraju i odražavati takav karakter entiteta. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da se ne mogu prihvatiti ni argumenti Narodne skupštine da se drugim konstitutivnim narodima ne osporava pravo da koriste svoje simbole u Republici Srpskoj, odnosno da oni slobodno ističu svoje simbole na vjerskim objektima.

132. Ustavni sud ponovo naglašava da ne osporava pravo srpskog naroda da simbolima Republike Srpske sačuva svoju tradiciju, historijsko naslijeđe i kulturni identitet, ali isto pravo se mora dati i Bošnjacima i Hrvatima kao konstitutivnim narodima i svim ostalim građanima Bosne i Hercegovine, posebno imajući u vidu da su Ustavom Republike Srpske kao vitalni nacionalni interes konstitutivnih naroda, *inter alia*, definirani identitet konstitutivnih naroda, obrazovanje, vjeroispovijest, jezik, njegovanje kulture, tradicije i kulturno naslijeđe.

133. Tekst današnje himne Republike Srpske je napisan u vrijeme kneza Milana Obrenovića, 1872. godine, a postala je zvanična nacionalna himna Kraljevine Srbije u vrijeme njegovog krunisanja, kada su prvobitne riječi „knjaz-Milana, Bože, spasi“ izmijenjene tako da glase „kralj- Milana, Bože, spasi“. Ta himna se upotrebljavala sve do proglašenja Kraljevine Jugoslavije, što je, također, nesporna historijska činjenica. Himna sadrži stihove kojima se veliča srpski kralj „*Bože, spasi, Bože, hrani, srpskog kralja, srpski rod*“, poziva na slogu srpskog naroda „*složi srpsku braću dragu, na svak' dičan slavan rod, sloga biće poraz vragu a najjači srpstvu vrag, nek' na srpskoj blista grani bratske sloge zlatan plod*“ i govori o srpskoj kraljevini „*kraljevinu srpsku brani, pet vekovne*

borbe plod“. To nesporno ukazuje na to da himna Republike Srpske simbolizira samo srpski narod u Republici Srpskoj, što je kao nesporno prihvatila i Narodna skupština.

134. Imajući u vidu značaj navedenih simbola, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju ovi simboli predstavljaju „razlikovanje, isključivanje, ograničavanje, odnosno davanje prvenstva koji se zasnivaju na nacionalnom ili etničkom porijeklu i koji imaju svrhu ili kao rezultat da naruše ili da kompromitiraju priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uvjetima, prava čovjeka i osnovnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom polju ili u svakoj drugoj oblasti javnog života”.

135. Ustavni sud smatra, imajući u vidu principe navedene u ovoj odluci, oslanjajući se na navedene principe iz svoje Odluke broj *U 5/98* o konstitutivnosti naroda, te navedeni politički i vremenski kontekst u kojem je zakonodavac usvojio osporeni zakon, da su čl. 2. i 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske diskriminirajućeg karaktera, u suprotnosti s ustavnim principom o ravnopravnosti konstitutivnih naroda, građana i Ostalih i da u konkretnom slučaju nije poštovana obaveza „*da se ne počini nikakvo djelo rasne diskriminacije, ili ne vrši nikakvo djelo rasne diskriminacije, ili ne vrši rasna diskriminacija*”, odnosno „*preduzmu efikasne mjere radi ponovnog razmatranja nacionalne i lokalne vladine politike i izmjene, ukidanja ili poništenja svakog zakona i svakog propisa koji ima svrhu da uvede rasnu diskriminaciju ili da je uvijekveći tamo gdje ona postoji*”.

136. Ustavni sud zaključuje da čl. 2. i 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske nisu saglasni sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1. i 2.a) i c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine.

Član 2. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske

137. Osporenim odredbom člana 2. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske propisano je, između ostalog, da se zastavom, grbom i himnom Republike Srpske „**predstavlja državnost Republike Srpske**”.

138. Narodna skupština je u vezi sa ovim članom navela da se opis zastave, grba i himne kao „državnih obilježja“ mora razumjeti u smislu „entitetskih obilježja“ slijedeći uspostavljene principe tumačenja prema kojima se svi pravni propisi moraju tumačiti u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine sve dok je to moguće (Odluka Ustavnog suda broj *U 5/98 IV* od 19. augusta 2000. godine).

139. Ustavni sud smatra da je nesporno da se navedenom odredbom ističe državnost Republike Srpske. Ustavni sud podsjeća da je amandmanima na Ustav Republike Srpske, koji su doneseni kako bi u potpunosti bio implementiran princip konstitutivnih naroda iz Odluke Ustavnog suda broj *U 5/98*, izmijenjen član 1. Ustava Republike Srpske koji je glasio: „Republika Srpska je država srpskog naroda i svih njenih građana“ tako da, u jednom dijelu, sada glasi: “Republika Srpska je jedinstven i nedjeljiv ustavnopravni entitet.“ U nadležnosti Ustavnog suda nije da ocjenjuje usklađenost zakona sa ustavima entiteta, ali, u kontekstu ovog obrazloženja, smatra da je potrebno ukazati na očiglednu neusklađenost osporenog dijela člana 2. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske s Ustavom Republike Srpske.

140. Također, nesporno je da, prema članu I/1. Ustava Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina nastavlja „svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa unutrašnjom strukturom modificiranom ovim ustavom“. Član I/3. Ustava Bosne i Hercegovine uspostavlja dva entiteta, Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku, kao sastavne dijelove države Bosne i Hercegovine. Dalje, kao što se može vidjeti, npr. iz člana III/2. Ustava Bosne i Hercegovine, „entiteti imaju pravo da uspostavljaju posebne paralelne odnose sa susjednim državama, u skladu sa suverenitetom i teritorijalnim integritetom Bosne i Hercegovine“, „svaki entitet može, također, sklapati sporazume (...) uz saglasnost Parlamentarne skupštine“, entiteti su podređeni suverenitetu Bosne i Hercegovine. Za razliku od saveznih država koje čine jedinice koje se i same nazivaju državama, u slučaju Bosne i Hercegovine je jasno da, prema Ustavu Bosne i Hercegovine, Republika Srpska i Federacija BiH nisu „države“, nego „entiteti“. Čl. I/1. i I/3. Ustava Bosne i Hercegovine garantiraju suverenitet, teritorijalni integritet, političku nezavisnost i međunarodni subjektivitet državi Bosni i Hercegovini.

141. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da član 2. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske, u dijelu u kojem je propisano da se zastavom, grbom i himnom Republike Srpske „**predstavlja državnost Republike Srpske**“, nije saglasan sa čl. I/1. i I/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

Član 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske

142. U članu 3. ovog zakona propisano je, između ostalog, da se simboli Republike Srpske upotrebljavaju „**u skladu sa moralnim normama srpskog naroda**“.

143. Narodna skupština je navela da je izraz „**moralne norme srpskog naroda**“ upotrijebljen u uskoj vezi sa nazivom entiteta Republika Srpska i da je dio iste one

rečenice kojom se zabranjuje narušavanje „ugleda i digniteta“. Oni smatraju da se riječi „srpskog naroda“ moraju shvatiti kao „srpski građani“ u duhu tumačenja u dobroj vjeri u skladu s uobičajenim značenjem koje se pridaje izrazima korištenim u dokumentu, u njihovom kontekstu i u okviru njihovog cilja u smislu „člana 31. Bečke konvencije o zakonu o mirovnim sporazumima“.

144. Ustavni sud ne može prihvatiti argument Narodne skupštine da se riječi „srpski narod“ moraju shvatiti kao riječi „srpski građani“ primjenjujući način na koji se tumače odredbe mirovnih sporazuma u smislu člana 31. Bečke konvencije. Naime, u konkretnom slučaju se ne radi o mirovnom sporazumu, nego o Ustavu Republike Srpske, čiji tekst ne smije ostavljati nikakve nedoumice kada je u pitanju identificiranje bilo kojeg od naroda, odnosno ne može sadržavati odredbe koje mogu biti podložne različitim tumačenjima kao što je to ovdje slučaj. Dalje, Ustavni sud smatra neprihvatljivim navedeno tumačenje pojma „srpski narod“ iz istih razloga zbog kojih je Ustavni sud proglasio neustavnim član 1. Ustava Republike Srpske u Djelimičnoj odluci broj *U 5/98*, u kojem je bilo navedeno da je Republika Srpska „država srpskog naroda“, dajući obrazloženje da „(...)propisi člana 1. Ustava RS, naročito u vezi sa drugim odredbama kao što su propisi o službenom jeziku iz člana 7. Ustava RS i člana 28. stav 3. koji proglašava srpsku pravoslavnu crkvu srpskog naroda – time stvarajući ustavnu formulu identifikacije srpske ‘države’, naroda i crkve – stavljaju srpski narod u povlašteni položaj koji nema legitimitet, jer srpski narod nije niti na nivou Republike Srpske niti na nivou Bosne i Hercegovine u faktičkom položaju ugrožene manjine koja mora da očuva svoje postojanje. Privilegirani položaj srpskog naroda, prema članu 1, stoga, krši izričito označavanje konstitutivnih naroda iz Ustava BiH kao što je istaknuto gore, u stavu 52”.

145. Imajući u vidu značaj navedenih simbola, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju isticanje da se ti simboli upotrebljavaju „**u skladu sa moralnim normama srpskog naroda**”, bez spominjanja drugih konstitutivnih naroda, građana i Ostalih, predstavlja „razlikovanje, isključivanje, ograničavanje, odnosno davanje prvenstva koji se zasnivaju na nacionalnom ili etničkom porijeklu i koji imaju svrhu ili kao rezultat da naruše ili da kompromitiraju priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uvjetima, prava čovjeka i osnovnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom polju ili u svakoj drugoj oblasti javnog života”.

146. Ustavni sud smatra, imajući u vidu principe navedene u ovoj odluci, oslanjajući se na navedene principe iz svoje Odluke broj *U 5/98* o konstitutivnosti naroda, te navedeni politički i vremenski kontekst u kojem je zakonodavac usvojio osporeni zakon, da je

član 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske diskriminirajućeg karaktera, u suprotnosti sa ustavnim principom o ravnopravnosti konstitutivnih naroda, građana i Ostalih i da u konkretnom slučaju nije poštovana obaveza „*da se ne počini nikakvo djelo rasne diskriminacije ili ne vrši nikakvo djelo rasne diskriminacije, ili ne vrši rasna diskriminacija*”, odnosno „*preduzmu efikasne mjere radi ponovnog razmatranja nacionalne i lokalne vladine politike i izmjene, ukidanja ili poništenja svakog zakona i svakog propisa koji ima svrhu da uvede rasnu diskriminaciju ili da je ovjekovječi tamo gdje ona postoji*”.

147. Ustavni sud zaključuje da član 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne Republike Srpske, u dijelu u kojem je propisano da se simboli Republike Srpske upotrebljavaju „u skladu sa moralnim normama srpskog naroda”, nije saglasan sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1. i 2.a) i c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine.

Ostali navodi

148. S obzirom na zaključak Ustavnog suda u vezi sa povredom člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1/1. i 2.a) i c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra da nije neophodno razmatrati ostale navode iz zahtjeva.

VIII. Zaključak

149. Ustavni sud smatra, imajući u vidu principe navedene u ovoj odluci, oslanjajući se na navedene principe iz svoje Odluke broj U5/98 o konstitutivnosti naroda, te navedeni politički i vremenski kontekst u kojem su doneseni osporeni zakoni Federacije BiH i Republike Srpske, da su osporene odredbe diskriminirajućeg karaktera, u suprotnosti sa ustavnim principom o ravnopravnosti konstitutivnih naroda, građana i Ostalih i da u konkretnom slučaju nije poštovana obaveza „*da se ne počini nikakvo djelo rasne diskriminacije ili ne vrši nikakvo djelo rasne diskriminacije, ili ne vrši rasna diskriminacija*”, odnosno „*preduzmu efikasne mjere radi ponovnog razmatranja nacionalne i lokalne vladine politike i izmjene, ukidanja ili poništenja svakog zakona i svakog propisa koji ima svrhu da uvede rasnu diskriminaciju ili da je ovjekovječi tamo gdje ona postoji*” iz Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije.

150. Ustavni sud smatra da je legitimno pravo bošnjačkog i hrvatskog naroda u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno srpskog naroda u Republici Srpskoj, da zakonodavnim

mehanizmima očuvaju svoju tradiciju, kulturu i identitet, ali jednako pravo se mora dati srpskom narodu u Federaciji BiH, odnosno bošnjačkom i hrvatskom narodu u Republici Srpskoj, kao i ostalim građanima Bosne i Hercegovine. Ustavni sud ne može prihvatiti kao racionalno i opravdano da bilo koji od konstitutivnih naroda ima privilegirani položaj u očuvanju tradicije, kulture i identiteta, imajući u vidu činjenicu da sva tri konstitutivna naroda i ostali građani Bosne i Hercegovine svoja prava i obaveze ostvaruju na jednak način, kako je to predviđeno Ustavom Bosne i Hercegovine i ustavima entiteta. Također je izuzetno važna činjenica da su identitet konstitutivnih naroda, kao i obrazovanje, vjeroispovijest, jezik, njegovanje kulture, tradicije i kulturno naslijeđe u Ustavu Federacije BiH i Republike Srpske definirani kao vitalni nacionalni interesi konstitutivnih naroda.

151. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2, člana 62. i člana 63. st. 2, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

152. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 17/05

**ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Borislava Paravca, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenom ustavnosti odredaba članka 5. st. 2. i 6, članka 7. stavak 2, članka 46. stavak 3, članka 49. stavak 3. i članka 51. st. 2, 4. i 5. Zakona o osnivanju kompanije za prijenos električne energije u svezi s odredbama čl. III/5.(b) i II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju

Odluka od 26. svibnja 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **U 17/05**, rješavajući zahtjev **Borislava Paravca, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Tudor Pantiru, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

David Feldman, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudac

Constanve Grewe, sutkinja

na sjednici održanoj 26. svibnja 2006. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se zahtjev Borislava Paravca, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, kao neutemeljen.

Utvrđuje se da su odredbe članka 5. st. 2. i 6, članka 7. stavak 2, članka 46. stavak 3, članka 49. stavak 3. i članka 51. st. 2, 4. i 5. Zakona o osnivanju Kompanije za prijenos električne energije („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 35/04) sukladne Ustavu Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine“.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Borislav Paravac, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), je podnio 9. studenoga 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenom ustavnosti odredaba članka 5. st. 2. i 6, članka 7. stavak 2, članka 46. stavak 3, članka 49. stavak 3. i članka 51. st. 2, 4. i 5. Zakona o osnivanju kompanije za prijenos električne energije („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 35/04 - u daljnjem tekstu: predmetni Zakon) u svezi s odredbama čl. III/5.(b) i II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), te člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Podnositelj zahtjeva je tražio donošenje privremene mjere, kojom bi Ustavni sud do donošenja konačne odluke o zahtjevu „obustavio od primjene pobijane odredbe Zakona kako ne bi nastupile nove štetne posljedice“.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Doma naroda i Zastupničkog doma, je zatraženo 26. siječnja 2006. godine da dostave odgovore na zahtjev.

3. Odgovori na zahtjev nisu dostavljeni.

4. Ustavni je sud donio Odluku broj *U 17/05* od 22. studenoga 2005. godine kojom je odbio kao neutemeljen zahtjev za donošenjem privremene mjere.

5. Sukladno članku 93. Pravila Ustavnog suda, sutkinja Seada Palavrić se izuzela iz sudjelovanja u radu i odlučivanju u ovom predmetu.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

6. U zahtjevu za ocjenom ustavnosti podnositelj zahtjeva navodi kako slijedi:

„Dana 2. lipnja 2003. godine između premijera Vlade Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine je sklopljen, na temelju Odluke o statusu državnog kapitala u objektima, postrojenjima i uređajima za prijenos električne energije Vlade Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 80/02) Sporazum o Prijenosnoj kompaniji i Neovisnom operatoru sustava (u daljnjem tekstu: NOS). Točkom 2. Sporazuma je predviđeno da će entiteti posjedovati Prijenosnu kompaniju proporcionalno relativnoj vrijednosti ukupne kontribuirane imovine, dok je točkom 4. predviđeno da će premijeri entiteta nominirati proporcionalno vlasničkim dionicama Prijenosne kompanije koje posjeduju, a Vijeće ministara će prihvatiti ili odbiti nominacije koje se odnose na upravne odbore Prijenosne kompanije i NOS-a. Upravni će odbori biti odgovorni za imenovanje ravnatelja Prijenosne kompanije i NOS-a. Točkom 7. Sporazuma je predviđeno da ukoliko upravni odbori bilo Prijenosne kompanije ili NOS-a ne budu formirani na vrijeme ili ukoliko ne budu djelovali sukladno rokovima postavljenim u prijelaznim odredbama Zakona o prijenosnoj kompaniji i Zakona o uspostavi NOS-a, neovisni će članovi Prijenosne kompanije i NOS-a imati potpunu moć da djeluju umjesto Upravnog odbora, a sukladno odredbama zakona. Predmetni je Zakon donesen 29. srpnja 2004. godine, a stupio je na snagu 6. kolovoza 2004. godine. Pobijane odredbe ovog Zakona su oprečne Sporazumu o Prijenosnoj kompaniji i Neovisnom operatoru sustava zaključenom između premijera vlada Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske od 2. lipnja 2003. godine kojim je Vlada Republike Srpske dala suglasnost za osnivanje Kompanije za prijenos električne energije u Bosni i Hercegovini, tj. odredbama članka III/5.(b) Ustava Bosne i Hercegovine kojim je predviđeno da će entiteti u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog Ustava započeti pregovore s ciljem da i druge poslove uključe u nadležnost Bosne i Hercegovine, uključujući tu i korištenje energetske resursa i suradnju na gospodarskim projektima, što podrazumijeva njihovu suglasnost. Naime, ovim Zakonom ovlasti i status neovisnog člana Upravnog odbora Kompanije za prijenos električne energije u BiH, predviđeni ovim člancima Zakona, u oprečnosti su sa suglasnošću datom Sporazumom, tj. ovim Zakonom su znatno proširene, tako da predstavnici Republike Srpske u tijelima upravljanja nisu u mogućnosti odlučivati o upravljanju svojom imovinom. Kako je udio Republike Srpske u Kompaniji, suglasno Sporazumu i navedenoj Odluci Vlade Republike Srpske vlasništvo građana Republike Srpske, navedenim su odredbama Zakona povrijeđene i odredbe članka II stavak 1, 2. i 3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, tj. pravo na imovinu garantirano Ustavom BiH i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Naime, navedenim Sporazumom, točkom 7, neovisnom članu Prijenosne kompanije su date ovlasti Upravnog odbora, a sukladno odredbama Zakona koji je trebalo da slijedi Sporazum. Međutim, člankom 5. točka 2. i člankom 51. toč. 2. i 4. Zakona, ovom članu Upravnog odbora Kompanije su date ovlasti Skupštine dioničara, kao i samih dioničara

kompanije. Pored toga, točkom 5. članka 51. Zakona njemu je dat apsolutni imunitet, što je oprečno načelima pravnog poretka i pozitivnim propisima Bosne i Hercegovine. Pored ovoga, članak 5. točka 6, članak 7. točka 2. i članak 46. točka 3. ovog Zakona oprečni su članku 6. Europske konvencije, tj. članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine. Naime, ovim člancima Zakona je ugroženo pravo na pravično suđenje jer odluke neovisnog člana Upravnog odbora Kompanije nisu podložne redovitoj sudskoj kontroli. Kako se radi o pravu na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, a sukladno članku 6. Europske konvencije, postoji obveza da se zakonom propiše mogućnost pristupa sudu.“

IV. Relevantni propisi

7. U Zakonu o osnivanju kompanije za prijenos električne energije u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 35/04) relevantne odredbe koje su pobijane zahtjevom glase:

„Članak 5. st. 2. i 6.

(2) Ovaj automatski prijenos vlasništva uključivat će sva sredstva, obveze i vlasnička prava nad imovinom, uključujući pokretnu, nepokretnu, materijalnu ili nematerijalnu imovinu, finansijska sredstva, kao i svako drugo pravo ili interes na dio ili cjelokupnu imovinu koju su upravni odbori elektroprivreda u BiH, uz suglasnost vlada entiteta, odobrili za prijenos. Sukladno odredbama ovog Zakona, elektroprivrede u Bosni i Hercegovini formirat će povjerenstva koja će sačiniti prijedlog razdvajanja i izdvajanja sredstava za prijenos električne energije koja su u vlasništvu i kojima upravljaju elektroprivrede i po potrebi sredstva ZDP-a Elektroprivrede Republike Srpske, te će taj prijedlog podnijeti upravnim odborima triju elektroprivreda. Upravni odbori elektroprivreda obaviti će cjelokupan proces alokacije sredstava u roku od šezdeset (60) dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona. Ukoliko se cjelokupni postupak alokacije sredstava, uključujući i davanje suglasnosti na taj postupak, ne izvrši u navedenom roku od šezdeset (60) dana, neovisni će član preuzeti isključivu nadležnost za donošenje odluka u svezi s prijenosom sredstava, te će se postupak prijenosa sredstava završiti u roku od trideset (30) dana od dana njegovog imenovanja sukladno odredbama članka 51. (Izvanredne ovlasti neovisnog člana Upravnog odbora za osnivanje Kompanije), odnosno po isteku navedenog roka od šezdeset dana (60). Nakon prijenosa, elektroprivrede koje prijenose imovinu, kao i njihovi pravni slijednici, bit će posebno i solidarno odgovorni prema Kompaniji za bilo koje obveze koje su nastale na temelju bilo kojeg zajma ili kredita koji su izravno ili neizravno uzeti od države ili entiteta, osim ako se drukčije ne dogovori sa svakom pojedinačnom relevantnom međunarodnom finansijskom institucijom. Isključivo u svrhu prijenosa ovih

sredstava, smatrat će se da je pravo vlasništva na ovim sredstvima pravno valjano.

(6) Neovisni član može, sukladno svom diskrecijskom pravu, u ograničenom broju odobriti izuzetke isključenju sredstava distribucije, proizvodnje i imovine NOS-a iz ovog članka da bi osigurao maksimalnu efikasnost sustava prijenosa električne energije. Odluka neovisnog člana bit će konačna do konca prijelaznog razdoblja definiranog u članku 50. ovog Zakona (Trajanje prijelaznog razdoblja). U slučaju bilo kojeg spora nastalog na temelju odluke neovisnog člana, a koji se tiče alokacije imovine i sredstava, na temelju ovog članka Zakona, tada će se ispoštovati arbitražna procedura navedena u članku 49. ovog Zakona (Registracija Kompanije i početak poslovanja).

Članak 7. stavak 2.

Osim ako drukčije nije određeno ovim stavkom, DERK će, sukladno svojim nadležnostima definiranim u Zakonu o prijenosu, imati ovlasti da rješava nastale sporove vezane za primjenu ovog Zakona nakon obraćanja bilo koje od sljedećih strana: države, entiteta, NOS-a, Upravnog odbora Kompanije, neovisnog proizvođača energije, trgovca električnom energijom, snabdjevača ili svake druge osobe koja je izravno povezano na, ili se oslanja na, prijenosnu mrežu. Odluka DERK-a podliježe reviziji Suda sukladno članku 14. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 29/00). Javno matično poduzeće Elektroprivreda Republike Srpske, Javno poduzeće Elektroprivreda Bosne i Hercegovine i Elektroprivreda hrvatske zajednice Herceg-Bosne - Javno poduzeće za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije Mostar, kao i njihovi pravni slijednici u oblasti proizvodnje i distribucije, mogu se po ovoj odredbi također obratiti DERK-u. DERK nema ovlast rješavati bilo koji spor u svezi s vršenjem ovlasti neovisnog člana Upravnog odbora, datih u članku 5. (Osnivanje Kompanije) i članku 51. (Izvanredne ovlasti neovisnog člana Upravnog odbora za osnivanje Kompanije) ovog Zakona.

Članak 46. stavak 3.

Ako elektroprivrede ne izvrše plaćanje svojih proporcionalnih udjela iz obračuna troškova podnesenog od Upravnog odbora u roku od 30 dana od dana podnošenja, spor će se žurno uputiti na rješavanje po skraćenom arbitražnom postupku propisanom u ovom članku. Ovaj postupak arbitraže bit će konačni pravni lijek za bilo koji spor koji se bude odnosio na troškove osnivanja na temelju ovog članka.

Članak 49. stavak 3.

Ako nastane spor o pitanju odluka neovisnog člana vezanih za alokaciju imovine i sredstava prema članku 5. (Osnivanje Kompanije), spor će se rješavati podnošenjem

zahtjeva za arbitražu na temelju ovog članka po isteku prijelaznog razdoblja. Procedura arbitraže bit će isključivi, konačni i obvezujući pravni lijek za bilo koji spor nastao zbog odluke neovisnog člana, a koja se odnosi na alokacije imovine i sredstava sukladno ovom članku, i nakon donošenja arbitražne odluke neće biti moguće koristiti nijedan drugi pravni lijek.

Članak 51. st. 2, 4. i 5.

(2) U preostalom prijelaznom razdoblju na temelju članka 50. ovog Zakona (Trajanje prijelaznog razdoblja) neovisni će član imati sve ovlasti potrebne za osnivanje i poslovanje Kompanije. Tijekom ovog razdoblja, članovi Upravnog odbora će i dalje nastojati pomoći neovisnom članu kako bi završio aktivnosti na osnivanju Kompanije. Neovisni će član nastojati redovito sazivati sastanke s imenovanim članovima Upravnog odbora i s njima vršiti konsultacije kako bi postigao konsenzus u svezi primjene odluka o osnivanju Kompanije.

(4) Ako neovisni član preuzme isključive ovlasti za osnivanje Kompanije na temelju ovog člana, imat će sve ovlasti Upravnog odbora iz ovog Zakona, kao i sljedeće izvanredne ovlasti:

(a) Do mjere koja bude nužna kako bi se osiguralo osnivanje Kompanije, neovisni će član vršiti sve ovlasti dioničara i skupštine dioničara na temelju čl. 22. (Donošenje odluka na Skupštini dioničara) i 27. (Ovlasti Upravnog odbora) ovog Zakona do završetka prijelaznog razdoblja. Vršenje prava dioničara neovisnog člana bit će isključivo i preduprijedit će svako drugo vršenje ovlasti od strane dioničara, s tim da će neovisni član dioničarima pružati razumne informacije u vezi s aktivnostima koje poduzima sukladno ovlastima iz ovog članka.

(5) Za vrijeme trajanja prijelaznog razdoblja, neovisni član neće biti kazneno odgovoran ili tužen u parnici za bilo koji akt izvršen u okviru njegovog djelokruga dužnosti sukladno ovom Zakonu.“

8. Ostale relevantne odredbe navedenog Zakona, koje nisu pobijane zahtjevom, glase:

„Članak 1. st. 1. i 2.

(1) Ovim Zakonom uspostavlja se akcionarsko/dioničarsko društvo za prijenos električne energije „Elektroprijenos Bosne i Hercegovine“ (u daljem tekstu: Kompanija) i definiraju se njegove funkcije, ovlasti, upravljanje i vlasništvo. Kompanija će obavljati svoje djelatnosti na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine.

(2) Cilj ovog Zakona je formiranje jedinstvene prijenosne kompanije i osiguranje kontinuiranog snabdijevanja električnom energijom po definiranim standardima kvalitete za dobrobit građana Bosne i Hercegovine. Zakonom se namjerava podržati stvaranje tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini i integracija tog tržišta u regionalno tržište električne energije i regionalne razvojne aktivnosti u svezi s energijom. Zakon se bazira na postojećoj međunarodnoj praksi i primjenjivim direktivama Europske unije (i implementaciji direktiva EU u zemljama članicama Europske unije).

Članak 2. stavak 1.

(1) Kompanija će obavljati djelatnosti koje se odnose na rad sustava za prijenos električne energije sukladno odredbama ovog Zakona. Djelatnosti uključuju prijenos električne energije i djelatnosti vezane za prijenos, sukladno članku 7. ovog Zakona (reguliranje prijenosa Kompanije i međusobnih odnosa). Nakon osnivanja Elektroprijenosa Bosne i Hercegovine, nijedna elektroenergetska niti druga kompanija neće imati ovlasti baviti se prijenosom električne energije i djelatnostima vezanim za prijenos.

Članak 3. st. 12, 13. i 16.

(12) „Neovisan član“ je definiran u članku 29. (Imenovanje Upravnog odbora), članku 49. (Registracija Kompanije i početne aktivnosti) i članku 51. (Izvanredne ovlasti neovisnog člana Upravnog odbora za osnivanje Kompanije) ovog Zakona.

(13) „NOS“ znači Neovisni operater sustava kao što je definirano u Zakonu o prijenosu, regulatoru i operateru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ br. 7/02 i 13/03) („Zakon o prijenosu“).

(16) „DERK“ označava Državno regulacijsko povjerenstvo za električnu energiju kako je definirano u Zakonu o prijenosu.

Članak 10.

Početni vlasnici Kompanije su:

- 1) Federacija Bosne i Hercegovine i
- 2) Republika Srpska.

Članak 34. stavak 3.

Članovi upravnog odbora ne mogu biti tuženi za službene radnje obavljene u dobroj vjeri prigodom vršenja svojih funkcija. Kompanija će, sukladno Statutu i odgovarajućem

pravilniku, zaštititi od odgovornosti člana Upravnog odbora ili ravnatelja od bilo kojeg postupka koji se može pokrenuti zbog obavljanja dužnosti te osobe u dobroj vjeri, na mjestu člana Odbora ili ravnatelja, sukladno Statutu i Pravilniku.

Članak 49. stavak 4.

(4) Oštećena strana može podnijeti zahtjev za arbitražu u roku od 120 (stotinudvadeset) dana po isteku prijelaznog razdoblja ministru za energiju, industriju i rudarstvo Federacije Bosne i Hercegovine i ministru industrije energetike i razvoja Republike Srpske. Dva ministra odabrat će trećeg arbitra na temelju sporazuma u roku od 30 dana od dana podnošenja prvog zahtjeva za arbitražu nakon isteka prijelaznog razdoblja. Ako dva ministra u propisanom roku ne odaberu trećeg arbitra, Vijeće ministara imat će dodatni rok od 30 dana da to učini. U slučaju da Vijeće ministara ne odabere trećeg arbitra u propisanom roku, Visoki predstavnik može odlučiti da imenuje trećeg arbitra. Kompanija i elektroprivrede će u potpunosti surađivati u arbitražnom postupku. Arbitražna odluka donijet će se na temelju većine glasova među tri arbitra.

Članak 50. stavak 1.

(1) Prijelazno razdoblje počinje danom stupanja na snagu ovog Zakona i prestaje kada:
a) su završeni svi prijenosi sredstava, obveza i uposlenika nužnih da bi Kompanija djelovala sukladno članku 5. (Osnivanje Kompanije) i 43. (Prijelaz uposlenika) ovog Zakona; b) je Kompanija registrirana prema članku 8. ovog Zakona (Registracija Kompanije), i c) je imenovano pet članova Upravnog odbora pored neovisnog člana, sukladno članku 29. ovog Zakona (Imenovanje Upravnog odbora). Nakon nadnevka prestanka prijelaznog razdoblja, neovisni će član biti član Upravnog odbora sukladno ovlastima iz članka 28. (Odlučivanje Upravnog odbora) i 29. (Imenovanje Upravnog odbora).

Članak 51. stavak 1. toč. (a) do (d)

(1) U slučaju da se bilo koja od sljedećih aktivnosti ne završi u rokovima navedenim u ovom članku, neovisni će član preuzeti isključive ovlasti za osnivanje Kompanije sukladno ovom članku preuzimajući bilo koje vršenje ovlasti za osnivanje Kompanije od ostalih članova Odbora:

(a) u roku od stotinušezdeset dana (160) nakon stupanja na snagu ovog Zakona: sva imenovanja u Upravni odbor (članak 29); prvi sastanak Upravnog odbora (članak 44); imenovanje glavnog ravnatelja (članak 45); podnošenje obračuna troškova osnivanja Kompanije i podnošenje zahtjeva na odobrenje DERK-u (članak 46);

(b) usvajanje Statuta u roku propisanom u članku 47. ovog Zakona;

(c) usvajanje Pravilnika i Etičkog kodeksa u roku propisanom u članku 48. ovog Zakona, i

(d) zahtjev za registraciju Kompanije u roku propisanom u članku 49. ovog Zakona.

Članak 52. stavak 1.

(1) Bez obzira na odredbe članka 29. (Imenovanje Upravnog odbora), u tijeku prijelaznog razdoblja iz članka 50. (Trajanje prijelaznog razdoblja), neovisni član Upravnog odbora imenuje se sukladno Zakonu o ministarskim imenovanjima, imenovanjima u Vijeću ministara i drugim imenovanjima („Službeni glasnik BiH“ broj 7/03), ali u svakom slučaju bit će imenovan najkasnije šezdeset (60) dana nakon dana stupanja na snagu ovog Zakona. Neovisnog člana predlažu entitetski premijeri a imenuje ga Vijeće ministara BiH, samo za prijelazno razdoblje. U slučaju da Vijeće ministara ne imenuje neovisnog člana u roku i sukladno ovom članku, Visoki predstavnik može odlučiti da imenuje neovisnog člana. Neovisni član može biti u prijelaznom razdoblju državljanin druge države.“

9. Sporazum o Prijenosnoj kompaniji i Neovisnom operatoru sustava između premijera Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske potpisan 2. lipnja 2003. godine

„1.

Biti će državni zakon za formiranje Prijenosne kompanije i državni zakon za formiranje Neovisnog operatora sustava (NOS).

2.

Entiteti će posjedovati Prijenosnu kompaniju proporcionalno relativnoj vrijednosti ukupne kontribuirane imovine.

3.

Prijenosna kompanija će biti formirana kao dioničarsko društvo. Neće biti distribucije ili raspodjele imovine ili profita Prijenosne kompanije u narednih deset godina. Dalje, entiteti neće prodavati, prenositi, dodjeljivati, stavljati pod hipoteku, davati u zalog, iznajmljivati, davati kao garanciju, zamjenjivati, prenositi ili na drugi način opteretiti ili raspolagati svojim dionicama bilo kojoj strani prije isteka razdoblja od deset godina.

4.

Premijeri entiteta će nominirati, proporcionalno vlasničkim dionicama Prijenosne kompanije koje posjeduju, a Vijeće ministara će prihvatiti ili odbiti nominacije koje se odnose na upravne odbore Prijenosne kompanije i NOS-a. Upravni odbori će biti odgovorni za imenovanje ravnatelja Prijenosne kompanije i NOS-a.

5.

Početni sastav upravnih odbora Prijenosne kompanije i NOS-a će biti imenovani, a sadržavat će četiri (4) člana nominirana od Federacije i tri (3) člana nominirana od Republike Srpske. Kada se procjena sredstava završi, tada će se i sastav upravnih odbora prilagoditi ukoliko to bude potrebno.

6.

Prijenosna kompanija će posjedovati sva sredstva i obveze potrebne za prijenos i aktivnosti vezane za prijenos. Mjesta razgraničenja sredstava Prijenosne kompanije sa distributivnim i proizvodnim kompanijama će biti definirana u Zakonu o formiranju Prijenosne kompanije.

7.

Ukoliko upravni odbor bilo Prijenosne kompanije ili NOS-a ne budu formirani na vrijeme ili ukoliko ne budu djelovali sukladno rokovima postavljenim u Prijelaznim odredbama Zakona o prijenosnoj kompaniji i Zakona o uspostavi NOS-a, neovisni članovi Prijenosne kompanije i NOS-a će imati potpunu moć da djeluju umjesto upravnog odbora, a sukladno odredbama Zakona.“

V. Dopustivost

10. Predmetni je zahtjev podnijela ovlaštena osoba, obzirom da ga je potpisao i ovjerio pečatom Borislav Paravac, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine, koji je ovlašten predlagač prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, a predmet zahtjeva se odnosi na ocjenu usuglašenosti odredbi članka 5. st. 2. i 6, članka 7. stavak 2, članka 46. stavak 3, članka 49. stavak 3. i članka 51. st. 2, 4. i 5. predmetnog Zakona s odredbama čl. III/5.(b) i II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. Europske konvencije, te člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, za koje Ustavni sud ima nadležnost prema odredbama članka VI/3.(a) alineja 2. Ustava Bosne i Hercegovine.

11. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da je predmetni zahtjev podnio ovlašteni subjekt i da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

12. Podnositelj zahtjeva navodi da odredbe članka 5. st. 2. i 6, članka 7. stavak 2, članka 46. stavak 3, članka 49. stavak 3. i članka 51. st. 2, 4. i 5. predmetnog Zakona nisu suglasne odredbama čl. III/5.(b) i II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, te članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju

13. Ustav Bosne i Hercegovine

„Članak III/5.(b)

U razdoblju od 6 mjeseci od stupanja na snagu ovog Ustava, entiteti će početi pregovore s ciljem uključivanja i drugih pitanja u nadležnost institucija Bosne i Hercegovine, uključujući korištenje izvora energije, i zajedničke privredne projekte.

Članak II st. 2. i 3. toč. (e) i (k)

Prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i u njenim protokolima se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

(k) Pravo na imovinu.”

14. Europska konvencija

a) Pravo na pravično suđenje

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u prvoj rečenici utvrđuje da:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

b) Pravo na imovinu

Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

15. Prema mišljenju Ustavnog suda navodi podnositelja zahtjeva se mogu sublimirati kako slijedi: a) podnositelj zahtjeva smatra da su pobijane odredbe predmetnog Zakona u oprečnosti s člankom III/5.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, zbog toga što u njima nije poštovan Sporazum o Prijenosnoj kompaniji i Neovisnom operatoru sustava zaključen između premijera Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, potpisan 2. lipnja 2003. godine (u daljem tekstu: Sporazum), obzirom da su ovlasti i status neovisnog člana Upravnog odbora znatno prošireni tako da predstavnici Republike Srpske nisu u mogućnosti upravljati svojom imovinom; b) obzirom na proširene ovlasti i status neovisnog člana Upravnog odbora u odnosu na potpisani Sporazum, predstavnici Republike Srpske su spriječeni odlučivati u tijelima upravljanja Kompanije za elektroprijenos Bosne i Hercegovine, te kako je udio Republike Srpske u Kompaniji vlasništvo građana Republike Srpske navedenim odredbama Zakona je došlo i do povrede prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju; c) suština proširenja ovlasti i statusa neovisnog člana Upravnog odbora, koji su pobijanim odredbama predmetnog Zakona dati neovisnom članu Upravnog odbora oprečno od potpisanog Sporazuma, sastoje se u tome što je Sporazumom bilo predviđeno

da se neovisnom članu daju ovlasti Upravnog odbora, dok su mu pobijanim odredbama predmetnog Zakona date ovlasti Skupštine dioničara kao i samih dioničara Kompanije; d) neovisnom je članu Upravnog odbora pobijanim odredbama predmetnog Zakona dat apsolutni imunitet, što je oprečno načelima pravnog poretka i pozitivnim propisima Bosne i Hercegovine; i e) odluke neovisnog člana Upravnog odbora, prema pobijanim odredbama predmetnog Zakona, nisu podložne redovitoj sudskoj kontroli što predstavlja povredu prava na pristup sudu u okviru prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije.

16. Ustavni će sud prvo ispitati navode iz točke a). S tim u svezi, Ustavni sud primjećuje da podnositelj zahtjeva osnovu za neusuglašenost pobijanih odredbi predmetnog Zakona s člankom III/5.(b) Ustava Bosne i Hercegovine vidi u tomu što su pobijane odredbe odstupile od Sporazuma kojim su entiteti prenijeli nadležnost u navedenim pitanjima na državu Bosnu i Hercegovinu. Stoga podnositelj zahtjeva, u stvari, posredno traži od Ustavnog suda da ispita pobijane odredbe predmetnog Zakona u odnosu na Sporazum. Imajući to u vidu, Ustavni sud napominje da je mjerodavan vršiti ocjenu ustavnosti i zakonitosti pobijanih zakonskih odredbi isključivo u odnosu na odredbe Ustava Bosne i Hercegovine i Europske konvencije, a ne u odnosu na odredbe Sporazuma koji ne predstavlja dio Ustava Bosne i Hercegovine, pa se u odnosu na njega ne može ni vršiti kontrola ustavnosti. Stoga, Ustavni sud ustavnost pobijanih zakonskih odredbi predmetnog Zakona može ispitati samo u odnosu na članak III/5.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

17. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud naglašava da odredbe članka III/5.(b) Ustava Bosne i Hercegovine propisuju da će entiteti započeti pregovore s ciljem uključivanja i drugih pitanja u nadležnost institucija Bosne i Hercegovine, uključujući korištenje izvora energije i zajedničke gospodarske projekte. S tim u svezi, Ustavni sud smatra kako je neprijeporno da su ispoštovane odredbe članka III/5.(b) Ustava Bosne i Hercegovine prigodom donošenja predmetnog Zakona, obzirom da su sukladno navedenoj ustavnoj odredbi entiteti započeli pregovore, u konkretnom slučaju „o korištenju izvora energije“, koji su okončani potpisivanjem Sporazuma, kojim je državi Bosni i Hercegovini povjereno u nadležnost formiranje Kompanije za prijenos električne energije i donošenje odgovarajućih zakona. Prema tomu, neprijeporno je da je prigodom donošenja predmetnog Zakona koji sadrži pobijane odredbe bila poštovana odredba članka III/5.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, obzirom da je predmetni Zakon donesen na temelju Sporazuma koji su premijeri oba entiteta potpisali 2. lipnja 2003. godine.

18. Dalje, Ustavni će sud ispitati navode iz toč. b) i c). Prema ovim navodima iz zahtjeva Republika Srpska, zbog proširenja ovlasti i statusa neovisnog člana, ne može odlučivati u

tijelima upravljanja Kompanije, te kako je udio Republike Srpske u kompaniji u vlasništvu građana Republike Srpske došlo je i do povrede ustavnog prava na imovinu. S tim u svezi, Ustavni sud ponovno napominje da neće ispitivati ovlasti neovisnog člana u odnosu na potpisani Sporazum, jer to ne predstavlja ustavno pitanje i Ustavni sud nema nadležnost ispitivati ustavnost pobijanih odredaba predmetnog Zakona u odnosu na Sporazum koji su potpisali premijeri entiteta.

19. Što se tiče ustavnog prava na imovinu, Ustavni sud ističe da, u osnovi, garancije iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine odgovaraju garancijama iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Ustavni sud podsjeća da članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće naravi, izražava načelo mirnog uživanja imovine. Drugo se pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, odnosi na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavku dva ovog članka, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu. Ova tri pravila nisu različita, u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u svjetlu općeg načela izraženog u prvom pravilu (vidi Europski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. rujna 1982. godine, serija A broj 52, stavak 61). Kršenje prava na imovinu postoji ukoliko je odgovor na bilo koje od sljedećih pitanja negativan: ima li miješanje u to pravo, odnosno kontrola korištenja imovine osnovu u zakonu; je li miješanje u pravcu legitimnog cilja u javnom ili općem interesu; postoji li proporcionalnost između sredstava koja se koriste i cilja koji se želi postići, odnosno zahtjeva za zaštitom temeljnih prava.

20. Predmetni Zakon, uključujući njegove pobijane odredbe, predstavlja instrument „kontroliranja korištenja imovine“. Ovaj je Zakon javno objavljen u službenom glasilu. Njegove odredbe, uključujući i pobijane, su formulirane sa dovoljnom razvidnošću i preciznošću, tako da svi oni na koje se one odnose mogu razumjeti posljedice svog postupanja. Kako je navedeno u članku 1. stavak 2. predmetnog Zakona, cilj ovog Zakona je formiranje jedinstvene prijenosne kompanije i osiguranje kontinuiranog snabdijevanja električnom energijom po definiranim standardima kvalitete za dobrobit građana Bosne i Hercegovine. Zakonom se namjerava podržati stvaranje tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini i integracija tog tržišta u regionalno tržište električne energije i regionalne razvojne aktivnosti u svezi s energijom. Zakon se bazira na postojećoj međunarodnoj praksi i primjenjivim direktivama Europske unije (i implementaciji direktiva EU u zemljama članicama Europske unije). Iz navedenog razvidno proizlazi da je Zakon donesen u

javnom i općem interesu. Također, Ustavni sud ne nalazi da pobijane odredbe predmetnog Zakona predstavljaju same po sebi neproporcionalnost između „sredstava koja se koriste i cilja koji se želi postići”. Prema navedenom, Ustavni sud zaključuje da pobijane odredbe predmetnog Zakona ne krše ustavno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

21. Konačno, Ustavni će sud ispitati navode podnositelja zahtjeva iz toč. d) i e) prema kojima je oprečno načelima pravnog poretka i pozitivnim propisima u Bosni i Hercegovini davanje imuniteta neovisnom članu Kompanije, kao i da je došlo do povrede prava na pristup sudu u okviru prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije zbog toga što odluke neovisnog člana Kompanije ne podliježu redovitoj sudskoj kontroli. S tim u svezi, Ustavni sud naglašava da je diskrecijsko pravo zakonodavca, odnosno slobodno polje procjene kome će biti dat imunitet za vrijeme obavljanja neke funkcije, te zaključuje da to što je zakonodavac iskoristio ovo pravo ni u konkretnom slučaju ne može predstavljati kršenje ustavnog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

22. Što se tiče pozivanja podnositelja zahtjeva na povredu prava na pristup sudu u okviru prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije, Ustavni sud naglašava kako ovo pravo garantira pravo na pristup sudu samo u slučajevima kada se odlučuje o nečijim građanskim pravima i obvezama. U konkretnom slučaju, pobijanim je odredbama predmetnog Zakona predviđeno da odluke neovisnog člana Kompanije ne podliježu redovitoj sudskoj kontroli u sljedećim slučajevima: a) kada neovisni član donosi odluke o alokaciji imovine i sredstava (članak 49. stavak 3) i b) kada neovisni član preuzima isključive ovlasti Upravnog odbora i skupštine dioničara Kompanije (članak 7. stavak 2. i članak 51). Prema tomu, u konkretnom se slučaju radi o odlukama koje se tiču upravljačkih prava u Kompaniji i njima se ne utvrđuju građanska prava i obveze u smislu članka 6. Europske konvencije, tako da ne postoji obveza da se protiv njih osigura učinkovit pravni lijek. Osim toga, protiv odluka neovisnog člana je predviđen postupak arbitraže iz članka 49. st. 3. i 4. predmetnog Zakona, za koji podnositelj zahtjeva nije dao niti jednog navoda da predstavlja neučinkovit pravni lijek, a sam pojam „tribunala“ iz članka 6. Europske konvencije ne mora nužno značiti „sud“ u užem smislu te riječi.

23. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je predmetni zahtjev za ocjenom ustavnosti neutemeljen te da pobijane odredbe predmetnog Zakona nisu nesuglasne odredbama čl. III/5.(b) i II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. Europske konvencije, te članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju

VII. Zaključak

24. Predmetni zahtjev za ocjenom ustavnosti je neutemeljen, obzirom da se suština njegovih navoda temelji na tomu da pobijane odredbe Zakona o osnivanju Kompanije za prijenos električne energije u Bosni i Hercegovini nisu u suglasnosti sa Sporazumom kojim su entiteti, tj. vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, prenijeli nadležnost o navedenom pitanju na državu Bosnu i Hercegovinu, obzirom da sporazum ne može biti osnova za ispitivanje ustavnosti zakona, a neprijeporno je da je sam Zakon o osnivanju Kompanije za prijenos električne energije u Bosni i Hercegovini donijet nakon postignutog sporazuma u smislu članka III/5.(b) Ustava Bosne i Hercegovine. Također, pobijane odredbe predmetnog Zakona, same po sebi, ne krše ustavna prava na imovinu i pravično suđenje, te stoga nisu nesuglasne članku II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, te članku 6. Europske konvencije i članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

25. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

26. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Nadležnost - VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine

Nadležnost - VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine

Надлежност - VI/3b) Устава Босне и Херцеговине

Предмет број АП 2458/05

**ОДЛУКА
О ПРИВРЕМЕНОЈ МЈЕРИ**

Захтјев Croatia осигурања д.о.о и Croatia Витез д.о.о. за доношење привремене мјере, а у вези са апелацијом против Рјешења Кантоналног суда у Новом Травнику број Пж-24/05 од 12. октобра 2005. године

Одлука од 23. марта 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Малом вијећу, у саставу: предсједник Мато Тадић, потпредсједници Хатица Хаџиосмановић и Миодраг Симовић, на сједници одржаној 23. марта 2006. године у предмету број **АП 2458/05**, рјешавајући захтјев **Croatia осигурања д.о.о и Croatia Витез д.о.о** за доношење привремене мјере, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 тачка 5 и члана 77 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), донио је

ОДЛУКУ О ПРИВРЕМЕНОЈ МЈЕРИ

Усваја се захтјев Croatia осигурања д.о.о и Croatia Витез д.о.о. за доношење привремене мјере.

Обустава се поступак извршења Рјешења Општинског суда у Травнику број Ип-1/04 од 19. јануара 2005. године.

Ова одлука ступа на снагу одмах и производи правно дјеловање до доношења коначне одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине о апелацији или док Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарној сједници, односно у Вијећу од пет судија, не одлучи другачије.

Образложење

1. Croatia осигурање д.д. Љубушки и Croatia Витез д.о.о. Витез (у даљњем тексту: апеланти), које заступа Данка Вучина, адвокат из Мостара, поднијели су 2. децембра 2005. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Рјешења Кантоналног суда у Новом Травнику (у даљњем тексту: Кантонални суд) број Пж-24/05 од 12. октобра 2005. године. Апеланти су 14. децембра, 20. децембра, 22. децембра 2005. године, те 5. јануара и 1. фебруара 2006. године допунили апелацију. Апеланти су, такође, поднијели захтјев да се донесе привремена мјера којом би Уставни суд, док се не донесе одлука о апелацији, обуставио спровођење Рјешења број Ип-1/04 од 19. јануара 2005. године, које је донио Општински суд у Травнику (у даљњем тексту: Општински суд).

2. Наведеним Рјешењем Општинског суда број Ип-1/04 од 19. јануара 2005. године заказана је за 12. јануар 2006. године јавна продаја некретнина означених као к.ч. бр. 198/1 уписане у з.к. уложак бр. 501 КО Доња Вечерска, што у стварности представља економско двориште и „сервис“ површине 13.520 м², те средстава за рад и машине, што је све својина извршеника ПС Витезит д.о.о. Витез (у даљњем тексту: извршеник), а што чини његов основни капитал и удјел у друштву Croatia Витез д.о.о.

3. Извршеник и Croatia осигурање д.д. Љубушки (један од апеланата) су оснивачи друштва Croatia Витез д.о.о. Витез (такође, један од апеланата), с тим да је оснивачки удјел извршеника у имовини Croatia Витез д.о.о. Витез изражен у имовини која је предмет извршења по Рјешењу Општинског суда број Ип-1/04 од 19. јануара 2005. године. Из списка апелације видљиво је да је прије него што је покренут извршни поступак, те донесена рјешења у извршном поступку које се оспорава апелацијом, вођен парнични поступак између извршеника и друштва ППТП ГРОМ-Л Витез (у даљњем тексту: тражилац извршења) поводом дужничко-повјерилачких односа. Након што је правоснажно окончан парнични поступак, тражилац извршења је покренуо извршни поступак против извршеника, ради извршења новчаног потраживања у износу од 217.220 КМ, који је правоснажно окончан доношењем рјешења Кантоналног суда које се оспорава апелацијом, којим је утврђено да ће се извршење спровести продајом имовине извршеника, која чини његов оснивачки удјел у друштву Croatia Витез д.о.о. Витез.

4. Током извршног поступка, као и у апелацији, апеланти су, као трећа лица у извршном поступку, истицали да су предметна рјешења о извршењу донесена на основу произвољне примјене права, наглашавајући да извршење не може да се спроведе продајом предметне имовине, јер је извршеник престао да буде власник те имовине када је она унесена у основни капитал новооснованог друштва Croatia Витез д.о.о., у смислу одредби члана 319 став 3 Закона о привредним друштвима („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02 и 29/03). Сем тога, апеланти су наглашавали да члан 188 став 2 Закона о извршном поступку („Службене новине Федерације БиХ“ број 32/03) даје једино могућност тражиоцу извршења да може да се намири тако да на основу имовине извршеника у трећем лицу стекне, пропорционално његовом удјелу, право да управља друштвом и право да расподјели добит. Дакле, предметно извршење никако не би могло да се спроведе процјеном и продајом имовине извршеника у друштву Croatia Витез д.о.о., већ би тражилац

извршења своје потраживање, евентуално, могао да намири једино стицањем оснивачког удјела извршеника у друштву Сroatia Витез д.о.о. и у складу са тим би могао да учествује у управљању друштвом и да има право на подјелу добити.

5. Наведене приговоре Кантонални суд је одбио оспораваним Рјешењем број Пж-24/05 од 12. октобра 2005. године, наглашавајући да одредбе члана 188 став 2 Закона о извршном поступку прописују да *„на удјелу у правном лицу извршење се спроводи пљенидбом удјела, његовом процјеном и продајом те намирењем извршеника“*, што указује да су неосноване примједбе да имовина извршеника не може да се прода трећем лицу, као и да трећа лица, тј. апеланти у овом случају, имају могућност сходно члану 331 Закона о привредним друштвима да преузму извршеников удио након што суд процијени вриједност, која би се онда исплатила тражиоцу извршења на име извршениковог дуга.

6. Апеланти сматрају да је на наведени начин дошло до произвољне примјене права, чиме је повријеђено њихово уставно право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, као и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине. Као разлог за усвајање привремене мјере апеланти наглашавају да би реализацијом Рјешења Општинског суда број Ип-1/04 од 19. јануара 2005. године дошло до ненадокнадиве штете, односно продаје њихових основних средстава за рад, што би на крају могло да проузрокује потпуни престанак рада друштва Сroatia Витез д.о.о. и отпуштање запосленика.

7. Приликом испитивања основаности захтјева да се донесе привремена мјера, Уставни је суд пошао од одредби члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 77 став 1 Правила Уставног суда.

Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

„Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.“

Члан 77 став 1 Правила Уставног суда гласи:

„Мало вијеће може, на захтјев подносиоца захтјева или апеланта, да одреди странкама сваку привремену мјеру за коју сматра да треба да је донесе у интересу странака или правилног вођења поступка.“

8. Уставни суд, прије свега, примјећује да су апеланти тражили да се донесе привремена мјера, којом би се забранило извршење Рјешења Општинског суда у Травнику број Ип-1/04 од 19. јануара 2005. године.

9. Уставни суд подсјећа да је члан 77 Правила Уставног суда примјенљив у ситуацијама у којима Уставни суд оцијени да би могле да наступе неотклоњиве штетне посљедице, чије евентуално наступање Уставни суд може да цијени једино на основу разлога и доказа о оправданости достављених уз захтјев за доношење привремене мјере, односно уз апелацију.

10. У конкретном случају је очито да околности овог случаја покрећу питање права на правично суђење, прије свега, из члана 6 Европске конвенције, као и питање права на имовину из члана 1 Протокола број 1 Европске конвенције, јер апелантима пријети продаја имовине која би могла да угрози њихов даљњи рад и да доведе до отпуштања запосленика. Наиме, пошто предметне некретнине представљају основна средства за рад и служе за технички сервис за преглед возила и пошто опрема и машине служе тој дјелатности постоји реална опасност да наступе неотклоњиве штете јер није искључено да би нови власник могао да донесе другачију одлуку у погледу намјене тих средстава. Неспорно је да је све што је од имовине унио извршеник као оснивач Стоатиа Витеза д.о.о. у основано друштво постало имовина овог друштва и није дозвољено извршење на наведеној имовини њеном продајом или отуђењем, јер се у конкретном случају ради о туђој имовини. Аналогно изнесеном, не може да се спроведе извршење ни на чланским удјелима извршеника, јер извршеник није власник чланског удјела у новооснованом правном лицу.

11. Уставни суд напомиње се апелантима мора да се обезбиједи уживање уставних права, као и њихова дјелотворна судска заштита у случају када пријети реална опасност од повреде Уставом Босне и Херцеговине заштићених права. Ова заштита подразумијева и дјелотворно заустављање сваке пријетње судских органа, прије свега, у случајевима у којима судски органи поступају произвољно, а с друге стране и забрана односно обустава правних поступака који могу да се предузму због неправовременог поступања судских органа и доношења одговарајуће коначне одлуке. У вези с тим, Уставни суд напомиње да судски органи морају да поступају у складу са законима, јер је то један од основних принципа правне државе и принципа подјеле власти у држави сходно члану 1/2 Устава Босне и Херцеговине. И на крају, то поступање мора да буде у разумном року како се не би непотребно одуговлачило доношење коначне одлуке о апелантовом праву и тиме угрозило остваривање

његових уставних права, не улазећи у основаност апелантовог захтјева да се предметна имовина изузме од извршења.

12. У конкретном случају, Уставни суд закључује да би евентуално извршење Рјешења Општинског суда у Травнику број Ип-1/04 од 19. јануара 2005. године, а без мериторног и коначног одлучивања о праву на имовину која је предмет спора, погађа, правно и фактички, апеланте и пријети да доведе до неотклоњиве штете. С друге стране, Уставни суд напомиње да остваривање права, као и њихово одузимање, у судском извршном поступку не смије да буде на штету права других лица, јер то би водило ка правној анархији. Из ових разлога Уставни суд сматра да би, због евентуалне незаконите одлуке о томе да ли је предметна имовина стварно имовина извршеника могле да наступе неотклоњиве штетне посљедице за апеланта. С друге стране, Уставни суд не види блажу мјеру којом би се постигао исти циљ. Ово су довољни разлози да Уставни суд оцијени да су испуњени услови да, док се не донесе мериторна одлука, донесе привремена мјера којом се обуставља извршење Рјешења Општинског суда у Травнику број Ип-1/04 од 19. јануара 2005. године.

13. Имајући у виду одредбе члана 77 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио да усвоји захтјев да се донесе привремена мјера.

14. У смислу члана 77 став 6 Правила Уставног суда, одлука о привременој мјери производи правно дјеловање док се не донесе коначна одлука о апелацији или док Уставни суд у пленарној сједници, односно у Вијећу од пет судија, не одлучи другачије.

15. На основу изложеног, одлучено је као у диспозитиву ове одлуке.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj AP 862/04

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI

Apelacija Slobodana Pavlovića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-111/03 od 6. februara 2004. godine

Odluka od 14. marta 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u sastavu: predsjednik Mato Tadić, potpredsjednici Miodrag Simović i Hatidža Hadžiosmanović, sudije Valerija Galić i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 14. marta 2006. godine u predmetu broj **AP 862/04**, rješavajući apelaciju **Slobodana Pavlovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 1. i stav 4. tačka 9, člana 16. stav 2. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Slobodana Pavlovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-111/03 od 6. februara 2004. godine, u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Slobodana Pavlovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-111/03 od 6. februara 2004. godine u odnosu na član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i član 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Slobodan Pavlović (u daljnjem tekstu: apelant) sa Pala, kojeg zastupa Ozrenka Jakšić, advokatica iz Zvornika, podnio je 11. oktobra 2004. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-111/03 od 6. februara 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je 15. juna 2005. godine donio Odluku o dopustivosti broj AP 862/04, kojom je odbacio predmetnu apelaciju kao nedopuštenu zbog proteka roka za podnošenje. Apelant je 5. jula 2005. godine podnio zahtjev za preispitivanje Odluke Ustavnog suda broj AP 862/04 od 15. juna 2005. godine. Ustavni sud je 14. marta 2006. godine donio Rješenje broj AP 862/04, kojim je usvojio apelantov zahtjev za preispitivanje Odluke Ustavnog suda broj AP 862/04 od 15. juna 2005. godine, jer je utvrdio da je apelacija podnesena u roku predviđenom članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, te odlučio da ponovo razmotri predmetnu apelaciju.

III. Činjenično stanje

3. Presudom Osnovnog suda u Istočnom Sarajevu (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj P-72/00 od 7. februara 2001. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj Gž-310/01 od 8. oktobra 2002. godine, odbijen je apelantov zahtjev da se kao nezakonite ponište odluke ODJP za transport i distribuciju gasa „Sarajevo gas” iz Istočnog Sarajeva (u daljnjem tekstu: tuženi) o dodjeli kredita za rješavanje stambenih potreba radnika i to: Gavre Sladoja, Odluka broj UO-79-730/99, Dragana Manjka, Odluka broj UO-79-731/99, Miće Kalinića, Odluka broj UO-79-732/99 i Slave Krajišnika, Odluka broj UO-79-729/99 od 7. septembra 1999. godine, i naloži tuženom da raspodjelu sredstava za rješavanje stambenih potreba radnika, odnosno stanova, izvrši nakon raspisivanja konkursa u skladu sa važećim općim aktom i omogućí apelantu da učestvuje u postupku dodjele kredita za rješavanje stambenih potreba radnika. U obrazloženju presude Osnovnog suda je navedeno da su sporni krediti dodjeljivani na osnovu kadrovske rang-liste za rješavanje stambenih potreba radnika u koju apelant nije uvršten, jer ne spada u red stručnih kadrova u smislu Općeg akta tuženog, te u skladu sa tim aktom i nema pravo na učešće u raspodjeli kredita po toj rang-listi, zbog čega nema pravo na podnošenje prigovora tuženoj i podizanje tužbe sudu. Sud je zaključio da apelant u ovoj pravnoj stvari nije aktivno legitimiran, pa je apelantov tužbeni zahtjev odbio u cijelosti.

4. Presudom Vrhovnog suda broj Rev-111/03 od 6. februara 2004. godine revizija apelanta izjavljena protiv Presude Okružnog suda broj Gž-310/01 od 8. oktobra 2002. godine je odbijena kao neosnovana. Vrhovni sud je utvrdio da su odluke nižestepenih sudova donesene u skladu sa Općim aktom preduzeća, kojim su u skladu sa odredbom člana 24. stav 4. Zakona o stambenim odnosima („Službeni list SRBiH” br. 13/ 74, 23/76, 14/84 i 36/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske” br. 19/93 i 22/93) utvrđeni uvjeti i

način dodjele stambenih kredita radnicima koji vrše značajne poslove i zadatke i radnicima koji u procesu proizvodnje predstavljaju deficitaran kadar.

5. Nakon toga apelant je protiv osporene presude Vrhovnog suda podnio apelaciju Ustavnom sudu, navodeći da mu je pobijanom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje, pravo na imovinu i pravo na nediskriminaciju iz člana II/3.e) i k) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. stav 1, te člana 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant tvrdi da mu je onemogućeno da ravnopravno učestvuje u raspodjeli sredstava stambenog fonda preduzeća, namijenjenih kategoriji lica s posebnim potrebama - ratni invalidi u koje spada i apelant, te tako ostvari sredstva potrebna za rješavanje stambenog pitanja svoje porodice. Smatra da je diskriminiran kao lice s posebnim potrebama, koje u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima ima pravo na prioritarno rješavanje stambenih potreba.

VI. Dopustivost

6. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredbi člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 1, stav 4. tačka 9. i člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini”.

Član 16. stav 1. i stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda glase:

„1. Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

(4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji koji od sljedećih slučajeva:

9. apelacija je ratione materiae inkompatibilna sa Ustavom.”

Član 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

„2. Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da nije „žrtva” kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.”

7. Apelant se žali da su mu tim što su sudovi odbili njegov zahtjev da se kao nezakonite ponište odluke tuženog o dodjeli kredita za rješavanje stambenih potreba radnika koji su uvršteni u kadrovsku listu za dodjelu kredita za rješavanje stambenih potreba radnika preduzeća povrijeđena prava na pravično suđenje, pravo na imovinu i nediskriminaciju.

8. Ispitujući da li se apelantova žalba može razmatrati u okviru člana 6. stav 1. Evropske konvencije, koji obezbjeđuje procesne garancije u određivanju građanskih prava i obaveza, između ostalog pravo na pravično suđenje i pravo na pristup sudu, Ustavni sud nalazi da je u konkretnom slučaju predmet spora apelantov tužbeni zahtjev da se poništi odluka o dodjeli kredita za rješavanje stambenih potreba radnika preduzeća koji su uvršteni u kadrovsku rang-listu.

9. Iz činjeničnog stanja utvrđenog nižestepenim presudama proizlazi da je direktor tuženog Odlukom broj 01-79-723/99 od 7. septembra 1999. godine utvrdio kadrovsku listu za rješavanje stambenih potreba neophodnih stručnih kadrova kojom je, kao kadrove, proglasio određene radnike preduzeća. Upravni odbor tuženog je svojom Odlukom broj UO-71/728/99 od 7. septembra 1999. godine usvojio Odluku direktora o utvrđivanju kadrovske rang-liste. Na osnovu spomenutih odluka Upravni odbor tuženog je odlukama od 7. septembra 1999. godine radnicima sa kadrovske rang-liste dodijelio kredit za finansiranje izgradnje odgovarajućih stanova, odnosno porodičnih kuća. Sudovi su našli da su pobijane odluke donesene u skladu sa općim aktom - Odlukom o načinu rješavanja stambenih potreba radnika tuženog od marta mjeseca 1999. godine, i odlučili da se apelantov zahtjev da se ponište osporene odluke kao nezakonite odbije. Vrhovni sud je ocijenio da su odluke nižestepenih sudova pravilne i da su donesene saglasno članu 42. Zakona o državnim preduzećima („Službeni glasnik RS” br. 3/95, 4/96, 21/96 i 3/97) prema kojim preduzeće raspolaže svojim sredstvima na način određen Zakonom i Statutom preduzeća. Prema članu 62. citiranog zakona opće akte preduzeća, kojima se detaljnije razrađuju pitanja regulirana Statutom, donosi Upravni odbor preduzeća. Odredbom člana 24. stav 4. Zakona o stambenim odnosima („Službeni list RS” br. 13/74, 23/76, 14/84 i 36/89 te „Službeni glasnik RS” br. 19/93 i 22/93), koji se analogno primjenjuje i na rješavanje stambenih potreba radnika dodjelom stambenih kredita, predviđeno je da se općim aktom preduzeća utvrđuju uvjeti i način dodjele stanova radnicima koji vrše značajne poslove i zadatke i

radnicima koji u procesu proizvodnje, odnosno rada u preduzeću predstavljaju deficitarni kadar, ako Zakonom nije drugačije određeno. Vrhovni sud je ocijenio da je Odluka o načinu rješavanja stambenih potreba radnika tuženog donesena u skladu sa Zakonom o državnim preduzećima, Zakonom o stambenim odnosima i Statutom tuženog, a pobijane odluke u skladu sa tom Odlukom, kao općim aktom, što ih čini zakonitim. Vrhovni sud je naglasio da su stambene potrebe apelanta, te ostale okolnosti koje je istakao tokom postupka i u reviziji (broj članova porodice, učešće u ratu, invalidnost) svakako značajne i mogu uticati pri rješavanju stambenih potreba radnika tuženog sa redovne rang-liste.

10. Apelant se žali da mu je uskraćena mogućnost da učestvuje u raspodjeli sredstava stambenog fonda preduzeća, zbog čega je kod redovnih sudova zatražio da se ponište odluke tuženog o dodjeli kredita za rješavanje stambenih potreba radnika koji su uvršteni na kadrovsku rang-listu, i naloži tuženom da raspodjelu sredstava za rješavanje stambenih potreba radnika izvrši u skladu sa važećim samoupravnim općim aktom, i omogući mu da ravnopravno sa ostalim radnicima učestvuje u raspodjeli sredstava stambenog fonda preduzeća.

11. Ustavni sud zapaža da su u ovom predmetnom postupku predmet spora po apelantovoj tužbi bile odluke tuženog o dodjeli kredita za rješavanje stambenih potreba određenom broju radnika koji su bili uvršteni u kadrovsku rang-listu tuženog.

12. Ustavni sud konstatira da apelant pobija odluke kojima se rješavalo o pravima i obavezama drugih radnika u preduzeću, pa ishod navedene parnice, u konkretnom slučaju, ni na koji način nije odlučujući za njegova prava s obzirom da se odluke tuženog o dodjeli kredita za rješavanje stambenih potreba radnika odnose na radnike koji su uvršteni u kadrovsku rang-listu. Ustavni sud ističe da eventualne nepravilnosti koje su učinjene prilikom donošenja odluke o namjeni i raspodjeli sredstava za rješavanje stambenih potreba radnika, a koje su u osnovi i suština žalbenih navoda apelacije, mogu biti stvar nekog drugog postupka, kako su to redovni sudovi i ocijenili, i zbog čega su odbili apelantov tužbeni zahtjev.

13. Iz navedenog proizlazi da član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije nisu primjenjivi u konkretnom slučaju, slijedi da su navodi apelacije vezani za povredu prava na pravično suđenje inkompatibilni *ratione materie* sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

14. U konkretnom slučaju apelant se žali da mu je pobijanom presudom povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, što obrazlaže činjenicom da se prilikom utvrđivanja kadrovske

rang-liste za dodjelu kredita za rješavanje stambenih potreba radnika preduzeća nisu poštovali kriteriji utvrđeni Samoupravnim općim aktom preduzeća, a samim tim je ometeno i njegovo pravo na učešće u raspodjeli sredstava za kupovinu stana.

15. Iz navedenog proizlazi da se apelant žali da mu pobijana odluka onemogućava sticanje imovine u budućnosti.

16. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju štiti samo postojeću imovinu, ali ne uključuje prava ili očekivanja na sticanje imovine u budućnosti (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 12/01* od 25. februara 2002. godine, tačka 28, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 20/02). Ustav Bosne i Hercegovine ne pruža veći obim zaštite prava na imovinu od Evropske konvencije.

17. Slijedi da se apelantovo očekivano pravo da riješi svoje stambeno pitanje odnosi na sticanje imovine kao ekonomske vrijednosti u budućnosti, što ne spada u obim prava zaštićenih članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, pa su njegovi navodi o povredi člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju također inkompatibilni *ratione materie* s Ustavom Bosne i Hercegovine.

18. U pogledu navoda iz apelacije o kršenju prava na zabranu diskriminacije, Ustavni sud naglašava da do kršenja ovog prava dolazi ukoliko a) postoji različit tretman b) jednakih predmeta c) bez objektivnog i razložnog obrazloženja, ili ako d) nedostaje proporcionalnost između željenog cilja i upotrijebljenih sredstava. Prema tome, obim zaštite člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije se očigledno ne odnosi na konkretni slučaj, u kojem se pobijanom odlukom nije odlučivalo o apelantovom pravu, pa su ovi navodi iz apelacije očigledno (*prima facie*) neosnovani.

19. U skladu sa navedenim, a imajući u vidu odredbe člana 16. stav 4. tačka 9. i člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno očigledno (*prima facie*) neosnovana, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

20. U skladu sa članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj AP 890/05

**ODLUKA O OBUSTAVI
POSTUPKA**

Apelacija Milenka Jovića protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj Kž-48/04 od 24. prosinca 2004. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj K-75/03 od 23. prosinca 2003. godine

Odluka od 9. svibnja 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u sastavu: predsjednik Mato Tadić, dopredsjednici Miodrag Simović i Hatidža Hadžiosmanović, sutkinje Valerija Galić i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 9. svibnja 2006. godine. godine u predmetu broj **AP 890/05**, rješavajući apelaciju **Milenka Jovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 4. i članka 65. stavak 1. točka 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), donio

ODLUKU O OBUSTAVI POSTUPKA

Obustavlja se postupak pokrenut apelacijom Milenka Jovića, podnesenom protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj Kž-48/04 od 24. prosinca 2004. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj K-75/03 od 23. prosinca 2003. godine, zbog toga što je apelant umro.

Obrazloženje

1. Milenko Jović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kozluka, kojeg zastupa Janko Nikolić, odvjetnik iz Zvornika, podnio je 28. ožujka 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj Kž-48/04 od 24. prosinca 2004. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj K-75/03 od 23. prosinca 2003. godine.

2. U tijeku postupka Ustavni je sud utvrdio da je apelant umro. Ovu je činjenicu Ustavni sud ustvrdio na temelju Rješenja Osnovnog suda broj 10/05 od 29. listopada 2005. godine, kojim je predsjednik Osnovnog suda sukladno članku 207. Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske u predmetu izvršenja kazne zatvora protiv apelanta obustavio izvršenje kazne zatvora u trajanju od tri godine i osam mjeseci na koju je apelant osuđen Presudom Okružnog suda broj Kž-75/04 od 24. prosinca 2004. godine i Presudom Osnovnog suda broj K-75/03 od 23. prosinca 2003. godine. U obrazloženju rješenja je, između ostalog, navedeno da je „iz Izvješća Policijske postaje Kozluk broj 12-1/01-2-1816/05 od 11. listopada 2005. godine, Zapisnika o uviđaju Policijske postaje Kozluk od 28. rujna 2005.

godine i vanjskog opisa leša koje je sačinila dr. Vesna Cvijetić iz Zvornika od 29. rujna 2005. godine, utvrđeno da se apelant 28. rujna 2005. godine utopio u rijeci Drini i da je njegov leš nađen u mjestu Tabanci - općina Zvornik.”

3. Ustavni je sud ustvrdio da se nisu stekli uvjeti iz članka 65. stavak 2. Pravila Ustavnog suda za nastavak postupka, jer Ustavnom sudu nije, u roku od 30 dana od dana nastupanja apelantove smrti, podnesen pismeni zahtjev nasljednika da preuzima nastavak postupka.

4. Imajući u vidu odredbu članka 65. stavak 1. točka 3. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će Ustavni sud donijeti odluku kojom obustavlja postupak kada je tijekom postupka apelant umro, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

5. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 976/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ

Апелација Миливоја Кнежевића
против Рјешења Суда Босне и
Херцеговине број Кж-39/05 од 18.
марта 2005. године

Одлука од 9. фебруара 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 976/05**, рјешавајући апелацију **Миливоја Кнежевића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), у саставу:

Мато Тадић, председник

Миодраг Симовић, потпредседник

Хатица Хаџиосмановић, потпредседница

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

на сједници одржаној 9. фебруара 2006. године донио је

ОДЛУКУ О МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Миливоја Кнежевића.

Утврђује се повреда члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Миливој Кнежевић (у даљњем тексту: апелант), тренутно у КПЗ „Кула” Источно Сарајево, ког заступа Небојша Пантић, адвокат из Бање Луке, поднио је 11.

априла 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд) против Рјешења Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) број Кж-39/05 од 18. марта 2005. године. Апелант је, такође, поднио захтјев да се донесе привремена мјера којом би Уставни суд укинуо притвор који је оспораваним рјешењем продужен.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 21 ст. 1 и 2 тада важећег Пословника Уставног суда, од Суда БиХ и Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво БиХ) затражено је 20. маја 2005. године да доставе одговоре на апелацију, а 1. јула 2005. године да доставе своје списе и то Суд БиХ спис број К-7/05, а Тужилаштво БиХ спис на основу ког је против апеланта подигнута оптужница број КТ-238/04.

3. Суд БиХ је одговор на апелацију доставио 1. јуна 2005. године, а Тужилаштво БиХ 15. јула 2005. године. Такође, Суд БиХ је доставио тражени спис 18. јула 2005. године, а Тужилаштво БиХ није доставило спис.

4. На основу члана 25 став 2 тада важећег Пословника Уставног суда, одговори на апелацију су 25. јула 2005. године достављени апеланту.

5. Уставни суд је донио Одлуку број АП 976/05 од 18. маја 2005. године, којом је одбио као неоснован апелантов захтјев да се донесе привремена мјера.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета, које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин.

7. Апелант је 14. јула 2004. године лишен слободе, а Рјешењем Суда БиХ број КПП-198/04 од 15. јула 2004. године, које је потврђено Рјешењем вијећа Суда БиХ број Кв-144/04 од 29. јула 2004. године, против њега је одређен притвор због основане сумње да је починио кривично дјело организованог криминала из члана 250 став 1 у вези са кривичним дјелом злоупотребе службеног положаја из члана 220 став 1 Кривичног закона Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗ БиХ). Против апеланта је током претходног поступка продужаван притвор два пута, и то рјешењима бр. Кв-157/04 од 11. августа 2004. године и Кв-202/04 од 13. октобра 2004. године. Такође, током претходног поступка Суд БиХ је, на захтјев Тужилаштва

БиХ, у два наврата издао наредбу да се апелант приведе у Тужилаштво БиХ ради саслушања.

8. Након што је против апеланта Тужилаштво БиХ подигло оптужницу број Кт-238/04 од 7. јануара 2004. године, судија за претходно саслушање је Рјешењем број КПС-02-1 од 10. јануара 2005. године наредио да се продужи притвор против апеланта. Вијеће Суда БиХ је Рјешењем број Кв-04/05 од 21. јануара 2005. године уважило апелантову жалбу против наведеног рјешења и предмет вратило на поновно одлучивање. Након тога је судија за претходно саслушање поново донио Рјешење о одређивању притвора број Кпс-02-1/05 од 24. јануара 2005. године, које је потврђено Рјешењем Вијећа Суда БиХ број Кв-14/05 од 2. фебруара 2005. године.

9. Апелант је 2. фебруара 2005. године изведен пред судију за претходно саслушање ради изјашњења о кривици, па је апелант у присуству свог браниоца изјавио да није крив. Након тога заказан је главни претрес пред другим судијом за 24. фебруар 2005. године, када је прочитана оптужница, те *„формално започет главни претрес уз уводне ријечи тужиоца БиХ, бранилаца оптужених и оптужених”*, дакле и апеланта. Главни претрес је настављен 3. марта 2005. године извођењем доказа оптужбе, а претрес који је био заказан за 10. март 2005. године је одложен због недоласка свједока оптужбе. Главни претрес је настављен 28. марта 2005. године и 5. априла 2005. године даљњим извођењем доказа оптужбе.

10. Након тога је апеланту Рјешењем број Кв-45/05 од 9. марта 2005. године, које је потврђено оспореним Рјешењем број Кж-39/05 од 18. марта 2005. године, поново продужен притвор. Суд БиХ је 4. маја 2005. године донио првостепену Пресуду број К-7/05, која још није постала правоснажна.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант сматра да му је продужавањем притвора, у ком се налази од 15. јула 2004. године па даље, прекршено право на слободу и безбједност личности зато што се током истраге налазио у притвору који је продужаван у више наврата, а да га при том, како наводи, *„никада није саслушало овлашћено лице”*.

b) Одговор на апелацију

12. Суд БиХ у свом одговору оспорава наводе из апелације и истиче да су рјешења о притвору и продужавању притвора против апеланта правилна и законита и да њима није повријеђена ниједна одредба Устава Босне и Херцеговине или Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Такође, Суд БиХ наводи да су апелант и други окривљени у истом предмету саслушани 2. фебруара 2005. године пред судијом за претходно саслушање, „гдје су могли да наведу и своје разлоге везано за притвор”. Ако би се и радило о каквој повреди члана 5 став 3 Европске конвенције, Суд БиХ сматра да би та повреда „морала да се сврста у релативно битну повреду која није могла да буде од утицаја на разлоге одлука везаних за притвор”.

13. Тужилаштво БиХ је у одговору на апелацију навело да Уставни суд може да одлучује и без њиховог одговора, али да оспоравају допустивост апелације зато што кривични поступак против апеланта још није правоснажно окончан. Такође, наводе да претпостављају „да ће се Суд БиХ у свом одговору изјаснити на наводе из апелације да апеланта није приликом одређивања притвора саслушало овлашћено лице”. Такође, Тужилаштво БиХ наводи да није у могућности да достави тражени спис, јер је Тужилаштву БиХ „веома тешко уопште да дефинише шта би се подразумевало под комплетним списом”.

V. Релевантни прописи

14. У **Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине** („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 36/03 и 26/04) релевантне одредбе гласе:

„Члан 134

(1) Притвор се одређује рјешењем Суда, а на предлог тужиоца. (...)

Члан 135

(1) Прије доношења рјешења о одређивању притвора судија за претходни поступак ће преиспитати основаност захтјева за одређивање притвора. (...)

Члан 139 став 4

(4) Тужилац је дужан да лице лишено слободе испита без одлагања, а најкасније у року од 24 часа и у том року одлучи да ли ће лице лишено слободе пустити на

слободу или ће судији за претходни поступак послати захтјев за одређивање притвора. Судија за претходни поступак ће одмах, а најкасније у року од 24 часа донијети одлуку о одређивању притвора или о пуштању на слободу. (...)"

VI. Допустивост

15. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд такође има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

16. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

17. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Суда БиХ број Кж-39/05 од 18 марта 2005. године, против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Ово рјешење апелант је примио 21. марта 2005. године, а апелацију је поднио 11. априла 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

18. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

19. Апелант се жали да му је оспореним рјешењем повријеђено право на слободу и безбједност личности из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 3 Европске конвенције.

20. Члан II/3д) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

„Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

д) *Право на личну слободу и безбједност.*”

21. Члан 5 Европске конвенџије у релевантном дијелу гласи:

„1. Свако има право на слободу и безбједност личности. Нико не смије бити лишен слободе изузев у ниже наведеним случајевима и у складу са законом прописаним поступком:

(...)

ц. законитог хапшења или лишења слободе ради привођења надлежној судској власти, када постоји оправдана сумња да је та особа извршила кривично дјело или када постоје ваљани разлози да се та особа спријечи да изврши кривично дјело или да, након извршења кривичног дјела, побјегне;

(...)

3. Свако ко је ухапшен или лишен слободе према одредбама става 1ц. овог члана мора одмах бити изведен пред судију или друго службено лице законом овлашћено да врши судску власт и мора имати право на суђење у разумном року или на пуштање на слободу до суђења. Пуштање на слободу може се условити гаранџијама о појављивању на суђењу.”

22. У погледу примјенљивости члана 5 став 3 Европске конвенџије, Уставни суд констатује да се, сходно пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), он односи искључиво на категорију лица споменутих у ставу 1 тачка ц. овог члана, тј. на оне који су у притвору (види пресуде *Б. против Аустрије* од 28. марта 1990. године, серија А-175 и *Quinn* од 22. марта 1995. године, серија А-311). Апелант је лишен слободе и притвор против њега је одређен због основане сумње да је починио кривично дјело и, како се то у Рјешењу о одређивању притвора број КПП-198/04 од 15. јула 2004. године наводи, да би се спријечило да „уништи, сакрије или измијени доказе, како материјалне тако и утицајем на свједоке, саучеснике или евентуалне прикриваче”. Стога, Уставни суд сматра да је члан 5 став 3 Европске конвенџије примјенљив у конкретном случају.

23. С обзиром на то, Уставни суд треба да испита да ли је апелант код одређивања притвора изведен „одмах” пред судију или „друго лице које је законом овлашћено да врши судску власт”, како то члан 5 став 3 Европске конвенџије захтијева.

24. Европски суд је у низу својих пресуда указао на значај члана 5 став 3 Европске конвенције. Нарочито је нагласио да *„главна сврха овог става у вези са чланом 5.1.ц. је да пружи појединцима лишеним слободе специјалне гаранције: поступак судске природе чија је сврха да обезбједи да нико неће бити произвољно лишен слободе* (види Европски суд за људска права, *Schiesser против Швицарске* од 4. децембра 1979, серија А број 34 и *Skoogstrom против Шведске* од 15. јула 1983 године, серија А број 83), као и *„да обезбједи да свако хапшење или притвор буду што је могуће краћи”* (види Извјештаје од 13. јула 1983. године, страна 13 и стр. 30-31).

25. Сем наглашавања изузетног значаја члана 5 став 3 Европске конвенције, Европски суд је у више својих пресуда утврдио кршење наведеног члана када притворено лице није одмах, тј. у најкраћем могућем времену, изведено пред судију. Кључни дио захтјева за судску ревизију је тај да та ревизија иницијално мора да се деси „промптно”, што произилази из општеприсутне забране било какве произвољности кад се ради о притвору. Горња граница интервала између иницијалног притвора и тренутка стављања притвореног лица под судски надзор, сходно пракси Европског суда, мора да се цијени с обзиром на околности сваког појединог случаја. Европски суд је без оклијевања утврдио кршење овог права када је прошло петнаест дана од притварања до извођења притвореног лица пред судију (види Европски суд за људска права, *McGoff против Шведске*, пресуда од 26. октобра 1984. серија А број 83, или када је прошло три мјесеца од притварања до извођења пред судију (види Европски суд за људска права, *Assenov и остали против Бугарске*, пресуда од 28. октобра 1998. године, Извјештаји 1998-VIII). Међутим, кршење овог права је утврђивано и у случајевима када ови периоди нису били екстремно дуги. Европски суд је утврдио да постоји повреда члана 5 став 3 Европске конвенције у случају када ни један од подносилаца представке није заправо изведен пред судију или судског службеника док је био у притвору, који је трајао четири дана и шест часова у једном, а шест дана и шеснаест и по часова у другом случају. При том су узете у обзир посебне околности конкретног случаја, тј. чињеница да се радило о борби против тероризма и тешкоћама у прикупљању прихватљивих и употребљивих доказа, што је могло да има ефекта на дужину притвора. Међутим, Европски суд је, тумачећи појам „промптно”, закључио да *„придати такав значај посебним карактеристикама овог предмета да се оправда овако дуги период притвора без појављивања пред судијом или другим судским органом било би неприхватљиво широко тумачење врло једноставног значења ријечи ‘промптно’”* што би *„битно ослабило процесну гаранцију појединца и подразумијевало посљедице које би угрозиле саму суштину*

права заштићеног овом одредбом” (види Европски суд за људска права, Brogan и остали против Уједињеног Краљевства, пресуда од 29. новембра 1988. године, серија А-145-Б, став 62).

26. У конкретном случају апелант је лишен слободе 14. јула 2004. године, а Рјешењем Суда БиХ број КПП-198/04 од 15. јула 2004. године против њега је одређен притвор. Притвор је у претходном поступку продужаван у два наврата „на основу стања у спису”, а оптужница је потврђена 7. јануара 2005. године, након чега је донесено ново рјешење о продужавању притвора 10. јануара 2005. године. У том периоду апелант није нити једном изведен пред судију. Апелант је први пут изведен пред судију 2. фебруара 2005. године ради изјашњавања о кривици, што истиче и Суд БиХ у свом одговору на апелацију. Дакле, апелант је саслушан пред судијом за претходно саслушање када се изјаснио о кривици, а затим је имао прилику и да изнесе уводну ријеч на главном претресу уз помоћ изабраног браниоца, што значи да је „изведен пред судију”. Међутим, апелант је провео у притвору више од шест мјесеци, а да није изведен пред судију или „друго лице које је законом овлашћено да врши судску власт”.

27. У вези са наводима Тужилаштва БиХ да је „оптужница проистекла из изузетно обимне истраге која је покренута у вези са злоупотребом СІРС Пројекта код издавања идентификационих докумената грађана, која је још у току и није окончана”, Уставни суд сматра да без обзира на ове наводе период притвора апеланта од преко шест мјесеци у претходном поступку без извођења пред судију, ни у ком случају није прихватљив са аспекта права заштићеног чланом 5 став 3 Европске конвенције. Комплексност и обим истраге не може да представља оправдање за овако драстично кршење овог права. С обзиром на наведену јуриспруденцију Европског суда, али и на сопствену праксу, Уставни суд сматра да овај период ни у ком случају не испуњава захтјев који члан 5 став 3 Европске конвенције поставља, јер не може да се сматра „промптним” или „најкраћим могућим временом” (види Одлуку о привременој мјери Уставног суда број АП 921/04 од 19. новембра 2004. године).

28. Уставни суд, такође, указује да, иако је током трајања притвора у претходном поступку апеланта у два наврата саслушало Тужилаштво БиХ, сходно пракси Европског суда положај тужиоца не задовољава критеријум наведен у члану 5 став 3 Европске конвенције. Европски суд је навео да је основни разлог тај што је тужилац, зато што обавља и истражне и тужилачке функције, странка у поступку и не може да се очекује да лице које је у тој улози, може да буде сматрано „лицем које је законом

овлашћено да врши судску власт” у смислу овог члана. Такође, иако је рјешење о одређивању и продужавању притвора доносио суд, неспојиво је са суштином члана 5 став 3 Европске конвенције да се притвор одређује и продужава, а да лице не буде изведено пред суд који одлучује о притвору у најкраћем могућем року, како је то већ речено.

29. Такође, иако сходно Закону о кривичном поступку не постоји стриктна обавеза да се притворено лице изведе пред судију, то не може да буде оправдање за кршење права гарантованих Европском конвенцијом. Наиме, сходно члану II/2 Устава Босне и Херцеговине, одредбе Европске конвенције имају супремацију над осталим законима, док сходно члану II/6 Устава Босне и Херцеговине сви судови и други органи власти имају обавезу „да примјењују људска права и основне слободе на које је указано у ставу 2.” То значи да редовни судови треба директно да примјењују одредбе члана 5 став 3 Европске конвенције у случајевима када Закон о кривичном поступку не прописује стриктну обавезу да се ухапшено лице, тј. лице коме је одређен притвор, изведе „одмах” пред надлежног судију ради давања исказа.

30. На основу изложеног, Уставни суд сматра да је у конкретном предмету прекршено апелантово право из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 3 Европске конвенције.

31. Такође, Уставни суд указује да је поводом налога Уставног суда из Одлуке број АП 921/04 од 19. новембра 2004. године Суд БиХ обавијестио Уставни суд да је на Општој сједници, одржаној 6. октобра 2004. године, донио закључак по ком се примјена члана 5 став 3 Европске конвенције сматра обавезном, те да су судије за претходни поступак обавезне приликом разматрања предлога за одређивање притвора, а прије доношења своје одлуке, да позову оптуженог, чиме ће се испунити обавеза из члана 5 став 3 Европске конвенције да се лице лишено слободе одмах изведе пред судију.

32. У конкретном предмету, међутим, Уставни суд констатује да је апеланту притвор одређен, а након доношења наведене одлуке Уставног суда и закључка Опште сједнице Суда БиХ продужаван без његовог извођења пред судију, дакле супротно члану 5 став 3 Европске конвенције и наведеном закључку Опште сједнице Суда БиХ од 6. октобра 2004. године. О обавезној примјени овог члана није чак водило рачуна ни вијеће Суда БиХ које је одлучивало о апелантовим жалбама против рјешења којим му је притвор продужаван, а Суд БиХ се у свом одговору на

апелацију није изјаснио о разлозима због којих у конкретном случају није директно примијењен члан 5 став 3 Европске конвенције, како је Суд БиХ наложио на својој Општој сједници од 6. октобра 2004. године. Стога, Уставни суд поново наглашава обавезу Суда БиХ да предузме потребне мјере с циљем да се поштују уставна права свих лица у поступцима који се воде пред тим судом.

33. Уставни суд подсећа да, изнимно, на апелантов захтјев, може да одреди надокнаду за нематеријалну штету и да, за разлику од поступка пред редовним судовима, надокнаду ове штете одређује у симболичном смислу у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и слобода. Међутим, у конкретном случају, апелант уз апелацију није поднио овакав захтјев.

VIII. Закључак

34. Уставни суд закључује да постоји кршење права из члана 5 став 3 Европске конвенције када се против лица лишеног слободе одреди, а затим и продужава притвор а да то лице није „одмах” изведено пред судију ради давања исказа. При томе није одлучујуће да ли Закон о кривичном поступку БиХ такво поступање стриктно прописује, будући да сходно Уставу Босне и Херцеговине одредбе Европске конвенције имају приоритет над свим домаћим правом и морају директно да се примјењују.

35. На основу члана 61 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

36. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj AP 1925/05

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Nazifa Bajramovića zbog
dužine trajanja postupka u predmetu
Osnovnog suda u Prnjavoru broj P-
249/00

Odluka od 9. februara 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 1925/05**, rješavajući apelaciju **Nazifa Bajramovića** na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 1. i stav 4. alineja 14, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudija

na sjednici održanoj 9. februara 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU

Usvaja se apelacija Nazifa Bajramovića.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku u predmetu Osnovnog suda u Prnjavoru broj P-249/00.

Nalaže se Osnovnom sudu u Prnjavoru da bez daljnjeg odlaganja donese odluku u predmetu broj P-249/00, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Osnovnom sudu u Prnjavoru da, u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem njenog izvršenja, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Nazifa Bajramovića, podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Osnovnog suda u Prnjavoru broj P-249/00 u odnosu na pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku zaštićen članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te pravo na zabranu diskriminacije iz člana 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer je preuranjena.

Privremena mjera Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 1925/05 od 13. oktobra 2005. godine ostaje na snazi do pravosnažnog okončanja postupka u predmetu Osnovnog suda u Prnjavoru broj P-249/00.

Odluku objavit u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Nazif Bajramović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Prnjavora podnio je 14. septembra 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju zbog dužine trajanja postupka u predmetu Osnovnog suda u Prnjavoru (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj P-249/00. Apelant je podnio zahtjev za donošenje privremene mjere, kojom bi Ustavni sud zabranio Goranu Debeljaku svako daljnje rušenje nekretnina na zemljištu označenom kao k.č. broj 789/02, zv. kućište, kuća i dvorište u površini 109 m², k.o. Prnjavor (stari broj 14/7 z.k. ul. broj 1183 k.o. Prnjavor), kao i raspolaganje spomenutim nekretninama do donošenja odluke o apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je donio Odluku o privremenoj mjeri broj AP 1925/05 od 13. oktobra 2005. godine, kojom je usvojio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

3. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda od Osnovnog suda je zatraženo 12. oktobra 2005. godine da dostavi odgovor na apelaciju i na uvid spis tog suda broj P-249/00. Također je od učesnika u postupku, Gorana Debeljaka (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo da dostavi odgovor na apelaciju.

4. Odgovor na apelaciju i spis broj P-249/00 Osnovni sud je dostavio 7. novembra 2005. godine, a tuženi 31. oktobra 2005. godine.

5. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor Osnovnog suda je 5. decembra 2005. godine dostavljen apelantu.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Apelantov otac Avdaga Bajramović je 22. juna 1994. godine sa Ljubomirom Pavlovićem i Vladom Nunićem zaključio Ugovor o kupoprodaji nekretnina označenih kao k.č. broj 789/2, zv. kućište, kuća i dvorište u površini 109 m², k.o. Prnjavor (stari broj 14/7 zk. ul. broj 1183 iste k.o.), koji je ovjeren kod Osnovnog suda, OV broj 1244/94 od 23. juna 1994. godine, po cijeni od 2 000 dinara, koju su Ljubomir Pavlović i Vlado Nunić isplatili Avdagi Bajramoviću. Nakon zaključivanja navedenog ugovora Ljubomir Pavlović je svoj dio kupljenih nekretnina od ½ dijela prenio ugovorom na Nedeljka Pavlovića.

8. Nakon zaključivanja navedenog ugovora o kupoprodaji nekretnina otac podnosioca apelacije je umro, te su njegovi zakonski nasljednici Habiba Bajramović (supruga), Nermin Bajramović i apelant 9. maja 2000. godine podnijeli tužbu Osnovnom sudu radi utvrđivanja pravne nevažnosti ugovora o kupoprodaji nekretnina protiv tuženih Ljubomira Pavlovića, Vlade Nunića i Nedeljka Pavlovića.

9. U međuvremenu su Vlado Nunić i Nedeljko Pavlović navedene nekretnine iz spomenutog ugovora prodali Goranu Debeljaku, koji je podnio tužbu Osnovnom sudu protiv apelanta 2001. godine radi utvrđivanja vlasništva i predaje navedenih nekretnina u posjed. Osnovni sud je usvojio tužbeni zahtjev Gorana Debeljaka i donio Presudu broj P-172/01 od 28. decembra 2001. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda u Banjoj Luci broj GŽ-1395/02 od 20. jula 2004. godine.

10. Osnovni sud je donio Rješenje o izvršenju broj I-145/04 od 22. novembra 2004. godine, kojim je određeno izvršenje protiv apelanta koji je u svome posjedu držao navedene

nekretnine, da isprazni od lica i stvari i preda navedene nekretnine Goranu Debeljaku. Apelant je uložio prigovor protiv navedenog rješenja i prijedlog za obustavu postupka izvršenja sve dok se pravosnažno ne okonča parnični postupak P-249/00. Osnovni sud je odbio prigovor i nije uvažio prijedlog za obustavu izvršenja, tako da je apelant iseljen iz kuće i udaljen sa predmetnih nekretnina sudskim putem.

Postupak u predmetu Osnovnog suda broj P-249/00

11. Habiba Bajramović i Nermin Bajramović podnijeli su 9. maja 2000. godine tužbu Osnovnom sudu protiv Ljubomira i Nedeljka Pavlovića, te Vlade Nunića, radi utvrđivanja pravne nevažnosti ugovora o kupoprodaji nekretnina označenih kao k.č. broj 789/2, zv. kućište, kuća i dvorište u površini 109 m², k.o. Prnjavor (stari broj 14/7 zk. ul. broj 1183 iste k.o.) od 22. juna 1994. godine, koji su Ljubomir Pavlović i Vlado Nunić zaključili s Avdagom Bajramovićem. Predmet je zaveden pod brojem P-239/00.

12. Osnovni sud je zakazao raspravu za 3. oktobar 2000. godine na koju je pristupio punomoćnik tužitelja, a tuženi nisu pristupili. Dostava poziva je za Nedeljka i Ljubomira Pavlovića bila uredna, a za Vladu Nunića neuredna. Poziv i tužba su vraćeni sudu uz konstataciju da je imenovani oputovao u Austriju.

13. Na raspravu 20. novembra 2000. pristupio je trećetuženi Vlado Nunić, dok Ljubomir Pavlović nije pristupio. Konstatirano je da je dostavnicu potpisala osoba po imenu Jelena, a za Nedeljka Pavlovića dostavnica je vraćena uz konstataciju da se imenovani nalazi u Sloveniji, bez naznake bliže adrese. Rasprava je odložena na neodređeno vrijeme, punomoćniku tužitelja naloženo je da u roku od 15 dana dostavi adresu Nedeljka Pavlovića. Kako tužitelji nisu uspjeli naći adresu Nedeljka Pavlovića, Osnovni sud je od Stanice javne sigurnosti Prnjavor tražio provjeru adrese za Nedeljka Pavlovića dopisima od 25. decembra 2000. godine i 26. februara 2001. godine, te urgencijom od 27. marta 2001. godine.

14. Centar službi sigurnosti, Stanica javne sigurnosti Prnjavor, je dopisom od 8. maja 2001. godine dostavio Osnovnom sudu adresu Nedeljka Pavlovića u Sloveniji.

15. Na raspravu zakazanu za 11. juli 2001. godine nisu pristupili uredno obaviješteni tuženi Ljubomir Pavlović i Vlado Nunić, niti Nedeljko Pavlović, za kojeg dostavnica nije vraćena, pa je dostava neiskazana. Pristupio je punomoćnik tužitelja Pero Sandić. Pripremno ročište je odloženo na neodređeno vrijeme.

16. Na raspravu zakazanu za 28. februar 2002. godine nije pristupio niko od uredno obaviještenih tuženih. Na ročište je pristupio punomoćnik tužitelja. Ročište je odloženo na neodređeno vrijeme. Punomoćniku tužitelja je naloženo da u roku od 15 dana dostavi adresu na kojoj boravi trećetuženi.

17. Punomoćnik tužitelja je podneskom od 13. marta 2002. godine obavijestio sud da nije u mogućnosti da dođe do spomenute adrese, te da se obratio nadležnom organu unutrašnjih poslova radi terenske provjere adrese imenovanog, što je još uvijek u toku.

18. Punomoćnik tužitelja je podneskom od 11. aprila 2002. godine dostavio adresu trećetuženog i obavijestio sud da otkazuje punomoć tužiteljima.

19. Na raspravu zakazanu za 12. septembar 2002. godine nije pristupila prvotužiteljica zbog bolesti, a pristupili su Nazif Bajramović i Nenad Preradović, koji je izjavio da mu je u tužbi pogrešno navedeno ime Nermin Bajramović, jer je on promijenio ime, što dokazuje ličnom kartom. Na raspravu nisu pristupili tuženi. Poziv za Vladu Nunića je vraćen s konstatacijom da boravi u Austriji, a za Ljubomira Pavlovića poziv je vraćen s konstatacijom da živi u Prnjavoru. Nije pristupio niti je opravdao izostanak ni uredno pozvani Nedeljko Pavlović. Tužitelji su dali adresu za Ljubomira Pavlovića, te predložili da se Vladi Nuniću poziv dostavi na adresu u Kremni.

20. Iako uredno obaviješteni na raspravu od 5. novembra 2002. godine nisu pristupili ni prvotužiteljica ni trećetužitelj, ali je pristupio apelant, kao drugotužitelj, i opravdao izostanak prvotužiteljice, koja je odsutna zbog bolesti. Nije pristupio ni prvotuženi, kojem je poziv dostavljen na adresu sa raspravnog zapisnika od 12. septembra i vraćen s konstatacijom dostavljača da je nepoznat na naznačenoj adresi. Drugi poziv je upućen na adresu restorana „Ljubić” Lazina Voda i poziv je vraćen s konstatacijom da primatelj živi u Ulici Branka Radičevića. Nije pristupio ni Nedeljko Pavlović, koji je poziv primio uredno i blagovremeno. Izostanak nije opravdao. Pristupio je tuženi Vlado Nunić.

21. Na raspravu zakazanu za 24. decembar 2002. godine nisu pristupili tužitelji Habiba Bajramović i Nenad Preradović. O raspravi su uredno obaviješteni, a svoj izostanak nisu opravdali. Pristupili su apelant i tuženi Ljubomir i Nedeljko Pavlović. Nije pristupio trećetuženi Vlado Nunić, koji je o raspravi uredno obaviješten, a svoj izostanak nije opravdao. Na apelantov prijedlog rasprava je održana u njegovom prisustvu, pripremno ročište je održano i dovršeno. Apelant je izjavio da ostaje u svemu kod tužbenih navoda, s tim da je preinačio vrijednost spora označenog u tužbi sa 800 KM na 3 000 KM, kolika je

stvarna kupoprodajna cijena koju su isplatili prvotuženi i trećetuženi za navedene nekretnine njegovom predniku Avdagi Bajramoviću. Ljubomir i Nedeljko Pavlović su odgovorili na tužbu. Rješenjem je naloženo apelantu da u roku od 30 dana stavi opredijeljen prijedlog za izvođenje dokaza na okolnost činjeničnog navoda iz tužbe i na pripremnom ročištu, te da u spis dostavi zemljišno-knjižne i katastarske podatke za nekretnine koje su predmet spora. Prvotuženom je naloženo da u istom roku dostavi kupoprodajni ugovor između njega i Nedeljka Pavlovića, a drugotuženom da u spis dostavi kupoprodajni ugovor između njega i Gorana Debeljaka. Naloženo je da se uloži spis parničnog postupka radi priznanja vlasništva između tužitelja i Gorana Debeljaka. Po rješenju se nije postupilo.

22. Apelant i ostali tužitelji su podnescima od 4. septembra 2003. i 29. januara 2004. godine urgirali na hitnom zakazivanju novog ročišta.

23. Predsjednica suda je 10. juna 2004. godine i 8. jula 2004. godine urgirala na rješavanju predmetnog spora s obzirom da se radi o spisu iz 2000. godine u kojem je posljednja radnja preduzeta 24. decembra 2002. godine.

24. Sljedeće ročište, na koje su pristupili drugotužitelj i trećetužitelj, održano je 22. septembra 2004. godine a nije mu pristupila prvotužiteljica, koja je uredno pozvana. Za tužene je pristupio prvotuženi, a nisu pristupili drugotuženi i trećetuženi. Pozivi su vraćeni s konstatacijom da se drugotuženi nalazi u Sloveniji, a trećetuženi u Austriji. Ročište je odloženo na neodređeno vrijeme i naloženo je da se od SJS Prnjavor pribave adrese na kojim se nalaze drugotuženi i trećetuženi. Od SJB Prnjavor je zatraženo dostavljanje adresa Nedeljka Pavlovića i Vlade Nunića. SJS je dostavila adrese 24. septembra 2004. godine.

25. Tužitelji su 10. januara 2005. godine proširili tužbu na Gorana Debeljaka, kao četvrtotuženog, jer su mu nakon zaključivanja pripremnog ročišta drugotuženi i trećetuženi prodali predmetne nekretnine.

26. Tužitelji su 5. maja 2005. godine podneskom urgirali zakazivanje ročišta.

27. Pripremno ročište u ovom predmetu je zakazano za 26. oktobar 2005. godine. Pristupili su apelant i Nenad Preradović, a nije pristupila tužiteljica Habiba Bajramović, koja je uredno obaviještena. Ročištu su pristupili Ljubomir Pavlović i Goran Debeljak za tužene, a nisu pristupili Nedeljko Pavlović, koji je uredno obaviješten, ni Vlado Nunić zbog neuredne dostave. On se, prema dostavnici, nalazi se u Austriji. Tužiteljima je naloženo da u roku od osam dana dostave adresu Vlade Nunića. U protivnom, prema članu 348.

stav 3. ZPP, bit će izvršeno dostavljanje poziva i nalaže se tužiocima da na depozit suda uplate 30 KM predujma za troškove oglašavanja, u roku osam dana od saznanja, ako nisu u mogućnosti da saznaju adresu tuženog.

28. Ročište je odloženo za 5. decembar 2005. godine.

IV. Relevantni propisi

29. **Zakon o parničnom postupku** („Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije” broj 4/77, 36/77, 36/80,69/82, 58/84) u relevantnom dijelu glasi:

„Član 10.

Sud je dužan da postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja pripadaju licima koja učestvuju u postupku.

Član 145.

Kad stranka ili njen zakonski zastupnik do dostavljanja drugostepene odluke kojom se postupak okončava promijene prebivalište ili stan dužni su o tome odmah da obavijeste sud.

Ako to ne učine a dostavljač ne može saznati u koje su se mjesto odnosno stan odselili, sud će odrediti da se sva daljnja dostavljanja u parnici za tu stranku vrše pribijanjem pismena na oglasnu tablu suda.

Dostavljanje se smatra izvršenim po isteku osam dana od pribijanja pismena na oglasnu tablu suda.(...)”

30. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/03, 85/03 i 74/05) relevantne odredbe glase:

„Član 10.

Sud je dužan da postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 348. st. 2, 3. i 4.

Ako dostavljač utvrdi da lice kome se pismeno ima dostaviti ne stanuje na adresi na kojoj se dostavljanje pokušava izvršiti, ali istovremeno utvrdi tačnu adresu tog lica,

dostavljanje će se izvršiti na naknadno utvrđenoj adresi. Ako dostavljač ne može utvrditi tačnu adresu lica kome se pismeno ima dostaviti, pismeno će vratiti sudu, a sud će od stranke, koja je prvobitno sud obavijestila o adresi tog lica, zatražiti da dostavi tačnu adresu.

Ako je utvrđeno da tuženi kome se dostavljanje ima izvršiti ne stanuje na adresi svog posljednjeg poznatog boravišta ili prebivališta, a njegovo sadašnje boravište ili radno mjesto se ne mogu utvrditi, dostavljanje pismena će se izvršiti istovremenim objavljivanjem pismena na oglasnoj tabli suda i u najmanje jednim dnevnim novinama koje se distribuiraju u Republici Srpskoj.

Dostavljanje se smatra izvršenim protekom roka od 15 dana nakon dana objavljivanja.”

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

31. Apelant je podnio apelaciju Ustavnom sudu u kojoj je naveo da mu je nedonošenjem presude u predmetu P-249/00 Osnovni sud povrijedio ustavna prava, i to: pravo na pravičan postupak zaštićen članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku zaštićen članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije, pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, te pravo na zabranu diskriminacije iz člana 14. Evropske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju

32. Osnovni sud u odgovoru na apelaciju ističe da je pred tim sudom u toku parnični postupak po tužbi Habibe Bajramović i Nermina Bajramovića radi utvrđivanja pravne nevaljanosti kupoprodajnog ugovora, koja je dostavljena tom sudu 9. maja 2000. godine. Dalje se ističe da je konkretnim predmetom zaduživano više sudija. Prva sutkinja zadužena ovim predmetom zakazivala je u više navrata pripremna ročišta koja nije mogla održati iz procesnih razloga. Pripremno ročište je najzad održano 24. decembra 2002, ali je glavna rasprava odložena na neodređeno vrijeme. Strankama su dati nalozi za dostavljanje

određenih isprava. Evidentno je da, nakon toga, sljedeći sudija u ovom predmetu, i pored urgencija stranki, predsjednika suda i Ombudsmena RS, nije imao za šest mjeseci ni jedne radnje u ovom predmetu. Po odredbama novog ZPP 22. septembra 2004. godine je zakazano pripremno ročište koje nije održano zbog neuredne dostave tuženim. Nakon toga do 9. septembra 2005. godine, do kad je bio zadužen ovim predmetom, osim traženja podataka o adresi tuženih od policijske stanice, nije bilo ni jedne radnje u ovom predmetu. Sada je sudija koji vodi ovaj predmet zakazao pripremno ročište za 26. oktobar 2005. godine, koje je odloženo zbog neuredne dostave za 5. decembar 2005. godine, a do zakazanog ročišta sud će riješiti procesnu smetnju za nastavak postupka vezano za urednost dostave poziva svim tuženim, a u smislu člana 348. st. 2. i 3. ZPP-a, nakon čega će se nesmetano upustiti u meritorno raspravljanje.

33. Tuženi u odgovoru na apelaciju detaljno iznosi činjenice vezane za kupoprodaju predmetnih nekretnina, koje će biti predmet ocjene redovnih sudova i predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana i da se ukine odluka o privremenoj mjeri, za koju smatra da je neosnovana i nema uporišta u materijalnim dokazima.

VI. Dopustivost

34. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

35. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija iscrpljeni svi efektivni pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku kojeg je koristio.

36. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije u pogledu apelantovih navoda o povredi prava na privatni i porodični život, dom i prepisku zaštićenog članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije, prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije i pravo na zabranu diskriminacije iz člana 14. Evropske konvencije, Ustavni sud je pošao od odredbi člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 1. i stav 4. alineja 14. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini”.

Član 16. stav 1. i stav 4. alineja 14. Pravila Ustavnog suda glase:

„1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke, koja se njome pobija iscrpljeni svi efektivni pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem efektivnom pravnom lijeku koji je koristio.

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji koji od sljedećih slučajeva:

(14) apelacija je preuranjena”.

37. Prema navedenim odredbama, apelacija se može podnijeti samo protiv presude, odnosno odluke kojom je postupak u određenom predmetu završen.

38. U konkretnom slučaju, postupak o predmetu apelacije je u toku pred Osnovnim sudom i potpuno je neizvjesno na koji će se način okončati, te hoće li ili ne rezultirati povredom prava na koja se apelant u ovom dijelu apelacije poziva.

39. Imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tačka 14. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je preuranjena, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke u odnosu na navode o povredi prava na privatni i porodični život, dom i prepisku zaštićen članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije, prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije i pravo na zabranu diskriminacije iz člana 14. Evropske konvencije.

40. U kontekstu apelacione nadležnosti Ustavnog suda iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, izraz „presuda” se mora široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo uključivati sve vrste odluka i rješenja, već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi da je neustavan (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 23/00* od 2. februara 2001. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 10/01).

41. S obzirom da se apelant žali na to da u periodu dužem od pet godina Osnovni sud još nije donio odluku u predmetu, proizlazi da se žali na povredu prava na nedonošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Stoga, Ustavni sud zaključuje da se suština apelacije odnosi na povredu prava na donošenje odluke o građanskim pravima i obavezama u razumnom roku.

42. Ustavni sud ističe da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najdjelotvorniji put kojim bi se došlo do ostvarivanja njegovih prava. Također, Ustavni sud zapaža da je jedan od osnovnih postulata Evropske konvencije da pravna sredstva koja pojedincu stoje na raspolaganju trebaju biti lako dostupna i razumljiva, te da se propust u organizaciji pravnog i sudskog sistema države, koji ugrožava zaštitu individualnih prava, ne može pripisati pojedincu. Pored toga, dužnost države je da organizira svoj pravni sistem tako da omogući sudovima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Evropske konvencije (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. februara 1991. godine, serija A, broj 194, stav 21. i Odluku Ustavnog suda broj U 18/00 od 10. maja 2002. godine).

43. Zbog svega navedenog Ustavni sud zaključuje da je na konkretni slučaj primjenjiv član 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda koji utvrđuje da „*Ustavni sud može, iznimno, razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koja štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.*”

44. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) i člana 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu prava na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VII. Meritum

Pravo na pravično suđenje

45. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) *Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.*”

46. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

47. Predmetni postupak je parnični postupak za utvrđivanje pravne nevažnosti kupoprodajnog ugovora. Dakle, radi se o zahtjevu da se u sporu o građanskom pravu dobije konačna sudska odluka u razumnom roku, te je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv u ovom predmetu.

Period koji se uzima u obzir

48. Apelant je Osnovnom sudu podnio tužbu 9. maja 2000. godine. Postupak je još uvijek u toku pred Osnovnim sudom. Dakle, može se zaključiti da navedeni postupak traje preko pet godina od momenta kada je apelant podnio tužbu i još uvijek nije okončan.

a) Složenost predmeta

49. U vezi sa ocjenom je li neki predmet složen, Evropski sud za ljudska prava daje značaj izvjesnom broju faktora poput prirode činjenica koje treba utvrditi (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Dobbertin protiv Francuske*, presuda od 25. februara 1993. godine, serija A, br. 256-D, str. 117). Složenost se može ticati činjenica i pravnih pitanja (vidi Evropski sud za ljudska prava, presuda od 27. februara 1992. godine, *Lorenzi, Bernardini and Gritti protiv Italije*, serija A, br. 231-G, str. 75). U konkretnom slučaju, spor se odnosi na utvrđivanje je li kupoprodajni ugovor o kupoprodaji nekretnina pravno valjan. Takav spor se, prema mišljenju Ustavnog suda, ne može okarakterizirati kao naročito složen, jer priroda činjenica kao i pravna pitanja koja su relevantna za rješavanje nisu tako složena da bi zahtijevala rješavanje u periodu dužem od pet godina.

b) Ponašanje podnosioca apelacije

50. Ustavni sud ističe da u građanskim predmetima utvrđivanje je li odluka donesena u razumnom roku zavisi od ponašanja strane koja učestvuje u postupku (vidi Evropska komisija za ljudska prava, No. 11541/85 O.I. 70).

51. U skladu s navedenim, Ustavni sud će prvo ispitati apelantovo ponašanje u ovom predmetu. Ustavni sud primjećuje da je apelant pristupao sudu na svako zakazano ročište, koja su sva redom odgađana, osim ročišta od 24. decembra 2002. godine, koje je održano. Apelant je više puta urgirao kod Općinskog suda na zakazivanju ročišta i nastavku postupka. Imajući u vidu da apelant po Zakonu o parničnom postupku nema nikakav pravni lijek kojim bi ubrzao navedeni parnični postupak, njemu jedino preostaje da čeka kada će se njegov predmet pravosnažno okončati.

52. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da apelant svojim ponašanjem nije doveo do toga da postupak traje preko pet godina i da nema jasnih naznaka kada će biti okončan.

c) Ponašanje suda

53. Kako i sam navodi u odgovoru na apelaciju, Osnovni sud je u konkretnom predmetu postupao s neujednačenom ažurnošću. Nakon podnošenja tužbe zakazivano je više ročišta, koja su sva redom bila odlagana zbog procesnih smetnji jer dostava nekom od tuženih nije bila uredna, te je konačno održano samo jedno ročište 24. decembra 2002. godine. Nakon toga evidentan je nedostatak ažurnosti u postupanju u navedenom predmetu, uprkos urgenciji tužioca, predsjednika suda i Ombudsmena RS. Novo ročište je zakazano tek nakon dvije i po godine, 22. septembra 2004. godine, a i ono je odloženo zbog procesnih smetnji - neuredne dostave tuženim. Sljedeće ročište je zakazano za 26. oktobar 2005. godine, znači nakon više od godinu dana, a i ono je odgođeno zbog iste procesne smetnje - neuredne dostave poziva tuženim. U svom odgovoru Osnovni sud navodi da će iskoristiti procesnu mogućnost da otkloni procesnu smetnju neuredne dostave svim tuženim, tako što će primijeniti odredbu člana 348. ZPP i oglasiti poziv.

54. Prema mišljenju Ustavnog suda, Osnovni sud je navedene radnje mogao i morao preduzeti i mnogo ranije, te otkloniti procesne smetnje zbog kojih postupak nije okončan ni nakon više od pet godina od podnošenja tužbe.

55. Pored navedenog, Ustavni sud ukazuje i na činjenicu da je Osnovni sud u predmetu broj P-172/01 po tužbi Gorana Debeljaka donio presudu u roku od godinu dana, dakle s izuzetnom ažurnošću. Ustavni sud ističe da je pravna valjanost kupoprodajnog ugovora zaključenog između pravnog prednika apelanta i pravnih prednika Gorana Debeljaka prema ocjeni Ustavnog suda prethodno pitanje u odnosu na pitanje pravne valjanosti kupoprodajnog ugovora koji je Goran Debeljak zaključio s Nedeljkom Pavlovićem i

Vladom Nunićem. Ustavni sud primjećuje da je Osnovni sud propustio da riješi to prethodno pitanje, a da je riješio tužbeni zahtjev Gorana Debeljaka radi utvrđivanja prava vlasništva i predaje u posjed spornih nekretnina u roku od godinu dana, te da je na osnovu prijedloga za izvršenje deložirao apelanta koji je u svom posjedu držao navedene nekretnine. Ustavni sud ne vidi razumno objašnjenje za ovakvo ponašanje Osnovnog suda.

56. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je, zbog odlaganja Osnovnog suda da donese odluku u predmetu broj P-249/00, povrijeđeno apelantovo pravo na donošenje odluke u razumnom roku sadržano u članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. stav 1. Evropske konvencije.

57. Ustavni sud smatra da razlozi kojima se Ustavni sud vodio kod donošenja odluke o privremenoj mjeri, i koji su navedeni u obrazloženju te odluke, opravdavaju zaključak da se trajanje njene važnosti zadrži do okončanja postupka u predmetu Osnovnog suda broj P-249/00.

VIII. Zaključak

58. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer je odlaganje u postupanju po tužbi apelanta i ostalih tužitelja za utvrđivanje pravne nevažnosti kupoprodajnog ugovora takve prirode da predstavlja kršenje „razumnog roka“ iz navedenih članova.

59. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

60. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj AP 74/05

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Adila Babića protiv Presude Vrhovnoga suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-2-I/03 od 13. listopada 2004. godine i Presude Vrhovnoga suda Federacije Bosne i Hercegovine broj K-1/02 od 16. siječnja 2003. godine

Odluka od 23. veljače 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 74/05**, rješavajući apelaciju **Adila Babića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 2, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

Jovo Rosić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 23. veljače 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Adila Babića podnesena protiv Presude Vrhovnoga suda Federacije Bosne i Hercegovine broj KŽ-2-I/03 od 13. listopada 2004. godine i Presude Vrhovnoga suda Federacije Bosne i Hercegovine broj K-1/02 od 16. siječnja 2003. godine u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Adila Babića podnesena protiv Presude Vrhovnoga suda Federacije Bosne i Hercegovine broj KŽ-2-I/03 od 13. listopada 2004. godine i Presude Vrhovnoga suda Federacije Bosne i Hercegovine broj K-1/02 od 16. siječnja 2003. godine u odnosu na članak II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, članak 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te članak 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i “Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Adil Babić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojega zastupa Mustafa Bračković, odvjetnik iz Sarajeva, je podnio 19. siječnja 2005. godine Ustavnome sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj KŽ-2-I/03 od 13. listopada 2004. godine i Presude Vrhovnoga suda broj K-1/02 od 16. siječnja 2003. godine. Predmetnom apelacijom apelant je tražio da se donese privremena mjera odgode izvršenja Presude Vrhovnoga suda broj KŽ-2-I/03 od 13. listopada 2004. godine. Apelant je dopunio apelaciju 24. siječnja 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni je sud Odlukom broj AP 74/05 od 17. veljače 2005. godine odbio kao neutemeljen apelantov zahtjev za donošenjem privremene mjere.

3. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnoga suda i sudionika u postupku, Federalnoga tužiteljstva (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo), je zatraženo 18. travnja 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Vrhovni je sud dostavio odgovor na apelaciju 4. svibnja 2005. godine, a Tužiteljstvo 5. svibnja 2005. godine.

5. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnoga suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu 26. listopada 2005. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Presudom Vrhovnoga suda broj K-1/02 od 16. siječnja 2003. godine apelant je sa još šest drugih osoba proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine zbog kaznenoga djela nedopuštenoga držanja oružja ili eksplozivnih tvari iz članka 348. stavak 2. Kaznenoga zakona Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 43/98) (u daljnjem tekstu: KZFBiH) u suizvršiteljstvu, što je u svezi članka 23. KZBiH. Apelant je osuđen jer je Vrhovni sud ustvrdio da je apelant, zajedno i u dogovoru s Avdijom Šabanovićem, Mirzom Jamakovićem, Farisom Lakovićem, Nijazom Živojevićem i Velidom Hajdarevićem, osigurao i držao, u svrhu prodaje, određenu količinu oružja i materijalno-tehničkih sredstava neutvrđenoga podrijetla.

8. Vrhovni je sud donio Presudu broj Kž-2-I/03 od 13. listopada 2004. godine kojom je djelomično uvažio apelantov priziv uložen protiv navedene prvostupanjske presude, te je preinačio prvostupanjsku presudu glede odluke o kazni tako što je apelanta osudio na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelant navodi da su mu pobijanim presudama Vrhovnoga suda povrijeđena ustavna prava: pravo na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije i pravo na zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije.

10. Glede prava na pravično suđenje, apelant se pozvao na povredu određenih prava utvrđenih u članku 6. Europske konvencije, i to: a) povredu općih prava na pravično suđenje optuženoga za kazneno djelo iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, b) pravo na presumpciju nevinosti iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije i c) pravo na obranu iz članka 6. stavak 3. Europske konvencije.

11. Glede povrede općih prava garantiranih člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, apelant smatra da je do povrede došlo zbog odluke o kazni, budući da se iz odluke drugostupanjskoga suda može zaključiti da ona nema veze sa svrhom kažnjavanja, nego da je kazna u konkretnome slučaju sama sebi svrha. Naime, do donošenja presude

drugostupanjskoga suda apelant je već bio u pritvoru 15 mjeseci i 21 dan, pa u svezi toga smatra da se ne može postignuti svrha kažnjavanja izricanjem kazne drugostupanjskoga suda od 18 mjeseci i ponovnim odlaskom u zatvor na dva mjeseca i devet dana. Osim toga, iako nije eksplicitno navedeno, iz navoda apelacije proizlazi da se apelant žali da su redoviti sudovi povrijedili njegovo pravo iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, jer su na pogrešan način ustvrdili pojedine odlučne činjenice. To se, prije svega, odnosi na činjenicu da su redoviti sudovi odluku o apelantovoj krivnji utemeljili na nevjerodostojnome iskazu svjedoka Nurije Podžića i za tu tvrdnju apelant u apelaciji iznosi i određene razloge. Također, u apelaciji se pobija zakonitost provedene kaznenoprocесne radnje prepoznavanja apelanta od navedenoga svjedoka i tvrdi da su svjedoku, osim apelanta, predočene još dvije osobe koje se potpuno razlikuju od apelanta, tako da je svjedoku bilo dostatno samo posredno saznanje o apelantovim fizičkim karakteristikama da se opredijeli za apelanta kao osobu koju je, navodno, vidio u kritičnoj prigodi. Obzirom na ovakav način prepoznavanja, apelant smatra da su mu povrijeđena prava iz članka 6. stavak 3. i članka 6. stavak 2. Europske konvencije, jer je sud očevidno vodio postupak s uvjerenjem o apelantovoj krivnji, te na opisani način utjecao i na dokazna sredstva usmjeravajući ih prema njegovoj krivnji.

12. Povredu prava da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se nazočnost i saslušanje svjedoka obrane odobre pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe iz članka 6. stavak 3. točka d. Europske konvencije apelant vidi u navodima obrazloženja pobijane drugostupanjske presude da ne postoji apsolutna i bezuvjetna obveza suda na provedbu svih dokaza utemeljenih samo na činjenici da je njihovo izvođenje predložio optuženi. Ovakvo stajalište apelant temelji na tvrdnji da su dokazi koje je apelantova obrana predložila tijekom postupka i ukazala u prizivu nijemi svjedoci apelantove nevinosti.

13. Osim toga, apelant smatra da je sud favorizirao tužiteljsku stranu, jer je odbio provesti uviđaj na mjestu događaja u svrhu provjeravanja vjerodostojnosti iskaza imenovanoga svjedoka. Ovaj je dokaz za apelantovu obranu bio iznimno važan, navodi se dalje u apelaciji, jer bi se njegovim izvođenjem diskreditirao navedeni svjedok. Osim toga, apelant smatra da pobijane presude nekritički uzimaju kao vjerodostojne izjave pojedinih svjedoka i suoptuženih osoba, nakon čega su redoviti sudovi donosili pogrešne ocjene i zaključke glede pojedinih relevantnih činjenica.

14. Povredu prava na pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi članka 2. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju apelant vidi u tomu što je drugostupanjski

sud bio dužan preispitati pobijanu presudu u smislu prizivnih navoda, a što nije učinio, nego je razloge o odlučnim činjenicama utemeljio na apstraktnim utvrđenjima. Apelant smatra da se svaka istaknuta prizivna tvrdnja mora dovesti u svezu s razlozima presude i dokazima u spisu, a da u konkretnome slučaju drugostupanjska presuda uopće ne nudi nikakve razloge.

15. Apelant, na koncu, smatra da redoviti sudovi nisu s jednakom pozornošću ispitali i utvrdili činjenice koje njemu idu u korist, već samo one koje ga terete. Obzirom da sud nije poklonio dovoljno pozornosti činjenicama koje idu njemu u korist i da su sudovi vodili postupak s uvjerenjem da je on kriv, apelant navodi kako je očito da su ga redoviti sudovi diskriminirali u njegovome pravu, prema kojemu se svatko tko je optužen za kazneno djelo smatra nevinim dok se njegova krivnja prema zakonu ne dokaže, iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije u svezi članka 14. Europske konvencije.

16. U konačnici, apelant predlaže da se apelacija usvoji i pobijana presuda Vrhovnoga suda broj KŽ-2-I/03 od 13. listopada 2004. godine ukine i predmet vrati na ponovno raspravljanje i odlučivanje Vrhovnome sudu.

b) Odgovor na apelaciju

17. Vrhovni sud u odgovoru na apelaciju ističe da su navodi iz apelacije gotovo identični s navodima iz priziva, koje je Vrhovni sud ocijenio u pobijanoj drugostupanjskoj presudi, zbog čega smatra da su ovi navodi o povredi Ustava Bosne i Hercegovine neutemeljeni. Zbog toga, Vrhovni sud predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

18. U odgovoru na apelaciju Tužiteljstvo ističe da su neutemeljene apelantove tvrdnje koje je iznio u apelaciji, prije svega, zato što je apelant, kao optuženi u konkretnome predmetu, stavljen u jednak položaj s tužiteljem u svezi pozivanja i ispitivanja svjedoka, te obzirom na stajalište da pravo optuženoga na pozivanje i ispitivanje svjedoka nije neograničeno. Zbog toga, Tužiteljstvo smatra da su redoviti sudovi postupali sukladno relevantnim odredbama Zakona o kaznenome postupku, pa i u slučaju kada su odbili provedbu prijedloga koje je iznijela obrana.

19. Potom, Tužiteljstvo smatra da su apelantovi navodi o povredi navedenih ustavnih prava u potpunosti paušalni obzirom da apelant nije dao bilo kakve argumente kojima bi potkrijepio svoje navode u svezi toga, te da ih, kao takve, u cijelosti treba odbiti. Stoga, Tužiteljstvo predlaže da se apelacija odbije.

V. Relevantni propisi

20. **Zakon o kaznenome postupku** („Službene novine Federacije BiH“ broj 43/98) u relevantnome dijelu glasi:

„Članak 8.

(1) Zabranjeno je od osumnjičenoga, okrivljenoga ili bilo koje druge osobe koja sudjeluje u postupku iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.

(2) Sud ne može temeljiti svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom i međunarodnim ugovorima, niti dokazima koji su pribavljeni povredama ovoga zakona.”

„Članak 13.

(1) Sud, nadležni tužitelj i tijelo unutarnjih poslova dužni su istinito i potpuno utvrditi činjenice koje su važne za donošenje zakonite odluke.

(2) Oni su dužni s jednakom pozornošću ispitati i utvrditi kako činjenice koje terete osumnjičenoga ili okrivljenoga, tako i one koje im idu u korist, te prije početka postupka i tijekom postupka osumnjičenome i okrivljenome, odnosno njihovim braniteljima, staviti na raspolaganje sve činjenice i dokaze koji im idu u korist.”

„Članak 14.

Pravo suda, nadležnoga tužitelja i drugih tijela koja sudjeluju u kaznenome postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravima.”

VI. Dopustivost

21. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

22. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

23. Prigodom ispitivanja dopustivosti apelacije u odnosu na navode o kršenju prava na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije, te navoda o povredi prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi prava iz članka 2. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju i navoda o povredi članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi uživanja prava iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije, Ustavni je sud pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnoga suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.“

Članak 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

„Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neutemeljenu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predložene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.“

24. Ustavni sud, u fazi ispitivanja dopustivosti predmeta, mora utvrditi, između ostaloga, jesu li ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su pobrojani u članku 16. stavak 2. Pravila Ustavnoga suda. U svezi toga, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Europskoga suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i ove povrede moraju djelovati vjerojatno. Apelacija je očito neutemeljena i ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji sa dostatnom jasnoćom pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Europski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99 i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. svibnja 2005. godine), te ako činjenice glede kojih se podnosi apelacija očividno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema „opravdan zahtjev“ (vidi Europski sud, *Mezőtúr-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. srpnja 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije „žrtva“ kršenja prava zaštićenih Ustavom.

25. U konkretnome slučaju apelant se žali da mu je pobijanim presudama Vrhovnoga suda povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije, pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi članka 2. stavak 1. Protokola broj 7 i pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi uživanja prava iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije. Međutim, osim paušalnih navoda o povredi navedenih prava, apelant u apelaciji nije ponudio niti jedan dokaz koji bi učinio vjerojatnim i mogućim da se radi o povredi tih ustavnih prava.

26. Također, Ustavni sud smatra da apelant ne nudi relevantne činjenice koje bi mogle opravdati tvrdnju da postoji povreda bilo kojeg od navedenih ustavnih prava na koja se poziva u ovome dijelu apelacije, posebice glede navoda da je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost ličnosti, jer apelant ne nudi bilo kakvu činjenicu u prilog tvrdnji o postojanju povrede ovoga prava. Isto tako, osim apstraktnih i metafizičkih konstrukcija lišenih bilo kakve valjane konkretizacije, apelant nije ponudio relevantne činjenice pokušavajući opravdati tvrdnju da postoje povrede ostalih navedenih prava.

27. Stoga, Ustavni sud smatra da navedene činjenice nemaju takva svojstva da bi mogle nedvojbeno opravdati tvrdnju o postojanju povrede prava iz ovoga dijela apelacije. Zbog svega navedenoga, a posebice zbog uopćene i neargumentirane tvrdnje o povredi ovih prava, gdje podastrte činjenice, u nedostatku relevantnih dokaza koji bi potkrijepili te činjenice, ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju o postojanju povreda na koje se apelant poziva, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi u ovome dijelu apelacije očevidno (*prima facie*) neutemeljeni.

28. U konkretnome slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnoga suda broj Kž-2-I/03 od 13. listopada 2004. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu je presudu apelant primio 20. studenoga 2004. godine, a apelacija je podnesena 19. siječnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, glede apelantovih navoda o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnoga suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojega apelacija nije dopustiva.

29. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

30. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su mu tim presudama povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

31. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„3. Popis prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovoga članka, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi kaznenoga postupka.”

Članak 6. st. 1. i 2. Europske konvencije glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dijela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi malodobnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao nanijeti štetu interesima pravde.

2. Svako tko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.”

32. Ustavni sud prvo mora riješiti pitanje je li članak 6. Europske konvencije u konkretnom slučaju primjenjiv prije nego što počne ispitivati je li došlo do povrede toga članka. U svezi toga, evidentno je da je predmet ovoga postupka utvrđivanje apelantove kaznene odgovornosti za djela koja su mu optužbom stavljena na teret, te je, stoga, članak 6. Europske konvencije primjenjiv u konkretnome slučaju. Zbog toga, Ustavni sud, vođen apelantovim prigovorima o postojanju povrede ovoga prava, ispitat će je li predmetno suđenje, čiji je rezultat osuđujuća presuda apelanta, zadovoljilo standarde članka 6. Europske konvencije.

33. Ustavni se sud, prije svega, treba osvrnuti na apelantove prigovore kojima on, zapravo, analizira pojedine dokaze koji su korišteni ili bi se, prema apelantovom shvaćanju, trebali koristiti u pobijanim presudama i čiju bi dokaznu snagu trebali ocijeniti redoviti sudovi. Primjerice, apelant smatra da je njegova krivnja utemeljena isključivo na iskazu jednoga svjedoka, pri čemu sud nije kritički analizirao iskaze drugih svjedoka koji, navodno, u komparaciji s iskazom koji ga tereti, idu u apelantovu korist, te da sud nije prihvatio izvođenje dokaza uviđajem na mjestu događaja u svrhu potvrde apelantove obrane. Osim toga, apelacijom se pobijaju svrsishodnost kazne koju je izrekao apelantu drugostupanjski sud, kao i zakonitost provedene kaznenoprocenjske radnje prepoznavanja apelanta od svjedoka čiji mu iskaz ne ide u prilog.

34. U svezi navedenih prigovora Ustavni sud podsjeća da njegova zadaća nije dati svoju ocjenu o prihvatljivosti ili neprihvatljivosti pojedinih dokaza umjesto redovitih sudova i preispitivati izrečene kaznene sankcije, već da je nadležnost Ustavnoga suda u prizivnim postupcima ograničena na pitanja koja su sadržana u ovome Ustavu, kao i da Ustavni sud nije mjerodavan preispitivati činjenično stanje ili tumačenje i način na koji su redoviti sudovi primijenili zakon, osim u slučajevima u kojima su odluke nižih sudova povrijedile ustavna prava, ili su zanemarile ta prava, te ako je primjena zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.) ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 62/01* od 5. travnja 2002. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 24/02). Imajući u vidu navedeno stajalište, Ustavni sud u konkretnome slučaju neće ispitivati „kvalitetu” pojedinih dokaza i dokaznih sredstava, te je li uviđaj na mjestu događaja, koji je predložila obrana, bio nužan radi dokazivanja apelantove nevinosti, obzirom da su ti dokazi i razlozi za neprihvatanje nekih od njih dostatno obrazloženi u pobijanim presudama na način za koji se ne može reći da je proizvoljan ili da su proizvod zloporabe.

35. Dalje, glede apelantovog prigovora kojim pobija zakonitost provedene kaznenoprocenjske radnje prepoznavanja apelanta od svjedoka i njegovog iskaza koji mu ne ide u prilog, Ustavni sud ponovno naglašava da u njegovoj nadležnosti nije ocjenjivati iskaze saslušanih svjedoka tim prije što su svi svjedoci i suoptuženi saslušani u nazočnosti apelanta i njegovoga branitelja. Apelant je imao prigodu pokušati pobiti iskaze svih saslušanih svjedoka i suoptuženih za koje smatra da predstavljaju teret njegovoj obrani, uključujući, dakako, i iskaz svjedoka koji je u pitanju. Osim toga, čak i da postoje izvjesne nepravilnosti u izvođenju kaznenoprocenjske radnje prepoznavanja apelanta od navedenoga svjedoka, Ustavni sud smatra da ovaj propust nije takav da bi mogao dovesti

u pitanje pravičnost suđenja, posebice kada se ima u vidu da su redoviti sudovi zaključak o apelantovoj krivnji utemeljili na osnovi ne samo ovoga dokaza, o čemu su dali dostatno razloga u obrazloženju pobijanih presuda.

36. Glede apelantovih tvrdnji da drugostupanjska presuda nije odgovorila na sve prizivne navode koji su izneseni protiv pobijane prvostupanjske presude, Ustavni se sud slaže da je dodatni element pravičnoga suđenja i zahtjev da se u sudbenoj odluci moraju navesti razlozi na kojima je utemeljena. Međutim, kolika je ta dužnost ovisi o naravi odluke i može je procijeniti samo sud u odnosu na okolnosti svakoga pojedinačnoga slučaja. Prema stajalištu Europskoga suda za ljudska prava, povreda prava na pravično suđenje, zbog toga što nacionalni sudovi nisu u cijelosti riješili sve prizivne navode, postoji primjerice: „*kada obrazloženje potpuno nedostaje, omogućeni pravni lijek će vjerojatno postati iluzoran*” (vidi presudu *Hadjianastassiou* od 16. prosinca 1992. godine, serija A-252) ili „*sud nije obvezan dati detaljan odgovor na svaki argument*” (vidi presude *Van de Hurk* od 19. travnja 1994. godine, serija A-288, i *Ruiz Torija* od 9. prosinca 1994. godine, serija A-303). Prema stajalištu bivšega Europskoga povjerenstva za ljudska prava, „*kada prizivni sud koristi razloge nižeg suda, on ne mora ponovno navesti te razloge*” (vidi predstavku *X protiv Italije*, broj 10773/84, neobjavljeno). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su neutemeljeni apelantovi prigovori da je došlo do povrede prava na pravično suđenje, obzirom da Vrhovni sud, navodno, u prizivnome postupku nije odgovorio na sve apelantove prizivne navode, zbog toga što presuda Vrhovnoga suda sadrži sasvim dostatno razloga i objašnjenja zašto se odbija apelantov priziv, te šta čini bitne razloge na temelju kojih Vrhovni sud potvrđuje prvostupanjsku presudu osim dijela odluke o kazni. Stoga, Ustavni sud smatra da su i ovi apelantovi navodi o postojanju povrede prava na pravično suđenje, zbog navedenih razloga, u potpunosti neutemeljeni.

37. Pored svega, apelant prigovara da mu je u ovome postupku povrijeđeno pravo iz članka 6. stavak 3. točka d. Europske konvencije, zbog stajališta iz pobijane drugostupanjske presude da ne postoji apsolutna i bezuvjetna obveza suda da provodi sve dokaze utemeljene samo na činjenici da je njihovo izvođenje predložio optuženi. U svezi navedenih prigovora iz apelacije, Ustavni sud podsjeća da, glede iskaza svjedoka i drugih provedenih dokaza, članak 6. Europske konvencije ne predviđa mogućnost da sud ispituje sve navode, argumente i dokaze koje su strane izložile i predložile tijekom postupka, nego samo one koje sud smatra relevantnim i potrebitim za zakonsko odlučivanje. Ova diskrecija, koju ima svaki sud u jednom kontradiktornome postupku, postoji radi efikasnosti vođenja postupka (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 12/03* od 26. ožujka 2004. godine, točka 22, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 18/04). Obzirom na navedeno, izneseno

stajalište Vrhovnoga suda, za koje apelant smatra da krši njegovo pravo na pravično suđenje, u cjelini je utemeljeno na do sada izgrađenoj praksi Europskoga i Ustavnoga suda, te se ovaj apelantov prigovor mora odbiti kao neutemeljen.

38. Naposljetku, Ustavni sud ističe kako iz cjelokupnoga predmetnoga slučaja proizlazi da je u postupku pred nižestupanjskim sudovima dana razumna mogućnost i optužbi i obrani da iznesu dokaznu građu. Tijekom cijeloga postupka apelant je imao branitelja odvjetnika, iskoristio je mogućnost pozivanja i saslušavanja svjedoka i izvođenja drugih dokaza za koje je sud smatrao da su nužni radi utvrđivanja relevantnih činjenica. Apelant je bio nazočan suđenju i dobio priliku dati komentar na izjave svjedoka i ostalih suoptuženih. Sud je primijenio određene zakonske odredbe u predmetu, a pobijane sudbene presude navode sve potrebite razloge na kojima su utemeljene. Ustavni sud smatra da sudovi nisu zlorabili pozitivno-pravne odredbe na kojima se temelji odluka, te da nije mjerodavan taj aspekt preispitivati sve dok se radi o tumačenju navedenih odredaba.

39. Stoga, imajući u vidu iznesene konstatacije, Ustavni sud smatra da pobijanim presudama nije prekršeno apelantovo pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

40. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, jer tijekom ispitivanja predmetne apelacije nije utvrđeno postojanje elemenata koji bi ukazivali na to da je došlo do povrede navedenoga ustavnoga prava.

41. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

42. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnoga suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 5/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ

Апелација Сенада Хасића против пресуда Кантоналног суда у Тузли број Кж-157/04 од 20. септембра 2004. године и Општинског суда у Градачцу број К-23/03 од 12. маја 2003. године.

Одлука од 14. марта 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 5/05**, рјешавајући апелацију **Сенада Хасића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), у саставу:

Мато Тадић, председник

Миодраг Симовић, потпредседник

Хатица Хаџиосмановић, потпредседница

Валерија Галић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 14. марта 2006. године донио је

ОДЛУКУ О МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Сенада Хасића.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укидају се пресуде Кантоналног суда у Тузли број Кж-157/04 од 20. септембра 2004. године и Општинског суда у Градачцу број К-23/03 од 12. маја 2003. године, и то у дијелу у ком се те пресуде односе на апеланта.

Предмет се, у складу са чланом 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине враћа Општинском суду у Градачцу, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у односу на апеланта, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Општинском суду у Градачцу да у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које је предузео с циљем да изврши ову одлуку, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, “Службеном гласнику Републике Српске” и “Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Сенад Хасић (у даљњем тексту: апелант) из Градачца, ког заступа Фарук Абдулаховић, адвокат из Градачца, поднио је 5. јануара 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуда Кантоналног суда у Тузли (у даљњем тексту: Кантонални суд) број Кж-157/04 од 20. септембра 2004. године и Општинског суда у Градачцу (у даљњем тексту: Општински суд) број К-23/03 од 12. маја 2003. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 21 ст. 1 и 2 тада важећег Пословника Уставног суда, од Кантоналног и Општинског суда, те од учесника у поступку Кантоналног тужилаштва Тузланског кантона (у даљњем тексту: Кантонално тужилаштво), затражено је 10. фебруара 2005. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Одговор на апелацију Кантонални суд је доставио 22. фебруара 2005. године, Кантонално тужилаштво 21. фебруара 2005. године, а Општински суд није доставио одговор на апелацију.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију су достављени апеланту 22. новембра 2005. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Пресудом Општинског суда број К-23/03 од 12. маја 2003. године, која је потврђена Пресудом Кантоналног суда број Кж-157/04 од 20. септембра 2004. године, апелант је, као један од тројице саокривљених, проглашен кривим за кривично дјело неовлашћене производње и стављања у промет опојних дрога из члана 252 став 1 Кривичног закона Федерације БиХ, па је осуђен на казну затвора у трајању од четири мјесеца, цијенећи олакшавајуће околности као нарочито олакшавајуће. Такође, у ову казну суд је апеланту и саокривљенима урачунао и притвор који је трајао од 7. марта 2003. године до 9. маја 2003. године.

7. Из првостепене пресуде произилази да су се апелант и саокривљени Рамиз Ахметовић (у даљњем тексту: другоокривљени) и Емир Турсић (у даљњем тексту: трећеокривљени) бранили ћутањем, а током поступка су имали браниоце. У доказном поступку Општински суд је спровео доказе саслушањем свједока, увидом у потврду о привременом одузимању предмета, увидом у допис ЈЗУ Апотека Градачац и увидом у налаз и мишљење МУП Тузла – Сектор криминалистичка полиција.

8. Даље, произилази да је суд утврдио да су од млдб. Е. М. критичне вечери одузета два пакетића у којима се налазило 4,899 грама опојне дроге „*canabis sativa*” (L) конопља. Свједок Мухарем Ћатић је у свом исказу изјавио да му је млдб. Е. М. критичне вечери набавио дрогу за шта му је свједок дао 20 КМ, да су заједно у парку конзумирали дрогу након чега их је зауставила полиција и код млдб. Е. М. пронашла оба пакетића дроге. Такође, овај свједок је изјавио да апеланта, ком је надимак „Вирцин”, не познаје, мада зна „да има таква особа”, те да не зна од кога је млдб. Е. М. купио дрогу. Млдб. М. Е. је у свом исказу изјавио да га је Мухарем Ћатић питао критичне вечери да ли има „траве” и да му је дао 20 КМ. Затим је Е. М. отишао до трећеокривљеног који је био у друштву са другоокривљеним, који му је рекао да ће „бити за сат времена”. Након тога су се друго и трећеокривљени удаљили, затим се вратили, па је трећеокривљени дао млдб. свједоку два пакетића дроге испред интернет клуба. Из ових исказа суд је закључио да је млдб. Е. М. дао 20 КМ трећеокривљеном ради набавке дроге, након чега се трећеокривљени договорио са другоокривљеним да набаве два пакетића дроге, као и да је другоокривљени дрогу купио, а трећеокривљени ту дрогу предао млдб. Е. М.

9. Даље, из првостепене пресуде произилази да је свједок Салих Ханић изјавио да га је другоокривљени замолио „да га одвезе његовој рођаци“, те да су успут повезли још двије особе, од којих зна да једног зову надимком „Вирцин“, што је апелантов надимак, а друга особа је био Ирфан Османовић. Овај свједок је такође изјавио да су другоокривљени и апелант у току возње „нешто разговарали“, али да због гласне музике у аутомобилу он није чуо о чему се ради. Свједок је такође изјавио да је другоокривљени на једном мјесту тражио од њега да заустави возило, да је апелант тада изашао из возила, те да се након „двije до три минуте вратио у возило“. Након тога су апелант, другоокривљени и Ирфан Османовић изашли из возила код једног кафића. Саслушан у својству свједока, Ирфан Османовић је изјавио да се са апелантом, другоокривљеним и свједоком Салихом Ханићем возио у ауто критичне вечери, да је апелант у једном тренутку изашао из ауто у који се након кратког времена вратио. Затим је „нешто разговарао са (другоокривљеним)“, али свједок није чуо шта. Такође, овај свједок је изјавио да је он био „у прилично алкохолисаном стању“ и да не зна „како је сјео у ауто“. Међутим, изјавио је да зна да је апелант изашао код неке куће, али није примијетио да је „нешто носио“ када се вратио у ауто. Из ових свједочења суд је закључио да је апелант, након што му се другоокривљени обратио за куповину дроге и након што се по изласку из возила вратио, продао два пакетића дроге другоокривљеном, који је затим дрогу предао трећеокривљеном, а овај млдб. Е. М.

10. Кантонални суд је, одлучујући у жалбеном поступку, у односу на апеланта навео да је жалба неоснована „јер је првостепени суд извео све потребне доказе, које је савјесно оцијенио (...) и на основу такве оцијене потпуно и правилно је утврдио чињенично стање представљено у изреци првостепене пресуде“. Другостепени суд наводи да основ за првостепену пресуду постоји у наведеним исказима свједока, потврди о одузимању два пакетића дроге од млдб. Е. М. и другим изведеним доказима. Такође, Кантонални суд је закључио да је првостепени суд за свој закључак да је апелант неовлашћено продао дрогу, а да су другоокривљени и трећеокривљени посредовали у продаји и куповини дроге, „дао јасне и одређене разлоге, које овај суд у цијелости прихвата“.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант сматра да му је оспораваним пресудама прекршено право на правично суђење из члана III(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за

заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Кршење овог права апелант види у произвољној примјени права, јер је очигледно да „не постоји нити један доказ којим би могло да се утврди да је апелант починио кривично дјело за које је осуђен”. Апелант такође сматра да се „резон суда” састоји у томе „да ‘покрије’ притвор и да се упути пријетња потенцијалним извршиоцима кривичног дјела те да држава неће имати милости према било коме кад је дрога у питању”.

б) Одговор на апелацију

12. Кантонални суд у одговору на апелацију кратко наводи да су у оспореној пресуди тог суда наведени сви разлози због којих је апелантова жалба одбијена као неоснована, па предлажу да Уставни суд апелацију одбије, будући да апелантова уставна права нису повријеђена.

13. Кантонално тужилаштво такође сматра да су апелантови наводи о кршењу његових уставних права неосновани, те предлаже да Уставни суд апелацију одбије.

V. Релевантни прописи

14. У **Кривичном закону Федерације БиХ** („Службене новине ФБиХ” број 43/98) релевантне одредбе гласе:

„Члан 252

(1) Ко неовлашћено производи, прерађује, продаје или нуди на продају или ради продаје купује, држи или преноси или посредује у продаји или куповини или на други начин неовлашћено ставља у промет супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се затвором од једне до десет година.”

15. У **Закону о кривичном поступку ФБиХ** („Службене новине ФБиХ” бр. 43/98 и 23/99) релевантне одредбе гласе:

„Члан 3

Свако се сматра невиним за кривично дјело док се правоснажном пресудом не утврди његова кривица.

(...)

Члан 13

(1) Суд, надлежни тужилац и орган унутрашњих послова дужни су да истинито и потпуно утврде чињенице које су важне за доношење законите одлуке.

(2) Они су дужни да с једнаком пажњом испитују и утврде како чињенице које терете осумњиченог или окривљеног, тако и оне које им иду у корист, (...).

Члан 14

Право суда, надлежног тужиоца и органа унутрашњих послова да оцјењују постојање или непостојање чињеница није везано ни ограничено посебним формалним доказним правилима.

(...)

Члан 342

(1) Суд заснива пресуду само на чињеницама и доказима који су изнесени на главном претресу.

(2) Суд је дужан да савјесно оцјени сваки доказ појединачно и у вези с осталим доказима и да на основу такве оцјене изведе закључак да ли је нека чињеница доказана.

Члан 358

(1) Битна повреда одредби кривичног поступка постоји:

(...)

II) ако је изрека пресуда неразумљива, противрјечна сама себи или разлозима пресуде, или ако пресуда нема уопште разлога или у њој нису наведени разлози о одлучним чињеницама или су ти разлози потпуно нејасни. (...)

Члан 360

(1) Пресуда може да се оспорава због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања кад је суд неку одлучну чињеницу погрешно утврдио или је није утврдио.(...)”

VI. Допустивост

16. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

18. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број Кж-57/04 од 20. септембра 2004. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 1. децембра 2004. године, а апелација је поднесена 5. јануара 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

19. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

20. Апелант оспорава наведене пресуде, тврдећи да му је тим пресудама повријеђено право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

21. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

„ Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком. ”

22. Члан 6 Европске конвенције, у релевантном дијелу, гласи:

“1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.. (...)

2. Свако ко је оптужен за кривично дјело сматра се невиним док се његова кривица по закону не докаже.”

23. Апелант се жали против одлуке донесене у кривичном поступку који је против њега вођен, па је члан 6 Европске конвенције примјенљив у овом предмету. Стога ће Уставни суд испитати да ли је тај поступак био правичан онако како то захтијева члан 6 Европске конвенције.

24. Наводи апелације се односе на утврђено чињенично стање и судску оцјену доказа на којима су засноване оспораване пресуде. Апелант сматра да му је право на правично суђење прекршено тиме што су судови, како наводи, произвољно оцијенили изведене доказе, јер ни из једног доказа, сходно његовом мишљењу, судови нису могли да закључе да је апелант починио кривично дјело које му је стављено на терет.

25. Сходно сопственој јуриспруденцији Уставни суд није, генерално, надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе, сем уколико одлуке тих судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда крши уставна права, тј. уколико је редовни суд погрешно протумачио или примијенио неко уставно право, или је занемарио то право, ако је примјена закона била произвољна или дискриминаторска, уколико је дошло до повреде процесних права (правично суђење, приступ суду, дјелотворни правни лијекови и у другим случајевима), или уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава Босне и Херцеговине (види Уставни суд, Одлука број У 39/01 од 5. априла 2002. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 25/02; Одлука број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 31/03). Такође, Уставни суд наглашава да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака редовних судова у погледу оцјене доказа, уколико се ова оцјена не доима очигледно произвољном (види Уставни суд, Одлука број АП 661/04 од 22. априла 2005. године). Овакву праксу је имао и бивши Дом за људска права, сматрајући да „није у надлежности Дома

да процјену домаћих судова замијени сопственом процјеном чињеница, ако такви закључци не дјелују неприхватљиво или произвољно” (види Дом за људска права, *„Тргосировина Сарајево (ДДТ)” против Федерације БиХ*, предмет број СН/01/4128, одлука о прихватљивости од 6. септембра 2000. године).

26. Како је Европски суд за људска права у бројним одлукама истакао, члан 6 Европске конвенције има „проминентно мјесто у демократском друштву” (види Европски суд за људска права, *De Cubber против Белгије*, пресуда од 26. октобра 1984. године, серија А број 86, став 30). Посљедица тога је да члан 6 Европске конвенције не може да се тумачи рестриктивно (види Европски суд за људска права, *Moreira de Azevedo против Португалије*, пресуда од 23. октобра 1990. године, серија А број 189, став 66). Члан 6 став 1 Европске конвенције набраја низ елемената који су инхерентни правичном вршењу правде, па уколико дође до повреде било ког од елемената садржаних у овом праву, постоји и повреда члана 6 став 1 Европске конвенције (види Уставни суд, Одлука број У 25/01 од 26. септембра 2003. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 3/04, став 25). Уколико се уставно право на правично суђење посматра у контексту позитивног права у Босни и Херцеговини, онда мора да се примијети да битан сегмент права на правично суђење чини брижљива и савјесна оцјена доказа и чињеница утврђених у поступку пред редовним судовима. Ово је једна од основних одредби у вези са извођењем и оцјеном доказа која се налази у свим важећим процесним законима у Босни и Херцеговини, али и у ранијем Закону о кривичном процесу ФБиХ, у ком одредба члана 342 став 2 гласи: *„(...)Суд је дужан да савјесно оцјени сваки доказ појединачно и у вези са осталим доказима и да на основу такве оцјене изведе закључак да ли је нека чињеница доказана”*, што чини неодвојив елемент права на правично суђење (види *mutatis mutandis* већ цитирану Одлуку АП 661/04, став 30).

27. Дакле, иако је себи наметнуо ограничења у погледу испитивања чињеничног стања и оцјене доказа које су дали редовни судови, Уставни суд није ту могућност потпуно искључио, већ је своју надлежност о том питању ограничио на случај да се испитивање чињеничног стања врши ако је *„поступак садржавао повреду права на правично суђење у оквиру значења из члана 6 Европске конвенције”* односно *„уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава”*, или уколико се оцјена доказа *„доима очигледно произвољном”*. У том правцу постоје бројни примјери судске праксе када је Уставни суд улазио у оцјену чињеничног стања и оцјене доказа редовних судова (види Уставни суд, већ цитирана Одлука АП 661/04; Одлука број У 15/99 од 15. децембра 2000. године, *„Службени гласник Босне и Херцеговине”*

број 13/01; Одлука број У 14/00 од 4. маја 2001. године, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 33/01).

28. Ова становишта могу да се примијене и у конкретном случају. Наиме, првостепени суд је своју одлуку о апелантовој кривици за кривично дјело неовлашћене производње и стављања у промет опојних дрога засновао на исказима свједока који су посвједочили да су били са апелантом у друштву, да су се заједно возили у аутомобилу, да је апелант „на двије до три минуте” напустио возило, вратио се и разговарао са другоокривљеним, али нису могли да свједоче о садржају тог разговора зато што га, како наводе, нису чули. Такође, из првостепене пресуде произилази да је одлука о апелантовој кривици за ово кривично дјело заснована и на потврди о одузимању два пакета дроге од млдб. Е. М., који је та два пакета, како је утврђено, добио од трећеокривљеног коме је дао 20 КМ, у присуству и уз учешће другоокривљеног. Да би могло да се одговори на питање да ли је оваквом оцјеном спроведених доказа прекршено апелантово право на правично суђење, потребно је да се сагледа поступак у цјелини и у свјетлу примијењених кривично-правних прописа.

29. У том правцу Уставни суд указује да је један од основних принципа Закона о кривичном поступку у Федерацији ФБиХ који је важио у вријеме доношења одлуке (у даљњем тексту: Закон), а који постоји и у важећем кривично-правном законодавству, да су суд и други органи гоњења дужни да истинито и потпуно утврде како чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, тако и оне које иду у његову корист. Такође, Закон прописује пресумпцију невиности, због чега је оптужени ослобођен терета доказивања. Пресумпција невиности не односи се само на кривицу, већ и на све друге елементе који стоје у међусобној вези у појму кривичног дјела (радња извршења, противправност или кажњивост). Сходно пракси Европског суда за људска права, пресумпција невиности значи да оптужени није дужан да се брани мада има право на одбрану, није дужан да доказује своју невиност, а терет доказивања је на тужиоцу. У складу с тим, суд мора да донесе ослобађајућу пресуду не само кад је увјерен у невиност оптуженог, него и онда када није увјерен ни у његову кривицу ни у његову невиност. Дакле, у сумњи суд мора да примијени принцип *in dubio pro reo*, што је и битан елемент права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Barbera, Messegue i Jabardo против Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А, број 146, став 77).

30. Суд је дужан да савјесно оцијени све доказе појединачно и у вези са осталим доказима, па онда на основу такве, брижљиве оцјене, изведе закључак да ли је нека чињеница доказана (члан 342 став 2 Закона). При томе, сходно члану 14 Закона суд и други органи нису везани ни ограничени посебним формалним доказним правилима, већ по принципу слободне оцјене доказа оцјењују да ли постоји или не постоји нека чињеница. Међутим, ова слободна оцјена доказа захтијева образложење, како сваког доказа појединачно тако и свих доказа заједно, те довођење свих спроведених доказа у узајамну логичку везу. Принцип слободне процјене доказа не представља апсолутну слободу. Та слобода је ограничена општим правилима и законитостима људског мишљења и искуства. Због тога је обавеза редовног суда да се у образложењу пресуде опише процес појединачне оцјене доказа, довођења сваког оцијењеног доказа у везу са другим доказима и извођења закључка о доказаности одређене чињенице.

31. Такође, чињенице које суд треба да утврди могу да се доказују непосредним и посредним доказима – индицијама. Уставни суд наглашава да доказивање индицијама није, само по себи, противно принципима правичног суђења из члана 6 став 1 Европске конвенције. Међутим, за доказивање индицијама вриједи правило да индиције морају да дјелују као чврст, затворен круг који дозвољава само један закључак у односу на релевантну чињеницу, те да објективно потпуно искључе могућност другачијег закључка у односу на исту чињеницу. Дакле, чињенице утврђене посредним доказима морају да буду несумњиво утврђене и међусобно чврсто и логички повезане, тако да упућују на једини могући закључак да је управо оптужени починио кривично дјело које му се ставља на терет (види Врховни суд бивше СФРЈ, пресуда број *Кж-38/70* од 22. децембра 1970. године). Такође, спроведени посредни докази морају да буду у потпуном складу и да представљају не збир доказа, већ систем индиција који ће у свом склопу и повезаности искључити сваку другу верзију могућности од оне коју је утврдио првостепени суд (види Врховни суд бивше СР Хрватске, Пресуда број *Кж-1744/68*).

32. У свјетлу наведеног, Уставни суд указује да је првостепени суд осуђујућу пресуду против апеланта засновао на изјавама свједока који су потврдили једино да је апелант критичне вечери био с њима у друштву одређено вријеме, те да је напустио аутомобил „на двије до три минуте”. Свједоци који су потврдили промет дроге између друго и трећеокривљеног и млдб. Е. М., нису ни на који начин указали да је апелант набавио и продао дрогу, нити су га на било који начин довели у везу с тим. Уставни суд запажа да свједок млдб. Е. М. није ни видио апеланта, нити га познаје,

а други свједоци су изјавили само да су чули да је апеланту надимак „Вирцин”, али га не познају, сем што су се с њим те вечери возили у аутомобилу одређено вријеме. Уставни суд запажа да су се апелант и остали окривљени бранили ћутањем, али то никако не може да се тумачи на њихову штету, већ је суд био обавезан да изведе доказе који ће несумњиво указати да су окривљени починили кривично дјело, да би могао да донесе осуђујућу пресуду.

33. Уставни суд сматра да разлози које је навео првостепени суд у односу на своје убјеђење да је апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет, а које је прихватио као логичке и Кантонални суд, нису задовољавајући са аспекта принципа брижљиве и савјесне оцјене доказа како то Закон захтијева, нити са аспекта члана 6 став 1 Европске конвенције. Наиме, након навођења исказа Салиха Ханића и Ирфана Османовића који су свједочили да су се возили у истом возилу са апелантом, да је апелант на пар минута напустио возило, затим се вратио, те у току вожње разговарао „о нечем” са другоокривљеним, првостепени суд наводи да „(...) поуздано закључује да након што се (другоокривљени) обратио (апеланту) за куповину ‘траве’, да је (апелант), након што је у Градаццу у улици Челиковића изашао из возила којим су се довели (апелант) и (другоокривљени), а којим је управљао свједок Ханић, те минуто до три вратио се у возило, (апелант) продао (другоокривљеном) два пакета ‘траве’”. Међутим, суд не даје логичко и разложно објашњење за такав свој закључак заснован на исказима свједока, који нису навели да су видјели да је апелант „продао дрогу”.

34. Ово је нарочито важно у ситуацији када не постоји нити један други непосредни доказ на околност да је апелант продао дрогу другоокривљеном, нити је затечен на критичном мјесту, нити је код њега пронађена дрога. С друге стране, посредни докази нису такви да би представљали систем чврсто и логички повезаних индиција, које би, како је већ речено, упућивале на једини могући закључак да је управо апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет. Сем тога, првостепени суд наводи да дијеловима исказа свједока Ирфана Османовића, који је изјавио да није примијетио да апелант „нешто носи” кад се вратио у аутомобил, није повјеровао, сматрајући да је такав исказ „усмјерен на помагање” апеланту, не образлажући детаљније на основу чега је суд стекао такав утисак, односно процес оцјене тих доказа, како то захтијева принцип слободне оцјене доказа.

35. Уставни суд сматра да овакво образложење не задовољава захтјев брижљиве и савјесне оцјене доказа, будући да субјективно убјеђење суда да је апелант починио

кривично дјело које му се ставља на терет није довољно, већ мора да постоји стварна, на објективним чињеницама заснована и образложена истинитост закључка суда. Редовни судови не могу само да кажу да одређеном свједоку не вјерују само зато што је његов исказ у супротности са исказом неког другог свједока коме вјерују, нити је довољно да доказ само субјективно квалификују као „усмјерен на помагање оптуженом”.

36. Овакво образложење, сходно мишљењу Уставног суда, не задовољава ни обавезу поштовања принципа *in dubio pro reo*, тим прије што суд, тужилац и други органи имају сходно Закону обавезу да утврде све чињенице – како оне које иду на терет, тако и оне које иду у корист оптуженог. Због примјене принципа *in dubio pro reo*, чињенице које иду на терет оптуженог морају да буду са сигурношћу утврђене, за разлику од чињеница које иду у корист окривљеног а које се узимају за утврђене чак и онда када су само вјероватне, тј. када постоји сумња да оне постоје. Уставни суд сматра да образложење које је дао првостепени суд није довољно прецизно и јасно, те да се из тог образложења не види начин на који је суд примијенио принцип *in dubio pro reo* у односу на апеланта као оптуженог.

37. Такође, Уставни суд запажа да се Кантонални суд није детаљније упуштао у питање како је оцијенио доказе првостепени суд, што је примарно задатак тог суда, и то не само са аспекта кривично-правних прописа већ и Европске конвенције. Наиме, сходно члану II/2 Устава Босне и Херцеговине, Европска конвенција и њени протоколи се директно примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над свим другим правом, а сходно члану II/6 Устава Босне и Херцеговине „*Босна и Херцеговина, сви судови, установе, органи власти, те органи којима посредно руководе ентитети или који дјелују унутар ентитета подвргнути су, односно примјењују људска права и основне слободе на које је указано у ставу 2*”. На основу ових одредби Устава Босне и Херцеговине, Кантонални суд је у конкретном случају требао детаљније да испита да ли образложење првостепене пресуде и изведени закључак задовољавају захтјеве Закона, али и члана 6 Европске конвенције. Уставни суд сматра, на основу свега наведеног, да образложења обје оспорене пресуде не задовољавају те захтјеве, већ остављају утисак произвољности.

38. На основу изложеног Уставни суд сматра да је оспораваним пресудама прекршено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

39. Уставни суд закључује да постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када се осуђујућа пресуда заснива на доказима који, ни непосредно ни посредно, са сигурношћу не указују да је апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет и када суд не даје логично и увјерљиво образложење за свој закључак о апелантовој кривици, већ се његова оцјена доказа доима произвољном.

40. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj AP 481/05

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Ismeta Burovića protiv
Rješenja Kantonalnog suda za prekršaje
u Sarajevu Pž. broj III-II-12/05 od 27.
januara 2005. godine

Odluka od 14. marta 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 481/05**, rješavajući apelaciju **Ismeta Burovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 14. marta 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU

Usvaja se apelacija Ismeta Burovića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3.c. i d. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Rješenje Kantonalnog suda za prekršaje u Sarajevu Pž. broj III-II-12/05 od 27. januara 2005. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu za prekršaje u Sarajevu koji je dužan po hitnom postupku donijeti novu odluku, u skladu s članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. st. 1. i 3.c. i d. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu za prekršaje u Sarajevu da u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine“.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Ismet Burović (u daljnjem tekstu: apelant) sa Ilidže - Sarajevo podnio je 4. marta 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda za prekršaje u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud za prekršaje) Pž. broj III-II-12/05 od 27. januara 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda za prekršaje i Općinskog suda za prekršaje u Vogošći (u daljnjem tekstu: Općinski sud za prekršaje) zatraženo je 6. januara 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovore na apelaciju dostavili su Općinski sud za prekršaje 20. februara 2006. godine, a Kantonalni sud za prekršaje 21. februara 2006. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Općinskog i Kantonalnog suda za prekršaje dostavljeni su apelantu 27. februara 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Rješenjem Općinskog suda za prekršaje broj I-P-II-1002/04 od 8. jula 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda za prekršaje Pž. broj III-II-12/05 od 27. januara 2005. godine, apelant je proglašen krivim zbog počinjenog prekršaja iz člana 192. stav 1. Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima („Službene novine Kantona Sarajevo” broj 14/97), te mu je izrečena novčana kazna u iznosu od 150,00 KM.

7. S ciljem utvrđivanja relevantnih činjenica proveden je redovan prekršajni postupak. Općinski sud za prekršaje saslušao je u svojstvu svjedoka dva policajca. Iz spisa apelacije vidljivo je da je apelant bio prisutan tokom saslušanja kao svjedoka jednog od policajaca, dok nema dokaza da je bio prisutan tokom saslušanja kao svjedoka drugog policajca. Osim toga, izvršeno je suočenje apelanta s jednim policajcem, kojom prilikom je apelant odbio potpisati zapisnik o suočenju. Apelant je tražio da se izvrši i suočenje sa drugim policajcem, međutim sud nije udovoljio tom zahtjevu. Izveden je i dokaz uvidom u tahograf pločicu koju je izuzela policija iz apelantovog vozila prilikom počinjenog prekršaja, te je izvršio vještačenje vještak saobraćajne struke. U spisu apelacije nema dokaza da li je apelantu data prilika da se izjasni o izboru navedenog vještaka kojeg je odredio sud, kao ni da li je apelantu data prilika da se izjasni o navedenom nalazu, tako što bi mu nalaz bio dostavljen prije održavanja ročišta, uz ostavljanje vremena potrebnog za pripremanje eventualnih primjedbi, a prije donošenja prvostepenog rješenja. Iz apelacije proizlazi da je predmetni nalaz vještaka saobraćajne struke dostavljen apelantu tek nakon donošenja prvostepenog rješenja.

8. Nakon što je Općinski sud za prekršaje donio Rješenje broj I-P-II-1002/04 od 8. jula 2004. godine, te proglasio apelanta krivim zbog počinjenog prekršaja i izrekao mu novčanu kaznu, apelant je protiv navedenog rješenja izjavio žalbu Kantonalnom sudu za prekršaje zbog svih razloga predviđenih članom 163. Zakona o prekršajima („Službene novine Kantona Sarajevo“ br. 16/01 i 4/02), što uključuje: a) bitne povrede odredaba prekršajnog postupka; b) povrede materijalnog propisa o prekršaju; c) pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje; i d) odluka o kazni, ukoru, zaštitnoj mjeri, oduzimanju imovinske koristi i troškovima prekršajnog postupka. U žalbi apelant je predložio da Kantonalni sud za prekršaje ukine rješenje prvostepenog suda i vrati ga na ponovni postupak u skladu sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), ili da Kantonalni sud zakaže javnu raspravu kako bi se utvrdile sve bitne činjenice.

9. Prije nego što je predmetna žalba proslijeđena Kantonalnom sudu za prekršaje, Općinski sud je saslušao u svojstvu svjedoka policajca Admira Kadića i zapisničarku Ismetu Brkić, o tome da li je apelant tokom prvostepenog postupka osporavao potrebu vršenja vještačenja, s obzirom da je u žalbi navedeno da se apelant protivio vještačenju. Iz spisa apelacije proizlazi da Općinski sud nije obavijestio apelanta o datumu održavanja saslušanja policajca Admira Kadića kao ni zapisničarke Ismete Brkić, niti da je apelant prisustvovao saslušanju.

10. U spisu apelacije nema dokaza da je Kantonalni sud za prekršaje obavijestio apelanta o sjednici vijeća na kojoj se raspravljalo o njegovoj žalbi. U obrazloženju rješenja Kantonalnog suda za prekršaje, u dijelu u kojem se daju razlozi zbog kojih je bilo potrebno izvršiti vještačenje u prvostepenom postupku, s obzirom da je apelant u žalbi osporavao potrebu vršenja vještačenja, navedeno je da su povodom žalbe saslušani svjedoci Admir Kadrić i Ismeta Brković (uz napomenu da se kod posljednjeg imena radi o štamparskoj grešci, budući da se radilo o saslušanju zapisničarke Općinskog suda za prekršaje Ismete Brkić) koji su potvrdili da je apelant na suočenju rekao da treba vršiti vještačenje. Na kraju, Kantonalni sud za prekršaje je odbio apelantovu žalbu kao neosnovanu, te u cijelosti potvrdio prvostepeno rješenje Općinskog suda za prekršaje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra da mu je tokom predmetnog prekršajnog postupka povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Povredu prava na pravično suđenje pred prvostepenim sudom apelant vidi u tome što mu sud nije omogućio suočenje s policajcem Eldinom Pezom koji je ujedno i jedan od podnositelja prekršajne prijave protiv njega. Dalje, prilikom apelantovog suočenja s policajcem Admirom Kadićem sudija nije dozvolio da određena apelantova pitanja budu unesena u zapisnik, zbog čega je apelant i odbio da ga potpiše. Apelant navodi i da su pred prvostepenim sudom ispitivani u svojstvu svjedoka policajci Eldin Pezo i Admir Kadić, ali da on nije bio prisutan njihovom ispitivanju jer nije vršeno u vrijeme kada je ročište zakazano.

12. Povredu prava na pravično suđenje pred drugostepenim sudom apelant vidi u tome što mu nije omogućeno da prisustvuje sjednici žalbenog vijeća pred drugostepenim sudom, iako je on to izričito tražio u žalbi. Osim toga, apelant navodi da je drugostepeni sud u svojstvu svjedoka saslušao policajca Admira Kadića i zapisničarku Ismetu Brkić, čemu on nije prisustvovao, te nije ni mogao osporiti njihove iskaze koji se tiču opravdanosti provođenja dokaza vještačenjem.

13. Iz svega navedenog, apelant zaključuje da su prvostepeni i drugostepeni sud bili pristrani prilikom vođenja postupka jer mu nisu omogućili suočenje sa policajcem Eldinom Pezom. Zatim, nisu dozvolili da određena njegova pitanja postavljena policajcu Admiru Kadiću budu unesena u zapisnik, navedene su svjedoke saslušavali bez njegovog

prisustva, te ga nisu ni pozvali na sjednicu žalbenog vijeća iako je to tražio, a tom prilikom su istovremeno saslušavali određene svjedoke. Osim toga, apelant navodi da je vještak saobraćajne struke angažovan nepotrebno, te da mu prvostepeni sud nije dozvolio da se izjasni o izboru i nalazu vještaka. Na kraju, apelant navodi kako u konkretnom slučaju nije bilo zakonskih uvjeta za podnošenje prekršajne prijave i vođenje prekršajnog postupka, te da je za učinjeno djelo trebalo, u stvari, izreći mandatnu kaznu.

b) Odgovor na apelaciju

14. Općinski sud za prekršaje naglašava da je apelacija neosnovana, te da je nesporna apelantova krivica za prekršaj za koji je proglašen krivim, što je prema navodima Općinskog suda za prekršaje „posljednje i najvažnije bez obzira na to kako je vođen postupak“. Osim toga, Općinski sud za prekršaje naglašava da je apelant u vezi sa predmetnim vještačenjem vještaka saobraćajne struke na ročištu na kojem su bili prisutni policajac Admir Kadić i zapisničarka Ismeta Brkić „provocirao sudiju Čakovića zašto danas ne spominje nikakvo vještačenje“. Na tom ročištu suočeni su apelant i policajac Admir Kadić. Nakon završetka tog ročišta i odlaska apelanta i policajca Admira Kadića, u roku od dvadesetak minuta pojavio se i policajac Eldin Pezo te je i on saslušan. Sudija koji je vodio postupak dogovorio se sa apelantom da ga pozove telefonom kad stigne predmet sa vještačenja. Slijedom tog dogovora, sudija je 7. jula 2004. godine telefonom obavijestio apelanta da je predmet stigao sa vještačenja i da može doći u sud da se o njemu izjasni, međutim apelant je odbio da dođe i da se izjašnjava o nalazu vještaka. Nakon toga, tj. 8. jula 2004. godine, sud je donio rješenje o kažnjavanju apelanta, dok je 12. jula 2004. godine apelant došao u sud i tražio da mu se omogući da fotokopira cijeli spis uključujući i nalaz vještaka, što mu je i omogućeno. Iz navedenog Općinski sud zaključuje da je apelantu omogućeno da se izjasni o predmetnom nalazu vještaka, te da nisu tačne njegove tvrdnje da se nije mogao o njemu izjasniti.

15. Osim toga, Općinski sud naglašava da je apelant 15. jula 2004. godine izjavio žalbu Kantonalnom sudu za prekršaje u kojoj su bile sve same neistine o tome da mu nije omogućeno suočenje sa policajcem Eldinom Pezom te da se nije mogao izjasniti o nalazu vještaka. Stoga se sud i odlučio da na te okolnosti, a prije slanja spisa drugostepenom sudu, sasluša kao svjedoke zapisničarku Ismetu Brkić i policajca Admira Kadića. U vezi s tim saslušanjem, Općinski sud za prekršaje navodi da apelant i nije bio pozivan na ovo saslušanje zbog toga što za tim nije bilo nikakve potrebe jer se tada uopće nije raspravljalo o njegovoj odgovornosti, nego je cilj bio da se demantiraju neistine koje je apelant iznosio u svojoj žalbi. Općinski sud za prekršaje navodi da apelant, sve i da je bio prisutan na

ispitivanju navedenih svjedoka, ne bi mogao ništa osporiti u njihovim iskazima jer sve o čemu su oni svjedočili sudija je zajedno sa njima i apelantom čuo svojim ušima na prethodnim ročištima i u drugim kontaktima sa apelantom prije donošenja prvostepenog rješenja, a nije to saznao posredno od nekog drugog.

16. Kantonalni sud za prekršaje naglašava da je apelacija neosnovana te predlaže da se kao takva odbije. Naglašava se da je vijeće tog suda odlučivalo o apelantovoj žalbi u sjednici bez prisustva stranaka, budući da je postupak proveden prema odredbama čl. 334. do 339. Zakona o krivičnom postupku, koje se odnose na postupak o žalbi na rješenje suda. Pred Kantonalnim sudom za prekršaje, nakon što je podnesena žalba na prvostepeno rješenje, nisu saslušavani svjedoci Admir Kadić i Ismeta Brkić, već je to urađeno pred prvostepenim sudom. Kantonalni sud za prekršaje napominje da treba imati u vidu specifičnost prekršajnog postupka gdje je Zakonom o prekršajima propisan način vođenja prekršajnog postupka i u kojem nije predviđena glavna rasprava pred prvostepenim sudom, nije predviđen princip kontradiktornosti i obaveznog prisustva tužitelja (odnosno podnosioca zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka), kao i da se ne propisuje obaveza odgovora na žalbu, te da je propisana mogućnost da povodom žalbe prvostepeni sud provodi dopunu postupka prije dostavljanja žalbe drugostepenom sudu. Ove različitosti ukazuju da se striktno ne mogu primjenjivati odredbe Zakona o krivičnom postupku, koje se odnose na postupanje po žalbi na presudu suda (član 319), te da se na rad vijeća Kantonalnog suda za prekršaje odnose odredbe koje regulišu postupak po žalbi na rješenje suda, kako je određeno Zakonom o krivičnom postupku Federacije BiH.

V. Relevantni propisi

17. **Zakon o prekršajima Kantona Sarajevo** („Službene novine Kantona Sarajevo“ br. 16/01 i 4/02)

„Član 133.

Upogledu oslobođenja od dužnosti svjedočenja, načina saslušanja svjedoka, suočenja i učestvovanja tumača, shodno se primjenjuju odgovarajuće odredbe zakona o krivičnom postupku koji se primjenjuje na teritoriji Kantona.

Član 136. stav 1.

Ako je za utvrđivanje ili za ocjenjivanje neke činjenice neophodno stručno znanje kojim ne raspolaže prekršajni sud, u prekršajnom sudu se određuje vještak radi vještačenja. Vještačenje se može povjeriti i stručnoj ustanovi (bolnici, hemijskoj laboratoriji i dr.).

Član 137.

Okrivljeni, podnositelj zahtjeva i oštećeni mogu zahtijevati izuzeće vještaka.

O zahtjevu iz prethodnog stava rješava sudija za prekršaje.

Žalba na rješenje kojim se odbija zahtjev za izuzećem vještaka odlaže izvršenje vještačenja, ukoliko ne postoji opasnost od odlaganja.

U pogledu izuzeća vještaka i načina vještačenja, shodno se primjenjuju odgovarajuće odredbe Zakona o krivičnom postupku koji se primjenjuje na teritoriji Kantona.

Član 163.

Rješenje o prekršaju može se pobijati:

- 1. zbog bitne povrede odredaba prekršajnog postupka,*
- 2. zbog povrede materijalnog propisa o prekršaju,*
- 3. zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,*
- 4. zbog odluke o kazni, ukoru, zaštitnoj mjeri, oduzimanju imovinske koristi i troškovima prekršajnog postupka.*

Član 171. stav 4.

U pogledu postupka po žalbi shodno se primjenjuju odgovarajuće odredbe Zakona o krivičnom postupku koje se primjenjuju na teritoriji Kantona.“

18. Zakon o krivičnom postupku Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj 35/03)

„Član 6. stav 2.

Osumnjičenom, odnosno optuženom se mora omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.

Član 319. stav 1.

O sjednici vijeća obavijestit će se tužitelj, optuženi i njegov branitelj.“

VI. Dopustivost

19. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

21. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda za prekršaje PŽ. broj III-II-12/05 od 27. januara 2005. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje Kantonalnog suda za prekršaje doneseno je 27. januara 2005. godine, apelantu dostavljeno 21. februara 2005. godine, a apelacija je podnesena 4. marta 2005. godine, iz čega očigledno proizlazi da je apelacija podnesena u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

22. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant pobija navedena rješenja Općinskog suda za prekršaje i Kantonalnog suda za prekršaje, tvrdeći da su mu tim rješenjima povrijeđena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

24. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Sve osobe na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.“

25. Član 6. st. 1. i 3.c. i d. Evropske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom (...)

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

c. (...) da se brani sam (...)

d. (...) da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe(...).“

26. Prvo pitanje na koje Ustavni sud mora odgovoriti tiče se primjenjivosti člana II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije u konkretnom slučaju, odnosno da li se radi o „krivičnoj” optužbi protiv apelanta.

27. Ocjena da li je neka optužba „krivična” u smislu značenja iz člana 6. Evropske konvencije daje se na osnovu kriterija: klasificiranje prema zakonodavstvu, priroda prekršaja i priroda i strogost kazne (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Engel i dr. protiv Holandije*, presuda od 8. juna 1976. godine). Ovi kriteriji ne moraju biti kumulativno ispunjeni. Priroda prekršaja uključuje dva potkriterija: obim prekršene norme i svrhu kazne, koji moraju biti kumulativno ispunjeni.

28. Apelant je proglašen krivim i kažnjen zbog djela koje je klasificirano kao prekršaj prema Zakonu o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima. To znači da optužba nije klasificirana kao krivična. Međutim, to nije odlučujuće za primjenu garancija iz člana 6. Evropske konvencije. Što se tiče prirode prekršaja, da bi se radilo o „krivičnoj” optužbi obim prekršajne norme mora biti općenit, a svrha sankcije mora biti odvratajuća i kažnjiva. U konkretnom slučaju, norma kojom je propisan prekršaj odnosi se na sve učesnike u saobraćaju, ona ima opći karakter i ne primjenjuje se samo na neku specifičnu grupu, profesiju ili sl. S druge strane, disciplinske sankcije uglavnom se ustanovljavaju kako bi se osiguralo da pripadnici određenih grupa poštuju određena pravila (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Weber protiv Švicarske*, presuda od 22. maja 1990. godine). Što se tiče svrhe kazne, ona je općenito u prekršajnom postupku sprečavanje djelatnosti kojima se vrši povreda javnog poretka, sprečavanje učinioca da čini prekršaje i njegovo prevaspitavanje, vaspitni uticaj na druge da ne čine prekršaje, jačanje morala i uticaj na razvijanje odgovornosti i discipline građana. U konkretnom slučaju svrha kazne je, prema Zakonu o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima, osiguranje sigurnosti saobraćaja

na javnim putevima što je u javnom interesu. Ustavni sud smatra da sve ovo upućuje na zaključak da se radi o „krivičnoj” optužbi, a ne o disciplinskoj sankciji.

29. S obzirom da je Ustavni sud utvrdio, na osnovu kriterija prirode prekršaja, da se radi o „krivičnoj” optužbi, priroda i strogost kazne nisu više relevantni (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Özturk protiv Savezne Republike Njemačke*, presuda od 21. februara 1984. godine). Ipak, Ustavni sud smatra značajnom i činjenicu da su u konkretnom slučaju propisane novčane kazne u znatnom iznosu, kao i da se izrečene novčane kazne pod zakonom određenim okolnostima mogu zamijeniti za kaznu zatvora, što, također, upućuje na zaključak da se radi o „krivičnoj” optužbi.

30. Pravičnost postupka ocjenjuje se na osnovu postupka kao cjeline (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, serija A, broj 146, stav 68. i Odluku Ustavnog suda broj *U 63/01* od 27. juna 2003. godine, objavljenu u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“ broj 38/03).

31. U konkretnom slučaju apelant se žali: a) da mu nije omogućeno suočenje s policajcem Eldinom Pezom; b) da prilikom suočenja s policajcem Admirom Kadrićem sudija nije dozvolio da neka njegova pitanja budu unesena u zapisnik; c) da je vještačenje vještaka saobraćajne struke u ovom predmetu bilo nepotrebno; d) da u konkretnom slučaju nije bilo zakonskih uvjeta za podnošenje prekršajne prijave i vođenje prekršajnog postupka, te je za učinjeno djelo trebalo, u stvari, izreći mandatnu kaznu; e) da su pred prvostepenim sudom u svojstvu svjedoka saslušavani policajci Eldin Pezo i Admir Kadić, ali apelant nije prisustvovao njihovom ispitivanju jer nije vršeno u vrijeme kada je ročište zakazano; f) da mu nije omogućeno da prisustvuje sjednici drugostepenog vijeća iako je to u žalbi izričito zahtijevao; g) da je drugostepeni sud u svojstvu svjedoka saslušao policajca Admira Kadića i zapisničara Ismetu Brkić, čemu apelant nije prisustvovao te nije mogao osporavati njihove iskaze koji se tiču opravdanosti provođenja dokaza vještačenjem; i h) da mu nije omogućeno da se izjasni o izboru i nalazu vještaka saobraćajne struke.

32. Prema mišljenju Ustavnog suda, navedeni apelantovi prigovori od tačke a) do tačke d) tiču se utvrđivanja činjeničnog stanja i načina na koji su primijenili pravo redovni sudovi u čije ispitivanje Ustavni sud neće ulaziti, u skladu sa svojim standardnim stanovištem koje glasi: „*Nadležnost Ustavnog suda u apelacionim postupcima ograničena je 'na pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu' i Sud nije nadležan da preispituje činjenično stanje ili tumačenje i primjenu zakona redovnih sudova osim u slučajevima u kojima su odluke nižih sudova povrijedile ustavna prava, ili su zanemarile ta prava, te ako je primjena*

zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravično suđenje, pristup sudu, efektivni pravni lijekovi i dr.) ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava“ (vidi Odluku broj U 62/01 od 5. aprila 2002. godine, objavljenu u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“ broj 24/02). Dakle, navedeni apelantovi prigovori od tačke a) do tačke d) nisu relevantni u smislu ustavnog prava na pravično suđenje i standarde koje propisuje član 6. Evropske konvencije, budući da rješavanje pitanja koja su obuhvaćena navedenim prigovorima spada u isključivu nadležnost redovnih sudova, a način na koji su navedena pitanja riješili u konkretnom slučaju redovni sudovi, prema mišljenju Ustavnog suda, ne ukazuje na mogućnost da je time došlo do povrede prava na pravično suđenje s obzirom da u njima nema bilo kakve proizvoljnosti. Stoga navedeni apelantovi prigovori neće ni biti posebno ispitivani.

33. Međutim, apelantovi prigovori od tačke e) do tačke h) su relevantni u odnosu na standarde koji se tiču ustavnog prava na pravično suđenje i ukazuju na mogućnost da je došlo do povrede prava na pravično suđenje načinom na koji su redovni sudovi riješili pitanja obuhvaćena navedenim apelantovim prigovorima. Stoga će apelantovi prigovori od tačke e) do tačke h) biti posebno ispitani u skladu sa standardima koje propisuje član 6. st. 1. i 3.c. i d. Evropske konvencije.

34. Ustavni sud će najprije ispitati sljedeće prigovore: pred prvostepenim sudom u svojstvu svjedoka saslušavani su policajci Eldin Pezo i Admir Kadić, ali apelant nije bio prisutan njihovom ispitivanju jer nije vršeno u vrijeme kada je ročište zakazano; prvostepeni sud je, nakon što je apelant izjavio žalbu na njegovo rješenje, u svojstvu svjedoka saslušao policajca Admira Kadića i zapisničarku Ismetu Brkić, čemu apelant nije prisustvovao, te nije niti mogao osporavati njihove iskaze; zatim, apelantu nije omogućeno da se izjasni o izboru i nalazu vještaka saobraćajne struke.

35. U vezi sa navedenim, Ustavni sud primjećuje da jedan dio apelantovih navoda ne odgovara činjeničnom stanju spisa apelacije. Naime, nesporno je da je apelant bio prisutan na ročištu od 16. juna 2004. godine, kada je u svojstvu svjedoka saslušan policajac Admir Kadić, što se sve može ustanoviti uvidom u zapisnik od 16. juna 2004. godine. Tačno je da je apelant odbio da potpiše zapisnik. Međutim, iz te činjenice se ne može zaključiti da apelantu nije omogućeno da prisustvuje saslušanju navedenog svjedoka. Osim toga, nakon donošenja prvostepenog rješenja kojim je apelant proglašen krivim, te nakon što je apelant izjavio žalbu protiv navedenog rješenja, dodatno saslušanje svjedoka Admira Kadića i Ismete Brkić nije obavljeno pred Kantonalnim sudom za prekršaje već pred Općinskim sudom za prekršaje. Međutim, nesporne su činjenice da apelant nije bio

prisutan tokom saslušanja policajca Eldina Peze, budući da Općinski sud za prekršaje navodi da je navedeni svjedok saslušan dvadesetak minuta nakon što je završeno ročište, te da tom saslušanju nije bio prisutan apelant. Također je nesporno da apelant nije bio prisutan kada je Općinski sud za prekršaje, nakon što je apelant izjavio žalbu na njegovo rješenje, dodatno saslušavao svjedoke Admira Kadića i Ismetu Brkić, jer to izričito potvrđuje i Općinski sud za prekršaje u odgovoru na apelaciju, a vidi se i iz zapisnika o ispitivanju svjedoka od 11. i 19. augusta 2004. godine.

36. Prema mišljenju Ustavnog suda, navedeni prigovori pokreću opća pitanja koja se tiču prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i posebne garancije koje daje član 6. Evropske konvencije u stavu 3. tač. c. i d. koje se tiču prava na odbranu optuženog, kao i njegovog prava na ispitivanje svjedoka optužbe. Prema konstantnoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda svi dokazi, u principu, moraju biti izvedeni u prisustvu optuženog, kome se mora dati mogućnost da tokom suđenja pokuša osporiti navode optužbe kao i dokaze kojima se optužba potkrepljuje. Ovdje je nesporno da se saslušanjem policajca Eldina Peze potkrepljuje „optužnica” protiv apelanta, imajući u vidu činjenicu da je navedena osoba i jedan od podnositelja prekršajne prijave protiv apelanta. Vještačenjem vještaka saobraćajne struke utvrđena je neispravnost tahograf aparata na motornom vozilu kojim je upravljao apelant, što je predstavljalo još jedan dokaz u pravcu proglašavanja apelanta krivim za navedeni prekršaj, te izricanje sankcije u vidu novčane kazne. Nesporno je da apelant u toku postupka pred prvostepenim sudom nije prisustvovao saslušanju policajca Aldina Peze, kao i da mu nije data prilika da se izjasni o izboru vještaka saobraćajne struke, njegov nalaz mu nije dostavljen prije održavanja ročišta, niti mu je ostavljeno vrijeme da bi mogao dati eventualne primjedbe na njega.

37. Ustavni sud ne može prihvatiti kao opravdanje navode Općinskog suda za prekršaje o tome da je sudija telefonom kontaktirao sa apelantom i rekao mu da dođe po nalaz vještaka i da se o njemu izjasni što je apelant odbio, te da mu je izjašnjenje o nalazu vještaka omogućeno tek kada je on to zatražio, tj. nakon donošenja prvostepenog rješenja.

38. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na činjenicu da ni Općinski sud za prekršaje ne osporava da „apelantu nije dao mogućnost da se izjasni o izboru vještaka“ što je, prema mišljenju Ustavnog suda, bio obavezan uraditi u ovom slučaju, zbog toga što relevantne odredbe Zakona o krivičnom postupku i Zakona o prekršajima predviđaju mogućnost izuzeća vještaka (vidi čl. 44. i 112. Zakona o krivičnom postupku i čl. 137. Zakona o prekršajima). Davanjem mogućnosti strankama da se izjasne o izboru vještaka daje im se mogućnost i da istaknu eventualne prigovore u vezi sa njegovim izuzećem. Iako Ustavni sud smatra

da, u principu, nije potrebno poučavati sudove o pravilima dostavljanja, naglašava se da se ovdje, kao jedno od osnovnih pitanja, postavlja način komunikacije suda sa strankama u postupku. Situacija kada sudija „zove telefonom stranku u postupku da preuzme nalaz vještaka i da se o njemu izjasni“ svakako nije u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o krivičnom postupku i Zakona o prekršajima, gdje je detaljno propisano na koji način sud dostavlja strankama dokumente o kojima se imaju pravo izjasniti i pokušati ih osporiti. Osim toga, nesporna je i činjenica da predmetni nalaz vještaka nije uručen apelantu prije donošenja prvostepenog rješenja kojim se apelant proglašava krivim, što praktično znači da apelant nije imao priliku da se tokom prvostepenog postupka izjasni o nalazu vještaka koji je sačinjen u tom postupku.

39. Osim toga, ne može se prihvatiti kao razumno opravdanje Općinskog suda za prekršaje da nije bilo potrebno pozivati apelanta na dodatno saslušanje policajca Admira Kadića i zapisničarke Ismete Brkić, jer „apelant ne bi mogao ništa osporiti u njihovim iskazima“. Suština svega je da su navedene osobe saslušavane radi provjere apelantovih navoda iznijetih u žalbi protiv prvostepenog rješenja, gdje se raspravljalo o navodima iz žalbe kojima apelant dovodi u pitanje ispravnost prvostepene odluke, te je, u skladu s tim, apelant morao biti pozvan na navedeno saslušanje.

40. Navedenim postupanjima prvostepenog suda apelantu nije data prilika da pokuša osporiti dokaze „optužbe“ i iznijeti navode koji mu idu u korist, čime je, prema mišljenju Ustavnog suda, došlo do narušavanja standarda pravičnog suđenja koje propisuje član 6. st. 1. i 3. tač. c. i d. Evropske konvencije.

41. Ustavnom sudu ostaje još da riješi apelantov prigovor da mu nije omogućeno da prisustvuje sjednici drugostepenog vijeća iako je to izričito zahtijevao u žalbi. Iz obrazloženja drugostepene odluke, kao i iz odgovora na apelaciju, nesporno je da Kantonalni sud za prekršaje nije pozvao apelanta na sjednicu drugostepenog vijeća.

42. U žalbi izjavljenoj Kantonalnom sudu za prekršaje apelant je tražio da se prvostepeno rješenje ispita u pogledu svih razloga navedenih u članu 163. Zakona o prekršajima. Kantonalni sud je, rješavajući apelantovu žalbu, potvrdio prvostepeno rješenje. Stoga ishod suđenja pred drugostepenim sudom je bio od velikog značaja za apelanta.

43. Obavezu da obavijesti podnositelja žalbe o održavanju sjednice drugostepenog suda, kada on to zahtijeva u žalbi, sudu nameće član 171. stav 4. Zakona o prekršajima u vezi sa članom 319. stav 1. Zakona o krivičnom postupku. Pri tome je nebitno kakvog su

suštinskog i procesnog kvaliteta navodi, činjenice i dokazi koje apelant želi iznijeti. Kako u ovom slučaju nije sporno da Kantonalni sud za prekršaje nije obavijestio apelanta o sjednici drugostepenog vijeća, proizlazi da je sprečavanje apelanta da relevantne činjenice, navedene u žalbi, usmeno iznese pred drugostepenim vijećem, povreda obligacijskih odredbi navedenih zakona koje propisuju davanje mogućnosti da se prisustvuje sjednici žalbenog vijeća, što je na kraju i dovelo do povrede prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

44. Da se, kada je riječ o prisustvovanju podnositelja žalbe pred drugostepenim sudom, mora primjenjivati domaće zakonodavstvo eksplicitno pokazuje praksa Evropskog suda za ljudska prava: „*Da li okrivljeni ima pravo da prisustvuje javnom saslušanju i brani svoj slučaj pred Žalbenim sudom, (...) zavisi od posebnih odredbi domaćeg zakonodavstva posmatranog kao cjelina*“ (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Ekbatani protiv Švedske*, presuda od 26. maja 1988. godine, tačka 25).

45. Uvijek se radi o povredi člana 6. st. 1. i 3.c. Evropske konvencije kada apelant nije bio pozvan na sjednicu žalbenog vijeća ako je to propisano domaćim zakonom a odluka se ticala činjenica i navoda krivičnog djela, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, kakvo je počiniteljevo lično viđenje tih činjenica, a on je zahtijevao da bude prisutan radu žalbenog vijeća (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Delcourt protiv Belgije*, presuda od 17. januara 1970. godine, A.11, strane 14. i 15. i *Monnell i Morris protiv Velike Britanije*, presuda od 2. marta 1987. godine A.115, strana 25). Ova pravna situacija odgovara okolnostima na koje se žali apelant.

46. Tako, u citiranoj odluci *Delcourt protiv Belgije* se, na stranama 14. i 15, navodi: „*(A) Krivična optužba nije riješena dok oslobađajuća ili osuđujuća presuda nije postala konačna. Krivični postupak čini cjelinu i mora se, obično, završiti izvršnom odlukom.....(T) Evropska konvencija ne prisiljava strane ugovornice da ustanove odnosno formiraju žalbene ili kasacione sudove. Ipak, od država koje su osnovala takve sudove zahtijeva se da osiguraju da se osobama kojima se domaćim zakonima zahtijeva da će uživati sve osnovne garancije sadržane u članu 6. Evropske konvencije, te garancije i osiguraju.*“ Slijedi da, ako je apelant u žalbi ponudio činjenice i dokaze za koje on smatra da su mu od koristi i zahtijeva da ih lično prezentira pred žalbenim vijećem, a takva mogućnost je predviđena domaćim krivičnim zakonodavstvom, onda mu se to mora i omogućiti. U suprotnom, radi se o povredi prava na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije. U tom kontekstu su i navodi iz tačke 57. Presude Evropskog suda za ljudska prava, *Monnell i Morris protiv Velike Britanije*, koja glasi: „*U vezi sa aplikacijom kojom se*

*traži dopuštenje za prisustvovanje na žalbenom vijeću, žalbeni sud nije ponovo razmatrao činjenice slučaja niti pozivao svjedoke, iako osnovi žalbe sadrže pitanja utvrđivanja činjenica, nasuprot tumačenju samog zakona. Ali suštinsko za odlučivanje u ovakvim postupcima jeste da li je apelant pokazao postojanje opravdanih osnova koje bi opravdale saslušanje o žalbi. Ako su razlozi koji se navode zasnovani na zakonu i zaslužuju daljnju argumentaciju ili razmatranje, prisustvo žalitelja će biti dopušteno. “ I konačno, u Odluci Doma za ljudska prava broj CH/98/934 od 6. jula 2000. godine u predmetu *Edin Garaplija protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, kojim je utvrđivana osnovanost aplikantovog prigovora da prisustvuje sjednici žalbenog vijeća povodom iznošenja činjenica i dokaza u žalbi, zaključuje se „da je povrijeđeno pravo podnosioca prijave na pravičnu raspravu zagwarantirano članom 6, stav 1, u vezi sa stavom 3.c. Konvencije, time što nije bio prisutan u toku postupka pred žalbenim sudom, te je Federacija Bosne i Hercegovine time prekršila član 1. Sporazuma o ljudskim pravima. “*

47. Ustavni sud ne može prihvatiti navode Kantonalnog suda za prekršaje čija se suština svodi na tvrdnje da se radi o specifičnom prekršajnom postupku gdje „nije predviđen princip kontradiktornosti“ i da se kod odlučivanja o žalbi u prekršajnom postupku „ne primjenjuju odredbe člana 319. Zakona o krivičnom postupku već se primjenjuju odredbe od čl. 334. do 339. istog zakona koji reguliraju postupak odlučivanja o žalbi na rješenje“. Ustavni sud naglašava kako smatra da upravo odredbe Zakona o prekršajima predviđaju obavezan kontradiktorni postupak kada se provodi redovan prekršajni postupak, kao što je bilo u konkretnom slučaju. Osim toga, odredbe čl. 334. do 339. Zakona o krivičnom postupku ne isključuju primjenu odredaba člana 319. istog zakona koje predviđaju obavezu sudova da obavijeste stranke o sjednici drugostepenog vijeća koje odlučuje o žalbi, bez obzira da li se radilo o žalbi protiv presude ili o žalbi protiv rješenja.

48. Zadatak Ustavnog suda je da ukaže na obavezu poštivanja principa koje propisuje Ustav Bosne i Hercegovine kao najviši pravni akt u državi. Prema tome, čl. II/1. i II/2. propisuju obavezu Bosne i Hercegovine da njenim građanima osigura najviši stepen poštivanja međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, te da odredbe Evropske konvencije imaju supremaciju nad svim ostalim zakonima. Pravo na pravično suđenje utvrđeno je Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom, ono se primjenjuje na sve slučajeve gdje se „utvrđuje osnovanost krivične optužbe“ kao što je bilo u konkretnom predmetu. Pravo na pravično suđenje sadrži i obavezu provođenja kontradiktornog postupka, koja se mora poštovati kada se radi o redovnom prekršajnom postupku jer se i u tom postupku utvrđuje „osnovanost krivične optužbe“.

49. Na osnovu navedenog, a imajući u vidu da je u konkretnom slučaju nesporno utvrđeno da su pred prvostepenim sudom saslušavani svjedoci a da apelant nije prisustvovao njihovom saslušanju, te da je određeno i provedeno vještačenje sudskog vještaka saobraćajne struke a da apelantu nije data prilika da se izjasni o izboru vještaka kao ni o njegovom nalazu prije donošenja prvostepene odluke, te da o održavanju sjednice žalbenog vijeća pred drugostepenim sudom apelant nije obaviješten, Ustavni sud zaključuje da je u ovom slučaju prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3.c. i d. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

50. U konkretnom slučaju nesporno je utvrđeno da su pred prvostepenim sudom saslušavani svjedoci a da apelant nije prisustvovao njihovom saslušanju, te da je određeno i provedeno vještačenje sudskog vještaka saobraćajne struke a da apelantu nije data prilika da se izjasni o izboru vještaka kao ni o njegovom nalazu prije donošenja prvostepene odluke, te da o održavanju sjednice žalbenog vijeća pred drugostepenim sudom apelant nije obaviješten, Ustavni sud zaključuje da je u ovom slučaju prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3.c. i d. Evropske konvencije.

51. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

52. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj AP 899/05

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Boška Trnjakovića zbog
duljine postupka pred Ministarstvom
za izbjeglice i raseljene osobe Repub-
like Srpske i protiv presude Vrhovnog
suda Republike Srpske broj U 799/03

Odluka od 14. ožujka 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 899/05**, rješavajući apelaciju **Boška Trnjakovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 2. i 4. točka 9, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 14. ožujka 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Boška Trnjakovića podnesena zbog duljine postupka pred Ministarstvom za izbjeglice i raseljene osobe Republike Srpske i Vrhovnim sudom Republike Srpske u predmetu broj U-799/03, u odnosu na povredu prava na suđenje u razumnom roku garantiranog člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbija se kao neutemeljena apelacija Boška Trnjakovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-799/03 od 11. svibnja 2005. godine, u odnosu na povredu prava na pravično suđenje garantiranog člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Boška Trnjakovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-799/03 od 11. svibnja 2005. godine, u odnosu na članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine

i članak 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, jer je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Boška Trnjakovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-799/03 od 11. svibnja 2005. godine, u odnosu na članak II/3.(a) i II/3.(m) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, jer je očividno (*prima facie*) neutemeljena.

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i “Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Boško Trnjaković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Dervente je podnio 31. ožujka 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju zbog duljine postupka pred Ministarstvom za izbjeglice i raseljene osobe Republike Srpske (u daljnjem tekstu: drugostupanjsko tijelo) i Vrhovnim sudom Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) u predmetu broj U-799/03. Apelant je 9. lipnja i 30. prosinca 2005. godine dopunio apelaciju navodima da je Vrhovni sud 11. svibnja 2005. godine donio Presudu u predmetu broj U-799/03, te da proširuje apelaciju i u odnosu na navedenu presudu, za koju smatra da nije donesena u razumnom roku i da krši i druga njegova ustavna prava.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 21. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i sudionika u postupku, drugostupanjskog tijela i Ministarstva za izbjeglice i raseljene osobe Republike Srpske – Odsjek Derventa (u daljnjem tekstu: prvostupanjsko tijelo), je zatraženo 9. lipnja 2005. godine i 11. siječnja 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju. Od Vrhovnog je suda zatraženo da dostavi na uvid i spis broj U-799/03.

3. Vrhovni je sud 27. lipnja 2005. godine dostavio odgovor na apelaciju i traženi spis navedenog predmeta.
4. Odgovor na apelaciju prvostupanjsko je tijelo dostavilo 27. siječnja 2006. godine, a drugostupanjsko tijelo odgovor na apelaciju nije dostavilo.
5. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda odgovori su 9. veljače 2006. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata podastrtih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
7. Apelant je bio privremeni korisnik stana u Derventi u ulici Derventskih oslobodilaca SP-45, površine 61,80 m², vlasništvo DP „Iskra” Derventa, na kojoj je nositelj stanarskog prava bio Bego Haurdić.
8. Rješenjem prvostupanjskog tijela broj 05-050-14-698/99 od 17. studenoga 2000. godine je odlučeno da se predmetni stan vrati u posjed nositelju stanarskog prava Begi Haurdiću, te da apelantu kao privremenom korisniku i članovima njegove obitelji prestaje pravo na privremeno korištenje predmetnog stana. Apelantu kao privremenom korisniku predmetnog stana nije utvrđeno pravo na alternativni smještaj.
9. Protiv navedenog je rješenja apelant izjavio priziv drugostupanjskom tijelu. Rješenjem drugostupanjskog tijela broj 05-050-1-901/03 od 28. studenoga 2003. godine je odbijen apelantov priziv kao neutemeljen uz obrazloženje da je prvostupanjsko tijelo pravilno utvrdilo činjenično stanje i na njega pravilno primijenilo materijalno pravo. Dalje se navodi da iz spisa predmeta nedvojbeno proizlazi da raniji nositelj stanarskog prava ima pravo na vraćanje u posjed stana u smislu članka 14. Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine. Također je pravilno utvrđeno da apelant nema pravo na alternativni smještaj u smislu čl. 34. i 35. navedenog Zakona.
10. Apelant je protiv drugostupanjskog tijela 2. srpnja 2003. godine podnio tužbu Vrhovnom sudu radi poništenja Rješenja broj 05-050-1-901/03 od 28. studenoga 2003. godine. Presudom Vrhovnog suda broj U-799/03 od 11. svibnja 2005. godine apelantova je tužba odbijena. U obrazloženju presude Vrhovni je sud naveo da je apelant podnio tužbu Vrhovnom sudu zbog toga što mu drugostupanjsko tijelo nije odgovorilo na priziv

podnesen protiv rješenja prvostupanjskog tijela, kojim je predložio da sud „naredi” drugostupanjskom tijelu da mu isplati stanarinu, te da mu dalje plaća stan ili mu nađe alternativni smještaj do obnove njegovog stana ili kuće u Bosanskom Petrovcu, koji su devastirani u ratnim djelovanjima.

11. Kako je u međuvremenu (28. studenoga 2003. godine) tuženo tijelo donijelo rješenje o apelantovom prizivu, apelant je 31. kolovoza 2004. godine Vrhovnom sudu podnio novi podnesak, koji je Vrhovni sud smatrao proširenjem tužbe na naknadno doneseni akt tužene. Vrhovni je sud na temelju spisa predmeta u ovoj upravnoj stvari ocijenio da je prvostupanjsko tijelo pravilno primijenilo odredbe čl. 34. i 35. Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine i ustvrdilo da apelant nema pravo na alternativni smještaj.

12. Apelant je 9. lipnja 2005. godine obavijestio Ustavni sud da je primio Presudu Vrhovnog suda broj U-799/03 od 11. svibnja 2005. godine kojom je njegova tužba radi poništenja rješenja drugostupanjskog tijela odbijena, te od Ustavnog suda zatražio preispitivanje pobijane presude za koju tvrdi da nije donesena u razumnom roku i da je utemeljena na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant navodi da je 2. srpnja 2003. godine protiv drugostupanjskog tijela koje gotovo dvije godine nije odlučilo o njegovom prizivu podnio tužbu Vrhovnom sudu. Ističe da je slao urgencije, te da se posljednji put obratio predsjedniku Vrhovnog suda 18. ožujka 2005. godine. Iz navoda apelacije proizlazi da se apelant žali da predmetni postupak nije okončan u razumnom roku, što je oprečno odredbama članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

14. Apelant je u dopuni apelacije od 9. lipnja i 30. prosinca 2005. godine proširio navode apelacije i zatražio od Ustavnog suda da preispita presudu Vrhovnog suda u odnosu na povredu prava iz članka II/3.(a), (e), (f), (k) i (m) Ustava Bosne i Hercegovine, čl. 2. i 8. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Odgovor na apelaciju

15. U odgovoru na apelaciju Vrhovni je sud istaknuo da je tuženo drugostupanjsko tijelo odlučilo o apelantovom prizivu Rješenjem broj 05-050-1-901/03 od 28. studenoga 2003. godine, te da je apelant svojim podneskom proširio tužbu i na tu odluku, o kojoj je ovaj sud donio Presudu broj U-799/03 od 11. svibnja 2005. godine. Vrhovni sud smatra da pobijanom presudom nije povrijeđeno nijedno od navedenih prava iz apelacije, pa predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

16. Prvostupanjsko tijelo u odgovoru na apelaciju navodi da je činjenično stanje potpuno i pravilno utvrđeno, te da je odluka pravilno donesena i na zakonu utemeljena. U odgovoru se posebice navodi da je apelant izjavu datu na zapisnik od 30. listopada 2000. godine o svom prijeratnom statusu glede riješenosti stambenog pitanja u Bosanskom Petrovcu svojeručno potpisao u nazočnosti ovlaštenih djelatnika tijela i podnositeljima zahtjeva za povrat predmetnog stana. Prema ocjeni prvostupanjskog tijela, netočni su apelantovi navodi istaknuti u apelaciji, da mu je podmetnut zapisnik o provedenom ispitnom postupku. Dalje se navodi da Ustavom zagarantirano pravo na imovinu apelant jedino i isključivo može ostvariti na području općine Bosanski Petrovac gdje se nalazi njegova imovina, a ne na području općine Derвента. Najzad, navodi se da ovo ministarstvo ostala navedena prava apelantu nije ničim ugrozilo.

V. Relevantni propisi

17. **Zakon o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 38/98, 12/99, 31/99 i 65/01)

Članak 24.(b) u relevantnom dijelu glasi:

„Privremeni korisnik čije stambene potrebe su zadovoljene na drugi način, između ostalog, je:

(...)

5. privremeni korisnik koji je bio podstanar 1991. godine i,

6. privremeni korisnik koji ima na raspolaganju dovoljno sredstava, uključujući primanja kojima može sam sebi osigurati smještaj. Kao dovoljna sredstva koja su na raspolaganju smatra se iznos od jedne četvrtine potrošačke korpe po članu obiteljskog kućanstva utvrđen od mjerodavnog tijela za statistiku plus 200 KM na ime troškova stanovanja.

(...)”

Članak 34.

„U slučaju kada je privremeni korisnik dužan da sukladno zakonom iseli iz nepokretnosti ili stana, nadležni organ Ministarstva za izbjeglice i raseljena osobe utvrđuje da li privremeni korisnik ima pravo na alternativni smještaj sukladno ovim zakonom.

(...)

3. Sukladno prethodnim stavom, višestruki korisnici iz članka 24.(b. ovog zakona, (...) koji su dužni iseliti u roku od 15 dana od dostavljanja rješenja, nemaju pravo na alternativni smještaj.”

18. Zakon o upravnim sporovima („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 12/94) u relevantnom dijelu glasi:

„Članak 25.

Ako drugostupanjsko tijelo nije u roku od 60 dana ili u posebnim propisom određenom kraćem roku donijelo rješenje po prizivu stranke protiv prvostupanjskog tijela, a ne donese ga ni u daljnjem roku od sedam dana po ponovljenom traženju, stranka može pokrenuti upravni spor kao da joj je priziv odbijen.

Članak 31.

Ako tijelo za vrijeme sudskog postupka donese drugi akt kojim se mijenja ili stavlja van snage upravni akt protiv kojega je upravni spor pokrenut, kao i ako u slučaju iz članka 25. ovog zakona naknadno donese upravni akt, to će tijelo, pored tužitelja, jednovremeno izvijestiti i sud pred kojim je spor pokrenut. Sud će u tom slučaju pozvati tužitelja da u roku od 15 dana izjavi je li naknadno donesenim aktom zadovoljan ili ostaje pri tužbi i u kojem obliku, odnosno proširuje li tužbu i na novi akt.

(...)

Ako tužitelj izjavi da novim aktom nije zadovoljan, sud će nastaviti postupak.”

VI. Dopustivost

Dopustivost apelacije u odnosu na postupak okončan Presudom Vrhovnog suda broj U-799/03 od 11. svibnja 2005. godine

19. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku kojeg je koristio.

21. Prigodom ispitivanja dopustivosti apelacije u odnosu na navode o kršenju prava na poštivanje apelantovog doma iz članka II/3.(f) i članka 8. Europske konvencije, te prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, zbog toga što mu nakon deložacije iz stana, na kojem je imao status privremenog korisnika, nije osiguran alternativni smještaj, te s tim u svezi navoda o povredi prava na slobodu kretanja i prebivališta iz članka II/3.(m) Ustava Bosne i Hercegovine, kao i navoda o povredi prava na život iz članka II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije, Ustavni je sud pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. stavak 2. i stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.“

Članak 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

„Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očevidno (prima facie) neutemeljenu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da podastrte činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.“

Članak 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda glasi:

„Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

9. apelacija je ratione materiae inkompatibilna sa Ustavom“.

22. U fazi ispitivanja dopustivosti predmeta Ustavni sud mora utvrditi, između ostalog, jesu li ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su pobrojani u članku 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji

i praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i ove povrede moraju djelovati vjerojatno. Apelacija je očevidno neutemeljena, među ostalim slučajevima, i ukoliko joj nedostaju *prima facie* dokazi koji dostatno razvidno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Europski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99, i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. svibnja 2005. godine).

23. U konkretnom slučaju apelant se žali da mu je pobijanom odlukom Vrhovnog suda povrijeđeno pravo na slobodu kretanja i prebivališta te pravo na život iz članka II/3.(a) i (m) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije, jer se ne može vratiti u svoju imovinu koja nije obnovljena, u prijeratno mjesto življenja.

24. Ustavni sud opaža da ovi apelantovi prizivni navodi nemaju uporišta i da su njegove tvrdnje paušalne, jer apelant nije ničim dokazao da mu je ograničena sloboda kretanja nekim radnjama, odnosno odlukama mjerodavnih javnih vlasti, niti je došlo do kršenja prava na život. Dakle, apelant u apelaciji, osim paušalnih navoda o povredi navedenih prava, nije ponudio niti jedan dokaz koji bi učinio bar vjerojatnim i mogućim da se radi o povredi navedenih ustavnih prava.

25. Stoga, Ustavni sud smatra da apelantovi navodi ne bi mogli nedvosmisleno opravdati tvrdnju o postojanju povrede navedenih prava. Zbog svega navedenog, a posebice zbog uopćene i neargumentirane tvrdnje o povredi ovih prava, gdje podastrte činjenice, u nedostatku relevantnih dokaza koji bi potkrijepili te činjenice, ni na koji način ne mogu opravdati takvu tvrdnju, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi očevidno (*prima facie*) neutemeljeni.

26. Pored toga, apelant se u konkretnom slučaju žali da mu je pobijanom odlukom Vrhovnog suda, pored navedenih prava, povrijeđeno i pravo na poštivanje doma iz članka II/3.(f) i članka 8. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj uz Europsku konvenciju. Do navedenih je povreda, prema apelantovom mišljenju, došlo zbog toga što se apelant ne može vratiti u svoju imovinu koja nije obnovljena, a nije mu osiguran ni alternativni smještaj nakon što je deložiran iz stana koji je privremeno koristio, pa je prinuđen plaćati stanarinu vlastitim sredstvima.

27. Ustavni sud naglašava da članak 8. Europske konvencije štiti pravo pojedinca na poštivanje njegovog doma i predviđa nemiješanje vlasti u ovo pravo, osim u slučajevima

koji su definirani stavkom 2. ovog članka. Prije svega, potrebno je utvrditi može li se u konkretnom predmetu pravo, za koje apelant navodi da mu je povrijeđeno, podvesti pod zaštitu koju garantira članak 8. Europske konvencije.

28. Ustavni sud opaža da je u upravnom sporu presudom Vrhovnog suda odbijena apelantova tužba podnesena protiv rješenja drugostupanjskog tijela u predmetu vraćanja napuštene imovine, bez apelantovog prava na alternativni smještaj. Vrhovni je sud ocijenio da je prvostupanjsko tijelo pravilno utvrdilo činjenično stanje i na tako utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenilo materijalno pravo. Neprijeporno je da je podnositelj zahtjeva za vraćanje stana u posjed bio nositelj stanarskog prava u smislu članka 14. Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine i ima pravo na povrat stana, a da apelant kao privremeni korisnik nema pravo na alternativni smještaj u smislu čl. 34. i 35. istog zakona. Iz navedenog proizlazi da je apelant bio privremeni korisnik na predmetnom stanu, iz kojeg je deložiran zbog vraćanja stana u posjed nositelju stanarskog prava, te da prema navedenim propisima nema pravo na alternativni smještaj. Naime, u upravnom je postupku prvostupanjsko tijelo ustvrdilo da je apelant sa obitelji prije rata živio u Bosanskom Petrovcu, te da mu je rješenjem mjerodavnog tijela u Bosanskom Petrovcu, broj 05/I-23-1456-1/00 od 24. listopada 2000. godine, vraćena u posjed nedovršena kuća u Bosanskom Petrovcu, a da je 30. travnja 1991. godine živio kao podstanar u kući svoga brata u Bosanskom Petrovcu, a privremeno i sa roditeljima, gradeći kuću u Bosanskom Petrovcu. Podstanari, prema odredbama Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine, ne ostvaruju pravo na alternativni smještaj.

29. Ustavni sud opaža da u konkretnom slučaju ne postoji nikakvo miješanje u apelantovo pravo na poštovanje doma, jer se apelant žali na nemogućnost ostvarenja prava na alternativni smještaj nakon deložacije iz stana na kojem je imao status privremenog korisnika. Ustavni sud zaključuje da u okolnostima ovog slučaja članak 8. Europske konvencije nije primjenjiv, jer navedena odredba ovoga članka, općenito, štiti pravo na poštivanje doma kojeg apelant u konkretnom slučaju nema u smislu članka 8. Europske konvencije.

30. Glede apelantovih prizivnih navoda o povredi njegovog prava na imovinu, Ustavni sud opaža da je apelantov zahtjev za alternativnim smještajem odbijen, jer ne ispunjava relevantne zakonom propisane uvjete. Dakle, apelant nije mogao imati „legitimna” očekivanja da će ostvariti željeno pravo, jer je u konkretnom slučaju utvrđeno da ne ispunjava relevantnim zakonom propisane uvjete za alternativni smještaj. Stoga se i izdatak za stanarinu zbog toga što mu nije utvrđen alternativni smještaj ne može smatrati

imovinom, zbog čega u konkretnom slučaju nije ni moglo doći do povrede prava na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

31. Zbog svega navedenog, glede apelantovih prizivnih navoda o povredi prava na poštivanje doma iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, te prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi u ovom dijelu apelacije *ratione materiae* inkompatibilni sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Dopustivost apelacije u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u predmetu broj U-799/03 pred Vrhovnim sudom

32. U kontekstu prizivne nadležnosti Ustavnog suda iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine izraz „presuda” se mora široko tumačiti. Taj izraz ne treba uključivati samo sve vrste odluka i rješenja, već i nedostatak donošenja odluka kada se za takav nedostatak utvrdi da je neustavan (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 23/00* od 2. veljače 2001. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 10/01).

33. U konkretnom je slučaju apelant podnio apelaciju 31. ožujka 2005. godine, kada se njegov predmet nalazio pred Vrhovnim sudom radi odlučivanja o apelantovoj tužbi protiv drugostupanjskog tijela zbog nedonošenja rješenja o apelantovom prizivu na rješenje prvostupanjskog tijela. Dakle, 31. ožujka 2005. godine, kada je apelant podnio apelaciju, činile su se opravdanim njegove dvojbe da se predmet neće završiti u razumnom roku, posebice kada se ima u vidu da je tužba bila podnesena 2. srpnja 2003. godine. Apelant nije izmijenio svoje tvrdnje da predmetni postupak nije završen u razumnom roku ni poslije donošenja pobijane Presude Vrhovnog suda broj U-799/03 od 11. svibnja 2005. godine. Nakon toga apelant je Ustavnom sudu 9. lipnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana od dana donošenja pobijane presude Vrhovnog suda, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, dostavio dopunu apelacije kojom je proširio navode apelacije i na presudu Vrhovnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. stavak 4. Pravila Ustavnog suda.

34. Naposljetku, čak i u slučaju da Vrhovni sud nije donio pobijanu presudu do donošenja odluke Ustavnog suda glede poštivanja apelantovog prava na pravično suđenje u razumnom roku, Ustavni sud ističe, oslanjajući se na vlastitu i praksu Europskog suda za ljudska prava, da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najučinkovitiji put kojim bi se došlo do ostvarivanja njegovih prava. Također, jedan od temeljnih postulata Europske konvencije je da pravna sredstva, koja pojedincu stoje na raspolaganju, trebaju

biti lako dostupna i razumljiva, te da se propust u organizaciji pravnog i sudskog sustava države, koji ugrožava zaštitu individualnih prava, ne može pripisati pojedincu. Pored toga, dužnost je države organizirati svoj pravni sustav tako da omogući sudovima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Europske konvencije (vidi Europski sud za ljudska prava, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. veljače 1991. godine, serija A, broj 194, stavak 21).

35. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti u odnosu na navode iz apelacije o povredi prava na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VI. Meritum

36. Apelant smatra da prizivni postupak pred Vrhovnim sudom nije završen u razumnom roku, te da je time povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu, glasi:

“Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke”.

Pravo na pravično suđenje

37. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

Primjenljivost članka 6. stavak 1. Europske konvencije

38. Prije nego što se upusti u ispitivanje navodne povrede prava na pravično suđenje, Ustavni sud mora riješiti pitanje primjene članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Prema ustaljenoj praksi Ustavnog suda, temeljni uvjet za primjenu članka 6. stavak 1. Europske

konvencije jeste da *postoji spor o građanskim pravima i obvezama*. U konkretnom je slučaju vođen upravni postupak radi vraćanja napuštenog stana nositelju stanarskog prava i ostvarivanja apelantovog prava na alternativni smještaj, nakon kojeg je apelant tužbom pokrenuo upravni spor za osiguranje prava na alternativni smještaj. Utvrđivanje ima li netko pravo na povratak u stan odnosno alternativni smještaj ulazi u okvir „*građanskih prava i obveza*“. Stoga, Ustavni sud smatra da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenljiv u ovom slučaju.

Razdoblje koje se uzima u obzir

39. U konkretnom slučaju, Ustavni sud opaža da je apelant protiv prvostupanjskog rješenja, kojim je utvrđeno da mu ne pripada pravo na alternativni smještaj, izjavio priziv 27. studenoga 2000. godine, što se ima smatrati trenutkom početka postupka u kojem on, *de facto*, postavlja zahtjev za ostvarenje prava na alternativni smještaj. Ovo zbog toga jer je prvostupanjski postupak iniciran ne apelantovim zahtjevom, već zahtjevom nositelja stanarskog prava da mu se vrati u posjed prijeporni stan i, naposljetku, jer je prvostupanjskim rješenjem na deklaratoran način utvrđeno da apelantu ne pripada pravo na alternativni smještaj kojeg je do tada koristio. Dakle, razdoblje koje se uzima u obzir pri ocjeni duljine trajanja postupka je počelo teći 27. studenoga 2000. godine. Dalje, postupak je pred Vrhovnim sudom započeo 2. srpnja 2003. godine, kada je apelant dostavio tužbu Vrhovnom sudu. Do dana donošenja Presude Vrhovnog suda broj U-799/03 od 11. svibnja 2005. godine, postupak je pred Vrhovnim sudom trajao jednu godinu, deset mjeseci i jedan dan. Ustavni sud opaža da je ukupno trajanje postupka u predmetu ostvarivanja apelantovog prava na alternativni smještaj, nakon izjavljivanja priziva protiv prvostupanjskog rješenja pred drugostupanjskim tijelom uprave i sudom, trajao gotovo 4 i pol godine.

40. Polazeći od kriterija utvrđenih praksom Europskog suda za ljudska prava, Ustavni sud ističe da se razumno trajanje postupka ocjenjuje u svjetlu svih okolnosti predmeta, uzimajući u obzir posebice složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, s jedne strane, i suda i javnih vlasti s druge strane, kao i važnost onoga što se za apelanta dovodi u pitanje u sporu (vidi Europski sud za ljudska prava *Vernillo protiv Francuske*, presuda od 20. veljače 1981. godine, serija A, broj 198, stavak 30. i *Zimmermann i Steiner protiv Švicarske*, presuda od 13. srpnja 1983. godine, stavak 24).

a) Složenost predmeta

41. Ustavni sud naglašava da se složenost postupka mora razmatrati u svjetlu činjeničnog i pravnog aspekta predmetnog spora, tj. dokaza koje sud treba izvesti i procijeniti u svjetlu pravne naravi spora.

42. Dakle, apelant je u konkretnom predmetu 27. studenoga 2000. godine izjavio priziv protiv prvostupanjskog rješenja kojim je utvrđeno da mu ne pripada pravo na alternativni smještaj, a da je 2. srpnja 2003. godine podnio tužbu Vrhovnom sudu zbog nedonošenja odluke drugostupanjskog tijela o njegovom prizivu na odluku prvostupanjskog tijela, koji mu u postupku vraćanja napuštene imovine nije utvrdio pravo na alternativni smještaj nakon deložacije. Uvidom u spis predmeta Ustavni je sud ustvrdio da se u njemu nalaze relevantni dokumenti na koje se poziva apelant u postupku. Ustavni sud zaključuje da su drugostupanjsko tijelo uprave, rješavajući apelantov priziv u vezi s njegovim pravom na alternativni smještaj, i Vrhovni sud, obzirom na složenost predmeta, mogli pristupiti rješavanju ovog predmeta bez daljnjih odlaganja.

b) Ponašanje podnositelja apelacije

43. Ustavni će sud prvo ispitati apelantovo ponašanje u ovom predmetu. Apelant je, prvo, izjavljivanjem priziva protiv rješenja prvostupanjskog tijela tražio ostvarivanje prava na alternativni smještaj, a potom je 2. srpnja 2003. godine podnio tužbu Vrhovnom sudu kojom je pokrenuo upravni spor zbog nedonošenja rješenja o njegovom prizivu protiv prvostupanjskog rješenja. Dopisom Vrhovnog suda od 26. kolovoza 2004. godine od apelanta je zatraženo da podnese primjerak priziva i urgenciju drugostupanjskom tijelu. Apelant je 31. kolovoza 2004. godine traženo dostavio Vrhovnom sudu. Kako je u međuvremenu drugostupanjsko tijelo donijelo rješenje, Vrhovni je sud od apelanta zatražio 4. listopada 2004. godine da se izjasni ostaje li kod tužbe ili tužbu proširuje na novi akt, odnosno je li zadovoljan donesenim aktom. Apelant je 12. listopada 2004. godine obavijestio Vrhovni sud da ostaje kod ranije podnesene tužbe i proširuje ju i na rješenje drugostupanjskog tijela.

44. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud opaža da je apelant urgentno postupao u upravnom postupku i prema zahtjevu Vrhovnog suda i svojim ponašanjem nije doprinio odugovlačenju postupka.

c) Ponašanje drugostupanjskog tijela i suda

45. Ustavni sud opaža da Vrhovni sud negira povrede apelantovih prava, na koje se žali u apelaciji. Vrhovni je sud naglasio da je apelant podneskom od 12. listopada 2004. godine proširio tužbu i na Odluku drugostupanjskog tijela broj 05-050-1-901/03, te da je u upravnom sporu odlučujući o drugostupanjskoj odluci donio Presudu broj U-799/03 od 11. svibnja 2005. godine.

46. Dalje Ustavni sud, prvo, uviđa da je prizivni postupak pred drugostupanjskim tijelom pokrenut izjavljivanjem priziva 27. studenoga 2000. godine i da je trajao do 28. studenoga 2003. godine, kada je to tijelo donijelo rješenje o apelantovom prizivu. Pored toga, evidentno je da je prvostupanjsko tijelo 22. rujna 2004. godine Vrhovnom sudu dostavilo kompletan spis, a da je Vrhovni sud 11. svibnja 2005. godine odlučio o tužbi i donio Presudu broj U-799/03 kojom je apelantov priziv odbio.

47. Ustavni sud prihvaća da postoje objektivne poteškoće u javnim upravnim tijelima i cjelokupnom pravosudnom sustavu, te da postoji veliki broj predmeta pred tijelima uprave (posebice u prijepornom razdoblju pred konkretnim drugostupanjskim tijelom) i sudovima. Iz spisa dostavljenih Ustavnom sudu je vidljivo da je Vrhovni sud dopisom od 26. kolovoza 2004. godine od apelanta zatražio da sudu dostavi primjerak priziva i urgencije drugostupanjskom tijelu. Također, Vrhovni je sud dopisom 4. listopada 2004. godine pozvao apelanta da se izjasni ostaje li kod tužbe, ili tužbu proširuje na rješenje drugostupanjskog tijela od 28. studenoga 2003. godine, koje je doneseno nakon podnošenja tužbe Vrhovnom sudu protiv drugostupanjskog tijela zbog nedonošenja rješenja o apelantovom prizivu na prvostupanjsko rješenje.

48. Ustavni sud opaža da je postupak pred Vrhovnim sudom trajao jednu godinu, 10 mjeseci i jedan dan do donošenja odluke o meritumu, a da je postupak pred upravnim tijelima i Vrhovnim sudom trajao ukupno četiri godine, pet mjeseci i 24 dana. U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da je prizivni postupak pred drugostupanjskim tijelom, imajući u vidu činjenična i pravna pitanja koja je morao raspraviti u konkretnom slučaju, kao i ukupan broj predmeta u radu, trajao na granici onoga što možemo nazvati razumnim te da, mimo toga, apelant nije ponudio nikakve dokaze i argumente iz kojih bi se moglo zaključiti da je trajanje postupka o kojemu je riječ bilo takve naravi da bi kršilo zahtjeve iz članka 6. Europske konvencije.

49. Imajući u vidu sve navedeno, a posebice uzevši u obzir kriterije od kojih polazi Ustavni sud prigodom ocjenjivanja razumnosti trajanja postupka u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije, i to: okolnosti predmeta, složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, te značaj koji ima za apelanta predmet spora (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 519/04* od 22. srpnja 2005. godine), Ustavni sud smatra da podastrte činjenice ne ukazuju da je postupak u ovome predmetu sa zahtjevom za osiguranje alternativnog smještaja prekršio zahtjeve razumnog roka iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Povrede prava na pravično suđenje u odnosu na Presudu Vrhovnog suda broj U-799/03

50. Apelant se žali da su Vrhovni sud i upravna tijela svoje odluke temeljili na pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni materijalnog prava, što je dovelo do kršenja prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

51. Glede ovih apelantovih prizivnih navoda Ustavni sud podsjeća da prizivna jurisdikcija Ustavnog suda (članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine), u načelu, ne podrazumijeva da Ustavni sud može preispitivati odluke redovitih sudova glede utvrđenog činjeničnog stanja ili tumačenja i primjene zakona, sve dok te odluke ne povređuju apelantova ustavna prava. Ovo će biti slučaj, *inter alia*, kada mjerodavna tijela primijene pozitivno-pravne propise ili utvrde činjenično stanje na proizvoljan način.

52. Ustavni sud opaža da su tijela uprave, a što je prihvatio i Vrhovni sud, ustvrdili da je apelant 30. travnja 1991. godine bio podstanar u kući svoga brata u Bosanskom Petrovcu – prijeratnom mjestu življenja, iz kojih razloga mu prema odredbama Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine ne pripada pravo na alternativni smještaj nakon deložacije iz predmetnog stana, na kojemu je imao status privremenog korisnika. Zbog toga Ustavni sud smatra da ne postoje naznake da su u konkretnom slučaju arbitrarno primijenjene odredbe materijalnog prava, niti da postoje drugi elementi koji bi ukazivali da je apelantu uskraćeno pravo na alternativni smještaj na proizvoljan način, a mjerodavna tijela/sud su uzeli u obzir sve apelantove navode koji bi mogli biti od značaja za utvrđivanje njegovog prava na alternativni smještaj, te pružili precizne razloge na kojima temelje svoje odluke i primjenu relevantnih zakonskih odredbi.

53. U svezi s navedenim, Ustavni sud zaključuje da nema kršenja apelantovog ustavnog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

54. Nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u slučaju kada je postupak pred tijelom uprave i Vrhovnim sudom u predmetu ostvarivanja prava na alternativni smještaj radi vraćanja stana u posjed nositelju stanarskog prava trajao skoro četiri i pol godine.

55. Također, nema povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, jer se apelant žali na pogrešno utvrđeno činjenično stanje u upravnom i sudskom postupku, a Ustavni sud nije ustvrdio postojanje drugih elemenata koji bi ukazivali da je postupak vođen na apelantovu štetu i da su arbitrarno primijenjene odredbe materijalnog prava.

56. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

57. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 2367/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ

Апелација Мухамеда Реџића против пресуда Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број Рев-22/05 од 28. септембра 2005. године и број Гж-124/05 од 15. јуна 2005. године

Одлука од 14. марта 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 2367/05**, рјешавајући апелацију **Мухамеда Реџића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), у саставу:

Мато Тадић, предсједник

Миодраг Симовић, потпредсједник

Хатица Хаџиосмановић, потпредсједница

Валерија Галић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 14. марта 2006. године донио је

ОДЛУКУ О МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Мухамеда Реџића.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укидају се пресуде Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број Рев-22/05 од 28. септембра 2005. године и Гж-124/05 од 15. јуна 2005. године.

Налаже се Апелационом суду Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Апелационом суду Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине налаже се да у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијести

Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које је предузео с циљем да изврши ову одлуку, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, “Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Мухамед Реџић (у даљњем тексту: апелант) из Брчког, ког заступа Охро Мусић, адвокат из Брчког, поднио је 18. новембра 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуда Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Апелациони суд) број Рев-22/05 од 28. септембра 2005. године и број Гж-124/05 од 15. јуна 2005. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Апелационог суда и Основног суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Основни суд) затражено је 9. децембра 2005. године, а од Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: тужени) 31. јануара 2006. године, да доставе одговор на апелацију.

3. Апелациони суд је доставио одговор на апелацију 28. децембра 2005. године, Основни суд 23. децембра 2005. године а тужени 10. фебруара 2006. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Апелационог суда, Основног суда и туженог достављени су апелантовом пуномоћнику 17. фебруара 2006. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Апелант је 25. септембра 2002. године поднио тужбу Основном суду против туженог ради повраћаја ствари и накнаде штете у висини од 71.994,50 КМ, са законском каматом од дана подношења тужбе и трошковима поступка. Писменим поднеском од 10. новембра 2004. године прецизирао је тужбени захтјев и њиме тражио повраћај покретних ствари и стицање без основа, уз накнаду трошкова поступка. У тужби је навео да је све до 1992. године био власник самосталне златарске радње „Рецић” у Брчком, да је крајем априла 1992. године радњу закључао, обезбиједио је металним ролетнама и због познатих разлога са породицом напустио град. Навео је да је у радњи оставио опрему, злато и друге драгоцености, које је у тужби индивидуално одредио. По повратку у Брчко сазнао је да је у октобру 1992. године Српска општина Брчко формирала комисију чији је задатак био да из његове радње преузме сву опрему и робу за потребе тадашње општине Брчко, која је реализовала посао тако што је ствари пописала и предала органу који ју је овластио за тај посао - Српској општини Брчко. Тужбу је усмјерио означеном туженом, као правном сљедбенику бивше Српске општине Брчко. Предложио је да суд сходно спроведеном поступку донесе пресуду којом ће успоставити обавезу за туженог и то на име повраћаја индивидуално одређених ствари или исплате новчаног износа од 71.994,50 КМ, са законском каматом од дана подношења тужбе уз трошкове парничког поступка.

7. Основни суд је Пресудом П-521/02 од 18. јануара 2005. године усвојио апелантов тужбени захтјев тако што је обавезао туженог да апеланту преда у посјед и слободно располагање златарску опрему и друге драгоцености индивидуално одређене у диспозитиву пресуде или да поступи сходно алтернативно постављеном захтјеву, тако што ће апеланту на име изузете опреме, злата, украсног камења, сребра, машина и друге опреме исплатити новчани износ од 71. 994,50 КМ, са законском каматом и трошковима поступка.

8. У образложењу пресуде Основни суд је истакао да власник може тужбом да захтијева од посједника повраћај индивидуално одређених ствари и да право на подношење ове тужбе не застарјева. Због те чињенице није могао да прихвати приговор туженог у погледу застареле потраживања на алтернативно постављени тужбени захтјев. Навео је да је одредбом члана 209 Закона о облигационим односима прописано да оштећени од одговорног лица може да захтијева накнаду штете сходно правилима који важе у случају стицања без основа. На институт стицања без основа примјењује се општи застарни рок од 10 година, па Основни суд с обзиром на датум

изузимања ствари и датум подношења тужбе није могао да га прихвати. Овај суд није прихватио ни приговор пасивне легитимације, јер је одредбом члана 71 став 1 Статута Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине утврђено да је тужени, онако како је означен у тужби, правни сљедбеник дијела општине Брчко у Републици Српској, као и административних аранжмана Брка и Равне Брчко. Пресуду је донио примјеном одредби члана 41 став 1 Закона о својини и другим стварним правима Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине и чл. 209, 210 и 219 Закона о облигационим односима.

9. Против пресуде Основног суда тужени је Апелационом суду изјавио жалбу због битне повреде одредби парничког поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примјене материјалног права, с предлогом да се жалба уважи и првостепена пресуда преиначи тако да се одбије апелантов тужбени захтјев. Поступајући по жалби, Апелациони суд је донио Пресуду Гж-124/05 од 15. јуна 2005. године којом је жалбу уважио, а Пресуду Основног суда П-521/02 од 18. јануара 2005. године преиначио тако што је одбио апелантов тужбени захтјев. У образложењу пресуде истакао је да је апелант захтјев за предају у посјед и слободно располагање индивидуално одређених ствари или исплату новчаног износа од 71.994,50 КМ засновао на одредби члана 210 Закона о облигационим односима, а да је Основни суд, позивајући се на одредбу члана 41 Закона о својини и другим стварним правима Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, промјеном правног основа тужбеног захтјева, на шта је овлашћен сходно Закону о парничком поступку Брчко Дистрикта (у даљњем тексту: ЗПП БД), обавезао туженог да апеланту врати у посјед и слободно располагање ствари које су предмет спора, или да му исплати новчани износ од 71.994,50 КМ, јер је утврдио да су из апелантове златарске радње 1992. године однесени опрема и драгоцјености на основу одлуке Извршног одбора општине Брчко у Републици Српској, а како је тужени сходно одредби члана 71 Статута Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине правни сљедбеник и дијела општине Брчко у Републици Српској, створена је обавеза за туженог. Апелациони суд сматра да је Основни суд правилно утврдио чињенично стање али је погрешно примијенио материјално право, односно наведену одредбу Закона о својини и другим стварним правима Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине. За примјену наведене одредбе, сходно ставу Апелационог суда, било је неопходно да се утврди да је апелант власник ствари чију предају у посјед тражи и да се индивидуално одређене ствари налазе у фактичкој власти туженог. Посјед, односно фактичка власт туженог није доказана, па је оспоравана пресуда Основног суда, сходно мишљењу Апелационог суда,

заснована на погрешној примјени материјалног права. С обзиром да је алтернативни апелантов захтјев везан за главни захтјев, који у односу на туженог није основан, ни алтернативном захтјеву није могло да се удовољи.

10. Против Пресуде Гж-124/05 од 15. јуна 2005. године апелант је изјавио ревизију Апелационом суду због битних повреда одредби парничког поступка и погрешне примјене материјалног права, истичући да оспоравана пресуда има недостатака због којих не може да се испита, јер је противна разлозима који су наведени у образложењу и који су противрјечни један другом. Истакао је да је Апелациони суд у жалбеном поступку оцијенио да су у првостепеном поступку као неспорне утврђене све чињенице које су релевантне за одлучивање о тужбеном захтјеву, дакле да су ствари наведене у тужбеном захтјеву апелантова својина, да је означени тужени правни сљедбеник општине Брчко у Републици Српској и да је правни предник туженог донио одлуку да изузме ствари те формирао комисију ради контроле кретања ствари којима је располагао. Овако утврђено чињенично стање, сходно апелантовом мишљењу, упућивало је на примјену института стицања без основа на ком је тужбени захтјев био заснован прије него што је првостепени суд промијенио правни основ. Поред наведеног, на околност битне повреде поступка апелант је у изреченој ревизији истакао да је предсједница жалбеног вијећа Апелационог суда, судија Јосипа Луцић, у вријеме док је првостепени поступак био у току, обављала послове шефа Канцеларије за заступање у Влади Брчко Дистрикта, па је морала да буде изузета из жалбеног вијећа.

11. Поступајући по ревизији, Апелациони суд је донио Пресуду Рев-22/05 од 28. септембра 2005. године којом је ревизију изречену против Пресуде Гж-124/05 од 15. јуна 2005. године одбио. У образложењу пресуде овај суд је навео да је апелантова обавеза да докаже да су ствари, индивидуално одређене у диспозитиву првостепене пресуде Основног суда, преузели органи власти у Брчко Дистрикту након успостављања територије Брчко Дистрикта (након 8. марта 2000. године), што апелант несумњиво није доказао, па због тога не може од туженог да тражи њихову предају у посјед. У погледу приговора који се односио на изузеће судије који је био предсједавајући жалбеног вијећа, наведено је да тај приговор није основан јер не постоје разлози прописани у члану 48 Закона о судовима Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

12. Апелант сматра да му је наведеним пресудама повријеђено право на правично суђење и право на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Сходно апелантовом мишљењу, овакве одлуке жалбеног и ревизионог вијећа Апелационог суда су резултат паушалне оцјене и произвољног тумачења позитивно-правних прописа. Навео је да је у ревизији истицао да је другостепени суд, одлучујући о жалби туженог, оцијенио да су у првостепеном поступку као неспорне утврђене чињенице које су биле релевантне за одлучивање о тужбеном захтјеву и то да су ствари наведене у тужбеном захтјеву апелантова својина, да је тужени правни слѣдбеник општине Брчко у Републици Српској и да је предник туженог, општина Брчко, преко свог органа - Извршног одбора донијела одлуку да формира комисију о изузимању предмета из апелантове златарске радње, те да је имала увид и формирала комисију ради контроле кретања тих драгоцености којима је несумњиво располагала. Апелант истиче да је став Апелационог суда на околност да се предмет неоснованог богађења не налази у посједу туженог произвољан и супротан утврђеном чињеничном стању. Због тога је, сматра, дошло до повреде основног процесног права које је као такво заштићено чланом 6 Европске конвенције, а то је право на правичан поступак. Очигледну произвољност у примјени права апелант види и у чињеници што је ревизионо вијеће Апелационог суда нашло да је без основа приговор који се односио на изузеће судије Јосипе Луцић, јер је претходно обављала послове шефа Канцеларије за заступање у Влади Брчко Дистрикта, с обзиром на овлашћења која су јој давала могућност да управља поступком и располаже одређеним правним радњама.

б) Одговор на апелацију

13. Апелациони суд је у одговору на апелацију истакао да су апелантове тврдње о повреди права из члана II/3е) и к) Устава и члана 6 Европске конвенције, те члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију неосноване, јер покретне апелантове ствари које су предмет конкретног спора није изузео тужени. Сходно мишљењу овог суда, тужени није правни слѣдбеник општине Брчко у Републици Српској, нити је апелант у току поступка доказао да су ствари описане у тужбеном захтјеву преузели органи власти у Брчко Дистрикту након успостављања територије Брчко

Дистрикта, дакле 8. марта 2000. године. Због наведеног, став Апелационог суда је да нема неоснованог богађења туженог нити је тужени могао да се обавезе да преда ствари у посјед апеланту, односно исплати му противвриједности ствари у новцу. У погледу захтјева за изузеће судије Јосипе Луцић, овај суд је истакао да није било разлога за изузеће јер именована Јосипа Луцић није учествовала у поступку у ком је донесена првостепена пресуда нити је у том поступку предузела било коју процесну радњу, али је потврђен апелантов навод да је судија Јосипа Луцић у току трајања првостепеног поступка обављала функцију координатора Канцеларије за заступање Владе Брчко Дистрикт, без овлашћења која је апелант у апелацији истакао.

14. Тужени је у свом одговору истакао да наводи апелације нису основани, јер су жалбено и ревизионо вијеће Апелационог суда на правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно примијенили материјално право, члан 41 Закона о својини и другим стварним правима Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине. Навео је да апелант у судском поступку није доказао да тужени држи ствари у фактичкој власти или да их је отуђио, јер се спорни догађај дешавао у ратном периоду (1992-1993. година), а Брчко Дистрикт је формиран 8. марта 2000. године, што указује да ни фактички није могао да преузме изузете машине и драгоцјености од правног предника, а да их је преузео не би било разлога да их не преда апеланту. Због наведеног сматра да су наводи апелације произвољни, те да као неоснована треба да буде одбијена.

V. Релевантни прописи

15. Закон о судовима Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко Дистрикта БиХ” број 5/00, 1/01, 10/01, 5/02, 6/02 и 14/02)

„Изузеће судија и судских службеника

Члан 48 тачка 9

Изузеће судија односно судских службеника врши се у сљедећим случајевима:

(9) ако је у неком другом својству претходно имао неке везе са предметом;

Члан 50

Судија не може да учествује у поступку гдје постоје околности које умањују вјеру у његову непристрасност. Посебно ће се обратити пажња на овај дио закона ако странка у поступку захтијева од суда изузеће судије по основу овог закона”.

16. Закон о парничком поступку Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине
(„Службени гласник Брчко Дистрикта БиХ” бр. 5/00, 1/01, 6/02 и 11/05)

„Члан 127 став 3

Суд ће по тужби поступити и кад тужилац није навео правни основ тужбеног захтјева, а ако је тужилац навео правни основ, суд није везан за тај правни основ.

Члан 301

Апелациони суд ће пресудом преиначити првостепену пресуду:

- 1. ако је првостепени суд погрешно оцијенио исправе или посредно изведене доказе, а одлука првостепеног суда је заснована искључиво на тим доказима*
- 2. ако је првостепени суд из чињеница које је утврдио извео неправилан закључак да постоје друге чињенице, а на тим је чињеницама заснована пресуда*
- 3. ако сматра да је чињенично стање у првостепеној пресуди правилно утврђено, али да је првостепени суд погрешно примијенио материјално право.*

Члан 303

У образложењу пресуде донесене у сједници вијећа Апелациони суд треба да оцијени жалбене наводе који су од одлучног значења.

Члан 320

Апелациони суд ће пресудом одбити ревизију као неосновану ако утврди да не постоје разлози због којих је ревизија изречена.

Члан 321 став 2

Апелациони суд не мора да образлаже своју одлуку ако одбије ревизију због тога што сматра да не постоје повреде одредби парничког поступка које ревидент истиче.

Члан 322 став 1

Ако утврди да постоји битна повреда одредби парничког поступка из члана 284 ст. 1 и 2 овог закона због које ревизија може да се изјави, осим повреда одређених у ст. 2 и 3 овог члана, Апелациони суд ће рјешењем укинути у цијелости или дјелимично

првостепену и другостепену пресуду и предмет вратити на поновно суђење истом или другом вијећу првостепеног и другостепеног суда.

Члан 284

(1) Битна повреда одредби парничког поступка постоји ако суд у току поступка није примијенио или је неправилно примијенио коју одредбу овог закона, а то је било или је могло да буде од утицаја на доношење законите и правилне одлуке.

(2) Битна повреда одредби парничког поступка увијек постоји:

(...)

2. ако је пресуду донио судија који се по закону мора изузети односно који је рјешењем суда био изузет;

(...)

12. ако пресуда има недостатака због којих се не може испитати, а особито ако је изрека пресуде неразумљива, ако противрјечи сама себи или разлозима пресуде, или ако пресуда нема уопште разлога, или у њој нису наведени разлози о одлучним чињеницама, или су ти разлози нејасни или противрјечни, или ако о одлучним чињеницама постоји противрјечност између онога што се у разлозима пресуде наводи о садржају исправа или записника о исказима датим у поступку и самих тих исправа или записника.

Члан 286

Погрешна примјена материјалног права постоји кад суд није примијенио одредбу материјалног права коју је требао да примијени или кад такву одредбу није правилно примијенио”.

17. Статут Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 9/00, 23/00 и 28/00)

„Члан 71 Правни сљедбеник

(1) Ступањем на снагу овог статута престају да постоје све општинске администрације које постоје на територији дистрикта. Општински уреди и правна лица која су основали или их финансира постојећа општинска администрација наставиће да пружају услуге у складу са важећим законима, по инструкцијама Владе Дистрикта, све док се то не измијени законом Дистрикта.

(2) Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине је правни сљедбеник дијела општине Брчко у Републици Српској, као и административних аранжмана Брка и Равне-Брчко.

(...)”

VI. Допустивост

18. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

19. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

20. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Апелационог суда број Рев-22/05 од 18. септембра 2005. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорена пресуда донесена је 28. септембра 2005. године, а апелација је поднесена 18. новембра 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

21. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

22. Апелант оспорава наведене пресуде редовних судова, тврдећи да му је тим пресудама повријеђено право на правично суђење и право на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, члана 6 став 1 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

23. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине:

„ Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.“

Члан 6 став 1 Европске конвенције, у првој реченици утврђује да:

“1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.(...)”

24. Поступак се у конкретном случају односи на повраћај ствари и стицање без основа, дакле на предмет грађанско-правне природе, па је члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив. Задатак Уставног суда је да преиспита да ли је поступак пред редовним судовима био правичан, онако како то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције.

25. Апелант сматра да му је право на правичан поступак повријеђено тиме што је Апелациони суд у поступку о жалби и у поступку по ревизији произвољно протумачио позитивно-правне прописе, налазећи да је првостепени суд правилно утврдио чињенично стање, да није било битних повреда поступка али је погрешно примјенио материјално право позивајући се на Закон о својини и другим стварним правима Брчко Дистрикта БиХ. Апелациони суд је преиначио пресуду и тужбени захтјев одбио зато што апелант у поступку није доказао да се предмет неоснованог богађења налази у имовини туженог што, сходно апелантовом мишљењу, представља очигледно произвољан став Апелационог суда, који је супротан утврђеном чињеничном стању. Поред наведеног, сматра да је суд произвољно протумачио одредбе Закона о судовима Брчко Дистрикта БиХ, јер је оцијенио да је неоснован ревизиони приговор у погледу изузећа судије Јосипе Луцић која је била предсједавајућа жалбеног вијећа, а која је за вријеме трајања првостепеног поступка била запослена у својству шефа Канцеларије за заступање туженог при Влади Брчко Дистрикта БиХ.

26. Сходно сопственој јуриспруденцији Уставни суд није, генерално, надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе, сем уколико одлуке тих судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда крши уставна права, тј. уколико је редовни суд погрешно протумачио или примијенио неко уставно право, или је занемарио то право, ако је примјена закона била произвољна или дискриминаторска, уколико је дошло до повреде процесних права (право на правично суђење, приступ суду, дјелотворни правни лијекови и у другим случајевима), или уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава Босне и Херцеговине (види Одлуку Уставног суда број У 39/01 од 5. априла 2002. године, објављену у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 25/02 и Одлуку број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављену у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 31/03). Такође, Уставни суд наглашава да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака редовних судова у погледу оцјене доказа, уколико се ова оцјена не доима очигледно произвољном. Овакву праксу имао је и бивши Дом за људска права, сматрајући да „није у надлежности Дома да процјену домаћих судова замијени сопственом процјеном чињеница, ако такви закључци не дјелују неприхватљиво или произвољно” (види бивши Дом за људска права, „Тргосировина Сарајево (ДДТ)” против Федерације БиХ, предмет број СН/01/4128, одлука о прихватљивости од 6. септембра 2000. године).

27. Како је Европски суд за људска права у бројним одлукама истакао, члан 6 Европске конвенције има „проминентно мјесто у демократском друштву” (Европски суд за људска права, *De Cubber против Белгије*, пресуда од 26. октобра 1984. године, серија А, број 86, став 30). Посљедица тога је да члан 6 Европске конвенције не може да се тумачи рестриктивно (Европски суд за људска права, *Moreira de Azevedo против Португалије*, пресуда од 23. октобра 1990. године, серија А, број 189, став 66). Члан 6 став 1 Европске конвенције набраја низ елемената који су инхерентни правичном вршењу правде, па уколико дође до било ког од елемената садржаних у овом праву, постоји и повреда члана 6 став 1 Европске конвенције (види Уставни суд, Одлуку број У 25/01 од 26. септембра 2003. године, објављену у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 3/04, став 25). Уколико се уставно право на правично суђење посматра у контексту важећег позитивног права у Босни и Херцеговини, онда мора да се примијети да битан сегмент права на правично суђење чини брижљива и савјесна оцјена доказа и чињеница утврђених у поступку пред редовним судовима, па сходно томе и правилна примјена материјалног права.

28. Задатак Уставног суда у конкретном случају, у смислу права на правичан поступак из члана 6 став 1 Европске конвенције, је да оцијени да ли је Апелациони суд у жалбеном поступку и у поступку по ревизији примјенио закон произвољно или не. У том смислу, Уставни суд констатује да је Апелациони суд у поступку о жалби истакао да су у првостепеном поступку утврђене све чињенице које су релевантне за рјешавање апелантових захтјева, да није било битних повреда поступка али је на правилно и потпуно утврђено чињенично стање погрешно примијењен материјални пропис, промјеном правног основа тужбеног захтјева од првостепеног суда. Апелациони суд је у образложењу Пресуде ГЖ-124/05 навео „...да је првостепени суд код неспорне чињенице да је апелант (тужилац) власник покретних ствари наведених у тужби и поступку, туженог обавезао на повраћај, односно на исплату вриједности на основу чињенице, која у првостепеном поступку такођер није спорна, а која се односи на то да је тужени правни сљедбеник општине Брчко у Републици Српској (чији органи су донијели одлуку да се ствари из радње тужитеља однесу и депонују на наведени начин) истовремено оцјењујући ирелевантним приговор туженог, да ствари које је тужитељ индивидуално одредио исти не држи у посједу”. У пресуди је даље истакао да је за примјену одредбе члана 41 Закона о својини и другим стварним правима Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине неопходно било да се утврди да је апелант власник ствари чију предају у посјед и слободно располагање тражи и да се индивидуално одређене ствари налазе у фактичкој власти туженог, а то у поступку није доказано. Алтернативни апелантов захтјев везан је за главни захтјев, па како примјеном материјалног права на коју се првостепени суд позвао он није основан, то ни алтернативном захтјеву не може да се удовољи.

29. Уставни суд уочава да у оспораваној Пресуди ГЖ-124/05 нису садржани разлози о одлучним чињеницама због којих је Апелациони суд одлучио да преиначи пресуду Основног суда тако да одбије апелантов тужбени захтјев. Из одредбе члана 301 став 3 ЗПП БД произилази да Апелациони суд може пресудом да преиначи првостепену пресуду ако сматра да је чињенично стање правилно утврђено али је погрешно примијењен материјални пропис, а у члану 303 тог закона прописано је да суд треба да оцијени жалбене наводе који су од одлучног значења. Из праксе Европског суда за људска права такође произилази да су домаћи судови дужни да образложе своје пресуде, при чему не морају да дају детаљне одговоре на сваки навод, али ако је поднесак од суштинске важности за исход предмета суд њиме у том случају мора посебно да се позабави у својој пресуди. Дакле, судска одлука мора да има разлоге

на којима је заснована и мора да има образложење, поготово на поднесак који је од суштинске важности за исход спора. У супротном постоји повреда члана 6 став 1 Европске конвенције (види Европски суд, *Van der Hurk protiv Холандије*, пресуда од 19. априла 1994. године, став 61). Жалбом туженог првостепена пресуда је оспоравана из свих разлога прописаних законом (битна повреда одредби парничког поступка, погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање и погрешна примјена материјалног права), али се из пресуде Апелационог суда не виде разлози који су определијели суд да донесе такву пресуду, што сходно мишљењу Уставног суда указује на произвољну примјену права, па сходно томе и на повреду члана 6 став 1 Европске конвенције. До оваквог закључка Уставни суд је дошао анализирајући другостепену пресуду, релевантне прописе, прописе примијењене у првостепеној и другостепеној пресуди, те доводећи их у корелацију са критеријумима из члана 6 став 1 Европске конвенције и низом елемената који су инхерентни правичном вршењу правде и констатовао да је у конкретном случају дошло до произвољне примјене права. Уставни суд сматра да Апелациони суд у поступку о жалби није довољно и није јасно образложио одлуку која се апелацијом оспорава, јер је истицао само разлоге због којих првостепени суд није могао да примијени одредбу материјалног права коју је примијенио. Истовремено, не даје апсолутно никакве разлоге због којих је првостепени суд требао да примијени неку другу законску одредбу или закон и да ли је било потребе да се правни основ апелантовог захтјева мијења.

30. У поступку на изречену апелантову ревизију, у којој је истакнуто да су у другостепеном поступку почињене битне повреде одредби парничког поступка, погрешно примијењено материјално право, да пресуда има недостатака због којих не може да се испита јер је противна разлозима наведеним у образложењу, ревизионо вијеће Апелационог суда одбило је ревизију као неосновану, позивајући се на исте разлоге које је истакао и другостепени суд у жалбеном поступку. С обзиром да је Уставни суд у тачки 26 дао детаљно образложење у погледу произвољне примјене права у поступку о жалби, произилази да је и пресуда донесена у поступку на изречену ревизију произвољна из истих разлога као и другостепена. Дакле, произилази да је и овом пресудом повријеђен члан 6 став 1 Европске конвенције. Поред наведеног, Уставни суд уочава да је на приговор апеланта (ревидента) који се односио на изузеће предсједавајућег жалбеног вијећа у другостепеном поступку одговорено паушално, на начин „...да је без основа ревизиони приговор да је судија Јосипа Луцић, која је иначе предсједница жалбеног вијећа, требала да буде изузета, пошто нема разлога за изузеће судије Јосипе Луцић прописаних одредбом члана 48

Закона о судовима Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине". Одговором на апелацију Апелациони суд је потврдио апелантов ревизиони приговор да је за вријеме трајања првостепеног поступка (од 25. септембра 2002. године до 18. јануара 2005. године) судија Јосипа Луцић обављала функцију координатора Канцеларије за заступање Владе Брчко Дистрикта, али није имала овлашћења која је навео апелант јер је *„...према садржају генералног овлашћења за заступање Брчко Дистрикта БиХ датог од градоначелника потребно изричито овлашћење даваоца овлашћења за закључење: судског поравнања, признање тужбеног захтјева, одрицање од тужбеног захтјева, повлачење тужбе и издавање привремених мјера и то у свим поступцима пред правосудним органима БиХ*". У члану 314 ЗПП БД прописано је да странке у ревизији могу да износе нове чињенице и предлажу нове доказе, само ако се они односе на битне повреде одредби парничког поступка. Ако се овај навод апеланта (ревидента) доведе у везу са разлозима прописаним у члану 284 ст. 1 и 2 Закона о парничком поступку Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине и разлозима прописаним у члану 48 тачка 9 Закона о судовима Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, који прописује да се изузеће судија врши у случају да је судија у неком другом својству имао неке везе са предметом, онда се учача да ревизионо вијеће Апелационог суда, сем паушалног навода да приговор на ову околност није основан, није дало нити један суштински разлог у погледу тога да ли постоји или не постоји разлог за изузеће.

31. Уставни суд закључује да је повријеђен члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

32. У свјетлу закључка у погледу повреде члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд закључује да није неопходно да посебно разматра наводне повреде члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

33. Уставни суд закључује да је оспораваним пресудама Апелационог суда повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, јер Апелациони суд у жалбеном поступку није дао разлоге о одлучним чињеницама, а у поступку на ревизију није суштински

одговорио по приговору за изузеће председавајућег судије у жалбеном поступку, иако је према члану 314 Закона о парничком поступку Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине био обавезан на то, јер се ради о приговору који указује на битну повреду поступка, што упућује на закључак да је дошло до произвољности у примјени позитивно-правних одредби.

34. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

35. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj AP 1123/04

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Hajre Zelenjaković protiv Presude Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj GŽ-209/04 od 11. oktobra 2004. godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj P-124/01-I-4 od 16. marta 2003. godine

Odluka od 1. aprila 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 1123/04**, rješavajući apelaciju **Hajre Zelenjaković**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Tudor Pantiru, potpredsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

David Feldman, sudija

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 1. aprila 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU

Usvaja se apelacija Hajre Zelenjaković.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se:

- Presuda Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj GŽ-209/04 od 11. oktobra 2004. godine.

- Presuda Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj P-124/01-I-4 od 16. marta 2004. godine

Predmet se vraća Osnovnom sudu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Osnovnom sudu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine da u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Hajra Zelenjaković (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Brčkog, koju zastupa Miodrag Zeljić, advokat iz Brčkog, podnijela je 24. decembra 2004. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelacioni sud) broj GŽ-209/04 od 11. oktobra 2004. godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj P-124/01-I-4 od 16. marta 2003. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Apelacionog suda, Osnovnog suda i Vojnog pravobranilaštva, kao zastupnika Vojske Republike Srpske, zatraženo je 31. decembra 2004. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Apelacioni sud je odgovor na apelaciju dostavio 31. januara 2005. godine, a Vojno pravobranilaštvo Vojske Republike Srpske 24. januara 2005. godine. Osnovni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantici 16. septembra 2005. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelantica je podnijela tužbu Osnovnom sudu 29. maja 2001. godine protiv Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta BiH radi naknade štete. U tužbi je navedeno da je za vrijeme rata apelantčin nestali sin proglašen umrlim Rješenjem Općinskog suda u Brčkom, sa privremenim sjedištem u Maoči, broj R-83/98 od 7. aprila 1999. godine, a kao dan smrti smatra se 31. maj 1992. godine. Smrću svoga sina apelantica je ostala bez sredstava za život, pretrpjela je duševne bolove, koji i dalje traju, pa je predložila da sud donese presudu kojom će se tuženi obavezati da joj na ime naknade štete za pretrpljene duševne bolove isplati iznos od 20.000 KM. Apelantica je u toku sudskog postupka preinačila tužbu u subjektivnom smislu, tako što je odustala od navedenih tuženih i kao tuženu označila Republiku Srpsku, Ministarstvo odbrane Banja Luka.

7. Osnovni sud je Presudom broj P-124/01-I-4 od 16. marta 2004. godine, koja je potvrđena Presudom Apelacionog suda broj Gž-209/04 od 11. oktobra 2004. godine, odbio kao neosnovan apelantčin tužbeni zahtjev. U obrazloženju prvostepene presude je, između ostalog, navedeno da je tužena Republika Srpska u odgovoru na tužbu istakla prigovor zastarijevanja, imajući u vidu da je proteklo više od tri godine od kada je oštećena saznala za štetu do podnošenja tužbe, te da je u svakom slučaju potraživanje zastarjelo, budući da je proteklo više od pet godina od momenta nastanka štete. Sud je proveo dokaze uvidom u spis Općinskog suda Brčko, sa sjedištem u Maoči, broj R-83/98, te saslušanjem apelantice u svojstvu parnične stranke. Ocjenjujući da je od nastanka štete za apelanticu (31. maj 1992. godine) pa do podnošenja tužbe proteklo više od pet godina (apelantica je tužbu podnijela 29. maja 2001. godine), te imajući u vidu odredbu člana 376. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, Sud je zaključio da u konkretnom slučaju, neovisno o subjektivnom roku zastarijevanja, proizlazi da je potraživanje naknade štete zastarjelo s obzirom na protek petogodišnjeg objektivnog roka, bez obzira na moment isteka subjektivnog roka za potraživanje naknade štete. U obrazloženju drugostepene presude je, između ostalog, navedeno da se utvrđenje prvostepenog suda da je potraživanje zastarjelo ne dovodi u sumnju navodom žalbe da i subjektivni i objektivni rok za apelanticu počinju teći od dana donošenja rješenja kojim je njen sin proglašen umrlim (7. april 1999. godine), jer je šteta za apelanticu nastala na dan koji je utvrđen kao dan smrti njenog sina i od tada teče rok zastarijevanja iz člana 376. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, kako je to pravilno zaključio prvostepeni sud. Objektivni rok od pet godina počinje teći od momenta kada je šteta nastala i potraživanje naknade štete zastarijeva u svakom slučaju njegovim

protekom, odnosno i u slučaju da oštećeni tek po proteku tog roka sazna za štetu i lice koje je štetu učinilo.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

8. U apelaciji apelantica je navela da joj je osporenim presudama Osnovnog suda i Apelacionog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

9. Povredu prava na pravično suđenje apelantica vidi u činjenici da su sudovi odbili njen tužbeni zahtjev primjenjujući član 376. Zakona o obligacionim odnosima, smatrajući da je utvrđeno da je protekao rok za podnošenje tužbe, pri čemu su sudovi utvrdili da rok počinje teći od utvrđenog datuma smrti, a ne od datuma donošenja sudskog rješenja u kojem je ova činjenica utvrđena. Apelantica smatra da je tužbu Osnovnom sudu podnijela u zakonom propisanom roku kako subjektivnom od tri godine, tako i objektivnom od pet godina, jer od momenta donošenja rješenja kojim je utvrđena činjenica o smrti njenog sina (april 1999. godine), pa do dana podnošenja tužbe (maj 2001. godine) nisu prošle tri godine. Također, apelantica smatra da su u konkretnom slučaju sudovi pogrešno primijenili odredbu člana 376. Zakona o obligacionim odnosima. Povredu prava na imovinu apelantica nije posebno obrazložila.

b) Odgovor na apelaciju

10. U odgovoru na apelaciju Apelacioni sud navodi da je prvostepeni sud utvrdio, a Apelacioni potvrdio, da je prigovor zastarijevanja koji je istakao tuženi osnovan, pa da je apelanticin zahtjev zastario, te da ga je valjalo odbiti primjenom člana 376. Zakona o obligacionim odnosima. Ovaj sud posebno ukazuje na činjenicu da apelantica u prvostepenom postupku nije navela, niti tvrdila da je u konkretnom slučaju u pitanju šteta koja je nastala izvršenjem krivičnog djela ratnog zločina, kada ne može nastupiti zastarijevanje potraživanja naknade štete. Zbog toga je Apelacioni sud, kao i prvostepeni, našao da povodom istaknutog prigovora zastarijevanja treba primijeniti odredbu člana 376. Zakona o obligacionim odnosima, koja propisuje rokove zastarijevanja za štetu. Apelacioni sud smatra da nije došlo do povrede apelanticinog prava na imovinu, niti do povrede prava na pravično suđenje, te da je ona bila u mogućnosti iznijeti u postupku sve

činjenice za koje smatra da su relevantne u odnosu na njen zahtjev, a naročito da je imala mogućnost da se izjasni povodom istaknutog prigovora zastarijevanja.

11. U odgovoru na apelaciju Vojno pravobranilaštvo Vojske Republike Srpske, kao zakonski zastupnik tuženog Ministarstva odbrane Republike Srpske, istaklo je da je apelacija neblagovremena, jer je podnesena po isteku roka od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku kojeg je koristio. Vojno pravobranilaštvo smatra da nisu prekršena apelanticina ustavna prava, jer primjena zakona nije bila proizvoljna, već su sudovi pravilno primijenili odredbu člana 376. Zakona o obligacionim odnosima usvajanjem prigovora o zastarijevanju potraživanja.

V. Relevantni propisi

Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske” broj 17/93) (u daljnjem tekstu: ZOO)

„Član 371.

Potraživanja zastarijevaju za pet godina, ako zakonom nije određen neki drugi rok zastarjelosti.

Član 376. st. 1. i 2.

(1) Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kada je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.

(2) U svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kada je šteta nastala.”

Zakon o vanparničnom postupku („Službene novine Federacije BiH” broj 2/98), koji je primijenjen u konkretnom slučaju:

„Član 61. stav 1. tačka 4.

Umrlim licem proglasit će se:

4) lice koje je nestalo u toku rata ili u vezi sa ratnim događanjima, a o čijem životu nije bilo nikakvih vijesti za godinu dana od dana prestanka neprijateljstava.

Član 67.

U rješenju kojim se nestalo lice proglašava umrlim, odnosno kojim se utvrđuje smrt, naznačit će se dan, mjesec i godina, a po mogućnosti i sat koji se ima smatrati kao vrijeme smrti nestalog lica.

Kao dan smrti smatra se dan kada je nestalo lice vjerovatno umrlo ili dan koji vjerovatno nije preživjelo.

Ako taj dan ne može da se utvrdi, kao dan smrti smatra se prvi dan poslije isteka roka iz člana 61. ovog zakona.”

Odluka o ukidanju ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 15/96 od 8. jula 1996. godine)

Na osnovu tačke 1. Amandmana XXXV na Ustav Republike Srpske, Narodna skupština Republike Srpske na sjednici održanoj 19. juna 1996. godine donijela je Odluku o ukidanju ratnog stanja:

I.

Ukida se ratno stanje i stanje neposredne ratne opasnosti na teritoriji Republike Srpske.

II.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u ‘Službenom glasniku Republike Srpske’.”

VI. Dopustivost

12. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

13. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

14. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Apelacionog suda broj GŽ-209/04 od 11. oktobra 2004. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Dalje, osporena presuda apelantici je uručena 25. oktobra 2004. godine, a apelacija je podnesena 24. decembra 2004. godine, dakle, u roku od 60 dana kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

15. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

16. Apelantica pobija navedene presude tvrdeći da su joj tim presudama povrijeđeni pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

„Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.”

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

17. U konkretnom slučaju postupak se odnosi na naknadu štete, dakle, na predmet građansko-pravne prirode, pa je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati da li je spor pred sudom bio pravičan onako kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije.

18. Povredu prava na pravično suđenje apelantica vidi u tome što su sudovi pogrešno tumačili rokove zastarjelosti iz Zakona o obligacionim odnosima. Ona smatra da subjektivni rok za podnošenje tužbe radi naknade štete nije protekao, pa, prema tome, ni objektivni, jer je uvjet za takvo računanje roka zastarijevanja njeno saznanje za štetu i štetnika. Kao datum početka računanja roka za zastarijevanje potraživanja naknade štete apelantica navodi datum donošenja ili datum pravosnažnosti rješenja o proglašenju nestalog lica umrlim.

19. S druge strane, sudovi su donijeli stav da je dan nastanka štetnog događaja datum koji je u vanparničnom postupku utvrđen kao dan smrti nestalog lica, apelanticinog sina, te da od tog dana počinju teći i subjektivni i objektivni rok zastarijevanja potraživanja naknade štete. U osporenim presudama sudovi su utvrdili da su ovi rokovi protekli prije podnošenja tužbe za naknadu štete, jer je kao dan smrti apelanticinog nestalog sina u vanparničnom postupku utvrđen 31. maj 1992. godine, a tužba je podnesena 29. maja 2001. godine. Prema mišljenju sudova, proizlazi da je krajnji rok za podnošenje tužbe bio 31. maj 1997. godine. U postupku radi naknade štete po apelanticinoj tužbi sudovi nisu ispitivali kada je apelantica, prema Zakonu o vanparničnom postupku, stekla pravo na podnošenje prijedloga za proglašenje nestalog lica umrlim, odnosno da li su pravne pretpostavke koje propisuje taj zakon mogle utjecati na rok zastarijevanja propisan u Zakonu o obligacionim odnosima.

20. Ustavni sud napominje da, u principu, nije nadležan da vrši provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 29/02* od 27. juna 2003. godine, objavljenu u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 31/03). Međutim, u konkretnom slučaju apelantica ukazuje da je upravo time što su redovni sudovi pogrešno tumačili zakon došlo do kršenja njenog ustavnog prava na pravično suđenje, kao i prava na imovinu. Stoga, Ustavni sud smatra da je nadležan i dužan da ispita da li su tumačenje i primjena pozitivnih propisa od redovnih sudova bili proizvoljni, odnosno da li su doveli do kršenja apelanticinih ustavnih prava.

21. Zadatak Ustavnog suda u konkretnom slučaju, u smislu prava na pravičan postupak iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jeste da ocijeni da li su Apelacioni i Osnovni sud

primijenili zakon proizvoljno ili ne. U tom smislu Ustavni sud primjećuje da je apelantica, prema Odluci o ukidanju ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti na teritoriji Republike Srpske, pravo na podnošenje prijedloga za proglašenje nestalog lica umrlim stekla najranije 19. juna 1997. godine s obzirom na to da je rok za podnošenje prijedloga propisan u članu 61. stav 1. tačka 4. Zakona o vanparničnom postupku, a to je godina dana od prestanka ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti. Rješenje iz ovog postupka predstavlja osnovu za podnošenje tužbe radi naknade štete. Analizirajući pobijane presude, Ustavni sud je zaključio da su redovni sudovi ovu činjenicu potpuno zanemarili. Naime, navedeni sudovi su utvrdili da je za apelanticu šteta nastala 31. maja 1992. godine (datum koji je utvrđen kao dan smrti apelantinog sina iz rješenja o proglašenju nestalog lica umrlim) i da u konkretnom slučaju nije bitan subjektivni rok (saznanje za štetu) s obzirom na to da je objektivni rok od 5 godina od kada je šteta nastala već protekao. Ako se ova odredba Zakona o obligacionim odnosima, iz koje su sudovi izveli svoj zaključak, dovede u vezu s odredbama Zakona o vanparničnom postupku i Odlukom o ukidanju ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti od 19. juna 1996. godine, proizlazi da je apelantica, prije stjecanja prava na podnošenje prijedloga za proglašenje nestalog lica umrlim (najranije 19. juni 1997. godine), već izgubila pravo na podnošenje tužbe za naknadu štete, jer je, prema tumačenju sudova koji su donijeli pobijane presude, tužbu radi naknade štete morala podnijeti do 31. maja 1997. godine, dakle, prije nego što je stekla zakonsko pravo da nestalo lice proglasi umrlim s obzirom na to da upravo to rješenje predstavlja osnovu za podnošenje tužbe radi naknade štete.

22. Ustavni sud, dalje, uočava da u pobijanoj presudi Apelacionog suda GŽ-209/04 nisu sadržani razlozi o odlučnim činjenicama koji su istaknuti u žalbi u pogledu subjektivnog roka, odnosno saznanja za štetu. Naime, u žalbi je apelantica istakla da je svog nestalog sina proglasila umrlim Rješenjem Općinskog suda Brčko, privremeno sjedište Maoča, broj R-83/98 od 7. aprila 1999. godine. Tužbu radi naknade štete je podnijela 29. maja 2001. godine, dakle, prema njenom mišljenju, u roku od 3 godine od dana saznanja za štetu, a dan saznanja je dan donošenja Rješenja broj R-83/98, dakle, 7. april 1999. godine. Iz prakse Evropskog suda za ljudska prava proizlazi, također, da su domaći sudovi dužni obrazložiti svoje presude, pri čemu ne moraju dati detaljne odgovore na svaki navod, ali ako je podnesak suštinski važan za ishod predmeta sud se mora u svojoj presudi njime posebno baviti. Dakle, sudska odluka mora imati razloge na kojima je zasnovana i mora imati obrazloženje, pogotovo na podnesak koji je suštinski važan za rezultat spora. U suprotnom, postoji povreda člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Evropski suda, *Van der Hurk protiv Holandije*, stav 61, presuda od 19. aprila 1994. godine). Apelanticinom

žalбом prvostepena presuda je pobijana zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, ali je Apelacioni sud, u postupku po žalbi, utvrdio da je prvostepeni sud potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje i pravilno primijenio materijalno pravo, podržavajući stav da objektivni rok zastarijevanja, pa, prema tome, i subjektivni, počinje teći od dana nastanka štete. Ni ovaj sud se nije obazirao na datum donošenja rješenja o proglašenju nestalog lica umrlim (saznanje za štetu), već je potvrdio stav prvostepenog suda u pogledu roka zastarijevanja kako subjektivnog od tri godine, tako i objektivnog od pet godina.

23. Ustavni sud nije mogao utvrditi postojanje konzistentne prakse sudova u Bosni i Hercegovini u ovakvim i sličnim slučajevima. Međutim, Ustavni sud smatra da se zbog posebnih okolnosti ovakvog slučaja, kada se prema tužbenom zahtjevu traži naknada štete zbog smrti nestalog lica, prilikom utvrđivanja dana nastanka štetnog događaja i utvrđivanja početka i proteka rokova zastarjelosti potraživanja naknade štete, odredbe Zakona o obligacionim odnosima, kojima je reguliran institut zastarijevanja, moraju dovesti u kontekst odgovarajućih odredaba Zakona o vanparničnom postupku kojima je reguliran institut proglašenja nestalih lica umrlim.

24. U osporenim presudama sudovi su odredbe člana 367. st. 1. i 2. Zakona o obligacionim odnosima tumačili i primijenili strogo formalno, na arbitraran način koji je doveo do kršenja apelacionog ustavnog prava na pravično suđenje.

25. Prema navedenom, Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje apelacionog ustavnog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

26. S obzirom na zaključak Ustavnog suda u pogledu povrede člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije neophodno posebno razmatrati dio apelacije koji se odnosi na navodnu povredu prava na imovinu.

VIII. Zaključak

27. U slučaju kada je tužba radi naknade štete podnesena zbog smrti nestalog lica, nakon donošenja sudskog rješenja u vanparničnom postupku kojim je utvrđen datum smrti nestalog lica, rokovi zastarjelosti potraživanja naknade štete moraju se dovesti u vezu

sa uvjetima za proglašenje nestalog lica umrlim propisanim u Zakonu o vanparničnom postupku, u konkretnom slučaju 19. juni 1997. godine, bez obzira na činjenicu koji je datum smrti nestalog lica utvrđen u vanparničnom postupku. Računajući navedene rokove na drugačiji način, tj. od datuma koji je u vanparničnom postupku utvrđen kao datum smrti nestalog lica, u osporenim presudama sudovi su primijenili zakon na arbitraran način, što je dovelo do povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

28. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

29. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj AP 1149/05

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Esada Krvavca protiv Presude
Vrhovnog suda Federacije Bosne i Her-
cegovine broj Rev-297/03 od 6. svibnja
2004. godine

Odluka od 12. travnja 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 1149/05**, rješavajući apelaciju **Esada Krvavca**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1, 2. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

Jovo Rosić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 12. travnja 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija Esada Krvavca.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na povredu prava na donošenje odluke u razumnom roku u postupku okončanom Presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-297/03 od 6. svibnja 2004. godine.

Odbija se kao neutemeljena apelacija Esada Krvavca podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-297/03 od 6. svibnja 2004. godine u odnosu na povredu prava na javno suđenje i nepristran sud, kao elementa članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Federaciji Bosne i Hercegovine da Esadu Krvavcu, u roku od tri mjeseca od dostave ove odluke, isplati iznos od 2.100 KM na ime nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Esad Krvavac (u daljnjem tekstu: apelant) iz Mostara je podnio 10. svibnja 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-297/03 od 6. svibnja 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) i sudionika u postupku JP „Elektroprivreda BiH” d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: tuženi) je zatraženo 13. svibnja 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju. Od Općinskog suda u Sarajevu je zatraženo 10. studenoga 2005. godine da dostavi odgovor na apelaciju i na uvid spis tog suda broj Pr-455/02.

3. Kantonalni je sud dostavio odgovor na apelaciju 27. svibnja 2005. godine, tuženi 6. lipnja 2005. godine, a Vrhovni sud i Općinski sud nisu dostavili odgovore na apelaciju.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su 7. prosinca 2005. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je bio djelatnik „Rudnika i TE Gacko” - dijela tuženog sa sjedištem u Gacku, gdje je radio od 6. srpnja 1977. godine do 1. srpnja 1992. godine, odnosno do izbijanja ratnih djelovanja.

7. Apelant je Rješenjem tuženog broj 123-2/95 od 24. srpnja 1995. godine upućen na neplaćeno odsustvo, počevši od 9. siječnja 1993. godine, zbog toga što nije mogao dolaziti na posao.
8. Rješenjem tuženog broj 236-24/95 od 1. studenog 1995. godine apelant je upućen na čekanje, počevši od 1. studenog 1995. godine, uz pravo na novčanu naknadu i obvezu da se svakog mjeseca javi izravnom rukovoditelju.
9. Apelant je kod MI „Soko” Mostar, prema uputi Zavoda za upošljavanje, radio od 8. rujna 1995. godine do 10. lipnja 1996. godine, kad je zasnovao kod navedenoga poslodavca radni odnos s punim radnim vremenom, koji je trajao do 31. siječnja 1997. godine.
10. Tuženi je donio Rješenje o prestanku radnoga odnosa apelantu broj 108-1/97 od 25. veljače 1997. godine, koje je potvrđeno Odlukom tuženoga broj 0701-4095/97 od 23. svibnja 1997. godine. U obrazloženju navedenih akata se navodi da apelantu prestaje radni odnos sa 14. kolovozom 1995. godine, jer je apelant zasnovao radni odnos kod MI „Soko” Mostar, što je utvrđeno na temelju pismenog akta MI “Soko” broj 1/39 od 13. veljače 1997. godine i Izvatka iz matične evidencije aktivnih osiguranika DF MIOBiH od 28. veljače 1997. godine.
11. Apelant je Općinskom sudu podnio tužbu 19. lipnja 1997. godine radi poništenja Rješenja tuženoga broj 108-1/97 od 25. veljače 1997. godine i Odluke broj 0701-4095/97 od 23. svibnja 1997. godine. Općinski je sud Presudom broj PR-70/97 od 17. rujna 1999. godine odbio apelantov tužbeni zahtjev. Ovu je presudu Kantonalni sud Presudom broj Gž-86/00 od 3. svibnja 2000. godine ukinuo i predmet vratio na ponovno suđenje s obrazloženjem da je činjenično stanje nepotpuno utvrđeno, te da je na tako utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenjen materijalni propis. U ponovnom je postupku predmet zaveden pod brojem P-377/00.
12. U ponovnome postupku Općinski je sud donio Rješenje broj P-377/00 od 26. lipnja 2002. godine kojim se prekida postupak u ovoj pravnoj stvari i, nakon pravomoćnosti rješenja, predmet ustupa Kantonalnom povjerenstvu za implementaciju članka 143. Zakona o radu.
13. Kantonalni je sud Rješenjem broj Gž-1231/02 od 15. listopada 2002. godine navedeno rješenje ukinuo i predmet vratio na ponovno suđenje prvostupanjskome sudu, a u ponovnom je postupku predmet zaveden pod brojem Pr-455/02.

14. Općinski je sud u ponovnom postupku donio Rješenje broj Pr-455/02 od 13. siječnja 2003. godine kojim se postupak u ovoj pravnoj stvari prekida, a predmet se, nakon pravomoćnosti rješenja, ustupa Kantonalnom povjerenstvu za implementaciju članka 143. Zakona o radu.

15. Kantonalni je sud donio Presudu broj GŽ-399/03 od 9. travnja 2003. godine kojom se prizivi apelanta i tuženoga uvažavaju. Prvostupanjsko je rješenje preinačeno i presuđeno je da se apelantov tužbeni zahtjev odbija u cijelosti. U obrazloženju se ističe da je na temelju činjenica koje je u ponovnom postupku, po uputi drugostupanjskog suda, ustvrdio prvostupanjski sud utvrđeno da u vrijeme stupanja na snagu Zakona o radu apelant nije bio u radnome odnosu kod tuženoga, ali da je nakon 31. prosinca 1991. godine zasnovao radni odnos kod drugog poslodavca, pa se u njegovom slučaju nije mogao primijeniti članak 143. Zakona o radu. Dalje se ističe kako je utvrđeno da je apelant istodobno bio na čekanju posla kod tuženoga i uposlen s punim radnim vremenom kod drugoga poslodavca, te da su akti tuženoga o prestanku radnoga odnosa od 25. veljače i 23. svibnja 1997. godine zakoniti i da tužbeni zahtjev nije utemeljen.

16. Vrhovni je sud donio Presudu broj Rev-297/03 od 6. svibnja 2004. godine kojom se revizija odbija i drugostupanjska presuda potvrđuje. U obrazloženju se ističe da je drugostupanjski sud pravilno primijenio materijalno pravo kad je zaključio da se u konkretnome slučaju nisu stekli uvjeti za primjenu članka 143. st. 1. i 2. Zakona o radu a, također, i kad je odbio apelantov tužbeni zahtjev, jer apelant nije mogao istodobno biti na čekanju posla i raditi kod drugoga poslodavca.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelant smatra da mu je u parničnome postupku povrijeđeno pravo na pravičan postupak zato što su redoviti sudovi pogrešno ustvrdili činjenično stanje - da mu je prestao radni odnos kod tuženoga, te da je zasnovao radni odnos kod drugoga poslodavca, zbog čega je odbijen njegov zahtjev da bude vraćen na posao, te da su sudovi pogrešno primijenili materijalno-pravne propise. Apelant navodi da u ovome postupku nije uživao zaštitu članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na javnu raspravu, nepristran sud, da mu nije omogućeno konkretnije i detaljnije se izjasniti o svojem radno-pravnom statusu, te da je prekršeno i njegovo pravo na donošenje odluke u razumnome roku, jer je postupak, iako

se radni sporovi, prema zakonu, ubrajaju u žurne postupke, trajao nedopustivo dugo, pa je konačno i revizijska presuda, iako donesena 6. svibnja 2004. godine, apelantu dostavljena tek 23. ožujka 2005. godine. Apelant traži da mu se dosudi naknada za nematerijalnu štetu zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnome roku.

b) Odgovor na apelaciju

18. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud navodi da je apelacija neutemeljena, te da je apelant postupak za ostvarivanje prava iz radnoga odnosa započeo 1997. godine, a postupak je pravomoćno okončan 9. travnja 2003. godine. Obzirom na složenost predmeta, na razdoblje na koje se upitni događaj odnosi, kao i okolnost da je apelant iz Mostara, a da je postupak vođen pred sudom u Sarajevu, sud smatra da je postupak okončan u razumnome roku. Svi dokazi relevantni za pravilno odlučivanje su provedeni, materijalno je pravo pravilno primijenjeno i nema povrede zakonskih ni ustavnih apelantovih prava, kao ni prava iz Europske konvencije. Na temelju izloženoga predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

19. Tuženi ističe da nije poduzeo nijedan postupak koji bi na bilo kakav način mogao utjecati na povredu prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. U činjeničnim navodima podnesene apelacije apelant ističe postupke suda koji su utjecali na duljinu trajanja postupka pred redovitim sudovima. Na te postupke nisu mogli utjecati ni apelant ni tuženi, kao druga strana u postupku. Dalje se ističe da su apelantovi navodi da mu pred redovitim sudovima nije omogućeno predložiti sve relevantne i ključne dokaze apsolutno netočni i u svezi te okolnosti apelant nije ponudio nikakve dokaze, a budući da su ga zastupali odvjetnici, kao osobe koje se profesionalno bave poslovima zastupanja, podrazumijeva se da znaju kako i na koji način treba zaštititi interese klijenta, odnosno dokazati osnovu zahtjeva zbog koje je tužba podnesena. O apelantovome zahtjevu sudovi su donijeli odluku odbijajući zahtjev, nakon dokaznoga postupka po prijedlozima parničnih stranaka. Svi dokazi koje su predložile parnične stranke su provedeni u prvostupanjskome postupku, a obzirom da ih je bilo odista mnogo i obzirom da je većinu predložio apelant, to je moglo utjecati na duljinu postupka, ali ne i na drukčije rješenje ove pravne stvari. Imajući u vidu da pravosuđe poslije rata prolazi kroz velike reforme i da je broj predmeta velik, a da je apelant iskoristio sve pravne lijekove i u svim postupcima mogao predlagati svoje „ključne” dokaze, na temelju kojih su donesene ovakve presude, proizlazi da je bez obzira na duljinu postupka rezultat isti i da je to ono čime apelant u biti nije zadovoljan. Stoga slijedi da su pobijane presude utemeljene na zakonu, donesene po provedbi dokaznoga postupka i to dokaza koje su predlagale stranke, duljina postupka nije utjecala

na drukčije rješavanje konkretne pravne stvari, apelantu nije bio onemogućeno predlagati dokaze, zbog čega ne postoji ni povreda Europske konvencije na koju se apelant poziva. Na osnovi izloženoga predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

20. U **Zakonu o temeljnim pravima iz radnoga odnosa** („Službeni list SFRJ” broj 60/89) relevantne odredbe glase:

„Članak 54. stavak 1.

Djelatnik koji svojom krivnjom ne ispunjava svoje dužnosti i radne obveze ili se ne pridržava odluka donesenih u organizaciji, odnosno odluka koje je donio poslodavac čini povredu radne obveze.

Članak 55.

Za povrede dužnosti i radnih obveza djelatniku se može izreći jedna od sljedećih stegovnih mjera:

(...)

3) prestanak radnoga odnosa.”

21. U **Zakonu o radu** („Službene novine Federacije BiH” br. 43/99, 32/00) relevantne odredbe glase:

„Članak 143. st. 1. i 2.

Uposlenik koji se na dan stupanja na snagu ovog zakona zatekao na čekanju posla ostat će u tome statusu najdulje šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga zakona, ako poslodavac prije isteka ovog roka uposlenika ne pozove na rad.

Uposlenik koji se zatekao u radnom odnosu 31. prosinca 1991. godine i koji se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga zakona pismeno ili izravno obratio poslodavcu radi uspostave radno-pravnoga statusa, a u ovom vremenskom razdoblju nije zasnovao radni odnos kod drugoga poslodavca smatrat će se, također, uposlenikom na čekanju posla.”

22. U **Zakonu o parničnom postupku** (“Službene novine Federacije BiH” broj 42/98) relevantne odredbe glase:

„Članak 10.

Sud je dužan nastojati da postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 426.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a osobito prigodom određivanja rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati pozornost na potrebu žurnoga rješavanja radnih sporova.”

VI. Dopustivost

23. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

25. U konkretnom je slučaju predmet pobijanja apelacijom Presuda Vrhovnoga suda broj Rev-297/03 od 6. svibnja 2004. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Dalje, pobijanu je presudu apelant primio 23. ožujka 2005. godine, a apelacija je podnesena 10. svibnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnoga suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

26. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant navodi da mu je u postupku okončanom pobijanom presudom Vrhovnoga suda prekršeno pravo na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine

i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Apelant se žali na povredu prava na donošenje odluke u razumnome roku, jer smatra da je postupak okončan pobijanom presudom trajao nedopustivo dugo. Također, apelant se žali da mu je onemogućeno u razdoblju od 1997. godine do 2004. godine doći do konačne odluke glede svojih zahtjeva, te da mu je u postupku okončanom pobijanom presudom povrijeđeno i pravo na nepristran sud, javnu raspravu, a ta su prava, također, segmenti prava na pravično suđenje sadržani u članku 6. stavak 1. Europske konvencije.

28. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

“Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke”.

29. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnome dijelu glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

30. Ustavni sud opaža da se postupak u konkretnome slučaju odnosi na radni spor, dakle, na predmet građansko-pravne naravi, pa je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv. Prema tomu, Ustavni sud mora preispitati je li spor pred sudom bio pravičan onako kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na donošenje odluke u razumnome roku

31. Apelant se žali da je postupak okončan pobijanom presudom trajao nedopustivo dugo, čime mu je prekršeno pravo na donošenje odluke u razumnome roku, kao element prava sadržan u članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

32. Obzirom na navedeno, Ustavni će sud ispitati je li u konkretnom parničnom postupku došlo do kršenja prava na „suđenje u razumnome roku” kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije. Polazeći od kriterija utvrđenih praksom Europskog suda za ljudska prava, Ustavni sud ističe da se razumnost trajanja postupka ocjenjuje u okviru

svih okolnosti predmeta, uzimajući osobito u obzir složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, s jedne strane, i suda i javnih vlasti, s druge strane (vidi Europski sud za ljudska prava, *Vernillo*, presuda od 20. veljače 1981. godine, serija A, broj 198, stavak 30; *Zimmermann i Steiner*, presuda od 13. srpnja 1983. godine, stavak 24).

Razdoblje koje se uzima u obzir

33. Apelant je Općinskome sudu podnio tužbu 19. lipnja 1997. godine, a predmetni je postupak okončan 6. svibnja 2004. godine, kad je donesena pobijana Presuda Vrhovnoga suda broj Rev-297/03 od 6. svibnja 2004. godine, s tim da je pobijana presuda kojom je postupak okončan apelantu dostavljena tek 23. ožujka 2005. godine. Prema tomu, postupak je trajao sedam godina, a apelantu je konačna presuda dostavljena nakon skoro osam godina od pokretanja parničnoga postupka.

a) Složenost predmeta

34. Ustavni sud opaža da se u konkretnom slučaju radi o parničnom postupku za uspostavu radno-pravnog statusa u kojem je bilo potrebno ustvrditi činjenično stanje koje se nije u cijelosti moglo ustvrditi iz javnih isprava podastrih sudovima bez analize vještaka financijske struke. Dalje, došlo je do promjene zakonodavstva primjenjivog na pravnu situaciju u konkretnome slučaju, te su sudovi morali ustvrditi treba li u konkretnom slučaju, sukladno novim zakonskim rješenjima, prekinuti postupak i predmet ustupiti mjerodavnom Povjerenstvu za implementaciju članka 143. ili predmet ostaje u nadležnosti redovitih sudova. Ipak, na temelju svega izloženog Ustavni sud smatra da ovaj predmet nije bio osobito složen.

b) Ponašanje suda

35. Ustavni sud primjećuje da je navedeni postupak započeo apelantovim podnošenjem tužbe 19. lipnja 1997. godine, a da je on okončan donošenjem Presude Vrhovnog suda po apelantovoj reviziji broj Rev-297/03 od 6. svibnja 2004. godine. Dakle, proizlazi da je predmetni postupak trajao sedam godina. Sukladno tomu, Ustavni će sud ispitati jesu li redoviti sudovi doprinijeli odugovlačenju postupka. Općinski je sud donio Presudu broj PR-70/97 od 17. rujna 1999. godine kojom je odbio apelantov tužbeni zahtjev, koju je Kantonalni sud ukinuo i predmet vratio prvostupanjskome sudu na ponovni postupak uz uputu da prvostupanjski sud potpuno i pravilno ustvrdi činjenično stanje u ponovnome postupku. Prvostupanjski je sud propustio ispoštovati ovu uputu, pa je donio Rješenje

broj Pr-455/02 od 13. siječnja 2003. godine kojim se postupak prekida i predmet po pravomoćnosti Rješenja ustupa Kantonalnom povjerenstvu za implementaciju članka 143. Kantonalni je sud ukinuo i ovo rješenje i predmet vratio na ponovno suđenje uz uputu da prvostupanjski sud potpuno i pravilno ustvrdi činjenično stanje. Međutim, Općinski je sud ponovno donio Rješenje broj Pr-455/02 od 13. siječnja 2003. godine kojim postupak prekida i predmet po pravomoćnosti Rješenja ustupa Kantonalnom povjerenstvu za implementaciju članka 143. Drugostupanjski je sud, nakon što je dva puta ukinuo prvostupanjsku presudu i predmet vratio na ponovno suđenje, treći put preinačio prvostupanjsku presudu i sam riješio u meritumu tako da je apelantov tužbeni zahtjev odbio. Vrhovni je sud potvrdio navedenu presudu i odbio reviziju koju je apelant uložio.

36. Ustavni sud primjećuje da su u konkretnome slučaju sudovi bili aktivni, ali da apelant nije mogao u razdoblju od sedam godina doći do konačne odluke mjerodavnih tijela, znači da unatoč svojoj aktivnosti sudovi nisu bili učinkoviti.

37. U svezi ukidanja, poništavanja odluka i stalnoga vraćanja na ponovni postupak, Ustavni sud navodi da ukidanje odluka nižih tijela pred višim tijelima i vraćanje na ponovni postupak, u načelu, ne čini pravne lijekove neučinkovitim (vidi, *mutatis mutandis*, Odluku Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine U 14/99 od 29. rujna 2000. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 36/00). Međutim, stalno vraćanje na ponovni postupak može učiniti pravne lijekove iluzornim, a postupak beskonačnim i bespredmetnim. Pravni put, od niže ka višoj instanci, treba biti pravilo, jer omogućuje apelantu da brzo i učinkovito dobije odlučivanje od najvišega tijela, kao najdemokratskijega, u vertikalnoj skali pravnih lijekova. Samo u iznimnim slučajevima ukidanje i poništavanje odlučivanja, vraćanje nižestupanjskim tijelima i ponavljanje postupka mogu biti opravdani, pogotovu ako se radi o žurnim postupcima (vidi Odluku Povjerenstva za ljudska prava pri Ustavnome sudu Bosne i Hercegovine broj CH/00/5371 i dr. od 6. srpnja 2005. godine).

38. U konkretnome slučaju se upravo radi o radno-pravnom sporu koji se, sukladno članku 426. Zakona o parničnome postupku, ubraja u red žurnih postupaka. Iz kompletne dokumentacije podastrte Ustavnome sudu je evidentno da je Kantonalni sud dva puta ukidao prvostupanjske odluke i vraćao ih na ponovno suđenje uz upute prvostupanjskome sudu da potpuno i pravilno ustvrdi činjenično stanje. Prvostupanjski je sud propuštao to učiniti, pa je na nepotpuno utvrđeno činjenično stanje pogrešno primjenjivao materijalno pravo, odnosno prekidao postupak i predmet ustupao Kantonalnom povjerenstvu za implementaciju članka 143, iako u konkretnome slučaju taj članak nije primjenjiv. Sve to je dovodilo do daljnjeg nepotrebnoga odugovlačenja postupka. Nema opravdanja i za

propust Vrhovnoga suda da revizijsku presudu dostavi apelantu skoro godinu dana nakon njezinog donošenja, što je, također, nepotrebno doprinijelo kršenju apelantovoga prava da u razumnome roku dođe do konačne odluke o svojem zahtjevu.

c) Apelantovo ponašanje

39. U građanskim predmetima saslušanje u razumnome roku ovisi o ponašanju strana koje sudjeluju u postupku (vidi Odluku bivšeg Europskoga povjerenstva za ljudska prava broj 11541/85 od 12. travnja 1989. godine, O.I. 70).

40. Glede apelantovoga ponašanja u konkretnome parničnome postupku, Ustavni sud primjećuje da apelant svojim ponašanjem ni na koji način nije izazvao odugovlačenje predmetnoga postupka, nego je aktivno sudjelovao u postupku i koristio raspoložive pravne lijekove.

41. Iako je Ustavni sud konstatirao da je konkretni postupak relativno složen, ipak, nije riječ o složenosti koja bi konkretan predmet svrstala u red iznimnih slučajeva u kojim bi ukidanje i poništavanje odlučivanja, vraćanje nižestupanjskim tijelima i ponavljanje postupka bili opravdani.

42. Uzimajući u obzir sve navedene čimbenike, Ustavni sud konstatira da su propust prvostupanjskoga suda da bez nepotrebna odugovlačenja ispoštuje upute drugostupanjskoga suda, odnosno potpuno i pravilno ustvrdi činjenično stanje, te da pravilno primijeni materijalno pravo i, umjesto da prekida postupak, meritorno odluči o apelantovome tužbenome zahtjevu, kao i propust Vrhovnoga suda da revizijsku presudu dostavi apelantu skoro godinu dana nakon njezinog donošenja doveli do povrede prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na razuman rok.

Pravo na javnu raspravu i nepristran sud

43. Iako apelant navodi da mu je prekršeno pravo na pravičan postupak time što mu je onemogućeno pravo na javnu raspravu i nepristran sud, on u svezi toga ne nudi nikakve dokaze koji bi potkrijepili takve njegove tvrdnje. Činjenica da je apelant imao pristup redovitim sudovima na tri instance, da ga je zastupao odvjetnik profesionalac, da su redoviti sudovi u prvostupanjskome postupku na ročištima, koja su imala karakter javne rasprave, izveli sve predložene dokaze, te ustvrdili relevantne činjenice pobija utemeljenost apelantovoga navoda da mu je prekršeno pravo na javnu raspravu i nepristran sud.

44. Iz apelacije proizlazi da apelant smatra da su sudovi pobijanim presudama pogrešno ustvrdili činjenično stanje i pogrešno primijenili materijalno-pravne propise.

45. Ustavni sud napominje da nije mjerodavan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su nižestupanjski sudovi protumačili pozitivno-pravne propise osim ukoliko odluke nižih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovitoga suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očividno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02* od 27. lipnja 2003. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 31/03).

46. U konkretnome slučaju Ustavni sud opaža da su redoviti sudovi ustvrdili da je apelantu zakonito izrečena stegovna mjera prestanka radnoga odnosa, jer je apelant, iako na čekanju kod tuženoga, istodobno zasnovao radni odnos kod drugoga poslodavca. Također je pravilno utvrđeno da apelantov tužbeni zahtjev za uspostavu radno-pravnoga statusa kod tuženoga nije utemeljen, niti je na konkretan slučaj mogao biti primijenjen članak 143. Zakona o radu, jer je nakon 31. prosinca 1991. godine apelant zasnovao radni odnos kod drugoga poslodavca. Ustavni sud smatra da je apelant imao mogućnost iznijeti i braniti svoje argumente pred mjerodavnim sudovima tijekom cijeloga postupka, i to na tri sudske instance pune jurisdikcije.

47. Na temelju izloženoga Ustavni sud zaključuje da se u konkretnome slučaju način na koji su Kantonalni i Vrhovni sud tumačili pozitivno-pravne propise ne može smatrati proizvoljnim i ne predstavlja kršenje apelantovih ustavnih prava. U obje odluke su navedeni svi potrebiti razlozi i dana detaljna obrazloženja. Također, ne postoje drugi elementi koji bi ukazivali da je postupak bio nepravičan u odnosu na pravo na javnu raspravu i nepristran sud, kao elemente prava na pravično suđenje. Uzimajući u obzir dojam koji ostavlja postupak kao cjelina, Ustavni sud zaključuje da u odnosu na pravo na javnu raspravu i nepristran sud nije došlo do povrede članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na pravo na javnu raspravu i nepristran sud.

Pitanje kompenzacije

48. Apelant traži da mu se dosudi odgovarajući iznos na ime naknade štete zbog toga što nije donesena meritorna odluka u razumnome roku. U smislu članka 76. stavak 2.

Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud, iznimno, na apelantov zahtjev, može odrediti naknadu štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća da, za razliku od postupka pred redovitim sudovima, naknadu štete određuje u simboličnom smislu u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i sloboda.

49. Ustavni se sud poziva na praksu Europskoga suda za ljudska prava u predmetu *Apicella protiv Italije i devet drugih slučajeva protiv Italije* (vidi presudu od 10. studenoga 2004. godine) u kojemu je utvrđen formular za izračunavanje nadoknade na ime nematerijalne štete u slučajevima duljine postupka. U navedenome predmetu Europski je sud za ljudska prava zaključio da, kao opća smjernica, podnositelji predstavke koji mogu dokazati da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije povrijeđen odgađanjima trebaju dobiti između 1.000 i 1.500 eura na ime nadoknade za svaku godinu trajanja postupka, bez obzira jesu li podnositelji predstavke dobili ili izgubili postupak pred domaćim sudovima, ili je postignuto prijateljsko poravnanje. Ovaj iznos, međutim, može biti umanjen da bi se uzeo u obzir životni standard u zemlji koja je u pitanju, kao i držanje podnositelja predstavke. Odšteta Europskoga suda za ljudska prava će, također, biti umanjena ako je podnositelj predstavke primio presudu domaćega suda da je zahtjev „razumnoga roka“ članka 6. stavak 1. Europske konvencije povrijeđen i dobio naknadu, iako neodgovarajuću, od domaćih institucija. Ova osnovna rata treba biti uvećana na 2.000 eura ako se slučaj odnosi na pitanje koje zahtijeva posebnu ažurnost.

50. Ustavni sud smatra da prigodom utvrđivanja formulara za izračunavanje nadoknade na ime nematerijalne štete u slučajevima duljine postupka u Bosni i Hercegovini životni standard i ekonomske prilike treba promatrati kroz parametar ukupnoga nacionalnoga dohotka (GDP-Gross Domestic Product ili vrijednost sve konačne robe i usluga proizvedenih u zemlji tijekom godine podijeljena sa prosječnom populacijom za istu godinu). U navedenome predmetu Europskog suda za ljudska prava slučaj se odnosio na Italiju u kojoj je GDP za 2004. godinu iznosio 29.014 USD, a za Bosnu i Hercegovinu je iznosio 2.125 USD, dakle, oko 13 puta manje. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da se apelantima u Bosni i Hercegovini, u slučajevima kada su ispunjeni uvjeti za to, kao nadoknada na ime nematerijalne štete treba isplatiti iznos od približno 150 KM za svaku godinu odgađanja domaćih sudova da donesu odluke, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu žurnost.

51. U konkretnome slučaju Ustavni je sud već naveo da se radi o predmetu koji zahtijeva posebnu žurnost, te bi apelantu za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 300 KM. Dakle, ukupan iznos koji apelantu treba isplatiti na

ime nematerijalne štete, zbog nedonošenja odluke, iznosi 2.100 KM. Ovaj iznos apelantu je dužna isplatiti Federacija Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca od dostave ove odluke.

VIII. Zaključak

52. Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, jer je odgađanje u postupanju po apelantovoj tužbi bilo takve naravi da predstavlja kršenje „razumnoga roka“ iz navedenih članaka. Ustavni sud zaključuje da ne postoje povrede u odnosu na javnu raspravu i nepristran sud iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada je redoviti sud održao javnu raspravu, proveo dokazni postupak u nazočnosti apelanta i njegova odvjetnika i na upitni pravni odnos primijenio relevantne odredbe materijalnoga i procesnoga zakona na način koji se ne može nazvati proizvoljnim.

53. Na temelju članka 61. st. 1, 2. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

54. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 1202/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ

Апелација Миленка Вишњевца против
Рјешења Кантоналног суда у Мостару
број Гж-433/05 од 28. априла 2005.
године

Одлука од 12. априла 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 1202/05**, рјешавајући апелацију **Миленка Вишњевца**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), у саставу:

Мато Тадић, председник

Миодраг Симовић, потпредседник

Хатица Хаџиосмановић, потпредседница

Јово Росић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 12. априла 2006. године донио је

ОДЛУКУ О МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Миленка Вишњевца.

Утврђује се повреда члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Укидају се:

- Рјешење Кантоналног суда у Мостару број Гж-433/05 од 28. априла 2005. године и

- Рјешење Општинског суда у Мостару број I-3074/04 од 10. фебруара 2005. године.

Предмет се враћа Општинском суду у Мостару, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3e) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Општинском суду у Мостару да у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које је предузео с циљем да изврши ову одлуку, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, “Службеном гласнику Републике Српске” и “Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Миленко Вишњевац (у даљњем тексту: апелант) из Сарајева поднио је 24. маја 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Мостару (у даљњем тексту: Кантонални суд) број Гж-433/05 од 28. априла 2005. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда и Општинског суда у Мостару (у даљњем тексту: Општински суд), те учесника у поступку Федералног завода за ПИО Мостар, као правног слѣдбеника СИЗ-а ПИОБиХ (у даљњем тексту: дужник), затражено је 27. маја 2005. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонални суд је доставио одговор на апелацију 1. јула 2005. године, а Општински суд и дужник нису доставили одговоре на апелацију.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор Кантоналног суда је достављен апеланту 23. марта 2006. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на слѣдећи начин.

6. Правоснажном одлуком Основног суда удруженог рада у Сарајеву (у даљњем тексту: Основни суд) број Рс-1164/91 од 10. октобра 1991. године правни предник дужника је обавезан да апеланту додијели средства за побољшање услова за становање у првој наредној расподјели средстава за побољшање услова за становање, приоритетно и мимо ранг-листе, као и да му надокнади трошкове поступка.

7. Апелант је 15. септембра 1997. године Општинском суду II Сарајево поднио предлог за извршење Одлуке Основног суда број Рс-1164/91 од 10. октобра 1991. године. Општински суд II Сарајево је Рјешењем број I-232/97 од 19. јуна 1998. године дозволио тражено извршење.

8. Против наведеног рјешења дужник је поднио приговор, истичући да извршна исправа није прикладна за извршење. Општински суд II Сарајево је Рјешењем број I-232/97 од 28. јануара 1999. године, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда у Сарајеву број Гж-334/99 од 20. октобра 1999. године усвојио дужников приговор, па је Рјешење Општинског суда у Сарајеву број I-232/97 од 19. јуна 1998. године преиначено, тако што је предлог за извршење одбијен. У образложењу се истиче да дужник од доношења првостепене одлуке Основног суда није вршио никакву расподјелу средстава по том основу, што није оспорио ни апелант, те да дужник још увијек није каснио у испуњавању своје обавезе, па тако цитирана одлука Основног суда још није прикладна за извршење. Такође се истиче да, ако дужник у првој расподјели средстава за побољшање услова за становање не поступи по наведеној извршној исправи, апелант може да поднесе нови предлог за дозволу извршења.

9. Прву наредну расподјелу средстава за побољшање услова за становање од доношења одлуке Основног суда дужник је извршио 2002. године, али није додијелио средства апеланту.

10. Апелант је 17. новембра 2004. године поднио предлог за извршење Одлуке Основног суда број Рс-1164/91 од 10. октобра 1991. године Општинском суду у Мостару, будући да је сједиште дужника премјештено у Мостар.

11. Општински суд је Рјешењем број I-3074/04 од 10. фебруара 2005. године, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда број Гж-433/05 од 28. априла 2005. године, одбацио као недозвољен предлог за извршење уз образложење да се у овом предмету ради о пресуђеној ствари. Истиче се да је Општински суд II Сарајево Рјешењем број I-232/97 од 28. јануара 1999. године, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда у Сарајеву број Гж-334/99 од 20. октобра 1999. године, у истој правној ствари одбио

предлог за извршење, па с обзиром на то да је поступак правоснажно окончан, предлог је у потпуности одбачен као недозвољен.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

12. Апелант сматра да му је оспореним рјешењем повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Повреду својих права апелант види у томе што суд није дозволио да се изврши правоснажна судска пресуда. Сем наведеног, апелант истиче да је суд рјешавао предмет као да је у питању тужба о меритуму спора, а не предлог за дозволу извршења, кад је одлучио да одбаци предлог због правоснажно пресуђене ствари, те да је погрешно и произвољно примијењено материјално право. Зато, апелант предлаже да се укину као незаконита оспорена рјешења Општинског суда број I-3074/04 од 10. фебруара 2005. године и Кантоналног суда број Гж-433/05 од 28. априла 2005. године.

б) Одговор на апелацију

13. Кантонални суд истиче да нема повреде апелантових уставних права и предлаже да се апелација одбије.

V. Релевантни прописи

14. **Закон о извршном поступку** („Службене новине Федерације БиХ” број 32/03)

“Члан 21

У извршном поступку на одговарајући начин примјењују се одредбе Закона о парничком поступку ако овим или другим законом није другачије одређено.

Члан 31

Извршење које зависи од (...) наступања неког услова одређује се ако тражилац извршења (...) докаже да је услов наступио.”

VI. Допустивост

15. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

16. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

17. У контексту апелационе надлежности Уставног суда из члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, израз „пресуда” мора широко да се тумачи. Тај израз не треба само да укључује све врсте одлука и рјешења већ и недостатак доношења одлуке када се за такав недостатак утврди да је неуставан (види Уставни суд, Одлука број У 23/00 од 2. фебруара 2001. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 10/01). Уставни суд истиче да, у складу са чланом II/1 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина и оба ентитета треба да обезбиједи највиши ниво грађанских права и основних слобода и да се, у складу са чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине, права и слободе одређени Европском конвенцијом и њеним протоколима директно примјењују у Босни и Херцеговини.

18. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Кантоналног суда број Гж-433/05 од 28. априла 2005. године против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону, а апелација је поднесена 24. маја 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

19. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

20. Апелант сматра да му је оспореним рјешењима повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на правично суђење

Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

„Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а оне обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.”

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

“1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. (...)”

21. Повреду права на правично суђење апелант види у томе што се не извршава правоснажна судска одлука којом је утврђена обавеза правног дужниковог предника да апеланту исплати средства за побољшање услова за становање. Уставни суд се позива на праксу Европског суда за људска права (види Европски суд за људска права, *Hornsby против Грчке*, пресуда од 19. марта 1997. године, став 40) сходно којој члан 6 став 1 обезбјеђује свакоме право да изнесе захтјев који се односи на његова грађанска права и обавезе пред суд или трибунал; то обухвата „право на суд“ у чијем оквиру је право на приступ суду, тј. право да покрене поступак пред судовима у грађанским стварима (види Европски суд за људска права, *Philis против Грчке*, пресуда од 27. августа 1991. године, серија А-209, стр. 20, став 59). Међутим, то право би било илузорно да домаћи правни систем држава уговорница дозвољава да коначне извршне судске одлуке остану неизвршене на штету једне од страна. Било би неприхватљиво да члан 6 Европске конвенције треба детаљно да прописује процедуралне гаранције дате странкама – поступак који је правичан, јаван и

експедитиван – без заштите спровођења судске одлуке; тумачење члана 6 Европске конвенције као да се тиче искључиво вођења поступка водило би, сигурно, у ситуације инкомпатибилне принципима владавине права које су државе уговорнице преузеле када су ратификовале Европску конвенцију (види Европски суд за људска права, *Golder против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. маја 1974. године, серија А-18, стр. 16-18, ст. 34-36). Зато, извршење пресуде коју донесе било који суд мора да буде посматрано као интегрални дио „суђења“ у смислу члана 6 Европске конвенције. Сем тога, Европски суд за људска права већ је прихватио тај принцип у предметима који се тичу дужине поступка (види Европски суд за људска права, *Di Pede против Италије и Zappia против Италије*, пресуда од 26. септембра 1996. године у предмету Извјештаји о пресудама и одлукама 1996-IV, стр. 1383-1384, ст. 20-24 и стр. 1410 и 1411, ст. 16-20). Из наведеног је видљиво да постоји изграђена пракса у погледу тога да неизвршавање правоснажних судских одлука представља повреду права на правично суђење.

22. Уставни суд сматра да наведено становиште Европског суда за људска права може да се примијени и у конкретном случају с обзиром на то да се он, такође, односи на неизвршавање правоснажне судске одлуке.

23. У конкретном случају није спорно да апелант посједује правоснажну судску одлуку, те да је након наступања услова из одлуке, односно након расподјеле средстава за побољшање услова за становање у којој апеланту средства нису додијељена, предметна одлука постала и извршна. Уставни суд примјећује да је апелант у поступку окончаном оспореним рјешењем покушао да постигне да се изврши правоснажна и извршна одлука пред надлежним судом. Општински и Кантонални суд су у фази прелиминарног испитивања допустивости предлога за извршење предлог одбацили уз образложење да је предметна ствар правоснажно ријешена пред Општинским судом II у Сарајеву тако да је захтјев за извршење правоснажно одбијен.

24. Међутим, насупротив наведеном закључку, Уставни суд примјећује да, иако је пријашњи захтјев за извршење правоснажно одбијен, ствар није правоснажно ријешена јер је пријашњи захтјев за дозволу извршења био преурањен, имајући у виду да је поднесен прије него што је наступио услов из извршне исправе. Наиме, претходни извршни поступак је био покренут прије него што је дужник први пут од правоснажности извршне исправе вршио подјелу средстава за побољшање услова за становање, односно прије него што је наступио услов за извршност правоснажне

одлуке Основног суда. У одлукама Општинског суда II у Сарајеву и Кантоналног суда у Сарајеву, којим је захтјев за извршење одбијен, истиче се да је предлог за дозволу извршења у том моменту био неоснован, јер није наступио услов из извршне исправе, па је предлог за дозволу извршења у том моменту био преурањен, а извршна исправа још увијек није била прикладна за извршење. Али, остављена је могућност апеланту, као подносиоцу предлога за дозволу извршења, да након наступања прикладности извршне исправе за извршење, односно ако при првој расподјели средстава за побољшање услова за становање дужник не испоштује налог из одлуке Основног суда, може да поднесе нови предлог за дозволу извршења, јер ће тад одлука бити прикладна за извршење.

25. Зато, у конкретном случају није ријеч о пресуђеној ствари, него тек након што је 2002. године наступио услов за извршност, односно након што су додијелена средства другом лицу, а апеланту средства нису додијелена, одлука Основног суда је постала прикладна за извршење. На основу наведеног слиједи да су произвољном примјеном процесног права и непотпуно утврђеним чињеничним стањем, одбацивши апелантов предлог за извршење као недозвољен, Општински и Кантонални суд повриједили апелантово право на извршење правоснажне судске пресуде, као саставни дио права на правично суђење које би, кад би правоснажна судска одлука остала неизвршена, без сумње било теоретско и илузорно.

26. У наведеним околностима произвољним тумачењем релевантне одредбе процесног закона судови су осујетили извршење правоснажне судске одлуке, што је у супротности са принципом владавине права из члана I/2 Устава Босне и Херџеговине а, затим, и са правом на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херџеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције (види Уставни суд, Одлука број АП 969/04 од 23. марта 2005. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херџеговине” број 27/05).

27. Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херџеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

28. Уставни суд закључује да постоји повреда права на приступ суду, као елемента права на правично суђење, ако је апеланту онемогућено извршење правоснажне

судске одлуке, што се, такође, убраја у домен заштите члана 6 став 1 Европске конвенције.

29. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

30. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj AP 356/04

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Marka Mičića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-106/03 od 9. decembra 2003. godine

Odluka od 9. maja 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 356/04**, rješavajući apelaciju **Marka Mičića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

Jovo Rosić, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 9. maja 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU

Usvaja se apelacija Marka Mičića

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-106/03 od 9. decembra 2003. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu s članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Vrhovnom sudu Republike Srpske se nalaže da u roku od šest mjeseci od dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu s članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i “Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Marko Mičić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Boriša Ilić, advokat iz Doboja, podnio je 7. aprila 2004. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-106/03 od 9. decembra 2003. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 2/04) od Vrhovnog suda i učesnika u postupku, „Radio Doboje” iz Doboja (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo je 6. decembra 2004. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 16. decembra 2004. godine, dok tuženi nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na osnovu člana 25. stav 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu 3. februara 2005. godine.

5. Ustavni sud je donio Odluku o dopustivosti broj AP 356/04 od 23. marta 2005. godine, kojom je predmetnu apelaciju odbacio zbog proteka roka za podnošenje.

6. Apelant je 17. maja 2005. godine podnio zahtjev za preispitivanje predmetne odluke zbog toga što je osporenu presudu Vrhovnog suda 3. februara 2004. godine primio njegov bivši advokat, Milorad Ivanišević, koji u tom periodu nije bio njegov punomoćnik jer je od 23. novembra 2003. godine stupio na dužnost sudije Ustavnog suda Republike Srpske, a prethodno je otkazao punomoć za zastupanje u predmetu.

7. Ustavni sud je Rješenjem broj AP 356/04 od 9. maja 2006. godine usvojio prijedlog za preispitivanje svoje odluke broj AP 356/04 od 23. marta 2005. godine.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

9. Rješenjem Vlade Republike Srpske broj 02/1-020-1314-1/98 od 27. jula 1998. godine dotadašnji direktor tuženog, Milenko Gligorić, i urednik Ozren Jorganović, su razriješeni dužnosti a apelant je kao povjerenik Vlade RS imenovan za direktora tuženog.

10. Presudom Vrhovnog suda broj U-308/98 od 9. marta 2001. godine djelimično je usvojena tužba Milenka Gligorića i Ozrena Jorganovića protiv navedenog rješenja Vlade RS o njihovoj smjeni i osporeni akt je poništen u dijelu u kojem su imenovani razriješeni dužnosti direktora i urednika tuženog.

11. Odlukom Upravnog odbora tuženog broj 1/01 od 10. aprila 2001. godine, koja je stupila na snagu istog dana, Milenko Gligorić je na osnovu navedene odluke Vrhovnog suda imenovan za v.d. direktora tuženog.

12. Prema usmenom nalogu v.d. direktora apelantu je zaključena radna knjižica i objavljen je sa socijalnog osiguranja 4. maja 2001. godine. Budući da se apelant pismenim putem 15. juna 2001. godine obratio tuženom sa zahtjevom za uspostavu radno-pravnog statusa, a da je tuženi odbio da vrati apelanta na rad uz uspostavu radno-pravnog statusa, apelant je Osnovnom sudu u Doboju (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) podnio tužbu za zaštitu prava iz radnog odnosa.

13. Osnovni sud je Presudom broj Rs-73/02 od 20. augusta 1991. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj Gž-578/02 od 15. novembra 2002. godine, usvojio apelantov tužbeni zahtjev kojim je utvrđeno da apelantu nije na zakonit način prestao radni odnos kod tuženog, pa je prema tome tuženom naloženo da apelanta vrati na rad i uspostavi mu sva prava iz radnog odnosa u roku od 15 dana, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

14. Razlozi za usvajanje predmetnog tužbenog zahtjeva sastoje se, po ocjeni navedenih sudova, u tome što se u konkretnom slučaju ima primijeniti član 53. Zakona o radnim odnosima koji je bio na snazi u relevantnom periodu, prema kojoj radniku može prestati radni odnos kod poslodavca samo pod uvjetima propisanim u toj odredbi, kao i da rješenje o prestanku radnog odnosa mora sadržavati podatke o osnovu prestanka radnog odnosa, a zatim datum prestanka radnog odnosa, kao i uputu o postupku sudske zaštite prava

iz radnog odnosa. Kako osporeno Rješenje Upravnog odbora tuženog broj U 1/01 od 10. aprila 2001. godine, koje se nije ni ticalo apelantovog radno-pravnog statusa, nije sadržavalo navedene obligatorne elemente, utvrđeno je da je apelantu radni odnos kod tuženog prestao na nezakonit način.

15. Tuženi je izjavio reviziju na presudu Okružnog suda. Rješavajući o reviziji Vrhovni sud je donio Presudu broj Rev-106/03 od 9. decembra 2003. godine, kojom je reviziju usvojio i preinačio nižestepene presude Osnovnog i Okružnog suda tako što je odbio tužbeni zahtjev. Vrhovni sud je u obrazloženju osporene presude istakao da je osnovno pitanje u predmetnom sporu da li je apelant bio u radnom odnosu sa tuženim, te je taj sud našao da je odgovor na navedeno pitanje negativan. Ističe se da je odredbom člana 2. Zakona o radioteleviziji („Službeni glasnik RS” broj 8/96), koji je bio na snazi u relevantnom periodu, propisano da se za obavljanje radiodifuzne djelatnosti osnivaju radio i televizijske organizacije, koje obavljaju djelatnost u skladu s propisima o državnim preduzećima. Odredbom člana 68. stav 2. Zakona o državnim preduzećima („Službeni glasnik RS” broj 3/95, 4/96, 21/96 i 3/97) je propisano da sa direktorom preduzeća Upravni odbor u ime osnivača zaključuje ugovor o međusobnim pravima i obavezama. Kod te činjenice, na koju se tuženi pozivao tokom postupka, Vrhovni sud je zaključio da apelant sa tuženim nije zasnovao radni odnos po zakonu, već se u konkretnom slučaju radilo o faktičkom radu. Ovo je zaključeno uz obrazloženje da povjerenik Vlade RS, u funkciji direktora preduzeća koji obavlja radiodifuznu djelatnost pravno ne postoji jer nije predviđen bilo kojim važećim propisom, pa se na takvom „radnom mjestu” radni odnos nije mogao ni zasnovati. Pri tom je, po ocjeni Vrhovnog suda, pravno irelevantna činjenica da su za apelanta uplaćivani doprinosi za penzijsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelant smatra da su mu osporenim presudom povrijeđeni ustavno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

17. Suština navoda iz apelacije sastoji se u tome da je pogrešan stav Vrhovnog suda „da se jedna nezakonita smjena može ispraviti drugom nezakonitom smjenom”. Ističe se da

je apelant zakonito postavljen, te je proceduru razrješenja dužnosti trebalo provesti po zakonu, „a ne izbaciti ga na ulicu bez riječi“. Navodi se da je Vrhovni sud propustio da vidi da je apelant bez ikakve pravne procedure smijenjen, te je Vrhovni sud proizvoljnom primjenom materijalnog prava doveo do navedenih povreda apelantovih ustavnih prava.

b) Odgovor na apelaciju

18. Vrhovni sud navodi da u svemu ostaje kod razloga iz obrazloženja osporene presude, te da su u obrazloženju dati i materijalni propisi na osnovu kojih je osporena presuda donijeta i predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

19. Zakon o radnim odnosima („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 25/93)

Član 53. stav 2. glasi:

„(2) Rješenje o prestanku radnog odnosa sadrži, pored ostalog, podatke o osnovu prestanka radnog odnosa, datum prestanka radnog odnosa i uputstvo o postupku za zaštitu prava.“

20. Zakon o radnim odnosima u državnim organima („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 25/93)

Član 1. u relevantnom dijelu glasi:

„Ovim zakonom uređuju se prava, obaveze i odgovornosti iz radnih odnosa (...) lica koja postavlja Vlada, odnosno drugi nadležni organ (u daljnjem tekstu: postavljena lica).

Odredbe ovog zakona primjenjuju se na (...) postavljena lica, osim onih čija su prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa uređeni posebnim propisima.

Na zaposlene u državnim organima i izabrana, odnosno postavljena lica primjenjuju se propisi o radnim odnosima u pogledu onih prava, obaveza i odgovornosti koja zakonom nisu posebno uređena.

Član 8.

„Lica se primaju u radni odnos u državnom organu na osnovu:

1) akta o izboru, odnosno postavljenju na funkciju

(...)

Radni odnos zasniva se danom stupanja na rad lica iz stava 1. ovog člana.”

Član 36.

„Izabrano lice na stalnoj funkciji (sudija, javni tužilac) i postavljeno lice koje po isteku mandata ne bude ponovo postavljeno, ili koje u toku trajanja mandata bude razriješeno mogu se rasporediti na radna mjesta u istom organu, koja odgovaraju njegovoj stručnoj spremi i radnim sposobnostima.

Ukoliko se izabrano, odnosno postavljeno lice ne može rasporediti na način iz stava 1. ovog člana ili ne prihvati radno mjesto na koje je raspoređen, prestaje mu radni odnos.”

21. **Zakon o državnim preduzećima** („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 3/95, 4/96, 21/96 i 3/97)

Član 68. st. 1. i 2.

„Izbor direktora.

a) Izbor i razrješenje direktora u državnim preduzećima od interesa za Republiku vrši Vlada na prijedlog upravnog odbora preduzeća.

(...)

Sa direktorom preduzeća upravni odbor u ime osnivača zaključuje ugovor o međusobnim pravima i obavezama.”

22. **Zakon o radio-televiziji** („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 8/96)

Član 2.

„Za obavljanje radiodifuzne djelatnosti osnivaju se radio i televizijske organizacije, koje obavljaju djelatnost u skladu sa propisima o državnim preduzećima, javnom informiranju, sistemima veza i ovim zakonom.”

VI. Dopustivost

23. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

25. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-106/03 od 9. decembra 2003. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 16. februara 2004. godine, a apelacija je podnesena 7. aprila 2004. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant pobija navedenu presudu Vrhovnog suda tvrdeći da je tom presudom došlo do povrede njegovih ustavnih prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, prava na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, te prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

28. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

„Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.”

29. Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

30. Prije ispitivanja je li došlo do povrede prava na pravično suđenje, Ustavni sud mora riješiti pitanje primjenjivosti člana 6. stav 1. Evropske konvencije u konkretnom slučaju.

31. Ustavni sud primjećuje da se u predmetnom slučaju radi o apelantovoj žalbi na navodne povrede ljudskih prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, učinjene u postupku u kojem je ocjenjivana zakonitost prestanka apelantovog radnog odnosa kod tuženog, gdje je bio nosilac funkcije direktora javnog preduzeća. Potrebno je, dakle, utvrditi uživa li, u konkretnom slučaju, nosilac javne funkcije u sporu za zaštitu prava iz radnog odnosa zaštitu člana 6. Evropske konvencije.

32. Ustavni sud podsjeća da je u predmetu *Pellegrin protiv Francuske* Evropski sud za ljudska prava, s ciljem definiranja kriterija za određivanje potpadaju li sporovi između organa javne vlasti i zaposlenih koji rade na mjestima koja uključuju sudjelovanje u izvršavanju ovlasti proizašlih iz javnog prava pod djelokrug zaštite člana 6. stav 1. Evropske konvencije, ustanovio funkcionalni kriterij, zasnovan na prirodi zaposlenikovih dužnosti i obaveza. Pri tome je usvojen restriktivni princip, u skladu s ciljem i svrhom Evropske konvencije, kako bi bilo što manje izuzetaka isključenih iz djelokruga ovog člana. Prema tome, u svakom pojedinom slučaju potrebno je procijeniti sadrži li funkcija koju obavlja javni službenik dio državnog suvereniteta, odnosno je li taj službenik odgovoran za zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti i u kojoj mjeri njegova funkcija sadrži funkciju državnog suvereniteta (tipičan primjer ovlasti koje sadrže značajna obilježja državnog suvereniteta imaju pripadnici oružanih snaga, policije i drugih snaga za održavanje reda, nosioci pravosudnih funkcija, carinski službenici, diplomatsko osoblje i dr.). Nosioci ovakvih funkcija isključeni su iz djelokruga zaštite člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer država ima legitiman interes da takve javne službenike veže specijalnim zahtjevima povjerljivosti i lojalnosti, dok se prema ostalim kategorijama javnih službenika, čije pozicije u sebi ne sadrže značajna obilježja državnog suvereniteta, posebni zahtjevi ne postavljaju. Pri odlučivanju ima li javna služba u konkretnom slučaju značajne odlike državnog suvereniteta, Evropski sud za ljudska prava uzima u obzir, kao smjernice, kategorije aktivnosti i pozicija koje su pobrojane u Izvještaju Evropske komisije od 18. marta 1988. godine i Suda pravde Evropske zajednice (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Pellegrin protiv Francuske*, presuda od 8. decembra 1999. godine, broj aplikacije

28541/95, st. 64. do 67). Tako je, između ostalog, u navedenom izvještaju javna služba u radiodifuznoj djelatnosti okarakterisana kao dovoljno udaljena od specifične aktivnosti javnih službi za zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti, tako da u sebi ne sadrži obilježja koja takve javne službenike stavlja u poseban odnos prema državnoj vlasti i u skladu s tim ovi javni službenici u principu nisu isključeni iz djelokruga zaštite člana 6. stav 1 Evropske konvencije. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da apelant, kao nosilac javne funkcije u radiodifuznoj djelatnosti, u sporu za zaštitu prava iz radnog odnosa uživa zaštitu člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

33. Dalje, Ustavni sud podsjeća da u skladu sa ustaljenom praksom organa Evropske konvencije prekid radnog odnosa, iz bilo kojeg razloga, spada u građanska prava u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi odluku bivše Evropske komisije za ljudska prava, *Buchholz protiv SR Njemačke*, aplikacija broj 7759/77, Odluke i izvještaji broj 12, str. 163; *Zand protiv Austrije*, aplikacija broj 7360/76, Izvještaj Komisije, stav 54). U vezi s tim, slijedi da je apelant imao pravo na pravičan postupak u smislu člana 6. Evropske konvencije.

34. U konkretnom slučaju apelant smatra da je Vrhovni sud proizvoljnim tumačenjem i primjenom materijalnog prava povrijedio apelantovo pravo na pravično suđenje. Ustavni sud, prije nego što se upusti u meritorno ispitivanje apelantovih navoda, i ovom prilikom podsjeća na svoj ranije utvrđeni stav da, općenito, nije nadležan da vrši provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke nižih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na efektivan pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02*, od 27. juna 2003. godine, objavljenu u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 31/03). Međutim, kako apelant u konkretnom slučaju ukazuje upravo na to da su primjena i tumačenje zakona bili proizvoljni, što je za posljedicu imalo kršenje njegovog ustavnog prava na pravično suđenje, Ustavni sud ima nadležnost i zadatak ispitati apelantove navode u vezi proizvoljnosti primjene prava u ovom slučaju (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 979/04* od 17. februara 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“ broj 48/05).

35. U predmetnom slučaju, Osnovni i Okružni sud su se pozvali na odredbu člana 53. Zakona o radnim odnosima, koja se na osnovu člana 1. stav 3. Zakona o radnim odnosima

u državnim organima primjenjuje na konkretan slučaj, te su utvrdili da je apelantov radni odnos prestao nezakonito jer nije donijeto rješenje o prestanku radnog odnosa s pozivom na razlog prestanka i poukom o pravnom lijeku, nego je apelant samo faktički objavljen sa socijalnog osiguranja i zaključena mu je radna knjižica na osnovu usmenog naloga v.d. direktora. Vrhovni sud je u obrazloženju osporene presude istakao da se najprije mora utvrditi je li apelant bio u radnom odnosu kod tuženog i pri tom se pozvao na član 68. stav 2. Zakona o državnim preduzećima i zaključio da, budući da Upravni odbor tuženog i apelant nisu zaključili ugovor o međusobnim pravima i obavezama, radni odnos između apelanta i tuženog nije ni zasnovan nego da je apelant bio na faktičkom radu kod tuženog, pa su zato preinačene nižestepene presude i tužbeni zahtjev odbijen uz obrazloženje da ne može nezakonito prestati radni odnos koji, po ocjeni Vrhovnog suda, nije ni zasnovan.

36. Međutim, Ustavni sud primjećuje da je prema odredbi člana 8. stav 2. Zakona o radnim odnosima u državnim organima apelantov radni odnos nastao stupanjem na dužnost na osnovu akta o imenovanju Vlade RS, te da je na osnovu toga apelant prijavljen na penzijsko i invalidsko osiguranje i ostvario druga prava iz radnog odnosa, što Vrhovni sud u obrazloženju osporene presude proizvoljno proglašava irelevantnim. Ugovor koji je, na osnovu člana 68. stav 2. Zakona o državnim preduzećima trebao biti zaključen, a nije, između apelanta i Upravnog odbora tuženog nema konstitutivan karakter, odnosno radni odnos se ne zasniva potpisivanjem predmetnog ugovora nego stupanjem na rad na osnovu akta o imenovanju. Ustavni sud smatra da propust zaključivanja predmetnog ugovora nema za posljedicu izostanak zasnivanja radnog odnosa i apelantov faktički rad, nego ima za posljedicu radni odnos koji nije međusobno ugovorno uređen, na koji se onda neposredno primjenjuju relevantne zakonske odredbe.

37. Imajući u vidu relevantne odredbe Zakona o državnim preduzećima, čl. 36. i 68. stav 1, Ustavni sud primjećuje da je Upravni odbor tuženog, prije donošenja odluke broj 1/01 od 10. aprila 2001. godine o postavljanju v.d. direktora, s ciljem provođenja Odluke Vrhovnog suda broj U-308/98 od 9. marta 2001. godine, trebao razriješiti pitanje apelantovog radno-pravnog statusa, odnosno ponuditi apelantu drugo radno mjesto u skladu s njegovim kvalifikacijama i radnim sposobnostima, pa ako takvog mjesta nema ili ako ga apelant odbije, uputiti prijedlog osnivaču, Vladi RS, da apelanta razriješi funkcije.

38. U konkretnom slučaju nikakva zakonska procedura nije provedena, a apelantov radno-pravni status je ostao neriješen. Tuženi je samo preuzeo faktičke radnje, te je apelant, na osnovu usmenog naloga v.d. direktora tuženog, objavljen sa socijalnog osiguranja i zaključena mu je radna knjižica. Kod ovakvog stanja stvari Vrhovni sud je proizvoljnim

tumačenjem materijalnih propisa i proizvoljnom primjenom materijalnog prava, odnosno propustom da primijeni relevantne materijalne propise na navedenu situaciju, izveo zaključak da apelant nije ni bio u radnom odnosu kod tuženog i odbio apelantov tužbeni zahtjev, čime je povrijedio apelantovo pravo na pravično suđenje.

39. Prema navedenom, Ustavni sud zaključuje da je osporenom presudom Vrhovnog suda prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi iz apelacije

40. U svjetlu zaključka u pogledu kršenja apelantovih prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije neophodno posebno razmatrati ostale navode iz apelacije u pogledu kršenja prava iz člana II/3.d) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana 5. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

41. U konkretnom slučaju je došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, s obzirom da je utvrđeno da je Vrhovni sud proizvoljnom primjenom i tumačenjem materijalnih propisa doveo do arbitrarne odluke kojom se krše ustavna prava.

42. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

43. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj AP 490/05

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Ladislava Prpića zbog duljine trajanja sudskog postupka po njegovoj tužbi podnesenoj 13. travnja 1999. godine u Općinskom sudu II u Mostaru

Odluka od 9. svibnja 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 490/05**, rješavajući apelaciju **Ladislava Prpića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudac

na sjednici održanoj 9. svibnja 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU

Usvaja se apelacija Ladislava Prpića.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku u predmetu Općinskog suda II u Mostaru br. P-213/99 i P-443/01 koji je okončan presudom Županijskog suda u Mostaru broj Gž-1252/05 od 6. travnja 2006. godine.

Nalaže se Vladi Hercegovinačko-neretvanske županije, sukladno članku 76. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da Ladislavu Prpiću u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke isplati iznos od 1.000 KM na ime nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, te da u istom roku obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom

glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Ladislav Prpić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Mostara je podnio 8. veljače 2005. godine prijavu Povjerenstvu za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) zbog duljine trajanja sudskog postupka po njegovoj tužbi podnesenoj 13. travnja 1999. godine u Općinskom sudu II u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud). Navedenu je prijavu Povjerenstvo 8. ožujka 2005. godine dostavilo Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) na temelju članka 5. Sporazuma koji su Strane potpisale 25. rujna 2003. godine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 35/03). Ustavni je sud spomenutu prijavu registrirao kao apelaciju. Apelant je dostavio dopunu apelacije 4. listopada 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Županijskog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Županijski sud), Općinskog suda i apelantu protivne strane (u daljnjem tekstu: tuženi) je zatraženo 11. kolovoza 2005. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Odgovore su dostavili Županijski sud i Općinski sud 24. i 29. kolovoza 2005. godine.

4. Sukladno članku 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud od Općinskog suda 6. ožujka 2006. godine zatražio na uvid predmet broj P-443/01 koji je Ustavnom sudu dostavljen 10. travnja 2006. godine.

5. Ustavni je sud 14. travnja 2006. godine, sukladno članku 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, dostavio apelantu odgovor Županijskog suda i Općinskog suda.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Apelant je 13. travnja 1999. godine Općinskom sudu podnio tužbu radi predaje u posjed kuće i zemljišta čiji je vlasnik. Predmet je registriran pod brojem P-213/99. Općinski je sud 6. ožujka 2000. godine zakazao ročište koje je zbog neuredne dostave poziva apelantu i tuženom odloženo na neodređeno vrijeme. Novo ročište, zakazano za 30. svibanj 2000. godine, je odloženo za 12. rujan 2000. godine s nalogom apelantu da u međuvremenu dostavi dokaze o vlasništvu nad nekretninama za koje zahtijeva da mu se predaju u posjed a koje je koristio tuženi. Istodobno je odlučeno da se u međuvremenu provjeri je li tuženi koristio prijepornu apelantovu nekretninu na temelju rješenja o privremenom korištenju. Na ovom je ročištu apelant postavio zahtjev da mu tuženi isplati po 600 KM mjesečno od dana podnošenja tužbe do okončanja postupka. Mjerodavna je služba 13. lipnja 2000. godine obavijestila Općinski sud da je apelant neprijeponi vlasnik predmetne nekretnine, pa je održano ročište 12. rujna 2000. godine koje je odloženo na neodređeno vrijeme da bi se povodom apelantovog zahtjeva za naknadu mjesečnih iznosa temeljem boravka tuženog u njegovoj kući, ustvrdila prosječna visina mjesečne zakupnine u mjestu Kutilivču gdje se apelantova nekretnina nalazi. Istog je dana Općinski sud uputio dopis Službi uprave za stambene poslove, rekonstrukciju i katastar nekretnina općine Sjever-Potoci, koja je odgovorila na dopis suda 22. prosinca 2000. godine zbog čega je na neodređeno vrijeme odloženo ročište koje je trebalo biti održano 12. prosinca 2000. godine. Nakon prijema dopisa u kojem mjerodavna služba obavještava Općinski sud da se u Kutilivču cijene zakupnine stambenog prostora formiraju slobodno i iznose 0,3 do 0,5 KM po jednom kvadratnom metru, zakazano je ročište za 7. ožujak 2001. godine na kojoj je Općinski sud donio presudu kojom je naložio tuženom da apelantu preda u posjed prijepornu nekretninu i isplati mu po 200 KM za svaki mjesec od dana podnošenja tužbe do dana predaje kuće u posjed. Povodom istog predmeta 12. travnja 2001. godine Općinski je sud donio dopunsku presudu u kojoj daje rok za izvršenje radnje tuženog od 15 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja, što je propustio uraditi u prethodnoj presudi.

8. Nakon izjavljenog priziva tuženog i apelantovog odgovora na priziv, Općinski je sud predmet dostavio Županijskom sudu 7. lipnja 2001. godine.

9. Županijski je sud Presudom broj Gž-318/01 od 21. kolovoza 2001. godine potvrdio prvostupanjsku presudu u djelu u kojem se nalaže vraćanje nekretnine u posjed apelantu, a u dijelu u kojem se tuženi obvezuje da apelantu isplati po 200 KM mjesečno od dana podnošenja tužbe do dana predaje nekretnine u posjed apelantu, ukinuo i vratio na ponovni postupak Općinskom sudu. Istom je presudom Županijskog suda naloženo i da se u novom postupku utvrdi točna vrijednost zakupnine u Kutilivču, a data je i pouka Općinskom sudu da se naknada za zakupninu mogla dosuditi samo u jednom nominalnom iznosu i to za dospjelo razdoblje.

10. U ponovljenom postupku, u kojem je predmet dobio novi broj P-443/01, Općinski je sud održao ročište 6. ožujka 2002. godine na kojem je tuženi podnio protutužbeni zahtjev za naknadu troškova koje je imao da bi apelantov objekt osposobio za stanovanje, a ročište je odloženo na neodređeno vrijeme da bi se apelant izjasnio na navode protutužbe.

11. Apelant je podneskom od 12. ožujka 2002. godine, pobijajući protutužbu, precizirao i svoj tužbeni zahtjev koji se odnosio na visinu naknade od po 300 KM mjesečno na ime zakupnine od dana podnošenja tužbe do dana kada mu je kuća predana u posjed, kao i 10.000,00 KM za naknadu štete koja je napravljena na njegovoj kući prije nego što mu je tuženi predao u posjed.

12. Ročište zakazano za 16. listopada 2002. godine je održano u izočnosti uredno pozvanog tuženog, koji je naknadno pristupio i pobijao navode iz apelantovog preciziranog tužbenog zahtjeva, dok je apelant izjavio da ne može naći svjedoke koji bi se mogli izjasniti o visini zakupnine u mjestu gdje se nalazi njegova kuća. Nakon toga ročište je odloženo na neodređeno vrijeme, a apelantu je naloženo da u roku od 15 dana uplati 500 KM na ime troškova očevida na licu mjesta koji će biti zakazan nakon izvršene uplate. Apelant je podneskom od 31. listopada 2002. godine zahtijevao od suda da ga oslobodi obveze plaćanja troškova očevida zbog slabog imovnog stanja, kao i zbog toga što nije prouzročio nijednu okolnost koju bi trebalo utvrditi očevidom.

13. Novo je ročište Općinski sud zakazao za 4. travanj 2003. godine, a ono je odloženo radi saslušanja svjedoka tuženog, čemu se apelant nije protivio. Nakon toga je ročište zakazano za 4. lipanj 2003. godine kada je saslušan predloženi svjedok tuženog, potom je odloženo za 10. rujanj 2003. godine kada je na zahtjev tuženog da se očituje na apelantov uređeni tužbeni zahtjev, odloženo za 8. listopada 2003. godine. Ovo je ročište odloženo na apelantov prijedlog da bi se u roku od 15 dana izjasnio na podnesak tuženog od 24. rujna 2003. godine.

14. Pripremno je ročište održano u smislu odredbi novog Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZPP) 15. ožujka 2004. godine na kojem je odlučeno koji će se dokazi provesti na glavnoj raspravi zakazanoj za 15. travanj 2004. godine. Ujedno, apelant je insistirao da sud provede postupak o drugom dijelu presude Županijskog suda kojom je ukinuta prvostupanjska presuda u dijelu mjesečne naknade od po 200 KM koju je tuženi trebao isplatiti apelantu od dana podnošenja tužbe do predaje kuće u posjed.

15. Glavna je rasprava zbog izočnosti suca odložena za 30. travanj 2004. godine, kada je i zaključena, a sud je obavijestio stranke da će presuda biti donesena 2. lipnja 2004. godine

i da će isti dan moći biti preuzeta u sudu i da će od tog dana teći rok za priziv. Presudom je odbijen apelantov tužbeni zahtjev.

16. Apelant je izjavio priziv protiv navedene presude ističući da presudom nije riješen njegov precizirani tužbeni zahtjev za nominalni iznos dospjele naknade za korištenje kuće u visini od 8.100,00 KM i naknade štete na kući i voćnjaku u visini od 10.000,00 KM .

17. Predmet je upućen po prizivu Županijskom sudu 11. listopada 2004. godine, koji je ne upuštajući se u rješavanje priziva predmet vratio Općinskom sudu 27. svibnja 2005. godine sa nalogom da Općinski sud dopunskom presudom riješi sve tužbene zahtjeve, a potom uputi predmet Županijskom sudu na rješavanje priziva.

18. Dopunsku presudu, kojom je odbio apelantov tužbeni zahtjev i protutužbu tuženog, Općinski je sud donio 18. kolovoza 2005 godine, a Županijski je sud na izjavljene prizive apelanta na prvostupanjsku i na dopunsku presudu donio Presudu broj Gž-1252/05 od 6. travnja 2006 godine kojom je odbio prizive kao neutemeljene.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

19. Apelant u apelaciji ukazuje na neopravdano dugo vođenje postupka povodom tužbe u građanskom postupku, koju je podnio Općinskom sudu II Mostar smatrajući da sud namjerno odugovlači sa donošenjem odluke kojom bi se postupak okončao, čime mu je prekršeno pravo na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Također, apelant je zahtijevao naknadu nematerijalne štete zbog kršenja navedenog prava, a odluku o njezinoj visini je prepustio odluci Ustavnog suda.

b) Odgovor na apelaciju

20. U odgovoru na apelaciju Županijski sud pobija navode apelacije smatrajući da ne postoji povreda apelantovih ustavnih prava, potom opisuje tijek postupka u kojem je prvostupanjska odluka djelomično ukinuta i kako je povodom ponovljenog odlučivanja Općinskog suda o ukinutom djelu presude vraćena dopisom na donošenje dopunske presude, ne dajući druge razloge glede apelantovih navoda.

21. Općinski sud, također, opisuje tijek postupka pred tim sudom, navodeći da apelant nikada nije predložio svjedoke na temelju čijih iskaza se mogla ustvrditi činjenica odlučna za utvrđivanje utemeljenosti tužbenog zahtjeva glede visine zakupnine njegove kuće, kao i da apelant i tuženi nisu uplatili troškove očevida zbog čega ni taj dokaz nije proveden.

V. Relevantni propisi

22. **Zakon o parničnom postupku** („Službene novine FBiH” br. 42/98, 3/99 i 53/03)

„Članak 10.

Sud je dužan nastojati postupak provesti bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.”

23. **Zakon o parničnom postupku** („Službene novine FBiH” broj 53/03)

„Članak 456. stavak 1. i 3.

(1) Ako je prije stupanja na snagu ovog zakona donesena prvostupanjska odluka kojom se postupak pred prvostupanjskim sudom završava, daljnji postupak provest će se prema dosadašnjim propisima.

(3) Ako nakon stupanja na snagu ovog zakona bude ukinuta prvostupanjska odluka iz stavka 1. ovog članka daljnji postupak provest će se prema ovom Zakonu.”

VI. Dopustivost

24. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

25. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio Također, sukladno članku 16. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke mjerodavnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koja štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

26. U kontekstu prizivne nadležnosti Ustavnog suda iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, izraz „presuda” se mora široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo uključivati sve vrste odluka i rješenja, već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi da je neustavan (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 23/00* od 2. veljače 2001. godine).

27. U konkretnom slučaju Ustavni sud predmetnu apelaciju tumači tako da se apelant poziva na svoje pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) na donošenje odluke u razumnom roku, jer po njegovim navodima do pravodobnog donošenja odluke nije došlo uslijed neopravdano dugog trajanja parničnog postupka.

28. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud prihvaća da je predmetna apelacija dopustiva.

VII. Meritum

29. Apelant je podnio apelaciju zbog povrede prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na suđenje u razumnom roku.

30. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

“Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.”

31. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

32. Apelant smatra da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno radom Općinskog suda i to zbog trajanja parničnog postupka u nerazumno dugom roku, uslijed čijeg trajanja mu je bilo onemogućeno ostvariti svoja potraživanja. Apelant je naveo da se to zrcali i

u činjenici da je Općinski sud sve radnje, uključujući i donošenje dopunskih presuda, provodio s ciljem odugovlačenja postupka.

Primjenjivost članka 6. stavak 1. Europske konvencije

33. U konkretnom slučaju, parnični se postupak odnosi na predaju nekretnine u posjed vlasniku, isplatu novčanog iznosa tuženog za korištenje nekretnine, kao i naknadu štete na nekretninama koju je prouzročio tuženi. Dakle, predmet je građansko-pravne naravi pa slijedi i da je u ovom slučaju članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv.

Trajanje postupka

34. Prema jurisprudenciji Ustavnog suda i tijela Europske konvencije, razdoblje koje se uzima u obzir, kod apelacija glede trajanja postupka, počinje sa danom utemeljenja njihove nadležnosti. U ocjenjivanju razumnosti vremena koje je prevazišlo taj rok mora se uzeti u obzir stadij postupka dostignut tog nadnevka (vidi Europski sud za ljudska prava, *Foti i drugi protiv Italije*, presuda od 10. prosinca 1982. godine, serija A broj 56, stavak 53; *Styranowski protiv Poljske*, broj 28616/95, ECHR 1998-VIII).

35. U konkretnom slučaju, apelant je 13. travnja 1999. godine pokrenuo parnični postupak tužbom radi predaje u posjed nekretnina čiji je vlasnik. U daljnjem tijeku postupka Općinski je sud dva puta donosio prvostupanjsku presudu, dva puta dopunske presude, a Županijski je sud povodom priziva izjavljenih na te odluke jedanput donio presudu kojom je djelomično potvrdio a djelomično ukinuo prvostupanjsku presudu, jedanput dopisom vratio prvostupanjsku odluku Općinskom sudu radi donošenja dopunske presude, da bi Presudom broj GŽ-1252/05 od 6. travnja 2006. godine kao konačnom odlukom odbio apelantove prizive. Prema tomu, postupak u kojem se rješavalo o apelantovim pravima je trajao gotovo punih sedam godina.

36. Obzirom na navedeno, Ustavni će sud ispitati je li u konkretnom postupku došlo do kršenja prava na postupak u razumnom roku, kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije. Polazeći od kriterija utvrđenih praksom Europskog suda za ljudska prava, Ustavni sud ističe da se razumnost trajanja postupka ocjenjuje u svjetlu svih okolnosti predmeta, uzimajući osobito u obzir složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, s jedne strane, i suda i javnih vlasti s druge strane (vidi Europski sud za ljudska prava, *Vernillo protiv Francuske*, presuda od 20. veljače 1981. godine, serija A broj 198, stav 30; *Zimmermann i Steiner*, presuda od 13. srpnja 1983. godine, stavak 24).

a) Složenost predmeta

37. Ustavni sud naglašava da se složenost postupka mora razmatrati u svjetlu činjeničnog i pravnog aspekta predmetnog spora, tj. dokaza koje redoviti sud mora izvesti i procijeniti u svjetlu pravne naravi spora.

38. U slučaju koji je predmet apelacije radi se o postupku u kojem je apelant od tuženog zahtijevao predaju u posjed kuće i zemljišta čiji je apelant neprijeporni vlasnik, naknadu štete koja je nastala na kući i zemljištu dok ih je koristio tuženi, te naknadu za korištenje kuće sukladno uobičajenim zakupninama u mjestu gdje se nalazi kuća i to od dana podnošenja tužbe do predaje kuće u njegov posjed. Neprijeporno je i da apelantova kuća nije proglašavana napuštenom imovinom i da tuženi nije imao rješenje o privremenom smještaju, pa Ustavni sud ocjenjuje da se ovaj slučaj u koji su uključene samo dvije suprotstavljene strane ne može smatrati osobito složenim, kako glede činjeničnog stanja, tako i glede pravnih pitanja.

b) Ponašanje apelanta

39. Ustavni sud ističe da u građanskim predmetima donošenje odluke u razumnom roku ovisi o ponašanju strane koja sudjeluje u postupku (vidi Odluku bivšeg Europskog povjerenstva za ljudska prava, broj 11541/85, od 12. travnja 1989. godine, O.I. 70).

40. Ustavni sud opaža da se duljina sudskog postupka djelomično može pripisati i apelantu, jer je propustio pravodobno predložiti svjedoke koji su se mogli izjasniti o visini zakupnine u mjestu gdje se nalazi apelantova kuća, iako je o tomu moglo ovisiti donošenje odluke o njegovom tužbenom zahtjevu. Također, apelant je, pravdajući se slabim materijalnim stanjem, odbio snositi dio troškova očevida na licu mjesta gdje je sud namjeravao ustvrditi štete nastale na apelantovoj kući i zemljištu. Međutim, sve ostale radnje tijekom postupka je poduzimao pravodobno, uredno se odazivajući pozivima suda i koristeći pravna sredstva koja su mu bila na raspolaganju u okviru Zakona o parničnom postupku, da bi u što kraćem roku došao do odluke. Štoviše, nastojao je osigurati ubrzanje postupka i urgencijama preko Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća, Misije Ujedinjenih naroda u Mostaru, Ureda Visokog predstavnika za Mostar kao i izravnim pismenim urgencijama upućenim Općinskom sudu.

41. Stoga Ustavni sud nalazi da apelantovo ponašanje ipak ne sadrži elemente koji bi ukazivali da je odlučujuće doprinio sveukupnoj duljini konkretnog sudskog postupka.

c) Ponašanje sudova

42. Tužbu za predaju u posjed kuće i zemljišta protiv tuženog apelant je podnio 13. travnja 1999. godine, a sud je prvo ročište zakazao gotovo cijelu godinu dana kasnije, 6. ožujka 2000. godine, koje je odložio zbog neuredne dostave poziva strankama. Novo je ročište odloženo 3. svibnja 2000. godine za 12. rujan 2000. godine da bi apelant prezentirao dokaze o vlasništvu, a od mjerodavne je službe zatražen podatak je li tuženi na temelju odgovarajućeg rješenja bio privremeni korisnik apelantove kuće. Na ročištu od 12. rujna 2000. godine je odlučeno da se zatraži podatak od Službe uprave za stambene poslove, rekonstrukciju i katastar nekretnina Općine Sjever o visini zakupnine stambenog prostora u Kutilivču, mjestu gdje se nalazi apelantova kuća i zemljište, a novo je ročište zakazano za 19. prosinac 2000. godine također odloženo, jer traženi podatak nije stigao. Nakon što je traženi podatak primljen u Općinski sud 20. prosinca 2000. godine, zakazano je novo ročište za 7. ožujak 2001. godine kada je donesena prvostupanjska odluka kojom je udovoljeno apelantovom tužbenom zahtjevu i naloženo tuženom da kuću i zemljište preda apelantu i isplati mu novčani iznos od po 200,00 KM mjesečno na ime korištenja kuće i to od dana podnošenja tužbe do dana predaje u posjed kuće i zemljišta. Dakle, Općinskom je sudu trebalo gotovo dvije godine da bi od dana podnošenja tužbe do dana donošenja presude utvrdio tri činjenice na temelju kojih je i donio presudu, i to apelantovo vlasništvo nad kućom i zemljištem, neposjedovanje odgovarajućeg rješenja mjerodavnog tijela o privremenom smještaju tuženog u apelantovoj kući i visinu zakupnine stambenog prostora u mjestu gdje se nalazi apelantova kuća. Ustavni sud smatra da je uz pravodobnu koncentraciju dokaza i ozbiljne pripreme za održavanje ročišta sud ove činjenice mogao ustvrditi istodobno i znatno ranije, što bi svakako rezultiralo kraćim trajanjem sudskog postupka. Dalje, Općinski je sud propustio u izreci presude navesti rok za izvršenje radnje tuženog pod prijetnjom prinudnog izvršenja, iako je taj rok, u smislu odredbi ZPP-a bio dužan odrediti obzirom da je tuženom naloženo da preda apelantu kuću u posjed. Ovaj je propust sud otklonio dopunskom presudom od 12. travnja 2001. godine zbog čega je nepotrebno proteklo više od mjesec dana od dana kada je donesena prvostupanjska odluka.

43. Rješavajući priziv koji je izjavio tuženi protiv prvostupanjske odluke, Županijski je sud Presudom broj Gž-318/01 od 21. kolovoza 2001. godine u djelu u kojem je prvostupanjskom presudom tuženom naloženo da apelantu preda u posjed nekretnine odbio priziv tuženog kao neutemeljen i potvrdio prvostupanjsku presudu, a u djelu u kojem je prvostupanjskom presudom tuženom naloženo da apelantu isplati novčane

iznose od po 200,00 KM mjesečno, kao zakupninu od dana podnošenja tužbe do predaje nekretnine apelantu u posjed, uvažio priziv tuženog, ukinuo prvostupanjsku presudu i u tom dijelu je vratio na ponovno suđenje. Županijski je sud smatrao da visina zakupnine nije pouzdano utvrđena i da se mogla dodijeliti samo kao jedan ukupan iznos i to u djelu koji je već dospio.

44. Od dana donošenja presude Županijskog suda do održavanja ročišta na Općinskom sudu 6. ožujka 2002. godine je proteklo gotovo sedam mjeseci, a nakon što je tuženi podnio protutužbu i tražio od apelanta naknadu sredstava za osposobljavanje kuće za stanovanje, Općinski je sud dao apelantu rok za očitovanje na navode protutužbe. Iako se apelant očitovao na protutužbu već 12. ožujka 2002. godine, Općinski je sud novo ročište zakazao tek sedam mjeseci kasnije, 16. listopada 2002. godine kada je odlučeno da se provede dokaz očevidom na licu mjesta uz nazočnost vještaka geometra, vještaka građevinske i vještaka poljoprivredne struke, kako bi se ustvrdile okolnosti uloženi sredstava tuženog u osposobljavanje kuće za stanovanje, štete koje su nastale na kući za vrijeme dok ju je koristio tuženi i stanje voćnjaka na zemljištu. Ujedno je naloženo apelantu da uplati iznos od 500,00 KM na ime troškova očevida. Apelant je nakon toga obavijestio Općinski sud podneskom od 4. studenoga 2002. da zbog slabog materijalnog stanja ne može platiti troškove očevida, nakon čega je četiri mjeseca kasnije, 4. ožujka 2003. godine, zakazano ročište.

45. Poslije ovog ročišta su zakazivana po redosljedju ročišta 4. lipnja 2003. godine, 10. rujna 2003. godine i 8. listopada 2003. godine na kojima su apelant i tuženi mijenjali i precizirali tužbene zahtjeve i tražili odlaganja ročišta da bi se povodom tih zahtjeva očitovali. Općinski je sud na posljednjem ročištu odlučio da troškove očevida na licu mjesta snose apelant i tuženi u jednakom iznosu od po 250,00 KM i da ta sredstva uplate sudu u roku od 30 dana ili se taj dokaz neće provoditi. Apelant i tuženi nisu udovoljili ovom zahtjevu, ali je novo ročište zakazano u smislu odredbi novog ZPP-a kao pripremno tek 15. ožujka 2004. godine. Glavna je rasprava zakazana za 15. travanj 2004. godine, kada su apelant i tuženi obaviješteni da će presuda biti donesena 2. lipnja 2004. godine, kada je mogu preuzeti u parničnoj pisarnici suda i da od tog dana teče rok za priziv. Presudom je odbijen apelantov tužbeni zahtjev da mu tuženi isplati po 200,00 KM mjesečno od 13. travnja 1999. godine do 1. kolovoza 2001. godine.

46. Apelant je 30. lipnja 2004. godine izjavio priziv uz koji je priložio i primjerak ugovora o visini zakupnine stambenog prostora u mjestu u kojem se nalazi i njegova kuća, kao i nalaz vještaka o šteti koja je za njega nastupila na izgubljenom prihodu od

poljoprivrede na zemljištu. Iz naredbe Općinskog suda za dostavu predmeta o prizivu Županijskom sudu je vidljivo da je presuda uručena i tuženom 12. srpnja 2004. godine pa je ipak cijeli spis dostavljen Županijskom sudu tek 11. listopada 2004. godine bez vidljivog razloga za sporost u dostavi.

47. Punih sedam mjeseci kasnije, 27. svibnja 2005. godine, Županijski sud dopisom vraća cijeli predmet Općinskom sudu sa nalogom da dopunskom presudom odluči o preciziranom apelantovom tužbenom zahtjevu i protutužbi tuženog, o kojima prvostupanjskom presudom nije odlučio. Općinski je sud, postupajući po nalogu Županijskog suda dopunskom presudom od 18. kolovoza 2005. godine, odbio apelantov tužbeni zahtjev koji se odnosio na iznos od 10.000,00 KM povodom štete nastale na objektu, voćnjaku i vinogradu, kao i protutužbeni zahtjev tuženog koji se odnosio na iznos od 3.500,00 KM povodom izvršenih opravki na apelantovoj kući i drugih poslova.

48. Poslije izjavljenog apelantovog priziva cijeli je predmet primljen u Županijski sud 5. listopada 2005. godine. Prema tomu, samo zbog očitog propusta Općinskog suda da u cjelini riješi tužbene zahtjeve apelanta i protutužbenog zahtjeva tuženog, vraćanja predmeta na donošenje dopunske presude i ponovnog slanja cijelog predmeta Županijskom sudu po prizivu i na dopunsku presudu, od dana donošenja prvostupanjske presude 2. lipnja 2004. godine do ponovne dostave predmeta Županijskom sudu na rješavanje priziva 5. listopada 2005. godine protekla je jedna godina i četiri mjeseca.

49. Apelant je podnio apelaciju prije nego što je drugostupanjski postupak okončan. U međuvremenu je Županijski sud donio Presudu broj GŽ-1252 od 6. travnja 2006. godine, kojom je odbio apelantove prizive na prvostupanjsku i dopunsku presudu kao neutemeljene, a navedene presude potvrdio. Imajući u vidu jednostavnost predmeta u kojem od samog početka nisu bile prijeporne odlučne činjenice koje se odnose na apelantovo vlasništvo nad nekretninama i tuženikovo korištenje tih nekretnina bez rješenja mjerodavnog tijela o privremenom korištenju, te da tijekom cijelog dugotrajnog postupka nisu provedeni posebni dokazi vezani za složene radnje, da je pored parničnih stranaka saslušan samo jedan svjedok, a cijeneći ZPP-om utvrđenu obvezu sudova da je sud dužan provesti postupak bez odugovlačenja, Ustavni sud smatra da je u ovom konkretnom slučaju u kojem je proteklo gotovo punih sedam godina od dana podnošenja tužbe do konačne presude, postupak prešao granice „razumnog roka” u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije. S tim u svezi, posebice se naglašavaju propusti Općinskog suda glede donošenja dopunskih presuda o pitanjima koja su po redovitom tijeku stvari trebala biti odlučena prvostupanjskom odlukom, zbog čega je postupak trajao jednu godinu i

četiri mjeseca dulje. Dalje, Općinski je sud bez razloga, ne objašnjavajući taj postupak ni u odgovoru na apelaciju, apelantovu tužbu uzeo u rad tek nakon gotovo punih godinu dana od dana kada je podnesena sudu, a vremensko razdoblje između odloženih i ponovno održanih ročišta, također, bez vidljivih razloga ili obrazloženja, trajali su i po sedam mjeseci. Ovakvo postupanje Općinskog suda, uz višemjesečna trajanja prizivnog postupka pred Županijskim sudom koji je tri puta razmatrao ovaj predmet kao drugostupanjski sud, odredilo je i gotovo sedmogodišnje trajanje postupka do donošenja konačne odluke, a da pri tomu sudovi uopće nisu dali razloge kojima bi nastojali opravdati takvo postupanje.

50. Imajući u vidu navedeno, Ustavni se sud poziva na svoj stav iznesen u Odluci *U 23/00* od 2. veljače 2001. godine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 10/01) koji u svom relevantnom dijelu glasi: „*(Ukoliko sud ne donese odluku u meritumu u roku od pet godina a da ne iznese bilo kakvo opravdanje, dolazi do kršenja apelantovog prava na utvrđivanje njegovih/njenih prava putem suda u razumnom roku(...))*”. S obzirom na navedene propuste i okolnost da je postupak u ovom predmetu završen nakon gotovo sedam godina, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na donošenje meritorne odluke u razumnom roku.

51. Na temelju iznesenog, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđen članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku, za što odgovornost prvenstveno snosi Općinski sud.

Ostali navodi

52. Obzirom na zaključak o postojanju kršenja apelantovih prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nije nužno posebice razmatrati ostale navode iz apelacije o kršenju prava, jer se ti navodi izravno odnose na utvrđeno kršenje apelantovih prava.

Pitanje kompenzacije

53. Apelant je tražio naknadu nematerijalne štete zbog kršenja ustavnog prava na pravično suđenje, a određivanje visine naknade prepušta odluci Ustavnog suda. Sukladno članku 76. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud iznimno, na zahtjev apelanta, može odrediti naknadu na ime nematerijalne štete, s tim što Ustavni sud podsjeća da se za razliku od postupaka pred redovitim sudovima, ovdje radi o simboličnim iznosima u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih prava (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 938/04* od 17. studenoga 2005. godine).

54. Sukladno navedenoj odluci Ustavnog suda i zauzetom stavu prema kojem apelantima u Bosni i Hercegovini kao naknadu na ime nematerijalne štete treba isplatiti iznos od približno 150 KM za svaku godinu za koju su redoviti sudovi odlagali donošenje odluke, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu žurnost, Ustavni je sud u konkretnom slučaju, smatrajući da se ne radi o predmetu koji zahtijeva posebnu žurnost, odredio da se apelantu isplati iznos od 1.000 KM, ili približno po 150 KM za svaku godinu odlaganja donošenja odluke. Ovaj je iznos apelantu dužna isplatiti Vlada Hercegovačko-neretvanske županije u roku od tri mjeseca od dana donošenja ove odluke.

VIII. Zaključak

55. Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nema razumnog opravdanja zbog trajanja parničnog postupka od šest godina 11 mjeseci i 23 tri dana, pa je došlo do povrede apelantovog prava na pravično suđenje u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

56. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u izreci ove odluke.

57. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 585/05

**ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Бориса Кордића против Рјешења
Кантоналног суда у Мостару број Гж.882/04
од 13. јануара 2005. године.

Одлука од 9. маја 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 585/05**, рјешавајући апелацију **Бориса Кордића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 4 тачка 14, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 76 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), у саставу:

Маго Тадић, предсједник

Миодраг Симовић, потпредсједник

Хатица Хациосмановић, потпредсједник

Јово Росић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 9. маја 2006. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација Бориса Кордића.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на доношење одлуке у разумном року.

Налаже се Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине да без даљњег одгађања донесе одлуку у предмету број Рев-325/05, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Општинском суду у Мостару да без даљњег одгађања донесе одлуку у предмету број П-1278/02-I, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине и Општинском суду у Мостару да, најкасније у року од 30 дана од дана

достављања ове одлуке, обавијесте Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Налаже се Федерацији Босне и Херцеговине да Борису Кордићу, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, исплати износ од 600 КМ на име нематеријалне штете због недоношења одлуке у разумном року, у складу са чланом 76 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одбацује се као недозвољена апелација Бориса Кордића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Мостару број Гж.882/04 од 13. јануара 2005. године, јер је преурањена.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, “Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Борис Кордић (у даљњем тексту: апелант) из Мостара поднио је 18. марта 2005. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Рјешења Кантоналног суда у Мостару (у даљњем тексту: Кантонални суд) број Гж.882/04 од 13. јануара 2005. године. Апелант је 7. новембра 2005. године и 13. фебруара 2006. године доставио допуне апелације. У допуни апелације је навео да му је повријеђено право из члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на суђење у разумном року.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Општинског суда у Мостару (у даљњем тексту: Општински суд) и Кантоналног суда затражено је 8. и 9. марта 2006. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонални суд је доставио одговор на апелацију 16. марта 2006. године, а Општински суд није доставио одговор на апелацију.

4. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) је 15. марта 2006. године доставио на увид спис Општинског суда број П-1278/02-I и Кантоналног суда број Гж-882/04.

5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор Кантоналног суда је 10. априла 2006. године достављен апеланту.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

7. Апелант је 10. децембра 2002. године пред Општинским судом покренуо парнички поступак против Агрономског факултета Свеучилишта у Мостару и проф. др Јакова Пехара, декана Агрономског факултета, „због кршења члана 1 Протокола број 1 (право на образовање) у вези са чланом 14 (дискриминација) Европске конвенције о људским правима, те Устава БиХ члан II став 3 у вези са чланом 4“. Апелант је у тужби навео да му није омогућено право да обнови годину иако, сходно релевантним законским одредбама, има право на то. Апелант је у тужби тражио да се донесе пресуда којом би се тужени прогласили кривим због кршења наведених права и повреде Закона о Свеучилишту у Мостару, те кршења Статута Свеучилишта у Мостару и Агрономског факултета и којом би се наложило туженом да спроведе закон, односно упише апеланта на факултет.

8. Општински суд је Рјешењем број П-1278/02 од 20. јануара 2003. године вратио апеланту тужбу ради допуне. У образложењу рјешења је наведено да је потребно да апелант у року од 30 дана достави тачно одређену вриједност спора, правилно састави тужбени захтјев и наведе доказе којима се доказују наведене чињенице.

9. Апелант је 4. фебруара 2003. године доставио Општинском суду поднесак у ком је допунио тужбу од 10. децембра 2002. године, тако да је навео вриједност спора од 20.000 КМ, те затражио од Општинског суда да се утврди његово право да обнови прву академску године и накнади штету у износу од 20.000 КМ због губитка академске године, јер му је онемогућено право на образовање и изборна права за Студентски збор. У поднеску од 24. марта 2003. године апелант је навео да

одустаје од вриједности спора коју је навео у поднеску од 4. фебруара 2003. године и предложио је да се она накнадно утврди.

10. Општински суд је 17. априла 2003. године одржао рочиште ком апелант није приступио, јер достава није била исказана. Рочиште је одгођено за 20. мај 2003. године.

11. Општински суд је 20. маја 2003. године одржао рочиште ком су присуствовали апелант и заступник туженог. Након читања тужбе и одговора на тужбу апелант је предложио да се на сљедеће рочиште позове представник Канцеларије омбудсмена ФБиХ и да се изјасни да ли ће се у поступак укључити у својству умјешача. Општински суд је прихватио апелантов предлог и рјешењем одредио да се позове Канцеларија омбудсмена ФБиХ, те да ће се заказати наредно рочиште након писменог изјашњења Канцеларије омбудсмена ФБиХ. Општински суд је 20. маја 2003. године доставио Канцеларији омбудсмена ФБиХ примјерак тужбе и одговора на тужбу и тражио њихово читавање.

12. Апелант је 21. маја 2003. године доставио Општинском суду допуну тужбе у којој је затражио од суда да обавезе туженог да јавно објави у медијима пресуду и да сноси трошкове јавног објављивања пресуде.

13. Канцеларија омбудсмена ФБиХ је 23. јуна 2003. године обавијестила Општински суд да ће се укључити у поступак поводом апелантове тужбе као умјешач.

14. Општински суд је 9. септембра 2003. године одржао рочиште ком су присуствовали апелант и тужени. Општински суд је, на апелантов предлог, донио рјешење да се од Канцеларије омбудсмена ФБиХ у Мостару прибави закључак о истрази која је спроведена у тој правној ствари, те да се по званичној дужности спроведе доказ саслушањем парничких странака - апеланта и законског заступника туженог. Општински суд је одгодио расправу за 30. септембар 2003. године.

15. На расправи одржаној 30. септембра 2003. године Општински суд је извео одређене доказе, али је на предлог туженог, ком се апелант није противио, донио рјешење о саслушању свједока - продекана Свеучилишта у Мостару, те је одгодио расправу за 22. октобар 2003. године.

16. Општински суд је одржао расправу 22. октобра 2003. године, спровео доказни поступак и донио рјешење да се расправа одгађа за 25. новембар 2003. године, уз

назнаку да се позове законски заступник туженог писменим путем уз обавијест да ће бити спроведен доказ саслушањем парничких странака.

17. Рјешењем број П-1278/02 од 3. новембра 2003. године Општински суд је одгодио на неодређено вријеме рочиште заказано за 25. новембар 2003. године због ступања на снагу новог Закона о парничком поступку. У образложењу је наведено да ће ново рочиште бити заказано писмено у роковима и на начин како је регулисано одредбама новог Закона о парничком поступку.

18. Општински суд се Рјешењем број П-1278/02-I од 31. марта 2004. године прогласио ненадлежним за рјешавање спора и одредио да се по правоснажности рјешења предмет упути Кантоналном суду у Мостару као стварно и мјесно надлежном у смислу Закона о измјенама и допунама Закона о судовима Херцеговачко-неретванског кантона, који је у међувремену ступио на снагу. Апелант је 16. априла 2004. године уложио жалбу на рјешење, а тужени је уложио жалбу 6. маја 2004. године.

19. Кантонални суд се Рјешењем број Гж-882/04 од 13. јануара 2005. године, поводом жалби апеланта и туженог, прогласио апсолутно ненадлежним за поступање у дијелу тужбеног захтјева који се односи на утврђивање апелантовог права на образовање, односно права на обнову прве академске године, укинуо је све спроведене радње и одбацио је апелантову тужбу у том дијелу. Кантонални суд је у дијелу тужбеног захтјева за накнаду нематеријалне штете за душевни бол због губљења академске године, права на образовање и права избора, права на Студентски збор уважио апелантову тужбу и оспорено рјешење укинуо у том дијелу, те предмет вратио Општинском суду на поновни поступак и одлуку.

20. Против рјешења Кантоналног суда, у дијелу у ком је одбачена његова тужба, апелант је 4. фебруара 2004. године изјавио ревизију Врховном суду. Поступак по ревизији је у току пред Врховним судом, а такође је у току поступак пред Општинским судом у дијелу тужбеног захтјева у односу на који је Кантонални суд усвојио апелантову жалбу и вратио предмет на поновни поступак Општинском суду. Спис Општинског суда број П-1278/02-I се налази на поступању код Врховног суда.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

21. У већем дијелу своје апелације апелант је поновио наводе из тужбе и поднесака које је уложио Општинском суду у току парничког поступка, а који се тичу одбијања туженог да апеланту допусти да обнови академску годину и накнади штету. Апелант је навео да је дискриминисан у уживању права на образовање, јер му је оспорено право на обнову академске године на Агрономском факултету у Мостару иако је за то имао законске услове. Зато је, сходно апелантовом мишљењу, дошло до повреде његовог права на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) у вези са чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

22. У допуни апелације апелант је навео да му је повријеђено право из члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на суђење у разумном року. С тим у вези, апелант је навео да је изгубио четири академске године за које је могао да оконча факултет. Даље је апелант навео да је истина да је у тој правној ствари одржано неколико рочишта и спроведено више доказа у протеклих неколико година. Међутим, оспореним рјешењем све те радње су укинуте и све је враћено на поновни поступак и одлуку. Апелант је, такође, навео да је Општински суд, у складу са оспореним рјешењем, у року од 30 дана требало да закаже припремно рочиште и спроведе парнички поступак, што се ни до данас није десило, јер се предметни спис налази на рјешавању код Врховног суда у поступку по апелантовој ревизији у односу на дио оспореног рјешења којим је одбачена његова тужба. Апелант сматра да поступање Општинског суда није засновано на закону, те да неосновано одуговлачење поступка представља очигледно кршење члана 6 став 1 Европске конвенције. Апелант је затражио правичну накнаду штете због дужине трајања парничког поступка.

23. Апелант, такође, сматра да му је повријеђено право на приступ суду из члана 6 став 1 Европске конвенције, јер је у диспозитиву оспореног рјешења одлучено да се првостепено рјешење укине у дијелу тужбеног захтјева за накнаду нематеријалне штете, а нигдје се не спомиње његов захтјев за накнаду материјалне штете.

b) Одговор на апелацију

24. Кантонални суд је навео да су неосновани апелантови наводи о повреди његових људских права, посебно када је у питању члан 6 Европске конвенције, у дијелу који се тиче права на правично суђење у разумном року, с обзиром на то да је спис у том суду примљен 4. октобра 2004. године, распоређен у рад уредујућем судији 26. октобра 2004. године, а одлука је донесена 13. јануара 2005. године. Кантонални суд је предложио да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

25. **Закон о парничком поступку** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“ број 53/03)

„Члан 10

Суд је дужан да проведе поступак без одуговлачења и са што мање трошкова, те онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

Члан 215 став 1

Након пријема одговора на жалбу или након протока рока за одговор на жалбу првостепени суд ће жалбу и одговор на жалбу, ако је поднесен, са свим списима доставити другостепеном суду најкасније у року од осам дана.“

VI. Допустивост

26. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

27. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

а) Допустивост апелације у односу на наводе о недоношењу одлуке у разумном року

28. Сходно пракси Уставног суда, у контексту апелационе надлежности из члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, израз „пресуда” мора широко да се тумачи. Тај израз не треба да укључује само све врсте одлука и рјешења већ и недостатак доношења одлука када се за такав недостатак утврди да је неуставан (види Одлуку Уставног суда број V 23/00 од 2. фебруара 2001. године, објављену у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 10/01).

29. Апелант се обратио Уставном суду због чињенице да парнички поступак по његовој тужби неразумно дуго траје, односно да у његовом случају није у „разумном року“ донесена одлука, у смислу члана III/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, па је у конкретном случају, у смислу члана 16 став 3 Правила Уставног суда, предметна апелација допустива. Наиме, сходно члану 16 став 3 Правила Уставног суда, Уставни суд може изузетно да разматра апелацију и када нема одлуке надлежног суда уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини. На крају, апелација у овом дијелу испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допустива.

30. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2, 3 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација у овом дијелу испуњава услове у погледу допустивости.

б) Допустивост апелације у односу на наводе о повреди члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са чланом 2 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и наводе о повреди права на приступ суду из члана III/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у вези са Рјешењем Кантоналног суда број Гж-882/04 од 13. јануара 2005. године

31. Апелант је оспорио Рјешење Кантоналног суда број Гж-882/04 од 13. јануара 2005. године, наводећи да му је повријеђено право да не буде дискриминисан у уживању свог права на образовање из члана 2 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и право на приступ суду из члана III/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Приликом испитивања допустивости овог

дијела апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 1 и став 4 тачка 14 Правила Уставног суда.

Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

„Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.”

Члан 16 став 1 и став 4 тачка 14 Правила Уставног суда гласи:

„1) Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви ефективни правни лијекови могући по закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем ефективном правном лијеку који је користио.

4) Апелација није допуштена и ако постоји неки од сљедећих случајева:

(14) апелација је преурањена”.

32. Сходно наведеним одредбама, апелација може да се поднесе само против пресуде којом је поступак у одређеном предмету завршен.

33. Против оспореног рјешења апелант је изјавио ревизију Врховном суду и поступак по ревизији је у току. Због тога је у конкретном случају апелација преурањена, јер је поднесена прије него што је Врховни суд донио одлуку о ревизији. Након доношења одлуке о ревизији, без обзира на врсту и разлоге те одлуке, апелант има могућност да поново поднесе апелацију у којој је, у смислу члана 19 став 3 Правила Уставног суда, дужан да на прописаном обрасцу апелације, под тачком 8а) остале одлуке, наведе и ову одлуку Уставног суда.

34. У смислу одредбе члана 16 став 4 тачка 14 Правила Уставног суда, апелација ће се одбацити као недозвољена уколико је преурањена.

VII. Меритум

35. Уставном суду је остало да размотри апелантове наводе у вези са неоправданим одуговлачењем парничког поступка по његовој тужби у вези са правом на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

„Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком (...).”

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

„1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом (...).”

а) Примјенљивост члана 6 став 1 Европске конвенције

36. Уставни суд је утврдио да је парнички поступак поводом апелантове тужбе спор грађанско-правне природе, који се тиче апелантовог права на образовање, као и накнаде материјалне и нематеријалне штете. Ради се, дакле, о поступку у ком се утврђују апелантова грађанска права. У том поступку апелант је тражио да се донесе коначна одлука у разумном року, те је члан 6 став 1 Европске конвенције у овом случају примјенљив.

37. Полазећи од критеријума утврђених праксом Европског суда за људска права, Уставни суд истиче да се разумност трајања поступка оцјењује у оквиру свих околности предмета, узимајући у обзир посебно сложеност предмета, понашање страна у поступку, с једне стране, и суда и јавних власти, с друге стране, као и важност онога што се за подносиоца апликације доводи у питање у спору (види Европски суд за људска права, *Vernillo против Француске*, пресуда од 20. фебруара 1981. године, серија А, број 198, став 30; *Zimmermann и Steiner против Швајцарске*, пресуда од 13. јула 1983. године, став 24).

б) Период који се узима у обзир

38. Апелант је Општинском суду поднио тужбу 10. децембра 2002. године, а оспорено рјешење Кантоналног суда којим је тужбени захтјев дјелимично одбијен донесено је 13. јануара 2005. године. Као исход оспореног рјешења у току су два

паралелна поступка, и то поступак по ревизији пред Врховним судом и поступак пред Општинским судом, али ти поступци морају да се посматрају као цјелина у вези са апелантовим наводима о дужини трајања поступка. Дакле, цјелокупни поступак поводом апелантове тужбе до сада траје три године и четири мјесеца и још није окончан.

с) Сложеност предмета

39. Сложеност поступка мора да се разматра у оквиру чињеничног и правног аспекта парничког поступка, тј. доказа које суд треба да изведе и процијени у свјетлу правне природе спора.

40. У тужби апелант је затражио од Општинског суда да се утврди његово право на обнову академске године и на накнаду штете. Поступак утврђивања штете, у принципу, укључује ангажовање вјештака, што није био случај у предметном поступку. Суд је саслушао неколико свједока, а као умјешач у поступак је била укључена Канцеларија омбудсмена ФБиХ. Дакле, није било неких посебних карактеристика нити елемената који би овај поступак учинили сложеним.

д) Понашање подносиоца апелације

41. У грађанским предметима саслушање у разумном року зависи од понашања страна које учествују у поступку (види одлуку бивше Европске комисије за људска права број 11541/85 од 12. априла 1989. године, О.И. 70).

42. Апелант је 10. децембра 2002. године поднио тужбу Општинском суду која није садржавала све потребне елементе због чега је Општински суд ради допуне Рјешењем од 20. јануара 2003. године тужбу вратио апеланту. Допуњену тужбу апелант је поднио Општинском суду 4. фебруара 2003. године. Апелант је приступио свим рочиштима која су одржана пред Општинским судом сем првом рочишту, одржаном 17. априла 2003. године, на ком је утврђено да достава апеланту није била исказана.

43. Из наведеног може да се закључи да, осим дијела поступка од децембра 2002. до фебруара 2003. године, апелант својим радњама није утицао на дужину трајања парничког поступка.

е) Понашање суда

44. Члан 6 став 1 Европске конвенције гарантује свакоме право на коначну одлуку у разумном року у поступку утврђивања његових грађанских права и обавеза. На државама уговорницама је да свој правни систем организују тако да њихови судови могу да испуне овај захтјев (види Европски суд за људска права, *Rugliese (II) против Италије*, пресуда од 24. маја 1991. године, А-206-А, стр. 10 и 11, став 19).

45. Кад је ријеч о понашању Општинског суда, Уставни суд је утврдио да је, након што је апелант поднио допуњену тужбу, 4. фебруара 2003. године, одржао четири рочишта, и то 17. априла, 20. маја, 9. септембра и 22. октобра 2003. године. Дакле, рочишта су одржана у размаку од мјесец дана изузев дужег временског размака између рочишта у мају и септембру. Општински суд је рочиште заказано за 25. новембар 2003. године одгодио на неодређено вријеме због ступања на снагу новог Закона о парничком поступку. Након тога Општински суд је 31. марта 2004. године донио рјешење којим се прогласио ненадлежним за рјешавање спора, јер је тако протумачио своју стварну надлежност у односу на измјене Закона до којих је дошло у међувремену. Апелант и тужени су жалбе на рјешење Општинског суда уложили 16. априла, односно 6. маја 2004. године, након чега је предмет дат у рад Кантоналном суду. Из одговора Кантоналног суда произилази да је тај суд примио предметни спис 4. октобра 2004. године, а оспорено рјешење Кантоналног суда је донесено 13. јануара 2005. године.

46. Уставни суд закључује да је Општински суд у разумним временским размацима казао четири рочишта. Међутим, нема разумног образложења за одуговлачење поступка у периоду од новембра 2003. године до марта 2004. године у ком није било никаквих активности Општинског суда. Даље, након што је донио оспорено рјешење, Општински суд је доставио предмет Кантоналном суду на рјешавање по жалбама страна тек након што је протекло скоро пет мјесеци од дана подношења жалби иако је законом предвиђен рок за ту радњу осам дана.

47. Уставни суд је утврдио да се тренутно води поступак поводом апелантове жалбе пред Општинским судом број П-1278/02-І и поступак поводом ревизије пред Врховним судом број Рев-325/05. Општински суд, сходно апелантовим наводима који нису оспорени, још увијек није казао припремно рочиште. Предметни парнички спис се налази код Врховног суда.

48. Уставни суд подсјећа да је у члану II/3л) Устава Босне и Херцеговине свим лицима на територији Босне и Херцеговине гарантовано право на образовање. Уставни суд нема намјеру да се упушта у суштину предметног парничког поступка, односно питање да ли апелант има право да обнови академску годину, али жели да нагласи да су редовни судови дужни да сваком лицу у поступку у ком се утврђују његова грађанска права омогуће ефикасно окончање поступка без обзира на то какав ће бити исход поступка. Редовни судови су требали посебно да обрате пажњу на чињеницу да је у парничком поступку апелант тражио остварење свог права на образовање и требали су, зато, да поступи са посебним обзиром и ефикасношћу. Уставни суд, приликом оцјене оправданости трајања овог парничког поступка, сматра посебно значајном чињеницу да је апелант у тужби, *inter alia*, тражио да обнови академску годину, што су редовни судови морали да узму у обзир и воде рачуна да се поступак оконча у разумном року како би сам поступак имао сврху.

49. Уставни суд, такође, жели да нагласи да не може да се прихвати као оправдање за потпуно непоступање Општинског суда у предмету број П-1278/02-I у поновном поступку чињеница да је предметни спис прослијеђен Врховном суду који рјешава у поступку поводом ревизије. Општински суд је био дужан да обезбиједи услове да настави поновни поступак, како не би морао да чека да се заврши поступак поводом ревизије пред Врховним судом, узимајући у обзир чињеницу да је било неизвјесно када ће тај поступак бити окончан с обзиром на преоптерећеност тог суда предметима.

50. Иако је било одређених апелантових радњи које су утицале на то да поступак дуже траје, Уставни суд сматра да је Општински суд својим неоправданим одуговлачењем довео до исхода да поступак поводом апелантове тужбе пређе границе „разумног рока“, у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције. Међутим, како је за доношење коначне одлуке о апелантовом тужбеном захтјеву у цјелини неопходно и да Врховни суд донесе одлуку о ревизији, Уставни суд је и том суду наложио да донесе одлуку без даљњег одгађања.

51. Уставни суд закључује да је повријеђен члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције у односу на доношење одлуке у разумном року.

Питање компензације

52. Апелант је затражио накнаду штете због дужине трајања парничког поступка. У смислу члана 76 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд, изузетно, на

апелантов захтјев, може да одреди накнаду за нематеријалну штету. Међутим, Уставни суд подсјећа да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у симболичном смислу у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и слобода.

53. Приликом одлучивања о апелантовом захтјеву за накнаду нематеријалне штете Уставни суд упућује на раније утврђен принцип одређивања висине накнаде штете у оваквим случајевима (види Одлуку Уставног суда број *АП 938/04*, објављену у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине“ број 20/06, ст. 48-51). Сходно утврђеном принципу, апеланту би за сваку годину одгађања доношења одлуке требало да се исплати износ од приближно 150 КМ. Имајући у виду да поступак поводом апелантове тужбе још увијек траје и да је неизвјесно када ће бити окончан, Уставни суд сматра да укупан износ који апеланту треба да се исплати на име нематеријалне штете, због недоношења одлуке, износи 600 КМ. Овај износ апеланту је дужна да исплати Федерација Босне и Херцеговине у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке.

VIII. Закључак

54. Уставни суд, приликом оцјене оправданости трајања овог парничког поступка, сматра посебно значајном чињеницу да је апелант у тужби, *inter alia*, тражио да обнови академску годину, што су редовни судови морали да узму у обзир и воде рачуна да се поступак оконча у разумном року како би сам поступак имао сврху. Даље, иако је било одређених апелантових радњи које су утицале да поступак дуже траје, Уставни суд сматра да је Општински суд својим неоправданим одуговлачењем довео до исхода да поступак поводом апелантове тужбе пређе границе „разумног рока“, у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције.

55. На основу члана 16 став 4 тачка 14, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 76 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

56. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj AP 1404/05

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Zijada Pite podnesena zbog dužine trajanja postupka pred upravnim organima a u vezi sa pravom na povrat stana u posjed

Odluka od 9. maja 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 1404/05**, rješavajući apelaciju **Zijada Pite**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 59. stav 2. tačka 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 9. maja 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU

Usvaja se apelacija Zijada Pite.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na pravo apelanta na donošenje odluke u razumnom roku u predmetu Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo broj 23/6-372-P-3801/98.

Nalaže se Upravi za stambena pitanja Kantona Sarajevo donošenje odluke o meritumu u predmetu broj 23/6-372-P-3801/98 bez daljnjeg odlaganja.

Nalaže se Upravi za stambena pitanja Kantona Sarajevo da u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda.

Na osnovu člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine obavezuje se Federacija Bosne i Hercegovine da, na ime nematerijalne štete,

isplati apelantu iznos od 1.130 KM u roku od 30 dana od dana dostave ove odluke.

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i “Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Zijad Pita (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Aida Pita, podnio je 1. jula 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog dužine trajanja postupka pred upravnim organima a u vezi sa pravom na povrat stana u posjed. Apelant je 30. augusta 2005. godine i 22. septembra 2005. godine dopunio apelaciju. Dopunom apelacije od 22. septembra 2005. godine apelant je, zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, tražio naknadu štete u iznosu od 3.000 KM.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 25. stav 2. Pravila Ustavnog suda, od Ministarstva stambenih poslova Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) i Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Uprava za stambena pitanja) zatraženo je 6. februara 2006. godine da dostave odgovor na apelaciju, a od Uprave za stambena pitanja 30. maja 2005. godine zatražen je na uvid spis broj 23/6-372-P-3801/98.

3. Ministarstvo je dostavilo odgovor na apelaciju 22. februara 2006. godine, dok Uprava za stambena pitanja nije dostavila odgovor na apelaciju. Spis je dostavljen Ustavnom sudu na uvid 21. oktobra 2005. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor Ministarstva je 2. februara 2006. godine dostavljen apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz dostavljenog spisa, kao i iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je bio nosilac stanarskog prava na stanu u Sarajevu, u ulici Lovćenska broj 49E/1, (sada Muhameda ef. Pandže), po osnovu ugovora o korištenju stana zaključenog 9. decembra 1985. godine. Iz dokumentacije spisa predmeta proizlazi da se apelant obratio vlasniku stana, Unis „ERC” d.d. u mješovitom vlasništvu, da mu se odobri sporazumni raskid radnog odnosa sa 31. decembrom 1989. godine, radi odlaska na rad u inozemstvo. Predmetni stan apelant je napustio 19. januara 1990. godine, a u stanu je ostao jedan član njegovog porodičnog domaćinstva. Davalac stana, kako je vidljivo iz dokumentacije, nije protiv apelanta nikad vodio postupak za otkaz stanarskog prava.
7. Apelant je 26. augusta 1998. godine podnio pismeni zahtjev za povrat spornog stana u posjed. Uprava za stambena pitanja je Rješenjem broj 23/6-372-P-3801/98 od 14. jula 2000. godine kao neosnovan odbila apelantov zahtjev za povrat stana u posjed, s obrazloženjem da je sporni stan napustio još 4. decembra 1989. godine, zaključivši sporazumni raskid radnog odnosa zbog odlaska u inozemstvo. Predmetno rješenje je doneseno na osnovu člana 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, po kojem nosilac stanarskog prava na stanu koji je proglašen napuštenim, kao i članovi njegovog porodičnog domaćinstva, nemaju pravo na povrat stana jer podnosilac zahtjeva za povrat stana nije osoba iz navedenog člana koja ima pravo na povrat stana odnosno radi se o osobi koja je predmetni stan prestala koristiti „*nevezano za ratne sukobe*”, kako je navedeno u navedenom rješenju.
8. Rješenjem Ministarstva broj 27/02-23-3735/01 od 7. marta 2002. godine je poništeno navedeno rješenje i predmet vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak.
9. U ponovljenom postupku Uprava za stambena pitanja je Rješenjem broj 23/6-372-P-3801/98 od 7. juna 2004. godine odbila apelantov zahtjev za povrat stana u posjed kao neosnovan, a Rješenjem Ministarstva broj 27/02-23-2084/04 od 13. oktobra 2004. godine poništeno je navedeno rješenje i predmet ponovo vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak.
10. Uprava za stambena pitanja je Rješenjem broj 23/6-372-P-3801/98 od 30. maja 2005. godine ponovo odbila apelantov zahtjev za povrat stana u posjed kao neosnovan.
11. Na novo Rješenje Uprave za stambena pitanja broj 23/6-372-P-3801/98 od 30. maja 2005. godine apelant je uložio žalbu, pa je Ministarstvo Rješenjem broj 27/02-23-13665/05 od 5. jula 2005. godine još jednom poništilo navedeno rješenje Uprave za stambena pitanja i predmet 15. jula 2005. godine vratilo prvostepenom organu na ponovni postupak.

12. Apelant se žali da mu je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo na pravično suđenje s obzirom na „razuman rok” odlučivanja iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

IV. Relevantni propisi

13. U **Zakonu o upravnom postupku** („Službene novine Federacije BiH” br. 2/98 i 48/99) relevantne odredbe glase:

„Član 6.

Kad organi i institucije koje imaju javne ovlasti rješavaju u upravnim stvarima, dužni su da osiguraju efikasno ostvarivanje prava i interesa građana, poduzeća (društava, ustanova i drugih pravnih lica, što obuhvata dobru organizaciju na izvršavanju poslova organa, koja osigurava brzo, potpuno i kvalitetno rješavanje upravnih stvari u upravnom postupku uz svestrano razmatranje tih stvari.

(...)

Član 14.

Postupak se ima voditi brzo i sa što manje troškova i gubitka vremena za stranku i druge osobe koje učestvuju u postupku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.

(...)

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant navodi da njegov predmet nije riješen u razumnom roku i na pravičan način i da se u svim ponovljenim postupcima, a po nalogu drugostepenog organa, insistira na utvrđivanju pravne činjenice da li je Mediha Kuštrić, koja je punica podnosioca zahtjeva za povrat stana, bila član porodičnog domaćinstva, što je irelevantno za predmet povrata stana, jer se ona ne javlja kao podnosilac zahtjeva. Iako je apelant nekoliko puta, izjavljujući žalbu drugostepenom organu, tražio da taj organ meritorno riješi ovaj predmet to se nije desilo, nego se uvijek predmet vraća prvostepenom organu i pored toga što je od podnošenja ovog zahtjeva prošlo više od sedam godina.

15. Apelant se žali na povredu prava na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) zbog dužine trajanja postupka povrata stana. Apelant traži da mu se na ime kompenzacije zbog dužine trajanja postupka isplati 3.000 KM.

b) Odgovori na apelaciju

16. U odgovoru na apelaciju prvostepeni organ ističe hronologiju odlučivanja od samog podnošenja zahtjeva za povrat stana 26. augusta 1998. godine do dana donošenja posljednjeg rješenja u drugom stepenu, uz konstataciju da je Ministarstvo zaključilo da se predmet vrati prvostepenom organu s ciljem da se nedvosmisleno utvrdi da li je apelant lice iz člana 3. stav 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima koje ima pravo na povratak u svoj dom u skladu sa članom 1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i da li je apelantova punica Mediha Kuštrić bila član njegovog porodičnog domaćinstva 30. aprila 1991. godine, odnosno da li je imenovana nastavila koristiti stan nakon apelantovog odlaska u Australiju. S obzirom da sve ovo nije bilo na nedvosmislen način utvrđeno, Ministarstvo je vratilo predmet prvostepenom organu uz posebne upute šta treba utvrditi u predmetnom slučaju. Usmena rasprava po zahtjevu apelanta je bila zakazana za 1. februar 2006. godine, ali se punomoćnik podnosioca zahtjeva nije pojavio pa je rasprava odgođena za 21. marta 2006. godine. Što se tiče apelantovog prigovora na dužinu roka odlučivanja o apelantovom zahtjevu, Ministarstvo naglašava da je prisutan veliki priliv predmeta iz stambene oblasti, posebno zahtjeva za povrat stana, da su upravni organi morali slijediti hronološki princip rješavanja predmeta, i da iz tih razloga ovaj predmet nije mogao biti ranije riješen.

VI. Dopustivost

17. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

19. U kontekstu apelacione nadležnosti Ustavnog suda iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, izraz „presuda” se mora široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo uključivati sve vrste odluka i rješenja, već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi da je neustavan (vidi odluku Ustavnog suda broj *U 23/00* od 2. februara 2001. godine, objavljenu u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 10/01). Dakle, u skladu sa članom 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koja štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni sporazumi koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

20. Ustavni sud, polazeći od prakse Evropskog suda za ljudska prava na području iscrpljivanja pravnih lijekova, ističe da se prilikom primjene pravila iz člana 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda to pravilo mora primjenjivati uz određen stepen fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Cardot protiv Francuske*, presuda od 19. marta 1991. godine, serija A broj 200, stav 34). Ustavni sud naglašava da pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova koji su mogući po zakonu nije apsolutno, niti se može primjenjivati automatski, te prilikom ispitivanja je li bilo poštovano, bitno je uzeti u obzir određene okolnosti svakog pojedinog predmeta (vidi Evropski suda za ljudska prava, *Van Oosterwijk protiv Belgije*, presuda od 6. decembra 1980; serija A broj 40, stav 35). To, između ostalog, znači da se mora realno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstava u pravnom sistemu, već i sveukupni pravni i politički kontekst kao i lične apelantove prilike.

21. Apelant se poziva na svoje pravo iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije koje sadrži pravo na „suđenje u razumnom roku”, zato što upravni postupak traje neprimjereno dugo. Imajući u vidu navedene okolnosti, Ustavni sud primjećuje da u Bosni i Hercegovini, u konkretnom slučaju u Federaciji Bosne i Hercegovine, ne postoji djelotvorno pravno sredstvo koje bi omogućilo apelantu da se žali zbog dužine trajanja upravnog postupka (vidi, *mutatis mutandis*, Evropski sud za ljudska prava, *Tome Mata protiv Portugala*, aplikacija broj 32082/98, ECHR 1999-IX).

22. Ustavni sud ističe da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najefikasniji put kojim bi se došlo do ostvarenja njegovih prava. Također, Ustavni sud zapaža da je jedan od osnovnih postulata Evropske konvencije da pravna sredstva koja pojedincu stoje na raspolaganju trebaju biti lako dostupna i razumljiva, te da se propust u organizaciji pravnog i sudskog sistema države, koji ugrožava zaštitu individualnih prava, ne može pripisati pojedincu. Pored toga, dužnost države je da organizira svoj pravni

sistem tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Evropske konvencije (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. februara 1991. godine, serija A, broj 194, stav 21).

23. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da se radi o propuštanju nadležnog organa uprave da donese odluku u razumnom roku o apelantovom zahtjevu, kao i da apelant nije imao na raspolaganju djelotvoran pravni lijek kojim bi osporio dužinu postupka.

24. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b), te člana 16. stav 1. i stav 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti u odnosu na pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

VII. Meritum

25. Apelant se žali da njegov predmet koji se vodi pred upravnim organima nije završen u „razumnom roku”, te da mu je povrijeđeno pravo na pravičan postupak koje je zaštićeno članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na pravičan postupak u razumnom roku

26. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

„Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.”

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

„1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

Primjenljivost člana 6. stav 1. Evropske konvencije

27. U konkretnom slučaju je potrebno, kao prvo, odgovoriti na pitanje da li predmetni upravni postupak ima karakter „spora” u kojem su utvrđivana apelantova „građanska

prava i obaveze". Ustavni sud ukazuje na vlastitu jurisprudenciju i na praksu Evropskog suda za ljudska prava, prema kojoj pojam „spora”, u smislu značenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije, podrazumijeva „sve postupke čiji je rezultat presudan za privatna prava i obaveze”, čak i kada se postupak tiče spora između pojedinca i javne vlasti koja djeluje u okviru svojih ovlaštenja; karakter „zakonodavstva koje određuje kako će se problem riješiti” i „ovlaštenja” koja pripadaju predmetnom organu je od malog značaja (vidi Ustavni sud, Odluka AP 540/04 od 18. januara 2005. godine, stav 20. i Evropski sud za ljudska prava, *Ringeisen protiv Austrije*, presuda od 28. juna 1978. godine, serija A, broj 13, stav 94).

28. U konkretnom slučaju postupak se odnosi na pitanje povrata stana ranijem nosiocu stanarskog prava. Ustavni sud je ranije zauzeo stav da svi zahtjevi koji se odnose na sporove u vezi sa ovim pitanjem potpadaju pod pojam „građanskih prava i obaveza” (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 2/99 od 24. septembra 1999. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 20/99). Također, u konkretnom slučaju se radi o zahtjevu da se u razumnom roku apelantu, kao ranijem nosiocu stanarskog prava, prizna pravo na povrat tog stana. Stoga, Ustavni sud smatra da je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv.

Period koji se uzima u obzir

29. Ustavni sud zapaža da je postupak po apelantovom zahtjevu za povrat spornog stana započeo 26. augusta 1998. godine i do danas nije završen. Prema tome, period u kojem je pokrenut navedeni postupak spada u nadležnost Ustavnog suda, s obzirom da je započeo nakon 14. decembra 1995. godine, tj. nakon što je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na pravnu snagu. Dakle, postupak (do donošenja ove odluke) traje preko sedam godina i sedam mjeseci.

30. S obzirom na navedeno, Ustavni sud će ispitati da li je u konkretnom postupku došlo do kršenja prava na postupak u razumnom roku, kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije. Polazeći od kriterija utvrđenih praksom Evropskog suda za ljudska prava, Ustavni sud ističe da se razumnost trajanja postupka ocjenjuje u svjetlu svih okolnosti predmeta, uzimajući naročito u obzir složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, s jedne strane, i suda i javnih vlasti s druge strane (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Vernillo protiv Francuske*, presuda od 20. februara 1981. godine, serija A broj 198, stav 30; *Zimmermann i Steiner*, presuda od 13. jula 1983. godine, stav 24).

a) Složenost predmeta

31. Ustavni sud naglašava da se složenost postupka mora razmatrati u svjetlu činjeničnog i pravnog aspekta predmetnog spora, tj. dokaza koje organ uprave i redovni sud moraju izvesti i procijeniti u svjetlu pravne prirode spora.

32. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o postupku povrata stana na kojem postoji stanarsko pravo, odnosno da je u ovom slučaju trebalo utvrditi ispunjava li apelant zakonske uvjete za povrat spornog stana. Također, Ustavni sud naglašava da su u predmetnom postupku uključene samo dvije strane, te ne smatra da se apelantov slučaj može opisati kao naročito složen, kako u pogledu činjeničnog stanja, tako i u pogledu pravnih pitanja.

b) Ponašanje apelanta

33. Ustavni sud ističe da u građanskim predmetima saslušanje u razumnom roku zavisi od ponašanja strane koja učestvuje u postupku (vidi odluku bivše Evropske komisije za ljudska prava, No.11541/85, 12. april 1989. godine, O.I. 70).

34. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da se dužina postupka ne može pripisati apelantu, jer nije koristio bilo kakve metode koje bi mogle dovesti do odugovlačenja postupka. Naime, apelant je, preko zastupnika, bio prisutan na raspravama pred organom uprave i u više navrata je urgirao na donošenju rješenja. Dakle, apelant je koristio pravna sredstva koja su mu bila na raspolaganju u okviru Zakona o upravnom postupku, da bi u što kraćem roku došao do odluke. Ustavni sud ne nalazi u apelantovom ponašanju bilo kakve elemente koji bi ukazivali da je na bilo koji način doprinio sveukupnoj dužini konkretnog upravnog postupka.

c) Ponašanje javnih vlasti

35. Apelant je 26. augusta 1998. godine podnio pismeni zahtjev za povrat spornog stana. Uprava za stambena pitanja je Rješenjem broj 23/6-372-P-3801/98 od 14. jula 2000. godine kao neosnovan odbila apelantov zahtjev za povrat stana u posjed, s obrazloženjem da je sporni stan napustio još 4. decembra 1989. godine, zaključivši sporazumni raskid radnog odnosa zbog odlaska u inozemstvo. Kako je ranije izloženo, vraćanje predmeta na prvostepeni organ i to uzastopno tri puta da bi se utvrdile činjenice koje nisu složene i zahtijevaju vrijeme rezultiralo je ukupnim trajanjem postupka preko sedam godina i

sedam mjeseci, što je period koji se obično u predmetima ovakve složenosti uzima kao pretjeran u upravnim stvarima.

36. Ustavni sud smatra da ne postoji razumno i objektivno opravdanje za ovakvo djelovanje nadležnih upravnih organa, te da se period odlučivanja u upravnom postupku o povratu apelantu spornog stana ne može smatrati „razumnim” u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra da se ovako neprimjereno dugo trajanje postupka za povrat apelantu spornog stana može u cijelosti staviti na teret nadležnim upravnim organima.

37. Međutim Ustavni sud smatra da su odugovlačenju postupka najviše doprinijeli organi uprave, konkretno Uprava za stambena pitanja i Ministarstvo, zbog toga što se spis nalazio najduže upravo pred tim organima. Iz stanja spisa je vidljivo da je Ministarstvo više puta poništavalo prvostepeno rješenje i vraćalo ga na ponovno odlučivanje s ciljem da se utvrde relevantne činjenice da li je apelant lice koje prema članu 3. stav 2. Zakona o prestanku Zakona o napuštenim stanovima ima pravo na povrat stana, odnosno činjenicu da li je Mediha Kuštrić, punica podnosioca zahtjeva, bila član porodičnog domaćinstva imenovanog 30. aprila 1991. godine i da li je nastavila koristiti predmetni stan. Ove činjenice nikako se ne mogu svrstati kao složene, čije bi utvrđivanje zahtijevalo duže vrijeme i neke posebne pravne postupke provođenja dokaza.

38. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud se poziva na svoj stav iznesen u Odluci *U 23/00* od 2. februara 2001. godine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 10/01) koji u svom relevantnom dijelu glasi: „*Ukoliko sud ne donese odluku u meritumu u roku od pet godina a da ne iznese bilo kakvo opravdanje, dolazi do kršenja apelantovog prava na utvrđivanje njegovih/njenih prava putem suda u razumnom roku(...)*”. S obzirom da postupak u ovom predmetu još uvijek nije završen, a započeo je 26. augusta 1998. godine, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na donošenje meritorne odluke u razumnom roku, za šta se odgovornim smatraju organi Uprave za stambena pitanja i nadležno Ministarstvo za stambene poslove Kantona Sarajevo.

39. Ustavni sud mora naglasiti da je za pravni sistem od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava i gubitka učinkovitosti i povjerenja u pravni sistem.

40. S obzirom na činjenicu da upravni postupak za povrat apelantu spornog stana do dana donošenja odluke Ustavnog suda traje preko sedam godina i sedam mjeseci, kao i da se za tako dugo trajanje postupka odgovornost može, u cijelosti, pripisati nadležnim upravnim organima, Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede prava na „suđenje u razumnom roku” kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje kompenzacije

41. Apelant traži da mu se dosudi iznos od 3.000 KM na ime naknade štete zbog toga što nije donesena meritorna odluka u razumnom roku. U smislu člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda Ustavni sud, izuzetno, na zahtjev apelanta može odrediti naknadu štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu štete određuje u simboličnom smislu u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i sloboda.

42. U konkretnom slučaju, Ustavni sud je već naveo da se ne radi o predmetu koji zahtijeva posebnu hitnost, te bi apelantu za svaku godinu odlaganja donošenja odluke trebalo isplatiti iznos od 150 KM. Ustavni sud smatra da apelant nije doprinio odlaganju pa mu naknada pripada od dana podnošenja zahtjeva za povrat stana, što znači da period odlaganja donošenja odluke, za koji apelant ima pravo naknade, iznosi sedam godina i sedam mjeseci. Dakle, ukupan iznos koji apelantu treba isplatiti na ime nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke iznosi 1.130 KM. Ovaj iznos apelantu je dužna isplatiti Federacija Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 938/04* od 17. novembra 2005. godine).

VIII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravičan postupak u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada postupak donošenja rješenja o povratu stana nije okončan ni nakon više od sedam godina od dana podnošenja zahtjeva, a takvo neopravdano trajanje sveukupnog postupka se može, u cijelosti, pripisati ponašanju nadležnih javnih vlasti.

44. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj AP 1598/05

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Unal Fedaya protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-407/04 od 25. svibnja 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj K-71/03 od 13. srpnja 2004. godine

Odluka od 9. svibnja 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 1598/05**, rješavajući apelaciju **Unal Fedaya**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 9. svibnja 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Unal Fedaya, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj KŽ-407/04 od 25. svibnja 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj K-71/03 od 13. srpnja 2004. godine.

Odluku objavit u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Unal Feday (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bihaća, kojeg zastupa Fahrrija Karkin, odvjetnik iz Sarajeva, je podnio 29. srpnja 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije

Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj KŽ-407/04 od 25. svibnja 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj K-71/03 od 13. srpnja 2004. godine. Apelant je također podnio zahtjev za donošenjem privremene mjere, kojom bi Ustavni sud odložio izvršenje kazne zatvora apelantu do donošenja konačne odluke Ustavnog suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog i Kantonalnog suda te od Kantonalnog tužiteljstva Unsko-sanskog kantona (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužiteljstvo) kao sudionika u postupku, zatraženo je 5. kolovoza 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni je sud odgovor na apelaciju dostavio 26. kolovoza 2005. godine, Kantonalni sud 17. kolovoza 2005. godine, a Kantonalno tužiteljstvo 19. kolovoza 2005. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su 13. veljače 2006. godine dostavljeni apelantu.

5. Ustavni je sud 13. rujna 2005. godine donio Odluku broj AP 1598/05 kojom je odbio apelantov zahtjev za donošenjem privremene mjere.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Presudom Kantonalnog suda broj K-71/03 od 13. srpnja 2005. godine apelant je proglašen krivim za kazneno djelo ubojstva u pokušaju iz članka 166. stavak 1. u svezi članka 28. Kaznenog zakona Federacije BiH (u daljnjem tekstu: KZ FBiH), pa je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci. Vrhovni je sud pobijanom Presudom broj KŽ-407/04 od 25. svibnja 2005. godine djelomično uvažio apelantov priziv protiv prvostupanjske presude, pa je tu presudu preinačio u dijelu o kazni, tako da je apelant za navedeno kazneno djelo osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine. U ostalom dijelu prvostupanjska je presuda ostala neizmijenjena.

8. Kantonalni je sud tijekom postupka proveo dokaze koje su predložili i optužba i obrana, uključujući između ostalog i saslušanje svjedoka i vještaka balističke i medicinske

struke. Prvostupanjski je sud obrazložio zbog čega je vjerovao iskazima oštećenog i jednog svjedoka, kao i zašto je iskaze tri svjedoka koje je predložio apelant smatrao neuvjerljivim. U tom smislu, Kantonalni je sud naveo da se radi o svjedocima koji su uposleni kod apelanta, da o njemu ovisi njihova egzistencija, te da su njihovi iskazi bili od riječi do riječi isti, što je sud shvatio kao rezultat „međusobnog prepričavanja događaja”. Također, prvostupanjski je sud obrazložio i zašto je u cijelosti prihvatio nalaz vještaka balističara, koji je obrazložio svoj zaključak o tomu da je apelant pucao u oštećenog sa određene udaljenosti, a ne iz blizine u samoobrani, kako je to apelant tvrdio. Također, prvostupanjski je sud zaključio da se u konkretnom slučaju radilo o apelantovoj namjeri da oštećenog liši života, na što, kako sud zaključuje, ukazuje i činjenica da je apelant nakon tog događaja sakrio pištolj i jednu čahuru od dva ispaljena metka. Na temelju svega, prvostupanjski je sud zaključio da je apelant počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret. Kod odmjerenja kazne sud je kao osobito olakotne okolnosti za apelanta uzeo u obzir da je oštećeni od apelanta u više navrata prije kritičnog događaja tražio i dobivao novac, apelantovo korektno ponašanje tijekom postupka, činjenicu da nije ranije osuđivan, kao i činjenicu da je oštećeni zadobio laku tjelesnu povredu pa je apelantu izrekao kaznu od jedne godine i šest mjeseci, dakle ispod zakonskog minimuma.

9. Odlučujući o apelantovom prizivu protiv prvostupanjske presude, Vrhovni je sud njegov priziv djelomično uvažio i prvostupanjsku presudu preinačio u odluci o kazni. Naime, Vrhovni je sud ustvrdio da tijekom prvostupanjskog postupka nije bilo bitnih povreda kaznenog postupka, te da je činjenično stanje pravilno i potpuno utvrđeno, a materijalno pravo pravilno primijenjeno. Vrhovni je sud zaključio da su u prvostupanjskoj presudi dati uvjerljivi razlozi zbog kojih je sud vjerovao iskazu oštećenog i svjedoka koji je kritičnog dana bio sa oštećenim, te da nije ostao nerazjašnjen način na koji je apelant „djelovao pištoljem”. Također, Vrhovni sud smatra da je prvostupanjski sud pravilno protumačio nalaze vještaka, te ih doveo u međusobnu vezu s ostalim izvedenim dokazima. Stoga je i prema mišljenju Vrhovnog suda bilo dovoljno razloga da se na iskazima oštećenog i još jednog svjedoka, nalazima vještaka sudske medicine i balističara te drugim provedenim dokazima zasnjuje odluka o apelantovoj krivnji. Međutim, kad se radi o izrečenoj kazni, Vrhovni sud smatra da je apelantu prvostupanjskom presudom izrečena prestroga kazna, navodeći da je za apelanta utvrđeno postojanje više olakotnih okolnosti, koje je prvostupanjski sud „u njihovoj cjelini ocijenio kao osobito olakotne okolnosti”. Takve okolnosti po mišljenju Vrhovnog suda zavređuju „veće vrednovanje, posebice kad se uzme u obzir ponašanje oštećenog prije izvršenja djela”. Na temelju toga, Vrhovni je sud preinačio odluku o kazni i izrekao apelantu kaznu zatvora u trajanju od jedne godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant smatra da mu je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje, odnosno načelo ravnopravnosti stranaka u postupku, koje je sastavni element prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Povredu ovog prava apelant vidi u pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, te smatra da su sudovi dokaze cijenili pristrano i na apelantovu štetu. Također, apelant smatra da dokazni postupak nije kvalitetno vođen, te da nisu s jednakom pozornošću ispitivane i utvrđivane činjenice koje su teretile apelanta i one koje su mu išle u korist. Apelant osobito navodi da su u njegovu korist svjedočila tri svjedoka, te da je stoga „logika ocjene dokaza” kojima se rukovodio sud morali biti drukčiji, „jer ako tri svjedoka govore identično o kritičnom događaju, znači da govore istinu”. Apelant također navodi da nije prijeporno da je on pucao, ali je odlučujuće bilo utvrditi „koliko puta je pucao, iz koje daljine, je li pucao u namjeri da se obrani od napada oštećenog ili da ga liši života”, što su prema njegovom mišljenju sudovi propustili utvrditi.

b) Odgovor na apelaciju

11. Vrhovni sud pobija navode iz apelacije i smatra da su svi apelantovi navodi o navodnom kršenju prava neutemeljeni, te da su apelantovi navodi isti kao i njegovi prizivni navodi koji su već bili predmetom ocjene Vrhovnog suda, pa je Vrhovni sud u svojoj presudi dao razloge za svoje zaključke u svezi tih prigovora. Vrhovni sud smatra da apelantovo pravo na pravično suđenje ni na koji način nije povrijeđeno, te predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

12. Kantonalni sud, također, pobija navode iz apelacije i navodi da su apelantu data sva prava koja je kao optuženi imao prema odredbama procesnog zakona, pa predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

13. Kantonalno tužiteljstvo je pobijalo navode iz apelacije navodeći da je prvostupanjski sud dao objema strankama u postupku mogućnost da predlažu dokaze, a da je potom svestrano ocijenio sve dokaze i za svoju odluku dao temeljito obrazloženje, te da nije zloupotrijebljeno procesno načelo slobodne ocjene dokaza na apelantovu štetu. To je, kako dalje navodi Kantonalno tužiteljstvo, potvrdio i Vrhovni sud koji je ustvrdio da je

činjenično stanje potpuno i pravilno utvrđeno. Na temelju toga, Kantonalno tužiteljstvo također predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

V. Relevantni propisi

14. U **Kaznenom zakonu Federacije BiH** („Službene novine FBiH” broj 36/03) relevantne odredbe glase:

„Članak 28.

(1) Tko s umišljajem započne činjenje kaznenog djela, ali ga ne dovrši kaznit će se za pokušaj kaznenog djela ako se za to kazneno djelo može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna (...).

Članak 166.

(1) Tko drugoga usmrti kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina. (...)

15. U **Zakonu o kaznenom postupku Federacije BiH** („Službene novine FBiH” broj 35/03) relevantne odredbe glase:

„Članak 3.

(...) (2) Dvojbu glede postojanja činjenica koje čine obilježja kaznenog djela ili o kojim ovisi primjena neke odredbe kaznenog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.

(...)

15.

Sud, tužitelj i druga tijela gonjenja koja sudjeluju u postupku dužni su s jednakom pozornošću ispitivati i utvrđivati kako činjenice koje terete osumnjičenog odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Članak 16.

Pravo suda, tužitelja i drugih tijela koja sudjeluju u kaznenom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

(...)

Članak 296.

(...) (2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima i na temelju takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.

Članak 305.

(...) (7) Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući osobito ocjenu vjerodostojnosti proturječnih dokaza, (...) kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, a osobito pri utvrđivanju postoji li kazneno djelo i kaznena odgovornost optuženog i pri primjenjivanju određenih odredaba Kaznenog zakona na optuženog i njegovo djelo. (...)

Članak 312.

(1) Bitna povreda odredaba kaznenog postupka postoji:

(...) k) ako je izreka presude nerazumljiva, proturječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o relevantnim činjenicama. (...)

VI. Dopustivost

16. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

18. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj KŽ-407/04 od 25. svibnja 2005. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu je presudu apelant primio 30. lipnja 2005. godine, a apelacija je podnesena 29. srpnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očividno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

19. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da mu je tim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

21. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke”.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

22. Apelant se žali protiv presuda donesenih u kaznenom postupku koji je protiv njega vođen, pa je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv u ovom predmetu. Prema tomu, Ustavni sud mora preispitati je li spor pred sudovima bio pravičan, onako kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

23. Apelant se žali da je prvostupanjski sud pogrešno i nepotpuno ustvrdio činjenično stanje zato što nije vjerovao svjedocima koje je on predložio, smatrajući da mu je na taj način prekršeno načelo ravnopravnosti stranaka u postupku i načelo nepristranosti sudova.

24. Dakle, temeljni apelantov prigovor je da je prvostupanjski sud pogrešno ustvrdio činjenice u konkretnom predmetu, zato što nije vjerovao svjedocima koje je predložio apelant. Međutim, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, nije zadaća ovih sudova preispitivati zaključke redovitih

sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, Odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Ustavni sud nije mjerodavan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnoga suda je ispitati je li postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije, te krše li odluke redovitih sudova ustavna prava (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 20/05* od 18. svibnja 2005. godine).

25. Također, Ustavni sud ukazuje na praksu Europskog suda za ljudska prava, prema kojoj je zadaća redovitih sudova, a prvenstveno prvostupanjskog suda, ocijeniti izvedene dokaze i njihovu relevantnost u konkretnom predmetu. Ustavni sud, stoga, neće procjenjivati kvalitetu zaključaka redovitih sudova glede procjene dokaza, ukoliko se ova procjena ne doima očevidno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni se sud neće miješati ni u to kojim dokazima strana u postupku redoviti sudovi vjeruju na temelju slobodne sudačke procjene. To je isključivo uloga redovitih sudova, čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom oprečne jedna drugoj (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 612/04* od 30. studenoga 2004. godine i Europski sud za ljudska prava, *Doorson protiv Nizozemske*, presuda od 6. ožujka 1996. godine, objavljena u Izvješćima broj 1996-II, stavak 78).

26. Ustavni sud ukazuje da je jedno od temeljnih načela Zakona o kaznenom postupku u Federaciji FBiH (u daljnjem tekstu: ZKP) da su sud i druga tijela gonjenja dužni istinito i potpuno ustvrditi kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje idu u njegovu korist. Također, bitan segment prava na pravično suđenje čini skrbna i savjesna ocjena dokaza i činjenica utvrđenih u postupku pred redovitim sudovima. Ovo je jedna od temeljnih odredaba u svezi izvođenja i ocjene dokaza koja se nalazi u ZKP-u, koji u članku 296. stavak 2. propisuje da je sud „*dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima i na temelju takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana*”. Pri tomu, prema članku 16. ZKP-a, sud i druga tijela nisu vezani ni ograničeni posebnim formalnim dokaznim pravilima, već po načelu slobodne ocjene dokaza ocjenjuju postojanje ili nepostojanje neke činjenice. Međutim, ova slobodna ocjena dokaza zahtijeva obrazloženje kako svakog dokaza pojedinačno, tako i svih dokaza zajedno, te dovođenje svih provedenih dokaza u uzajamnu logičnu vezu.

27. U smislu navedenog, Ustavni sud smatra da nije odlučujuće u konkretnoj stvari koliko je svjedoka kojima je sud vjerovao, a koliko ih je svjedočilo drukčije, a sud im

nije povjerovao. Odlučujuće je da li je sud savjesno ocijenio svaki dokaz pojedinačno i u njihovoj međusobnoj vezi, te je li za svoj zaključak dao razložna i uvjerljiva obrazloženja koja ne ostavljaju nikakvu dvojbu u zaključak suda. U konkretnom slučaju, prvostupanjski je sud obrazložio na koji način je iz izvedenih dokaza zaključio da je apelant dva puta pucao u oštećenog, jednom u zemlju, a drugi put u njegovu glavu, kao i kako je ustvrdio da je apelant pucao sa određene udaljenosti koju je utvrdio vještak, a ne iz blizine, otimajući se za oružje sa oštećenim, kako je to apelant tvrdio. Prvostupanjski je sud saslušao sve svjedoke koje je apelant predložio, ali njihovom svjedočenju nije vjerovao, što je i obrazložio. Ustavni sud smatra da su razlozi koje je naveo prvostupanjski sud u odnosu na svoje ubjeđenje da je apelant počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret i to na način koji je sud prihvatio kao dokazan, a koje je prihvatio kao logične i Vrhovni sud, zadovoljavajući sa aspekta načela skrbne i savjesne ocjene dokaza kako to ZKP zahtijeva, tako i sa aspekta članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

28. Na temelju navedenog, Ustavni sud smatra da su i prvostupanjski i drugostupanjski sud dali razvidne i precizne razloge svojih stavova u obrazloženjima pobijanih presuda, te da je prvostupanjski sud za svaki dokaz koji je prihvatio, kao i onaj koji nije prihvatio, dao logično i uvjerljivo obrazloženje, koje ni u jednom dijelu ne izgleda proizvoljno ili neprihvatljivo samo po sebi, niti ima elementa koji bi ukazali da je prvostupanjski sud zlorabio dokazni postupak na apelantovu štetu. Osim toga, u apelaciji se ne nude nikakvi drugi dokazi i argumenti različiti od onih koje je apelant već isticao u prizivu na prvostupanjsku odluku, niti apelant navodi ijednu posebnu procesnu radnju za koju smatra da mu je njome povrijeđeno pravo na pravičan postupak ili da je narušeno načelo ravnopravnosti stranaka.

29. U svezi apelantovog prigovora o pristranosti sudova, Ustavni sud ukazuje da ukoliko apelant tvrdi da je sud bio pristran mora konkretno navesti u čemu se sastoji ta pristranost, te u tom pravcu priložiti valjane dokaze (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 45/01* od 25. veljače 2002. godine, objavljenu u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 24/02). U konkretnom slučaju, Ustavni sud opaža da apelant ne nudi nikakve konkretne dokaze u tom pravcu, već ovaj svoj prigovor temelji na navodima o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, koje je Ustavni sud već raspravio.

30. U konkretnom slučaju, Ustavni sud ne nalazi elemente koji bi ukazivali da su redoviti sudovi proizvoljno utvrdili apelantovu odgovornost za navedeno kazneno djelo ili da su proizvoljno primijenili materijalni ili procesni zakon. Dapače, i prvostupanjski i drugostupanjski sud su dali uvjerljivo i logično obrazloženje za svoje zaključke da je

apelant počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret, pa Ustavni sud smatra da sudovi nisu zlouporabili pozitivno-pravne odredbe na kojima se temelje pobijane odluke.

31. Na temelju navedenog, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nema kršenja apelantovog prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

32. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, jer se apelant žali na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava u kaznenom postupku, a Ustavni sud nije ustvrdio postojanje drugih elemenata koji bi ukazivali da je postupak bio nepravičan, da je zakon proizvoljno primijenjen na apelantovu štetu ili da je zlouporabljen dokazni postupak.

33. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

34. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 901/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ

Апелација Амира и Енисе Станковић
против Пресуде Врховног суда
Федерације Босне и Херцеговине
број Рев-160/03 од 18. јануара 2005.
године

Одлука од 27. маја 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број **АП 901/05**, рјешавајући апелацију **Амира и Енисе Станковић**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 тачка 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), у саставу:

Мато Тадић, председник

Tudor Pantiru, потпредседник

Миодраг Симовић, потпредседник

Хатица Хаџиосмановић, потпредседница

David Feldman, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 27. маја 2006. године донио је

ОДЛУКУ О МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Амира и Енисе Станковић поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-160/03 од 18. јануара 2005. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, “Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Амир и Ениса Станковић (у даљњем тексту: апеланти) поднијели су 4. априла 2005. године Уставном суду Босне и Херџеџовине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херџеџовине (у даљњем тексту: Врховни суд) број Рев-160/03 од 18. јануара 2005. године. Апеланти су, такође, поднијели захтјев да се донесе привремена мјера у ком су затражили да Уставни суд обустави поступак њихове деложације из непокретности која је предмет уговора чије су поништење апеланти тражили у поступку који је окончан оспореном пресудом.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 78 став 1 тада важећег Пословника Уставног суда, Уставни суд је Одлуком број АП 901/05 од 26. априла 2005. године одбио захтјев апеланата да се донесе привремена мјера.

3. На основу члана 21 ст. 1 и 2 тада важећег Пословника Уставног суда, од Врховног суда, Кантоналног суда у Зеници (у даљњем тексту: Кантонални суд), Општинског суда у Зеници (у даљњем тексту: Општински суд) и Јована Станковића, учесника у поступку, затражено је 13, односно 12. августа 2005. године да доставе одговоре на апелацију.

4. Одговор на апелацију Врховни суд је доставио 19. септембра 2005. године, Кантонални суд 25. августа 2005. године, Општински суд 5. септембра 2005. године, а Јован Станковић 24. августа 2005. године.

5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију су достављени апелантима 21. децембра 2005. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

7. Општински суд је Пресудом број П-728/01 од 30. маја 2002. године, која је потврђена Пресудом Кантоналног суда број Гж-1116/02 од 13. јануара 2003. године, одбио тужбени захтјев апеланата у ком је затражено да се утврди да је ништав и

без правне важности писмени уговор о брачној течевини (у даљњем тексту: спорни уговор), (који сходно својој садржини представља уговор о поклону), закључен 10. марта 1992. године између апеланата као поклонодаваца и Јована Станковића као поклонопримца (у даљњем тексту: поклонопримац), којим су апеланти поклонили поклонопримцу непокретности означене као к.ч. број 320/22 из зк.ул. број 664 к.о. Зеница, што по новом премјеру одговара к.ч. број 2528 к.о. Зеница II. У образложењу првостепене пресуде наведено је да су апеланти тражили проглашење спорног уговора, јер су уговор закључили на наговор поклонопримца, те да је апелант Амир Станковић непосредно пред закључење уговора био на неуропсихијатријском лијечењу а да је поклонопримац злоупотрејио те околности, наговоривши га да принуди апеланткињу Енису Станковић да заједно закључе спорни уговор. Апеланти су навели да, због своје болести, апелант Амир Станковић није могао да схвати значај потписивања уговора. Општински суд је закључио да спорни уговор о поклону не може да се сматра ништавним у смислу члана 103 став 1 Закона о облигационим односима, јер је за постојање апсолутне ништавности требало да се докаже да је један од апеланата у вријеме када је закључен уговор био потпуно пословно неспособан. Потпуна пословна неспособност може да се докаже, како је даље закључено, само правоснажном судском одлуком а на основу које би орган старатељства поставио старатеља, што овдје није био случај. Напротив, и сам апелант Амир Станковић је изјавио да је у моменту закључења уговора био пословно способан, односно да му није била одузета пословна способност. У пресуди је наведено да је апеланткиња Ениса Станковић изјавила да је била принуђена да потпише уговор.

8. Општински суд је, такође, закључио да из утврђеног у поступку произилази да апеланти траже да се поништи спорни уговор због разлога наведених у члану 111 Закона о облигационим односима који регулише питање рушљивости уговора. Међутим, Општински суд, како је образложено, није се упустио у утврђивање чињенице да ли је апелант Амир Станковић у моменту закључивања спорног уговора био пословно ограничено способан, односно да ли је код апеланата било мањка воље, с обзиром на то да је у вези с тим тужба поднесена ван рока из члана 117 Закона о облигационим односима. Кантонални суд је нашао да је жалба против првостепене пресуде неоснована и потврдио је првостепену пресуду. Апеланти су против другостепене пресуде изјавили ревизију Врховном суду.

9. Врховни суд је Пресудом број Рев-160/03 од 18. јануара 2005. године одбио ревизију апеланата, а умјесто посебног образложења пресуде, примјењујући члан 376 Закона о парничком поступку, позвао се на разлоге првостепене и другостепене пресуде.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апеланти су навели да им је повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апеланти нису посебно образложили ниједну од ових повреда, него су у суштини поновили своје наводе из тужбе и жалбе на првостепену пресуду о томе да су били принуђени да потпишу спорни уговор. Такође су навели да се радило о судском процесу који је био изрежиран, исполитизован са унапријед познатим исходом јер су апеланти, наводно, жртве корупције и организованог криминала.

б) Одговор на апелацију

11. Врховни суд је навео да је оспорена пресуда донесена у складу са домаћим процесним и материјалним законима, као и одредбама Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције. Предложили су да се апелација одбије као неоснована.

12. Кантонални суд је навео да нису повријеђена права апеланата из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине. У одговору је, такође, наведено да су на утврђено чињенично стање судови правилно примијенили одредбе из чл. 103 и 117 Закона о облигационим односима, а не произвољно, те да су у пресудама наведени одговарајући разлози на основу којих су примијењени законски прописи и засноване пресуде. Предложили су да се апелација у цијелости одбије као неоснована.

13. Општински суд је навео да су неосновани чињенични наводи из апелације, јер апеланти не нуде никакве доказе којима доказују изнесене чињенице. Такође је наведено да је за донесену првостепену пресуду суд спровео доказе и правилно примијенио материјално право, што потврђује и пресуда другостепеног суда, као и пресуда ревизионог суда.

14. Поклонопримац је навео да право на имовину апеланата није повријеђено с обзиром на утврђење првостепеног и другостепеног суда да је правни основ за пренос права својине (уговор о брачној течевини од 10. марта 1992. године) ваљан правни акт, односно да нема законског основа да се он оспори. Даље, у вези са наводима апеланата о повреди права на правично суђење, наведено је да је апелантима дата законска могућност да учествују у поступку, износе чињенице и предлажу доказе,

те улажу правне лијекове, а тумачење позитивноправних прописа у конкретном случају не може да се сматра произвољним.

V. Релевантни прописи

15. **Закон о облигационим односима** („Службени лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени лист РБиХ” бр. 2/92, 13/93 и 13/94)

„Члан 103 став 1

Уговор који је супротан уставом утврђеним принципима друштвеног уређења, принудним прописима или моралу друштва ништав је ако циљ повријеђеног правила не упућује на неку другу санкцију или ако закон у одређеном случају не прописује нешто друго.

Члан 111

Уговор је рушлив кад га је закључила страна ограничено пословно способна, кад је при његовом закључењу било мана у погледу воље странака, као и када је то овим законом или посебним прописом одређено.

Члан 117

Право захтијевати поништење рушливог уговора престаје истеком рока од једне године од сазнања за разлог рушливости, односно од престанка принуде.

То право у сваком случају престаје истеком рока од три године од дана закључења уговора.“

16. **Закон о парничком поступку** („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 42/98 и 3/99)

„Члан 376 став 1

Кад одбије ревизију, Врховни суд Федерације може да се умјесто посебног образложења позове у изреци пресуде на разлоге из првостепене или другостепене пресуде.“

VI. Допустивост

17. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

18. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

19. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број Рев-160/03 од 18. јануара 2005. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорена пресуда је, ради достављања странама у поступку, примљена у Општинском суду 18. фебруара 2005. године, а апелација је поднесена 4. априла 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

20. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

21. Апеланти оспоравају наведену пресуду тврдећи да им је том пресудом повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. С обзиром на то да су оспореном пресудом потврђене нижестепене пресуде редовних судова, Уставни суд ће размотрити наводе апеланата и у односу на ове пресуде.

а) Право на правично суђење

Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

„ Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком. ”

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

“1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. (...)”

22. У конкретном случају је неспорно да је члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив, јер се ради о поступку утврђивања ваљаности уговора о поклону, дакле, поступку у ком су утврђивана грађанска права и обавезе апеланата. Уставни суд је, зато, надлежан да испита да ли је поступак био у складу са стандардима из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

23. Апеланти нису прецизирали у чему виде повреду права на правично суђење у поступку покренутом поводом њихове тужбе сем што су навели уопштене изјаве о томе да је поступак био изрежиран, исполитизован са унапријед познатим исходом. Уставни суд ће, зато, размотрити да ли је парнички поступак поводом тужбе апеланата генерално задовољио стандарде правичног суђења из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

24. Уставни суд није надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе сем уколико одлуке тих судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, кад је примјена позитивно-правних прописа била очигледно произвољна, кад је релевантни закон сам по себи неуставан или када је дошло до повреде основних процесних права, као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и у другим случајевима (види Одлуку Уставног суда број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављену у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 31/03).

25. Правичност поступка се оцјењује на основу поступка као цјелине (види Европски суд за људска права, *Barbera, Messeque u Jabardo против Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А, број 146, став 68 и Одлуку Уставног суда број У 63/01 од 27. јуна 2003. године, објављену у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 38/03).

26. С обзиром на принцип на који је указано у претходној тачки одлуке, Уставни суд не сматра потребним да се упусти у оцјену начина на који су редовни судови у конкретном случају утврдили чињенице, односно примијенили релевантне законске

одредбе, јер је неспорно да примјена закона није била очигледно произвољна. Такође није дошло ни до повреде основних процесних права која апеланти имају у поступку, посебно ако се има у виду чињеница да су имали адвоката који их је заступао и који је активно учествовао у поступку. Апелантима је дата прилика да у поступку пред судом изнесу своје аргументе и предлажу доказе, тако да су и у том смислу задовољени принципи правичног суђења. Уставни суд није нашао да постоје било какве друге околности које су могле да утичу на право апеланата на правично суђење.

27. Уставни суд закључује да нема кршења права апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

b) Право на имовину

28. С обзиром на закључке у вези са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није потребно да разматра наводе апеланата о повреди њиховог права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

29. У складу са својом ранијом праксом (види Одлуку Уставног суда број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављену у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 31/03), Уставни суд је утврдио да примјена материјалних и процесних закона редовних судова није била произвољна, нити је било неких других околности које су могле да утичу на право апеланата на правично суђење. Зато је Уставни суд закључио да није дошло до кршења права апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

30. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

31. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj AP 1111/05

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Općine Grude i dr. protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-940/04 od 28. februara 2004. godine, Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj Pž-74/04 od 15. oktobra 2004. godine, Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Gž-154/04 od 8. marta 2005. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj Tt-972/04 od 1. decembra 2004. godine

Odluka od 27. maja 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 1111/05**, rješavajući apelaciju **Općine Grude i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 9, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Tudor Pantiru, potpredsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

David Feldman, sudija

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 27. maja 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU

Odbijaju se kao neosnovane apelacije Općine Grude, “Alpine komerc” d.o.o. Široki Brijeg, “Hercegovačke banke” d.d. Mostar, “Croherca AG” d.o.o. Mostar i “Hercegovina osiguranja” d.d. Mostar, podnesene protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-940/04 od 28. februara 2004. godine i Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj PŽ-74/04 od 15. oktobra 2004. godine.

Odbacuju se kao nedopuštene apelacije Općine Grude, “Hercegovina osiguranja” d.d. Mostar i “Alpine komerc” d.o.o. Široki Brijeg podnesene protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj GŽ-154/04 od 8. marta 2005. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj Tt-972/04 od 1. decembra 2004. godine zbog toga što su *ratione materiae* inkompatibilne s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i “Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Općina Grude, koju zastupa Općinsko javno pravobranilaštvo Grude, “Alpina komerc” d.o.o. Široki Brijeg, koju zastupa advokat Davor Martinović iz Mostara i “Hercegovina osiguranje” d.d. Mostar (u daljnjem tekstu: apelanti) podnijeli su 4. maja 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Gž-154/04 od 8. marta 2005. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj Tt-972/04 od 1. decembra 2004. godine. Apelanti su, također, podnijeli zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud zabranio svako raspolaganje, prijenos i /ili opterećenje udjelom koji je upisan u društvu „Eronet” d.o.o. Mostar na ime „Hrvatske telekomunikacije” d.o.o. Mostar, s tim da će se rješenje o donošenju privremene mjere upisati u reg. ulošku broj 1-8621 kod Kantonalnog suda.

2. Apelanti su zajedno s „Hercegovačkom bankom” d.d. Mostar i „Crohercom AG” d.o.o. Mostar, koje zastupa Goran Varunek, advokat iz Sarajeva, 6. maja 2005. godine podnijeli apelaciju Ustavnom sudu protiv Presude Vrhovnog suda broj Rev-940/04 od 28. februara 2004. godine i Presude Kantonalnog suda broj Pž-74/04 od 15. oktobra 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Ustavni sud je, u skladu s članom 31. Pravila Ustavnog suda, odlučio da apelacije AP 1111/05, AP 1112/05, AP 1113/05, AP 1127/05, AP 1128/05, AP 1129/05 i AP 1146/05 spoji u jedan predmet pod brojem AP 1111/05, jer se radi o nadležnosti Ustavnog suda o istom pitanju povodom kojeg Ustavni sud može voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku.

4. Ustavni sud je Odlukom broj AP 1111/05 od 18. maja 2005. godine odbio kao neosnovan zahtjev apelanata za donošenje privremene mjere.

5. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog i Kantonalnog suda i učesnika u postupku „Hrvatske telekomunikacije” d.o.o. Mostar (u daljnjem tekstu: tužilac) i Federalnog pravobranilaštva zatraženo je 11. maja 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

6. Ustavnom sudu je 2. juna 2005. godine odgovor na apelacije dostavio Vrhovni sud, 25. maja 2005. godine Kantonalni sud, a tužilac je svoj odgovor na apelacije dostavio 30. maja 2005. godine. Federalno pravobranilaštvo u ostavljenom roku nije dostavilo odgovor na apelacije.

7. Apelantima su 28. jula 2005. godine, u skladu sa članom 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, dostavljeni odgovori na apelacije.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

9. JP HPT d.o.o. Mostar sa osnivačkom glavnicom od 51 posto i JP HPT d.o.o. Zagreb sa osnivačkom glavnicom od 49 posto osnovali su 1. augusta 1996. godine „Eronet-pokretne telekomunikacije” d.o.o. Mostar. Pravni slijednik JP HPT d.o.o. Mostar su „Hrvatske telekomunikacije” d.o.o. Mostar.

10. JP HPT d.o.o. Mostar, kao naručilac, i Ministarstvo odbrane HRHB, kao izvođač, zaključili su 28. jula 1995. godine ugovor o projektiranju i građenju telefonske mreže (svjetlovoda). Prema tom osnovu, izvođač je stekao novčano potraživanje od JP HPT d.o.o. Mostar u iznosu od 6.902.410,52 DM.

11. Ministarstvo odbrane (komponenta HVO) je ustupilo navedeno novčano potraživanje ugovorima o cesiji broj 1/99 od 29. juna 1999. godine u korist „Hercegovina osiguranja” d.d. Mostar i „Croherca AG” d.o.o. Mostar, a ugovorom broj 5/99 od 1. septembra 1999. godine u korist „Alpina komerca” iz Širokog Brijega.

12. Na osnovu Odluke Upravnog odbora o prodaji udjela u društvu „Eronet” broj UO-360-2-8/99 od 2. augusta 1999. godine, JP HPT d.o.o. Mostar, kao prodavalac, 16. augusta 1999. godine i 18. augusta 1999. godine je zaključilo ugovore o prodaji vlasničkog udjela koji ima u društvu „Eronet” s apelantima, kao kupcima, i to sa „Hercegovina osiguranjem” ugovor o prodaji 35,60 posto udjela, sa „Crohercom AG” 4,48 posto udjela i sa „Alpina

komercem” 10,92 posto udjela. Osim navedenog, JP HPT d.o.o. Mostar je ugovorom zaključenim 1. aprila 1998. godine prenijelo na „Alpina komerc” d.o.o. Široki Brijeg, kao stjecatelja, 250 dionica u „Hercegovačkoj banci” d.d. Mostar. Radilo se o sporazumu da, umjesto u novčanom obliku, JP HPT Mostar svoje obaveze prema navedenim apelantima ispuni prijenosom svog članskog udjela u društvu „Eronet” na njih.

13. Rješenjem Kantonalnog suda u Mostaru broj U/I-781/99 od 14. septembra 1999. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Vrhovnog suda broj GŽ-42/99 od 12. aprila 2000. godine, u sudski registar u ulošku društva „Eronet” upisani su navedeni prijenosi udjela.

14. „Croherc AG”, kao prodavalac, 12. novembra 2002. godine članski udio od 4,48 posto u društvu „Eronet” je prenio na „Hercegovačku banku”, kao kupca, a ova ugovorom zaključenim 17. decembra 2002. godine na Općinu Grude. Navedeni ugovori registrirani su kod nadležnog registarskog suda.

15. Prednik tužioca JP HPT Mostar, kao prenosilac, i TGP „Alpina komerc” d.o.o. Široki Brijeg, kao stjecatelj, zaključili su 1. aprila 1998. godine ugovor o prijenosu 250 dionica u „Hercegovačku banku” d.d. Mostar nominalne vrijednosti od po 1.000,00 KM.

16. Prednik tužioca JP HPT d.o.o. Mostar je svoj početni bilans pripremio i predao nadležnoj agenciji za privatizaciju nakon što je zaključio navedene ugovore sa stanjem 31. decembra 1999. godine.

17. Tužilac i umješač na njegovoj strani, Federacija Bosne i Hercegovine, podnijeli su tužbu Općinskom sudu u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) radi utvrđivanja ništavosti ugovora o prodaji dijelova poslovnog udjela u društvu „Eronet” d.o.o. Mostar, koji je zaključen između prednika tužioca JP HPT d.o.o. Mostar i apelanata, i ugovora o prijenosu 250 dionica u „Hercegovačku banku” d.d. Mostar zaključen 1. aprila 1998. godine između prednika tužioca i „Alpina komerca” d.o.o. Široki Brijeg. U tužbi se navodi da su predmetni ugovori ništavi, jer su suprotni prinudnim propisima i moralu društva, kao i zbog nedostatka dopuštenog osnova, jer ugovor od 28. jula 1997. godine, na kojem je zasnovan cjelokupan aranžman oko prijenosa udjela, ne sadrži kauzu, pa zbog toga prednik tužioca nije ni mogao ništa dugovati Ministarstvu odbrane, te da su i kasniji ugovori o cesiji fiktivni zbog čijeg izmirenja je prednik tužioca odlučio da zaključi ugovore o prijenosu svog poslovnog udjela sa apelantima.

18. Općinski sud je Presudom broj PS-5/03-I od 14. maja 2004. godine odbio tužbeni zahtjev tužioca da se utvrdi da su ništavi navedeni ugovori o prijenosu članskih udjela

i dionica, kao i da se kod nadležnog registarskog suda, odnosno u registru vrijednosnih papira evidentiraju promjene u skladu sa traženim utvrđenjima.

19. Presudom Kantonalnog suda broj Pž-74/04 od 15. oktobra 2004. godine, koja je potvrđena Presudom Vrhovnog suda broj Rev-940/04 od 28. februara 2005. godine, uvažene su žalbe tužioca i umješaka na njegovoj strani, Federalnog pravobranilaštva, i Presuda Općinskog suda broj Ps-5/03-1 od 14. maja 2004. godine je preinačena tako što je tužbeni zahtjev tužioca usvojen. Utvrđeno je da je ništav ugovor o prodaji dijela (35,60 posto) poslovnog udjela u društvu „Eronet” d.o.o. Mostar, koji je zaključen 16. augusta 1999. godine između prednika tužioca JP HPT d.o.o. Mostar, kao prodavaoca, i prvotuzenog „Hercegovina osiguranja” d.d. Mostar, kao kupca, te da je ništav ugovor o prodaji dijela (4,48 posto) poslovnog udjela u društvu „Eronet” d.o.o. Mostar, koji je zaključen 16. augusta 1999. godine između prednika tužioca JP HPT d.o.o. Mostar, kao prodavaoca, i drugotuzenog „Croherca AG” d.o.o. Mostar, kao kupca, kao i da je ništav ugovor o prodaji dijela (10,92 posto) poslovnog udjela u društvu „Eronet” d.o.o. Mostar, koji je zaključen 18. augusta 1999. godine između prednika tužioca JP HPT d.o.o. Mostar, kao prodavaoca, i trećetuzenog „Alpina komerca” Široki Brijeg, kao kupca. Utvrđeno je da je ništav ugovor o prijenosu članskog udjela (4,48 posto) u društvu „Eronet” d.o.o. Mostar, koji je zaključen 12. novembra 2002. godine između drugotuzenog „Croherca AG” d.o.o i četvrtotuzene „Hercegovačke banke” d.d. Mostar i da je ništav ugovor o prodaji dijela (4,48 posto) poslovnog udjela u društvu „Eronet” d.o.o. Mostar, koji je zaključen 17. decembra 2002. godine između četvrtotuzene „Hercegovačke banke” d.d. Mostar, kao prodavaoca, i Općine Grude, kao kupca. Trećetuzena „Alpina komerc” d.o.o Široki Brijeg je obavezana da trpi da se na osnovu te presude u Registru vrijednosnih papira FBiH izvrši prijenos 250 dionica četvrtotuzene „Hercegovačke banke” d.d. Mostar, nominalne vrijednosti od po 1.000,00 KM, sa imena trećetuzene na ime tužioca uz obavezu tužioca da trećetuzenoj vrati primljeni iznos od 25.000,00 KM, u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude pod prijetnjom izvršenja, i apelanti su obavezani da solidarno naknade tužiocu troškove postupka u iznosu od 329.960,00 KM.

20. U obrazloženju presude se ističe da je navodni dug prednika tužioca Ministarstvu odbrane bio „samo farsa” za prodaju udjela u „Eronetu” po hitnom postupku da bi se osujetila njegova prodaja na način propisan odredbama Zakona o privatizaciji preduzeća i pratećim zakonima, te su navedeni ugovori zasnovani na nedopuštenom osnovu i suprotni prinudnim propisima, pa su ništavi. Također se ističe da su predmetni ugovori o cesiji zaključeni 29. juna 1999. godine i 1. septembra 1999. godine, kada Ministarstvo odbrane HVO Mostar nije postojalo i nije moglo potpisati navedene ugovore, niti je u Ministarstvu

odbrane postojalo lice koje je obavljalo funkciju direktora, kao što je navedeno u ugovorima, koji su zato što ih je potpisalo nepostojeće pravno lice ništavi.

21. U obrazloženju presude Vrhovnog suda se ističe da je Kantonalni sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je osporenom presudom preinačio presudu prvostepenog suda i usvojio tužbeni zahtjev, jer je spornim ugovorima u preduzeću „Eronet” d.o.o. Mostar, koje potpada pod nadležnost Agencije za privatizaciju FBiH, bez njenog odobrenja i bez procedure koja je propisana zakonom privatiziran udjel 51 posto državnog kapitala, pa su predmetni ugovori apsolutno ništavi.

22. Kantonalni sud u Mostaru je donio Rješenje broj Tt-972/04 od 1. novembra 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Vrhovnog suda broj Gž-154/04 od 8. marta 2005. godine, kojim je na prijedlog subjekta upisa „Eronet-pokretne komunikacije” d.o.o. Mostar, na osnovu pravosnažne i izvršne Presude Kantonalnog suda broj Pž-74/04 od 15. oktobra 2004. godine, upisana promjena članova društva u subjektu upisa „Eronet” d.o.o. Mostar. Izmjena je upisana tako da su članovi društva-apelanti evidentirani da istupaju iz društva, a „Hrvatske telekomunikacije” d.o.o. Mostar su upisane da pristupaju društvu iznosom osnovnog kapitala od 4.924.059,50 KM i iznosom 51 posto udjela. U obrazloženju osporenog rješenja Vrhovnog suda se ističe da član 225. stav 2. Zakona o izvršnom postupku („Službene novine FBiH” br. 32/03 i 52/03) propisuje da, ako je izvršnom ispravom naložen upis u javni registar, upis će se obaviti na osnovu izvršne isprave na koju je stavljena potvrda o izvršnosti. Dalje se navodi da je tačan navod apelanata, kao žalilaca, da je u izvršnoj ispravi naveden manji iznos osnovnog kapitala nego što je u sudskom registru označen prema posljednjem upisu. Međutim, ta činjenica je irelevantna u odnosu na provođenje upisa na osnovu člana 225. stav 2. ZIP, prema kojoj je sud morao postupati s obzirom na to da u vanparničnom postupku obavljanja upisa u javni registar sud nema pravo ni ovlaštenja, niti mogućnosti da se upušta u tumačenje prava stranaka iz izvršne isprave na osnovu koje obavlja upis u javni registar.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

23. Apelanti su podnijeli apelacije u kojim se žale da su im osporenim rješenjima i presudama povrijeđena prava na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na imovinu iz člana II/3.

k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije.

24. U apelacijama od 4. maja 2005. godine apelanti navode da im je povrijeđeno pravo na pravično suđenje, jer je Kantonalni sud donio osporeno rješenje o upisu u sudski registar a da nije omogućio apelantima da učestvuju u postupku, te da je do povrede prava na pravično suđenje došlo zbog toga što je registarski sud primijenio pravo proizvoljno i diskriminirajuće. Apelanti navode da je ovakvim upisom, na osnovu pravosnažne Presude Kantonalnog suda broj Pž-74/04, došlo do nezakonitog upisa kojim je potpuno izmijenjena vlasnička struktura u subjektu upisa koja ne odgovara stvarnom stanju ni u nominalnom ni u procentualnom iznosu, čime su apelanti i ostali vlasnici udjela lišeni svoje imovine na nezakonit način. Stoga, apelanti smatraju da je time došlo do povrede njihovog prava na nesmetano uživanje vlastite imovine i da su diskriminirani u odnosu na druge privredne subjekte.

25. U apelacijama od 6. maja 2005. godine se navodi da je propuštanjem Vrhovnog suda da razmotri i da se očituje na navode revizije povrijeđeno pravo apelanata na pravično suđenje. Također, apelanti tokom cijelog postupka, pa i u apelaciji, navode da je tužba podnesena nakon proteka roka od dvije godine od upisa u sudski registar prijenosa udjela u društvu „Eronet” na ime apelanata, odnosno nakon proteka prekluzivnog roka iz člana 51. Zakona o upisu u sudski registar, te da je propuštanjem redovnih sudova da primijene navedeni prekluzivni rok i odbace tužbu kao neblagovremenu došlo do povrede prava apelanata na pravično suđenje. Dalje se navodi da je proizvoljan i neosnovan zaključak Vrhovnog suda da prijenos udjela između prednika tužioca i apelanata nije imao uporišta u materijalnom pravu, jer nije konkretizirano koja je pravna norma povrijeđena. Apelanti tvrde da je pravni posao prijenosa udjela između prednika tužioca i apelanata slobodan promet prema tada važećem Zakonu o preduzećima („Službene novine FBiH” br. 2/95 i 8/96). Propuštajući da ukaže koja je konkretno radnja kao posljedicu imala ništavost pravnog posla, Vrhovni sud je povrijedio pravo na pravično suđenje.

26. Dalje se navodi da je došlo do povrede prava apelanata na javnu raspravu, jer je drugostepeni sud, ako je smatrao da činjenice nisu potpuno i pouzdano utvrđene, u skladu s članom 217. stav 2. Zakona o parničnom postupku, bio dužan održati javnu raspravu, a revizijski sud je bio dužan ukinuti drugostepenu presudu i odrediti ponovno suđenje pred drugostepenim sudom zbog toga što je taj sud u cjelini izmijenio činjenično stanje iz prvostepene presude drukčijom ocjenom ne samo isprava već i nalaza i mišljenja vještaka

finansijske struke i vještaka grafologa, te je time apelantima uskraćeno pravo na javno suđenje u drugostepenom postupku.

27. Apelanti navode da je na navedeni način došlo do mijješanja u njihovo pravo na neometano uživanje njihove imovine, čime je i povrijeđen član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, i pravo na nediskriminaciju iz člana 14. Evropske konvencije, jer je pravni prednik tužioca sam ponudio apelantima da zaključe ugovor o prijenosu vlasničkih udjela, pa je pravni prednik tužioca strana odgovorna za eventualnu ništavost.

b) Odgovor na apelaciju

28. U odgovoru na apelacije od 4. maja 2005. godine i 6. maja 2005. godine Vrhovni sud je naveo da ostaje u cijelosti pri razlozima datim u obrazloženju osporenog rješenja, odnosno osporene presude.

29. U odgovoru na apelacije od 4. maja 2005. godine i 6. maja 2005. godine Kantonalni sud je naglasio da u cijelosti ostaje pri obrazloženju osporenog rješenja i osporene presude i da ne prihvata nijedan navod iz apelacije. Ističe se da je osnovni argument apelanata tokom cijelog postupka, pa i u apelaciji, tvrdnja da nema pravne osnove za brisanje stečenog vlasničkog prava s obzirom na to da je protekao zakonski rok od dvije godine. Na ovaj prigovor Kantonalni sud se očituje tako što ističe da su mogućnost ispitivanja zakonitosti izvršenog upisa u postupku po žalbi i mogućnost osporavanja ništavog upisa tužbom u parnici dva različita pravna puta i da se međusobno ne isključuju. Naprotiv, u slučaju da se po žalbi izvršeni upis potvrdi, on ne može opstati ukoliko se u pravosnažno okončanoj parnici utvrdi postojanje razloga ništavosti. To se upravo dogodilo u konkretnoj pravnoj stvari, apelanti su počinili niz protupravnih radnji koje zaključene ugovore čine ništavim, pa je upravo cilj načela pravne sigurnosti, na koje se pozivaju, da takvi ugovori nikad ne dobiju pravni legitimitet.

30. Dalje se ističe da su navodi iz apelacije da je drugostepeni sud svojim proizvoljnim i neargumentiranim izvođenjem zaključaka povrijedio pravo apelanata na pravično suđenje i javnu raspravu potpuno neosnovani. Ovaj sud je istakao u presudi da neke okolnosti nisu u potpunosti utvrđene, ali s obzirom na okolnosti koje su bitne za rješenje pravne stvari i koje su nesumnjivo utvrđene, nije smatrao da je potrebno da zakazuje raspravu. Određene dokaze je ocijenio drugačije od prvostepenog suda, a na to je imao pravo prema odredbi člana 229. stav 1. tačka 2. ZPP. Dalje se ističe da apelanti nisu lišeni svoje imovine bez osnova, nego na osnovu ništavih pravnih poslova. Zbog svih navedenih razloga, predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

31. U odgovoru na apelaciju od 6. maja 2005. godine tužilac ističe da su neosnovani navodi apelanata da je povrijeđeno njihovo pravo na pravično suđenje time što se Vrhovni sud nije izričito izjasnio o svim navodima revizije. Ovi navodi su neosnovani, jer je Vrhovni sud dao potpuno jasnu ocjenu o pravnom poslu koji je bio predmet parnice tako što je kao odlučnu uzeo činjenicu da je ugovor o prijenosu udjela zaključen suprotno prinudnim propisima. U takvom slučaju, kad je sud dao razloge za svoju odluku, ne postoji obaveza suda da se posebno izjasni o svakom pojedinačnom navodu stranke, nego je dovoljno da se svi nerelevantni navodi odbiju paušalnom konstatacijom. Također se ističe da su neosnovani navodi iz apelacije o povredi prava na javnu raspravu, koje je sadržano u članu 6. Evropske konvencije, jer ni drugostepeni ni revizijski sud nisu zasnovali svoju odluku na činjenicama o kojima nije raspravljano na javnoj raspravi pred prvostepenim sudom. Naprotiv, odluke sudova zasnovane su isključivo na osnovu činjenica koje su ili nesporne ili utvrđene pred prvostepenim sudom, a koje su jedine odlučne za donošenje odluke u konkretnoj pravnoj stvari. Zbog toga nije postojala obaveza drugostepenog suda da zakaže i održi glavnu javnu raspravu radi utvrđivanja okolnosti, koje ne bi utjecale na donošenje drugačije odluke. Također se ističe da su neosnovani navodi apelanata o povredi njihovog prava na neometano uživanje imovine, jer su u konkretnom slučaju sudovi postupali u okviru svoje nadležnosti i utvrdili apsolutnu ništavost ugovora o prijenosu udjela u „Eronetu”, što kao posljedicu ima brisanje upisa u sudski registar, koji je bio izvršen na osnovu ugovora čija je ništavost utvrđena, pa nije došlo do miješanja suda u pravo apelanata na neometano uživanje imovine. Također se ističe da je nejasno na osnovu čega se apelanti pozivaju na povredu prava na nediskriminaciju, jer u predmetnom parničnom postupku nije bilo povreda citirane odredbe, niti se u apelaciji takva povreda navodi. Na osnovu navedenog predlaže da se apelacije odbiju kao neosnovane.

V. Relevantni propisi

32. U **Zakonu o pretvaranju društvenog vlasništva** („Službeni list RBiH” broj 33/94) relevantne odredbe glase:

„Član 1. stav 2.

Danom stupanja na snagu ovog zakona Republika Bosna i Hercegovina postaje nosilac prava vlasništva na imovinu u društvenom vlasništvu na kojoj pravo raspolaganja nema Federacija Bosne i Hercegovine i to:

2. društvenom kapitalu iskazanom u bilansima stanja pravnih lica na dan 31. decembra 1991. godine.”

33. U **Zakonu o preduzećima** („Službene novine FBiH” br. 2/95, 8/96) relevantne odredbe glase:

„Član 49.

Društvo sa ograničenom odgovornošću je preduzeće kojeg čine najmanje dva osnivača sa osnovnom glavnicom podijeljenom na uloge u kojem članovi ne odgovaraju za obaveze društva.

Član 50.

Osnovna glavnicu društva se izražava u novcu.

(...)

(3) Na osnovu uloga i ugovora o osnivanju društva članovi stječu udjele koji se izražavaju u procentima.

Član 54.

Društvo donosi statut.

Statut sadrži odredbe o:

(...) – udjelima (veličini udjela, raspolaganju udjelima, povlačenju udjela i ostale odredbe o udjelima).

Član 154.

U preduzećima koja imaju u cijelosti ili pretežno državni kapital primjenjuju se odredbe ovog zakona, izuzev ako odredbama ovog poglavlja ili republičkim zakonom nije drugačije određeno.

Član 155.

Preduzećima iz člana 154. upravlja država srazmjerno učešću državnog kapitala u osnovnom kapitalu preduzeća.

Član 157.

Ovlaštenja i obaveze države vlasnika nad preduzećima po osnovu državnog kapitala vrše nadležni organi Federacije, kantona i općina u skladu sa zakonom.

Član 158. stav 1.

Skupština Federacije Bosne i Hercegovine u skladu sa zakonom iz prethodnog člana utvrđuje listu preduzeća prema kojima ovlaštenje i obaveze vlasnika po osnovu državnog kapitala vrše organi Federacije.”

34. U **Zakonu o privatizaciji preduzeća** („Službene novine FBiH” broj 27/97) relevantne odredbe glase:

„Član 2.

Odobranje i provođenje privatizacije, u skladu sa ovim zakonom, vrše Agencija Federacije Bosne i Hercegovine za privatizaciju (...).

Član 3.

Izuzetno od odredaba člana 2. ovog zakona, odluku o metodama, rokovima i nadležnoj agenciji za privatizaciju preduzeća iz oblasti ...prometa i veza...na prijedlog Agencije Federacije donosi Vlada Federacije.

Listu preduzeća iz stava 1. ovog člana utvrđuje Parlament Federacije.

Član 7.

Preduzeće je dužno izraditi program i početni bilans i dostaviti nadležnoj agenciji u roku od šest mjeseci od dana donošenja metodologije za pripremu programa i izradu početnog bilansa.”

35. U **Pravilniku o postupku prodaje imovine i dionica ili udjela preduzeća** („Službene novine FBiH” broj 19/98) relevantna odredba glasi:

„Član 1.

Ovim pravilnikom utvrđuju se pravila prodaje preduzeća, odnosno imovine i dionica preduzeća iz člana 1. Zakona o privatizaciji preduzeća putem javne aukcije, javnog prikupljanja ponuda, javne ponude dionica i neposredne pogodbe.

Pod prodajom dionica u smislu ovog pravilnika podrazumijeva se i prodaja udjela u preduzeću.”

36. U **Zakonu o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka** („Službene novine FBiH” br. 12/98 i 40/99) relevantne odredbe glase:

„Član 1.

Ovim zakonom uređuju se postupak i način pripreme početnih bilansa stanja: preduzeća iz člana 1. Zakona o privatizaciji preduzeća (‘Službene novine Federacije BiH’ broj 27/97)(...), s ciljem privatizacije i poravnanja obaveza i potraživanja u međusobnim odnosima preduzeća, banaka i Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

Član 7.

Preduzeća i banke iz člana 1. ovog zakona pripremaju početni bilans sa stanjem 31. 12. 1997. godine.”

37. U **Odluci o listi preduzeća iz oblasti ... prometa i veza (...)** („Službene novine FBiH” broj 41/98) relevantne odredbe glase:

„Utvrdjuje se lista preduzeća za čiju privatizaciju je nadležna Agencija za privatizaciju u Federaciji Bosne i Hercegovine, a iz oblasti elektroprivrede, prometa i veza (osim putnog prijevoza), vodoprivrede, eksploatacije ruda i šuma, javnog informiranja, igara na sreću i industrije naoružanja i vojne opreme.

Preduzeća koja obavljaju djelatnosti iz tačke I ove odluke su:

(...) 38. Eronet-pokretne komunikacije d.o.o. Mostar.”

38. U **Zakonu o federalnim ministarstvima i drugim organima federalne uprave** („Službene novine FBiH” broj 8/95) relevantne odredbe glase:

„Član 25.

Federalna ministarstva koja se obrazuju ovim zakonom počinju da rade danom imenovanja ministra.

Danom početka rada federalnih ministarstava prestaju da rade svi organi uprave i drugi upravni organi na teritoriji Federacije pod kontrolom Armije BiH, kao i organi uprave i drugi upravni organi na teritoriji Federacije pod kontrolom HVO-a, koji svoje ovlasti prenose na ministarstva i druge upravne organe utvrđene ovim zakonom, odnosno na odgovarajuće organe kantona.”

39. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list R BiH” br. 2/92, 13/93, 13/94 i 29/03) relevantne odredbe glase:

„Član 103. stav 1.

Ugovor, koji je protivan ... propisima, te moralu društva ništavan je ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje šta drugo.

Član 110.

Pravo na isticanje ništavosti ne gasi se.”

40. U **Zakonu o upisu u sudski registar** („Službene novine FBiH” broj 4/00) relevantna odredba glasi:

„Član 51.

Ako je upis u sudski registar izvršen na osnovu lažne isprave ili ako su u ispravi na osnovu koje je izvršen upis navedeni neistiniti podaci, ili ako je isprava izdata u nezakonito provedenom postupku, ili ako je nezakonito provedena radnja o kojoj se podaci upisuju u sudski registar ili ako postoje drugi zakonom predviđeni razlozi, može se tužbom za utvrđenje tražiti da se utvrdi da je upis ništav.

Tužbu može podnijeti lice koje ima pravni interes da se utvrdi ništavost upisa.

Tužba se podnosi u roku od 15 dana od dana kad je podnosilac tužbe saznao za razloge ništavosti, ali se ne može podnijeti poslije isteka roka od dvije godine od dana izvršenog upisa.”

41. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službene novine Federacije BiH” broj 53/03) relevantne odredbe glase:

„Član 55. stav 1.

(1) U jednoj tužbi tužilac može istaknuti više tužbenih zahtjeva protiv istog tuženog, kad su svi zahtjevi povezani istom činjeničnom i pravnom osnovom.

Član 217.

(1) Drugostepeni sud odlučuje o žalbi u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave.

(2) Drugostepeni sud će zakazati raspravu kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno pred drugostepenim sudom utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovo izvesti već izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je, zbog povrede odredaba parničnog postupka u prvostepenom postupku, potrebno održati raspravu pred drugostepenim sudom.

Član 229. tač. 2. i 4.

Drugostepeni sud će, u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave, presudom preinačiti prvostepenu presudu, ako utvrdi da postoji jedan od sljedećih razloga iznesenih u žalbi:

(2) ako je u sjednici vijeća drugačijom ocjenom isprava i posredno izvedenih dokaza već izvedenih pred prvostepenim sudom utvrdio drugačije činjenično stanje nego što je ono u prvostepenoj presudi.

(4) ako smatra da je činjenično stanje u prvostepenoj presudi pravilno utvrđeno, ali da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo.”

VI. Dopustivost

42. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

43. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

44. Pri ispitivanju dopustivosti apelacija od 4. maja 2005. godine, podnesenih protiv Rješenja Vrhovnog suda broj GŽ-154/04 od 8. marta 2005. godine i Rješenja Kantonalnog suda broj Tt-972/04 od 1. decembra 2004. godine, Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u

ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini”.

Član 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda glasi:

„Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

9. apelacija je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom.”

45. U apelacijama podnesenim 4. maja 2005. godine protiv Rješenja Vrhovnog suda broj Gž-154/04 od 8. marta 2005. godine i Kantonalnog suda broj Tt-972/04 od 1. decembra 2004. godine, kojim je okončan postupak upisa promjene članova društva „Eronet” u sudskom registru, apelanti se žale na povredu ustavnih prava na pravičan postupak, imovinu i nediskriminaciju. Predmetni postupak je postupak izvršenja pravosnažne Presude Kantonalnog suda broj Pž-74/04 od 15. oktobra 2004. godine.

46. Ustavni sud smatra da je potrebno, prvo, odgovoriti na pitanje da li se predmetni postupak upisa promjene članova društva u sudskom registru Kantonalnog suda, kako je naloženo pravosnažnom i izvršnom Presudom Kantonalnog suda broj Pž-74/04 od 15. oktobra 2004. godine, tiče određivanja građanskih prava i obaveza apelanata u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine. U vezi s tim, Ustavni sud se poziva na praksu bivše Evropske komisije za ljudska prava u kojoj se navodi da se odluke koje donese sud u postupku izvršenja pravosnažne presude nužno ne odnose na novo i posebno određivanje građanskih prava u poređenju s postupkom koji je prethodio i odlukom koja je rezultat tog postupka (vidi Odluku bivše Evropske komisije za ljudska prava, *Anton Dornbach protiv Savezne Republike Njemačke*, broj 11258/84, O.I. 46, str. 225). Navedenu praksu je usvojio i Ustavni sud, te je, također, donio stav da se odluke koje donese sud u postupku izvršenja pravosnažne presude, u principu, ne odnose na novo i posebno određivanje građanskih prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 206/02 od 23. jula 2004. godine).

47. U konkretnom slučaju građanska prava i obaveze apelanata su utvrđeni u parničnom postupku koji je okončan Presudom Vrhovnog suda broj Rev-940/04 od 28. februara 2005. godine, kojom je potvrđena Presuda Kantonalnog suda broj Pž-74/04 od 15. oktobra 2004. godine. Navedenom presudom je usvojen tužbeni zahtjev tužioca i utvrđena je ništavost prijenosa udjela u društvu „Eronet-pokretne komunikacije” d.o.o. Mostar s prednika tužioca na apelante, pa je naloženo da su apelanti dužni trpjeti da se u sudskom registru Kantonalnog suda brišu njihovi udjeli u firmi „Eronet-pokretne komunikacije”

d.o.o. Mostar, te da se umjesto njih kao vlasnik upiše tužilac, a „Alpina komerc” d.o.o. Široki Brijeg je obavezana da trpi da se na osnovu te presude u registru vrijednosnih papira FBiH izvrši prijenos 250 dionica „Hercegovačke banke” d.d. Mostar, nominalne vrijednosti 1.000.00 KM, na ime tužioca, uz tužiočevu obavezu da vrati primljeni iznos od 250.000,00 KM. Apelanti su mogli i morali iznijeti sve prigovore u vezi sa tako postavljenim tužbenim zahtjevom u ovom postupku u kojem se odlučivalo o njihovim građanskim pravima i obavezama, jer u vanparničnom izvršnom postupku upisa u javni registar sud nije nadležan da ispituje prigovore u vezi sa pravima stranaka iz izvršne isprave na osnovu koje se obavlja naloženi upis u javni registar. Evidentno je da u navedenom postupku pred sudovima dviju instanci pune jurisdikcije apelanti nisu uspjeli da ospore osnovanost tužiočevog tužbenog zahtjeva, pa je presuda Kantonalnog suda u kojoj je konačno riješeno o građanskim pravima i obavezama apelanata postala pravosnažna i izvršna.

48. Ustavni sud ističe da u postupku upisa promjene članova društva koji je okončan Rješenjem Vrhovnog suda broj GŽ-154/04 od 8. marta 2005. godine nisu utvrđivana nikakva nova građanska prava i obaveze apelanata u odnosu na parnični postupak koji je prethodio ovom postupku i odluku koja je rezultat tog postupka. U predmetnom postupku je izvršen upis promjene članova društva onako kako je to naloženo u dispozitivu pravosnažne i izvršne Presude Kantonalnog suda broj PŽ-74/04 od 15. oktobra 2004. godine.

49. U tom smislu Ustavni sud smatra da se praksa iz predmeta Ustavnog suda broj AP 206/02 od 23. jula 2004. godine može analogno primijeniti i u konkretnom slučaju s obzirom na to da je prethodno utvrđeno da se predmetni postupak upisa promjene članova društva nije ticao utvrđivanja građanskih prava i obaveza apelanata. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da se postupak upisa promjene članova društva u registru Kantonalnog suda, okončan Rješenjem Vrhovnog suda broj GŽ-154/04 od 8. marta 2005. godine, ne tiče utvrđivanja građanskih prava i obaveza u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pa su apelacije podnesene 4. maja 2005. godine *ratione materiae* inkompatibilne s Ustavom Bosne i Hercegovine.

50. Apelanti navode da su u postupku upisa promjene članova društva u registru Kantonalnog suda ometeni u pravu na uživanje svoje imovine, te da je u tom smislu povrijeđen član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Ustavni sud primjećuje da su ugovori o prijenosu osnivačkog uloga, na osnovu kojeg su apelanti u sudskom registru Kantonalnog suda bili upisani kao vlasnici udjela, proglašeni ništavim u parničnom postupku protiv apelanata, pa je samim tim prestalo vlasništvo apelanata nad udjelima u subjektu upisa, odnosno prestalo je da postoji imovinsko pravo zaštićeno članom 1.

Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Svojim apelacijama od 4. maja 2005. godine apelanti osporavaju odluke donesene u izvršnom postupku u kojem redovni sudovi nisu mogli ulaziti u ocjenu zakonitosti odluka donesenih u parničnom postupku. Ustavni sud je već zaključio da se predmetni izvršni postupak nije ticao određivanja građanskih prava i obaveza apelanata, te da apelanti nisu titulari prava zaštićenog članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, pa se i njihovi navodi u vezi s povredom člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju moraju odbaciti kao *ratione materiae* inkompatibilni s Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 206/02 od 23. jula 2004. godine).

51. Apelanti navode da je u postupku upisa promjene članova društva u registru Kantonalnog suda povrijeđeno i njihovo pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije. Ustavni sud ističe da do povrede ovog člana može doći samo ako apelanti imaju neko pravo zagarantirano Evropskom konvencijom, jer ovaj član ima supsidijarni karakter. S obzirom na to da je utvrđeno da se postupak upisa promjene članova društva u registru Kantonalnog suda, koji je okončan Rješenjem Vrhovnog suda broj Gž-154/04 od 8. marta 2005. godine, ne tiče utvrđivanja građanskih prava i obaveza u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te da apelanti nisu titulari prava zaštićenog članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, slijedi da je dio apelacija od 4. maja 2005. godine, koji se odnosi na navodnu povredu člana 14. u vezi sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, nespojiv *ratione materiae* s Ustavom Bosne i Hercegovine.

52. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijama od 6. maja 2005. godine je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-940/04 od 28. februara 2005. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Dalje, osporenu presudu apelanti su primili od 16. marta 2005. godine do 18. marta 2005. godine, a apelacije su podnesene 6. maja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacije koje su podnesene protiv Presude Vrhovnog suda broj Rev-940/04 od 28. februara 2005. godine ispunjavaju i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nisu očigledno (*prima facie*) neosnovane, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive.

53. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetne apelacije podnesene protiv Presude Vrhovnog suda broj Rev-940/04 od 28. februara 2005. godine ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

54. U apelacijama od 6. maja 2005. godine apelanti osporavaju presude Vrhovnog suda broj Rev-940/04 od 28. februara 2004. godine i Kantonalnog suda broj Pž-74/04 od 15. oktobra 2004. godine, tvrdeći da im je tim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

55. U konkretnom slučaju postupak se odnosi na imovinskopravni spor u vezi s ugovorom o prodaji poslovnog udjela u preduzeću, dakle, na predmet građanskopravne prirode, pa je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati da li je spor pred sudom bio pravičan onako kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije.

56. U apelaciji apelanti ponavljaju navode izjavljene u reviziji protiv presude Kantonalnog suda koji se odnose na nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava, te povredu prava na javnu raspravu pred Kantonalnim sudom. Dalje ističu da je Vrhovni sud propustio da se očituje na navode revizije i da je samo paušalno konstatirao da drugostepeni sud nije počinio povrede postupka, te da je propustio da konkretizira povredu propisa, ukazujući na određenu pravnu normu i činjenice na osnovu kojih je utvrđeno da su sporni ugovori ništavi, što predstavlja povredu prava na pravično suđenje.

57. Ustavni sud napominje da, u principu, nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivnopravne propise osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivnopravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan, ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02* od 27. juna 2003. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 31/03). Isto tako, u nadležnosti Ustavnog suda nije da se miješa u način na koji redovni sudovi usvajaju dokaze kao dokaznu građu, ni u to

kojim dokazima strana u postupku sud poklanja povjerenje na osnovu slobodne sudijske procjene, osim u slučaju da je ocjena dokaza bila očigledno proizvoljna, ili kad je dokazni postupak zloupotrijebljen na apelantovu štetu u smislu prava na pravičan postupak.

58. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je postupak pred Općinskim sudom okončan presudom u korist apelanata. Nakon provedenih dokaza Općinski sud je utvrdio činjenice i došao do zaključka da je tužbeni zahtjev tužioca neosnovan i da pravni poslovi prijenosa vlasničkog udjela i dionica između prednika tužioca i apelanata nisu ništavi. Na osnovu činjenica utvrđenih u postupku pred Općinskim sudom Kantonalni sud je drugačijim tumačenjem činjenica od kojih zavisi ocjena pravne valjanosti spornih pravnih poslova došao do sasvim suprotnog zaključka.

59. U suštini, radilo se o drugačijem tumačenju pravne valjanosti ugovora o projektiranju i građenju telefonske mreže (svjetlovoda), zaključenog 28. jula 1995. godine između prednika tužioca i Ministarstva odbrane HRHB, iz kojeg je proizašlo potraživanje koje je Ministarstvo odbrane ustupilo apelantima, kao i ugovora o prodaji dijela poslovnog udjela u društvu „Eronet” d.o.o. Mostar, koji su zaključeni između prednika tužioca i apelanata i ugovora o prijenosu dionica u „Hercegovačkoj banci” d.d. Mostar.

60. Naime, Općinski sud je zaključio da je ugovor o projektiranju i građenju telefonske mreže (svjetlovoda), zaključen 28. jula 1995. godine između prednika tužioca i Ministarstva odbrane HRHB, iz kojeg je proisteklo potraživanje koje je ustupljeno apelantima, pravno valjan. Općinski sud je usvojio stav da je u konkretnom slučaju riječ o slobodnom prometu vlasničkog udjela, prema članu 54. Zakona o preduzećima, koji, dakle, nije u suprotnosti s prinudnim propisima, jer je prednik tužioca članskim udjelima raspolagao prije 31. decembra 1999. godine, odnosno prije izrade i predaje početnog bilansa nadležnoj agenciji za privatizaciju, koja tek nakon predaje početnog bilansa stječe pravo i obavezu da se izjasni o zakonitosti i svrsishodnosti unosa i iznosa osnivačkog uloga koji vodi promjeni strukture državnog kapitala, te da nije suprotan ni moralu društva jer su ugovori zaključeni kako bi prednik tužioca, koji je bio, prema vlastitoj tvrdnji, insolventan, izmirio svoje obaveze prema apelantima.

61. Kantonalni sud je ocijenio da je ugovor o projektiranju i građenju telefonske mreže (svjetlovoda) zaključen 28. jula 1995. godine između prednika tužioca i Ministarstva odbrane HRHB fiktivan, te da je prednik tužioca u osnivački udio „Eroneta” d.o.o. Mostar unio državni kapital i da je svojim članskim udjelom od 51 posto vrijednosti ukupnog kapitala, koji cjelokupno proizlazi iz državne imovine, raspolagao tako da je svoj udjel

izrazio u procentima i spornim ugovorima o prodaji neposrednom pogodbom sa apelantima prenio im te udjele i time im ustupio svoje mjesto člana u društvu „Eronet” d.o.o. Mostar, što je u suprotnosti s materijalnim pravom koje je tada bilo u primjeni. U obrazloženju se navodi da je cijeli aranžman iskonstruiran, kako bi se prije izrade i predaje početnog bilansa na nedopušten način privatizirao udio prednika tužioca u društvu „Eronet”, te da je time prednik tužioca nezakonito raspolažao udjelom kao imovinskim pravom, koje u cijelosti proistječe iz državnog kapitala, a što je odlučujuće u rješavanju predmetne stvari. Tim ugovorima je, zapravo, privatiziran udjel od 51 posto državnog kapitala u preduzeću koje potpada pod nadležnost Agencije za privatizaciju FBiH bez njenog odobrenja i bez procedure koja je propisana zakonom. Osim navedenog, ističe se da su pravni poslovi nedopušteni, jer su imali kao cilj izbjegavanje primjene prinudnih propisa i da su apelanti bili nesavjesni jer su znali i morali znati za navedene propise, budući da su objavljeni u službenim novinama, pa su zbog navedenih razloga sporni poslovi proglašeni ništavim.

62. U obrazloženjima osporenih presuda se ističe da, prema Zakonu o preduzećima, preduzećima iz člana 154. navedenog zakona upravlja država kao vlasnik kapitala srazmjerno učešću državnog kapitala u osnovnom kapitalu preduzeća, te da ovlaštenje i obaveze države vlasnika nad preduzećima po osnovu državnog kapitala vrše nadležni organi Federacije, kantona i općina u skladu sa Zakonom o privatizaciji preduzeća („Službene novine FBiH” broj 27/97) koji je na snazi od 28. novembra 1997. godine, te setom tzv. privatizacijskih propisa i dalje, suprotno navodima iz apelacije, konkretno se poziva na odgovarajuće članove navedenih propisa, koji su prekršeni spornim pravnim poslovima.

63. Iako je, prema članu 7. Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka („Službene novine FBiH” broj 12/98), koji je na snazi od 8. aprila 1998. godine, prednik tužioca bio obavezan izraditi program i početni bilans sa stanjem 31. decembra 1997. godine, to je učinjeno tek nakon zaključenja spornih ugovora, 31. decembra 1999. godine. Na osnovu člana 3. stav 2. Zakona o privatizaciji preduzeća Parlament FBiH je donio Odluku o listi preduzeća za čiju privatizaciju je nadležna Agencija za privatizaciju FBiH, u kojoj se pod oznakom 38 nalazi društvo „Eronet” d.d. („Službene novine FBiH” broj 41/98), koja je na snazi od 23. oktobra 1998. godine. Ustavni sud primjećuje da su se i Kantonalni sud i Vrhovni sud, koji je u cjelini prihvatio stav Kantonalnog suda, pozvali na odgovarajuće pravne norme koje su primijenjene u konkretnom slučaju nasuprot tvrdnjama iz apelacije da je Vrhovni sud propustio da citira konkretnu pravnu normu i dovede je u vezu s konkretnom činjeničnom osnovom iz koje je izveden zaključak da je promet osnivačkim udjelom u preduzeću „Eronet” suprotan prinudnim propisima. Na

osnovu izloženog slijedi da u konkretnom slučaju nema elemenata koji bi ukazivali na proizvoljnu primjenu materijalnog prava.

64. Dalje, Ustavni sud primjećuje da su odlučne činjenice na osnovu kojih je Kantonalni sud zasnovao presudu bile predmet javne rasprave pred Općinskim sudom. Također, revizijski navodi apelanata su bili predmet razmatranja Vrhovnog suda, pa je Vrhovni sud ocijenio da tužbeni zahtjev predmetnog spora predstavlja procesnu instituciju objektivne kumulacije regulirane članom 55. Zakona o parničnom postupku, budući da je tužilac u jednoj tužbi istakao više zahtjeva, pa je Kantonalni sud u odnosu na pojedine tužbene zahtjeve u sjednici vijeća tzv. procjenom isprava ustanovio drugačije činjenično stanje nego što je u prvostepenoj presudi, a u odnosu na pojedine zahtjeve našao je da je činjenično stanje pravilno utvrđeno, ali da je pogrešno primijenjeno materijalno pravo, što je u objektivnoj kumulaciji zahtjeva i dopušteno i moguće. Imajući u vidu izloženo, Ustavni sud ističe da nije našao elemente koji bi ukazivali na to da je procjena dokaza Kantonalnog suda u konkretnom slučaju bila očigledno proizvoljna, niti da je dokazni postupak zloupotrijebljen na štetu apelanata, u smislu prava na pravičan postupak.

65. Prigovor apelanata da je tužba podnesena nakon prekluzivnog roka, u smislu člana 51. Zakona o postupku upisa pravnih lica u sudski registar, redovni sudovi su na sve tri instance odbili osnovano, uz obrazloženje da tužba nije ni podnesena zbog nekog od razloga pobrojanih u tom članu, nego zbog toga što su, prema tužiočevom mišljenju, ugovorne strane zaključujući sporne ugovore izvršile povredu prinudnih propisa i što im nedostaje osnova-kausa, odnosno tužilac je tražio utvrđenje ništavosti ugovora na osnovu kojih su izvršeni sporni upisi u sudski registar, a pravo na isticanje ništavosti, prema odredbi člana 110. Zakona o obligacionim odnosima, ne zastarijeva. S obzirom na to da su Kantonalni sud i Vrhovni sud utvrdili ništavost, sporni upisi su se našli pod restitucijskim udarom, u smislu posljedica ništavosti iz člana 114. ZOO, a članski udjel petotužene se direktno vraća tužiocu zbog toga što ga je petotužena stekla od nevlasnika. Na osnovu izloženog slijedi da ni primjena procesnog prava nije bila proizvoljna.

66. U vezi s prigovorom apelanata da im je uskraćeno pravo na pravično suđenje zbog toga što je Kantonalni sud donio drugostepenu odluku bez zakazivanja javne rasprave, Ustavni sud ističe da je članom 217. stav 2. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) predviđeno da će drugostepeni sud zakazati raspravu kad ocijeni da je, radi pravilno utvrđenog činjeničnog stanja, pred tim sudom potrebno utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze, ili ponovo izvesti već izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je, zbog povrede odredaba parničnog postupka u prvostepenom postupku, potrebno održati

raspravu pred drugostepenim sudom. U konkretnom slučaju Kantonalni sud nije izvodio nove dokaze i utvrđivao nove činjenice, kada bi morao pozvati apelante na javnu raspravu, nego je na osnovu stanja u spisu došao do drugačijeg zaključka na osnovu izvedenih dokaza i činjenica koje je utvrdio prvostepeni sud.

67. Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud postupio u skladu s citiranim članom ZPP kada je donio odluku na sjednici vijeća, bez održavanja rasprave, jer je ocijenio da dokazi izvedeni pred prvostepenim sudom ne bi doveli do drugačije odluke, što je stvar slobodne sudijske procjene. Ustavni sud primjećuje da apelanti u apelacijama ne navode, niti iz dokumentacije predočene Ustavnom sudu proistječe, da su tražili održavanje rasprave pred Kantonalnim sudom.

68. Svi tuženi su dali odgovor na žalbu tužioca i umješaća, tražeći prvenstveno da sud odbaci tužbu kao neblagovremenu, a ukoliko to ne uradi, da odbije žalbu kao neosnovanu i prvostepenu presudu potvrdi. S obzirom na to da je u konkretnom slučaju Kantonalni sud donio odluku bez održavanja rasprave, a apelanti to nisu izričito zahtijevali, nisu ni postojali uvjeti da apelanti budu pozvani, pa time nije prekršen ni princip „jednakosti oružja” pred sudom.

69. Ustavni sud zaključuje da se u konkretnom slučaju način na koji su Kantonalni sud i Vrhovni sud tumačili pozitivnopravne propise ne može smatrati proizvoljnim i ne predstavlja kršenje ustavnih prava apelanata. U osporenim odlukama su navedeni svi potrebni razlozi i data detaljna obrazloženja. Također, ne postoje drugi elementi koji bi ukazivali da je postupak bio nepravičan.

70. Na osnovu navedenog Ustavni sud zaključuje da nema kršenja ustavnog prava apelanata na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u postupku koji je okončan Presudom Vrhovnog suda broj Rev-940/04 od 28. februara 2005. godine.

Ostali navodi

71. U okviru zaključka o kršenju člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije neophodno posebno razmatrati ostale navode iz apelacije koji se odnose na navodnu povredu člana II/4. i člana 14. Evropske konvencije i člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju u postupku koji je okončan Presudom Vrhovnog suda broj Rev-940/04 od 28. februara 2005. godine.

VIII. Zaključak

72. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer se apelanti žale na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava u sudskom postupku, a Ustavni sud nije utvrdio da postoje drugi elementi koji bi ukazivali na to da je postupak bio nepravičan. Također, ne može se zaključiti da je odluka Kantonalnog suda, zbog toga što je donesena na sjednici vijeća, bez održavanja rasprave, donesena suprotno standardima i kriterijima iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

73. Na osnovu člana 16. stav 4. tačka 9. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

74. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj AP 1070/05

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Stipe Ljubasa zbog duljine trajanja postupka pred upravnim tijelima i sudovima, u predmetu koji se sada vodi pred Vrhovnim sudom Federacije BiH broj UŽ-448/04, a u svezi prava na povrat stana, te zbog nemogućnosti izvršenja konačnog Rješenja tijela uprave broj 05-273-372-142-16/98 od 20. studenoga 2003. godine

Odluka od 9. veljače 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 1070/05**, rješavajući apelaciju **Stipe Ljubasa**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudac

na sjednici održanoj 9. veljače 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU

Usvaja se apelacija Stipe Ljubasa.

Utvrđuje se kršenje članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku, te članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Na temelju članka 74. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine nalaže se Općinskom sudu u Konjicu da žurno okonča postupak po tužbi za poništenje ugovora o otkupu stana u ulici Trg oslobođenja SP-32 u Jablanici, tužitelja općinskog javnog pravobranitelja protiv Šerifa Zahirovića.

Na temelju članka 74. stavak 4. Pravila Ustavnog suda nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da žurno riješi priziv Šerifa Zahirovića protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj U-93/04 od 27. srpnja 2004. godine i priziv protiv Presude broj U-46/04 od 10. lipnja 2004. godine.

Nalaže se Općinskom sudu u Konjicu i Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da u roku od 6 mjeseci od dana prijema ove odluke izvijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Stipe Ljubas (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tomislavgrada – Roško Polje, kojeg zastupa Predrag Kelava, odvjetnik iz Tomislavgrada, je podnio 21. travnja 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog duljine trajanja postupka pred upravnim tijelima i sudovima, u predmetu koji se sada vodi pred Vrhovnim sudom Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj UŽ-448/04, a u svezi prava na povrat stana, te zbog nemogućnosti izvršenja konačnog Rješenja tijela uprave broj 05-273-372-142-16/98 od 20. studenoga 2003. godine, kojim je odlučeno o povratu stana apelantu. Apelant je dopunio apelaciju 4. svibnja i 14. prosinca 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i Šerifa Zahirovića (daljnjem tekstu: sadašnji korisnik), kao sudionika u postupku, Ustavni je sud 1. kolovoza 2005. godine zatražio da dostave odgovore na apelaciju, a od Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), Ministarstva građenja, prostornog uređenja i zaštite okoliša (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) i JP „Elektroprivreda BiH” d.d. Sarajevo – Hidroelektrana na Neretvi, Jablanica (u daljnjem tekstu: vlasnik stana), odgovori su zatraženi 11. svibnja 2005. godine.

3. Vrhovni je sud dostavio odgovor na apelaciju 8. kolovoza 2005. godine, a Kantonalni sud 18. svibnja 2005. godine. Umjesto Ministarstva, odgovor na apelaciju

je, kao prvostupanjsko tijelo, poslala Služba za prostorno uređenje, urbanizam, građenje i stambeno-komunalne poslove Općine Jablanica (u daljnjem tekstu: Služba za prostorno uređenje) 8. lipnja 2005. godine, vlasnik stana 23. svibnja 2005. godine, a sadašnji korisnik 16. kolovoza 2005. godine. Na traženje Ustavnog suda, Vrhovni je sud dostavio na uvid svoj spis broj UŽ-448/04.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su 2. rujna 2005. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je bio nositelj stanarskog prava na stanu u Jablanici, u ulici Pere Bilića broj 15 od 8. prosinca 1987. godine (u daljnjem tekstu: raniji stan). Rješenjem vlasnika stana, broj 127/92 od 16. listopada 1992. godine, apelant je dobio na privremeno korištenje novoizgrađeni stan u ulici Trg oslobođenja SP-32. u Jablanici (u daljnjem tekstu: prijeporni stan), ali nije nikada zaključio ugovor o korištenju prijepornog stana. Ovaj je stan apelant koristio do studenoga 1993. godine, kada ga je zbog ratnih okolnosti napustio, nakon čega je mjerodavno općinsko tijelo prijeporni stan proglasilo napuštenim. Ovaj je stan korišten kao alternativni smještaj do kolovoza 1999. godine kada su privremeni korisnici iseljeni, a prijeporni je stan Rješenjem vlasnika stana broj 2331/99 od 28. svibnja 1999. godine dodijeljen sadašnjem korisniku. Sadašnji je korisnik 1. studenoga 1999. godine zaključio ugovor o korištenju prijepornog stana, a potom je taj stan otkupio i uknjižio se kao vlasnik.

Postupak za povrat prijepornog stana

7. Apelant je 15. rujna 1998. godine podnio zahtjev za povrat prijepornog stana. Služba za prostorno uređenje je Rješenjem broj 05-2/3-372-142-4/98 od 20. travnja 1999. godine odbila ovaj apelantov zahtjev.

8. Ministarstvo građenja, prostornog uređenja i zaštite okoliša Mostar (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) je Rješenjem broj UP/II-13-23-154/99 od 17. svibnja 1999. godine odbilo apelantov priziv protiv prvostupanjskog rješenja, pa je apelant tužbom pokrenuo upravni spor.

9. Kantonalni je sud u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) Presudom broj U-944/99 od 5. srpnja 2000. godine odbio apelantovu tužbu, pa je apelant izjavio priziv Vrhovnom sudu. Vrhovni je sud Presudom broj UŽ-235/00 od 23. svibnja 2002. godine uvažio apelantov priziv, preinačio prvostupanjsku presudu, poništio i drugostupanjski akt Ministarstva i prvostupanjsko rješenje Službe za prostorno uređenje i predmet vratio na ponovno odlučivanje.

10. U ponovnom postupku prvostupanjsko je tijelo donijelo Rješenje broj 05-2/3-372-142-16/98 od 20. studenoga 2003. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Ministarstva broj UP-II-13-23-154/99 od 12. siječnja 2004. godine, a kojim je potvrđeno da je apelant bio korisnik prijepornog stana, te da mu pripada pravo na vraćanje tog stana u posjed. Istodobno je utvrđeno da sadašnjem korisniku prestaje pravo korištenja prijepornog stana na dan pravomoćnosti poništenja ugovora o otkupu stana koji je on zaključio sa vlasnikom stana.

11. Protiv drugostupanjskog je rješenja sadašnji korisnik podnio tužbu Kantonalnom sudu, koji je njegovu tužbu odbio Presudom broj U-93/04 od 27. srpnja 2004. godine, pa je sadašnji korisnik protiv te presude izjavio priziv Vrhovnom sudu 11. kolovoza 2004. godine, a odluka o tom prizivu još nije donesena.

12. Apelant je 19. veljače 2004. godine podnio zahtjev za izvršenjem prvostupanjskog rješenja, ali je Služba za prostorno uređenje Zaključkom broj 05-2/3-372-142-19/98 od 27. prosinca 2004. godine odbacila apelantov zahtjev kao preuranjen. U obrazloženju ovog rješenja je navedeno da je rješenjem kojim je apelantu potvrđeno pravo na povrat stana utvrđeno da sadašnjem korisniku prestaje pravo korištenja prijepornog stana sa danom pravomoćnosti rješenja o poništenju ugovora o otkupu stana. Međutim, to je predmet posebnog postupka koji još nije okončan, pa je zahtjev za izvršenjem koji je apelant podnio preuranjen.

13. U tom posebnom postupku Služba za prostorno uređenje je Rješenjem broj 10-25-3-505/03 od 19. rujna 2003. godine utvrdila da je ugovor o korištenju prijepornog stana, koji je sadašnji korisnik zaključio s vlasnikom stana, ništav. Ministarstvo je Rješenjem broj UP-II-13-23-154/99 od 12. siječnja 2004. godine odbilo priziv sadašnjeg korisnika protiv prvostupanjskog rješenja.

14. Sadašnji je korisnik protiv drugostupanjskog rješenja podnio tužbu Kantonalnom sudu, koji je Presudom broj U-46/04 od 10. lipnja 2004. godine tužbu odbio. Nakon toga, sadašnji je korisnik izjavio priziv protiv prvostupanjske presude Vrhovnom sudu, a postupak o njegovom prizivu, u predmetu Vrhovnog suda broj UŽ-448/04, još nije okončan.

15. Apelant je ponovno, 16. lipnja 2005. godine, podnio Službi za prostorno uređenje zahtjev za izvršenjem prvostupanjskog rješenja. Služba za prostorno uređenje je ovaj zahtjev odbila Zaključkom broj 05-2/3-372-132-21/98 od 18. studenoga 2005. godine. U obrazloženju ovog zaključka Služba za prostorno uređenje je navela da je općinski javni pravobranitelj podnio 7. listopada 2005. godine tužbu mjerodavnom sudu radi poništenja ugovora sadašnjeg korisnika o korištenju prijepornog stana, a do dana donošenja zaključka sudska odluka još nije donesena. Budući da ugovor o otkupu prijepornog stana još nije pravomoćno poništen, Služba za prostorno uređenje je ocijenila da je apelantov zahtjev za izvršenjem preuranjen. Apelant je protiv ovog zaključka izjavio priziv Ministarstvu 1. prosinca 2005. godine, o kojem još nije odlučeno.

Postupak za povrat ranijeg stana

16. Apelant je 6. srpnja 1999. godine, nakon što mu je prvobitno odbijen zahtjev za povrat prijepornog stana, podnio i zahtjev za povrat ranijeg stana, naglašavajući da pri tomu ne odustaje od povrata prijepornog stana. Služba za prostorno uređenje je Rješenjem broj 05-2/3-372-60-7/99 od 24. prosinca 1999. godine potvrdila apelantovo stanarsko pravo. Međutim, na to je rješenje priziv uložila Zuhra Sarajlić (u daljnjem tekstu: korisnica ranijeg stana), pa je Ministarstvo Rješenjem broj UP-II-13-23-154/99 od 22. veljače 2000. godine priziv prihvatilo i predmet vratilo na ponovni postupak.

17. U ponovnom je postupku Služba za prostorno uređenje Rješenjem broj 05-2/3-372-60-10/99 od 24. ožujka 2000. godine ponovno priznala apelantu pravo na povrat ranijeg stana, a korisnici ranijeg stana je naloženo iseljenje. Nakon što je Ministarstvo Rješenjem broj UP-II-13-23-154/99 od 28. kolovoza 2000. godine odbilo njezin priziv, korisnica ranijeg stana je tužbom pokrenula spor pred Kantonalnim sudom.

18. Kantonalni je sud Presudom broj U-596/00 od 12. lipnja 2002. godine uvažio ovu tužbu, poništio i prvostupanjsko i drugostupanjsko rješenje te predmet vratio prvostupanjskom tijelu na ponovni postupak, upućujući prvostupanjsko tijelo „na izravnu povezanost” dva predmeta (postupka kojim je apelant tražio povrat prijepornog stana i ovog u kojem je tražio povrat ranijeg stana).

19. U ponovnom je postupku prvostupanjsko tijelo Rješenjem broj 05-2/3-372-60/99 od 12. ožujka 2004. godine odbilo apelantov zahtjev za povrat ranijeg stana, a protiv ovog rješenja apelant nije izjavio priziv.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

20. Apelant navodi da cijeli postupak za povrat njegovog stana traje neopravdano dugo, prvo zato što je postupak u kojem je doneseno rješenje kojim mu se priznaje pravo na povrat stana trajao dugo, a potom i zbog toga što, u dugom vremenskom razdoblju, nije u mogućnosti izvršiti to rješenje. Dalje, apelant navodi da je Kantonalni sud odbio tužbu sadašnjeg korisnika u svezi navedenog rješenja, ali da je sadašnji korisnik izjavio priziv Vrhovnom sudu, koji o tom prizivu još nije odlučio. Također, apelant smatra da mu je zbog nemogućnosti izvršenja konačnog upravnog rješenja prekršeno i pravo na dom i pravo na imovinu.

b) Odgovor na apelaciju

21. Vrhovni je sud u odgovoru naveo da taj sud nije svojim radnjama povrijedio apelantovo pravo na zaštitu u razumnom roku, „obzirom na veliki broj predmeta koji se nalaze na radu u Upravnom odjeljenju Vrhovnog suda FBiH i obzirom na čitav niz konkretnih mjera koje su u okviru Vrhovnog suda FBiH poduzete radi rješavanja neriješenih predmeta”. Vrhovni sud, dalje, navodi da u duljem vremenskom razdoblju ovaj sud nije imao „ni približno potreban broj sudaca za rješavanje predmeta upravnih sporova”. Nakon što je imenovan sadašnji sastav suda, 1. travnja 2003. godine, poduzete su sljedeće mjere: povećanje sudačke norme, imenovanje dodatnih sudaca, izbor sudskih savjetnika, poseban program rada na tzv. tipskim predmetima i iniciranje izmjena Zakona o upravnim sporovima. Vrhovni sud navodi da su sve ove mjere dale pozitivne efekte, pa je u prilog toj tvrdnji Vrhovni sud dostavio i tekstualni dio Izvješća o radu Vrhovnog suda za 2003. godinu od 12. travnja 2004. godine i Izvješće podneseno Uredu ombudsmana FBiH od 24. siječnja 2005. godine. U svezi konkretne apelacije, Vrhovni je sud naveo da je predmet broj UŽ-448/04, na koji se apelant poziva, primljen u rad 7. rujna 2004. godine, a da je najveći broj predmeta primljen u rad prije ovog predmeta. Obzirom na navedeno, Vrhovni sud smatra da je apelacija u odnosu na Vrhovni sud neutemeljena.

22. Kantonalni je sud u svom odgovoru samo naveo da je cijeli spis broj U-46/04 po prizivu prosljeđen Vrhovnom sudu 27. rujna 2004. godine, te da još nije vraćen Kantonalnom sudu.

23. Služba za prostorno uređenje je u svom odgovoru dala kronološki prikaz činjeničnog stanja i trajanja postupka, kako je to Ustavni sud već izložio. Između ostalog, Služba za

prostorno uređenje je navela da je apelantov zahtjev za izvršenje rješenja kojim je apelantu priznato pravo na povrat prijepornog stana odbačen kao preuranjen. Naime, u posebnom postupku, Služba za prostorno uređenje je Rješenjem broj 10-25-3-505/03 od 19. rujna 2003. godine utvrdila da je ugovor o korištenju prijepornog stana koji je zaključio sadašnji korisnik ništav, pa je istim rješenjem određeno da će mjerodavni pravobranitelj, po pravomoćnosti tog rješenja, pokrenuti postupak pred mjerodavnim sudom, radi poništenja ugovora o otkupu prijepornog stana. Sadašnji je korisnik, nakon što je Ministarstvo odbilo njegov priziv protiv prvostupanjskog rješenja, tužbom pokrenuo upravni spor. Kantonalni je sud Presudom broj U-46/04 od 10. lipnja 2004. godine odbio njegovu tužbu, a ta je presuda dostavljena općinskom javnom pravobranitelju 29. prosinca 2004. godine radi pokretanja postupka za poništenje ugovora o otkupu stana protiv sadašnjeg korisnika. Međutim, kako se dalje navodi, općina je „u međuvremenu ostala bez općinskog javnog pravobranitelja, te samim tim nije bilo moguće pokrenuti postupak kod mjerodavnog suda za poništenje navedenog ugovora”. Također, Služba za prostorno uređenje navodi da je novi pravobranitelj imenovan 16. svibnja 2005. godine, te da se „nadaju da će dosadašnji problemi biti brzo prevaziđeni”.

24. Vlasnik stana je u odgovoru na apelaciju naveo da apelantovo pravo na suđenje u razumnom roku nije prekršeno nikakvim radnjama vlasnika stana. Također, vlasnik stana navodi da je Služba za prostorno uređenje odbacila apelantov zahtjev za izvršenje rješenja o povratu prijepornog stana zato što još nije okončan postupak poništenja ugovora o otkupu stana koji je bio zaključen između vlasnika stana i sadašnjeg korisnika, a koji treba biti vraćen apelantu. Poništenje ovog ugovora je uvjet za povrat stana apelantu, kako je to i konstatirano rješenjem o povratu prijepornog stana. Iz svega navedenog, vlasnik stana smatra da svojim postupanjem nije ni na koji način uticao na duljinu konkretnog postupka, već da su na trajanje postupka uticala mjerodavna općinska tijela, a osobito općinski pravobranitelj, koji nije pokrenuo postupak za poništenje ugovora o otkupu stana i Služba za prostorno uređenje. Budući da ni apelant nigdje ne navodi da mu je vlasnik stana prekršio neko pravo zaštićeno Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), vlasnik stana predlaže da u odnosu na njega Ustavni sud apelaciju odbije.

V. Relevantni propisi

25. U **Zakonu o upravnom postupku** („Službene novine Federacije BiH” br. 2/98 i 48/99) relevantne odredbe glase:

„Članak 6.

Kad tijela i institucije koje imaju javne ovlasti rješavaju u upravnim stvarima, dužni su osigurati efikasno ostvarivanje prava i interesa građana, poduzeća (društava, ustanova i drugih pravnih osoba, što obuhvaća dobru organizaciju na izvršavanju poslova tijela, koja osigurava brzo, potpuno i kvalitetno rješavanje upravnih stvari u upravnom postupku uz svestrano razmatranje tih stvari.(...)

Članak 14.

Postupak se ima voditi brzo i sa što manje troškova i gubitka vremena za stranku i druge osobe koje sudjeluju u postupku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.(...)

Članak 125.

(1) Ako se prava ili obveze stranaka temelje na istom ili sličnom činjeničnom stanju i na istoj pravnoj osnovi i ako je tijelo koje vodi postupak glede svih predmeta stvarno mjerodavan, može se pokrenuti i voditi jedan postupak i onda kad je riječ o pravima i obvezama više stranaka.

(2) Pod istim uvjetima, jedna ili više stranaka mogu u jednom postupku ostvarivati i više različitih zahtjeva. (...)

Članak 267.

(2) Prvostupanjsko rješenje postaje izvršno:

(...)

(3) dostavom stranci, ako priziv ne odgađa izvršenje.”

26. U **Zakonu o upravnim sporovima** („Službene novine Federacije BiH” br. 2/98 i 8/20) relevantne odredbe glase:

„Članak 19.

Tužba, po pravilu, ne sprječava izvršenje upravnog akta protiv kojega je podnesena, ako zakonom nije drukčije određeno.(...)

Članak 60.

Ukoliko ovaj zakon ne sadrži odredbe o postupku u upravnim sporovima, dosljedno će se primjenjivati odgovarajuće odredbe zakona kojim je uređen parnični postupak.”

27. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službene novine Federacije BiH” broj 42/98) relevantne odredbe glase:

„Članak 10.

Sud je dužan nastojati da se postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.”

VI. Dopustivost

28. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

29. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

30. Također, sukladno članku 16. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke mjerodavnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koja štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

31. Ustavni sud ukazuje da se, u kontekstu prizivne nadležnosti Ustavnog suda iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, izraz „presuda” mora široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo uključivati sve vrste odluka i rješenja, već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi da je neustavan (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 23/00* od 2. veljače 2001. godine, objavljenu u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 10/0). Ustavni sud ističe da, sukladno članku II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina i oba entiteta trebaju osigurati najvišu razinu ljudskih prava i temeljnih sloboda i da se, sukladno članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode određene Europskom konvencijom i njezinim protokolima izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

32. Ustavni sud, polazeći od prakse Europskog suda za ljudska prava na području iscrpljivanja pravnih lijekova, ističe da se prigodom primjene pravila iz članka 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, to pravilo mora primjenjivati uz određen stupanj fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma (vidi Europski sud za ljudska prava, *Cardot protiv Francuske*,

presuda od 19. ožujka 1991. godine, serija A broj 200, stavak 34). Ustavni sud naglašava da pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova koji su mogući po zakonu nije apsolutno, niti se može primjenjivati automatski, te prigodom ispitivanja je li bilo poštovano, bitno je uzeti u obzir određene okolnosti svakog pojedinog predmeta (vidi Europski suda za ljudska prava, *Van Oosterwijek protiv Belgije*, presuda od 6. prosinca 1980; serija A broj 40, stavak 35). To, između ostalog, znači da se mora realno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstava u pravnom sustavu, već i sveukupni pravni i politički kontekst kao i apelantove osobne prilike.

33. Apelant se poziva na svoje pravo iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, koje sadrži pravo na „suđenje u razumnom roku”, zato što je upravni postupak trajao neprimjereno dugo, kao i zato što još nije u mogućnosti izdejsstvovati izvršenje konačnog rješenja koje je doneseno u njegovu korist i useliti u svoj stan. Imajući u vidu navedene okolnosti, Ustavni sud primjećuje da u Bosni i Hercegovini, u konkretnom slučaju u Federaciji BiH, ne postoji učinkovito pravno sredstvo koje bi omogućilo apelantu da se žali zbog duljine trajanja upravnog postupka i zbog nemogućnosti izvršenja rješenja kojim je apelantu priznato pravo na povrat stana (vidi, *mutatis mutandis*, Europski sud za ljudska prava, *Tome Mata protiv Portugala*, aplikacija broj 32082/98, ECHR 1999-IX).

34. Ustavni sud ističe da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najučinkovitiji put kojim bi se došlo do ostvarivanja njegovih prava. Također, Ustavni sud opaža da je jedan od temeljnih postulata Europske konvencije da pravna sredstva, koja pojedincu stoje na raspolaganju, trebaju biti lako dostupna i razumljiva, te da se propust u ustroju pravnog i sudskog sustava države, koji ugrožava zaštitu individualnih prava, ne može pripisati pojedincu. Pored toga, dužnost države je ustrojiti svoj pravni sustav tako da omogućí sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Europske konvencije (vidi Europski sud za ljudska prava, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. veljače 1991. godine, serija A, broj 194, stavak 21).

35. Na temelju svega navedenog, a imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b), te članka 16. stavak 1. i stavak 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

36. Apelant pobija navedene odluke, tvrdeći da mu je tim odlukama povrijeđeno pravo na pravičan postupak u razumnom roku, koje je zaštićeno člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, pravo na dom iz članka II/3.(f)

Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravičan postupak

37. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

“Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke”.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

Primjenljivost članka 6. stavak 1. Europske konvencije

38. U konkretnom slučaju je potrebno, kao prvo, odgovoriti na pitanje ima li predmetni upravni postupak karakter „spora” u kojem su utvrđivana apelantova „građanska prava i obveze”. Ustavni sud ukazuje na vlastitu jurisprudenciju i na praksu Europskog suda za ljudska prava, prema kojoj pojam „spora”, u smislu značenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije podrazumijeva „sve postupke čiji je rezultat presudan za privatna prava i obveze”, čak i kada se postupak tiče spora između pojedinca i javne vlasti koja djeluje u okviru svojih ovlasti; karakter „zakonodavstva koje određuje kako će se problem riješiti” i „ovlasti” koje pripadaju predmetnom tijelu je od malog značaja (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 540/04 od 18. siječnja 2005. godine, stavak 20. i Europski sud za ljudska prava, *Ringeisen protiv Austrije*, presuda od 28. lipnja 1978. godine, serija A, broj 13, stavak 94).

39. U konkretnom slučaju, postupak se odnosi na pitanje povrata stana ranijem nositelju stanarskog prava. Ustavni je sud ranije zauzeo stav da svi zahtjevi koji se odnose na sporove u svezi ovog pitanja potpadaju pod pojam građanskih prava i obveza (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 2/99 od 24. rujna 1999. godine, objavljenu u „Službenom glasniku

Bosne i Hercegovine” broj 20/99). Također, u konkretnom se slučaju radi o zahtjevu da se u razumnom roku apelantu, kao ranijem nositelju stanarskog prava, prizna pravo na povrat tog stana i da mu se omogući ulazak u posjed tog stana. Stoga, Ustavni sud smatra da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv.

Razdoblje koje se uzima u obzir

40. Ustavni sud opaža da je apelant pokrenuo postupak za povrat prijepornog stana 15. rujna 1998. godine, a da je Rješenjem prvostupanjskog tijela broj 05-2/3-372-142-16/98 od 20. studenoga 2003. godine, koje je konačno u upravnom postupku, apelantu priznato pravo na povrat prijepornog stana. Dakle, postupak donošenja rješenja kojim je apelantu priznato pravo na povrat stana je trajao pet godina i dva mjeseca.

41. Međutim, Ustavni sud opaža da rješenje koje je konačno u upravnom postupku još nije izvršeno, jer apelant ni dvije godine nakon donošenja navedenog rješenja nije u mogućnosti ući u posjed prijepornog stana. Izvršenje konačnog rješenja kojeg je donijelo bilo koje tijelo ili sud, mora se smatrati sastavnim dijelom „suđenja” u smislu članka 6. Europske konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, Europski sud za ljudska prava, *Pibernik protiv Hrvatske*, presuda od 12. veljače 2004. godine, aplikacija broj 75139/01, stavak 48). Stoga, Ustavni sud smatra da se postupak koji je apelant pokrenuo 15. rujna 1998. godine još ne može smatrati okončanim, jer ni sedam godina nakon podnošenja zahtjeva apelant nije u mogućnosti useliti u svoj stan.

42. Obzirom na navedeno, Ustavni će sud ispitati je li u konkretnom postupku došlo do kršenja prava na postupak u razumnom roku, kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije. Polazeći od kriterija utvrđenih praksom Europskog suda za ljudska prava, Ustavni sud ističe da se razumnost trajanja postupka ocjenjuje u svjetlu svih okolnosti predmeta, uzimajući osobito u obzir složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, s jedne strane, i suda i javnih vlasti s druge strane (vidi Europski sud za ljudska prava *Vernillo* presuda od 20. veljače 1981. godine, serija A, broj 198, stavak 30; *Zimmermann i Steiner*, presuda od 13. srpnja 1983. godine, stavak 24).

a) Složenost predmeta

43. Ustavni sud opaža da se u konkretnom slučaju radi o upravnom postupku koji je vođen prema apelantovom zahtjevu za povrat prijepornog stana, a potom i za povrat ranijeg stana. Također, osim ovih postupaka, paralelno su vođeni postupci i protiv i po zahtjevima osoba koje su imala pravni interes pobijati apelantovo pravo na povrat i prijepornog i ranijeg

stana, tj. osoba koje su zaključile ugovore o kupnji tih stanova i temeljem tih ugovora se uknjižili kao vlasnici. Ustavni sud opaža da su upravna tijela, kod odlučivanja o povratu prijepornog stana apelantu, morala riješiti pitanje pravne pozicije apelanta u odnosu i na raniji i na prijeporni stan, te da su svi postupci koji su vođeni bili na svoj način važni za rješavanje apelantovog zahtjeva i s njim tijesno povezani. U oba postupka za povrat stana, ranijeg i prijepornog, više puta su ulagani prizivi i predmet je vraćan na ponovni postupak, a vode se i dva upravna spora u kojima je u tijeku odlučivanje Vrhovnog suda po prizivima izjavljenim protiv presuda donesenih u tim upravnim sporovima.

44. Istodobno je vođen i upravni postupak za utvrđivanje ništavosti ugovora o korištenju prijepornog stana koji je vlasnik stana zaključio sa sadašnjim korisnikom, a nakon toga i upravni spor pred Kantonalnim sudom po tužbi sadašnjeg korisnika. Kantonalni je sud odbio njegovu tužbu presudom, pa je sadašnji korisnik protiv te presude izjavio priziv Vrhovnom sudu, a ni taj prizivni postupak još nije okončan.

45. Obzirom na sve ove postupke, te činjenična i pravna pitanja koja je trebalo u tim postupcima raspraviti, Ustavni sud smatra da se radi o složenom predmetu.

b) Ponašanje apelanta

46. Ustavni sud opaža da je apelant prvobitno podnio samo zahtjev za povrat prijepornog stana, a da je zahtjev za povrat ranijeg stana podnio nakon što je prvostupanjsko tijelo odbilo njegov zahtjev za povrat prijepornog stana, navodeći da podnošenjem tog zahtjeva ne odustaje od svog zahtjeva za povrat prijepornog stana. U tom cilju, apelant je nastavio aktivno voditi postupak za povrat prijepornog stana. Također, Ustavni sud opaža da, nakon provedenog postupka i donošenja Rješenja broj 05-2/3-371-60/99 od 12. ožujka 2004. godine, kojim je Služba za prostorno uređenje u ponovnom postupku odbila apelantov zahtjev za povrat ranijeg stana, apelant nije izjavljivao priziv. Naime, prije donošenja navedenog rješenja isto prvostupanjsko tijelo je donijelo Rješenje broj 05-2/3-372-142-16/98 od 20. studenoga 2003. godine, kojim je potvrđeno apelantovo pravo na povrat prijepornog stana, pa apelant nije dalje aktivno vodio postupak za povrat ranijeg stana.

47. Iako je pokretanje postupka za povrat i prijepornog i ranijeg stana, na određeni način, doprinijelo složenosti predmeta, Ustavni sud ne nalazi u apelantovom ponašanju bilo kakve elemente koji bi ukazivali da je na bilo koji način doprinio sveukupnoj duljini konkretnog postupka.

c) Ponašanje sudova i javnih vlasti

48. Ustavni sud opaža da je po zahtjevu apelanta za povrat prijepornog stana, koji je podnio 15. rujna 1998. godine, Služba za prostorno uređenje donijela prvobitno Rješenje o odbijanju njegovog Zahtjeva broj 05-2/3-372-142-4/98 od 20. travnja 1999. godine. Ministarstvo je o apelantovom prizivu odlučilo Rješenjem broj UP-II-13-23-154/99 od 17. svibnja 1999. godine. Nakon što je apelant podnio tužbu Kantonalnom sudu, ovaj je Presudom broj U-944/99 od 5. srpnja 2000. godine odbio apelanta, pa je apelant izjavio priziv Vrhovnom sudu. Vrhovni sud je apelantov priziv uvažio Presudom broj U-235/00 od 23. svibnja 2002. godine, pa je predmet vratio na ponovni postupak, zaključivši da prvostupanjsko tijelo nije pravilno ustvrdilo sve odlučne činjenice i da nije pravilno primijenilo materijalno pravo.

49. Ustavni sud, također, opaža da je u ponovnom postupku za povrat prijepornog stana prvostupanjsko tijelo donijelo novo Rješenje broj 05-2/3-372-142-16/98 od 20. studenoga 2003. godine, dakle, 18 mjeseci nakon što je Kantonalni sud predmet vratio na ponovni postupak. Ustavni sud opaža da ovako dugo odlaganje donošenja rješenja u ponovnom postupku Služba za prostorno uređenje nije u svom odgovoru ni na koji način obrazložila. Ministarstvo je, odlučujući o prizivu sadašnjeg korisnika protiv prvostupanjskog rješenja donesenog u novom postupku, priziv odbilo Rješenjem broj UP-II-13-23-154/99 od 12. siječnja 2004. godine, pa je on podnio tužbu Kantonalnom sudu, koji je Presudom broj U-93/04 od 27. srpnja 2004. godine tužbu odbio. Nakon toga je sadašnji korisnik protiv te presude izjavio priziv Vrhovnom sudu, a taj je postupak još u tijeku.

50. U navedenom je prvostupanjskom rješenju određeno da priziv ne zadržava izvršenje, pa je temeljem odredbe članka 267. stavak 2. točka 2. Zakona o upravnom postupku ovo rješenje postalo izvršno s danom dostavljanja stranci, odnosno apelantu. Međutim, Ustavni sud opaža da apelant do donošenja odluke Ustavnog suda nije u mogućnosti faktički ishoditi izvršenje navedenog rješenja, dakle, više od dvije godine.

51. Služba za prostorno uređenje u svojim navodima obrazlaže da izvršenje ovog rješenja ovisi o okončanju postupka za poništenje ugovora o otkupu stana sadašnjeg korisnika. Naime, Rješenjem Službe za prostorno uređenje broj 10-25-3-505/03 od 19. rujna 2003. godine je utvrđeno da je ugovor o otkupu prijepornog stana ništav, te da će sadašnjem korisniku prestatu pravo na korištenje prijepornog stana na dan pravomoćnog poništenja ugovora o otkupu stana. Ustavni sud opaža da je navedenim rješenjem određeno da će, po pravomoćnosti ovog rješenja, mjerodavni pravobranitelj pokrenuti pred mjerodavnim sudom postupak za poništenje ugovora o otkupu stana, ali da je taj postupak pokrenut tek

7. listopada 2005. godine, dakle nešto više od dvije godine nakon donošenja navedenog rješenja. U svezi ove činjenice, Služba za prostorno uređenje obrazlaže da je „u međuvremenu općina ostala bez općinskog javnog pravobranitelja, te samim tim nije bilo moguće pokrenuti postupak kod mjerodavnog suda za poništenje navedenog ugovora”, te da je novi pravobranitelj imenovan 16. svibnja 2005. godine.

52. Ustavni sud, međutim, ne može prihvatiti kao razumno i objektivno opravdanje da općina određeno vrijeme nije imala pravobranitelja, te da zbog toga nije bilo moguće izvršiti konačno i izvršno rješenje doneseno u korist apelanta. Ustavni sud ponovno naglašava praksu Europskog suda za ljudska prava, prema kojoj se propust u ustroju pravnog i sudskog sustava države, koji ugrožava zaštitu individualnih prava, ne može pripisati pojedincu, te da je dužnost države ustrojiti svoj pravni sustav tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Europske konvencije. U konkretnom slučaju, činjenica je da više od dvije godine nakon što je rješenje o povratu prijepornog stana apelantu postalo izvršno, nisu poduzete sve nužne mjere da bi to rješenje bilo faktički izvršeno. Ustavni sud smatra da ovakvo prolongiranje izvršenja konačnog upravnog rješenja predstavlja nastavak kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku, obzirom na činjenicu da je pravobranitelj, tek nakon dvije godine od donošenja rješenja o ništavosti ugovora o korištenju prijepornog stana u odnosu na sadašnjeg korisnika, pokrenuo odgovarajući sudski postupak. Osobito, Ustavni sud u obzir uzima i činjenicu da je potrebno pričekati i da sudska odluka u postupku koji je pravobranitelj pokrenuo 7. listopada 2005. godine postane pravomoćnom, pa uzimajući u obzir sveukupno trajanje postupka, Ustavni sud smatra da ovakvo ponašanje javnih vlasti stavlja pretjeran teret za apelanta u ostvarenju njegovih prava utvrđenih konačnom odlukom.

53. Osim toga, Ustavni sud opaža da su paralelno vođena dva postupka za povrat stana apelantu, te da prvostupanjsko tijelo nije, radi lakšeg i učinkovitijeg odlučivanja, doveo u vezu ova dva postupka. Na potrebu zajedničkog sagledavanja oba predmeta ukazao je Kantonalni sud svojom Presudom broj U-596/00 od 12. lipnja 2002. godine, odlučujući o tužbi korisnice ranijeg stana. Služba za prostorno uređenje nije ponudila bilo kakve razloge za činjenicu da su o apelantovom zahtjevu vođena dva paralelna postupka i da ni na koji način nisu dovedeni u vezu više od tri godine od dana kada je apelant podnio i zahtjev za povrat ranijeg stana. Ustavni sud opaža da su oba postupka za povrat stana, te postupak za poništenje ugovora o otkupu prijepornog stana i ranijeg stana vođeni pred istim prvostupanjskim i drugostupanjskim upravnim tijelima. Ustavni sud smatra da ne postoji razumno i objektivno opravdanje za ovakvo djelovanje mjerodavnih upravnih tijela, te da se razdoblje odlučivanja u upravnom postupku o povratu apelantu prijepornog stana ne može smatrati „razumnim” u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

54. Na temelju izloženog, Ustavni sud smatra da se ovako neprimjereno dugo trajanje postupka za povrat prijepornog stana apelantu može u cijelosti staviti na teret mjerodavnim upravnim tijelima.

55. S druge strane, sudovi su relativno brzo postupali u upravnim sporovima koje su pokretali sudionici u navedenim postupcima. Činjenica je da u dva predmeta koja se tiču upravnog spora koji je pokrenuo sadašnji korisnik prijepornog stana, Vrhovni sud još nije odlučio o prizivima koji su podneseni 2004. godine. Međutim, Ustavni sud smatra da samo razdoblje od godinu dana u kojem ovi prizivi nisu riješeni ne predstavlja razdoblje koje, samo po sebi, ne ispunjava kriterij „razumnosti” iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Vrhovni je sud, u vrlo detaljnom odgovoru na apelaciju, naveo da taj sud ima izuzetno veliki broj predmeta, osobito na upravnom odjeljenju.

56. Preopterećenost sudstva se, općenito, ne može prihvatiti kao opravdanje, budući da su države-ugovornice Europske konvencije dužne ustrojiti administriranje pravde tako da sudovi ispunjavaju zahtjeve iz članka 6. Europske konvencije. Međutim, prema praksi Europskog suda za ljudska prava, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova, pod uvjetom da poduzmu odgovarajuće mjere da se takva izvanredna situacija popravi (vidi Europski sud za ljudska prava, *Zimmermann i Steiner protiv Švicarske*, presuda od 13. srpnja 1983. godine, serija A, broj 66. st, 25-32). Vrhovni je sud naveo koje sve mjere poduzima radi popravljivanja situacije s rješavanjem predmeta u zaostatku, a Ustavni sud smatra da su te mjere odgovarajuće. Stoga, Ustavni sud smatra da ni Kantonalni sud ni Vrhovni sud nisu značajnije doprinijeli duljini razdoblja u svezi odlučivanja o apelantovom pravu na povrat prijepornog stana, niti izvršenju rješenja kojim je apelantu priznato pravo na povrat prijepornog stana.

57. Obzirom na činjenicu da je upravni postupak za povrat prijepornog stana apelantu do dana donošenja izvršnog rješenja trajao preko pet godina, te da u naredne dvije godine, do donošenja odluke Ustavnog suda, to rješenje još nije izvršeno, kao i da se za tako dugo trajanje postupka odgovornost može u cijelosti pripisati mjerodavnim upravnim tijelima, Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede prava na „suđenje u razumnom roku” kao jednom od elemenata prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na poštivanje doma

58. Apelant se, također, žali da je zbog ovako dugog trajanja postupka povrijeđeno i njegovo pravo iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, budući u dugom razdoblju ne može uživati u svome domu.

59. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu, glasi:

“Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje”.

60. Članak 8. Europske konvencije glasi:

“1. Svako ima pravo na štovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske”.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanje nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.”

61. Ustavni sud ukazuje na činjenicu da je bitna svrha članka 8. Europske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana ovim člankom (vidi Europski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A, br. 297-C).

62. Da bi se utvrdilo radi li se u konkretnom slučaju o povredi članka 8. Europske konvencije, prvo se mora utvrditi je li prijemni stan predstavljao apelantov „dom” u smislu značenja stavka 1. članka 8. Europske konvencije, te predstavljaju li odluke koje apelant pobija „miješanje” javnih vlasti u poštivanje toga „doma”. Drugo, da bi „miješanje” bilo opravdano, mora biti „sukladno zakonu”. Ovaj se uvjet zakonitosti, sukladno značenju termina Europske konvencije, sastoji iz više elemenata: (a) miješanje mora biti utemeljeno domaćim ili međunarodnim zakonom; (b) zakon o kojemu je riječ mora biti primjereno dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje se mogu primijeniti na dati predmet i (c) zakon također mora biti formuliran s odgovarajućom točnošću i razvidnošću da bi se pojedincu dopustilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Europski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. travnja 1979. godine, serija A, br. 30, stavak 49).

63. Prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, pojam „dom” obuhvaća kako iznajmljen dom, tako i dom u privatnom vlasništvu (vidi Europski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. studenoga 1986. godine, serija A, br. 109,

stavak 46 f, i *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A, br. 297-C, stavak 31). Sukladno ovoj interpretaciji, Ustavni je sud proširio domenu članka 8. Europske konvencije na stanove u kojima se stanuje na temelju stanarskog prava (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 8/99* od 11. svibnja 1999. godine, objavljenu u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 24/99).

64. Što se tiče pitanja može li se prijeporni stan smatrati apelantovim „domom”, neprijeporno je da je apelantu rješenjem vlasnika stana dodijeljen na privremeno korištenje predmetni, novoizgrađeni stan, te da je temeljem toga apelant uselio u taj stan i u njemu živio do studenoga 1993. godine, kada ga je zbog ratnih okolnosti napustio. Do napuštanja prijepornog stana apelant je u njemu živio i obavljao svoje uobičajene aktivnosti. Sukladno navedenom, Ustavni sud smatra da prijeporni stan predstavlja apelantov dom u smislu članka 8. Europske konvencije.

65. U svezi pitanja je li bilo miješanja u apelantovo pravo na poštivanje doma u smislu članka 8. Europske konvencije, Ustavni sud ukazuje na praksu Europskog suda za ljudska prava, prema kojoj bitna svrha članka 8. Europske konvencije, da se pojedinci zaštite od proizvoljnog miješanja javnih vlasti, ne znači samo „*puku obvezu države da se suzdrži od takvog miješanja: uz ovu negativnu obvezu, mogu postojati i pozitivne obveze, svojstvene učinkovitom poštivanju apelantovih prava zaštićenih ovim člankom*” (vidi već citiranu presudu *Pibernik*, stavak 64; također, *Botta protiv Italije*, presuda od 24. veljače 1998. godine, Izvješća 1998-I. stavak 33).

66. Europski sud za ljudska prava je u već citiranom predmetu *Pibernik protiv Hrvatske* naveo da „*granice između pozitivnih i negativnih obveza države prema članku 8. nije lako precizno definirati*”, ali da su „*primjenjiva načela ipak slična*” (stavak 64. navedene odluke). Pri utvrđivanju postoji li ili ne takva obveza, potrebno je uzeti u obzir pravičnu ravnotežu koju treba uspostaviti između općih interesa i interesa pojedinca, a u oba konteksta država uživa određenu slobodnu procjenu (vidi i Europski sud za ljudska prava, *Nuutinen protiv Finske*, presuda od 27. lipnja 2000. godine, Izvješća 2000-VIII, stavak 127). Ističući da nije zadaća Europskog suda zamijeniti mjerodavne domaće vlasti u određivanju najprimjerenijih načina za izvršavanje pravomoćnih odluka, već da mu je zadaća „*preispitati, na temelju Konvencije, odluke koje su te vlasti donijele u vršenju svoje ovlasti procjene*”, Europski je sud zaključio da treba ispitati „*je li Hrvatska, postupajući u predmetu podnositeljice zahtjeva, prekršila svoju pozitivnu obvezu iz članka 8. Konvencije*” (vidi *mutatis mutandis* već citiranu presudu *Pibernik*, stavak 66). Imajući u vidu ovakvu praksu Europskog suda, te konkretni predmet u cjelini, kao i zaključak

Ustavnog suda o kršenju prava na pravičan postupak u razumnom roku, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju opravdano ispitati jesu li javne vlasti, postupajući po apelantovom zahtjevu za povrat stana u razdoblju koje ne predstavlja „razuman rok” iz članka 6. Europske konvencije, prekršile i svoju pozitivnu obvezu iz članka 8. Europske konvencije.

67. U konkretnom slučaju, Ustavni sud opaža da su javne vlasti priznale apelantu pravo na povrat u prijeporni stan i naložile sadašnjem korisniku da se iz tog stana iseli i preda ga apelantu. Ustavni je sud već u okviru procjene povrede članka 6. stavak 1. Europske konvencije ustvrdio da je postupak donošenja tog rješenja trajao preko pet godina, a do donošenja odluke Ustavnog suda ovo rješenje još nije izvršeno. Ustavni je sud, također, ustvrdio da se ovakvo neprimjereno dugo trajanje sveukupnog postupka u kojem apelant nije u mogućnosti izvršiti rješenje kojim mu je priznato pravo na povrat u stan, koji je njegov dom, može u cijelosti pripisati mjerodavnim upravnim tijelima.

68. Također, Ustavni je sud već ukazao da javne vlasti nisu ustrojile svoj pravni sustav na način koji ne bi ometao izvršenje rješenja o povratu apelantu prijepornog stana. Kako je već rečeno, postupak priznavanja apelantu njegovog prava trajao je preko pet godina. Osim toga, javne su vlasti propustile u naredne dvije godine poduzeti određene korake i pokrenuti nužni sudski postupak, radi omogućavanja izvršavanja odluke donesene u apelantovu korist. Ovakav propust javnih vlasti je „stvorio ili barem omogućio situaciju” u kojoj je apelant, u dugom vremenskom razdoblju, više od sedam godina, spriječen uživati u svome domu (već citirana presuda *Pibernik*, stavak 70).

69. Obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da javne vlasti nisu ispunile svoju pozitivnu obvezu prema članku 8. Europske konvencije da apelantu osiguraju poštivanje njegovog doma. Stoga, Ustavni sud smatra da je došlo do kršenja prava iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

Ostali navodi

70. Obzirom na zaključak Ustavnog suda u svezi kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te prava na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nije nužno posebice razmatrati i eventualno kršenje prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

71. Ustavni sud smatra da, budući je u međuvremenu pokrenut postupak pred mjerodavnim sudom za poništenje ugovora o otkupu prijemnog stana, nema osnova za nalažanje pravnih lijekova s ciljem ostvarivanja apelantovih ustavnih prava. Međutim, Ustavni sud ukazuje da je potrebno da mjerodavni sud, koji odlučuje o navedenoj tužbi, uzme u obzir cjelokupno dosadašnje trajanje postupka u kojem apelant nastoji ishoditi povratak u svoj dom, kao i stavove Ustavnog suda iz ove odluke, kako bi apelantova pravna situacija konačno bila riješena.

VIII. Zaključak

72. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravičan postupak u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, kada postupak donošenja i izvršenja rješenja o povratu stana nije okončan ni nakon sedam godina od dana podnošenja zahtjeva, a takvo neopravdano trajanje sveukupnog postupka se može, u cijelosti, pripisati ponašanju mjerodavnih javnih vlasti. Osim toga, postoji i povreda prava na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije kada apelant nije u mogućnosti u dugom vremenskom razdoblju uživati u svome pravu na dom zato što mjerodavne vlasti nisu ispunile pozitivne obveze koje imaju prema članku 8. Europske konvencije, a s ciljem učinkovitog poštovanja apelantovih prava iz navedenog članka.

73. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

74. Obzirom na odluku u ovom predmetu, Ustavni sud smatra da nema osnova za razmatranje prijedloga apelanta za donošenjem privremene mjere.

75. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 1064/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ

Апелација „Press-singa” д.о.о. Сарајево и Сенада Авдића против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Гж-138/04 од 10. марта 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број П-182/03 од 5. августа 2004. године

Одлука од 14. марта 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 1064/05**, рјешавајући апелацију „**Press-singa**” д.о.о. **Сарајево и Сенада Авдића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), у саставу:

Маго Тадић, предсједник

Миодраг Симовић, потпредсједник

Хатица Хациосмановић, потпредсједница

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

на сједници одржаној 14. марта 2006. године донио је

ОДЛУКУ О МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација “Press-singa” д.о.о. Сарајево и Сенада Авдића, поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Гж-138/04 од 10. марта 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број П-182/03 од 5. августа 2004. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, “Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. „**Press-sing**” д.о.о. Сарајево и Сенад Авдић (у даљњем тексту: апеланти), које заступа Никица Гржић, адвокат из Сарајева, поднијели су 20. априла 2005. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију

против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број Гж-138/04 од 10. марта 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број П-182/03 од 5. августа 2004. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 21 ст. 1 и 2 тада важећег Пословника Уставног суда, од Врховног суда, Кантоналног суда и учеснице у поступку Фате Надаревић (у даљњем тексту: тужитељка), затражено је 29. априла 2005. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонални суд је доставио одговор на апелацију 13. маја 2005. године.

4. Врховни суд и тужитељка нису доставили одговоре на апелацију.

5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор на апелацију достављен је апелантима 21. октобра 2005. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета, које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу, да се сумирају на сљедећи начин.

7. Тужитељка је 27. новембра 2003. године поднијела тужбу против апеланата Кантоналном суду због тога што је у ревији „Слободна Босна” број 354 од 28. августа 2003. године, на страни четвртој, објављен чланак под насловом „Shit гладном не вјерује” аутора Сенада Авдића. Повод за настанак овог чланка су дешавања која се односе на штрајк глађу радника привредног друштва “Житопрерада” из Бихаћа. Разлог за штрајк радника био је неиспуњење њиховог захтјева да Федерална агенција за приватизацију раскине уговор о купопродаји који је закључила са привредним друштвом „Цитрус” о приватизацији друштва „Житопрерада”. Поводом наведених дешавања тужитељка је, у својству предсједнице Општинског суда у Бихаћу (у даљњем тексту: Општински суд), за босанскохерцеговачке медије изјавила да суд као независан орган, који дјелује само у оквирима позитивних законских прописа, неће подлећи притисцима штрајкача. Тужитељка је навела да је аутор предметног чланка мимо и испод сваке новинарске и уобичајене културне грађанске етике, на увредљив начин, који није био у контексту тужитељкиног иступања по званичној дужности

пред представницима медија, дотакао њену личност, имплицирајући јој својства која нема, а и да их има, то није смјело да буде предмет ауторовог неукусног елаборисања. У једном дијелу наведеног чланка друготужени је навео „неки хермафродит од жене, некаква судиница, шта ли је већ, непоколебљиво изјављује да суд неће подлећи притисцима, те да ће о захтјевима измрцварених штрајкача расправљати у редовној процедури, онда кад та тврдоглава марва покрепа”. Тужитељка је навела да су оваквим радњама апеланти повриједили њен углед и част. Такође, тужитељка је предложила суду да донесе пресуду којом ће обавезати апеланте, као тужене у овој парници, да јој солидарно исплате износ од 25.000,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете са законском затезном каматом на тај износ, почев од 29. августа 2003. године па до исплате, као и да јој надокнаде трошкове поступка.

8. Кантонални суд је Пресудом број П-182/03 од 5. августа 2004. године, која је потврђена Пресудом Врховног суда број Гж-138/04 од 10. марта 2005. године, обавезао апеланте да тужитељки на име накнаде нематеријалне штете солидарно исплате износ од 3.000,00 КМ са законском затезном каматом, почев од дана подношења тужбе па до исплате, у року од 30 дана под пријетњом извршења. У преосталом дијелу тужитељкин тужбени захтјев је одбијен, те је одлучено да свака странка сноси своје трошкове поступка.

9. У образложењу своје пресуде Кантонални суд је, између осталог, навео да је прегледом снимка Другог дневника Федералне телевизије од 27. августа 2003. године утврдио да је у њему приказан прилог са конференције за штампу на којој тужитељка даје изјаву у вези са поступком по тужби Агенције за приватизацију Унско-санског кантона против „Цитруса” и других. Суд је утврдио да се спорни дио текста односи на тужитељку без обзира на то што у њему није наведено тужитељкино име и презиме, јер је она једина и била на конференцији за штампу која је била дан раније, прије објављивања спорног текста, и на којој је као предсједница суда дала изјаву у вези са поступком који се води ради поништења купопродаје предузећа „Житопрерада” и због ког су радници „Житопрераде” били у штрајку, а о чему је јавност већ данима била обавијештена преко средстава информисања. Суд је навео да се овакво изражавање апеланата не штити чланом 10 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), јер из става 2 тог члана произилази могућност да се ограничи слобода изражавања с обзиром на то да та слобода није апсолутна, него подразумијева и одређене дужности и одговорности које су неопходне у демократском друштву, а с

циљем заштите, између осталог, и угледа и права других, ради очувања ауторитета и непристрасности правосуђа и др. Суд сматра да је спорно изражавање прекорачило границе заштићене тим принципом.

10. Сходно оцјени суда, није спорно да је тужитељка јавна личност с обзиром на функцију коју је обављала у вријеме објављивања спорног текста, те на функцију коју сада обавља. Сходно пракси Европског суда за људска права, границе дозвољене критике знатно су шире када су у питању јавна лица него када се ради о приватним лицима, јер се они свјесно излажу помном испитивању својих ријечи и дјела како новинара, тако и цјелокупне јавности, па, сходно томе, морају да исказују и већи степен толеранције. Суд је навео да се у конкретном случају наводи спорног чланка не односе само на вршење функције тужитељке него се спорним текстом на груб начин вријеђају углед и достојанство тужитељке, што је недопустиво и сходно пракси Европског суда за људска права. Сходно оцјени суда, иако је тужитељка правни основ засновала и на Закону о заштити од клевете, суд није нашао у спорном тексту елементе клевете како је она дефинисана чланом 4 наведеног закона (радња наносења штете угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем изражавања неистинитих чињеница идентификацијом тог физичког или правног лица трећем лицу), јер у спорном тексту апелант није износио неистините чињенице, него се на увредљив начин изражавао о тужитељки, а у другом дијелу текста: „у редовној процедури, онда кад та тврдоглава марва покрепа”, сходно оцјени овог суда, изнио је своје мишљење, а за изнесено мишљење се не одговара сходно члану 7 став 1 тачка а) Закона о заштити од клевете. Међутим, у смислу члана 53 став 3 Закона о парничком поступку, суд није везан за правни основ тужбеног захтјева, па је одлука донесена примјеном одредби Закона о облигационим односима, на који се и тужитељка позвала, и Закона о медијима Кантона Сарајево. Суд је оцијенио да, с обзиром на природу спорног изражавања, тужитељка није била обавезна да тражи његову исправку, те констатовао да у току овог поступка тужени нису показали никакву спремност да се извине тужитељки.

11. У образложењу пресуде Врховног суда је, између осталог, наведено да је првостепени суд, супротно жалбеним наводима, извео бројне доказе на основу чије правилне оцјене је имао сасвим поуздан основ за доношење оспорених правних закључака. При томе су дати разлози које је у потпуности као правилне прихватио и овај суд. Даље се наводи да се питање границе за тврдње изнесене у средствима јавног информисања, дакле одговорности за увреду, утврђује сходно околностима

конкретног случаја, у вези с чим је првостепени суд дао сасвим правилне разлоге. Такође, овај суд прихвата и основ за досуђивање накнаде штете. Врховни суд је истакао да је првостепеном пресудом правилно одлучено и о парничким трошковима, у складу са чланом 386 став 2 Закона о парничком поступку, с обзиром на врсту спора, јер је тужилац успио у спору.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

12. Апеланти наводе да им је оспореном пресудом повријеђено право на правично суђење из члана III/3e) Устава Босне и Херцеговине, члана 6 став 1 Европске конвенције, те право на слободу изражавања из члана II/3x) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 став 1 Европске конвенције. У погледу повреда права на слободу изражавања, апеланти истичу да предметни текст који је сатиричне садржине није могао да буде санкционисан у смислу члана 10 Европске конвенције, те да су оспорене пресуде супротне и Декларацији о слободи политичке дебате у медијима Одбора министара Савјета Европе од 12. фебруара 2004. године у Бриселу, гдје је прописано да сатира као вид изражавања не може да буде санкционисана. Тужитељка је, као председник Општинског суда, јавни службеник и, у смислу одредби члана 4 став 1 тачка ц) и члана 6 став 5 Закона о заштити од клевете Федерације Босне и Херцеговине, те члана 10 Европске конвенције, дужна је да отрпи изражавање које је могло да је узнемири, огорчи или увриједи. Апеланти наводе да су ради интереса јавности у преношењу и примању информације објавили спорни текст, настојећи да не прекораче границу слободе изражавања. Циљ објављивања спорног текста није била намјера апеланата да износе неистините чињенице, него да изнесу новинарско становиште и мишљење о догађају који се односио на штрајк глађу радника “Житопрераде” из Бихаћа, а у вези са судским поступком који је вођен пред тим судом. Апеланти сматрају да њихово изражавање „неки хермафродит од жене, нека судиница, шта ли је већ” не садржи довољно елемената за идентификацију тужитељке трећим лицима, а првостепени и другостепени суд нису дали јасне разлоге због чега би читаоци листа са сигурношћу могли да тврде да је у конкретном случају ријеч о тужитељки. Такође, наводе да им је оспореним пресудама ограничено право на слободу изражавања, што представља вид цензуре непримјерен основним демократским слободама заштићеним Европском конвенцијом.

b) Одговор на апелацију

13. Кантонални суд је у одговору на апелацију навео да остаје при наводима датим у образложењу своје пресуде и сматра да је она донесена на основу релевантних одредби Закона о парничком поступку, Закона о облигационим односима и Закона о медијима Кантона Сарајево.

V. Релевантни прописи

14. **Закон о заштити од клевете** („Службене новине Федерације БиХ” број 59/02)

*„Циљ Закона
Члан 1*

Овим законом уређује се грађанска одговорност за штету нанесену угледу физичког или правног лица изношењем или доношењем изражавања неистинитих чињеница идентификовањем тог правног или физичког лица трећем лицу.

*Принципи који се остварују Законом
Члан 2*

Уређивањем грађанске одговорности из члана 1 овог закона жели се постићи да:

(...)

b) право на слободу изражавања штити садржина изражавања, као и начин на који је изнесена и не примјењује се само на изражавања која се сматрају похвалним или неувредљивим него и на изражавања која могу да увриједе, огорче или узнемире;

(...)

Члан 4 у релевантном дијелу гласи:

d) клевета – радња доношења штете угледу физичког или правног лица изношењем или доношењем изражавања неистинитих чињеница идентификовањем тог физичког или правног лица трећем лицу.

Члан 15

У односу на питања која нису уређена овим законом, примјењују се одговарајуће одредбе закона којима су уређени облигациони односи, Закона о парничком поступку

(„Службене новине Федерације БиХ” бр. 42/98 и 3/99) и закона којим је уређен извршни поступак у Федерацији Босне и Херцеговине.”

15. Закон о парничком поступку („Службене новине Федерације БиХ“ број 53/03)

“Члан 8

Које ће чињенице узети као доказане одлучује суд на основу слободне оцјене доказа. Суд ће савјесно и брижљиво оцијенити сваки доказ посебно и све доказе заједно.

Члан 386 став 2

Ако странка дјелимично устије у парници, суд може, с обзиром на постигнуту успјех, да одреди да свака странка подмирује своје трошкове или да једна странка надокнади другој сразмјеран дио трошкова.”

16. Закон о медијима („Службене новине Кантона Сарајево” бр. 13/98, 10/02)

„Члан 19

У остваривању слободе из претходног члана медији су дужни:

(...)

- *поштовати људско достојанство и фундаментална права других и*

(...)

Члан 39

Новинар је дужан да се придржава провјерених чињеница у свим облицима новинарског изражавања и да поштује професионалне и етичке стандарде.

Новинар је одговоран за истинитост навода и чињеница у објављеној информацији чији је аутор, као и за тачност преношења информације коју је добио од извора информација.

Члан 40

(1) Новинар има слободу при селекцији чињеница, слободу и аутономност у обради, односно обликовању информације и слободу интерпретирања догађаја, уз поштовање истине и права јавности на истину.

(2) Новинар има право да изражава мишљење о свим догађајима, појавама, лицима, предметима и дјелатностима, уз поштовање истине и права јавности на истину.

(...)

17. Закон о облигационим односима („Службени лист РБиХ” бр. 2/92, 13/93, 13/94 и „Службене новине ФБиХ” број 29/03)

„Члан 154

(1) Ко другоме проузрокује штету дужан је да је накнади уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.

(3) За штету без обзира на кривицу одговара се и у другим случајевима предвиђеним законом.

Члан 155

Штета је умањење друштвених средстава, односно нечије имовине (обична штета) и спречавање њиховог повећања (измакла корист), као и наношење другоме физичког или психичког бола или страха (нематеријална штета).

Члан 200

За претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због смањења животне активности, наружености, повреде угледа и части, слободе или права личности, смрти блиског лица, те за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдавају, досудити правичну накнаду, независно од накнаде материјалне штете, а и кад ње нема.

При одлучивању о захтјеву за накнаду нематеријалне штете, те о висини њене накнаде суд ће водити рачуна о значењу повријеђеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.”

VI. Допустивост

18. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

19. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

20. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број Гж-138/04 од 10. марта 2005. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорена пресуда је донесена 10. марта 2005. године, а апелација је поднесена 20. априла 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

21. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

22. Апеланти оспоравају наведене пресуде, тврдећи да су им тим пресудама повријеђена права из члана II/3е) и х) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1, те члана 10 став 1 Европске конвенције.

23. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

„ Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

х) Слободу изражавања.”

Слобода изражавања

24. Члан 10 Европске конвенције гласи:

„1. Свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу мишљења и слободу примања и преношења информација и идеја, без мијешања јавне власти и без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтијевају дозволе за рад од радио, телевизијских и филмских компанија.

2. Остваривање ових слобода, будући да укључује обавезе и одговорности, може да подлијеже таквим формалностима, условима, ограничењима или санкцијама предвиђеним законом и које су неопходне у демократском друштву у интересу националне безбједности, спречавања нереда или злочина, заштите здравља и морала, угледа или права других, спречавања ширења повјерљивих информација или у интересу очувања ауторитета и непристрасности правосуђа.”

25. Слобода изражавања представља један од суштинских основа демократског друштва, један од основних услова за његов напредак и за развој сваког људског бића (види Европски суд, *Handyside против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. децембра 1976. године, серија А, бр. 24). Демократски политички процес и развој сваког људског бића представљају опције за које је заштита слободе изражавања неопходна. Угрозити, зато, на било који начин слободу изражавања и слободу медија не значи само угрозити нека лична, уставом зајемчена, права новинара. То значи, прије свега, угрозити њихову за одржавање сваког демократског друштва пресудну функцију, па зато и саму демократију, као облик владавине и претпоставку остваривања свих других прокламованих људских права и слобода.

26. То, међутим, не значи да је слобода изражавања апсолутна и да није ничим ограничена. У демократским и правним државама, наиме, готово ниједно људско право и слобода, ма колико били примарни или значајни, нису и не могу да буду апсолутни и неограничени. Будући да су апсолутна слобода и апсолутно право *contradictio in adjecto*, пресудан, а истовремено и споран остаје начин на који се неки утврђени правни принцип тумачи и практично примјењује. Зато су кључна улога и задатак независног правосуђа да у сваком појединачном случају јасно утврди границу између оправданих и потребних, те неоправданих и непотребних ограничења, која неки принцип потврђују као правило или га негирају само као пуку декларацију.

27. Члан 10 Европске конвенције је структурисан тако да први став дефинише заштићене слободе, а други став прописује околности под којима јавна власт може да се мијеша у уживање слободе изражавања.

28. Карактеристично за члан 10 Европске конвенције јесте да штити изражавање које носи ризик угрожавања, или заиста угрожава интересе других. Овај члан штити не само информације и идеје које су примљене позитивно, или се сматрају безбедним, или према њима нема става, већ и оне које vriјеђају, шокирају и узнемиравају, и то је оно што захтијева толерантност и плурализам без којих нема демократског друштва (види Европски суд за људска права, *Handyside против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. децембра 1976. године). Европски суд за људска права у предмету *Castells* (види Европски суд за људска права, *Castells против Шпаније*, пресуда из 1992. године), у коме је подносилац осуђен на затворску казну јер је увриједио шпанску владу, оптужујући је у штампи да је „криминална” и да „крије извршиоце злочина против народа Баскије”, сматрао је да „доминантан положај у коме је влада налаже јој да буде суздржана у прибјегавању кривичним поступцима, посебно кад су доступна и друга средства, у реакцији на неоправдане нападе и критике својих непријатеља путем медија”.

29. Постоји јасна дистинкција између информације (чињенице) и мишљења (вриједносне оцјене), јер постојање чињенице може да се докаже, а за истину на основу вриједносне оцјене не може да се да доказ (види Европски суд за људска права, *Lingens*, пресуда из 1986. године). Усто, чак и у погледу чињеница, признаје се одбрана на основу искрене намјере да се пружи медијима „простора за грешке” (види Европски суд за људска права, *Dalban против Румуније*, пресуда из 1999. године). Европски суд за људска права у предмету *Thorgeirson*, у коме је подносилац у штампи изнио наводе о распрострањеној бруталности полиције на Исланду, у принципу пренесећи говоркања из јавности, и полицајце назвао „звијери у униформама”, а одбрану полиције назвао „провоцирање, лаж, незаконита дјела, сујевјерје, непромишљеност и неспособност”, закључио је да је подносилац покренуо једно важно питање у својој земљи и „дужност је штампе да пренеси информације и идеје о питањима од јавног интереса”. У принципу, одбрана на основу искрене намјере је једна врста замјене за доказивање истинитости. Када новинар има легитиман циљ, кад је у питању нешто значајно за јавност и када су разумни напори уложени у потврђивање чињеница, медији се неће сматрати одговорним чак и у случају да се испостави да су чињенице биле неистините.

30. Даље, легитимно је да се ограничи слобода изражавања да би се заштитили људи од неоснованих чињеничних приговора, па чак када су ти приговори усмјерени против јавности, судија и политичких личности (види Европски суд за људска права, *Prager и Oberschlick против Аустрије*, серија А, број 313, пресуда од

26. априла 1995. године). Члан 10 Европске конвенције не дозвољава да изношење чињеничних тврдњи или коментара прође некажњено чак и ако то раде новинари на рачун политичара и јавних личности сем ако постоји неки доказ који може разумно да подржи ту тврдњу, или ако је ту тврдњу новинар или уредник објавио с добром намјером и предузео разумне кораке да провјери поузданост доказа онолико колико је то могуће.

31. Свака рестрикција, услов, ограничење или било која врста мијешања у слободу изражавања могу да се примијене само на одређено остваривање ове слободе, а садржина права на слободу изражавања увијек остаје нетакнута. Јавна власт има само могућност, а не и обавезу, да наложи ограничавајућу или кривичну мјеру против остваривања права на слободу изражавања. У Босни и Херцеговини облик ограничења слободе изражавања је уведен Законом о заштити од клевете. Овај закон, поред тога што детаљно разрађује услове за намирење штете причињене клеветом, поставља врло ригорозне услове за примјену тих одредби и у појединим аспектима пружа већи степен заштите слободе изражавања од оног минимума предвиђеног Европском конвенцијом. Међутим, иако Законом о заштити од клевете није предвиђена могућност судске одговорности за увреду, јер се њиме подржава „право на изражавања (...) која могу да увриједу, шокирају или узнемире” (...), то не значи и да се подржава непрофесионално и злонамјерно поступање. Могућност судске одговорности за увреду и даље постоји. Наиме, ЗОО предвиђа да за претрпљене душевне болове због повреде угледа и части суд може, ако нађе да околности случаја то оправдавају, да досуди правичну накнаду материјалне штете.

32. Накнада штете у грађанској парници додијељена као накнада за штету нанесену нечијем достојанству или угледу представља јасно мијешање у остваривање права на слободу изражавања. У складу са ставом 2 члана 10 Европске конвенције, власт може да се мијеша у остваривање слободе изражавања само ако се испуне три кумулативна услова: а) мијешање је прописано законом, б) мијешање има као циљ заштиту једног или више предвиђених интереса или вриједности, с) мијешање је неопходно у демократском друштву. Судови морају да слиједу ова три услова кад разматрају и одлучују о предметима који се тичу слободе изражавања.

33. Конкретна апелација покреће питање да ли спорни чланак који су апеланти објавили у листу „Слободна Босна” представља, заиста, кршење права на слободу изражавања и нарушавање угледа и права других, тј. тужитељке, или са довољно разлога може да се узме и сматра да то није случај, односно да текст апеланата

никако не може да се протумачи као нарушавање ових уставних права, односно заштићених вриједности.

34. Оспорене одлуке заснивају се на одредбама члана 200 Закона о облигационим односима и чл. 3 и 19 Закона о медијима. Наведени закони су јавно објављени у званичном гласилу, јасни и недвосмислени и њима је прописано да се за претрпљене душевне болове, због повреде угледа и части, досуђује правична накнада, те да су медији слободни у утврђивању и спровођењу уређивачке политике, али да су дужни да поштују људско достојанство и фундаментална права других. Дакле, с једне стране, апеланти су имали јасан законски основ за дефинисање своје правне позиције и начина остваривања својих права, а, с друге стране, оспорене судске пресуде указују на јасан основ на ком су засноване.

35. Оспорене пресуде су донесене у грађанској парници коју је покренула тужитељка против апеланата због наношења штете њеном угледу и части, па је јасно да је циљ мијешања заштита „угледа или права других”, односно тужитељкиног угледа.

36. Уставни суд још мора да утврди да ли је циљ пропорционалан средствима коришћеним да се он оствари. Како је већ речено, „циљ” на који се оспорене пресуде позивају је заштита „угледа или права других”, а „средство” је налог суда апелантима да плате одштету нанесену тужитељкином угледу. Да би се доказало да је мијешање било „неопходно у демократском друштву”, потребно је да се докаже да постоји „хитна друштвена потреба”, која је тражила да се конкретно ограничи остваривање слободе изражавања.

37. Уставни суд је већ нагласио да постојање чињеница може да се докаже, али истинитост вриједносних оцјена није нешто за шта могу да се дају докази. Спорно изражавање не садржи неистините чињенице, него се њиме апеланти на увредљив начин изражавају о тужитељки. Наводи „неки хермафродит од жене, нека судиница, шта ли је већ” не могу да значе друго него увреду. Други дио текста „у редовној процедури, онда кад та тврдоглава марва покрепа” представља вриједносни суд, односно мишљење апеланата, а за изнесено мишљење не одговара се сходно члану 7 став 1 тачка а) Закона о заштити од клевете.

38. Врховни суд се сложио са жалбеном тврдњом апеланата да је трагедија радника „Житопрераде” из Бихаћа, који су четврту недјељу штрајковали глађу, требала медијски да се пропрати и жестоком провокативном тужбом у новинама

покрене равнодушност одговорних за ово дешавање, те да тужитељкина изјава „да суд неће подлећи притисцима” и да ће се о захтјеву штрајкача расправљати „у редовној процедури” управо и значи да ће се настојати да се тај проблем ријеша на законит начин. Врховни суд је оцијенио да ријечи у спорном тексту којима се етикетира тужитељка не могу да се правдају слободом изражавања и слободом штампе с обзиром на то да непотребно и грубо одступају од новинарске етике, те културног јавног изражавања такође неопходног демократском друштву. Врховни суд није прихватио жалбени приговор апеланата да тужитељка није ублажила штету захтјевом за исправку, јер „исправка” увреде и не може да се тражи, њу су само апеланти могли да опозову, а они то нису учинили.

39. Сходно наведеном, ограничење слободе изражавања апеланата не заснива се на основу изнесених „вриједносних оцјена”, већ на основу изношења увредљивог изражавања о тужитељки. Дакле, у оспореним пресудама судови су направили потребну дистинкцију између увредљивог изражавања и мишљења. Редовни судови управо наглашавају да спорно изражавање представља напад на тужитељкин углед и част и не представља критику рада Општинског суда, јер у њему се наводи само једна „судиница” и интерпретира тужитељкина изјава са наведене конференције за штампу. Такво изражавање не може да се назове сатиром (изражавање које духовито и на подругљив начин осуђује све што не ваља у друштву) с обзиром на околности у којима је тужитељка одржала конференцију за штампу и на садржину изјаве коју је дала том приликом.

40. Овакво изражавање у смислу санкционисања оног што је написано у конкретном случају апсолутно је супротно стандардима које прописују члан 10 Европске конвенције и члан 19 Закона о медијима Кантона сходно коме су медији дужни да објављују тачне, непристрасне и објективне информације засноване на провјереним чињеницама, те да поштују људско достојанство и фундаментална права других.

41. Уставни суд сматра да иако може да се прихвати да постоји легитиман циљ, кад је ријеч о суштини спорног текста, јер се радило о питању значајном за јавност, те да с обзиром на природу спорног изражавања тужитељка није била обавезна да затражи његову исправку, а у току поступка апеланти нису показали никакву спремност да се извине тужитељки, ипак морају да се сматрају одговорним за увредљиво изражавање о тужитељки. Наиме, у конкретном случају, општи интерес који дозвољава да се покрену питања о трагедији радника „Житопрераде” из Бихаћа не може да се брани омаловажавањем личности тужитељке, непоштовањем и понижавањем њеног

достојанства којим се напада и повређују њена част и углед, због чега је трпјела психичке болове које она није дужна да толерише без обзира на функцију коју је вршила у Општинском суду. Редовни судови су, сходно приложеној медицинској документацији, утврдили да је тужитељка након објављивања спорног текста у коме су се апеланти на увредљив начин изражавали о њој претрпјела душевне болове и патњу због нарушеног угледа и части, те да се лијечила извјестан период због психичких тегоба.

42. Имајући у виду наведено, оспореним пресудама, сходно принципу пропорционалности, успостављена је равнотежа између слободе медија и права на заштиту части и угледа тужитељке. Такође, с обзиром на све околности случаја, судови су доношењем оспорених пресуда оцијенили да постоји „хитна друштвена потреба” која је тражила конкретно ограничење у остваривању слободе изражавања. Уставни суд не сматра да може да се закључи како су редовни судови изашли ван дозвољеног степена слободне процјене.

43. На основу свега наведеног, Уставни суд закључује да нема кршења права на слободу изражавања из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције.

Право на правично суђење

44. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

“1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. (...)”

45. У погледу права на правично суђење апеланти наводе да првостепени и другостепени суд нису дали јасне разлоге због чега би читаоци листа „Слободна Босна” са сигурношћу могли да утврде да се ради о тужитељки. С обзиром на то да су првостепени и другостепени суд, одлучујући о тужбеном захтјеву, нашли да у конкретном случају нема елемената клевете, него увреде, сматрају да и увреда мора да буде индивидуализована, односно да мора да се односи на тачно одређено лице, те да трећа лица морају са сигурношћу да знају да је у конкретном случају баш ријеч о том лицу.

46. У вези са овим приговором апеланата Уставни суд истиче да члан 6 став 1 Европске конвенције не предвиђа да редовни суд испитује све аргументе које су стране изложиле у току поступка, него само аргументе које суд сматра релевантним. Суд мора да узме у обзир аргументе страна у поступку, али сви они не морају да буду изнесени у образложењу пресуде (види одлуке Уставног суда број *У 62/01* од 5. априла 2002. године и број *АП 352/04* од 23. марта 2005. године). У конкретном случају Уставни суд сматра да су судови дали јасне и прецизне разлоге за своја становишта у образложењима оспорених пресуда, те да је суд за сваки доказ који је прихватио, као и онај који није прихватио, дао логично и увјерљиво образложење, које ни у једном дијелу не изгледа произвољно или неприхватљиво само по себи.

47. У образложењу пресуде Врховног суда је, између осталог, наведено да су неприхватљиве жалбене тврдње апеланата да првостепени суд није са сигурношћу утврдио да се спорни дио текста односи на тужитељку, те да њиме тужитељка није довољно индивидуализована. Врховни суд је закључио да је, супротно жалбеним наводима, првостепени суд извео бројне доказе на основу чије правичне оцјене је имао сасвим поуздан основ за доношење закључака, о чему је дао ваљане разлоге које је прихватио и овај суд. Врховни суд се у потпуности сложио са оцјеном Кантоналног суда да ријечи у спорном тексту не могу да се правдају слободом изражавања и слободом штампе, јер оне непотребно и грубо одступају од новинарске етике.

48. Дакле, очигледно је да је Врховни суд приликом доношења оспорене пресуде цијенио чињенице које су од одлучног значаја, међу којима и чињеницу да је тужитељка у вријеме објављивања спорног текста била предсједница Општинског суда, те да је о тим чињеницама дао своју оцјену која је идентична оцјени првостепеног суда.

49. Уставни суд наглашава да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака редовних судова у погледу процјене доказа уколико ова процјена није очигледно произвољна. Исто тако, Уставни суд неће да се мијеша у начин на који су редовни судови усвојили доказе као доказну грађу, у шта се, свакако, убраја и видео-снимак Другог дневника Федералне телевизије од 27. августа 2003. године на коме је приказан прилог са конференције за штампу на којој је тужитељка дала изјаву у вези са поступком по тужби Агенције за приватизацију Унско-санског кантона против „Цитруса” и других. Уставни суд неће да се мијеша ни у то којим доказима страна у поступку редовни судови поклањају повјерење на основу слободне судијске процјене. То је искључиво улога редовних судова (види Уставни суд, Одлука број *АП*

612/04 од 30. новембра 2004. године и Европски суд за људска права, *Doorson против Холандије*, пресуда од 6. марта 1996. године, објављена у Извјештајима број 1996-II, став 78). С обзиром на наведено, Уставни суд не налази никакву произвољност првостепеног суда у погледу оцјене доказа да се спорни текст односио на тужитељку и да тужитељка њиме није довољно индивидуализована, о чему су редовни судови дали јасне разлоге у образложењу оспорених пресуда.

50. На основу свега наведеног Уставни суд закључује да нема кршења права апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

51. Не постоји кршење права на слободу изражавања из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције када је судском пресудом у грађанској парници апелантима издат налог да плате одштету нанесену угледу тужиоца изношењем и преношењем неистинитих чињеница, јер је „мијешање у слободу изражавања” било у складу са законом, имало као циљ „заштиту угледа и права других” и било „неопходна мјера у демократском друштву”. Такође, не постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када судови дају јасне и прецизне разлоге за своја становишта у образложењима оспорених пресуда, као и што Уставни суд не улази у начин на који су редовни судови усвојили доказе као доказну грађу уколико нема очигледне произвољности у поступању редовних судова.

52. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

53. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj AP 912/04

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija APRO „Sunce“ d.d. Neum
protiv Presude Vrhovnog suda Federaci-
je Bosne i Hercegovine broj Rev-169/04
od 1. jula 2004. godine

Odluka od 1. aprila 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 912/04**, rješavajući apelaciju **APRO „Sunce“ d.d. Neum**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. tačka 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Tudor Pantiru, potpredsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

David Feldman, sudija

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 1. aprila 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija APRO „Sunce“ d.d. Neum podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-169/04 od 1. jula 2004. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. APRO „Sunce“ d.d. Neum (u daljnjem tekstu: apelant), koga zastupa Amra Gurda, advokatica iz Sarajeva, podnijelo je 20. oktobra 2004. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-169/04 od 1. jula 2004. godine. Apelant je, također, zatražio da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom će naložiti Općinskom sudu u Mostaru da obustavi sve izvršne radnje protiv apelanta u predmetu broj Ip-75/04 do donošenja odluke o apelaciji. Apelant je podnio dopunu apelacije 12. novembra 2004. godine i 19. januara 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i učesnika u postupku, Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar (u daljnjem tekstu: tužena), zatraženo je 28. oktobra 2004. godine da dostave odgovore na predmetnu apelaciju.

3. Tužena je dostavila odgovor na apelaciju 15. novembra 2004. godine. Vrhovni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na osnovu člana 25. stav 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, odgovor tužene dostavljen je apelantu 16. februara 2005. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je 15. juna 1999. godine sa preduzećem „Dubint“ d.o.o. iz Širokog Brijega zaključio ugovor o rekonstrukciji hotela „Sunce“. Predmetnim ugovorom utvrđeno je da apelant treba pribaviti bankarsku garanciju u korist preduzeća „Dubint“, koja će služiti kao osiguranje za plaćanje ugovorenog iznosa. Nakon toga, apelant je 4. aprila 2000. godine uputio zahtjev Auro banci d.d. Mostar za izdavanje bankarske garancije za uredno

izvršenje plaćanja ugovorene novčane obaveze prema preduzeću „Dubint“ na iznos od 850.000,00 KM. Auro banka izdala je bankarsku garanciju broj 3029/00 od 17. aprila 2000. godine u korist preduzeća „Dubint“, kojom se neopozivo i bezuvjetno obavezala da će, u slučaju da apelant ne izvrši obavezu plaćanja, korisniku garancije, na njegov prvi pismeni poziv, isplatiti iznos do maksimalno 850.000,00 KM. S ciljem osiguranja izdate bankarske garancije, apelant je kod Auro banke deponirao i oročio iznos od 1.000.000,00 KM. Korisnik garancije, tj. preduzeće „Dubint“, uputio je Auro banci 26. juna 2000. godine protest bankarske garancije, zahtijevajući isplatu iznosa od 650.000,00 KM, s obzirom na to da apelant nije izvršio svoju ugovorom preuzetu obavezu plaćanja.

7. Auro banka je postupila po zahtjevu korisnika bankarske garancije, te korisniku garancije, preduzeću „Dubint“ d.o.o. , isplatila iznos od 650.000,00 KM. Nakon izvršene isplate, Auro banka je odbila da apelantu izvrši povrat iznosa od 650.000,00 KM iz oročenog depozita od 1.000.000,00 KM.

8. Apelant je 15. novembra 2001. godine tadašnjem Općinskom sudu I u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) podnio tužbu protiv Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar (pravni sljednik izdavaoca predmetne bankarske garancije - Auro banka d.d. Mostar), zahtijevajući da sud tuženu obaveže da tužiocu isplati iznos od 650.000,00 KM sa pripadajućim kamatama. U tužbi apelant navodi da je u zahtjevu za izdavanje bankarske garancije tražio da tužena izda uvjetnu bankarsku garanciju iz člana 1083. Zakona o obligacionim odnosima. Međutim, tužena je izdala bankarsku garanciju koja je sama kontradiktorna, jer se u garanciji navodi da će se neopozivo i bezuvjetno izvršiti obaveza plaćanja, ali uz prezentaciju dokumenata, te po uredno izvršenim obavezama. Osim toga, u tužbi se navodi da je tužena postupila suprotno odredbi člana 1083. Zakona o obligacionim odnosima, jer je izvršila obavezu plaćanja iz garancije samo na osnovu dopisa korisnika garancije, a da istovremeno nije tražila prezentaciju dokumenata s ciljem urednog izvršenja ugovorenih obaveza korisnika garancije.

9. Općinski sud je donio Presudu broj Ps-114/01 od 30. oktobra 2002. godine kojom je u cijelosti odbio apelantov tužbeni zahtjev, te apelanta obavezao da tuženoj naknadi troškove parničnog postupka. U obrazloženju Općinski sud je naveo da je sporno pitanje među parničnim strankama da li je u konkretnom slučaju izdata uvjetna bankarska garancija iz člana 1083. Zakona o obligacionim odnosima, prema kojoj banka korisniku garancije ispunjava obavezu prema uvjetima navedenim u garanciji, ili je izdata bezuvjetna garancija iz člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima, u kom slučaju banka izdavalac garancije na prvi poziv korisnika garancije ispunjava obavezu iz garancije i tom prilikom korisniku

garancije ne može isticati prigovore iz osnovnog posla. U konkretnom slučaju Osnovni sud je donio stav da je tužena izdala bezuvjetnu bankarsku garanciju iz člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima za čije je ispunjenje dovoljan samo pismeni poziv korisnika garancije, u kome će se navesti da dužnik nije ispunio svoju obavezu iz osnovnog posla. Ovakva garancija predstavlja najveći stepen osiguranja od rizika, pa za izvršenje garancije nije potrebno ispitivati da li su izvršene obaveze iz osnovnog posla, s obzirom na to da su kod bezuvjetne bankarske garancije obaveze banke garanta samostalne u odnosu na osnovni posao. Stoga je irelevantno da li je korisnik garancije izvršio svoju ugovorom preuzetu obavezu prema apelantu, jer su to prigovori koji se odnose na osnovni posao.

10. Kantonalni sud u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) donio je Presudu broj Pž-38/03 od 24. decembra 2003. godine kojom je usvojio apelantovu žalbu, te preinačio prvostepenu presudu Općinskog suda tako da je tuženu obavezao da apelantu isplati iznos od 650.000,00 KM uz pripadajuće kamate, te da mu naknadi troškove postupka u iznosu od 30.360,00 KM. Kantonalni sud je donio stav da je Općinski sud na nesporno utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenio materijalno pravo. Naime, Kantonalni sud smatra da se u konkretnom slučaju radi o uvjetnoj garanciji iz člana 1083. Zakona o obligacionim odnosima zbog toga što, imajući u vidu tekst garancije i njegovu pravnu kvalifikaciju, ne može prevagnuti klauzula „bez prigovora“ koja upućuje na bezuvjetnu garanciju iz člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima, već prevagu ima onaj dio garancije „ako investitor ne ispuni svoju obavezu“, što upućuje na uvjetnu garanciju iz člana 1083. Zakona o obligacionim odnosima. Prema tome, ukoliko je u garanciji „bez prigovora“ unesen tekst da će banka garant izvršiti plaćanje „bez prigovora“, pod uvjetom da korisnik garancije ispuni neke svoje obaveze iz osnovnog posla, onda se radi o kontradiktornosti između pravne prirode garancije „bez prigovora“ i samog teksta garancije koji predviđa uvjet, što znači mogućnost isticanja prigovora iz osnovnog posla.

11. Vrhovni sud je donio Presudu broj Rev-169/04 od 1. jula 2004. godine kojom je reviziju tužene usvojio, preinačio drugostepenu presudu, te potvrdio prvostepenu presudu Općinskog suda kojom je apelantov tužbeni zahtjev odbijen u cijelosti. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naglasio da upravo sadržaj predmetne bankarske garancije upućuje na to da se radi o bezuvjetnoj garanciji iz člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima, jer su potencirane riječi „neopozivo i bezuvjetno“, te „na vaš prvi poziv“ koje su u tekstu garancije napisane podebljanim slovima. To znači da se tim riječima željela odrediti vrsta predmetne garancije, pa njen sadržaj nije nejasan, zbog čega se ne može prihvatiti zaključak Kantonalnog suda da se u konkretnom slučaju radi o uvjetnoj garanciji iz člana 1083. Zakona o obligacionim odnosima. Paušalna odredba u predmetnoj

garanciji da će tužena isplatiti garanciju „uz prezentaciju dokumenata, a po uredno izvršenim obavezama iz ugovora“, svakako, ne predstavlja uvjet za isplatu garantiranog iznosa, jer se u spornoj garanciji ne navodi koji dokumenti treba da se prezentiraju, ni koje obaveze iz osnovnog posla korisnik treba da ispuni da bi tužena bila obavezna da izvrši isplatu garantiranog iznosa. Stoga je tužena ispravno postupila, isplativši korisniku garancije iznos od 650.000,00 KM, te je neosnovan apelantov tužbeni zahtjev da mu se vrati oročeni depozit.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant ističe da je osporenom presudom Vrhovnog suda došlo do povrede njegovih ustavnih prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant predlaže da Ustavni sud ukine osporenu presudu Vrhovnog suda i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovni postupak, te da donese privremenu mjeru kojom će naložiti Općinskom sudu da obustavi izvršne radnje u predmetu broj Ip-75/04 do okončanja postupka o apelaciji.

13. Povredu prava na pravično suđenje apelant vidi u sljedećem:

a) Vrhovni sud je prekoračio ovlaštenja, data Zakonom o parničnom postupku, prilikom odlučivanja o reviziji. Naime, apelant smatra da je revizijski sud dužan prihvatiti ono činjenično stanje koje je utvrđeno u pobijanoj presudi, pa samo ukoliko je došlo do pogrešne primjene materijalnog prava, može preinačiti osporenu odluku. Revizijski sud nije ovlašten da sam utvrđuje odlučne činjenice, niti da izvodi drugačije činjenične zaključke od onih koje je izveo drugostepeni sud u pobijanoj presudi. U konkretnom slučaju apelant smatra da je Vrhovni sud utvrđivao činjenično stanje prilikom odlučivanja o reviziji, jer je na osnovu tumačenja sadržaja predmetne bankarske garancije došao do zaključka da je riječ o bezuvjetnoj bankarskoj garanciji, što je suprotno zaključku koji je donio drugostepeni sud u presudi koja se osporavala revizijom, a koji je smatrao da je riječ o uvjetnoj bankarskoj garanciji.

b) Osim toga, apelant smatra da je Vrhovni sud protumačio tekst bankarske garancije na nelogičan način, ne vodeći računa o cjelokupnom sadržaju garancije, čime je povrijedio pravo na pravično suđenje na apelantovu štetu, s obzirom na to da je na osnovu

navedenog tumačenja zaključeno da je riječ o bezuvjetnoj garanciji iz člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima, a predmetnu garanciju bilo je moguće protumačiti jedino na način kako je to uradio Kantonalni sud.

14. Suštinu povrede prava na imovinu apelant vidi u tome što je Vrhovni sud primjenom pogrešne zakonske odredbe zaključio da je tužena izdala bezuvjetnu bankarsku garanciju, na osnovu čega je smatrao da je tužena pravilno postupila kada je korisniku garancije isplatila iznos od 650.000,00 KM. Posljedica toga je da je opravdano odbijanje tužene da apelantu vrati iznos od 650.000,00 KM iz iznosa oročenog depozita od 1.000.000,00 KM, koji je služio kao osiguranje izdate garancije.

b) Odgovor na apelaciju

15. Tužena u cijelosti podržava osporenu odluku Vrhovnog suda, te predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana s obzirom na to da nije došlo do povrede ustavnih prava koja je naveo apelant.

V. Relevantni propisi

16. **Zakon o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ“ br. 29/78 i 39/85, te „Službeni list Republike BiH“ br. 2/92, 13/93 i 13/94)

„Član 1083. stav 1.

Bankarskom garancijom obavezuje se banka prema primaocu garancije (korisniku) da će mu za slučaj da mu treće lice ne isplati obavezu o dospjelosti namiriti obavezu ako budu ispunjeni uvjeti navedeni u garanciji.

Član 1087. stav 1.

Ako bankarska garancija sadrži klauzulu ‘ bez prigovora ’, ‘ na prvi poziv ’ ili sadrži riječi koje imaju isto značenje, banka ne može isticati prema korisniku prigovore koje nalogodavac kao dužnik može isticati prema korisniku po osiguranoj obavezi. “

17. **Zakon o parničnom postupku** („Službene novine Federacije BiH“ broj 53/03)

„Član 250. stav 1.

Ako revizijski sud utvrdi da je materijalno pravo pogrešno primijenjeno, presudom će usvojiti reviziju i preinačiti pobijanu presudu. “

VI. Dopustivost

18. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

20. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-169/04 od 1. jula 2004. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonima. Dalje, osporenu presudu apelant je primio 8. septembra 2004. godine, te s obzirom na to da je predmetna apelacija podnesena 20. oktobra 2004. godine, proizlazi da je podnesena u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

21. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelant pobija presudu Vrhovnog suda tvrdeći da je tom presudom povrijeđeno njegovo ustavno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

23. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„3. *Katalog prava*

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom."

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

„Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom."

24. Ustavni sud smatra da je član 6. Evropske konvencije primjenjiv u konkretnom slučaju s obzirom na to da je osporena presuda donesena u postupku koji je bio bitan za ishod građanskog spora, a predmet parnice bilo je utvrđivanje obaveze plaćanja većeg novčanog iznosa.

25. Ustavni sud je već ranije donio stav prema kome: *„Nadležnost Ustavnog suda u apelacionim postupcima ograničena je ‘ na pitanja koja su sadržana u ovom ustavu ’ i Sud nije nadležan da preispituje činjenično stanje ili tumačenje i primjenu zakona redovnih sudova osim u slučajevima u kojima su odluke nižih sudova povrijedile ustavna prava, ili su zanemarile ta prava, te ako je primjena zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravično suđenje, pristup sudu, djelotvorni pravni lijekovi i dr.) ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava"* (vidi Odluku broj U 62/01 od 5. aprila 2002. godine, objavljenu u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 24/02).

26. Imajući u vidu da apelant navodi kako je Vrhovni sud prilikom odlučivanja o reviziji prekoračio ovlaštenja koja su mu data Zakonom o parničnom postupku, te da je predmetnu garanciju protumačio na nelogičan (proizvoljan) način i tako primijenio materijalno pravo, Ustavni sud će citirane navode ispitati u skladu sa svojim navedenim stavom.

27. Ustavni sud naglašava da je nesporno da revizijski sud prilikom odlučivanja o reviziji nije ovlašten da utvrđuje činjenično stanje, na što direktno upućuje i član 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku koji propisuje da se revizija ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Međutim, Ustavni sud ne smatra da je Vrhovni sud prilikom odlučivanja o reviziji, u konkretnom slučaju, utvrđivao činjenično stanje. Naime, činjenica da je Vrhovni sud protumačio sadržaj predmetne garancije na drugačiji

način nego što je to uradio Kantonalni sud ne predstavlja utvrđivanje činjeničnog stanja. Vrhovni sud nije utvrđivao da li postoji predmetna bankarska garancija ili ne, odnosno da li je nju izdala tužena ili ne. Te činjenice su utvrđene u prvostepenom postupku. U konkretnom slučaju Vrhovni sud je na dokaz koji se nalazio u spisu (bankarska garancija broj 3029/00 od 17. aprila 2000. godine) primijenio materijalno pravo tako što je smatrao da sadržaj predmetne bankarske garancije upućuje na to da se radi o bezuvjetnoj garanciji iz člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima. Primjena materijalnog prava na dokaze na osnovu kojih je utvrđeno činjenično stanje u konkretnom predmetu ubraja se u okvir ovlaštenja Vrhovnog suda kao revizijskog suda koja su propisana članom 250. stav 1. Zakona o parničnom postupku. Nijedna odredba Zakona o parničnom postupku ne nalaže Vrhovnom sudu da se prilikom odlučivanja o reviziji mora držati zaključka drugostepenih sudova u pogledu ocjene dokaza na osnovu kojih je utvrđeno činjenično stanje, što apelant tvrdi u apelaciji. Kad bi se Vrhovni sud prilikom odlučivanja o reviziji morao držati zaključka nižeg suda koji se tiče ocjene sadržaja dokaza i činjenica, kao i u pogledu toga na koje propise upućuju utvrđeni dokazi i činjenice, onda bi bila besmislena kontrola primjene materijalnog prava od Vrhovnog suda.

28. Dalje, apelant navodi da je Vrhovni sud na nelogičan način protumačio sadržaj predmetne bankarske garancije, te zaključio da se radi o bezuvjetnoj bankarskoj garanciji iz člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima, a bilo je očigledno da se radi o uvjetnoj garanciji iz člana 1083. citiranog zakona. Kao argumente apelant navodi da je Vrhovni sud izvadio riječi „neopozivo i bezuvjetno“ i „na vaš prvi poziv“ iz konteksta sadržaja garancije, a propustio je da ocijeni riječi garancije „da je banka garant dužna isplatiti iznos garancije samo ako investitor-apelant ne ispuni svoju obavezu plaćanja po završetku radova i primopredaji objekta, a po uredno izvršenim obavezama iz ugovora i uz prezentaciju dokumenata“.

29. Ustavni sud naglašava da bi jedan od primjera nelogičnog (proizvoljnog) tumačenja odlučnih činjenica i dokaza od kojih zavisi ishod postupka bilo tumačenje činjenica i dokaza dijametralno suprotno od njihovog jezičkog sadržaja. U konkretnom slučaju nesporno je da je pravna kvalifikacija predmetne bankarske garancije odlučujuća za ishod predmetnog spora. Vrhovni sud je smatrao da sadržaj predmetne garancije upućuje na to da se radi o bezuvjetnoj bankarskoj garanciji iz člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima. Ustavni sud ne može prihvatiti apelantove tvrdnje da je Vrhovni sud nelogično (proizvoljno) tumačio predmetnu bankarsku garanciju, te na nju pogrešno primijenio odredbe materijalnog prava, kada se riječi „neopozivo i bezuvjetno“ i „na vaš prvi pismeni poziv“ zaista nalaze u spomenutoj bankarskoj garanciji i napisane su podebljanim slovima,

a upravo te riječi nedvosmisleno ukazuju na član 1087. Zakona o obligacionim odnosima koji propisuje karakter bezuvjetne bankarske garancije. Osim toga, Ustavni sud naglašava da je Vrhovni sud u svojoj dosadašnjoj praksi vrlo striktno tumačio član 1087. Zakona o obligacionim odnosima, u prilog čemu se i navodi stav Vrhovnog suda koji glasi: „*Ako iz sadržaja bankarske garancije proizlazi da se radi o samostalnoj i bezuvjetnoj garanciji, banka izdavalac garancije ne može prigovarati da je osnovni pravni posao nepunovažan, niti isticati druge prigovore iz osnovnog posla*“ (vidi Odluku Vrhovnog suda broj PŽ-190/00 od 29. maja 2001. godine, Bilten Vrhovnog suda broj 1 za 2001. godinu).

30. Osim toga, Ustavni sud smatra da nisu uredi apelantove primjedbe da Vrhovni sud nije ispitivao riječi predmetne garancije „da je banka garant dužna isplatiti iznos garancije samo ako investitor-apelant ne ispuni svoju obavezu plaćanja po završetku radova i primopredaji objekta, a po uredno izvršenim obavezama iz ugovora i uz prezentaciju dokumenata“. Naime, uvidom u obrazloženje osporene presude može se zaključiti da je Vrhovni sud ispitivao citirane apelantove prigovore, te naveo da „paušalna odredba u predmetnoj garanciji da će tužena isplatiti garanciju uz prezentaciju dokumenata, a po uredno izvršenim obavezama iz ugovora, svakako ne predstavlja uvjet za isplatu garantiranog iznosa, jer se u spornoj garanciji ne navodi koji dokumenti treba da se prezentiraju, ni koje obaveze iz osnovnog posla korisnik treba da ispuni da bi tužena bila obavezna da izvrši isplatu garantiranog iznosa“. Dakle, u konkretnom slučaju radi se o različitom shvatanju teksta garancije, u kojem apelant ima jedan stav, a Vrhovni sud ima drugi stav. Apelant ne može tvrditi da je došlo do povrede prava na pravično suđenje samo zato što je pravno shvatanje Vrhovnog suda, u pogledu toga pod koju zakonsku odredbu treba podvesti sadržaj predmetne bankarske garancije, drugačije od njegovog.

31. Na kraju, Ustavni sud naglašava da za utvrđivanje da li je došlo do povrede prava na pravično suđenje nisu relevantne apelantove tvrdnje o tome da je od tužene tražio da izda uvjetnu garanciju, a ne bezuvjetnu, koja se nije ni mogla izdati bez njegovog naloga, kao i da nikad nije potpisao ugovor o izdavanju bankarske garancije, niti je bio upoznat sa sadržajem izdate garancije sve dok nije izvršeno plaćanje prema njoj. Naime, apelant je trebalo da zahtijeva od tužene da mu dâ na uvid ugovor o izdavanju bankarske garancije, kao i predmetnu garanciju broj 3029/00, te ukoliko nije bio zadovoljan njihovim sadržajem, mogao je povući svoj nalog za izdavanje garancije, odnosno nije trebalo da oroči depozit kod tužene, čiji je cilj bilo osiguranje plaćanja prema navedenoj garanciji. Apelant to nije uradio u konkretnom slučaju, nego je tražio da mu se predmetna garancija dostavi na uvid tek pošto je prema njoj izvršeno plaćanje korisniku garancije.

32. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da nije došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na imovinu

33. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Sva lica unutar teritorije Bosne i Hercegovine će uživati ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) Pravo na imovinu.”

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

„Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu sa općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

34. Prije svega, Ustavni sud konstatira da se u predmetnom slučaju spor vodio oko isplate novčanog iznosa od 650.000,00 KM, što nesumnjivo predstavlja imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te stoga Ustavni sud smatra da je navedeni član Evropske konvencije primjenjiv u ovoj situaciji.

35. Suštinu povrede prava na imovinu apelant vidi u tome što je Vrhovni sud primijenio pogrešnu zakonsku odredbu na predmetnu bankarsku garanciju, te zaključio da se radi o bezuvjetnoj garanciji iz člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima, a apelant smatra da se radi o uvjetnoj garanciji iz člana 1083. citiranog zakona. Posljedica pogrešne primjene zakona bio je zaključak Vrhovnog suda da je tužena ispravno izvršila plaćanje prema izdatoj bankarskoj garanciji, te je stoga opravdano njeno odbijanje da apelantu vrati iznos od 650.000,00 KM iz oročenog depozita od 1.000.000,00 KM koji je služio kao osiguranje predmetne garancije. Da se na predmetnu garanciju primijenila odredba člana 1083. Zakona o obligacionim odnosima, onda bi, prema apelantovom mišljenju, bila neosnovana isplata tužene prema izdatoj garanciji, u skladu s čim bi se njemu morao

vratiti iznos od 650.00,00 KM iz oročenog depozita. Dakle, apelant smatra da je miješanje u njegovu imovinu izvršeno na osnovu zakonske odredbe koja nije mogla biti primijenjena u njegovom slučaju.

36. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavu dva ovog člana, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontroliraju korištenje imovine u skladu sa općim interesom. Ova tri pravila nisu različita, u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u okviru općeg principa izraženog u prvom pravilu.

37. Prilikom ispitivanja da li je došlo do povrede prava na imovinu, treba da se daju odgovori na sljedeća pitanja: a) da li se radi o imovini koja spada pod zaštitu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, b) da li je bilo miješanja u imovinu, c) u sklopu kojeg od tri navedena pravila miješanje može biti razmatrano, d) da li miješanje slijedi legitimne ciljeve u javnom ili općem interesu, e) da li je miješanje proporcionalno, tj. da li postoji fer balans između zahtjeva za opći interes zajednice i zahtjeva za zaštitu individualnih osnovnih prava i f) da li je miješanje u skladu sa principom pravne sigurnosti ili zakonitosti (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Latardis protiv Grčke*, od 25. marta 1999. godine).

38. Ustavni sud smatra da je došlo do miješanja u imovinu s obzirom na to da je apelantu osporen povrat iznosa od 650.000,00 KM iz oročenog depozita. Stoga, Ustavni sud smatra da se izvršeno miješanje može razmatrati u okviru drugog i trećeg pravila, vezanog za član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

39. U konkretnom slučaju miješanje u apelantovu imovinu izvršeno je na osnovu pravosnažne sudske presude, koja se zasniva na važećim zakonskim odredbama člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima, koje su transparentne (zakon objavljen u službenom glasilu), i one dovoljno precizno govore o pravima i obavezama koje su predmet njihovog reguliranja. Naime, navedenom zakonskom odredbom propisana je pravna priroda garancije „bez prigovora“ ili „bezuovjetne garancije“, odnosno „garancije na prvi poziv“, kod koje banka garant ne može prema korisniku garancije isticati prigovore, koje nalogodavac kao dužnik može isticati prema korisniku garancije prema osiguranoj

obavezi. U članu 1087. st. 2. i 3. Zakona o obligacionim odnosima regulirano je da je nalogodavac dužan platiti banci svaki iznos koji je banka platila po osnovu garancije izdate sa klauzulom „bez prigovora“, odnosno da korisnik garancije duguje nalogodavcu iznos primljen po osnovi garancije na koji, inače, ne bi imao pravo zbog opravdanih prigovora nalogodavca.

40. Dakle, miješanje u apelantovu imovinu izvršeno je „u skladu sa zakonom“, koji je usklađen sa značenjem termina iz Evropske konvencije i koji se sastoji od više elemenata: a) miješanje mora biti utemeljeno domaćim ili međunarodnim zakonom, b) zakon o kojem je riječ mora biti primjereno pristupačan, tako da pojedinac bude upućen na okolnosti zakona koje se mogu primijeniti na dati predmet i c) zakon, također, mora biti formuliran sa odgovarajućom tačnošću i jasnošću da bi se pojedincu omogućilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A-30, stav 49). Prema tome, predmetno miješanje u apelantovu imovinu izvršeno je u skladu sa zakonom (za koji je prethodno utvrđeno da je u skladu sa značenjem termina iz Evropske konvencije) iz čega proizlazi da izvršeno miješanje slijedi legitimne ciljeve, koji su u javnom interesu, što se ogleda u pozitivnoj obavezi države da osigura provođenje važećih zakona.

41. Dalje, Ustavni sud treba da ispita da li je izvršeno miješanje proporcionalno, odnosno da li postoji fer balans između zahtjeva za opći interes zajednice i zahtjeva za zaštitu individualnih prava. S tim u vezi, Ustavni sud naglašava djelovanje i princip *Drittwirkung efekta* na području zaštite ljudskih prava, konkretno u vezi sa pravom na imovinu, gdje države potpisnice Evropske konvencije imaju obavezu i odgovornost da uspostave preventivne mjere i mehanizme kojima se štiti pravo pojedinca na mirno uživanje imovine, te daje zaštita od miješanja i lišavanja imovine bez obzira na to od koga to dolazilo (od službenih lica državnih organa ili od privatnih pojedinaca). Naime, države potpisnice Evropske konvencije, prema članu 1. Evropske konvencije, imaju obavezu osigurati svakome unutar svoje jurisdikcije prava i slobode definirane Konvencijom, što, zajedno sa pravom na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, znači da privatni pojedinac treba biti zaštićen od miješanja i lišavanja svoje imovine od drugog privatnog pojedinca.

42. U konkretnom slučaju princip *Drittwirkung* je poštivan kroz sudske postupke, gdje su privatni pojedinci, tj. apelant i tuženi (koji su u ovom slučaju pravna lica) mogli zastupati svoje interese putem sudskog odlučivanja u tri instance. Međutim, zadatak Ustavnog suda, u konkretnom slučaju, jeste da ispita da li je proporcionalno i da li postoji fer balans

između zahtjeva za opći interes zajednice i zahtjeva za zaštitu individualnih prava, kada se miješanje u apelantovu imovinu zasniva na članu 1087. Zakona o obligacionim odnosima. Kao što je već objašnjeno, navedenim članom Zakona o obligacionim odnosima regulirana je pravna priroda bezuvjetne garancije. Bezuvjetna bankarska garancija je potpuno pravno odvojena od osnovnog posla na osnovu koga nastaje, odnosno za čije izvršenje se garantira, ili od bilo kog drugog uvjeta koji se ne pojavljuje u samoj garanciji. Ovakva vrsta garancije predstavlja osiguranje najvećeg stepena od rizika neurednog izvršenja ili neizvršenja obaveze iz osnovnog posla za koju se garantira. Osim toga, bezuvjetne garancije dominiraju u poslovnoj praksi zbog toga što se njima daje najveća sigurnost korisniku garancije, a banci garantu se omogućava da izbjegne upuštanje u sporove iz osnovnog posla.

43. U konkretnom slučaju apelant je bio ili mogao biti upućen u pravnu prirodu i posljedice predmetne bankarske garancije, za čiju je naplatu bilo dovoljno da korisnik garancije (preduzeće „Dubint” d.o.o.) pismeno pozove banku garanta (tužena) da izvrši plaćanje, navodeći da apelant nije izvršio svoju ugovorom preuzetu obavezu. Dakle, apelant je svojevrijem pristao na pravni posao koji je osiguran bezuvjetnom bankarskom garancijom, koja je propisana članom 1087. Zakona o obligacionim odnosima. Navedena zakonska odredba svoj *ratio* nalazi u olakšavanju poslovne prakse, tj. u tome što korisniku garancije pruža najveći stepen osiguranja rizika od neizvršavanja ugovorne obaveze druge strane, a banci garantu omogućava da izbjegne upuštanje u sporove iz osnovnog posla. S druge strane, stav 3. člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima propisuje da korisnik garancije (preduzeće „Dubint” d.o.o.) duguje nalogodavcu (apelant) iznos primljen po osnovi bezuvjetne garancije na koji, inače, ne bi imao pravo zbog, navodno, opravdanih prigovora nalogodavca koji se odnose na izvršenje osnovnog posla.

44. Prema tome, apelant je svojevrijem pristao na to da predmetni pravni posao bude osiguran bezuvjetnom bankarskom garancijom iz člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima, za čiju naplatu nije bilo potrebno provjeravanje da li je korisnik garancije prema apelantu izvršio obaveze iz osnovnog posla. Međutim, upravo prema navedenom članu, apelant u konkretnom slučaju ima mogućnost da od korisnika garancije (preduzeće „Dubint” d.o.o.) zahtijeva povrat iznosa dobijenog isplatom garancije, jer je citiranom zakonskom odredbom ostavljena mogućnost apelantu da zahtijeva povrat iznosa, koji je isplaćen iz njegove imovine, a na koji korisnik garancije, inače, ne bi imao pravo zbog opravdanih prigovora nalogodavca (apelanta) koji se odnose na izvršenje osnovnog posla. Imajući u vidu navedene činjenice, Ustavni sud smatra da je predmetno miješanje u apelantovu imovinu bilo proporcionalno i da postoji fer balans između zahtjeva za opći

interes zajednice, s obzirom na to da apelant svojevolumno pristaje da predmetni pravni posao bude osiguran bezuvjetnom garancijom iz člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima. Zakonsko reguliranje navedene bankarske garancije opći interes nalazi u očiglednom interesu zajednice da olakša poslovnu praksu i bolje osigura izvršenje ugovorom preuzetih obaveza. S druge strane, član 1087. Zakona o obligacionim odnosima ostavlja mogućnost apelantu da zahtijeva od korisnika garancije da mu isplati iznos dobijen naplatom predmetne garancije, na koji, navodno, ne bi imao pravo zbog opravdanih apelantovih prigovora u odnosu na izvršenje obaveza iz osnovnog posla, u čemu je ispunjen i zahtjev za poštivanje individualnih prava.

45. Ustavni sud još mora ispitati da li je predmetno miješanje u apelantovu imovinu u skladu sa principom pravne sigurnosti. Kako bi se zadovoljio princip pravne sigurnosti, država (ili javna vlast) mora poštivati adekvatno dostupne i dovoljno precizne odredbe u domaćem zakonu koje zadovoljavaju osnovne zahtjeve pojma „zakon“. To znači ne samo da je konkretno miješanje zasnovano na nekoj odredbi iz domaćeg zakona nego da, također, mora postojati i pravičan i pravilan postupak, te da relevantnu mjeru daje i izvršava odgovarajući organ, kao i da ta mjera nije proizvoljna (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Lithgow protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, iz 1986. godine, serija A-102, stav 110). Ustavni sud je već ranije objasnio da se predmetno miješanje u apelantovu imovinu zasniva na „zakonu“, odnosno članu 1087. Zakona o obligacionim odnosima, koji je u skladu sa citiranim standardima iz Evropske konvencije. Osim toga, Ustavni sud je, također, obrazložio i da se miješanje u apelantovu imovinu desilo nakon pravičnog suđenja koje zadovoljava kriterije iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Stoga, Ustavni sud smatra da je miješanje u apelantovu imovinu u skladu sa principom pravne sigurnosti.

46. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da nije došlo do povrede prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

47. Nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, jer primjena materijalnog prava nije bila arbitrarna, a miješanje u imovinu izvršeno je na osnovu zakona, te ono slijedi legitimne ciljeve koji su u javnom interesu, a izvršenim miješanjem nisu narušeni ni principi proporcionalnosti i pravne sigurnosti.

48. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

49. S obzirom na odluku Ustavnog suda o meritumu apelacije, u ovom predmetu nije neophodno posebno razmatrati apelantov prijedlog za donošenje privremene mjere.

50. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj AP 1232/05

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Mladena Karića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-280/03 od 4. ožujka 2005. godine, Presude Okružnog suda u Banjaluci broj Ž-311/02 od 25. veljače 2003. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci broj Rs-125/96 od 28. studenog 2000. godine

Odluka od 9. svibnja 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 1232/05**, rješavajući apelaciju **Mladena Karića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 2, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 9. svibnja 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Mladena Karića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-280/03 od 4. ožujka 2005. godine, Presude Okružnog suda u Banjaluci broj Ž-311/02 od 25. veljače 2003. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci broj Rs-125/96 od 28. studenog 2000. godine u odnosu na pravo na pravično suđenje i suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i u odnosu na pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Mladena Karića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-280/03 od 4. ožujka 2005. godine, Presude Okružnog suda u Banjaluci broj Ž-311/02 od 25. veljače 2003. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci broj Rs-125/96 od 28. studenog 2000. godine u odnosu na zabranu diskriminacije garantiranu člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 14.

Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, jer je očevidno (*prima facie*) neutemeljena.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i “Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Mladen Karić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banjaluke, kojeg zastupa Božidar Bojović, odvjetnik iz Banjaluke, podnio je 26. svibnja 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-280/03 od 4. ožujka 2005. godine, Presude Okružnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj Ž-311/02 od 25. veljače 2003. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj Rs-125/96 od 28. studenog 2000. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Okružnog suda i Osnovnog suda, te sudionika u postupku ODP „Fabrika duhana” Banjaluka (u daljnjem tekstu: tužena) zatraženo je 16. kolovoza 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Vrhovni je sud dostavio 26. kolovoza 2005. godine, Okružni sud 27. veljače 2006. godine, Osnovni sud 7. rujna 2005. godine, a tužena nije dostavila odgovor na apelaciju.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu 11. travnja 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je Osnovnom sudu podnio tužbu radi zaštite prava iz radnoga odnosa po osnovi inovacije i isplate naknade za inovaciju u iznosu od 218.953,00 KM sa kamatom počevši od 1. siječnja 1992. godine pa do konačne isplate.
7. Osnovni je sud Presudom broj RS-125/96 od 28. studenog 2000. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda broj Ž-311/02 od 25. veljače 2003. godine, odbio apelantov tužbeni zahtjev da mu tužena na ime naknade za korist od inovacije u 1989, 1990. i 1991. godini isplati iznos od 218.953,00 KM sa kamatom od 1. siječnja 1992. godine.
8. Vrhovni je sud Presudom broj Rev-280/03 od 4. ožujka 2005. godine odbio apelantovu reviziju uloženu na Presudu Okružnog suda broj Ž-311/02 od 25. veljače 2003. godine.
9. U tijeku postupka, koji je prethodio donošenju pobijane odluke, redoviti nižestupanjski sudovi su ustvrdili da je Dragan Čavić, djelatnik tužene, podnio 27. lipnja 1989. godine prijavu prijedloga inovacije pod nazivom: „Idejno rješenje dizajna blankete za cigaretu ‘Port’, markice ‘Port’”, naljepnice za transportnu kutiju ”Port”, omot papira, uz naznaku da je sudionik u realizaciji prijedloga inovacije Dragan Čavić sa 70 posto, a apelant sa 30 posto; da je Povjerenstvo za inovacije tužene (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo), zaključkom od 3. listopada 1989. godine, prijedlog inovacije Dragana Čavića prihvatilo kao koristan prijedlog; da je Povjerenstvo zaključilo da je Dragan Čavić dao najveći doprinos u izradi idejnoga rješenja cigarete „Port”; da Povjerenstvo nije moglo konstatirati i ustvrditi financijske efekte korisnoga prijedloga, ni dogovoriti sa predlagačem, pa je predložilo da Radnički savjet ustvrdi realnu naknadu predlagaču i ostalim sudionicima u realizaciji programa cigarete „Port”; da je apelant bio upoznat sa zaključkom Povjerenstva; da je Radnički savjet tužene odlukom od 2. prosinca 1989. godine odobrio sredstva na ime novčanih nagrada za doprinos na izradi i realizaciji projekta „Port” svim sudionicima, između ostalih, i apelantu u iznosu od 9.000.000,00 dinara; da je apelant protiv ove odluke Radničkog savjeta uložio priziv, navodeći da mu nije isplaćena naknada od 30 posto u odnosu na naknadu isplaćenu Draganu Čaviću, čije je učešće 70 posto i da je oštećen za 226,70 DM; da je Radnički savjet odbio apelantov priziv i prvostupanjsku odluku potvrdio; da apelant nije pobijao prigovorom zaključak Povjerenstva glede prihvaćenog oblika inovacije i načina utvrđivanja naknade za inovacije.
10. U obrazloženju presude Osnovni je sud naveo da je uvidom u zaključak Povjerenstva od 3. listopada 1989. godine konstatirao da je inovacija prihvaćena u obliku korisnoga prijedloga, sa čime je apelant bio upoznat i kao član Povjerenstva i kao jedan od sudionika u realizaciji programa cigarete „Port”, te da apelant nije iskoristio pravo da uloži prigovor

Radničkom savjetu na vrstu inovacije i način utvrđivanja naknade za nju. Stoga, Osnovni je sud ocijenio da je podnošenje zahtjeva sudu za ocjenu vrste inovacije i načina utvrđivanja naknade po toj osnovi od tužene nedopusšten, u smislu članka 101. Zakona o radnim odnosima kojim je utvrđeno da djelatnik ostvaruje zaštitu svojih prava iz radnoga odnosa u osnovnoj organizaciji, što je, prema mišljenju suda, uvjet da bi djelatnik mogao tražiti i zaštitu pred mjerodavnim sudom, kako proizlazi iz odredbe članka 224. stavak 2. Zakona o udruženom radu koji je tada bio na snazi. Drugostupanjski je sud u svemu prihvatio pravno stajalište prvostupanjskoga suda, smatrajući da prvostupanjski sud nije pogriješio kada je odbio apelantov zahtjev, niti je počinio bitne povrede postupka obzirom da je pred mjerodavnim tijelom tužene utvrđeno da se radi o korisnome prijedlogu, a ne inovaciji, pa se sva druga prava koja apelant traži određuju prema navedenom utvrđenju.

11. Vrhovni je sud ocijenio da su neutemeljeni revizijski navodi da je i drugostupanjska presuda utemeljena na pogrešnoj primjeni materijalnog prava, kao i da drugostupanjska presuda nema razloge o odlučnim činjenicama, odnosno da postoji proturječnost razloga pobijane presude i dokaza u spisima predmeta, što bi predstavljalo bitnu povredu iz članka 354. stavak 2. točka 13. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP). Vrhovni je sud ocijenio da je drugostupanjska presuda rezultat pravilne ocjene provedenih dokaza, te da su glede odlučnih činjenica dani valjani razlozi i da drugostupanjska presuda nema nedostatke na koje ukazuje revizija.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant navodi da mu je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz članka II/3.(e) i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelant navodi da su sudovi proizvoljno primijenili materijalno pravo i da su ga svojim odlukama lišili imovine, jer nije uspio ostvariti realnu i pravičnu naknadu na osnovi dobiti – ušteta, koja je utjecala na povećanje dohotka tužene, zbog toga što su pogrešno ocijenili bit inovacije. Apelant ističe da su sudovi prekršili odredbe članka 6. stavak 1. Europske konvencije, kojim je zagwarantirano pravo na pravično i javno suđenje u razumnome roku, jer je postupak trajao 15 godina, te da su na taj način povrijedili i njegovo pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, jer nisu udovoljili njegovom tužbenom zahtjevu da mu se utvrdi pravo na adekvatnu naknadu koja mu pripada po osnovi inovacije. Apelant navodi da su sudovi prekršili i odredbe članka

17. Europske konvencije, jer su mu svojim odlukama onemogućili ostvarivanje prava na isplatu pripadajuće naknade po osnovi inovacije i na taj način povrijedili njegovo pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Odgovor na apelaciju

13. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud ističe da je u pobijanoj odluci primijenio relevantne zakonske odredbe na način koji nije oprečan Ustavu Bosne i Hercegovine i Europskoj konvenciji, omogućivši svim stranama pristup sudu i pravično suđenje. Vrhovni sud, također, smatra da pobijana presuda nije povrijedila apelantovo pravo na imovinu zajamčeno člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

14. U odgovoru na apelaciju Okružni sud ističe da je u svemu prihvatio pravno stajalište prvostupanjskoga suda, koji je pravilno utvrdio da se radi o korisnome prijedlogu, a ne inovaciji, te da su i sva druga prava koja apelant ističe suglasna tome utvrđenju.

15. Osnovni sud u odgovoru na apelaciju ističe da su neutemeljeni apelantovi navodi o povredi prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, prava na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i članka 17. Europske konvencije.

16. Osnovni sud, dalje, navodi da je člankom 1. Pravilnika o inovacijama i tehničkom unapređenju tužene (u daljnjem tekstu: Pravilnik) utvrđeno da se Pravilnikom uređuju temelji i mjerila za stimuliranje doprinosa u ostvarivanju dohotka po osnovi inventivnoga rada. Potom, navodi da su Pravilnikom utvrđene vrste izuma, koji se dijele na patente, tehnička unapređenja, korisne prijedloge i korisne ideje, te da je apelant sudjelovao u stvaranju korisnoga prijedloga koji su prihvatila tijela upravljanja tužene, o čemu je dano obrazloženje i u presudama koje se apelacijom pobijaju.

Osnovni sud, također, ističe da je prigodom ocjene zakonitosti odluke tužene, koja se odnosi na visinu naknade za apelanta kao sudionika u izradi korisnoga prijedloga, sud imao u vidu odluke o prihvaćanju korisnoga prijedloga od tužene da nije moguće računanje ušteda, što smatra logičnim, jer se prigodom utvrđivanja uštede za određeno tehničko unapređenje ili korisni prijedlog moraju imati na umu subjektivni i objektivni činitelji koji utječu na stvaranje određenog dohotka poslodavca, počevši od ekonomskih uvjeta, kvalitete proizvoda, te da pri tomu ne treba isključiti ni dizajn cigarete za koji apelant traži naknadu.

17. Osnovni sud smatra da nema ni povrede članka 17. Europske konvencije, jer ne postoje bilo kakva ograničavanja prava i sloboda koja su navedena u Europskoj konvenciji na apelantovu štetu. Osnovni sud, također, navodi da je nakon ukidanja Suda udruženoga rada, 1992. godine, predmet preuzeo na rješavanje redoviti sud, te da je okončan u relativno razumnom roku.

V. Relevantni propisi

18. **Zakon o radnim odnosima** („Službeni list SRBiH” broj 4/84 – Prečišćeni tekst, koji je primjenjivan u konkretnom slučaju)

„Članak 82.

Radnici u osnovnoj organizaciji samoupravnim općim aktom razrađuju osnove i mjerila po kojima će utvrđivati visinu posebne naknade koja pripada djelatniku za rezultat njegovog stvaralačkog rada i doprinosa koji je tim radom dao povećanju dohotka osnovne organizacije.

Posebna naknada iz prethodnog stavka isplaćuje se u jednokratnom iznosu ako samoupravnim općim aktom za pojedine slučajeve nije drukčije određeno.

Članak 101.

Djelatnik ostvaruje zaštitu svojih prava iz radnog odnosa u osnovnoj organizaciji na način i po postupku utvrđenom samoupravnim općim aktom sukladno zakonu.”

19. **Zakon o zaštiti izuma i tehničkoga unapređenja i znakova razlikovanja** („Službeni list SFRJ” br. 34/81, 3/90 i „Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93 i 13/94)

„Članak 159.

Tehničkim unapređenjem koje se štiti pod uvjetima i na način uređenim samoupravnim općim aktom, odnosno drugim općim aktom smatra se svaka racionalizacija rada koja nastaje primjenom poznatih tehničkih sredstava tehnoloških postupaka u svim fazama procesa rada, kojom se postiže: povećanje dohotka organizacije udruženog rada, povećanje proizvodnosti rada, poboljšanje kvalitete proizvoda, ušteda materijala, ušteda energije, bolje iskorištavanje mašina ili instalacija, poboljšanje tehničke kontrole proizvoda, poboljšanje zaštite na radu ili poboljšanje zaštite i unapređivanje čovjekove sredine.

Tehničkim unapređenjem smatra se i rješenje tehničkog problema kojem nije priznata zaštita patentom, ili ispunjava uvjete iz stavka 1. ovog članka.

Tehničkim unapređenjem, u smislu stavka 1. ovog članka, ne smatra se rutinsko primjenjivanje poznatih tehničkih sredstava i tehnoloških postupaka u procesu rada.”

20. Pravilnik o inovacijama i tehničkim unapređenjima ODP „Fabrika duhana” Banjaluka (usvojen na sjednici Radničkog savjeta 31. prosinca 1985. godine, izmijenjen i dopunjen 1. ožujka 1986. godine)

„Članak 19. stavak 2.

Po pravilu, kod korisnih prijedloga ne može se egzaktno utvrditi financijski efekt, već se do toga dolazi procjenom.

Članak 54.

Autoru i suradnicima unapređenja pripada posebna naknada ovisno o doprinosu unapređenja povećanju dohotka ili smanjenju troškova, odnosno gubitka u Radnoj organizaciji za vrijeme primjenjivanja, odnosno za:

- 1. izum 7 godina;*
- 2. tehničko unapređenje 5 godina,*
- 3. koristan prijedlog 3 godine.4.*

Članak 68. stavak 2.

5. Naknada se može utvrditi i u jednokratnom iznosu, ukoliko je to u obostranom interesu, o čemu cijeni Povjerenstvo za inovacije.”

VI. Dopustivost

21. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

22. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

23. Prigodom ispitivanja dopustivosti apelacije, u dijelu koji se odnosi na navodne povrede članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.”

Članak 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

„Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očevidno (prima facie) neutemeljenu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predložene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da nije ‘žrtva’ kršenja Ustavom zaštićenih prava tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.”

24. Ustavni sud, u fazi ispitivanja dopustivosti predmeta, mora utvrditi, između ostaloga, i jesu li ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članku 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda. U svezi toga, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), apelant mora navesti povrede svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i te povrede moraju djelovati vjerojatno. Apelacija je očevidno neutemeljena ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji dostatno jasno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Europski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99, i Ustavni sud, Odluka broj *AP 156/05* od 18. svibnja 2005. godine), te ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očevidno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema „opravdan zahtjev” (vidi Europski sud, *Mezőtúr-Tiszazugi Vizgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. srpnja 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kada se utvrdi da apelant nije „žrtva” kršenja Ustavom zaštićenih prava.

25. U predmetnom slučaju apelant smatra da je do povrede prava na nediskriminaciju u svezi prava na pravično suđenje došlo zbog toga što, za razliku od drugih slučajeva, nije udovoljeno njegovom tužbenom zahtjevu kojim bi mu se utvrdilo pravo na adekvatnu naknadu koja mu pripada po osnovi inovacije, koja je utjecala na povećanje dohotka tužene.

26. Međutim, osim ovih paušalnih navoda, apelant nije ponudio niti jedan dokaz kojim bi učinio vjerojatnim i mogućim da se radi o povredi navedenog ustavnog prava.

27. U prethodnim identičnim ili sličnim slučajevima Ustavni je sud konstatirao da apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i te povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očevidno neutemeljena ukoliko joj manjka dokaza koji dostatno jasno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća, te ako nije dostatno potkrijepljena i ako nema izgleda na uspjeh (vidi Ustavni sud, neobjavljena Odluka o dopustivosti broj AP 373/04 od 18. svibnja 2005. godine).

28. Imajući u vidu navedeno, Ustavni je sud, prema članku 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, apelaciju u dijelu tvrdnje o povredi članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije proglasio nedopustivom i odbacio je kao očevidno (*prima facie*) neutemeljenu.

29. U konkretnom slučaju je predmet pobijanja apelacijom Presuda Vrhovnog suda broj Rev-280/03 od 4. ožujka 2005. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu je presudu apelant primio 26. travnja 2005. godine, a apelacija je podnesena 26. svibnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, u dijelu koji se odnosi na navodne povrede članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

30. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija, izuzev u dijelu koji se odnosi na navodnu povredu prava iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, ispunjava uvjete glade dopustivosti.

VII. Meritum

31. Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da mu je tim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

„Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(...)

e) *Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi kaznenog postupka;*

k) *Pravo na imovinu.*“

a) Pravo na pravično suđenje

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

32. U konkretnom slučaju predmet spora je apelantovo pravo iz radnoga odnosa po osnovi inventivnoga rada kod poslodavca, odnosno njegovog prava industrijskoga vlasništva. Dakle, predmetna se apelacija tiče „utvrđivanja građanskih prava i obveza“, pa je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv. Ustavni sud će, u svezi apelantovih navoda, ispitati je li spor pred redovitim sudovima bio pravičan, onako kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

33. Apelant pobija presude redovitih sudova, jer smatra da su sudovi pogrešno ocijenili bit njegovog prava industrijskoga vlasništva i pogrešno primijenili materijalno pravo zbog čega mu je uskraćeno pravo na realnu i pravičnu naknadu koja mu pripada po osnovi prava industrijskoga vlasništva.

34. Ustavni sud opaža da je prvostupanjski sud na temelju provedenih dokaza zaključio da je apelantov tužbeni zahtjev neutemeljen, jer je odredbama čl. 56. i 68. Pravilnika tužene predviđena mogućnost isplate naknade – nagrade u jednokratnom iznosu, pa obzirom da je sa zaključkom Povjerenstva apelant bio upoznat i prizivom nije pobijao način nagrađivanja sudionika u realizaciji programa cigarete „Port“, Osnovni sud smatra da je apelantov zahtjev za isplatom naknade po osnovi ušteta tužene nedopusšten u smislu članka 101. Zakona o radnim odnosima. Dalje, Osnovni je sud ustvrdio da je Radnički savjet tužene odlukom od 2. prosinca 1989. godine nagradio sve sudionike u realizaciji programa cigarete „Port“ tako što je isplatio novčana sredstva u jednokratnom iznosu. Osnovni je sud, također, naveo da nije ustvrdio da apelantu pripada nagrada u postotku u odnosu na visinu nagrade isplaćene Draganu Čaviću zbog čega je u cijelosti odbio apelantov tužbeni zahtjev.

35. Okružni je sud prihvatio činjenično stanje i pravno stajalište prvostupanjskoga suda, jer je, također, ocijenio da apelant može ostvarivati pravo na naknadu na temelju korisnoga prijedloga, kako je to i utvrdilo nadležno tijelo tužene.

36. Glede apelantovih navoda da redoviti sudovi nisu ustvrdili bitne činjenice, te da su izveli pogrešan zaključak o utemeljenosti njegovog zahtjeva na osnovi tih činjenica, Ustavni sud podsjeća da nije mjerodavan vršiti provjeru činjenica i načina na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivno-pravne propise osim ukoliko odluke nižih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovitog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očividno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02* od 27. lipnja 2003. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 31/03).

37. Ustavni sud uočava da u postupku pred Osnovnim sudom apelantu nije uskraćena mogućnost iznošenja dokazne građe. U sudbenom postupku su sudjelovali apelant i apelantov opunomoćenik, te zastupnik pravne osobe. U dokaznom postupku Osnovni je sud izvršio uvid u Pravilnik tužene, odluke Radničkog savjeta tužene broj 12327 od 2. prosinca 1989. godine i broj 2485 od 1. ožujka 1990. godine, potvrdu o primitku prijedloga inovacije, zaključak Povjerenstva od 3. listopada 1989. godine, zaključak Radničkog savjeta broj 10032 od 6. listopada 1989. godine, saslušao svjedoke i apelanta u svojstvu parnične stranke. Osnovni je sud primijenio relevantne pozitivnopravne propise u predmetu, a sudbena odluka navodi sve potrebite razloge na kojima je utemeljena. Osim toga, apelant nije naveo niti jednu procesnu radnju prigodom donošenja pobijane presude za koju smatra da mu je njome povrijeđeno pravo na pravičan postupak. Što se tiče samih apelantovih navoda, Ustavni sud smatra da sudovi nisu zlorababili pozitivnopravne odredbe na kojima se temelji odluka, te da Ustavni sud nije mjerodavan preispitivati taj aspekt sve dok primjena relevantnih zakonskih odredaba ne krši prava garantirana Ustavom Bosne i Hercegovine.

38. Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije povrijeđen članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

b) Pravo na imovinu

Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

“1. Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

2. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebitim da bi nadzirala uporabu imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

39. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvom stavku, jeste opće naravi i iskazuje načelo mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stavka, obuhvaća lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje se nalazi u drugom stavku, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, nadzirati uporabu imovine sukladno javnom interesu. Ova tri pravila nisu „različita” u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine, te ih, stoga, treba tumačiti u okviru općega načela iskazanog u prvom pravilu (vidi Europski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. rujna 1982. godine, serija A, broj 52, stavak 61).

40. Ustavni sud opaža da se apelant pozvao na prvi stavak u drugoj rečenici članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju prema kojem nitko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima previđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

41. Glede prava na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud primjećuje da ovaj članak štiti samo pravo svakog pojedinca na „njegovu” imovinu, te da se, sukladno tomu, primjenjuje samo na postojeću imovinu i ne garantira stjecanje imovine u budućnosti.

42. Ustavni sud primjećuje da se apelant žali da je lišen prava na imovinu, jer nije uspio ostvariti realnu i pravičnu naknadu na osnovi dobiti – ušteda koja je utjecala na povećanje dohotka tužene obzirom da su mjerodavna tijela tužene i sudovi odbili njegov zahtjev da mu se prizna to pravo po osnovi inovacije.

43. Ustavni sud opaža da su nižestupanjski sudovi i Vrhovni sud, kao redoviti sudovi, u postupku odlučivanja o apelantovom zahtjevu ustvrdili da apelant nije ispunio uvjete propisane Zakonom da sud odlučuje o tužbenom zahtjevu da mu se prizna pravo na naknadu na koju bi imao pravo da je odlukom nadležnog tijela tužene apelantov inventivni

rad priznat kao tehničko unapređenje, a ne koristan prijedlog. Također su ustvrdili da je apelantu isplaćena naknada sukladno Pravilniku tužene, koja mu pripada kao sudioniku u radu koji ima karakter korisnoga prijedloga. Dakle, nepobitno je da je u pitanju apelantovo očekivanje da će ostvariti naknadu po osnovi inventivnog rada – tehničkog unapređenja za koji je utvrđeno da nije okarakteriziran kao oblik inovacije. Stoga, Ustavni sud smatra da su neutemeljeni apelantovi navodi da je odlukama nižestupanskih sudova, koje je potvrdio i Vrhovni sud, apelant lišen prava na imovinu.

44. Imajući u vidu sve izneseno, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije bilo kršenja prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku

45. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

46. Apelant smatra da prizivni postupak pred redovitim sudovima nije završen u razumnom roku, te da je time povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

47. Prema jurisprudenciji Ustavnog suda i tijela Europske konvencije, razdoblje koji se uzima u obzir povodom priziva glede duljine trajanja postupka počinje danom utemeljenja njihove nadležnosti. Dakle, u ocjenjivanju razumnosti vremena koje je prevazišlo taj rok mora se uzeti u obzir stadij postupka dostignut tog nadnevka (vidi, primjerice, Europski sud za ljudska prava, *Foti i drugi protiv Italije*, presuda od 10. prosinca 1982. godine, serija A, broj 56, stavak 53; *Styranowski protiv Poljske*, broj 28616/95, ECHR 1998-VIII).

Stadij postupka na dan stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine

48. U konkretnom je slučaju postupak započeo 27. ožujka 1990. godine, kada je apelant Sudu udruženog rada u Banjaluci podnio prijedlog za zaštitu prava po osnovi inventivne djelatnosti. Međutim, razdoblje koje se ubraja u nadležnost Ustavnog suda nije počelo tog nadnevka, već 14. prosinca 1995. godine, kada je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na pravnu snagu. Predmetni je postupak završen Presudom Vrhovnog suda broj Rev-280/03

od 4. ožujka 2005. godine. Dakle, konstatira se da je postupak trajao ukupno 14 godina, 11 mjeseci i sedam dana, od toga devet godina, tri mjeseca i 24 dana se ubrajaju u razdoblje koji Ustavni sud treba ispitati.

49. Prema stanju u spisu, u razdoblju od 14. prosinca 1995. godine do 21. siječnja 1997. godine nema evidencije da je Osnovni sud vodio aktivnosti u svezi konkretnog slučaja.

50. Polazeći od kriterija utvrđenih praksom Europskog suda za ljudska prava, Ustavni sud podsjeća da se razumnost trajanja postupka ocjenjuje u okviru svih okolnosti predmeta, uzimajući u obzir posebice složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, s jedne strane, i suda, s druge strane, kao i značaj koji za apelanta ima pitanje u sporu (vidi Europski sud za ljudska prava, *Vernillo protiv Francuske*, presuda od 20. veljače 1981. godine, serija A, broj 198, stavak 30; *Zimmermann i Steiner protiv Švicarske*, presuda od 13. srpnja 1983. godine, stavak 24).

Složenost predmeta

51. Složenost postupka se mora razmatrati u okviru činjeničnog i pravnog aspekta predmetnog postupka, tj. dokaza koje sud treba izvesti i procijeniti u okviru pravne naravi predmeta.

52. U konkretnom je slučaju parnični postupak vođen glede apelantove tužbe radi zaštite apelantovog prava po osnovi inovatorske djelatnosti. Prema mišljenju Ustavnog suda, obzirom na pravnu narav predmeta, ovaj se spor ne može okarakterizirati kao osobito složen, pa su redoviti sudovi, u odnosu na složenost predmeta, mogli početi rješavati ovaj predmet bez daljnjeg odgađanja.

Ponašanje podnositelja apelacije

53. Ustavni sud podsjeća da saslušanje u razumnom roku ovisi o ponašanju strane koja sudjeluje u postupku. Sukladno navedenom, Ustavni sud će ispitati apelantovo ponašanje u predmetnom postupku. U razdoblju koje ispituje Ustavni sud od 17 zakazanih ročišta apelant izravno nije pristupio jednom ročištu, a apelantov opunomoćenik je bio nazočan na svih 17 ročišta. Prema rješenju Osnovnog suda od 21. siječnja 1997. godine, apelant je dostavio urednu ovlast za zastupanje i precizirao tužbeni zahtjev, te ga dostavio opunomoćeniku tužene. Na prijedlog apelantovog opunomoćenika Osnovni je sud jednom odgodio ročište, zbog odlučivanja o eventualnoj provedbi nadvještačenja. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud opaža da je apelant u ovom parničnom postupku postupao prema zahtjevima redovitog suda i svojim ponašanjem nije doprinio odugovlačenju postupka.

Ponašanje sudova

54. Ustavni sud opaža da je apelant 27. ožujka 1990. godine podnio Osnovnom sudu udruženog rada u Banjaluci prijedlog za zaštitu prava po osnovi inventivne djelatnosti. Nakon ukidanja sudova udruženoga rada, 1992. godine, predmet je preuzeo u nadležnost Osnovni sud. Prema stanju u spisu, evidentno je da je Osnovni sud predmet uzeo u rad 1997. godine. U razdoblju od 14. prosinca 1995. godine do 21. siječnja 1997. godine nema dokaza u spisu da su vođene bilo kakve aktivnosti pred Osnovnim sudom u ovome postupku. Dalje, prvo je ročište u ovom predmetu pred Osnovnim sudom zakazano 21. siječnja 1997. godine, a presuda je donesena 28. studenog 2000. godine. U navedenom razdoblju pred Osnovnim je sudom održano 17 ročišta, od toga je sedam puta odgođeno ročište, i to, poglavito, zbog nedolaska opunomoćenika tužene, neodazivanja svjedoka na poziv suda, te jedanput na zahtjev apelantovog opunomoćenika. Ustavni sud opaža da je opunomoćenik tužene predlagao da se spor riješi izvansudbenom nagodbom, čemu se nije protivio apelantov opunomoćenik (zapisnik Osnovnog suda od 15. ožujka 1999. godine). Međutim, između apelanta i tužene nije postignuta izvansudbena nagodba, kako je konstatirano u zapisniku Osnovnog suda od 31. ožujka 1999. godine. Ustavni sud opaža da je postupak pred Osnovnim sudom od trenutka zakazivanja prvog ročišta do donošenja presude trajao tri godine, 10 mjeseci i sedam dana. Prizivni postupak pred Okružnim je sudom trajao dvije godine i 10 dana, a postupak povodom revizije pred Vrhovnim sudom je trajao jednu godinu, 10 mjeseci i 18 dana.

55. Ustavni sud smatra da u postupku pred Osnovnim sudom, imajući u vidu činjenična i pravna pitanja o kojima je Osnovni sud morao raspraviti u konkretnom slučaju, kao i objektivne i subjektivne okolnosti za vrijeme i nakon rata, te izravne ratne opasnosti koje su se desile u tom razdoblju (reforma pravosudnog sustava, promjena nadležnosti, veliki broj zaostalih i novopristiglih predmeta u radu) nisu prekršeni zahtjevi razumnog roka iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Ustavni sud, također, smatra da ni Okružni ni Vrhovni sud nisu značajnije doprinijeli duljini razdoblja u svezi odlučivanja o apelantovom tužbenom zahtjevu.

56. Imajući u vidu sve navedeno, a posebice uzevši u obzir kriterije od kojih polazi Ustavni sud prigodom ocjenjivanja razumnosti trajanja postupka, u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da predočene činjenice ne ukazuju da je postupak u ovom predmetu prekršio zahtjeve razumnoga roka iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

c) Ostali navodi

57. U okviru zaključaka Ustavnog suda u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije, kao i članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud smatra da apelantove prizivne navode, zbog navodnih povreda članka 17. Europske konvencije, nije nužno razmatrati.⁵⁹

VIII. Zaključak

58. Ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II.3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u situaciji kada apelant pred sudovima pokušava promijeniti vrstu inventivnoga rada okarakteriziranog kao „koristan prijedlog” u „tehničko unapređenje”, a da se prethodno, kao uvjet za zahtjev za zaštitu prava iz radnoga odnosa po osnovi prava industrijskoga vlasništva pred sudom, nije žalio tuženoj na odluku njezinog mjerodavnog tijela kojom je njegov inventivni rad okarakteriziran kao „koristan prijedlog”, a ne kao „tehničko unapređenje”. Također, ne postoji povreda prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju u situaciji kada apelant tvrdi da je lišen imovine, podrazumijevajući pod imovinom samo očekivanje da će steći buduću imovinu za inventivni rad kao pravo industrijskoga vlasništva, a ne postojeću imovinu, kao konstituirano relevantno imovinsko pravo.

59. Na temelju članka 16. stavak 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

60. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 2482/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ

Апелација Шемсе Фетаховића и др. против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-866/05 од 25. октобра 2005. године

Одлука од 9. маја 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 2482/05**, рјешавајући апелацију **Шемсе Фетаховића и др.**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), у саставу:

Мато Тадић, председник

Миодраг Симовић, потпредседник

Хатица Хациосмановић, потпредседница

Валерија Галић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 9. маја 2006. године донио је

ОДЛУКУ О МЕРИТУМУ

Одбијају се као неосноване апелације Шемсе Фетаховића, Еде Хасанбеговића, Авде Кољеновића, Исмете Харачић-Мемишевић, Муневере Ајановић, Младена Урлића, Медихе Шаховић, Азре Бајрамовић, Месуда Бајрамовића, Сеада Џонлагића, Кенана Камерића, Фарука Филиповића, Миралема Даутбеговића, Исмета Хајрића, Горана Ковачевића, Силвестера Лицендера, Самира Хоџића, Алије Бешлије, Хабибе Капетановић, Нермане Сарић, Османа Сарића, Кемала Хенде, Јагоша Дујовића, Мухамеда Телалагића, Изета Манце, Енвера Османспахића, Нафије Аговић, Недима Кулића, Муфида Хацића, Филомене Ракић, Зоре Божић, Наде Марушић, Сенада Марушића, Наила Марушића, Исмете Делалић, Фатиме Кевел, Велида Хацића, Ајкуне Мујић, Исмета Јашаревића, Жељка Грубеша, Рефије Бузуровић, Мирсада Бузуровића, Адине Бузуровић, Месуда Гушића, Аднана Гушића, Енвера Малагића, Мехмеда Брканића, Миле Плакаловића, Нермине Хацић, Сабине Хацић, Сафета Хацића, Кабаша Краснићија, Атифа Цевлана, Анте Домазета, Шемсудина Ченгића, Рабије Јордамовић, Хариса Јордамовића, Лукше Шољана,

Златка Гргића, Димитрија Трифуновића, Аиде Шабановић, Јосипа Марловића и Фахира Бечића поднесене против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-866/05 од 25. октобра 2005. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, “Службеном гласнику Републике Српске” и “Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Шемсо Фетаховић и др. (у даљњем тексту: апеланти), које заступају Мерцана Шкаљић и Седад Кадиф, адвокати из Сарајева, поднијели су 6. децембра 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број Рев-866/05 од 25. октобра 2005. године. Апеланти су, такође, поднијели предлог да се донесе привремена мјера којом би Уставни суд обуставио извршење Пресуде Врховног суда број Рев-866/05 од 25. октобра 2005. године у дијелу у ком је одлучено о трошковима поступка и апеланти обавезани да Агенцији за банкарство Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: тужена) солидарно накнаде трошкове парничког поступка у износу од 297.550,00 КМ док се не донесе одлука о апелацији.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда и тужене, као учесника у поступку, затражено је 13. децембра 2005. године да доставе одговоре на апелацију.
3. Тужена је доставила одговор на апелацију 5. јануара 2006. године.
4. Врховни суд није доставио одговор на апелацију.
5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор тужене достављен је пуномоћницима апеланата 10. фебруара 2006. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

7. Апеланти су 24. новембра 2000. године Општинском суду у Сарајеву поднијели тужбу против тужене ради накнаде штете. Поступајући по тужби, Основни суд је донио Пресуду број П-1958/00 од 21. марта 2002. године којом је, због недостатка пасивне легитимације, одбио захтјев тужилаца. Поводом жалбе апеланата изречене на Пресуду број П-1958/00, Кантонални суд је донио Рјешење број Гж-756/02 од 27. децембра 2002. године којим је укинуо првостепену пресуду и предмет вратио на поновно суђење.

8. У поновном поступку Општински суд у Сарајеву је Пресудом број П-248/03-А од 20. априла 2004. године, која је потврђена Пресудом Кантоналног суда у Сарајеву број Гж-1473/04 од 31. јануара 2005. године, усвојио захтјев апеланата против тужене ради накнаде штете у укупном износу од 2.295.660, 89 КМ са затезним каматама на појединачно досуђене износе апеланата, почев од 1. септембра 1999. године до исплате, по стопи предвиђеној Законом о висини стопе затезне камате, уз трошкове парничког поступка у износу од 765.230,99 КМ. У тужби је наведено да су апеланти штедише САБ банке (у даљњем тексту: банка) која је у периоду од 1996. године до марта 1998. године примала њихове депозите - штедне улоге. Истакли су да је, због низа пропуста у пословној политици менаџмента и одговорних органа банке, Финансијска полиција 8. марта 1998. године блокирала рад ове банке, након чега је накратко била деблокирана да би у јулу 1998. године наступила блокада, због чега апеланти, као штедише, нису могли да поврате своје штедне улоге. Затим је услиједило увођење привремене управе у банци, а од 1. септембра 1999. године покренут је стечајни поступак над имовином банке. Наведено је да су, након блокаде рачуна у банци, одговорна лица предузимала непословне, па и незаконите радње. С обзиром на то да апеланти не могу да поврате своје штедне улоге са уговореним каматама, тиме је за њих наступила штета, а сходно подацима које је издала одговарајућа служба банке по основу штедних улога и уговорених камата са 1. септембром 1999. године, губитак имовине апеланата чине новчани износи који су наведени у изнесеном тужбеном захтјеву, који су различити код сваког апеланта, а укупан захтјев сачињава збир појединачних штедних улога са уговореним каматама са 1. септембром 1999. године.

9. У образложењу Пресуде број П-248/03 од 20. априла 2004. године Општински суд је истакао да су међу странкама спорни пасивна легитимација и основ тужбеног захтјева. У погледу приговора о недостатку пасивне легитимације, Општински суд је навео да приговор није основан, јер спроведени докази указују да је тужена пропустила да благовремено и редовно испуњава задатке због којих је основана, који произилазе из Закона о Агенцији за банкарство Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Закон о Агенцији за банкарство ФБиХ) и Закона о банкама, као и подзаконских аката које је тужена донијела у вези са испуњавањем својих обавеза. Сходно мишљењу овог суда, тужена је пропустила да врши континуиран надзор и контролу пословања банке, за коју је била овлашћена сходно закону и подзаконским актима, јер су јој били на располагању дневни, тромјесечни, полугодишњи и годишњи извјештаји банке, који су туженој достављани у прописаним роковима. Суд је примјеном члана 172 Закона о облигационим односима усвојио тужбени захтјев апеланата, нашавши да је утврђено да правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција, а ако у закону није другачије одређено, правно лице има право на накнаду од лица које је штету скривило намјерно или крајњом непажњом. Одредба члана 154 истог закона прописује да је штетник дужан да накнади штету, изузев уколико докаже да је штета настала без његове кривице. Општински суд је утврдио да тужена није предузела ниједну радњу у времену од јуна 1996. године до 1. фебруара 1997. године која би указала на минималан интерес за контролу законитог пословања банке, која је у то вријеме изазвала интерес и повјерење комитената. Суд је утврдио да је тужена специјализована институција, па се при свакој радњи тражи већи степен одговорности и пажње, а дужну пажњу, сходно налазу суда, тужена је пружила само у реализацији уговора о цесији, у марту 1998. године, јер је тим уговором обезбиједила наплату својих депонованих средстава. Суд је нашао да се одредба члана 5 став 2 Закона о Агенцији за банкарство ФБиХ не односи на поступања тужене као правног лица, него на ослобађање од индивидуалне кривично-правне или грађанско-правне одговорности лица при предузимању радњи на које су овлашћена као радници тужене, те утврдио да је наведеним пропустима у раду тужене и њених органа апелантима причињена штета. Одлука о каматама донесена је на основу члана 277 став 1 Закона о облигационим односима.

10. На пресуду Кантоналног суда тужена је изјавила ревизију Врховном суду, који је Пресудом број Рев-866/05 од 25. октобра 2005. године преиначио обје нижестепене пресуде тако да је одбио тужбени захтјев апеланата за накнаду штете, уз обавезу да туженој солидарно накнаде трошкове парничког поступка у укупном износу

од 297.550,00 КМ, у року од 30 дана, под пријетњом извршења. У образложењу пресуде Врховни суд је навео да је неспорно да су апеланти са банком имали закључене уговоре о штедњи и да је банка својим незаконитим пословањем довела до тога да апеланти не могу „сада” да поврате своја уложена средства. Међутим, отворени стечај не значи потпуну немогућност тужилаца да своја средства врате у стечајном поступку. Врховни суд сматра, супротно становишту Кантоналног суда и Општинског суда, да у конкретној правној ситуацији нису могле да се примијене одредбе чл. 172 и 154 Закона о облигационим односима, јер наведену материју регулише посебан закон, Закон о Агенцији за банкарство ФБиХ, који ниједним прописом не регулише одговорност тужене за рад банака, нити тужена може да се сматра одговорном у било ком облику због описане штете нанесене тужиоцима. Врховни суд сматра да је тужена поступала у оквиру датих овлашћења из Закона о Агенцији за банкарство ФБиХ и Закона о банкама ФБиХ. Истакао је да су апеланти били у уговорном односу са банком и да су њој повјерили, као њене штедише, свој новац и да је та банка примила њихове депозите - штедне улоге. Врховни суд је истакао да је Законом о Агенцији за банкарство ФБиХ, односно Законом о измјенама и допунама Закона о Агенцији за банкарство ФБиХ („Службене новине ФБиХ” број 27/98), изричито наведено да је Агенција основана ради унапређења безбједности, квалитета и законског пословања тржишно оријентисаног стабилног банкарског система у Федерацији. Апеланти су били у уговорном односу са банком, њој су повјерили свој новац и тиме прихватили ризик избора банке за улагање сопствених средстава, а отворени стечај над имовином банке не значи потпуну немогућност апеланата да врате своја средства. У пресуди је навео да нема ниједног прописа који предвиђа да Агенција за банкарство одговара за новчана потраживања повјерилаца према банкама чију контролу Агенција врши. Спор ради накнаде штете проистекао је из уговорног односа апеланата са банком, којој су повјерили своје штедне улоге, а не из уговорног односа са туженом. Одлуку о трошковима поступка овај суд донио је на основу члана 386 тачка 1 у вези са чланом 397 тачка 2 Закона о парничком поступку и обавезао апеланте да туженој солидарно накнаде трошкове поступка у износу од 297.550,00 КМ под пријетњом извршења.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апеланти сматрају да им је оспореном пресудом повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем

тексту: Европска конвенција), те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Повреду права на правично суђење апеланти виде у чињеници што је Врховни суд доношењем оспорене пресуде очито погрешно примијенио закон, налазећи да у конкретном случају не могу да се примијене одредбе о накнади штете из чл. 154 и 172 Закона о облигационим односима, с обзиром на то да материју на коју се односи тужбени захтјев регулише Закон о Агенцији за банкарство ФБиХ. Апеланти истичу да су они формални супарничари, да се њихов тужбени захтјев заснива на правилима одштетног права из чл. 154 и 172 Закона о облигационим односима, због тога што су овлашћена лица и органи тужене пропустили да изврше контролу банке на начин који је прописан у Закону о Агенцији за банкарство ФБиХ и успоставе законито и правилно банкарско пословање, а да су извршили такву контролу и предузели такве мјере, на које су били овлашћени, штетне посљедице за апеланте не би наступиле пропашћу њихових штедних улога. Истичу да је Врховни суд погријешио у процјени да тужена не може да буде одговорна за штету ако пропусти да врши своју контролну улогу према банци и да такво пропуштање узрокује пропаст банке, а тиме и пропаст штедних улога због тога што Закон о Агенцији за банкарство ФБиХ не предвиђа такву могућност. Апеланти наводе да су у судској пракси Врховног суда објављена и евидентирана бројна правна становишта о одговорности за штету правних субјеката иако у законским актима о оснивању тих субјеката или другим актима о оснивању недостају одредбе о одговорности за штету. Сматрају да је оваква одлука Врховног суда изненађујућа с обзиром на судску праксу истог суда и општа правила одштетног права (чл. 154 и 172 Закона о облигационим односима), дакле, да на тим правилима не може да се заснива одговорност тужене проузроковане непредузимањем радњи због којих је тужена основана, у чему апеланти виде кршење члана 6 став 1 Европске конвенције и очито произвољну примјену права Врховног суда.

12. Истовремено, апеланти сматрају да Врховни суд чини повреду права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, јер се ради о стеченом праву апеланата које очигледно има економску вриједност. Истичу да је Врховни суд извршио дјелимичну анализу доказа спроведених код првостепеног суда и констатовао да је тужена, у вези са својом надзорном функцијом, предузела све мјере према банци, при чему је занемарио одредбе Одлуке о начину обављања контроле оснивања и пословања банака и поступку предузимања мјера за отклањање утврђених неправилности с циљем да се обезбиједи стабилан, солвентан, ликвидан и профитабилан банкарски систем у ФБиХ. Овим је, сходно мишљењу апеланата, Врховни суд у поступку

ревизије, дјелимичном оцјеном доказа изведених пред првостепеним судом, супротно овлашћењима из Закона о парничком поступку Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине ФБиХ” број 53/03), утврдио другачије чињенично стање, супротно утврђењима Кантоналног суда и Општинског суда. Утврдио је да је тужена поступала у оквиру датих овлашћења, да је предузела све мјере у вези са пословањем банке, занемарујући да су нижестепени судови утврдили као одлучујуће пропусте тужене због којих је дошло до пропасти банке. Сматрају да је Врховни суд грубо повриједио правила процедуре, утврђујући чињенично стање другачијим од оног у нижестепеним пресудама (погрешна примјена закона). Даље, навели су да је у ревизионој одлуци констатовано да је у току стечајни поступак над имовином банке и да су апеланти своје штетне улоге пријавили у том поступку, али не могу сада да их наплате, а на другом мјесту пресуде изнесено је становиште суда да ће се апеланти из стечајне масе намирити накнадно. У оваквом поступању Врховног суда апеланти виде поново другачије утврђивање чињеничног стања од оног у нижестепеним пресудама. Овим поступањем апеланти сматрају да суд узима у обзир потпуно неизвјесну чињеницу (накнадно намирење из стечајне масе), али без обзира на то, у потпуности одбија тужбени захтјев апеланата. То намирење у стечајном поступку (потпуно или дјелимично), сходно мишљењу апеланата, појављивало би се као претходно питање у смислу члана 12 став 1 Закона о парничком поступку ФБиХ (у даљњем тексту: ЗПП), о коме се одлучује у посебном стечајном поступку, па би, сходно одредби члана 379 став 1 тог закона, било мјеста за прекид овог парничког поступка. То што је Врховни суд мериторно одбио тужбени захтјев апеланата, а неизвјесним предвидио могућност потпуног или дјелимичног намирења у стечајном поступку, представља повреду правичног суђења. Наиме, Кантонални суд и Општински суд су утврдили да апеланти не могу ни дјелимично да се намире из стечајне масе, а пресудом Врховног суда правоснажно је одбијен њихов захтјев за накнаду штете, па би у неком будућем временском периоду били преклудирани у свом праву да у неком будућем неодређеном временском периоду поново изнесу захтјеве за накнаду ове штете због пресуђене ствари. Даље, истакли су да је Врховни суд констатовао да питање имунитета није посебно разматрао, сматрајући га сувишним, а одмах након тога узима у обзир одредбу члана 5 став 2 Закона о Агенцији за банкарство, изводећи закључак да Агенција не може да буде одговорна за накнаду штете с обзиром на то да се позвала на имунитет од такве одговорности. Оваква противрјечност у образложењу наведене пресуде, сходно мишљењу апеланата, ствара дилему у вези са основом за доношење пресуде Врховног суда, дакле, да ли је одлука, између осталог, донесена и због или само због тога што туженој припада право на имунитет од грађанско-правне одговорности. И, на

крају, апеланти сматрају да је дио одлуке Врховног суда који се односи на трошкове поступка још једна од очигледних повреда поступка које имају карактер повреде права на правично суђење, јер у конкретном случају апеланти нису материјални, односно солидарни супарничари, већ формални, па не могу да буду обавезни, онако како их је обавезао Врховни суд, да солидарно плате трошкове поступка.

13. Као основ за усвајање привремене мјере апеланти су навели да би извршење пресуде Врховног суда могло да буде усмјерено према једном или одређеном броју апеланата и могло би таквим апелантима и члановима њихових породица да проузрокује ненадокнадиву штету, која би се састојала у пленидби имовине ради наплате трошкова поступка. С друге стране, сходно мишљењу апеланата, одгађање извршења до доношења коначне одлуке Уставног суда туженој страни не доноси директну штету.

б) Одговор на апелацију

14. У одговору на апелацију тужена је истакла да се у тексту апелације, углавном, дају разлози за становиште апеланата да је Врховни суд погрешно примијенио материјално право, али се не указује да постоји повреда неких основних процесних права, сем што се указује да ревизиони суд „не може да утврђује другачије чињенично стање од оног утврђеног у нижестепеним пресудама”. Тужена сматра да не постоји било каква повреда права на правично суђење, нити иједна околност која би указивала на „очигледну произвољност” Врховног суда у примјени материјалног права. Напротив, тужена сматра да је Врховни суд усвојио јасно правно становиште, на основу одредби Закона о банкама и Закона о Агенцији за банкарство ФБиХ, да Агенција не може да одговара за банчине обавезе да исплати штедни улог, које произилазе из уговорног односа између штедише и банке, нити одговара за штету која евентуално настане због незаконитог рада банке. Тужена сматра да није било повреде права на правично суђење, јер су апеланти имали сва права која свакој странци припадају у парничком поступку, те да им ниједно право није било ускраћено. Сматра да чињеница што је Врховни суд, као највиши суд у Федерацији, преиначио нижестепену пресуду и одбио тужбени захтјев на основу другачијег правног становишта не може да се сматра повредом права на правично суђење. Тужена сматра да приговор о погрешној примјени материјалног права није основан, јер су у пресуди Врховног суда дати разлози због којих одредбе чл. 154 и 172 Закона о облигационим односима не могу да се примијене. У погледу приговора да је Врховни суд утврдио другачије чињенично стање од нижестепених судова, тужена сматра да је неоснован, јер је Врховни суд на основу истих доказа који су спроведени пред првостепеним судом извео другачији

правни закључак, а несумњиво је и да има овлашћење за такав поступак. У односу на изнесу повреду права на имовину, тужена сматра да је становиште Врховног суда засновано на елементарним чињеницама на којима се спроводи стечајни поступак, јер се у том поступку имовина стечајног дужника уновчава, те се повјериоци намирују сразмјерно висини својих потраживања у односу на стечајну масу, а то значи да ће се тек по окончању стечајног поступка утврдити да ли су повјериоци, па сходно томе и апеланти, претрпјели штету и колико она износи. Због тога сматра да у току поступка није учињена никаква повреда права апеланата на мирно уживање имовине, те предлаже да Уставни суд апелацију одбије као неосновану.

V. Релевантни прописи

15. **Закон о Агенцији за банкарство Босне и Херцеговине** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03 и 19/03)

„Члан 4

Основни задаци Агенције су сљедећи:

а) издавање дозволе за оснивање и рад банака и дозволе за сваку промјену организационог устроја, врсте послова које обављају и сагласности за именовање руководног особља банака;

б) надзирање пословања банке, предузимање мјера, у складу са законом;

с) укидање дозволе за рад банкама, у складу са законом;

Члан 5

(1) У обављању послова из свог дјелокруга у складу с одредбама овог закона Агенција је потпуно самостална и независна.

(2) Од формирања Агенције, директор Агенције, замјеник директора Агенције, запосленици Агенције, као и лица која је Агенција препоручила или именovala за обављање одређених радњи у оквиру мисије Агенције не могу бити гоњени за кривична дјела, нити се сматрати одговорним у грађанско-правном поступку за било које радње које су извршили у доброј вјери у току извршења задатка из оквира својих овлашћења. Агенција ће обештетити своје запосленике у правним поступцима покренутим против запосленика за радње које је обавио у доброј вјери у току извршавања својих дужности у оквиру својих овлашћења.”

16. Одлука о начину обављања контроле оснивања и пословања банака и поступку предузимања мјера за отклањање утврђених неправилности („Службене новине Федерације Босне и Херџеговине” број 3/97)

“1. Овом одлуком прописује се начин вршења контроле оснивања и пословања банака и поступак при предузимању превентивних мјера за отклањање неправилности и слабости утврђених овом контролом од Агенџије за банкарство Федерације Босне и Херџеговине, чији је циљ да обезбџеди стабилан, солвентан и профитабилан банкарски систем Федерације Босне и Херџеговине.

2. Контролом из тачке 1 став 1 ове одлуке Агенџија помоћу квалитативних и квантитативних техника посебно утврђује:

2.1. Оснивање и пословање: усаглашеност аката са законом, успостављање и одржавање минималних услова за оснивање и пословање банке,

2.2. Капитал: снагу и адекватност капитала банке,

2.3. Управљање и руковођење: начин, квалитет, адекватност управљања и руковођења банком,

2.4. Профитабилност: стабилност пословања и могућност остваривања добити банке,

2.5. Ликвидност: начин обезбјеђења и степен одржавања ликвидности у пословању банке,

2.6. Актива: ниво ризичности и степен наплативости активе и одговарајућих ванбилансних ставки, и специфичне категорије,

2.7. Адекватност заштите од каматних, девизних ванбилансних и других ризика банке,

2.8. Адекватност интерне методологије праћења, контроле и оцјене квалитета и безбједности пословања банке.”

17. Закон о парничком поступку Федерације Босне и Херџеговине („Службене новине Федерације Босне и Херџеговине” број 53/03)

„Члан 240 став 2

(2) Ревизија не може да се изјави због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Члан 241

Ревизиони суд испитује оспорену пресуду само у оном дијелу у ком се она оспорава ревизијом, у границама разлога наведених у ревизији, пазећи по званичној дужности на примјену материјалног права и повреде одредби парничког поступка које се односе на страначку способност и заступање.

Члан 250

(1) Ако ревизиони суд утврди да је материјално право погрешно примијењено, пресудом ће усвојити ревизију и преиначити оспорену пресуду.

(2) Ако ревизиони суд установи да је због погрешне примјене материјалног права или због повреде правила поступка чињенично стање непотпуно утврђено и да због тога нема услова за преиначење оспорене пресуде, рјешењем ће усвојити ревизију, укинути у цијелости или дјелимично пресуду другостепеног суда и предмет вратити на поновно суђење истом или другом вијећу другостепеног суда.

Члан 397 став 2

Кад суд преиначи одлуку против које је поднесен правни лијек или укине ту одлуку и одбаци тужбу, одлучиће о трошковима цијелог поступка.

Члан 393

(1) Супарничари подмирују трошкове на једнаке дијелове.

(2) Ако постоји знатна разлика у погледу њиховог удјела у предмету спора, суд ће према размјеру тог удјела одредити колики ће дио трошкова надокнадити сваки од супарничара.”

18. У **Закону о облигационим односима** („Службени лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85, 57/89 те „Службени гласник РБиХ” бр. 2/92, 13/93, 13/94 и 29/03) релевантне одредбе гласе:

„Члан 154

(1) Ко другоме проузрокује штету дужан је да је накнади, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.

(...)

(3) За штету без обзира на кривицу одговара се у другим случајевима предвиђеним законом.

Члан 172

(1) Правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција

(..).”

VI. Допустивост

19. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

20. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

21. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број Рев-866/05 од 25. октобра 2005. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апеланти су примили 2. новембра 2005. године, а апелација је поднесена 6. децембра 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

22. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

23. Апеланти оспоравају наведену Пресуду Врховног суда број Рев-866/05 од 25. октобра 2005. године, тврдећи да су им том пресудом повријеђена права на правичан поступак и право на имовину из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана

6 став 1 Европске конвенције и члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

24. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

„ Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

к) Право на имовину”.

Право на правично суђење

Члан 6 став 1 Европске конвенције у првој реченици констатује да:

„1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.(...)”

25. У конкретном случају поступак се односи на накнаду штете, дакле, на предмет грађанско-правне природе, па је члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив. Задатак Уставног суда је да преиспита да ли је поступак пред Врховним судом био правичан онако како то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције.

26. Апеланти сматрају да је право на правичан поступак повријеђено тим што је Врховни суд у поступку по ревизији произвољно примијенио закон, утврдио другачије чињенично стање од оног које су утврдили првостепени и другостепени суд (супротно овлашћењима из Закона о парничком поступку), образлагао питање имунитета од грађанско-правне одговорности, па је остало нејасно да ли је оспорена одлука донесена искључиво на основу ревизионог приговора у погледу имунитета или осталих ревизионих приговора, и, на крају, повреду права на правичан поступак виде у чињеници што их је Врховни суд обавезао да туженој солидарно накнаде трошкове поступка у укупном износу од 297.550,00 КМ, јер у конкретном случају апеланти нису материјални, односно солидарни супарничари, већ формални, па не могу да буду ни обавезани да солидарно плате трошкове.

27. Сходно сопственој јуриспруденцији, Уставни суд уопштено није надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе сем уколико одлуке тих судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда крши уставна права, тј. уколико је редовни суд погрешно протумачио или примијенио неко уставно право, или је занемарио то право, ако је примјена закона била произвољна или дискриминаторска, уколико је дошло до повреде процесних права (право на правично суђење, приступ суду, дјелотворни правни лијекови и у другим случајевима), или уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава Босне и Херцеговине (види Уставни суд, Одлука број У 39/01 од 5. априла 2002. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 25/02 и Одлука број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 31/03). Такође, Уставни суд наглашава да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака редовних судова у погледу оцјене доказа уколико се та оцјена не доима очигледно произвољном. Овакву праксу имао је и бивши Дом за људска права, сматрајући да „није у надлежности Дома да процјену домаћих судова замијени сопственом процјеном чињеница ако такви закључци не дјелују неприхватљиво или произвољно” (види бивши Дом за људска права, „Тргосировина Сарајево (ДДТ)” против Федерације БиХ, предмет број СН/01/4128, Одлука о прихватљивости од 6. септембра 2000. године).

28. Задатак Уставног суда у конкретном случају, у смислу права на правичан поступак из члана 6 став 1 Европске конвенције, јесте да оцијени да ли је Врховни суд произвољно примијенио закон у поступку по ревизији, да ли је дошло до повреде процесних права, те да ли утврђено чињенично стање указује на повреду Устава. У том смислу, Уставни суд констатује да је Врховни суд у образложењу оспорене пресуде навео да у конкретној правној ситуацији не могу да се примијене одредбе чл. 172 и 154 Закона о облигационим односима, „с обзиром на то да ову материју преваходно регулише посебан закон, односно Закон о Агенцији за банкарство ФБиХ који ниједним прописом не регулише одговорност тужене за рад банака, нити тужена може да се сматра одговорном, у било ком законском облику због описане штете нанесене тужиоцима”. Врховни суд је истакао да из документације у спису неспорно произилази да су апеланти са банком имали закључене уговоре о штедњи и да је банка својим незаконитим пословањем довела до тога, али да отворени стечај не значи и потпуну немогућност тужилаца да средства врате. Сем тога, тужена је као организација основана Законом о Агенцији за банкарство у ФБиХ, који у члану 1 Закона о измјенама и допунама Закона изричито прописује да је

Агенција основана ради унапређења безбједности, квалитета и законског пословања тржишно оријентисаног стабилног банкарског система у Федерацији. У Закону о банкама ФБиХ наведено је да су за законито пословање банке одговорни управни одбор банке, надзорни одбор и генерални директор банке. Овај суд је, супротно становишту нижестепених судова, утврдио да је тужена поступала у оквиру датих овлашћења из цитираних закона и предузела мјере у вези са пословањем банке на које је Законом била овлашћена. Као једина могућност апелантима остаје да своје штедне улоге намире у стечајном поступку који је почео 16. јуна 1996. године и који је у току. Врховни суд је истакао да је Законом о Агенцији за банкарство искључена грађанска одговорност тужене, јер је у члану 5 цитираног закона прописано да Агенција не може да буде одговорна у било ком грађанско-правном поступку због обављања радњи које су у њеној надлежности. Из члана 5 став 2 Закона о Агенцији за банкарство ФБиХ произилази да запосленици тужене не могу да се сматрају одговорним у грађанском поступку за радње које су учинили у доброј вјери, у току извршења задатака из оквира својих овлашћења, а Врховни суд је утврдио да је Агенција предузела одговарајуће мјере у вези са надзирањем пословања банке, превасходно као контролор, чиме је дејствовала у складу са својим овлашћењима, и не може да сноси одговорност за стечај банке, а тиме ни за штету која је настала апелантима.

29. Право на правично суђење даје могућност, *inter alia*, да се предоче разлози због којих је донесена судска одлука у одређеном правцу с обзиром на то да то омогућава апеланту да дјелотворно користи расположиве правне лијекове. Међутим, члан 6 став 1 Европске конвенције не предвиђа да суд испитује све аргументе које су стране изложиле у току поступка, него само аргументе које суд сматра релевантним. Суд мора да узме у обзир аргументе страна у поступку, али сви они не морају да буду изнесени у образложењу пресуде (види Уставни суд, Одлука број У 62/01 од 5. априла 2002. године, тачка 19, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 24/02).

30. Редовни судови су у потпуности спровели поступак с циљем да утврде правилно чињенично стање, а Врховни суд ФБиХ је на основу истог чињеничног стања извео другачији правни закључак и одбио тужбени захтјев апеланата. За такав закључак овај суд је дао јасне разлоге и образложење, па је неоснована тврдња апеланата да је у конкретном случају дошло до произвољности и погрешне примјене материјалног права.

31. У оквиру закључака у погледу повреде члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд закључује да није неопходно да посебно разматра наводне повреде члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

32. Нема повреде права на правично суђење и права на имовину из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, јер се апеланти жале на погрешну примјену материјалног права у оспореној одлуци Врховног суда ФБиХ, а Уставни суд није утврдио погрешну или произвољну примјену права, нити је утврдио да постоје други елементи који би указивали на то да је поступак био неправичан.

33. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

34. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно да се посебно разматра предлог апеланата да се донесе привремена мјера.

35. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj AP 908/05

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Kasima Berberovića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-1121/03 od 1. decembra 2004. godine

Odluka od 9. februara 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 908/05**, rješavajući apelaciju **Kasima Berberovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 2, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudija

na sjednici održanoj 9. februara 2006. godine donio je

ODLUKU O MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Kasima Berberovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-1121/03 od 1. decembra 2004. godine u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Kasima Berberovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-1121/03 od 1. decembra 2004. godine u odnosu na pravo lica da ne bude držano u ropstvu ili potčinjenosti ili na prisilnom ili obaveznom radu iz člana II/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 4. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Kasim Berberović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke je podnio 2. aprila 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj U-1121/03 od 1. decembra 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i učesnika u postupku, Ministarstva trgovine i turizma Republike Srpske (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo je 7. aprila 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor 15. aprila 2005. godine, a tuženi 27. aprila 2005. godine.

4. Na osnovu člana 25. stav 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog suda i tuženog su dostavljeni apelantu 12. jula 2005. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je 14. maja 2003. godine podnio prvostepenom organu tuženog zahtjev da se utvrdi trajni prestanak rada njegove samostalne zanatsko-frizerske radnje sa 20. majem 1993. godine.

7. Prvostepeni organ tuženog je Rješenjem broj 02-350-224/03 od 23. juna 2003. godine, koje je potvrđeno Rješenjem drugostepenog organa tuženog broj 01-32-5/00 od 13. augusta 2003. godine, odbio apelantov zahtjev za izdavanje rješenja o trajnom prestanku rada radnje. U obrazloženju se kao pravni osnov za odbijanje zahtjeva navodi

član 38. Zakona o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 16/02, 39/03) u kojem je propisano da se odjavljivanje obavljanja djelatnosti vrši pismenim putem, prije prestanka rada, kod nadležnog organa uprave, odnosno navodi se član 33. tada važećeg Zakona o samostalnom privređivanju („Službeni glasnik SRBiH” broj 26/89) koji, također, propisuje da se odjavljivanje obavljanja djelatnosti vrši pismenim putem prije prestanka rada kod nadležnog organa uprave.

8. Vrhovni sud je Presudom broj U-69/01 od 11. februara 2004. godine, koju je donio u nejavnoj sjednici, odbio kao neosnovanu apelantovu tužbu protiv navedenog rješenja tuženog, navodeći u obrazloženju da su u upravnom postupku nedvosmisleno utvrđene relevantne činjenice, što ni apelant ne osporava, da je prestao da radi 20. maja 1993. godine i da je djelatnost odjavio nakon prestanka rada, 20. maja 2003. godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelant ističe da se upravni organi i Vrhovni sud pozivaju na odredbe Zakona o zanatsko-poduzetničkoj djelatnosti i Zakona o samostalnom privređivanju koje se odnose na normalnu mirnodopsku situaciju, a prelaze preko činjenice da je rat postojao „kao atipična vanpravna situacija” u kojoj je apelant, zbog nacionalne diskriminacije, jedva preživio, tako da nije mogao da traži odjavljivanje svoje frizerske radnje iz koje je istjeran. U martu 1992. godine apelant je mobiliziran da radi fizičke poslove u kasarni, a zatim je odveden da kopa rovove na prvoj liniji razgraničenja. Apelant navodi da mu je u postupku koji je okončan osporenim presudom povrijeđeno ustavno pravo da ne bude u položaju potčinjenosti i na prinudnom radu na ratištu, kao i pravo da radom stječe zaradu, tj. imovinu, koja su zagwarantirana članom II/3.c) i k) Ustava Bosne i Hercegovine. Također, apelant navodi da mu je osporenim presudom povrijeđeno pravo na pravičan postupak, odnosno na pristup sudu, jer mu je onemogućeno da, pored pismenih navoda, i usmeno obrazloži sudu svoje tužbene navode, čime mu je prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), kao i pravo na nediskriminaciju iz člana 14. Evropske konvencije u vezi sa članom 6. Evropske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju

10. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud ističe da je ona neosnovana, te da u cijelosti ostaje pri razlozima datim u obrazloženju osporene presude.

11. Tuženi u odgovoru na apelaciju ističe da su upravni i sudski organi u konkretnoj upravnoj stvari postupali u granicama određenim u apelantovom zahtjevu u kojem je zatražio da odjavi obavljanje samostalne djelatnosti, te s obzirom na to da je kao dan objavlivanja naznačio datum nakon faktičkog prestanka obavljanja djelatnosti, što je u suprotnosti s važećim zakonom koji regulira ovo pitanje, koji propisuje da nije moguće retroaktivno objavititi obavljanje djelatnosti, donošenjem rješenja koje je u skladu sa zakonom nije moglo doći do povrede apelantovih ustavnih prava. Također, tuženi navodi da su neosnovani navodi iz apelacije da je u postupku koji je okončan osporenim presudom, a koji je vođen nakon prestanka rata, apelant stavljen u položaj potčinjenosti i da je prisiljen na prinudni rad na ratištu.

V. Relevantni propisi

12. U **Zakonu o upravnim sporovima** („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 12/94) relevantne odredbe glase:

„Član 33.

(1) *O upravnim sporovima sud rješava u nejavnoj sjednici.*

(2) *Zbog složenosti sporne stvari, ili ako inače nađe da je to potrebno radi boljeg razjašnjenja stanja stvari, sud može riješiti da se održi usmena rasprava .”*

13. U **Zakonu o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 16/02, 39/03) relevantne odredbe glase:

„Član 38. stav 1.

Odjava obavljanja djelatnosti vrši se pismenim putem, prije prestanka rada, kod nadležnog općinskog organa uprave, koji o tome donosi rješenje.

Ako u odjavi nije naznačen datum prestanka obavljanja djelatnosti, prestanak se utvrđuje danom podnošenja zahtjeva za prestanak obavljanja djelatnosti.

Rješenje iz stava 1. upisuje se u registar danom pravosnažnosti rješenja.

Rješenje o prestanku obavljanja djelatnosti nadležni općinski organ uprave dostavlja organima i organizacijama iz člana 19. stav 2. ovog zakona.”

14. U **Zakonu o samostalnom privređivanju** („Službeni list SRBiH” broj 26/89) relevantne odredbe glase:

„Član 33.

Odjava obavljanja djelatnosti vrši se pismenim putem, prije prestanka rada, kod nadležnog općinskog organa uprave, koji o tome donosi rješenje.

Ako u odjavi nije naznačen datum prestanka obavljanja djelatnosti, prestanak se utvrđuje danom podnošenja zahtjeva za prestanak obavljanja djelatnosti.”

VI. Dopustivost

15. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

17. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj U-1121/03 od 1. decembra 2004. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 28. februara 2005. godine, a apelacija je podnesena 5. aprila 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, u odnosu na navode o povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i navode o povredi prava na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

18. Međutim, pri ispitivanju dopustivosti apelacije u odnosu na navode o kršenju prava lica da ne bude držano u ropstvu ili potčinjenosti, ili na prisilnom ili obaveznom radu, te u odnosu na navode o povredi prava na imovinu iz člana II/3.c) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 4. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, do kojih je navodno došlo u postupku okončanom osporenim presudom, Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda.

19. Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.”

Član 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

„ Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.”

20. Ustavni sud, u fazi ispitivanja dopustivosti predmeta, mora utvrditi, između ostalog, i da li su ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članu 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i ove povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očigledno neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji sa dovoljnom jasnoćom pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99, i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. maja 2005. godine), te ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema „opravdan zahtjev” (vidi Evropski sud, *Mezőtúr-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije „žrtva” kršenja Ustavom zaštićenih prava.

21. U konkretnom slučaju apelant se žali da je u postupku koji je vođen i okončan nakon rata, koji se tiče rješavanja apelantovog zahtjeva da se utvrdi trajni prestanak rada njegove samostalne zanatsko-frizerske radnje, došlo do povrede njegovog prava na imovinu, te da je stavljen u položaj potčinjenosti i da je prisiljen na prinudni rad na ratištu. Ustavni sud primjećuje da odbijanjem takvog zahtjeva organi uprave i sud ni na koji način nisu mogli da utječu na apelantovo pravo „da radom stječe imovinu, tj. zaradu”, niti je bilo moguće da u ovom postupku apelant bude stavljen u položaj potčinjenosti, ili da bude prisiljen na prisilni ili obavezni rad na ratištu. Osim paušalnih navoda, apelant nije Ustavnom sudu predočio činjenice ni dokaze koji mogu opravdati tvrdnju da je u postupku okončanom

osporenom presudom uopće bilo moguće kršenje navedenih ustavnih prava.

22. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno u dijelu apelacije koji se odnosi na navode o povredi prava lica da ne bude držano u ropstvu ili potčinjenosti, ili na prisilnom ili obaveznom radu, te u odnosu na navode o povredi prava na imovinu iz člana II/3.c) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 4. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VII. Meritum

23. Apelant pobija presudu tvrdeći da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.”

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)”

24. U konkretnom slučaju predmet spora je odlučivanje o zahtjevu za utvrđivanje prestanka rada apelantove samostalne frizersko-zanatske radnje, te je ishod predmetnog spora odlučujući za apelantova građanska prava i obaveze, pa je član 6. stav 1. primjenjiv.

25. Apelant se žali da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno time što je osporena presuda donesena u nejavnoj sjednici, čime mu je onemogućen pristup sudu, „gdje bi mogao, osim pismenih navoda iz tužbe, i usmeno obrazložiti tužbene navode”.

26. Ustavni sud primjećuje da je apelant, nakon okončanja upravnog postupka, tužbom pokrenuo upravni spor u kojem je Vrhovni sud, kao sud pune jurisdikcije, odlučio o meritumu spora i donio osporenu presudu. Apelant u apelaciji nije naveo, niti se iz

dokumentacije predočene Ustavnom sudu vidi da je apelant tražio održavanje usmene rasprave. Također, prema stanju u spisu, evidentno je da je Vrhovni sud ustanovio da su relevantne okolnosti nesporno utvrđene u upravnom postupku, što ni apelant ne osporava, odnosno da je apelant podnio zahtjev za donošenje rješenja o prestanku rada samostalne zanatsko-frizerske radnje nakon faktičkog prestanka rada radnje. Vrhovni sud je osporenu presudu donio u nejavnoj sjednici, jer nije smatrao da postoji potreba, s obzirom na složenost postupka i stanje u spisu, da se u predmetnom sporu održi usmena rasprava, u smislu člana 33. stav 1. Zakona o upravnim sporovima. Dakle, samim tim što je ishodovao presudu Vrhovnog suda o meritumu spora, evidentno je da je apelant ostvario pristup sudu, kao bitan segment ustavnog prava na pravično suđenje. Prema tome, apelantovi navodi da mu je povrijeđeno pravo na pravičan postupak time što je Vrhovni sud osporenu presudu donio u nejavnoj sjednici ne mogu se prihvatiti kao osnovani.

27. Ustavni sud smatra da je cjelokupan postupak vođen prema odredbama Zakona o upravnim sporovima Republike Srpske, te da u konkretnom slučaju apelantu nije onemogućen pristup sudu, jer je Vrhovni sud u obrazloženju osporene presude dao sasvim jasne razloge zbog kojih je presudu donio u nejavnoj sjednici, a također se očitovao na sve apelantove tužbene navode.

28. Na osnovu navedenog Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Nediskriminacija

29. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“ Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije prema bilo kojem osnovu kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.”

30. Član 14. Evropske konvencije glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije prema bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest,

političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

31. Ustavni sud podsjeća na činjenicu da član 14. Evropske konvencije osigurava zaštitu od diskriminacije u pitanjima koja se ubrajaju u okvir drugih članova Evropske konvencije (Evropski sud za ljudska prava, *Marckx protiv Belgije*, vidi presudu od 13. juna 1979, serija A, broj 31, stav 32).

32. Ustavni sud, također, podsjeća da diskriminacija postoji ako je njen rezultat različit tretman pojedinaca u sličnim pozicijama i ako taj tretman nema objektivnog ili razumnog opravdanja. Da bi bio opravdan, tretman mora težiti zakonitom cilju, te mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se treba ostvariti (Evropski sud za ljudska prava, *Marckx protiv Belgije*, stav 33). Stoga je potrebno ustanoviti da li se prema apelantu postupalo drukčije nego prema drugima u istim ili sličnim situacijama. Svako različito postupanje se treba smatrati diskriminacijskim ako nema razumno i objektivno opravdanje, tj. ako ne stremi legitimnom cilju ili ako nema razumnog odnosa proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti (vidi odluke u predmetima *Doma za ljudska prava br. CH/97/67, Zahirović*, Odluka o prihvatljivosti i meritumu od 10. januara 1999, tačka 120, odluke januar-juli 1999; *CH/9750, Rajić*, Odluka o prihvatljivosti i meritumu od 3. aprila 2000, tačka 53, odluke januar-juni 2000; *CH/98/1309* i drugi, *Kajtaž i drugi*, Odluka o prihvatljivosti i meritumu od 4. septembra 2001, tačka 154).

33. Ustavni sud primjećuje da apelant nije dostavio nikakve argumente na kojima zasniva svoje navode o diskriminaciji. Imajući u vidu zaključak do kojeg je Ustavni sud došao u pogledu navodne povrede člana 6. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije bilo povrede člana 14. u vezi sa članom 6. Evropske konvencije, kao ni povrede člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

34. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer se apelant žali na nemogućnost pristupa sudu, a Ustavni sud nije utvrdio osnovanost ovih navoda, niti postojanje drugih elemenata koji bi ukazivali na to da je postupak bio nepravičan. Također, ne postoji kršenje prava na zabranu diskriminacije kada apelant nije dostavio nikakve argumente na kojima zasniva svoje navode o diskriminaciji.

35. Na osnovu člana 16. stav 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 49/03

ODLUKA O MERITUMU

Apelacija Dijane Tica protiv Presude
Vrhovnog suda Republike Srpske broj
U-198/00 od 19. ožujka 2002. godine

Odluka od 27. svibnja 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **U 49/03**, rješavajući apelaciju **Dijane Tica**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Tudor Pantiru, dopredsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

David Feldman, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 27. svibnja 2006. godine donio

ODLUKU O MERITUMU

Usvaja se apelacija Dijane Tica.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-198/00 od 19. ožujka 2002. godine.

Nalaže se Vrhovnom sudu Republike Srpske, u smislu članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da po žurnom postupku donese novu odluku sukladno članku II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Republike Srpske, u smislu članka 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dijana Tica (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Banjaluke, koju zastupa Mara Rodić, odvjetnica iz Banjaluke, je podnijela 29. svibnja 2002. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj U-198/00 od 19. ožujka 2002. godine. Apelantica je, također, podnijela prijedlog za donošenjem privremene mjere, kojom bi Ustavni sud odložio izvršenje Rješenja Tajništva za stambene poslove grada Banjaluka (u daljnjem tekstu: Tajništvo) broj 02-372-515/99 od 26. listopada 1999. godine, kojim je odbijen njezin zahtjev za donošenjem rješenja koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana i kojim je naloženo apelantici da u roku od 15 dana po konačnosti rješenja isprazni stan od osoba i stvari i preda ga u posjed davatelju stana na korištenje, te da Ustavni sud zabrani davatelju stana na korištenje da sa drugom osobom, Milenom Rujević, zaključi ugovor o kupoprodaji predmetnog stana do donošenja odluke Ustavnog suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i Ministarstva za urbanizam, stambeno-komunalne poslove, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) je zatraženo 23. rujna 2003. godine da odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni je sud dostavio odgovor na apelaciju 6. listopada 2003. godine, dok Ministarstvo nije dostavilo traženi odgovor.

4. Na temelju članka 25. stavak 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, odgovor Vrhovnog suda je dostavljen apelantici.
5. Ustavni je sud donio Odluku broj U 49/03 od 26. kolovoza 2004. godine, kojom je odbio kao neutemeljenu podnesenu apelaciju.
6. Apelantica je podnijela zahtjev za preispitivanjem navedene odluke.
7. Nakon toga, Ustavni je sud donio Odluku broj U 49/03 od 22. srpnja 2005. godine kojom je usvojio apelantičin zahtjev za preispitivanjem svoje Odluke broj U 49/03 od 26. kolovoza 2004. godine.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantičinih navoda i dokumenata dostavljenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.
9. Apelantica je 14. srpnja 1999. godine podnijela zahtjev davatelju stana na korištenje, Općinskom odboru SUBNOR Banjaluka, za prijenos stanarskog prava na stanu u Banjoj Luci u ul. Talijanskog bataljuna Mateoti broj 7 (u daljnjem tekstu: prijeporni stan) sa djeda koji je bio nositelj stanarskog prava i koji je umro 7. lipnja 1999. godine. Osnova za podnošenje zahtjeva je bila ta što je apelantica sa djedom i bakom, koja je umrla ranije, živjela u zajedničkom kućanstvu od 1978. godine, prvo u drugom stanu, a potom nakon zajedničkog preseljenja 1991. godine u prijepornom stanu. Nositelj prava raspolaganja je ovaj zahtjev odbio uz obrazloženje da apelantica, kao unuka ranijeg nositelja stanarskog prava koja ima žive roditelje, ne može ostvariti pravo na prijenos stanarskog prava. Nositelj prava raspolaganja je 15. srpnja 1999. godine donio rješenje kojim je prijeporni stan dodijelio drugoj osobi, Mileni Rujević.
10. Nakon toga, apelantica je 9. kolovoza 1999. godine podnijela zahtjev Tajništvu za donošenje rješenja koje zamjenjuje ugovor o korištenju prijepornog stana. Apelantica je u svom zahtjevu istaknula da je sa djedom i bakom živjela u zajedničkom kućanstvu od 1978. godine pa sve do njihove smrti; da su ranije stanovali u drugom stanu, kada je izvršena zamjena navedenog stana za predmetni stan zato što su djed i baka bili bolesni pa im je bio potreban stan u prizemlju i njega i pomoć, a da je ona nastavila živjeti s njima; da je baka umrla prije djeda, a ona je nastavila živjeti s njim i skrbiti o zajedničkom kućanstvu, te da je djed posljednju godinu bio potpuno nepokretan pa su, zajedno sa njom, skrb o njemu obavljali svi u obitelji. U posebnom pismenom podnesku apelantica je navela da

je sa djedom i bakom, zajedno sa svojim bratom, živjela od malena (od 1978. godine) iz više razloga: što su njezini roditelji bili u teškoj materijalnoj situaciji i stanovali u početku kao podstanari, a od 1982. godine u privremenom smještaju koji je bio neuvjetan. Kada su dobili stan 1986. godine, s njima je preselio i njezin brat, a ona je nastavila živjeti s djedom i bakom, kući je rijetko odlazila, a njezini su roditelji više dolazili kod njih, posebice što je baka bila bolesna, a i kada je djed teško obolio njezini roditelji i drugi u obitelji su svakodnevno dolazili radi pomoći apelantici i skrbi o djedu.

11. Nositelj prava raspolaganja na prijepornom stanu se, također, obratio Tajništvu sa zahtjevom za iseljenje apelantice iz prijepornog stana. Tajništvo je izvršilo spajanje ovih predmeta i donijelo Rješenje broj 02-372-515/99 od 26. listopada 1999. godine kojim je odbilo apelantičin zahtjev, a usvojilo zahtjev nositelja prava raspolaganja i naložio apelantici da prijeporni stan isprazni od osoba i stvari u roku od 15 dana. U obrazloženju ovog rješenja je navedeno da je Tajništvo nakon provedenog dokaznog postupka u kojem je saslušano više svjedoka i izvršen uvid u odgovarajuće potvrde, ustvrdilo da nije postojala ekonomska zajednica života između apelantice i njezinog djeda kao nositelja stanarskog prava, odnosno da se prije može govoriti o ekonomskoj zajednici apelantice, njezinih roditelja i bake i djeda. Na temelju toga, u konkretnom je slučaju primijenjena odredba članka 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima, prema kojoj se unuci više ne smatraju članovima obiteljskog kućanstva, a koja je bila na snazi u vrijeme smrti nositelja stanarskog prava.

12. Ministarstvo je Rješenjem broj 01-372-684/99 od 24. listopada 2000. godine odbilo kao neutemeljen apelantičin priziv izjavljen na navedeno prvostupanjnsko rješenje Tajništva. U obrazloženju ovog rješenja je također, između ostalog, navedeno da je u vrijeme smrti nositelja stanarskog prava na snazi bila zakonska odredba prema kojoj se unuci ne smatraju članovima obiteljskog kućanstva, pa prema tomu, „okolnost da je žaliteljica do 10. listopada 1993. godine kao dana stupanja na snagu novele zakona o stambenim odnosima živjela u obiteljskoj zajednici sa svojim djedom najmanje deset godina i pod pretpostavkom da je točna, nije bitna sa stajališta primjene materijalnog prava u ovoj upravnoj stvari”.

13. Vrhovni je sud Presudom broj U-198/00 od 19. ožujka 2002. godine odbio kao neutemeljenu apelantičinu tužbu izjavljenu protiv navedenog rješenja Ministarstva. U obrazloženju ove presude je navedeno da je nositelj stanarskog prava na prijepornom stanu umro u vrijeme važenja izmijenjene odredbe članka 6. Zakona o stambenim odnosima koja se primjenjuje na konkretni pravni slučaj, a prema kojoj apelantica nije imala

svojstvo člana obiteljskog kućanstva jer nije ulazila u krug osoba koje su to temeljem srodstva, niti je postojala obveza nositelja stanarskog prava da je uzdržava. Dalje, Vrhovni je sud naveo da je zakonska odredba kojom je sužen krug članova obiteljskog kućanstva nositelja stanarskog prava iz članka 6. Zakona o stambenim odnosima, između ostalog, i u pravcu eliminiranja unuka iz tog kruga, ukinuta Zakonom o ukidanju članaka u Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima, koji je stupio na snagu 28. listopada 1999. godine. Međutim, Vrhovni je sud zaključio da ovaj Zakon nema odredbe o povratnom djelovanju, pa se ne može primijeniti u konkretnom slučaju, te je irelevantno to što je prvostupanjsko rješenje doneseno nakon stupanja na snagu ovog Zakona.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelantica je navela povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), prava na poštivanje doma iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, te prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

15. Povredu prava na pravično suđenje apelantica obrazlaže time što je pravnim shvaćanjem iz pobijane presude dovedena u neravnopravan položaj u odnosu na članove obiteljskog kućanstva koji su to svojstvo stekli nakon stupanja na snagu Zakona o ukidanju članaka u Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima. Navela je da je svojstvo člana obiteljskog kućanstva stekla prije stupanja na snagu zakona kojim su iz kruga članova obiteljskog kućanstva isključeni unuci, pa smatra da činjenica da je nositelj stanarskog prava umro u prijevornom razdoblju važenja navedenog zakona ne može uticati na gubitak stečenog svojstva člana obiteljskog kućanstva. Povredu prava na poštivanje doma apelantica obrazlaže time što prijevorni stan smatra svojim domom u kojem je živjela od ranog djetinjstva. Povredu prava na imovinu apelantica obrazlaže time što ima ispunjen uvjet za stjecanje stanarskog prava, a stanarsko pravo predstavlja imovinu.

16. Zahtjev za donošenjem privremene mjere apelantica je obrazložila time što bi omogućavanjem Mileni Rujević, kojoj je prijevorni stan dodijeljen rješenjem nositelja prava raspolaganja, da stan otkupi u postupku privatizacije za nju nastala nenadoknadiva šteta jer više ne bi mogla ostvariti svoja prava na prijevornom stanu.

b) Odgovor na apelaciju

17. Vrhovni sud u svojem odgovoru navodi da je razlog apelacije, označen kao povreda prava na pravičan postupak, obrazložen tako da se njime, u stvari, ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava, a ne na bilo kakvu povredu pravila postupka, koja bi se mogla kvalificirati kao povreda prava na pravičan postupak; nema osnova za apelantičinu tvrdnju da je povrijeđeno njezino pravo na poštovanje doma jer je u zakonito provedenom postupku utvrđeno da apelantici ne pripada pravo da nastavi korištenje predmetnog stana nakon smrti nositelja stanarskog prava i da je u tom postupku, a na zahtjev davatelja stana, pravilnom primjenom relevantnih zakonskih odredbi, odlučeno da ona iseli iz stana; predmetni stan je u državnom vlasništvu, a apelantica nikada nije bila nositeljica stanarskog prava na tom stanu i na njemu nije imala nikakvo pravno priznato imovinsko pravo, pa se tako ne može utemeljeno govoriti o povredi njezinog prava na imovinu; u svemu ostalom ostaje kod razloga datih u obrazloženju pobijane presude.

V. Relevantni propisi

18. Zakon o stambenim odnosima (“Službeni list SRBiH” br. 13/74, 23/76, 34/83, 12/87 i 36/89) u relevantnom dijelu glasi:

„Članak 6. stavak 2.

Članovima obiteljskog kućanstva nositelja stanarskog prava, u smislu ovog Zakona, smatraju se: bračni drug, djeca (rođena u braku ili izvan braka, usvojena, pastorčad) bračni drugovi djece, roditelji bračnih drugova (otac, majka, očuh, maćeha, usvojitelj), braća i sestre, unučad, kao i osobe koja je nositelj stanarskog prava dužan po zakonu uzdržavati ili su te osobe dužne po zakonu uzdržavati nositelja stanarskog prava, a koja zajedno s njima trajno žive i stanuju, kao i osobe koje sa nositeljem stanarskog prava žive u ekonomskoj zajednici u istom stanu više od deset godina ili više od pet godina ako su se uselile u stan na temelju ugovora o doživotnom uzdržavanju nositelja stanarskog prava.

Članak 21.

Korisnici stana (članak 6. stavak 1) koji stanuju zajedno sa nositeljem stanarskog prava imaju pravo trajno i nesmetano koristiti taj stan pod uvjetima koji su propisani ovim Zakonom.

Članovima obiteljskog kućanstva (članak 6. stavak 2) pripada pravo iz prethodnog stavka i poslije smrti nositelja stanarskog prava (...).”

19. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima (“Službeni glasnik Republike Srpske” br. 19/93 i 22/93) u relevantnom dijelu glasi

„Članak 2.

U članku 6. stavak 2. mijenja se i glasi:

„Članovima obiteljskog kućanstva nositelja stanarskog prava, u smislu ovog Zakona, smatraju se: bračni drug, djeca (rođena u braku ili izvan braka, usvojena ili pastorčad), roditelji bračnih drugova, bračni drugovi djece, kao i osobe koje je nositelj stanarskog prava dužan po zakonu uzdržavati, a koja sa njim trajno žive i stanuju”.

20. Zakon o ukidanju članka u Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima, koji je proglasio Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu (“Službeni glasnik Republike Srpske” broj 31/99)

„Članak 1.

U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 19/93 i 22/93) brišu se sljedeći članovi, tj. članovi 2, 3, 6, 7. i 8.

Članak 2.

Ovaj Zakon stupa na snagu 28. listopada 1999. godine.”

21. Odluke Ustavnog suda SFRJ, U br. 409/87 i 213/88 od 20. rujna 1989. godine („Službeni list SRBiH” broj 36/89)

„Utvrdjuje se da je 31. srpnja 1989. godine prestao važiti dio odredbe članka 6. stavak 2. Zakona o stambenim odnosima („Službeni list SRBiH” br. 14/84 i 12/87) koji glasi: „bez roditelja”.

VI. Dopustivost

22. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni

svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

24. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj U-198/00 od 19. ožujka 2002. godine, protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu je presudu apelantica primila 2. travnja 2002. godine a apelacija je podnesena 29. svibnja 2002. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

25. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelantica je navela povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, prava na poštivanje doma iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na poštivanje doma

27. Članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i prepisku”.

28. Članak 8. Europske konvencije glasi:

“1. Svako ima pravo na štovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske”.

2. *Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanje nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.*”

29. Ustavni sud ukazuje da je bitna svrha članka 8. Europske konvencije zaštita pojedinca od arbitražnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana ovim člankom (vidi Europski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A br. 297-C).

30. Da bi se utvrdilo radi li se u konkretnom slučaju o povredi članka 8. Europske konvencije, prvo se mora utvrditi je li predmetni stan predstavljao apelantičin “dom” u značenju članka 8. Europske konvencije i odnose li se mjere na koje se apelantica poziva na “miješanje” javnih vlasti u poštovanje toga “doma”. Drugo, da bi “miješanje” bilo opravdano, mora biti “sukladno zakonu”. Ovaj se uvjet zakonitosti, sukladno značenju termina Europske konvencije, sastoji iz više elemenata: (a) miješanje mora biti utemeljeno domaćim ili međunarodnim zakonom, (b) zakon o kojemu je riječ mora biti primjereno dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koji se mogu primijeniti na dati predmet i (c) zakon također mora biti formuliran sa odgovarajućom točnošću i razvidnošću da bi se pojedincu dopustilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Europski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. travnja 1997. godine, serija A, br. 30, stavak 49).

31. U slučaju da se ispostavi da je to „miješanje” sukladno zakonu i tada može predstavljati povredu članka 8. Europske konvencije ako se smatra da nije „nužno” postići jedan od zakonitih ciljeva iz stavka 2. članka 8. Europske konvencije. Nužno u ovom kontekstu znači da „miješanje” odgovara „pritislima društvenih potreba” i da postoji razumna relacija proporcionalnosti između miješanja i zakonitog cilja kojem se teži (vidjeti npr. Europski sud za ljudska prava, *Niemietz protiv Njemačke*, presuda od 16. prosinca 1992. godine, serija A, br. 251).

32. Apelantica tvrdi da je u prijepornom stanu živjela od useljenja u njega zajedno sa svojim djedom i bakom 1991. godine do smrti svog djeda 1999. godine, a da je i nakon njegove smrti nastavila živjeti u tom stanu kojeg smatra svojim domom. Iako ima žive roditelje sve vrijeme je živjela u prijepornom stanu gdje je skrbila o svojoj baki dok je bila živa i o svom djedu sve do njegove smrti. Njezini su roditelji često boravili u prijepornom stanu i također dijelili skrb o bolesnoj baki i djedu. Apelantičine navode su potvrdili predloženi svjedoci saslušani u upravnom postupku pred prvostupanjskim

tijelom uprave, a potvrđeni su i potvrdom Kućnog savjeta. Činjenica da je apelantica dugi niz godina živjela u prijepornom stanu nije pobijana ni u upravnom postupku niti pobijanom presudom u upravnom sporu.

33. Ustavni je sud u svojoj prvobitnoj Odluci broj U 49/03 od 26. kolovoza 2004. godine zaključio da prijeporni stan ne predstavlja apelantičin dom u smislu značenja članka 8. Europske konvencije, jer apelantica nije imala pravno priznatu poziciju člana obiteljskog kućanstva njezinog djeda kao nositelja stanarskog prava, što bi bila osnova za zakonito korištenje prijepornog stana, na temelju čega bi se onda taj stan mogao smatrati njezinim „domom”. Međutim, u svojoj kasnijoj praksi Ustavni je sud povodom identičnog činjeničnog stanja u Odluci broj U 1/02 od 17. prosinca 2004. godine (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 1/02 od 17. prosinca 2004. godine, točka 36, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 36/05), naveo i sljedeće: „Obzirom da ni pobijanom sudskom odlukom nije utvrđeno drukčije stanje od navoda iz apelacije, proizlazi da je apelant u dugom vremenskom razdoblju živio sa svojom bakom u prijepornom stanu, te da ga je nastavio koristiti i poslije njezine smrti, pa Ustavni sud zaključuje da prijeporni stan predstavlja njegov ‘dom’”. Također, u svojoj Odluci broj U 77/03 od 19. studenoga 2004. godine (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 77/03 od 19. studenoga 2004. godine, toč. 27. i 28, objavljena u „Službenom glasniku BiH broj 23/05), Ustavni je sud naveo „da je ‘dom’ pojedinca, u smislu članka 8. Europske konvencije, mjesto koje on ili ona koristi kao privatni dom, čak iako je takvo korištenje nezakonito, sve dok javnost nema pristup tom mjestu, izuzev za privatne svrhe”, i dalje, „činjenica da je apelant koristio navedeni stan kao svoj dom bila je neprijeporna u postupku koji je vođen pred mjerodavnim sudovima. Dakle, (...) prijeporni se stan može smatrati apelantovim domom u značenju članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije”. Ova novija praksa Ustavnog suda je bila i osnova za prihvaćanje apelantičinog zahtjeva za preispitivanje Odluke Ustavnog suda broj U 49/03 od 26. kolovoza 2004. godine.

34. Na temelju navedenih okolnosti konkretnog slučaja, dovedenih u kontekst svoje novije prakse, Ustavni sud zaključuje da se prijeporni stan može smatrati apelantičinim „domom” u smislu značenja iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

35. Neprijeporno je da pobijana presuda Vrhovnog suda kojom je okončan postupak u kojem je odbijen kao neutemeljen apelantičin zahtjev za prijenos stanarskog prava koji bi joj omogućio dalje nesmetano uživanje njezinog „doma”, predstavlja „miješanje” u pravo na poštivanje doma.

36. Ustavni sud prvo mora ustvrditi je li to miješanje bilo na temelju zakona. Apelantičin je zahtjev odbijen primjenom odredbi Zakona o stambenim odnosima, pa Ustavni sud mora dati ocjenu njegove primjene u konkretnom slučaju.

37. Prema članku 21. Zakona o stambenim odnosima članovima obiteljskog kućanstva poslije smrti nositelja stanarskog prava pripada pravo da trajno i nesmetano nastave koristiti taj stan pod zakonom propisanim uvjetima. Za konkretni je slučaj relevantno da se prema članku 6. Zakona o stambenim odnosima članovima obiteljskog kućanstva, između ostalih, mogu smatrati i unučad. Pri tome nije relevantno radi li se o unučadi čiji su roditelji živi, obzirom na odluku Ustavnog suda SFRJ iz 1989. godine, kojom je brisan dio odredbe iz članka 6. stavak 2. Zakona o stambenim odnosima koji glasi „bez roditelja”. Međutim, prijeporno je da li je u konkretnom slučaju, u odnosu na vrijeme smrti nositelja stanarskog prava i važenje relevantne zakonske odredbe, trebalo primijeniti odredbu članka 6. stavak 2. Zakona o stambenim odnosima kako je ona glasila prije izmjene iz 1993. godine kada je sužen krug članova obiteljskog kućanstva eliminacijom unučadi, odnosno kako je ona ponovno glasila nakon stupanja na snagu Zakona o ukidanju članova u Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima iz 1999. godine. Ili je, pak, trebalo primijeniti odredbu članka 6. stavak 2. Zakona o stambenim odnosima kako je ona izmijenjena 1993. godine, obzirom da je taj zakon još uvijek bio na snazi u vrijeme smrti nositelja stanarskog prava.

38. Vrhovni je sud u pobijanoj presudi, kao i tijela uprave u upravnom postupku, primijenio odredbu izmijenjenog članka 6. stavak 2. Zakona o stambenim odnosima prema kojoj se unuci više ne smatraju članovima obiteljskog kućanstva, a koja je bila na snazi u vrijeme smrti nositelja stanarskog prava, jer je zaključio da zakon kojim je navedena odredba brisana nema odredbe o povratnom djelovanju, pa se ne može primijeniti u konkretnom slučaju, te je irelevantno to što je prvostupanjnsko rješenje u upravnom postupku doneseno nakon stupanja na snagu ovog Zakona.

39. U svojoj praksi Ustavni je sud u gotovo identičnom slučaju u kojem je, također, nositelj stanarskog prava umro prije stupanja na snagu Zakona o ukidanju članova u Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima, u Odluci broj U 160/03 od 23. srpnja 2004. godine (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 160/03 od 23. srpnja 2004. godine, toč. 30. i 31, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 43/04) ustvrdio da Vrhovni sud svoju odluku temelji na odredbama članka 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima kojim je, između ostalog, sužen krug osoba mogućih članova obiteljskog kućanstva pa su iz tog kruga eliminirani unuci. Postupak

prijenosa stanarskog prava, koje je apelant tražio, pravomoćno je okončan nakon što je došlo do ukidanja prijepornog članka Zakona o stambenim odnosima, nakon čega su unuci nositelja stanarskog prava ponovno uključeni u krug članova obiteljskog kućanstva nositelja stanarskog prava. Ustavni je sud zaključio da bi tumačenje dato u pobijanim odlukama „bilo nepravilno i ne bi vodilo zakonitom cilju i imalo bi za posljedicu stavljanje apelanta, kao člana obiteljskog kućanstva, u neravno pravo položaj glede ostvarivanja prava na stan. Ustavni sud zaključuje da je presudom Vrhovnog suda apelantu uskraćena mogućnost korištenja prijepornog stana, koji nedvojbeno predstavlja njegov dom i zaključuje da u konkretnom slučaju miješanje u apelantovo pravo na poštivanje doma nije bilo sukladno zakonu u smislu članka 8. Europske konvencije”.

40. Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju radi o identičnoj činjeničnoj i pravnoj situaciji i da interes pravne sigurnosti i odsustvo bilo kakvih razloga za drukčije postupanje nalažu isto postupanje i u ovom slučaju. Naime, prema pravnom shvaćanju iz pobijane presude apelantica nije osigurala pravnu poziciju za stjecanje stanarskog prava na prijepornom stanu prema pozitivnim propisima, zbog čega nije udovoljeno njezinom zahtjevu za prijenosom stanarskog prava. Vrhovni sud, kao ni tijela uprave koji su odlučivali u ovom slučaju, nisu obrazložili koji je bio cilj pobijanja apelantici prava da nastavi sa korištenjem prijepornog stana koji je bio njezin „dom”. Iz obrazloženja pobijane presude proizlazi da je data samo pravna ocjena primjene relevantnih zakonskih odredaba, ali nisu razmatrani kriteriji i standardi iz članka 8. Europske konvencije u odnosu na položaj apelantice i njezin status u vezi s prijepornim stanom.

41. Prema navedenom, Ustavni sud smatra da pobijana presuda Vrhovnog suda predstavlja miješanje u apelantičino pravo na poštivanje doma koje je utemeljeno na proizvoljnoj primjeni zakona i prema tomu nije utemeljeno na zakonu.

42. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje apelantičinog prava na poštivanje doma iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

Ostali navodi

43. Imajući u vidu zaključak o postojanju kršenja prava iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije i nalog da sud donese novu odluku sukladno ovim člancima, Ustavni sud smatra da nije nužno posebice razmatrati ostale navode iz apelacije. Također, iz istih razloga je nepotrebno posebice razmatrati apelantičin zahtjev za donošenjem privremene mjere.

VIII. Zaključak

44. U postupku prijenosa stanarskog prava sa umrlog nositelja stanarskog prava na unuku kojoj je taj stan „dom”, primjena odredbe članka 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima kojom je sužen krug mogućih članova obiteljskog kućanstva eliminacijom unuka, nakon stupanja na snagu Zakona o ukidanju članova u Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima kojom je taj članak brisan, predstavlja proizvoljnu primjenu zakona i nije „miješanje” na temelju zakona, te se radi o kršenju prava na poštivanje doma iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

45. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

46. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 164/04

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ

Апелација Дервиша и Мелихе Хаџиабдић и др. против Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске ради остварења потраживања старе девизне штедње код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, и код Инвестбанке Београд

Одлука од 1. априла 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број **АП 164/04**, рјешавајући апелацију **Дервиша и Мелихе Хаџиабдић и др.**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 4 тачка 10, члана 61 ст. 1, 2 и 3 и члана 64 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), у саставу:

Мато Тадић, председник

Tudor Pantiru, потпредседник

Миодраг Симовић, потпредседник

Хатица Хаџиосмановић, потпредседница

David Feldman, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 1. априла 2006. године донио је

ОДЛУКУ О МЕРИТУМУ

Одбацују се као недозвољене апелације **Дервиша и Мелихе Хаџиабдић, Живка Лазаревића, Мирка Новаковића, Бранислава Мирковића, Момчила Ескића, Добривоја Докића, Бориса Краутблата, Викторије Комненовић, Боривоја Радоњића, Зденке Багић, Станојле Ђурасовић, Милана Сувајца и Наде Хускановић** поднесене против Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске, у погледу остваривања потраживања по основу старе девизне штедње положене код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, и код Инвестбанке Београд, због тога што су *ratione personae* инкомпатибилне са Уставом Босне и Херцеговине.

Усвајају се апелације Дервиша и Мелихе Хаџиабдић, Живка Лазаревића, Мирка Новаковића, Бранислава Мирковића, Момчила Ескића, Добривоја Докића, Бориса Краутблата, Викторије Комненовић, Боривоја Радоњића, Зденке Багић, Станојле Ђурасовић, Милана Сувајца и Наде Хускановић у односу на позитивну обавезу Босне и Херцеговине и утврђује се повреда права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода.

Одбијају се као неосноване апелације Дервиша и Мелихе Хаџиабдић, Живка Лазаревића, Мирка Новаковића, Бранислава Мирковића, Момчила Ескића, Добривоја Докића, Бориса Краутблата, Викторије Комненовић, Боривоја Радоњића, Зденке Багић, Станојле Ђурасовић, Милана Сувајца и Наде Хускановић поднесене против Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске у односу на члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Ова одлука доставља се Савјету министара Босне и Херцеговине да би се обезбиједила уставна права у складу са овом одлуком.

Налаже се Савјету министара Босне и Херцеговине да у року од шест мјесеци обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, “Службеном гласнику Републике Српске” и “Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Дервиш и Мелиха Хаџиабдић, Живко Лазаревић, Мирко Новаковић, Бранислав Мирковић, Момчило Ескић, Добривоје Докић, Борис Краутблат, Викторија Комненовић, Боривоје Радоњић, Зденко Багић, Станојла Ђурасовић, Милан Сувајца,

кога заступа Весна Сувајац, и Нада Хускановић, коју заступа Душко Чанцуковски (у даљњем тексту: апеланти), у периоду од јануара 2004. године до јуна 2005. године поднијели су апелације Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске ради остварења потраживања старе девизне штедне код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, и код Инвестбанке Београд.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је, у складу са чланом 31 Правила Уставног суда, одлучио да апелације АП 164/04, АП 257/04, АП 295/04, АП 370/04, АП 371/04, АП 771/04, АП 191/05, АП 713/05 АП 884/05, АП 971/05, АП 1137/05, АП 1220/05 и АП 1241/05 споји у један предмет, под бројем АП 164/04, јер се ради о надлежности Уставног суда о истом питању поводом ког Уставни суд може да води један поступак и донесе једну одлуку.

3. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Општинског суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) и Љубљанске банке д.д. Сарајево затражено је 9. децембра 2005. године да доставе одговоре на апелацију.

4. Љубљанска банка д.д. Сарајево доставила је одговор 28. децембра 2005. године, Влада Федерације Босне и Херцеговине доставила је одговор преко Федералног министарства финансија (у даљњем тексту: Федерално министарство) 12. јануара 2006. године, Општински суд 12. јануара 2006. године и 1. фебруара 2006. године, а Босна и Херцеговине није доставила одговор на апелацију.

5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Федералног министарства достављени су апелантима 7. фебруара 2006. године, а одговори Општинског суда и Љубљанске банке д.д. достављени су апелантима Дервишу и Мелихи Хациабдић 7. фебруара 2005. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

7. Прије оружаног сукоба у Босни и Херцеговини апеланти су полагали средства на своје девизне штедне књижице код Инвестбанке Београд и Љубљанске банке

д.д. Љубљана у њиховим филијалама које су се налазиле на територији Босне и Херџеговине, односно садашње Федерације Босне и Херџеговине. Неки од апеланата посједују изводе са јединственог рачуна грађана код Завода за платни промет Федерације Босне и Херџеговине (у даљњем тексту: јединствени рачун грађана) на којима су регистрована њихова потраживања по основу старе девизне штедње.

8. Неки од подносилаца апелације покренули су судске поступке како би остварили своја потраживања по основу старе девизне штедње. Међутим, резултат ниједног судског поступка до данас није било остварење њиховог потраживања. У предмету АП 164/04, поводом апелације Дервиша и Мелихе Хациабдић, апеланти су водили судски поступак и правоснажном Пресудом Основног суда у Мостару број П-243/91 од 12. јула 1991. године Љубљанска банка д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, обавезана је да исплати апелантима износ од 4.106,52 АТS, 2.858,32 ДМ, 87,08 SHV и 2.577,47 ДМ са припадајућим каматама и трошковима поступка. Рјешењем о извршењу Општинског суда I у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) број I-905/02 од 6. августа 2001. године одређено је извршење на дужнику Љубљанској банци д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево. По изреченом приговору дужника Општински суд је Рјешењем број I-905/01 од 22. јула 2002. године упутио дужника да у року од 15 дана покрене парницу ради проглашења недозвољеним извршења одређеног Рјешењем Општинског суда број I-905/01 од 6. августа 2001. године. Одлучујући о тужби Љубљанске банке, Општински суд је Пресудом број П-2278/02 од 14. октобра 2004. године прогласио недозвољеним извршење одређено Рјешењем о извршењу Општинског суда број I-905/01 од 6. августа 2001. године. Образлажући пресуду Општински суд наводи да су апеланти имали депонована своја девизна средства на девизним књижицама прије почетка рата, што значи прије осамостаљења Босне и Херџеговине и настанка Федерације Босне и Херџеговине. Сходно важећим прописима из времена када је настао правни однос, сва девизна штедња грађана била је депонована код Народне банке Југославије (у даљњем тексту: НБЈ), а девизна штедња могла је да се исплаћује само у законом одређеним случајевима предвиђеним чланом 71 Закона о девизном пословању (“Службене новине СФРЈ” бр. 66/85, 71/86, 3/88, 59/88, 82/90 и 96/91). Даље, Општински суд истиче да су девизна средства која су основ извршења пребачена на јединствене рачуне апеланата, те да су апеланти као повјериоци изгубили захтјев да своје потраживање од Љубљанске банке, као дужника, принудно остваре по основу одређеног рјешења о извршењу. О жалби изреченој на Пресуду Општинског суда број П-2278/02 од 14. октобра 2004. године Кантонални суд још није одлучио.

9. Такође, неки од апеланата су се обраћали Љубљанској банци д.д. Љубљана, Инвестбанци Београд, Федералној агенцији за приватизацију и Министарству финансија Босне и Херцеговине ради остварења потраживања старе девизне штедње.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апеланти су незадовољни уписом њихових девизних потраживања на јединствени рачун грађана и траже да им се њихова штедња исплати у готовом новцу, те се генерално жале да им је повријеђено право на мирно уживање имовине загарантовано чланом П/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Један дио апеланата се, такође, жали да им је повријеђено право на правичну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, загарантовано чланом П/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 Европске конвенције.

б) Одговор на апелацију

11. У одговору на апелацију Федерално министарство истиче да реализација старе девизне штедње код Љубљанске банке д.д. Сарајево није могућа, јер ова банка нема правног сљедника из чега произилази да је то обавеза Љубљанске банке д.д. Љубљана, односно Републике Словеније. Даље, Федерално министарство наводи да је Пресудом Општинског суда број П-595/03 од 11. новембра 2004. године утврђено да Љубљанска банка д.д. Сарајево не одговара за обавезе из основа старе девизне штедње депоноване код Љубљанске банке д.д. Љубљана преко Главне филијале Сарајево, те да Љубљанска банка д.д. Сарајево није правни сљедник Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево. На основу наведене пресуде створене су претпоставке за успјешан наступ Босне и Херцеговине у међудржавним преговорима са Словенијом о дугу Љубљанске банке д.д. Љубљана преко Главне филијале Сарајево. У односу на потраживања од Инвестбанке Београд, Федерално министарство истиче да ова банка нема правног сљедника у Федерацији Босне и Херцеговине, те да ће се проблем старе девизне штедње код ове банке рјешавати сходно истом поступку као и девизна штедња Љубљанске банке д.д. Љубљана.

12. У одговору на апелацију Општински суд наводи да је у предмету тужиоца Љубљанске банке д.д. Сарајево против апеланата Дервиша и Мелихе Хаџиабдић

ради утврђења донесена Пресуда П-2278/02 од 14. октобра 2004. године и да се предмет по жалби налази на Кантоналном суду у Сарајеву. Ради увида, наведеном предмету је припојен предмет тог суда број I-905/01 у коме је рјешењем од 6. августа 2001. године одређено извршење на дужнику Љубљанској банци д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево. По изреченом приговору дужника Општински суд је Рјешењем број I-905/01 од 22. јула 2002. године упутио дужника да у року од 15 дана покрене парницу ради проглашења недозвољеним извршења одређеног Рјешењем Општинског суда број I -905/01 од 6. августа 2001. године.

13. У одговору на апелацију Љубљанска банка д.д. Сарајево истиче да су наводи апелације неосновани и неаргументовани. Наиме, прије него што су поднијели предлог за дозволу извршења апеланти Мелиха и Дервиш Хаџиабдић својевољно су сва своја средства „старе девизне штедње” пребацили на своје јединствене рачуне (сертификате). На основу наведеног Општински суд је донио на закону засновано рјешење којим је прогласио недозвољеним извршење одређено Рјешењем број I-905/01 од 22. јула 2002. године. С обзиром на то да су средства извршења, сходно вољи власника пренесена на Завод за платни промет, банка као дужник била је принуђена да поднесе тужбу ради утврђења недозвољености извршења у извршном предмету број I-905/01. Предмет је окончан Пресудом Општинског суда број П-2278/02 од 14. октобра 2004. године. Даље, Љубљанска банка д.д. Сарајево наводи да је правоснажном пресудом Општинског суда број ПС-595/03 од 11. новембра 2004. године утврђено да Љубљанска банка д.д. Сарајево не одговара за обавезе из основа „старе девизне штедње” депоноване код Љубљанске банке д.д. Љубљана путем Главне филијале Сарајево, да није правни сљедник Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, те да, у складу са утврђеним чињеничним стањем, мора да се усагласи и регистрација банке. На крају закључује да су предметне апелације неосноване и предлаже Уставном суду да их одбије.

V. Релевантни прописи

14. Због несташице девизних средстава која се повећавала и других економских проблема у бившој СФРЈ, подизање новца са старих девизних штедних рачуна је било строго ограничено законима који су донесени почетком 1990. година. Послије оружаног сукоба у Босни и Херцеговини било је покушаја да се преко легислативе приватизације ријеша недоступност старе девизне штедње. Међутим, након што су покушаји да се остваре потраживања по основу старе девизне штедње у процесу приватизације остали углавном безуспјешни, Федерација Босне и Херцеговине је

усвојила нови закон на основу ког стара девизна штедња постаје дио унутрашњег дуга Федерације Босне и Херцеговине. Међутим, у односу на обавезе по основу старе девизне штедње депоноване у Љубљанској банци д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, и Инвестбанци Београд, нови Закон о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 66/04) изричито је прописао да ће се оне рјешавати у процесу сукцесије имовине бивше СФРЈ. Одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине број У 14/05 од 2. децембра 2005. године (“Службени гласник Босне и Херцеговине” број 2/06) утврђено је да одредбе Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине и Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Републике Српске које се тичу старе девизне штедње нису у складу са чланом III Устава Босне и Херцеговине, те се укидају. Уставни суд је наложио Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине да у року од 3 мјесеца од дана објављивања ове одлуке у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” донесе закон којим ће се регулисати питање исплате старе девизне штедње.

Закони СФРЈ

15. Закон о девизном пословању и међународним кредитним односима („Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” број 15/77)

„Члан 51 став 2

Народна банка Југославије обавезна је на захтјев овлашћених банака да прими девизне депозите грађана који се држе на рачунима тих повлашћених банака и истовремено да одобри тим повлашћеним банкама бескаматни кредит у износу динарске противвриједности положених девиза.”

16. Закон о девизном пословању (“Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” бр. 66/85 и 71/86)

„Члан 14

Грађани и грађанска правна лица могу девизе да држе на девизном рачуну или девизном штедном улогу код овлашћене банке и користе за плаћање у иностранству, у складу са одредбама овог закона.

(...)

За девизе на девизним рачунима и девизним штедним улозима јемчи Федерација.”

17. Закон о основима банкарског и кредитног система (“Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” бр. 70/85, 9/86, 34/86, 72/86 и 65/87)

„Члан 183

(...)

За штедне улоге у страниј валути и депозите на девизним штедним рачунима грађана и страних физичких лица јемчи Федерација.”

18. Закон о банкама и другим финансијским организацијама (“Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” бр. 10/89, 40/89, 87/89, 18/90, 72/90 и 79/90)

„Члан 1

Банка је самостална самоуправна финансијска организација која обавља депозитне, кредитне и друге банкарске послове у складу са законом.

Члан 14

Банка је правно лице (...).

Статутом банке може да се пренесе у надлежност дијеловима банке да у правном промету са трећим лицима обављају одређене послове.”

19. Одлука о начину на који овлашћене банке извршавају налоге за плаћање домаћих физичких лица девизама с њихових девизних рачуна и девизних штедних улога (“Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” број 28/91)

„Тачка 2

Овлашћене банке које од дана ступања на снагу ове одлуке одобре девизе девизном штедном улогу грађана дужне су грађанима да обезбиједи подизање тих девиза с њихових штедних улога или извршавају њихове налоге за плаћање увоза најкасније у року од седам дана од дана када су девизе одобрене њиховом девизном штедном улогу, ако је грађанин поднио уредан налог за плаћање, односно налог за подизање девиза са његовог девизног штедног улога.”

20. **Одлука о начину вођења девизног рачуна и девизног штедног улога домаћег и страног физичког лица** (“Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” бр. 6/91, 28/91, 34/91 и 36/91). Овом одлуком одређено је да овлашћене банке извршавају налоге за плаћање домаћих физичких лица на терет девиза које су положене на њихове девизне рачуне. Износи налога и рокови за исплату су неколико пута мијењани одлукама о измјенама и допунама Одлуке о начину вођења девизног рачуна и девизног штедног улога домаћег и страног физичког лица. У посљедњим измјенама, које су ступиле на снагу 18. маја 1991. године, тачком 2 су утврђени сљедећи рокови и износи:

до 500 њемачких марака - у року од 15 дана за прво плаћање са девизног рачуна, а у року од 30 дана за свако наредно плаћање;

до 1.000 њемачких марака - у року од 30 дана за прво плаћање са девизног рачуна, а у року од 45 дана за свако наредно плаћање;

до 3.000 њемачких марака - у року од 90 дана;

до 8.000 њемачких марака - у року од 180 дана.

21. **Закон о парничком поступку СФРЈ** (“Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” бр. 4/77, 36/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 и 35/91)

„Члан 59

За суђење у споровима против правног лица које има пословну јединицу ван свог сједишта, ако спор произилази из правног односа те јединице, поред суда опште мјесне надлежности, надлежан је и суд на чијем подручју се налази та пословна јединица.”

Закони Републике Босне и Херцеговине и Босне и Херцеговине

22. Након стицања независности Републике Босне и Херцеговине, 11. априла 1992. године, усвојена је **Уредба са законском снагом о девизном пословању** из 1992. године (“Службени лист Републике Босне и Херцеговине” број 2/92)

„Члан 9 у релевантном дијелу гласи:

За девизе на девизним рачунима и девизним штедним улозима јемчи Република.”

23. Уредба из 1992. године касније је замијењена **Уредбом са законском снагом о девизном пословању** из 1994. године (**“Службени лист Републике Босне и Херцеговине” број 10/94**; касније усвојена као закон, **“Службени лист Републике Босне и Херцеговине” број 13/94**)

„Члан 3

Девизе могу да се користе само за плаћање према иностранству осим ако овом уредбом није другачије одређено.

Члан 12

Домаћина и страна физичка лица могу девизе да држе на рачуну код банке и слободно да их користе.

Члан 44

Девизне резерве чине потраживања на рачунима у иностранству, ефективни страни новац и вриједносни папири издани у иностранству (депоновани) код Народне банке (Босне и Херцеговине) и (овлашћених) банака.”

24. **Одлука о циљевима и задацима монетарно-кредитне политике**, објављена 9. априла 1995. године (**“Службени лист Републике Босне и Херцеговине” број 11/95**). Тачка 12 Одлуке гласи:

„Депонована девизна штедња грађана трајно ће се ријешити доношењем закона о јавном дугу Републике до краја првог полугодишта 1995. године.”

Ова одлука је касније измијењена и допуњена ступањем на снагу 2. јуна 1995. године (**“Службени лист Републике Босне и Херцеговине” број 19/95**). Измијењена и допуњена тачка 12 предвиђа да треба да се донесе закон о јавном дугу прије краја септембра 1995. године. Даље се додаје да до доношења тог закона Народна банка Босне и Херцеговине, уз сагласност Министарства финансија, може да исплаћује девизну штедњу у одговарајућем износу у динарима припадницима Армије Републике Босне и Херцеговине за покривање трошкова њиховог лијечења и лијечења чланова њихових породица.

25. **Одлука о циљевима и задацима девизне политике** (**“Службени лист Републике Босне и Херцеговине” број 13/96 од 10. априла 1996. године**). Потврђујући, углавном, Одлуку из 1995. године, тачка 7. Одлуке из 1996. године предвиђала је без посебног одређивања датума сљедеће:

„Девизна штедња грађана депонована код бивше Народне банке Југославије, заједно са каматама на ову штедњу, рјешаваће се доношењем закона о јавном дугу Босне и Херцеговине, или на други начин у склопу укупне консолидације дуга Босне и Херцеговине заједно са међународном заједницом.”

26. Високи представник у Босни и Херцеговини донио је 22. јула 1998. године **Оквирни закон о приватизацији предузећа и банака у Босни и Херцеговини**, који је ступио на снагу следећег дана као привремени закон (**“Службени гласник Босне и Херцеговине” број 14/98**). На крају, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине усвојила је овај закон 19. јула 1999. године (**“Службени лист Босне и Херцеговине” број 12/99**).

27. **Закон о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Босне и Херцеговине** (**“Службени гласник Босне и Херцеговине” број 44/04**)

„Члан 1

Овим законом уређују се начин и поступак утврђивања и измиревања неизмиреног унутрашњег дуга Босне и Херцеговине према буџетским корисницима до 31. децембра 2002. године, искључујући обавезе на основу извршних одлука (у даљњем тексту: унутрашњи дуг).”

28. **Одлука о ратификацији Споразума о питањима сукцесије Социјалистичке Федеративне Републике Југославије** (**“Службени гласник Босне и Херцеговине” број 10/01**)

У Споразуму о сукцесији СФРЈ Анекс Ц у релевантном дијелу предвиђа следеће:

„Члан 2 став 3

(...)

Остала финансијска дуговања (СФРЈ) укључују:

(а) јемства СФРЈ или њене Народне банке Југославије за штедњу у чврстој валути положену код комерцијалних банака или њихових филијала у било којој држави слѣдници прије датума ког је она прогласила независност;

(...).

Члан 7

Јемства бивше СФРЈ или њене НБЈ за штедњу чврсте валуте положене код комерџијалне банке или неке од њених филијала у било којој држави сљедници прије датума када је та држава прогласила независност предмет су преговара без одгађања, водећи нарочито рачуна о потреби заштите штедне чврсте валуте појединаца. Ови преговори ће се одвијати под покровитељством Банке за међународна поравнања.”

Анекс Г у релевантном дијелу предвиђа сљедеће:

„Члан 1

Приватна својина и стечена права грађана и других правних лица бивше СФРЈ ће бити заштићени од држава насљедница у складу са одредбама овог анекса.

Члан 2

(1) (a) Права на покретну и непокретну имовину која се налази у држави насљедници и на коју су грађани или друга правна лица имали право 31. децембра 1990. године ће бити призната. Заштићена и враћена од те државе у складу са успостављеним стандардима и нормама међународног права и независно од националности, држављанства, мјеста боравка или домицила тих лица. Ово ће обухватити лица која након 31. децембра 1990. године стичу држављанство или успостављају мјесто боравка или домицила у другој држави, која није држава насљедница. Лица која нису у стању да остваре таква права ће имати право на обештећење у складу са нормама грађанског и међународног права.

(b) Сваки тобожњи пренос права на покретну или непокретну имовину учињен након 31. децембра 1990. године и закључен под присилом или у супротности са подставом (a) овог члана ће бити беспредметан и неважећи.

(2) Сви уговори закључени од грађана или других правних лица бивше СФРЈ од 31. децембра 1990. године, укључујући и оне закључене од државних предузећа, поштоваће се без дискриминације. Државе насљеднице ће обезбиједити извршавање обавеза по таквим споразумима гдје је испуњавање таквих споразума било спријечено распадом бивше СФРЈ.”

Закони Федерације Босне и Херцеговине о приватизацији и измјене и допуне

29. Основне правне одредбе којима се омогућава пренос старе девизне штедње на јединствени рачун грађана ради коришћења у процесу приватизације садржане су у чл. 3, 7, 11 и 18 **Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације** (у даљњем тексту: Закон о потраживањима грађана), који је ступио на снагу 28. новембра 1997. године, а почео се примјењивати 27. фебруара 1998. године, са измјенама и допунама од 5. марта 1999. године (**“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 27/97 и 8/99**). Ти чланови су прописивали:

„Члан 3

Лице које има девизну штедњу у банкама или пословним јединицама са сједиштем на територији Федерације Босне и Херцеговине изнад 100 КМ, а било је држављанин бивше Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине и на дан 31. марта 1991. године имало пребивалиште на територији која сада припада Федерацији Босне и Херцеговине стиче потраживања према Федерацији са стањем на дан 31. марта 1992. године.

Члан 7

Потраживања из члана 3 овог закона банка преноси на јединствени рачун штедише.

Начин преноса потраживања грађана (...) чији се рачуни воде у банкама код којих су организационе јединице на територији Федерације престале да раде уредиће се посебним прописом Федералног министарства финансија.

Члан 11

Отварање јединствених рачуна врши се по званичној дужности на основу јединственог матичног броја грађана-носилаца потраживања из овог закона.

Јединствени рачун представља сертификат грађанина.

Члан 18

Потраживања са јединственог рачуна могу да се користе у поступку приватизације у року од двије године од дана издавања извода са јединственог рачуна, а након уписа потраживања по појединим врстама.

Истеком рока из става 1 овог члана потраживања на јединственом рачуну се гасе.”

30. Закон о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 64/04), који у релевантном дијелу гласи:

„Члан 1

Овим законом утврђују се унутрашње обавезе Федерације Босне и Херцеговине према физичким и правним лицима, настале на основу: неисплаћених инвалиднина, неисплаћених пензија, неисплаћених накнада према добављачима за робу, материјале и услуге, обавезе настале на основу неисплаћених плата и додатака, те остале обавезе (у даљњем тексту: унутрашњи дуг), односно начин појединачне верификације утврђених потраживања, као и начин њиховог измирења.

Члан 2

Овим законом утврђује се свеобухватно измирење унутрашњег дуга на начин који обезбјеђује и подржава макроекономску стабилност и фискалну одрживост Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерација).

Унутрашњи дуг Федерације процијењује се у износу од 1.858,9 милиона КМ. Ова пројена искључује износ обавеза за стару девизну штедњу с обзиром на то да ће се он утврдити у поступку верификације.

Члан 3

Унутрашњи дуг Федерације износи 1.858,9 милиона КМ, искључујући износ обавезе за стару девизну штедњу који ће се утврдити у поступку верификације, а чине га:

(...)

- обавезе за стару девизну штедњу у износу који ће се утврдити сходно верификацији обавеза на начин прописан у члану 12 овог закона.

Члан 9

Федерација преузима обавезе на основу старе девизне штедње остварене у најнижим пословним јединицама банака (експозитура и/или агенција) на територији

Федерације. Уколико банка нема пословних јединица, онда се сматра да је сједиште банке најнижа пословна јединица.

Обавезе на основу старе девизне штедње, дефинисане ставом 1 овог члана, не обухватају обавезе на основу старе девизне штедње депоноване у Љубљанској банци и Инвестбанци, с обзиром на то да ће се оне рјешавати у процесу сукцесије имовине бивше СФРЈ.

(...).”

31. **Закон о измјенама и допунама Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у процесу приватизације (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 45/00)** ступио је на снагу 2. новембра 2000. године. Овим законом члан 18 је измијењен и допуњен тако да је носиоцу станарског права из члана 8а) Закона о продаји станова на којима постоји станарско право омогућено да може да користи своја потраживања са јединственог рачуна грађана у року од три мјесеца од дана овјере потписа на уговору о куповини пред надлежним судом. Додатне измјене и допуне става 1 члана 18 ступиле су на снагу 8. фебруара 2002. године. Тим измјенама и допунама општи рок за коришћење сертификата измијењен је са двије године на четири године.

32. Федерација Босне и Херцеговине је **Законом о измјенама и допунама Закона о потраживању грађана** (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 57/03 и 20/04) измијенила члан 7, који је гласио: Потраживања из члана 3 овог закона банка преноси на јединствени рачун штедише. Новом верзијом је прописано:

„Потраживања из члана 3 овог закона банка, на захтјев штедише који се подноси у року до шест мјесеци од дана усвајања овог закона, преноси на јединствени рачун штедише.”

Такође, измијењен је и члан 11 који је гласио:

„Отварање јединствених рачуна врши се по званичној дужности на основу матичног броја грађана-носилаца потраживања из овог закона.”

Новом верзијом је прописано:

„Отварање јединствених рачуна врши се по званичној дужности на основу матичног броја грађана-носилаца потраживања из овог закона, а отварање јединственог рачуна по основу старе девизне штедње врши се на захтјев штедише.”

33. Такође, измијењен је и члан 18 који се односио на рок употребе сертификата у процесу приватизације, у смислу да је рок од четири године продужен на шест година.

34. Устав Босне и Херцеговине

Члан III ст. 1 и 5а)

“1. Сљедећа питања су у надлежности институција Босне и Херцеговине:

а) Спољна политика.

б) Спољнотрговинска политика.

с) Царинска политика.

д) Монетарна политика, како је одређена чланом VII.

е) Финансирање институција и међународних обавеза Босне и Херцеговине.

ф) Политика и регулатива за усељавање, избјеглице и азил.

г) Спровођење међународних и међуентитетских кривичноправних прописа, укључујући и односе са Интерполом.

ћ) Успостављање и функционисање заједничких и међународних комуникација.

и) Регулисање саобраћаја између ентитета.

ј) Контрола ваздушног саобраћаја.

5. Додатне надлежности:

а) Босна и Херцеговина ће преузети надлежност и за друге послове о којима се ентитети договоре; за послове предвиђене анексима 5-8 Општег оквирног споразума; или који су потребни за очување суверенитета, територијалног интегритета, политичке независности и међународног субјективитета Босне и Херцеговине, у складу са подјелом надлежности између институција Босне и Херцеговине. По потреби могу да се формирају и додатне институције за обављање ових надлежности.”

35. Анекс 6 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини:

„Република Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска (стране) су се договориле као што слиједи:

Члан 1 став 1 тачка 11

Стране ће обезбиједити свим лицима унутар њихове јурисдикције највиши ниво међународно признатих права и фундаменталних слобода, укључујући права и слободе који су обезбијеђени Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и протокола уз њу и међународним споразумима који су наведени у додатку на овај анекс. То су:

11. право на имовину.“

Закони Републике Словеније

36. Устав Републике Словеније („Службени лист Републике Словеније” број 33/91)

„Члан 8

Закони и прописи морају да буду у складу с општеприхваћеним принципима међународног права и с међународним уговорима који обавезују Словенију. Ратификовани и објављени међународни уговори директно се примјењују.

Члан 22

Свима се јемчи једнака заштита права у сваком поступку пред судом и пред другим државним органима, органима локалне заједнице или носиоцима јавних овлашћења који одлучују о њиховим правима, дужностима или правним интересима.

Члан 33

Јемчи се право на приватну имовину и наслеђивање.

Члан 125

Судије своје дужности и задатке обављају независно у складу с Уставом и законом.

Члан 153 став 2

Закони морају да буду у складу с општеприхваћеним принципима међународног права и међународним уговорима који су тренутно на снази и које је ратификовала Народна скупштина, а прописи и други општи акти морају, такође, да буду у складу и с другим ратификованим међународним уговорима.

Члан 160

Уставни суд је надлежан да одлучује о сљедећим питањима:

(i) уставност закона;

(ii) усклађеност закона и других одредби с ратификованим међународним уговорима и општим принципима међународног права;

(vi) уставне тужбе у којима се тврди да се одређеним актима крше људска права и основне слободе;

Ако закон не предвиђа друкчије, Уставни суд уставну тужбу рјешаваће само ако су исцрпљена друга правна средства. Уставни суд одлучује да ли је уставна тужба дозвољена на основу законом утврђених критеријума и поступака.

37. Република Словенија је 25. јуна 1991. године донијела **Уставни закон за спровођење и извршење Основне уставне исправе о самосталности и независности Републике Словеније** (“Службени лист Републике Словеније” број 1/91), који у релевантном дијелу гласи:

„Члан 11

На основу споразума о правој сукцесији СФРЈ, Република Словенија преузима онај дио дугова СФРЈ који се односе на Републику Словенију и онај дио задужења за које је јемчила СФРЈ, а чији су корисници правна лица са сједиштем на територији Републике Словеније.

Члан 19

За девизе на девизним рачунима и девизним штедним књижицама уложене у банкама на територији Републике Словеније, за које је до ступања на снагу овог закона јемчила СФРЈ, преузима јемство Република Словенија, сходно стању на дан ступања на снагу овог закона.

38. Наведени уставни закон допуњен је 27. јула 1994. године **Уставним законом о допуни Уставног закона за спровођење и извршење Основне уставне исправе о самосталности и независности Републике Словеније** (“Службени лист Републике Словеније” број 45/94).

„Прембула

С обзиром на недостатак воље неких других држава насталих на територији бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (у даљњем тексту: бивша СФРЈ) и банака са сједиштем у тим државама;

будући да је због стварних и правних разлога произишлих из рата на дијелу подручја бивше Југославије, међународних санкција наметнутих тзв. СРЈ (Србија и Црна Гора) и слома финансијских и привредних система у неким државама насталим на подручју бивше СФРЈ због финансирања агресорског рата на дијелу подручја бивше СФРЈ тренутно немогуће постићи споразум о правној сукцесији и преузимању обавеза и потраживања бивше Југославије и правних субјеката на њеном подручју, а то озбиљно угрожава и његову непосредну будућност;

те будући да би намирење потраживања страних повјерилаца и субјеката из такозване СРЈ (Србија и Црна Гора) који су постали повјериоци након откупа тих потраживања у складу с Новим споразумом о финансирању (у даљњем тексту: НФА) сходно ком су банке са сједиштем у Републици Словенији постале солидарно одговорне за отплату цијелог дуга озбиљно угрозило финансијски и привредни систем Републике Словеније;

а с циљем проналажења праведнога рјешења, путем преговора са страним повјериоцима, за преузимање одговарајућег дијела државних дугова бивше СФРЈ у случајевима кад се директни корисник не може да утврди ...

Члан 22а)

Република Словенија, Агенција Републике Словеније за санацију банака и итедионица и банке из овог уставног закона ће испуњавати обавезе и спроводити мјере утврђене у овом закону.

Члан 22б)

Љубљанска банка д.д., Љубљана, и Кредитна банка Марибор д.д., Марибор, уступиће своје пословање и имовину новим банкама основаним сходно одредбама овог уставног закона.

Упркос одредбама наведеним у претходном ставу, Љубљанска банка д.д. и Кредитна банка Марибор д.д., Марибор, задржаће:

(i) пуну солидарну одговорност за неподмирене обавезе сходно Новом споразуму о финансирању и друге обавезе које произилазе из односа с Народном банком Југославије и бившом СФРЈ, ако се дужници налазе у другим републикама бивше СФРЈ;

(ii) одговарајући удио односних неподмирених потраживања;

(iii) пуну одговорност за девизне рачуне и девизне штедне улоге за које Република Словенија није преузела јемство сходно члану 19 овог закона;

(iv) обавезе према Народној банци Југославије и страним повјериоцима за које је јемчила СФРЈ, а средства за које су користили крајњи корисници из других република бивше Југославије;

(v) потраживања која се на то односе.

Љубљанска банка д.д., Љубљана, задржаће своје односе с постојећим подружницама и зависним друштвима Љубљанске банке д.д. са сједиштем у другим републикама на територији бивше СФРЈ, те ће задржати одговарајући дио потраживања од Народне банке Југославије у односу на девизне штедне рачуне.

Члан 22ц)

Надлежни суд по званичној дужности уписује:

(i) Агенцију Републике Словеније за санацију банака и штедионица као власника и управитеља Љубљанске банке д.д., Љубљана, Трг Републике 3, и Кредитне банке Марибор д.д., Љубљана, Трг Републике 3;

(ii) као предмет пословања управљање преосталом имовином.

Члан 22ч)

На дан ступања на снагу овога закона оснивају се двије банке:

Њихови називи су:

(i) Нова Љубљанска банка д.д., Љубљана, Трг Републике 2; и

(ii) Нова Кредитна банка Марибор, Марибор, Vita Kraigherja 4.

Оснивач ових двију банака је Агенција Републике Словеније за санацију банака и штедионица.

Предмет пословања нових банака утврђен је у члану 2 Закона о банкама и штедионицама.

Нове банке имају статус банака у санацији. Воде их привремени управитељи које именује Агенција Републике Словеније за санацију банака и штедионица.

Управитељи нових банака саставиће завршне билансе банака из члана 22б) овог уставног закона сходно стању на дан његовог ступања на снагу. У тим билансима биће исказане обавезе према Народној банци Југославије и страним повјериоцима произишле из послова са субјектима из бивше СФРЈ, као и одговарајућа имовина.

Агенција Републике Словеније за санацију банака и штедионица задржава власништво над банкама из члана 22б) овог закона и постаје власник нових банака сходно финансијском стању на дан доношења овог уставног закона ...

Члан 22ф)

Република Словенија и нове банке не признају дуг према страним повјериоцима на које се примјењују санкције Уједињених нација у складу с резолуцијама Савјета безбједности УН бр. 757/1992 и 820/1993 (тј. онима у Савезној Републици Југославији (Србија и Црна Гора), те неким подручјима у Босни и Херцеговини и Хрватској).

Чак и у случају укидања санкција УН из претходног става, нити једно потраживање, односно судски или други поступак покренут ради запљене имовине банке неће производити правне учинке, нити ће га судови Републике Словеније признавати, све док се не потпише и ратификује потпуни или дјелимични споразум о правној сукцесији бивше СФРЈ, односно док се не постигне договор са страним повјериоцима.”

39. Закон о банкама и штедионицама („Службени лист Републике Словеније” број 1/91)

„Члан 2

Банке могу да обављају сљедеће банкарске послове:

- 1. примају све облике новчаних депозита од физичких и правних лица;*
- 2. одобравају и узимају зајмове;*
- 3. обављају трансакције;*
- 4. откупљују чекове и кредитна писма;*
- 5. воде девизне послове;”*

40. Закон о поравнању обавеза из неисплаћених девизних депозита („Службени лист Републике Словеније” број 7/93)

„Члан 1

Овај закон уређује начине поравнања обавеза по основу неисплаћених девизних депозита штедиша појединаца код банака на територији Републике Словеније, које су те банке депоновале код Народне банке Југославије.

Члан 2

Обавезе банака које произилазе из девизних депозита ... постају дуг Републике Словеније.

Члан 3

Потраживања банака према Народној банци Југославије у износу неисплаћених девизних депозита пренијеће се на Републику Словенију.”

41. Закон о Фонду Републике Словеније за сукцесију („Службени лист Републике Словеније” број 10/93)

„Члан 1

Ради намирња потраживања и испуњења обавеза Републике Словеније и физичких и правних лица на територији Републике Словеније у оквиру процеса диобе права, имовине и обавеза СФРЈ, овим се оснива Фонд Републике Словеније за сукцесију са задатком утврђивања права и обавеза у процесу сукцесије (у даљњем тексту: Фонд).

Члан 15

Физичка и правна лица која на дан ступања овог закона на снагу имају неподмирена потраживања или обавезе према субјектима из бивше Федерације могу с Фондом да склопе уговор о преносу својих неподмирених потраживања и обавеза на Фонд, или могу супсидијарно да овласте Фонд за намирње потраживања и испуњење обавеза у њихово име и за њихов рачун.”

42. Закон о измјенама Закона о Фонду Републике Словеније за сукцесију („Службени лист Републике Словеније” број 40/97)

„Члан 15ч)

Ако је у току грађански или пљенидбени поступак против лица која имају своје сједиште или пребивалиште (на територији) Републике Словеније, а тужилац или повјерилац има сједиште или пребивалиште (на територији) Републике Словеније, у једној од република бивше СФРЈ или у трећој земљи, а потраживање је стекао правним послом или правоснажном судском одлуком, суд ће по званичној дужности прекинути грађански поступак или пљенидбу.

Судски поступак покренут након ступања овога закона на снагу прекида се на датум доставе захтјева оптуженом.

Пљенидба покренута након ступања овога закона на снагу прекида се прије доношења одлуке о захтјеву за пљенидбу, на дан кад суд заприми мишљење наведено у члану 15г) овога закона.

Члан 15д)

Суд ће донијети одлуку на основу члана 15ц) овог закона и у случајевима када физичко или правно лице није поступало или није имало право да поступа у складу с чланом 15, а захтјев се директно или индиректно односи на правне односе с правним лицима из бивше федерације или на статусну одговорност према правним лицима бивше СФРЈ.

Члан 15е)

Поступак који је прекинут на основу члана 15ч) суд ће по званичној дужности наставити након ступања на снагу закона из члана 15ц) овог закона.

Члан 15г)

Како би утврдио да ли се примјењују околности из чланова 15ч), 15д) и 15ф), суд ће по званичној дужности прибавити мишљење од Фонда, те ће на том мишљењу засновати своју одлуку.”

43. Закон о трговачким друштвима („Службени лист Републике Словеније” број 30/93)

„Члан 6 став 1

Без обзира на одредбе наведене у претходном члану, чланови друштва (дружбеници) су, такође, одговорни за обавезе друштва у сљедећим случајевима:

(i) ако су злоупотребили одвојено својство правног лица друштва како би постигли неки циљ који им је као појединцима забрањен, или

(ii) ако су, противно закону, користили имовину правног лица као своју сопствену имовину, или

(iii) ако су за сопствену корист или корист неког другог лица смањили имовину трговачког друштва, а знали су или су требали да знају да трговачко друштво неће моћи да испуни своје обавезе према трећим лицима.

Члан 169 став 3

Дионичари не одговарају повјериоцима за обавезе предузећа.”

44. Закон о судовима („Службени лист Републике Словеније” број 19/94)

„Члан 3 став 1

У обављању својих судијских дужности судије морају да се придржавају Устава и закона. Сходно одредбама Устава, обавезују их принципи међународног права и међународни уговори који су ратификовани и објављени.”

45. Одлука Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине (објављена 9. марта 2001. године у “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” број 7/01).

46. Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине је 8. јануара 2001. године утврдио да чл. 3, 7, 11 и 18 Закона о потраживањима грађана нису у складу са Уставом Федерације Босне и Херцеговине. Установио је да су ти чланови у супротности са чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и тиме у супротности са чланом ПА.2(1)(к) Устава Федерације Босне и Херцеговине и Амандманом 5. У својој одлуци наведени суд није споменуо претходне измјене и допуне Закона од 2. новембра 2000. године. Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине није наредио никакве посебне измјене и допуне или на неки други начин прописао прелазне одредбе сходно којима би релевантни чланови требало да буду примијењени.

47. Одлука Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

„Уставом Федерације Босне и Херцеговине чланом ПА. 2(1)(к) и Амандманом V утврђено је да ће Федерација обезбиједити примјену највишег нивоа међународно

признатих права и слобода утврђених у документима наведеним у Анексу овог устава (...).

Утврђујући уставност чланова 3, 7, 11 и 18 Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у процесу приватизације са наведеним уставним одредбама и чланом 1 став 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију о људским правима и основним слободама, Суд је утврдио да одредбе чланова 3, 7, 11 и 18 Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације нису у складу са Уставом Федерације Босне и Херцеговине.”

48. Чланом 12(б) дијела IV(ц) Устава Федерације предвиђа се да, ако Уставни суд Федерације “утврди да закон, усвојени или предложени закон или други пропис Федерације или било ког кантона или општине није у складу са овим уставом, тај закон или други пропис неће се примјењивати, односно ступити на снагу, сем уколико се измјени на начин који пропише Суд или уколико Суд не утврди прелазна рјешења, која не могу да буду на снази дуже од шест мјесеци”.

49. Федерација Босне и Херцеговине је 14. маја 2001. године поднијела апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине против пресуде Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине, заведену као У 57/01. Уставни суд Босне и Херцеговине на сједници од 20. децембра 2003. године рјешењем је одбацио апелацију због формалних разлога.

50. Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине број У 14/05 од 2. децембра 2005. године („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 2/06) у релевантном дијелу гласи:

„Утврђује се да Закон о измирењу обавеза по основу старе девизне штедње Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (‘Службени гласник Брчко Дистрикта БиХ’ број 27/04) и одредбе Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине (‘Службене новине Федерације БиХ’ број 66/04) и Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Републике Српске (‘Службени гласник Републике Српске’ број 63/04) који се тичу старе девизне штедње нису у складу са чланом III Устава Босне и Херцеговине.

Укидају се у складу са чланом 63 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине:

Закон о измирењу обавеза по основу старе девизне штедње Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (‘Службени гласник Брчко Дистрикта БиХ’ број 27/04),

у Закону о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине ('Службене новине Федерације БиХ' број 66/04): члан 2 став 2 у дијелу који гласи: 'Ова процјена искључује износ обавеза за стару девизну штедњу с обзиром на то да ће се он утврдити у поступку верификовања', члан 2 став 4 у дијелу који гласи: 'укључујући и стару девизну штедњу', члан 3 став 1 у дијелу који гласи: 'искључујући износ обавезе за стару девизну штедњу који ће се утврдити у поступку верификовања', члан 3 став 1 тачка 3, члан 3 став 2 у дијелу који гласи: 'изузев за стару девизну штедњу', чл. 9 до 16, члан 21 став 1 у дијелу који гласи: 'обавеза за стару девизну штедњу', члан 21 став 2 у дијелу који гласи: 'измирење обавеза за стару девизну штедњу' и члан 21 став 4 у дијелу који гласи: 'старе девизне штедње',

у Закону о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Републике Српске ('Службени гласник Републике Српске' број 63/04): члан 3 став 1 тачка 2, члан 4 став 1 тачка 4 у дијелу који гласи: 'искључујући судске одлуке и одлуке других надлежних органа по основу старе девизне штедње из члана 3 став 1 тачка 2 овог закона', члан 9 став 1 тачка 2 у дијелу који гласи: 'искључујући судске одлуке и одлуке других надлежних органа по основу старе девизне штедње из члана 3 став 1 тачка 2 овог закона' и чл. 11 до 18. (...)

Налаже се Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине да у року од 3 мјесеца од дана објављивања ове одлуке у 'Службеном гласнику Босне и Херцеговине' донесе закон којим ће се регулисати питање исплате старе девизне штедње. (...)

VI. Допустивост

51. Приликом испитивања допустивости апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 4 тачка 10 Правила Уставног суда.

Члан VI/36) Устава Босне и Херцеговине гласи:

„Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.”

Члан 16 став 4 тачка 10 Правила Уставног суда гласи:

„Апелација није допуштена и ако постоји неки од сљедећих случајева:

(...)

10. апелација је *ratione personae* инкомпатибилна са Уставом.”

52. Апеланти се жале да не могу да остваре своја новчана потраживања по основу старе девизне штедње, депоноване у Љубљанској банци и Инвестбанци, у њиховим пословним јединицама у Босни и Херцеговини, односно на територији данашње Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске.

53. Под појмом старе девизне штедње подразумевају се девизна средства депонована код комерцијалних банака, односно њихових филијала на територији Босне и Херцеговине 31. децембра 1991. године. Сходно законодавству које је било на снази прије распада СФРЈ, новчана средства у чврстој валути која су била депонована код комерцијалних банака могла су да буду прослијеђена НБЈ и за њих је гарантовала СФРЈ, или су остајала код комерцијалних банака у матичним земљама и банке су тим средствима слободно располагале. С обзиром на то да је само мали број банака имао довољно ликвидних девизних средстава да би могао да изврши депоновање с циљем да избјегне курсне ризике средином 1978. године, банкама је омогућено да код НБЈ девизе на девизним рачунима грађана могу да депонују обрачунским путем по „pro forma” поступку и ефективним преносом девиза са девизних рачуна код банака у иностранству. Банке су депоновање девизне штедње код НБЈ готово искључиво обављале обрачунским путем по „pro forma,” поступку, без ефективног преноса девизних средстава. Истовремено прописана је обавеза НБЈ да банкама за девизе депоноване на овај начин даје бескаматни кредит у висини динарске противвриједности по курсу на дан депоновања девиза. Даље, треба да се истакне да су од 1978. године до 31. децембра 1990. године банке ефективно депоновале свега 1,7 милијарди америчких долара, односно само 13,8% од целокупне депоноване девизне штедње код НБЈ. Укупно депонована девизна штедња код НБЈ 31. децембра 1990. године износила је 12,2 милијарде америчких долара с тим што је 10,5 милијарди америчких долара, тј. више од 86% било депоновано по „pro forma” поступку. С обзиром на то да су се негативне курсне разлике и даље настављале, Законом о девизном пословању 15. октобра 1988. године укинута је могућност да се и даље депонује девизна штедња код НБЈ. То се односило и на Љубљанску банку д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево. С обзиром на монетарну кризу, повлачење девизних средстава са индивидуалних рачуна, односно старе девизне штедње било је прогресивно ограничавано. Власници старе девизне штедње су се суочили са немогућношћу да подижу своја новчана средства. Након што су неке од бивших република СФРЈ, међу којима и Босна и Херцеговина, средином 1991. године и почетком 1992. године постале самосталне државе, одговорност за девизну штедњу је, у складу са тада важећим законима, пренесена на новоформиране државе. Међутим, ове новоформиране државе јемчиле су само за девизне депозите код

основних банака које су имале сједиште и биле регистроване као самостална правна лица на њиховој територији.

54. Уставни суд напомиње да је законодавна активност Републике Босне и Херцеговине и Босне и Херцеговине, које су у периоду од 1992. године донијеле низ аката о признавању одговорности за стару девизну штедњу, основни разлог који је довео до тога да носиоци права на стару девизну штедњу у Љубљанској банци д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, и Инвестбанци Београд тврде да су повријеђена њихова људска права. При томе, није постојала диференцијација између грађана који су имали своје девизе у банкама са сједиштем у Босни и Херцеговини и оних у банкама са сједиштем ван ње.

55. Уставни суд подсјећа да је Дом за људска права за Босну и Херцеговину (у даљњем тексту: Дом) ранијим мериторним одлукама које се тичу старе девизне штедње (види одлуке број *СН/97/104* и др., *Тодоровић и др. против Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине* од 7. октобра 2002. године, и *СН/98/377* и др., *Ђурковић и др. против Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине* од 8. октобра 2003. године) обухватио и подносиоце пријава који су имали девизну штедњу у Љубљанској банци д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, и Инвестбанци Београд, што је била директна посљедица догађања наведених у претходној тачки. У наведеним одлукама Дом је утврдио одговорност Босне и Херцеговине на основу тога што је Република Босна и Херцеговина усвојила законе и друге прописе који се баве питањем девизне штедње и “самим тим признала одговорност за ту штедњу”. Одговорности Босне и Херцеговине допринијела је и чињеница да је Босна и Херцеговина била укључена у државне преговоре о сукцесији имовине бивше СФРЈ. На извјестан начин, Босна и Херцеговина је створила хаотичну ситуацију, противну принципу правне сигурности, у смислу члана I/2 Устава Босне и Херцеговине.

56. Да је становиште Дома у вези са правном несигурношћу било исправно, говоре и чињенице у вези са статусом Љубљанске банке д.д. Сарајево, који је имала у вријеме када су донесене релевантне одлуке Дома. Наиме, Рјешењем Вишег суда у Сарајеву број УФ/I-748/93 од 2. јула 1993. године извршен је упис Љубљанске банке д.д. Сарајево као правног лица који је настао статусном промјеном Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево. Сходно наведеном рјешењу, Љубљанска банка д.д. Сарајево је, као правни сљедник, преузела права и обавезе старе Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, као правног предника. Све док оваква регистрација није утврђена као противзаконита и промијеђена, постојала

је обавеза да се поштује формално-правна ситуација, што налаже принцип правне државе, тј. владавине права. Пресудом Општинског суда број Пс-595/03-III од 11. новембра 2004. године утврђено је да тужилац Љубљанска банка д.д. Сарајево није одговорна за обавезе из основа “старе девизне штедње” депоноване код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево. Сем тога, овом пресудом је утврђено да тужилац није правни сљедник Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево. Такође је утврђено да је Министарство финансија дужно да трпи да се на основу ове пресуде у регистру Кантоналног суда, у Рјешењу број УФ/І-748/93 од 2. јула 1993. године, изврши брисање дијела извршеног уписа, који гласи: “(...) настало статусном промјеном Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево”, те изврши упис који гласи: “(...) средства, права и обавезе Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, као правног предника прелазе на Љубљанску банку д.д. Сарајево као правног сљедника”. С обзиром на то да је Главна филијала Сарајево у правном промету са трећим лицима наступала у име и за рачун Љубљанске банке д.д. Љубљана, те да није никада одговарала за стару девизну штедњу, Општински суд је закључио да Љубљанска банка д.д. Сарајево статусном промјеном и регистрацијом није могла да преузме већа права и обавезе него што је имала ранија филијала у Сарајеву.

57. У међувремену, од доношења цитираних одлука Дома до данас десиле су се релевантне законодавне, судске и међународно-правне активности, које Уставни суд мора да узме у разматрање, јер се директно или индиректно тичу предметне категорије старе девизне штедње.

58. Прије свега, 2. јуна 2004. године ступио је на снагу Споразум о сукцесији (“Службени гласник Босне и Херцеговине” број 10/01) којим је, између осталог, регулисано и питање одговорности за стару девизну штедњу депоновану у НБЈ. Овим споразумом Република Словенија преузела је одговорност за банке смјештене на њеној територији. У вези са Споразумом о сукцесији, Комисија за људска права при Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Комисија за људска права) у својој одлуци у предмету *СН/98/375 и др.* (види Одлуку о прихватљивости и меритуму Комисије за људска права, *Бесаровић и др. против Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине*, од 6. априла 2005. године, тачка 1152) закључила је да сама чињеница да је Босна и Херцеговина учествовала у преговорима о сукцесији не ствара одговорност Босне и Херцеговине за бивше унутрашње обавезе СФРЈ, укључујући и исплату старе девизне штедње.

59. Сем тога, Федерација Босне и Херцеговине донијела је Закон о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 64/04). Чланом 9 наведеног закона прописано је да Федерација преузима обавезе на основу старе девизне штедње остварене у најнижим пословним јединицама банака (експозитура и/или агенција) на територији Федерације, а да обавезе Федерације Босне и Херцеговине не обухватају обавезе на основу старе девизне штедње депоноване у Љубљанској банци д.д. Љубљана и Инвестбанци Београд с обзиром на то да ће се оне рјешавати у процесу сукцесије имовине бивше СФРЈ.

60. Како је већ истакнуто, Одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине број У 14/05 од 2. децембра 2005. године (“Службени гласник Босне и Херцеговине” број 2/06) утврђено је да одредбе Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине и Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Републике Српске које се тичу старе девизне штедње нису у складу са чланом III Устава Босне и Херцеговине, те се укидају.

61. На крају, домаћи судови су, рјешавајући статус Љубљанске банке д.д. Сарајево, утврдили да је ова банка сходно законској регулативи основана као независна нова банка која нема никаквих права и обавеза у оквиру Љубљанске банке д.д. Љубљана. Наиме, Уставни суд подсећа да је чланом 14 Закона о банкама и другим финансијским организацијама СФРЈ („Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” број 28/91) предвиђено да је банка самостално правно лице, а да њене пословне јединице у односу са трећим лицима дјелују искључиво у име банке и за њен рачун. С обзиром на то да је сједиште Љубљанске банке д.д. било у Љубљани, Уставни суд истиче, а што су, такође, утврдили и домаћи судови, да је Главна филијала Сарајево пословала у име и за рачун Љубљанске банке д.д. Љубљана и да никада није била одговорна за девизну штедњу депоновану код наведене банке. Зато Љубљанска банка д.д. Сарајево, која је настала статусном промјеном Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, не може да се сматра одговорном, јер није могла да преузме већа права и обавезе него што је имала филијала у Сарајеву.

62. Даље, апеланти за вријеме бивше СФРЈ нису могли да покрену поступак против “филијала” наведене банке, јер оне нису имале својство правног лица. Они су могли то да ураде само против банке, која је имала својство правног лица, чије је сједиште у конкретним случајевима било ван територије Босне и Херцеговине. Уставни суд напомиње да овакво објашњење не треба да се мијеша са чињеницом да су подносиоци

апелација имали могућност да покрену поступак против банака у мјесту сједишта филијале. Наиме, чланом 59 Закона о парничком поступку СФРЈ („Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” бр. 4/77,36/77, 36/80, 68/82, 58/84 74/87, 57789, 29790 и 35/91) прописано је да је у споровима против правног лица које има пословну јединицу ван свог сједишта, ако спор произилази из правног односа те јединице, сем суда опште мјесне надлежности, надлежан и суд на чијем подручју се налази та пословна јединица. То је омогућавао судски систем за вријеме бивше СФРЈ, као самосталне и заједничке државе, а који је био увезан. Међутим, распадом те државе ова предност је нестала, за шта Босна и Херцеговина не може да сноси кривицу.

63. Уставни суд мора да узме у обзир и законе Републике Словеније и мјере које су словеначке власти предузеле након осамостаљивања како би Љубљанску банку д.д. Љубљана спасиле од банкрота. Први правни потез је доношење Уставног закона за спровођење и извршење Основне уставне повеље о суверености и независности Републике Словеније од 25. јуна 1991. године. Чланом 19 став 3 споменутог уставног закона Република Словенија преузима јемство за девизне рачуне и рачуне с девизном штедњом положеном у банке на територији Републике Словеније, за које је до доношења овог закона јемчила СФРЈ, сходно стању биланса на дан доношења овог закона. Дакле, Република Словенија из свог јемства као држава искључила је штедне улоге положене код филијала у другим државама насталим распадом СФРЈ. Република Словенија је 27. јула 1994. године донијела Уставни закон о допуни Уставног закона за спровођење Основне уставне исправе о самосталности и независности Републике Словеније. Овај уставни закон има два члана. Први члан допуњава члан 22 Основне уставне исправе чл. 22а)-х), а други члан одређује да тај уставни закон ступа на снагу даном проглашења. Цијели овај кратки уставни закон искључиво се односи на Љубљанску банку д.д. Љубљана. Оснива се Нова Љубљанска банка на коју се преносе потраживања старе Љубљанске банке. Чланом 22б) тог закона посебно се предвиђа да ће стара Љубљанска банка, *inter alia*, задржати пуну одговорност за девизе на девизним рачунима и девизним штедним улозима за које Република Словенија није преузела јемство сходно члану 19 Уставног закона из 1991. године, тј. оне које се не држе код банака на словеначкој територији. Сем тога, он утврђује и да ће Љубљанска банка одржати везе са својим подружницама и зависним друштвима са сједиштем у другим републикама бивше СФРЈ, задржавајући истовремено и одговарајући удио потраживања према НБЈ. Та се одредба, дакле, односи на девизне рачуне као што су и рачуни апеланата. Као посљедица тога Љубљанска банка је практично остављена без имовине, коначно намирење потраживања апеланата је везано за окончање

преговора о сукцесији. Чланом 22 став 2 декларише се да Словенија неће признати „правни или други започети поступак усмјерен на одузимање имовине банака, те га судови Републике Словеније неће признавати”. Дакле, Република Словенија је на овај начин питање Љубљанске банке ријешила уставним законом који је по природи ствари, а и сходно Уставу Републике Словеније, резервисан за важније ствари. На тај начин отклоњена је могућност да се утврди да је овај закон противуставан и да се стави ван снаге с обзиром на то да му је дат ранг „уставног” закона”. Уставни суд примјећује да је, када се одлучивало о уставном предлогу којим је, *inter alia*, оспорен споменути члан 22б) Уставног закона, Уставни суд Републике Словеније 11. априла 1996. године ријешио да није надлежан да оцјењује одредбе тог закона, јер је оспорени закон уставне природе, па је због тога био ван његове надлежности, а како предвиђа члан 160 словеначког Устава.

64. Дакле, Уставни суд закључује да је Љубљанска банка имала једнаку одговорност према штедишама које су своју девизну штедњу положили на словеначкој територији и оним који су то учинили у иностранству. Да би Љубљанску банку спасила од потешкоћа, Република Словенија је након осамостаљивања одлучила да преузме одговорност за потраживања, али само за девизне депозите у Словенији. Словенија није могла да примијени тако различито поступање, јер је НБЈ била у обавези према Љубљанској банци у висини укупног износа депоноване девизне штедње, без обзира на то гдје су депозити уплаћени. Сем тако различитог поступања, Република Словенија је од НБЈ наставила да потражује средства на основу укупног износа номинално депоноване девизне штедње, укључујући и ону која је депонована ван словеначке територије. Међутим, дио штедње за који Словенија није преузела одговорност остао је предмет приватно-правног односа банке и њених штедиша све док поменути уставним законом из 1994. године страним штедишама није постало немогуће да наплате потраживања која имају према Љубљанској банци.

65. На крају, Уставни суд истиче да проблем са бившом Љубљанском банком д.д. Љубљана није присутан само на тлу Босне и Херцеговине. Наиме, девизне штедише из Републике Хрватске покренуле су поступак против Републике Словеније пред Европским судом. Тај суд је донио одлуку којом је пријаве прогласио прихватљивим против Републике Словеније (види Европски суд за људска права, *Ковачић и други против Републике Словеније*, пресуда од 1. априла 2004. године). Наведени предмет се односи на захтјеве хрватских држављана који су улагали свој новац у конвертибилним страним валутама на штедне рачуне у филијали словеначке Љубљанске банке у Загребу.

66. У односу на Инвестбанку Београд, Уставни суд запажа да наведена банка није регистрована у Босни и Херцеговини као самостална банка. Рјешењем Вишег суда у Сарајеву број УФ/І-5368/92 од 9. марта 1993. године извршен је упис оснивања Депозитне банке д.д. Сарајево, чији је један од оснивача и Инвестбанка, Пословна јединица Сарајево, са свим својим средствима. Из Рјешења Кантоналног суда број УФ/І-188/01 од 16. априла 2001. године, којим је извршен упис промјене оснивача наведене банке, видљиво је да Инвестбанка, Пословна јединица Сарајево, више није међу оснивачима Депозитне банке д.д. Сарајево. Кантонални суд је навео да у свом регистру нема података у вези са Основном привредно-инвестиционом банком у Београду - Инвестбанком.

67. Уставни суд подсјећа да је у вријеме када су апеланти полагали своја средства на девизне рачуне код ове банке, тј. прије оружаног сукоба у Босни и Херцеговини, њено сједиште било у Београду, на територији садашње Државне Заједнице Србије и Црне Горе. У складу са чланом 14 Закона о банкама и другим финансијским организацијама СФРЈ („Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” бр. 10/89, 4089, 87/89, 18/90, 72/90 и 79/90), банка је била искључиви носилац права и обавеза насталих у пословању са трећим лицима, односно подносиоцима апелација. Сходно наведеном, становиште Уставног суда у погледу Љубљанске банке д.д. Сарајево може да се примијени и на Инвестбанку.

68. На основу наведеног, Уставни суд закључује да Босна и Херцеговина није одговорна *ratione personae* у вези са исплатом старе девизне штедње у односу на Љубљанску банку д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, и Инвестбанку Београд, те Босна и Херцеговина не може да се сматра одговорном за обавезу исплате старе девизне штедње апелантима, јер су оне настале на територији других држава. Слиједи да су апелације инкомпатибилне *ratione personae* са одредбама члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине.

69. Међутим, Уставни суд примјећује да члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију укључује и позитивну обавезу државе да заштити своје грађане.

70. У складу са чланом 16 став 3 Правила Уставног суда, Уставни суд може изузетно да разматра апелацију и када нема одлуке надлежног суда, уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини.

71. Правило исцрпљивања правних лијекова захтијева да апелант дође до коначне одлуке. Коначна одлука представља одговор на последњи правни лијек, који је дјелотворан и адекватан да испита нижестепену одлуку како у чињеничном, тако и у правном погледу. При томе, апелант одлучује да ли ће користити правни лијек, без обзира на то да ли се ради о редовном или ванредном правном лијеку. Одлука којом је правни лијек одбачен зато што апелант није испоштовао формалне захтјеве правног лијека (рок, плаћање такси, форма или испуњење других законских услова) не може да се сматра коначном. Коришћење таквог правног лијека не прекида рок од 60 дана прописан чланом 16 став 1 Правила Уставног суда (види Рјешење Уставног суда У 15/01, од 4. и 5. маја 2001. године).

72. У складу са наведеним, Уставни суд ће размотрити да ли постоје ефикасни правни лијекови и, ако је тако, да ли су апеланти доказали да су их исцрпили, те да ли су доказали да су апелације поднесене у року од 60 дана од дана када је донесена коначна одлука.

73. Уставни суд, на првом мјесту, напомиње да је при примјени принципа исцрпљивања правних лијекова потребно да се испита у сваком поједином случају да ли је правни лијек дјелотворан или не сходно релевантним законима државе.

74. На појединца не може да се стави претјерани терет у откривању који је најефикаснији пут којим би се остварила његова права (види Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлука број У 18/00, од 10. маја 2002. године, тачка 40, објављена у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 30/02). Дјелотворност правног лијека се не огледа само у чињеници да је он правно и формално предвиђен већ и да је у пракси успјешан. Основна људска права, која штите Европска конвенција и Устав Босне и Херцеговине, морају да буду стварна и дјелотворна како у закону, тако и у пракси, а не илузорна и теоретска. Правни лијекови који су предвиђени за заштиту права морају да буду физички доступни, не смију да буду ометани актима, пропустима, одгађањима или немаром власти, те морају да буду у стању да штите предметна права (види Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлука број У 36/02 од 30. јануара 2004. године, тачка 25, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 9/04).

75. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је у Босни и Херцеговини већ етаблирана пракса да подносиоци апелације могу да се обрате директно Уставном суду Босне и Херцеговине у случају када нема дјелотворних правних лијекова у вези са одређеним уставним правом и правима из Европске конвенције. Тако је у свим

случајевима неразумног трајања поступка закључено да у Босни и Херцеговини не постоји правни лијек против тврдње да је у одређеном случају повријеђено право на одлучивање у разумном року. Због тога, апеланти нису морали да се обрате нити једном домаћем органу, већ директно Уставном суду Босне и Херцеговине или раније Дому за људска права, односно Комисији за људска права при Уставном суду Босне и Херцеговине, и тврде повреду цитираног права (види Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлука број АП 769/04, од 30. новембра 2004. године, тачка 23, са упутом на даљу праксу Европског суда за људска права). Даље, Дом за људска права јасно је навео да чињеница да поступак још траје неће спријечити Дом да испита жалбене наводе подносилаца пријаве у вези са дужином поступка (види Одлука о прихватљивости и меритуму, СН/99/1972, *М.Т. против Републике Српске*, од 3. јула 2003. године, тачка 27). Исти случај био је са правом приступа суду, у ком је закључено да Босна и Херцеговина и њене подржавне територијалне цјелине нису предвидјеле правни лијек против повреде права приступа суду (види, на примјер, Одлуку о прихватљивости и меритуму Комисије, *Дмитар Арула против Федерације Босне и Херцеговине*, од 8. и 9. марта 2005. године, тачка 55; Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлука број У 19/00 од 4. маја 2001. године, тачка 12, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 27/01).

76. Уставни суд наводи да је прва индиција недјелотворног правног система у погледу исплате старе девизне штедње чињеница да грађани Босне и Херцеговине до данас нису наплатили своја девизна потраживања положена код Љубљанске и Инвестбанке. Сем тога, неки од апеланата покренули су поступке пред домаћим судовима како би им се исплатила готовина са њихових рачуна. Ниједан од апеланата није до сада у томе успио.

77. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да не постоје дјелотворни правни лијекови који су доступни апелантима, а које би требало да исцрпе. У овим околностима Уставни суд није спријечен да разматра апелације. Треба напоменути да је захтјев за исплату правни захтјев који се формално, али и фактички, протеже од самог почетка немогућности да се штедишама исплати њихова девизна штедња. Сходно томе, иако је настала прије 14. децембра 1995. године, правна ситуација је непромијењена до данас. Ради се, значи, о класичном случају тврдње континуиране повреде (види, између осталих, Дом за људска права, СН/99/1900 и 1901, *Д.С. и Н.С. против Федерације Босне и Херцеговине*, одлуке о прихватљивости и меритуму од 6. марта 2002. године, тачка 49; Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлука број У 23/00, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 10/01).

78. Имајући у виду одредбу члана 16 став 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметне апелације испуњавају услове из наведеног члана у погледу допустивости.

VII. Меритум

79. Апеланти се жале да им је повријеђено право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на имовину

80. Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

„3. Набрајање права

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

к) Право на имовину.”

81. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

“Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може да буде лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу са општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.”

82. Европски суд за људска права сматра да ова одредба „у суштини гарантује право на имовину” и „садржи три различита правила”. Прво, које је изражено у првој реченици првог става и које је опште природе, изражава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, у другој реченици истог става, обухвата лишавање имовине и ограничава га извјесним условима. Трећи, садржан у другом ставу, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине у складу са општим интересом, спровођењем оних закона које

сматрају потребним за ту сврху (види Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлука број У 3/99 од 17. марта 2000. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 21/00). Друго и треће правило се тичу посебних инстанци уплитања у права на мирно уживање имовине (види Европски суд за људска права, *Scollo против Италије*, пресуда из 1995, серија А, бр. 315, став 26). Ако мјера која негативно утиче на својину није у обиму ни другог ни трећег правила, неопходно је да се размотри да ли је повријеђено прво правило и због тога мора да се одреди „да ли је успостављен праведан однос између захтјева општег интереса заједнице и потреба да се заштите основна права појединца” (види Европски суд за људска права, *Sporrong и Lonroth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982. године, серија А, број 52, став 69).

83. Прије свега, Уставни суд треба да утврди да ли се у конкретном случају ради о имовини апеланата. Сходно установљеној пракси, ријеч имовина укључује широк обим имовинских интереса које треба да штити (види пресуду бивше Европске комисије за људска права, *Wiggins против Уједињеног Краљевства*, апликација број 7456/76, Одлуке и извјештаји (О.И) 13, ст. 40-46 (1978)), а који представљају економску вриједност. Концепт имовине има аутономно значење, а доказивање утврђеног економског интереса може да буде довољно ако се установи право заштићено Европском конвенцијом, при чему питање да ли су имовински интереси признати као законско право у домаћем правном систему није значајно (види пресуду Европског суда за људска права, *Tre Traktörer Aktibolag против Шведске* из 1984. године, серија А, број 159, став 53).

84. Уставни суд сматра неспорним да потраживања ималаца старе девизне штедње представљају њихову својину у смислу члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Такво становиште донио је и Дом за људска права у својој ранијој пракси и у неколико прилика установио је да стара девизна штедња представља имовину у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Дом је утврдио да, без обзира на финансијску ситуацију банака и општу економску ситуацију у држави, те ограничења у подизању старе девизне штедње или *de facto* блокирања те штедње, новац који је депонован на рачунима подносилаца пријава представља економску вриједност. Потраживања подносилаца пријава код банака по основу њихове девизне штедње тако представљају *својину* у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију (види одлуку Дома број 97/48 и др., *Поропат и други*, тачка 161).

85. Уставни суд сматра да се предметни случајеви односе на пропуст власти да дјелотворно заштити права апеланата на мирно уживање имовине. Уставни суд подсјећа да је потребно, када се нека мјера која захвата имовину не убраја у домен другог или трећег правила, да се размотри да ли је дошло до повреде првог правила за које треба да се одреди „да ли је праведна равнотежа успостављена између општег интереса заједнице и услова везаних за заштиту индивидуалних основних права”.

86. Даље, Уставни суд истиче да члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију може да указује на позитивну обавезу државе да обезбиједи дјелотворну заштиту индивидуалних права (види Европска комисија, Одлука број 20357/92 од 7. марта 1994. године, Д.Р. 76 А, стр. 80). Позитивна обавеза државе може да укључује обезбјеђивање дјелотворних, разумних и прикладних мјера које могу да допринесу да апеланти дођу до своје имовине. Ова позитивна обавеза државе, сходно Европској конвенцији, постоји једино у погледу мјера које држава треба да предузме, а не резултата које треба да постигне. Иако је суштина члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију заштита појединца од произвољног мијешања јавних власти, он не обавезује државу само да се уздржи од таквог мијешања, сем овог у првом реду негативног одређеног понашања, мора да постоји и позитивна обавеза усмјерена према ефективном поштовању права на имовину.

87. Држава ужива одређени степен слободне процјене приликом одређивања корака који се предузимају с циљем да се обезбиједи поштовање Европске конвенције (види пресуде у предмету Rees од 17. октобра 1986. године, серија А, број 106, страна 15, став 37, и у предмету Leander од 26. марта 1987. године, серија А, бр. 116, страна 25, став 59 у вези са ставом 2).

88. У складу са чланом III/1е) Устава Босне и Херцеговине, у искључиву надлежност Босне и Херцеговине убраја се финансирање институција и међународних обавеза Босне и Херцеговине, па Уставни суд сматра да рјешавање питања старе девизне штедње положене код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, и Инвестбанке Београд мора да се доведе у везу са надлежношћу Босне и Херцеговине на пољу испуњавања њених међународних обавеза.

89. Босна и Херцеговина, у смислу алинеје 4 Преамбуле Устава Босне и Херцеговине, која има нормативни карактер, у складу са одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине (види Дјелимичну одлуку Уставног суда број У 5/98 III од 30. јуна и 1. јула 2000. године, тачка 17), обавезна је да *подстакне опште благостање и економски развој путем заштите приватног власништва и унапређења*

тржишне привреде. Настављајући државноправни континуитет Републике Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина је морала да настави да рјешава питања старе девизне штедње које је започела одлукама из 1995. године, односно 1996. године. Уставни суд сматра да је очигледно да рјешавање проблема старе девизне штедње подразумијева рјешавање низа питања која нису само економске него и политичке природе. Ту се посебно мисли и на чињеницу да ефикасно рјешавање тог проблема зависи и од рјешавања питања сукцесије имовине бивше СФРЈ, односно имплементације Споразума о питању сукцесије. Босна и Херцеговина, у складу с тим споразумом, који је ратификован 2001. године, има обавезу да предузме све неопходне активности како би се ријешили проблем старе девизне штедње.

90. Сходно члану II/1 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина и њени ентитети треба да обезбиједи највиши ниво међународно признатих људских права и основних слобода, а у складу са чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине, права и слободе предвиђени Европском конвенцијом и њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини.

91. Члан III Устава Босне и Херцеговине генерално регулише надлежности и односе између Босне и Херцеговине и ентитета тако да су у ставу 1 експлицитно наведена питања која се убрајају у искључиву надлежност институција Босне и Херцеговине. У члану III/5а) Устава Босне и Херцеговине предвиђени су услови под којима Босна и Херцеговина преузима додатне надлежности, између осталог, надлежности у *„стварима које су предвиђене анексима 5-8 Општег оквирног споразума“*. У ствари, држава је, тумачећи прави смисао овог члана, у специфичним друштвеним околностима надлежна, односно дужна да преузме надлежности, између осталог, у оним *„стварима које су предвиђене анексима 5-8 Општег оквирног споразума“*.

92. Уколико би се ова одредба повезала са другим уставним обавезама као, нпр., *„успоставом демократског друштва“*, *„владавином права“*, поштовањем људских права и прихватањем тзв. *четири слободе ЕУ*, као основним стубовима уставног система Босне и Херцеговине, јасно се намеће закључак да смисао члана III/5а) Босни и Херцеговини даје надлежност са циљем да, на примјер, регулише у *стварима које су предвиђене анексима 5-8 Општег оквирног споразума или очувања међународног субјективитета Босне и Херцеговине“*, јер непоштовање људских права и основних слобода и неиспуњавање међународних обавеза неизбјежно воде у међународну изолацију и, путем непризнавања институција такве државе, у нестанак тог субјективитета.

93. Анекс 6 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини (у даљњем тексту: Општи оквирни споразум) представља споразум о људским правима у ком су се Република Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска договориле да ће поштовати људска права, и то тако што ће „(...)обезбиједити свим лицима унутар њихове јурисдикције највиши ниво међународно признатих људских права и фундаменталних слобода, укључујући права и слободе који су обезбијеђени Европском конвенцијом и њеним протоколима и осталим међународним споразумима који су наведени у прилогу уз овај анекс. То су: (...) право на власништво“.

94. Анексом 6 Општег оквирног споразума предвиђено је да постоје институције за заштиту људских права на нивоу Босне и Херцеговине са искључивом надлежношћу да испитују повреде људских права и слобода из Европске конвенције. Из Анекса 6 Општег оквирног споразума произилази да је интенција његових твораца била да се превасходно на нивоу државе Босне и Херцеговине обезбиједе механизми заштите људских права и слобода, односно да је држава та која мора да створи оквир за заштиту људских права и слобода. У остварењу тог свог „задатка“ из Општег оквирног споразума Босна и Херцеговина је обезбиједила механизме за заштиту људских права на нивоу државе, оснивањем институција за заштиту људских права, како је то и предвидио Анекс 6.

95. Међутим, Босна и Херцеговина, када су у питању имовинска права власника старе девизне штедње положене код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, и Инвестбанке Београд, пропустила је да предузме све неопходне мјере како би тим лицима обезбиједила да остваре суштину својих права на имовину из Устава Босне и Херцеговине, односно Европске конвенције. Босна и Херцеговина је дужна да, у оквиру своје надлежности, предузме све потребне поступке како би се питање старе девизне штедње положене код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, и Инвестбанке Београд ријешило. Овдје се посебно мисли на чињеницу да ефикасно рјешавање овог проблема зависи и од рјешавања питања сукцесије имовине бивше СФРЈ, односно имплементације Споразума о питању сукцесије. Босна и Херцеговина у складу са тим споразумом, који је ратификован 2001. године, има обавезу да предузме све неопходне активности како би се ријешило проблем старе девизне штедње депоноване код Љубљанске банке и Инвестбанке.

96. Босна и Херцеговина је дужна да предузме политичке мјере, да предлаже, захтијева и заговора код Републике Словеније и Државне Заједнице Србије и Црне

Горе да донесу одговарајуће мјере за рјешење проблема старе девизне штедње положене код Љубљанске банке д.д. Љубљана, преко Главне филијале Сарајево и Инвестбанке Београд. Даље, Босна и Херцеговина и друге бивше републике СФРЈ, сходно члану 7 Анекса Ц Уговора о питању сукцесије, потписаног 29. јуна 2001. године, обавезале су се да ће без одгађања преговарати под покровитељством Банке за међународно поравнање о потреби да се заштити „девизна штедња појединаца”. Босна и Херцеговина треба да подстиче наставак преговора о наведеном проблему под покровитељством Банке за међународна поравнања.

97. Уставни суд истиче да Босна и Херцеговина није доставила никакав одговор који би могао да оправда то што власти нису дејствовале тако да у овом случају обезбиједи одговарајућу правну заштиту права апеланата на имовину.

98. У смислу наведеног, Уставни суд закључује да држава није извршила своју позитивну обавезу да реагује благовремено и конзистентно у погледу питања од општег интереса. Општа несигурност која је створена на тај начин одразила се на апеланте који низ година нису у могућности да дођу до своје имовине. Босна и Херцеговина пропустила је да апелантима који су своју стару девизну штедњу полагали код филијала Љубљанске банке д.д. Љубљана и Инвестбанке Београд обезбиједи њихово право на мирно уживање свог власништва. Сходно томе, држава није извршила своју обавезу према којој је морала да дејствује и заштити право на имовину својих грађана које им је загарантовано чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију (види *Paduraru v. Румуније*, представка бр. 63252/00, тачка 112). Тиме је Босна и Херцеговина нарушила принцип правичне равнотеже између захтјева јавног интереса и захтјева које намеће заштита права заинтересованог лица на поштовање имовине и повриједила права апеланата на мирно уживање имовине из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

99. С обзиром на то да је овом одлуком утврђена повреда права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију у односу на позитивну обавезу Босне и Херцеговине, Уставни суд сматра да то представља довољну сатисфакцију апелантима за кршење њиховог права на имовину.

100. На крају, Уставни суд закључује да се Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска нису мијешале у права апеланата на мирно уживање њихове имовине и нису повриједили члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Остали наводи

101. У оквиру закључака у погледу права апеланата на повреду права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговину и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд закључује да у конкретном случају нема потребе да посебно испитује наводну повреду права на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

102. Уставни суд закључује да Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска нису одговорне у погледу исплате старе девизне штедне депоноване код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, и Инвестбанке Београд због тога што су апелације *ratione personae* инкомпатибилне са Уставом Босне и Херцеговине. Босна и Херцеговина је одговорна што је пропустила да дјелотворно заштити права апеланата на мирно уживање њихове имовине.

103. На основу члана 16 став 4 тачка 10, члана 61 ст. 1, 2 и 3 и члана 64 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

104. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj AP 862/04

RJEŠENJE

Zahtjev Slobodana Pavlovića za
preispitivanje odluke Ustavnog
suda Bosne i Hercegovine

Rješenje od 14. marta 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u izvornom vijeću, u sastavu: predsjednik Mato Tadić, potpredsjednici Miodrag Simović i Hatidža Hadžiosmanović, sudije Valerija Galić i Jovo Rosić, na sjednici održanoj 14. marta 2006. godine u predmetu broj **AP 862/04**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 3. i člana 70. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), donio je

R J E Š E N J E

Usvaja se zahtjev Slobodana Pavlovića za preispitivanje Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 862/04 od 15. juna 2005. godine.

Obrazloženje

1. Slobodan Pavlović (u daljnjem tekstu: apelant) sa Pala, kojeg zastupa Ozrenka Jakšić, advokatica iz Zvornika, podnio je 5. jula 2005. godine zahtjev za preispitivanje odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) broj AP 862/04 od 15. juna 2005. godine.

2. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 862/04 od 15. juna 2005. godine, kojom je odbacio apelaciju kao nedopuštenu zbog proteka roka za podnošenje. Ustavni sud je u toj odluci, između ostalog, zaključio sljedeće:

„3. Kako je apelantu, 11. augusta 2004. godine, uručena presuda Vrhovnog suda, broj Rev-111/03 od 6. februara 2004. godine, rok za podnošenje apelacije je istekao 10. oktobra 2004. godine. S obzirom da je apelacija podnesena 11. oktobra 2004. godine, proizlazi da je podnesena nakon što je protekao rok za podnošenje apelacije predviđen članom 15. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda. U skladu sa navedenim, Ustavni sud je zaključio da je apelacija podnesena neblagovremeno, odnosno nakon 61 dana, od dana kada je apelant primio osporenu presudu Vrhovnog suda.

4. *Imajući u vidu odredbe člana 16. stav 2. tačka 4. Poslovnika Ustavnog suda, prema kojima će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko apelant podnese apelaciju*

nakon proteka roka za podnošenje, Ustavni sud je jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke”.

3. U zahtjevu za preispitivanje navedene odluke Ustavnog suda apelant navodi da je nesporna činjenica da je Presudu Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-111/03 od 6. februara 2004. godine primio 11. augusta 2004. godine, te da je apelaciju na ovu presudu podnio 11. oktobra 2004. godine. Međutim, posljednji dan roka za podnošenje apelacije je padao u nedjelju 10. oktobra 2004. godine, odnosno na dan kad sudovi i pošte ne rade. S obzirom da je apelacija podnesena u ponedjeljak 11. oktobra 2004. godine, kao prvog narednog radnog dana, očigledno je da je podnesena u roku koji je predviđen članom 15. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

4. Prilikom ispitivanja dopustivosti zahtjeva za preispitivanje odluke Ustavnog suda, Ustavni sud je pošao od odredaba člana 70. Pravila Ustavnog suda, koje u relevantnom dijelu glase:

“Član 70.

(1) U slučaju da se otkrije neka činjenica koja je po svojoj prirodi mogla odlučno utjecati na ishod spora i koja, kad je odluka bila donesena, nije bila poznata Ustavnom sudu i nije razumno mogla biti poznata stranci, iz člana 15. stav 1. tačka b. ovih pravila, ta stranka može, u roku od šest mjeseci nakon što je stekla saznanje o toj činjenici, podnijeti zahtjev Ustavnom sudu za preispitivanje te odluke.

(2) U zahtjevu iz stava 1. ovog člana treba navesti odluku čije se preispitivanje traži, kao i potrebne podatke koji ukazuju da su ispunjeni uvjeti predviđeni u stavu 1. ovog člana. U prilogu zahtjeva dostavljaju se svi dokazi koji ga potkrepljuju. Zahtjev i dokumenti dostavljaju se Uredu registrara.

(...)

(6) Kada izvorno vijeće odluči da će preispitati svoju odluku, predmet preispitivanja razmatra se u skladu sa pravilima koja se primjenjuju u redovnom postupku pred Ustavnim sudom

(...)

(8) Preispitivanje odluke Ustavnog suda nije moguće ako je od njenog donošenja prošlo više od jedne godine.”

5. Iz navedenog člana Pravila Ustavnog suda proizlazi da su uvjeti za usvajanje zahtjeva za preispitivanje odluke Ustavnog suda, postojanje činjenica koje su po svojoj prirodi mogle odlučno uticati na ishod spora i koje, kad je odluka bila donesena, nisu bile poznate Ustavnom sudu i nisu razumno mogle biti poznate stranci, te da je zahtjev podnesen najkasnije u roku od šest mjeseci od dana saznanja o tim činjenicama, ali ne kasnije od godinu dana od donošenja odluke čije se preispitivanje zahtijeva.

6. S obzirom da je odluka Ustavnog suda čije se preispitivanje traži donesena 15. juna 2005. godine, a zahtjev podnesen 5. jula 2005. godine, Ustavni sud zaključuje da je zahtjev podnesen u roku iz člana 70. st. 1. i 8. Pravila Ustavnog suda.

7. Ustavni sud ističe da prilikom razmatranja zahtjeva za preispitivanje odluke Ustavnog suda Ustavni sud mora imati na umu da su, na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda konačne i obavezujuće. S obzirom da zahtjev za preispitivanje odluke Ustavnog suda dovodi u pitanje konačni karakter odluke Ustavnog suda, mogućnost preispitivanja tih odluka, prema članu 70. Pravila Ustavnog suda, je izuzetan postupak i mora biti predmet strogog ispitivanja.

8. U postupku preispitivanja konačne odluke Ustavnog suda, Ustavni sud je ograničen na ispitivanje o tome da li su *prima facie*, činjenice koje su podnesene, takve da bi mogle po svojoj prirodi imati odlučujući uticaj. S ciljem utvrđivanja da li bi činjenice na kojima se zasniva zahtjev za preispitivanje mogle po svojoj prirodi odlučujuće utjecati one se moraju razmatrati u vezi sa odlukom Ustavnog suda čije se preispitivanje traži. U vezi s tim, Ustavni sud ističe da sam zahtjev za preispitivanje nije dovoljan da dovede do zaključka da bi činjenice koje su navedene u zahtjevu mogle po svojoj prirodi odlučujuće utjecati na ishod. S druge strane, Ustavni sud ne može isključiti mogućnost da bi činjenice koje su u pitanju mogle po svojoj prirodi odlučujuće utjecati na ishod. Ustavni sud treba da odluči da li činjenice navedene u zahtjevu stvaraju nedoumicu u pogledu zaključaka sadržanih u odluci Ustavnog suda čije se preispitivanje traži.

9. U pogledu razmatranja osnovanosti konkretnog zahtjeva za preispitivanje navedene odluke, Ustavni sud zapaža iz sadržaja zahtjeva za preispitivanje, u odnosu na sadržaj apelacije od 11. oktobra 2004. godine, da proizlazi da se navodi u zahtjevu za preispitivanje odnose na žalbu u pogledu roka za podnošenje apelacije, propisanog članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu proizlazi da je apelant osporenu presudu primio 11. augusta 2004. godine, a apelaciju podnio 11. oktobra 2004. godine, tj. nakon 61. dana od dana prijema osporene presude. Međutim, imajući u vidu

činjenicu da je posljednji dan roka za podnošenje apelacije istekao u nedjelju 10. oktobra 2004. godine, a prema općeprihvaćenim pravilima računanja rokova u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine, Ustavni sud apelantov zahtjev smatra prihvatljivim i opravdanim.

10. S obzirom na navedeno, Ustavni sud konstatuje da je apelacija broj AP 862/04 od 11. oktobra 2004. godine podnesena u roku predviđenom članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, pa je zahtjev apelanta za preispitivanje Odluke Ustavnog suda broj AP-862/04 od 15. juna 2005. godine osnovan.

11. Zbog navedenog, a polazeći od odredaba člana 70. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

12. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj AP 214/03

RJEŠENJE

Rješenje o neizvršenju Odluke
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Rješenje od 1. travnja 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 214/03**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 3. i članka 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Tudor Pantiru, dopredsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

David Feldman, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 1. travnja 2006. godine donio

R J E Š E N J E

Utvrđuje se da Apelacijski sud Brčko Distrikta onemogućuje izvršenje Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 214/03 od 20. studenoga 2004. godine.

Ukida se Presuda Apelacijskog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj PŽ-79/05 od 30. prosinca 2005. godine.

Na temelju članka 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se Osnovnom sudu Brčko Distrikta da, bez odlaganja, omogući izvršenje Presude PS-5/00 od 27. lipnja 2005. godine.

Nalaže se Osnovnom sudu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine da, u roku od 30 dana od dostave ovog rješenja, izvijesti Ustavni sud Bosne i

Hercegovine o poduzetim mjerama, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Sukladno članku 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo se rješenje dostavlja glavnom tužitelju Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i “Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj AP 214/03 od 20. studenoga 2004. godine usvojio apelaciju Privredne banke d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelant), koju zastupa Osman Mulahalilović, odvjetnik iz Brčkog, pa je utvrdio povredu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Ovom je odlukom Ustavni sud naložio Osnovnom sudu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) da po žurnom postupku donese novu odluku sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije. Također, Ustavni je sud naložio Osnovnom sudu da u roku od 90 dana od dana dostave Odluke broj AP 214/03 izvijesti Ustavni sud o poduzetim mjerama, a sukladno članku 75. stavak 5. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda.

2. Osnovni je sud dopisima, zaprimljenim u Ustavnom sudu 31. siječnja 2005. godine, 20. srpnja 2005. godine, 21. listopada 2005. i 7. studenoga 2005. godine, obavijestio Ustavni sud je da postupio prema nalogu Ustavnog suda iz Odluke AP 214/03, odnosno da je po žurnom postupku donio novu odluku u predmetu PS-5/00. U ovom je postupku Osnovni sud donio presudu kojom se nalaže upis prava raspolaganja i predaja predmetne nekretnine apelantu, broj PS-5/00 od 27. lipnja 2005. godine, čime je izvršena odluka Ustavnog suda tako što je *„...utvrđeno da je ništavan upis prava raspolaganja na ime tužene Privredne banke a.d. Brčko na nekretninama tužiteljice Privredne banke d.d. Sarajevo, označene kao k.č. 6/28 zgrada, kućište i dvorište, u pov. 420 m² i k.č 6/32 kuća i kućište, u pov. od 280 m², upisana u zk.ul. broj 9537 KO Brčko, potom k.č 7/146 kuća sa kućištem i dvorištem u pov. od 905 m² upisane u zk.ul. broj 46 KO Brčko, te da se dosljedno tomu nalaže zemljišno-knjižnom uredu Osnovnog suda Brčko Distrikta BiH da*

izvrši upis prava raspolaganja u dijelu 1/1 na ime tužiteljice na navedenim nekretninama, te tako uspostavi pređašnje zemljišno-knjižno stanje na navedenim nekretninama, te se obvezuje tuženi da tužiteljici predaju u posjed i slobodno raspolaganje navedene nekretnine slobodne od svih osoba i svih pokretnih stvari koje nisu vlasništvo tužene.” Također, navedenom je presudom “djelomično poništen Ugovor o kupoprodaji nekretnina zaključen 24. listopada 2003. godine i ovjeren pred Osnovnim sudom Brčko Distrikta, pod poslovnim brojem Ov. broj 8760/03 između tužene Pavlović Internacional Bank Slobomir, AD Bijeljina i tuženog Brčko Distrikta, i to u dijelu kojim je tuženi Brčko Distrikt predao tuženoj Pavlović Internacional Bank Slobomir, AD Bijeljina, nekretnine označene kao k.č 7/146 kuća sa kućištem i dvorištem u pov. od 905 m² upisane u zk.ul. 46 KO Brčko i k.č 6/32 kuća i dvorište u pov. od 280 m² i k.č. 6/28 zgrada, kućište i dvorište u pov. od 420 m², obje upisane u zk.ul. broj 9537 KO Brčko.”

3. Osnovni je sud dopisom zaprimljenim u Ustavnom sudu 20. veljače 2006. godine dostavio Presudu Apelacijskog suda Brčko Distrikta broj PŽ-79/05 od 30. prosinca 2005. godine. Navedenom je presudom odbijen apelantov priziv na Presudu Osnovnog suda broj PS-5/00 od 27. lipnja 2005. godine, a podnesen zbog toga što u presudi nije određen rok za izvršenje presude, kao i zbog odluke o troškovima parničnog postupka. Također, ovom je presudom usvojen priziv Pavlović Internacional Bank Slobomir, AD Bijeljina i Brčko Distrikta, tako što je u cijelosti odbijen apelantov tužbeni zahtjev iznesen u postupku pred Osnovnim sudom.

4. Ustavni sud, prije svega, opaža da je Osnovni sud donio novu presudu sukladno odluci Ustavnog suda, a koju je Apelacijski sud svojom Presudom broj PŽ-79/05 od 30. prosinca 2005. godine preinačio i odbio apelantov tužbeni zahtjev. U navedenoj presudi Apelacijski sud, između ostalog, konstatira da je: „*prvostupanjski sud u postupku pravilno ustvrdio činjenično stanje... Međutim, ovaj sud nalazi da tuženi osnovano u prizivu ukazuje da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio materijalno pravo kada je tužbeni zahtjev tužiteljice usvojio i odlučio kako je to u izreci pobijane presude navedeno.*” U presudi se, dalje, navodi: „*... Slijedom navedenog i zahtjev tužiteljice za predaju u posjed prijepornih nekretnina nije utemeljen imajući pri tomu posebice u vidu i činjenicu da tužiteljica nije u prvostupanjskom postupku dokazala da je kao privatizirana banka pravni sljedbenik Privredne banke Sarajevo DD Sarajevo, te da je u postupku privatizacije nekretnine, čiju predaju u posjed traži, kupila. Obzirom da je, kako je već navedeno, Brčko Distrikt BiH ovlašten izvršiti privatizaciju navedene banke sukladno Nalozima Supervizora za Brčko koji se odnose na privatizaciju, što je Brčko Distrikt i učinio Kupoprodajnim ugovorom od 24. listopada 2003. godine, to se i zahtjev tužiteljice za poništenjem navedenog ugovora*

u odnosu na nekretnine koje su predmetom spora, pravilnom primjenom materijalnog prava ukazuje neutemeljenim. Kako je, dakle, prvostupanjski sud na utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenio materijalno pravo kada je usvojio tužbeni zahtjev tužiteljice (prvostupanjski je sud odluku temeljio na odredbama Zakona o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima, odnosno odredbama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima Brčko Distrikta BiH te odredbi Zakona o obligacijskim odnosima) valjalo je pobijanju presudu preinačiti i odbiti tužiteljčin tužbeni zahtjev u cijelosti, a na temelju odredbe članka 301. točka 3. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH.”

5. Odluka Ustavnog suda broj AP 214/03 od 20. studenoga 2004. godine sadrži izričit nalog Osnovnom sudu da po žurnom postupku donese novu odluku u predmetu PS-5/00 sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije. U svojoj je odluci Ustavni sud obrazložio zašto je, nakon detaljne analize, ustvrdio postojanje kršenja apelantovih prava zagwarantiranih člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije i u čemu se to kršenje sastoji, kako je to propisano člankom 64. stavak 4. Pravila Ustavnog suda. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće. Osim toga, prema članku 74. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, konačne i obvezujuće odluke Ustavnog suda dužna je poštovati svaka fizička i pravna osoba, a prema stavku 2. istog članka, sva su tijela vlasti dužna, u okviru svojih nadležnosti utvrđenih ustavom i zakonom, provoditi odluke Ustavnog suda. Ovo suštinski znači da kada Ustavni sud, postupajući prema apelacijskoj nadležnosti iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, nekom sudu naloži žurnu provedbu postupka i donošenje nove odluke, uz poštovanje ustavnih prava, taj je sud dužan ponovno provesti određeni postupak i donijeti odluku sukladno odluci Ustavnog suda.

6. Međutim, Ustavni sud naglašava da, u ustavno-pravnoj praksi, donošenje nove odluke nije samo sebi svrha. Dapače, svrha ponovnog postupka i donošenja nove odluke je da se otklone greške učinjene u ranijem postupku i to sukladno pravnom shvaćanju i pravnim ocjenama Ustavnog suda, što je i izričita odredba članka 64. stavak 6. Pravila Ustavnog suda. Dakle, obveznost i izvršnost odluka Ustavnog suda ne odnosi se samo na izreku te odluke, već i na pravno shvaćanje i pravne ocjene o tomu koje je ustavno pravo povrijeđeno i na koji način.

7. U konkretnom slučaju, Ustavni sud konstatira da je Osnovni sud nakon donošenja nove presude, omogućujući tuženoj strani da može uložiti prigovor Apelacijskom sudu na novodonesenu presudu, samo formalno postupio po nalogu Ustavnog suda, ali suštinski

nije izvršio Odluku broj AP 214/03, budući je potpuno zanemario činjenicu da su odluke Ustavnog suda konačne i obvezujuće i da je njihovo izvršenje obveza za svaku pravnu i fizičku osobu. Ovakvo postupanje Osnovnog suda je oprečno Ustavu Bosne i Hercegovine i Pravilima Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. S druge strane, Apelacijski je sud, kod razmatranja priziva na presudu Osnovnog suda, također morao voditi računa o konačnoj i obvezujućoj Odluci Ustavnog suda broj AP 214/03, te o pravnim shvaćanjima Ustavnog suda izraženim u toj odluci. Postupajući oprečno toj odluci, Apelacijski je sud postupio oprečno izričitom nalogu Ustavnog suda izraženom u Odluci broj AP 214/03 od 20. studenoga 2004. godine, te je na taj način onemogućio izvršenje ove konačne i obvezujuće odluke Ustavnog suda, što je oprečno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članku 74. stavak 2. Pravila Ustavnog suda.

8. Na temelju navedenog, Ustavni sud smatra nužnim ukinuti presude Apelacijskog suda, jer bi njihovo ostajanje na snazi predstavljalo nastavak kršenja apelantovih ustavnih prava, kako je to u svojoj odluci Ustavni sud već obrazložio.

9. Osim toga, članak 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda propisuje da Ustavni sud može odrediti način izvršenja svoje odluke. Stoga je Ustavni sud, s ciljem osiguranja izvršenja svoje Odluke AP 214/03 od 20. studenoga 2004. godine i osiguranja apelantu ustavnih prava koja su mu povrijeđena, naložio Osnovnom sudu da, bez odlaganja, omogući izvršenje Presude broj PS-5/00 od 27. lipnja 2005. godine, te da, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda, o poduzetim mjerama izvijesti Ustavni sud.

10. Ovo se rješenje, sukladno članku 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda, dostavlja nadležnom tužitelju Bosne i Hercegovine.

11. Na temelju članka 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

12. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 701/04

РЈЕШЕЊЕ

Рјешење о неизвршењу Одлуке
Уставног суда Босне и
Херцеговине

Рјешење од 1. априла 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број **АП 701/04**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 3 и члана 74 став 6 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), у саставу:

Мато Тадић, председник

Tudor Pantiru, потпредседник

Миодраг Симовић, потпредседник

Хатица Хациосмановић, потпредседница

David Feldman, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 1. априла 2006. године донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Утврђује се да Општински суд у Бихаћу није извршио Одлуку Уставног суда број АП 701/04 од 28. јуна 2005. године.

У складу са чланом 74 став 6 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, ово рјешење се доставља Тужилаштву Босне и Херцеговине.

Рјешење објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, “Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

1. Уставни суд Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) је Одлуком број АП 701/04 од 14. јула 2005. године дјелимично усвојио апелацију Реце Крупића, ког заступа Нијаз Хацић, адвокат из Санског Моста, утврдио повреду члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, у односу на недоношење одлуке у извршном поступку у предмету Општинског суда у Бихаћу (у даљњем тексту: Општински суд) број И-241/99 у разумном року. Овом одлуком Уставни суд је наложио Општинском суду да по хитном поступку спроведе извршни поступак у предмету број И-241/99, те да у року од три мјесеца од дана достављања те одлуке обавијести Уставни суд о мјерама које је предузео с циљем њеног извршења.
2. Општински суд је 14. јула 2005. године примио Одлуку Уставног суда број АП 701/04 од 14. јула 2005. године, од када је почео да тече рок од три мјесеца.
3. Уставни суд констатује да је рок за извршење наведене одлуке истекао 14. октобра 2005. године.
4. Уставни суд је 17. октобра 2005. године, будући да до тог датума није примио никакву информацију о извршењу наведене одлуке, затражио од Општинског суда да га обавијести о мјерама које предузео. Општински суд није доставио никакав одговор.
5. Апелантов заступник, адвокат Нијаз Хацић, 23. новембра 2005. године Уставном суду доставио је обавјештење да наведена одлука Уставног суда није извршена, а да је у међувремену апелант умро.
6. Уставни суд је у својој одлуци број АП 701/04 од 14. јула 2005. године одредио начин и рок за извршавање те одлуке. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће. Такође, сходно члану 74 став 1 Правила Уставног суда, коначне и обавезујуће одлуке Уставног суда дужно је да поштује свако физичко и правно лице, а сходно ставу 2 тог члана сви органи власти су дужни, у оквиру својих надлежности утврђених уставом и законом, да спроводе одлуке Уставног суда.

7. На основу изложеног, а у складу са чланом 74 став 6 Правила Уставног суда, Уставни суд утврђује да Општински суд није извршио Одлуку Уставног суда број АП 701/04 од 14. јула 2005. године.
8. Ово рјешење се, у складу са чланом 74 став 6 Правила Уставног суда, доставља Тужилаштву Босне и Херцеговине.
9. На основу члана 74 став 6 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.
10. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj AP 703/04

RJEŠENJE

Rješenje o neizvršenju Odluke
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Rješenje od 1. aprila 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 703/04**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 3. i člana 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Tudor Pantiru, potpredsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

David Feldman, sudija

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 1. aprila 2006. godine donio je

R J E Š E N J E

Utvrđuje se da Vlada Federacije Bosne i Hercegovine nije izvršila Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 703/04 od 23. marta 2005. godine u ostavljenom roku od tri mjeseca od dana dostave odluke.

U skladu sa članom 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo Rješenje se dostavlja Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”

Obrazloženje

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj AP 703/04 od 23. marta 2005. godine usvojio apelaciju PP „IDS” Novi Travnik (u daljnjem tekstu: apelant), podnesenu zbog neprovođenja izvršenja dozvoljenog rješenjima Općinskog suda u Kladnju broj Ip-34/98 od 10. aprila 1998. godine i 20. juna 2003. godine i utvrdio povredu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

2. Ovu odluku Ustavni sud je dostavio Vladi Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije BiH) da bi se osigurala apelantova ustavna prava u skladu sa ovom odlukom. Također, Ustavni sud je naložio Vladi Federacije BiH da u roku od tri mjeseca od dana prijema odluke Ustavnog suda obavijesti Ustavni sud o preduzetim mjerama u skladu sa članom 75. stav 5. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda.

3. Vlada Federacije BiH je 10. maja 2005. godine primila Odluku Ustavnog suda broj AP 703/04, od kada je počeo teći rok od tri mjeseca.

4. Ustavni sud konstatuje da je rok za izvršenje navedene odluke istekao 10. augusta 2005. godine.

5. Vlada Federacije BiH nije u roku utvrđenom u odluci, a ni naknadno, dostavila Ustavnom sudu informaciju o mjerama preduzetim s ciljem izvršenja navedene odluke.

6. Ustavni sud je 25. augusta 2005. godine primio apelantov dopis kojim se traži informacija da li je Vlada Federacije BiH postupila prema nalogu Ustavnog suda. Nakon toga, 10. oktobra 2005. godine, Ustavni sud je primio dopis Općinskog suda u Živinicama uz koji je dostavljen i dopis-mišljenje Vlade Federacije BiH broj 03-14-2795/05 od 1. juna 2005. godine, upućen općinskom načelniku Općine Kladanj, u kojem se, između ostalog, navodi: *“Unutrašnji dug koji se izmiruje putem izdavanja obveznica čini potpunu isplatu svakog potraživanja za koje su izdate obveznice. Dalje, prema članu 17. Zakona (o privremenom odlaganju od izvršenja potraživanja na osnovu izvršnih odluka na teret budžeta Federacije), obaveze za ratna potraživanja izmirivat će se izdavanjem obveznica. Napominjemo da će tražitelji zahtjeva za naknadu štete biti obaviješteni o načinu, vremenu*

i mjestu izdavanja obveznica, kao propisanom načinu izmirenja isplate ratnih potraživanja nastalih za vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti.”

7. Nakon toga, 11. novembra 2005. godine Ustavni sud je primio dopis općinskog načelnika Općine Kladanj, u kojem se kaže: *“Po spomenutoj apelaciji Vlada Federacije se nije izjasnila o preduzetim mjerama u skladu sa članom 75. stav 5. Poslovnika Ustavnog suda. Dana 2. novembra 2005. godine dobili smo nalog za izvršenje Općinskog suda Živinice za blokadu računa Općine radi izmirenja navedenog duga.”*

8. Također, Ustavni sud je 24. januara 2006. godine primio dopis zamjenika šefa Pravnog odjela OHR-a, gospodina Jaysona O. Taylora u kojem se, između ostalog, kaže: *„Ovom prilikom bih želio obavijestiti Sud da ovaj ured, pružajući podršku Federalnom ministarstvu finansija, zajednički s njim radi na izradi izmjena i dopuna Zakona o utvrđivanju i načinu rješavanja unutrašnjeg duga Federacije Bosne i Hercegovine, u skladu sa Odlukom AP 703/04 i u skladu sa relevantnim odlukama Komisije za ljudska prava pri Ustavnom sudu. Nažalost, taj proces još uvijek traje. Međutim, OHR nastavlja da blisko sarađuje sa Vladom i očekuje da će se nacrt izmjena i dopuna završiti za nekoliko sedmica. Kada Sud bude provjeravao da li se Vlada pridržava rokova koji su postavljeni Odlukom AP 703/04, zamolio bih ga da razmotri mogućnost da se predvidi dodatni rok za provođenje ove odluke.”*

9. Ustavni sud je u svojoj Odluci broj AP 703/04 od 23. marta 2005. godine odredio način i rok za izvršavanje te odluke. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće. Također, prema članu 74. stav 1. Pravila Ustavnog suda, konačne i obavezujuće odluke Ustavnog suda dužno je poštovati svako fizičko i pravno lice, a prema stavu 2. tog člana, svi organi vlasti su dužni, u okviru svojih nadležnosti utvrđenih ustavom i zakonom, provoditi odluke Ustavnog suda.

10. Na osnovu izloženog, a u skladu sa članom 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud utvrđuje da Vlada Federacije BiH nije izvršila konačnu i obavezujuću Odluku Ustavnog suda broj AP 703/04 od 23. marta 2005. godine.

11. Ovo rješenje se, u skladu sa članom 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda, dostavlja Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

12. Na osnovu člana 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

13. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj AP 129/04

RJEŠENJE

Rješenje o neizvršenju Odluke
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Rješenje od 27. svibnja 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 129/04**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 3. i članka 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Tudor Pantiru, dopredsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednica

David Feldman, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 27. svibnja 2006. godine donio

R J E Š E N J E

Utvrđuje se da Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, Vlada Republike Srpske i Vlada Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nisu u potpunosti izvršili Odluku Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine broj AP 129/04 od 27. svibnja 2005. godine.

Sukladno članku 74. stavak 6. Pravila Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine, ovo se rješenje dostavlja Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj AP 129/04 od 27. svibnja 2005. godine usvojio apelacije Munibe Hadža i drugih (u daljnjem tekstu: apelanti). Ovom je odlukom Ustavni sud utvrdio povredu ustavnih prava apelanata na zabranu podvrgavanja nehumanom postupku i prava na privatni i obiteljski život iz članka II/3.(b) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 3. i 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), te naložio Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Republike Srpske da putem svojih povjerenstava nadležnih za traženje nestalih osoba žurno i bez daljnjeg odgađanja, a najkasnije u roku od 30 dana od dana primitka odluke, apellantima dostave sve dostupne i raspoložive informacije o članovima njihovih obitelji nestalim tijekom rata na području Bosne i Hercegovine. Također je naloženo stranama iz članka 15. stavak 1. Zakona o nestalim osobama („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 50/04) da odmah i bez daljnjeg odgađanja, a najkasnije u roku od 30 dana, osiguraju operativno funkcioniranje institucija utemeljenih sukladno Zakonu o nestalim osobama, tj. Instituta za nestale osobe, Fonda za pomoć obiteljima nestalih osoba u Bosni i Hercegovini i Središnje evidencije nestalih osoba u Bosni i Hercegovini. Navedenu je odluku Ustavni sud dostavio na implementaciju Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Republike Srpske i Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i naložio da u roku od šest mjeseci od dana dostave odluke obavijeste Ustavni sud o poduzetim mjerama.

2. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Federacije Bosne i Hercegovine su 6. srpnja 2005. godine, a Vlada Republike Srpske i Vlada Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine 7. srpnja 2005. godine, primili Odluku Ustavnoga suda broj AP 129/04 od 27. svibnja 2005. godine.

3. Ustavni sud konstatira da je rok za izvršenje Odluke broj AP 129/04 od 27. svibnja 2005. godine istekao 6, odnosno 7. siječnja 2006. godine.

4. Vlada Republike Srpske je 4. siječnja 2006. godine Ustavnom sudu dostavila preslike obavijesti koje je prosljedila obiteljima nestalih, kao i obavijest o aktivnostima u svezi uspostave operativnog funkcioniranja institucija utemeljenih sukladno Zakonu o nestalim osobama, navodeći “da odluka Ustavnog suda nije u potpunosti implementirana, jer

Sporazum o preuzimanju uloge suosnivača za Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine, koji je potpisan između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Međunarodnog povjerenstva za nestale osobe, ima elemente inozemnosti, te je potrebno da ga Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ratificira”. U obavijesti se, dalje, navodi da je formirana i radna skupina koja radi na pripremi i izradi odluke o formiranju Fonda za pomoć obiteljima nestalih, Sporazuma o financiranju tog fonda i Središnje evidencije nestalih u Bosni i Hercegovini. Iste navode je dostavilo i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine 30. prosinca 2005. godine u informaciji o provedenim aktivnostima vlasti Bosne i Hercegovine u svezi implementacije navedene odluke Ustavnoga suda.

5. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je 17. veljače i 3. ožujka 2006. godine Ustavnom sudu dostavila preslike obavijesti koje je prosljedila obiteljima nestalih.

6. Ustavni je sud u svojoj Odluci broj AP 129/04 od 27. svibnja 2005. godine odredio način i rok za izvršenje te odluke. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće. Također, prema članku 74. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, konačne i obvezujuće odluke Ustavnog suda je dužna poštivati svaka fizička i pravna osoba, a prema stavku 2. istog članka, sva tijela vlasti su dužna, u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom, provoditi odluke Ustavnoga suda.

7. Na temelju dostavljenih obavijesti strana Ustavni sud zaključuje da je njegova Odluka broj AP 129/04 od 27. svibnja 2005. godine samo djelomično izvršena. Naime, strane su dostavile apelantima sve dostupne i raspoložive informacije o članovima njihovih obitelji nestalim tijekom rata na području Bosne i Hercegovine. Međutim, nisu osigurale operativno funkcioniranje institucija utemeljenih sukladno Zakonu o nestalim osobama, tj. Instituta za nestale osobe, Fonda za pomoć obiteljima nestalih osoba u Bosni i Hercegovini i Središnje evidencije nestalih osoba u Bosni i Hercegovini.

8. Na temelju izloženog, a sukladno članku 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud utvrđuje da Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, Vlada Republike Srpske i Vlada Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nisu u potpunosti izvršili konačnu i obvezujuću Odluku Ustavnog suda broj AP 129/04 od 27. svibnja 2005. godine.

9. Sukladno članku 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda, ovo se rješenje dostavlja nadležnom Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

10. Na temelju članka 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

11. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број АП 602/04

РЈЕШЕЊЕ

Рјешење о неизвршењу Одлуке
Уставног суда Босне и
Херцеговине

Рјешење од 27. маја 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број **АП 602/04**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 3 и члана 74 став 6 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/05), у саставу:

Мато Тадић, председник

Tudor Pantiru, потпредседник

Миодраг Симовић, потпредседник

Хатица Хациосмановић, потпредседник

David Feldman, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 27. маја 2006. године донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Утврђује се да Општина Широки Бријег није извршила Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број АП 602/04 од 13. октобра 2005. године.

У складу са чланом 74 став 6 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, ово рјешење се доставља Тужилаштву Босне и Херцеговине.

Рјешење објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, “Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

1. Уставни суд Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) је Одлуком број АП 602/04 од 13. октобра 2005. године усвојио апелацију Ивана Кожула, Пере Кожула, Руже Кожул, Дражена Кожула, Динка Кожула, Боже Зовке, Мире Зовко и Марија Зовко (у даљњем тексту: апеланти). Овом одлуком Уставни суд је утврдио повреду права на правично суђење из члана П/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те наложио Општини Широки Бријег (у даљњем тексту: Општина) да без даљњег одгађања изврши Рјешење Службе привреде, Одсјек за инспекцијске послове број 04-8-362-36/5 од 4. фебруара 2002. године и да у року од три мјесеца од дана пријема одлуке обавијести Уставни суд о мјерама које су предузете, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда.
2. Одлуку Уставног суда број АП 602/04 од 13. октобра 2005. године Општина је примила 22. новембра 2005. године, од када је почео да тече рок од три мјесеца за извршење ове одлуке.
3. Уставни суд констатује да је рок за извршење Одлуке број АП 602/04 од 13. октобра 2005. године истекао 22. фебруара 2006. године.
4. Општина је дописом од 22. фебруара 2006. године обавијестила Уставни суд да је поступила сходно налогу Уставног суда из Одлуке број АП 602/04 од 13. октобра 2005. године, те да је расписала Јавни конкурс за извршење Рјешења Службе привреде, Одсјек за инспекцијске послове број 04-8-362-36/5 од 4. фебруара 2002. године који је објављен у „Дневном листу” и на огласној плочи Општине.
5. Уставни суд је 10. априла 2006. године затражио од Општине информацију о даљем току извршења Одлуке Уставног суда број АП 602/04 од 13. октобра 2005. године.
6. Општина је 20. априла 2006. године доставила Уставном суду одговор у ком је, између осталог, наведено да се на расписани Јавни конкурс није нико јавио те да је начелник расписао поновљени Јавни конкурс који је објављен у „Дневном листу” 6. априла 2006. године и на огласној плочи Општине. Сем тога, наведеним дописом

се тражи од Уставног суда тумачење Одлуке број АП 602/04 од 13. октобра 2005. године.

7. Уставни суд је у својој одлуци број АП 602/04 од 13. октобра 2005. године одредио начин и рок за извршавање те одлуке. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће. Такође, сходно члану 74 став 1 Правила Уставног суда, коначне и обавезујуће одлуке Уставног суда дужно је да поштује свако физичко и правно лице, а сходно ставу 2 истог члана, сви органи власти дужни су, у оквиру својих надлежности утврђених уставом и законом, да спроводе одлуке Уставног суда.

8. На основу изложеног, а у складу са чланом 74 став 6 Правила Уставног суда, Уставни суд утврђује да Општина Широки Бријег није извршила коначну и обавезујућу Одлуку Уставног суда број АП 602/04 од 13. октобра 2005. године.

9. У складу са чланом 74 став 6 Правила Уставног суда, ово рјешење се доставља надлежном Тужилаштву Босне и Херцеговине.

10. На основу члана 74 став 6 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву овог рјешења.

11. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Nadležnost - VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine

Nadležnost - VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine

Надлежност - VI/3c) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj U 50/01

RJEŠENJE

Rješenje o neizvršenju Odluke
Ustavnog suda Bosne i Herce-
govine

Rješenje od 1. aprila 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **U 50/01**, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 3. i člana 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Tudor Pantiru, potpredsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

David Feldman, sudija

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 1. aprila 2006. godine donio je

R J E Š E N J E

Utvrđuje se da Parlament Federacije BiH nije izvršio Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U 50/01 od 30. januara 2004. godine.

U skladu sa članom 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje se dostavlja Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta”.

Obrazloženje

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj U 50/01 od 30. januara 2004. godine, rješavajući zahtjev Kantonalnog suda u Širokom Brijegu, utvrdio da član 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH” broj 6/98) nije u saglasnosti sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Ustavni sud je naložio Parlamentu Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Parlament Federacije) da u roku od najkasnije tri mjeseca od dana objavljivanja ove odluke u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” uskladi član 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Zakon) sa Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom i da obavijesti Ustavni sud o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

2. Odluka Ustavnog suda broj U 50/01 od 30. januara 2004. godine je objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 24/04 od 28. maja 2004. godine, od kada je počeo teći rok od tri mjeseca.

3. Ustavni sud konstatira da je rok za izvršenje navedene odluke istekao 28. augusta 2004. godine.

4. Ustavni sud je 25. oktobra 2005. godine, s obzirom na to da do toga dana nije primio nikakvu informaciju, od Parlamenta Federacije zatražio obavještenje o izvršenju navedene odluke. Parlament Federacije je 13. decembra 2005. godine dostavio odgovor Ustavnom sudu u kojem je navedeno: „*Informiramo vas da je Parlament Federacije BiH donio novi Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju (‘Službene novine Federacije BiH’ broj 24/05 od 18. aprila 2005. godine). Stupanjem na snagu ovog zakona prestao je da važi Zakon o osiguranju imovine i lica, pa time i sporni član 37. Zakona.*”

5. Ustavni sud konstatira da je Parlament Federacije donio novi zakon čijim je donošenjem prestao da važi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica, pa time i sporni član 37. Međutim, Parlament Federacije je prije toga donio novi Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja („Službene novine Federacije BiH” broj 56/04 od 23. oktobra 2004. godine) koji u članu 2. stav

3, koji je kasnije izmijenjen Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja („Službene novine Federacije BiH” broj 29/05 od 18. maja 2005. godine), propisuje da se zatezna kamatna stopa neće obračunavati za period ratnog stanja od 18. septembra 1991. godine do 23. novembra 1995. godine, čime je *de iure* i *de facto* zadržano isto pravno stanje kakvo je bilo u vrijeme važenja odredbe člana 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica.

6. Ustavni sud je u svojoj Odluci broj U 50/01 od 30. januara 2004. godine odredio način i rok za izvršavanje te odluke. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće. Također, prema članu 74. stav 1. Pravila Ustavnog suda, konačne i obavezujuće odluke Ustavnog suda dužno je poštovati svako fizičko i pravno lice, a prema stavu 2. istog člana, svi organi vlasti su dužni, u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom, provoditi odluke Ustavnog suda.

7. Na osnovu izloženog, a u skladu sa članom 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud utvrđuje da Parlament Federacije nije izvršio konačnu i obavezujuću odluku Ustavnog suda broj U 50/01 od 30. januara 2004. godine.

8. U skladu sa članom 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda, ovo rješenje se dostavlja nadležnom Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

9. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

REGISTRI ODLUKA

РЕГИСТРИ ОДЛУКА

Registar odluka po nadležnosti

1. član IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine

1.1. Predmet broj U 7/06

ODLUKA O MERITUMU od 31. marta 2006. godine

Zahtjev predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Mustafe Pamuka kojim traži da se ispita regularnost postupka, odnosno utvrđivanje postojanja ili nepostojanja ustavne osnove za Izjavu da se Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o saradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih porodica smatra destruktivnim po vitalne interese bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini

strana 15

2. član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine

2.1. Predmet broj U 5/04

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 27. januara 2006. godine

Zahtjev Sulejmana Tihica, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu usaglašenosti odredaba čl. IV/1, IV/1.a), IV/3.b) i V/1. Ustava Bosne i Hercegovine s odredbama člana 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 3. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju

strana 47

2.2. Predmet broj U 8/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 26. maja 2006. godine

Zahtjev Gorana Milojevića, zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti općih akata kako slijedi:

- Odluke o Komisiji o očuvanju nacionalnih spomenika,
- Pravilnika o aktivnostima Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika vezanim za međunarodnu saradnju,
- Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika,
- Kriterijuma za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima i
- Odluke o Privremenoj listi nacionalnih spomenika

kojim je traženo da se ocijeni ustavnost navedenih općih akata sa odredbama člana III/5.a) Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa odredbama čl. 5, 7. i 9. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini – Sporazuma o Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika

strana 57

2.3. Predmet broj U 13/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 26. maja 2006. godine

Zahtjev Sulejmana Tihica, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu saglasnosti člana 8.1. st. 1. i 2. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine s članom 3. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i članom 2. stav 1. tačka c) i članom 5. stav 1. tačka c) Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije

strana 67

2.4. Predmet broj U 20/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 31. marta 2006. godine

Zahtjevi Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine za rješavanje sukoba nadležnosti između Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine i Federalnog ministarstva finansija

strana 83

2.5. Predmet broj U 5/05

ODLUKA O MERITUMU od 27. januara 2006. godine

Zahtjev Borislava Paravca, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu usaglašenosti više zakona Federacije Bosne i Hercegovine sa Ustavom Bosne i Hercegovine

strana 87

2.6. Predmet broj U 4/04

DJELIMIČNA ODLUKA O MERITUMU od 31. marta 2006. godine

Zahtjev Sulejmana Tihica, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine, čl. 1, 2. i 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske, čl. 2. i 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne i čl. 1. i 2. Zakona o slavama i svetkovinama

strana 109

2.7. Predmet broj U 17/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. maja 2006. godine

Zahtjev Borislava Paravca, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti odredaba člana 5. st. 2. i 6, člana 7. stav 2, člana 46. stav 3, člana 49. stav 3. i člana 51. st. 2, 4. i 5. Zakona o osnivanju kompanije za prijenos električne energije u vezi s odredbama čl. III/5.b) i II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom

6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju

strana 159

3. član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine

3.1. Predmet broj AP 2458/05

ODLUKA O PRIVREMENOJ MJERI od 23. marta 2006. godine

Zahtjev Croatia osiguranja d.o.o. i Croatia Vitez d.o.o. za donošenje privremene mjere, a u vezi sa apelacijom protiv Rješenja Kantonalnog suda u Novom Travniku broj PŽ-24/05 od 12. oktobra 2005. godine

strana 179

3.2. Predmet broj AP 862/04

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 14. marta 2006. godine

Apelacija Slobodana Pavlovića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-111/03 od 6. februara 2004. godine

strana 187

3.3. Predmet broj AP 890/05

ODLUKA O OBUSTAVI POSTUPKA od 9. maja 2006. godine

Apelacija Milenka Jovića protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj KŽ-48/04 od 24. decembra 2004. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj K-75/03 od 23. decembra 2003. godine

strana 195

3.4. Predmet broj AP 976/05

ODLUKA O MERITUMU od 9. februara 2006. godine

Apelacija Milivoja Kneževića protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj KŽ-39/05 od 18. marta 2005. godine

strana 199

3.5. Predmet broj AP 1925/05

ODLUKA O MERITUMU od 9. februara 2006. godine

Apelacija Nazifa Bajramovića zbog dužine trajanja postupka u predmetu Osnovnog suda u Prnjavoru broj P-249/00

strana 211

3.6. Predmet broj AP 74/05

ODLUKA O MERITUMU od 23. februara 2006. godine

Apelacija Adila Babića protiv Presude Vrhovnoga suda Federacije Bosne i Hercegovine

broj KŽ-2-I/03 od 13. oktobra 2004. godine i Presude Vrhovnoga suda Federacije Bosne i Hercegovine broj K-1/02 od 16. januara 2003. godine

strana 227

3.7. Predmet broj AP 5/05

ODLUKA O MERITUMU od 14. marta 2006. godine

Apelacija Senada Hasića protiv presuda Kantonalnog suda u Tuzli broj KŽ-157/04 od 20. septembra 2004. godine i Općinskog suda u Gradačcu broj K-23/03 od 12. maja 2003. godine

strana 241

3.8. Predmet broj AP 481/05

ODLUKA O MERITUMU od 14. marta 2006. godine

Apelacija Ismeta Burovića protiv Rješenja Kantonalnog suda za prekršaje u Sarajevu PŽ. broj III-II-12/05 od 27. januara 2005. godine

strana 257

3.9. Predmet broj AP 899/05

ODLUKA O MERITUMU od 14. marta 2006. godine

Apelacija Boška Trnjakovića zbog dužine postupka pred Ministarstvom za izbjeglice i raseljene osobe Republike Srpske i protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U 799/03

strana 275

3.10. Predmet broj AP 2367/05

ODLUKA O MERITUMU od 14. marta 2006. godine

Apelacija Muhameda Redžića protiv presuda Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj Rev-22/05 od 28. septembra 2005. godine i broj GŽ-124/05 od 15. juna 2005. godine

strana 293

3.11. Predmet broj AP 1123/04

ODLUKA O MERITUMU od 1. aprila 2006. godine

Apelacija Hajre Zelenjaković protiv Presude Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj GŽ-209/04 od 11. oktobra 2004. godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj P-124/01-I-4 od 16. marta 2003. godine

strana 311

3.12. Predmet broj AP 1149/05

ODLUKA O MERITUMU od 12. aprila 2006. godine

Apelacija Esada Krvavca protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-297/03 od 6. maja 2004. godine

strana 325

3.13. Predmet broj AP 1202/05

ODLUKA O MERITUMU od 12. aprila 2006. godine

Apelacija Milenka Višnjevca protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj GŽ-433/05 od 28. aprila 2005. godine

strana 341

3.14. Predmet broj AP 356/04

ODLUKA O MERITUMU od 9. maja 2006. godine

Apelacija Marka Mičića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-106/03 od 9. decembra 2003. godine

strana 353

3.15. Predmet broj AP 490/05

ODLUKA O MERITUMU od 9. maja 2006. godine

Apelacija Ladislava Prpića zbog dužine trajanja sudskog postupka po njegovoj tužbi podnesenoj 13. aprila 1999. godine u Općinskom sudu II u Mostaru

strana 367

3.16. Predmet broj AP 585/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. maja 2006. godine

Apelacija Borisa Kordića protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj GŽ.882/04 Od 13. januara 2005. godine

strana 383

3.17. Predmet broj AP 1404/05

ODLUKA O MERITUMU od 9. maja 2006. godine

Apelacija Zijada Pite zbog dužine trajanja postupka pred upravnim organima a u vezi sa pravom na povrat stana u posjed

strana 399

3.18. Predmet broj AP 1598/05

ODLUKA O MERITUMU od 9. maja 2006. godine

Apelacija Unal Fedaya protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj KŽ-407/04 od 25. maja 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj K-71/03 od 13. jula 2004. godine

strana 413

3.19. Predmet broj AP 901/05

ODLUKA O MERITUMU od 27. maja 2006. godine

Apelacija Amira i Enise Stanković protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-160/03 od 18. januara 2005. godine

strana 425

3.20. Predmet broj AP 1111/05

ODLUKA O MERITUMU od 27. maja 2006. godine

Apelacija Općine Grude i dr. protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-940/04 od 28. februara 2004. godine, Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj Pž-74/04 od 15. oktobra 2004. godine, Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Gž-154/04 od 8. marta 2005. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj Tt-972/04 od 1. decembra 2004. godine

strana 435

3.21. Predmet broj AP 1070/05

ODLUKA O MERITUMU od 9. februara 2006. godine

Apelacija Stipe Ljubasa zbog dužine trajanja postupka pred upravnim tijelima i sudovima, u predmetu koji se sada vodi pred Vrhovnim sudom Federacije BiH broj UŽ-448/04, a u vezi prava na povrat stana, te zbog nemogućnosti izvršenja konačnog Rješenja tijela uprave broj 05-273-372-142-16/98 od 20. novembra 2003. godine

strana 461

3.22. Predmet broj AP 1064/05

ODLUKA O MERITUMU od 14. marta 2006. godine

Apelacija „Pres-singa“ d.o.o. Sarajevo i Senada Avdića protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Gž-138/04 od 10. marta 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj P-182/03 od 5. augusta 2004. godine

strana 483

3.23. Predmet broj AP 912/05

ODLUKA O MERITUMU od 1. aprila 2006. godine

Apelacija APRO „Sunce“ d.d. Neum protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-169/04 od 1. jula 2004. godine

strana 503

3.24. Predmet broj AP 1232/05

ODLUKA O MERITUMU od 9. maja 2006. godine

Apelacija Mladena Karića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-280/03 od 4. marta 2005. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj Ž-311/02 od 25. februara 2003. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj Rs-125/96 od 28. novembra 2000. godine

strana 521

3.25. Predmet broj AP 2482/05

ODLUKA O MERITUMU od 9. maja 2006. godine

Apelacija Šemse Fetahovića i dr. protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-866/05 od 25. oktobra 2005. godine

strana 539

3.26. Predmet broj AP 908/05

ODLUKA O MERITUMU od 9. februara 2006. godine

Apelacija Kasima Berberovića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-1121/03 od 1. decembra 2004. godine

strana 557

3.27. Predmet broj U 49/03

ODLUKA O MERITUMU od 27. maja 2006. godine

Apelacija Dijane Tica protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-198/00 od 19. marta 2002. godine

strana 569

3.28. Predmet broj AP 164/04

ODLUKA O MERITUMU od 1. aprila 2006. godine

Apelacija Derviše i Melihe Hadžiabdić i dr. protiv Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske radi ostvarivanja potraživanja stare devizne štednje kod Ljubljanske banke d.d. Ljubljana, Glavna filijala Sarajevo, i kod Investbanke Beograd

strana 585

3.29. Predmet broj AP 862/04

RJEŠENJE od 14. marta 2006. godine

Zahtjev Slobodana Pavlovića za preispitivanje odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

strana 629

Registar odluka po kriterijima dopustivosti

članak 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda

APELACIJA JE OČIGLEDNO (*prima facie*) NEOSNOVANA

Predmet broj AP 862/04

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 14. ožujka 2006. godine

Apelacija Slobodana Pavlovića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-111/03 od 6. veljače 2004. godine

strana 187

članak 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda

APELACIJA JE *ratione materiae* INKOPATIBILNA SA USTAVOM

Predmet broj AP 862/04

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 14. ožujka 2006. godine

Apelacija Slobodana Pavlovića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-111/03 od 6. veljače 2004. godine

strana 187

članak 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda

ZAHTEJEV NIJE DOPUSTIV JER USTAVNI SUD NIJE NADLEŽAN ZA ODLUČIVANJE

Predmet broj U 5/04

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 27. siječnja 2006. godine

Zahtjev Sulejmana Tihića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedatelja Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu usuglašenosti odredaba čl. IV/1, IV/1.(a), IV/3.(b) i V/1. Ustava Bosne i Hercegovine s odredbama članka 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju

strana 47

Predmet broj U 8/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 26. svibnja 2006. godine

Zahtjev Gorana Milojevića, zamjenika predsjedatelja Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti općih akata kako slijedi:

-Odluke o Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika,

-Pravilnika o aktivnostima Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika vezanim za međunarodnu suradnju,
-Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika,
-Kriterija za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima i
-Odluke o Privremenoj listi nacionalnih spomenika
kojim je tražena ocjena ustavnosti navedenih općih akata sa odredbama članka III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine u svezi odredaba čl. 5, 7. i 9. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini – Sporazuma o Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika

strana 57

Predmet broj U 13/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 26. svibnja 2006. godine

Zahtjev Sulejmana Tihića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenom suglasnosti članka 8.1. st. 1. i 2. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine sa člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i člankom 2. stavak 1. točka c) i člankom 5. stavak 1. točka c) Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije

strana 67

članak 17. stavak 4. Pravila Ustavnog suda

ZAHTJEV NIJE DOPUSTIV JER GA JE PODNIJELO NEOVLAŠTENO LICE

Predmet broj U 20/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 31. ožujka 2006. godine

Zahtjevi Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine za rješavanje sukoba nadležnosti između Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine i Federalnog ministarstva financija

strana 83

Регистар одлука по каталогу права

члан II/3d) Устава Босне и Херцеговине

члан 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (право на личну слободу и сигурност)

Предмет број АП 976/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. фебруара 2006. године

Апелација Миливоја Кнежевића против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број Кж -39/05 од 18. марта 2005. године

страница 199

члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине

члан 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (право на правично суђење)

Предмет број У 17/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 26. маја 2006. године

Захтјев Борислава Паравца, члана Предсједништва Босне и Херцеговине, за оцјену уставности одредаба члана 5 ст. 2 и 6, члана 7 став 2, члана 46 став 3, члана 49 став 3 и члана 51 ст. 2, 4 и 5 Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије

страница 159

Предмет број АП 1925/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. фебруара 2006. године

Апелација Назфа Бајрамовића због дужине трајања поступка у предмету Основног суда у Прњавору број П-249/00

страница 211

Предмет број АП 74/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 23. фебруара 2006. године

Апелација Адила Бабића против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кж-2-1/03 од 13. октобра 2004. године и Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број К-1/02 од 16. јануара 2003. године

страница 227

Предмет број АП 5/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 14. марта 2006. године

Апелација Сенада Хасића против пресуде Кантоналног суда у Тузли број Кж-

157/04 од 20. септембра 2004. године и Општинског суда у Градачцу број К-23/03 од 12. маја 2003. године

страна 241

Предмет број АП 481/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 14. марта 2006. године

Апелација Исмета Буровића против Рјешења Кантоналног суда за прекршаје у Сарајеву Пж. број III-II-12/05 од 27. јануара 2005. године

страна 257

Предмет број АП 899/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 14. марта 2006. године

Апелација Бошка Трњаковића због дужине поступка пред Министарством за избјеглице и расељене особе Републике Српске и против Пресуде Врховног суда Републике Српске број У 799/03

страна 275

Предмет број АП 2367/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 14. марта 2006. године

Апелација Мухамеда Реџића против пресуда Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број Рев-22/05 од 28. септембра 2005. године и број Гж-124/05 од 15. јуна 2005. године

страна 293

Предмет број АП 1123/04

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 1. априла 2006. године

Апелација Хајре Зелењаковић против Пресуде Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број ГЖ-209/04 од 11. октобра 2004. године и Пресуде Основног суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број П-124/01-I-4 од 16. марта 2003. године

страна 311

Предмет број АП 1149/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 12. априла 2006. године

Апелација Есада Крвавца против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-297/03 од 6. маја 2004. године

страна 325

Предмет број АП 1202/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 12. априла 2006. године

Апелација Миленка Вишњевца против Рјешења Кантоналног суда у Мостару број Гж-433/05 од 28. априла 2005. године

страна 341

Предмет број АП 356/04

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. маја 2006. године

Апелација Марка Мичића против Пресуде Врховног суда републике Српске број Рев -106/03 од 9. децембра 2003. године

страна 353

Предмет број АП 490/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. маја 2006. године

Апелација Ладислава Прпића због дужине трајања судског поступка по његовој тужби поднесеној 13. априла 1999. године у Општинском суду II у Мостару

страна 367

Предмет број АП 585/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. маја 2006. године

Апелација Бориса Кордића против Рјешења Кантоналног суда у Мостару број Гж.882/04 од 13. јануара 2005. године

страна 383

Предмет број АП 1404/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. маја 2006. године

Апелација Зијада Пите због дужине трајања поступка пред управним органима а у вези са правом на поврат стана у посјед

страна 399

Предмет број АП 1598/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. маја 2006. године

Апелација Unal Fedaya против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кж-407/04 од 25. маја 2005. године и Предусе Кантоналног суда у Бихаћу и Пресуде Кантоналног суда у Бихаћу број К-71/03 од 13. јула 2004. године

страна 413

Предмет број АП 901/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 27. маја 2006. године

Апелација Амира и Енисе Станковић против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-160/03 од 18. јануара 2005. године

страна 425

Предмет број АП 1111/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 27. маја 2006. године

Апелација Опћине Груде и др. против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-940/04 од 28. фебруара 2004. године, Пресуде Кантоналног

суда у Мостару број Пж-74/04 од 15. октобра 2004. године, Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Гж-154/04 од 8. марта 2005. године и Рјешења Кантоналног суда у Мостару број Тт-972/04 од 1. децембра 2004. године

страница 435

Предмет број АП 1070/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. фебруара 2006. године

Апелација Стипе Љубаса због дужине трајања поступка пред управним тијелима и судовима, у предмету који се сада води пред Врховним судом Федерације БиХ број Уж-448/04, а у вези права на поврат стана, те због немогућности извршења коначног Рјешења тијела управе број 05-273-372-142-16/98 од 20. новембра 2003. године

страница 461

Предмет број АП 1064/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 14. марта 2006. године

Апелација „Pres-singa“ д.о.о. Сарајево и Сенада Авдића против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Гж-138/04 од 10. марта 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број П-182/03 од 5. августа 2004. године

страница 483

Предмет број АП 912/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 1. априла 2006. године

Апелација АПРО „Сунце“ д.д. Неум против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-169/04 од 1. јула 2004. године

страница 503

Предмет број АП 1232/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. маја 2006. године

Апелација Младена Карића против Пресуде Врховног суда Републике Српске број Рев-280/03 од 4. марта 2005. године, Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број Ж-311/02 од 25. фебруара 2003. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број Рс-125/96 од 28. новембра 2000. године

страница 521

Предмет број АП 2482/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. маја 2006. године

Апелација Шемсе Фетаховића и др. против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-866/05 од 25. октобра 2005. године

страница 539

Предмет број АП 908/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. фебруара 2006. године

Апелација Касима Берберовића против Пресуде Врховног суда Републике Српске број У-1121/03 од 1. децембра 2004. године

страна 557

члан II/3f) Устава Босне и Херцеговине

члан 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (право на приватни и породични живот, дом и преписку)

Предмет број АП 1070/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. фебруара 2006. године

Апелација Стипе Љубаса због дужине трајања поступка пред управним тијелима и судовима, у предмету који се сада води пред Врховним судом Федерације БиХ број Уж-448/04, а у вези права на поврат стана, те због немогућности извршења коначног Рјешења тијела управе број 05-273-372-142-16/98 од 20. новембра 2003. године

страна 461

Предмет број У 49/03

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 27. маја 2006. године

Апелација Дијане Тица против Пресуде Врховног суда Републике Српске број У-198/00 од 19. марта 2002. године

страна 569

члан II/3h) Устава Босне и Херцеговине

члан 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (слобода изражавања)

Предмет број АП 1064/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 14. марта 2006. године

Апелација „Pres-singa“ д.о.о. Сарајево и Сенада Авдића против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Гж-138/04 од 10. марта 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број П-182/03 од 5. августа 2004. године

страна 483

члан II/3k) Устава Босне и Херцеговине
члан 1 Протокола 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода
(заштита имовине)

Предмет број У 17/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 26. маја 2006. године

Захтјев Борислава Паравца, члана Предсједништва Босне и Херцеговине, за оцјену уставности одредаба члана 5 ст. 2 и 6, члана 7 став 2, члана 46 став 3, члана 49 став 3 и члана 51 ст. 2, 4 и 5 Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије

страна 159

Предмет број АП 912/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 1. априла 2006. године

Апелација АПРО „Сунце“ д.д. Неум против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-169/04 од 1. јула 2004. године

страна 503

Предмет број АП 1232/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. маја 2006. године

Апелација Младена Карића против Пресуде Врховног суда Републике Српске број Рев-280/03 од 4. марта 2005. године, Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број Ж-311/02 од 25. фебруара 2003. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број РС-125/96 од 28. новембра 2000. године

страна 521

Предмет број АП 2482/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. маја 2006. године

Апелација Шемсе Фетаховића и др. против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-866/05 од 25. октобра 2005. године

страна 539

Предмет број АП 164/04

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 1. априла 2006. године

Апелација Дервише и Мелихе Хаџиабдић и др. против Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске ради остваривања потраживања старе девизне штедње код Љубљанске банке д.д. Љубљана, Главна филијала Сарајево, и код Инвестбанке Београд

страна 585

члан II/4 Устава Босне и Херцеговине
члан 14. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
(забрана дискриминације)

Предмет број У 5/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 27. јануара 2006. године

Захтјев Борислава Паравца, у вријеме подношења захтјева предсједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине, за оцјену усаглашености више закона Федерације Босне и Херцеговине са Уставом Босне и Херцеговине

страна 87

Предмет број У 4/04

ДЈЕЛИМИЧНА ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 31. марта 2006. године

Захтјев Сулејмана Тихића, у вријеме подношења захтјева предсједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине, за оцјену уставности чл. 1 и 2 Закона о грбу и застави Федерације Босне и Херцеговине, чл. 1, 2 и 3 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске, чл. 2 и 3 Закона о употреби застави, грба и химне и чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама

страна 109

Предмет број АП 908/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. фебруара 2006. године

Апелација Касима Берберовића против Пресуде Врховног суда Републике Српске број У-1121/03 од 1. децембра 2004. године

страна 557